¶ Incipiũt casus longi dñi Viuiani legũ interptis excellentissimi sup Codice.

¶ De nouo codice faciendo. Rub.

Quatuor

Ec que necessario partes habet hec cõstitutio. In prima dicit imperator q nemo vsq ad tpa sua fuit ausus ex trib⁹ codicibus t alijs extra

b uagantibus ostitutionibus et plixis facere breue volumẽ qđ ipe facit. Secundo elegit ad hoc faciẽdũ .x. viros quos enũerat. Tertio dat eis formã Quarto cõcludit: dicẽs q alie leges alterius codicis non allegentur.

¶ De nouo codice confirmando. Rub.

Hec cõstitutio habet q̃tuor partes. Prima pars

e **X precepto** iungit leges t arma: t vnũ dic egẽ auxilio alteri⁹: t factũ armorũ se bene expediuisse: t q̃liter expediuit. Secõ dicit qualiter expediuit se de legib⁹ p .x. viros: t sic recitat supiorẽ cõstitutionẽ. Tertio mandat hunc codicẽ seruandũ alijs codicib⁹ ptermissis qualesq sint leges: ex quo erũt in hoc volumine Quarto cõmẽdat hũc codicẽ eũ extendẽs inter subiectos.

De emendando iustiniani codice. Rub.

Quatuor hz partes hec ostitutio. In

c **Ordi.** prima dicit qualiter curat disponere leges ad negotia dirimẽda: qõ ptz. qz fecit iã codicẽ t cõfirmauit eundẽ. Secõ dicit q post pdictũ codicẽ factũ fecit ipse multas cõstitutiones corrigẽs t imutans aliqs leges de his q̃ erant in codice: q̃ ostitutiones cũ non essent in corpore codicis: mandat quibusdã sapientib⁹ vt primũ cõdissoluãt. t istas interserant t alias imutẽt vt eis videretur vt sic primũ libꝝ faciãt. Tertio dicit hoc esse factũ t iõ mãdat eũ obseruari t nullã aliã legẽ impatoris nisi de nouo fiat: qõ ponit in quodã libro autenticoꝝ seu nouellaꝝ cõstitutionũ dicit. t dicit hũc libũ scribendũ p osequẽtiã lrarum. i. per veras figuras lrarũ t nõ p signa. Quarto t vltimo dic q hanc p̃sentẽ ostitutionẽ mittit senatorib⁹ cõstantinopolitanis: t facit eam generalem.

¶ De summa trinitate t fide catholica. Rub.

Tria dicit. In prima parte pcipit fi

c **Unctos.** dem seruari quã seruauerunt scti patres: t ostendit q̃lis sit. Secõ offert pmiũ seruanti Tertio triplici pena afficit non seruantes.

n Illus. In prima parte pcipit q null⁹ locus oceda tur hereticis ad cõueniendũ vt tractẽt sup eorũ errore firmando. Secõ q nullũ ꝓuilegiũ seu rescriptũ sup b̃ abeis ipetratũ valeat. Tertio in vnũ deũ credi t eius fidẽ fuari pcipit: t dicit q̃ sit. Quarto iponit penã tam facientib⁹ cõtra fidẽ q cõuenientib⁹ in aliquẽ locũ hereticis.

n Emo. Quatuor facit in hac.l. impator. Primo prohibet ne clerici disputẽt publice de fide catholica. secũdo reddit rõnez huiꝰ phibitionis ibi. nã t iniuriã ꝛc. Tertio iponit penã generaliter õfacientib⁹: ibi. nã in otẽptores Quarto iponit penas specificando eos. s. que iponant de ricis: t q̃ militib⁹: t q̃ liberis hoibus: t q̃ seruis: ibi. igitur.

i Nter claras. Plana est vsq ibi: nos reddẽtes. primo scribit imperator pape reddẽs sibi honorẽ. Secõ significat ei de quibusdã q̃ erant icerte fidei: referens q̃ sit fides catholica seruãda quã seruãt sancti patres t etiaz ipse imperator. Tertio petit q dñs papa iudicet eũ t alios credẽtes eũ catholicos. ecõtrario hereticos: t etiã petit orari pro se. t hic text⁹ est eplẽ vsq ibi: illud liquet ꝛc. postea rescribit ei papa. primo cõmẽdans eũ de honore quẽ sibi cõtulit. t b̃ multis auctoritatib⁹ Secõ qualiter papa recepit nuncios imperatoris p̃dictã epl̃am: t alia verba portantes. Tertio cõmendat eũ de fide quã seruat allicies eũ multis auctoritatibus t rõnib⁹ ad eã seruandã. Quarto q̃d fecit ipse de q̃busdam hereticis rome inuentis. qz non pepcit eis nisi errorẽ deponerẽt. t de hoc rogat impatorẽ q parcat si redire velint. Vltimo orat p eo t cõmendat legatos principis.

¶ De sacrosanctis ecclesijs. Rub.

Titius reliquit collegio beati nicolai

b **Ibeat.** quoq̃ titulo: q̃rit an valeat. videtur q nõ. qz collegijs nõ põt relinqui: sed hoc ꝺ illicitis intelligit. licitis vero põt. t reddit rõ. nihil em ꝛc.

n Emo. Pone trib⁹ modis. vt no. in glo.

n Emo. Duobus modis pone vt no. in glo.

n On plures. Primo dicit certũ numerũ esse in ecclesia ostituendũ. Secõ q nulli addant: eligantur aut substituant donec redeant ad dictũ numerũ cũ plures sint. Tertio dicit q illi q̃ sunt vltra numerũ nõ habeant priuilegiũ qõ habẽt infra numerũ cõstituti.

p Lacet. Septẽ dicit. Primo em pollicet se dicturuz q̃ munera subeat vel nõ subeat eccl̃ia. Secõ excusat eam a sordidis. Tertio ab extraordinarijs. Quarto a supindictis. Quinto a trãslatione prediꝝ in fiscũ ppter non solutũ tributũ: nõ tñ a tributo. Sexto generaliter a quolibet pter illa duo q̃ subijcit. s. canonicã illationẽ. Itẽ preter b̃ qõ datur in aduẽtu principis. Vltimo punit: vt excõmunicent t deportentur qui contra hoc fecerint.

o Oni innouatione. Dicit q cessante oi innouatione seruent antiq canones facti p ecclesijs. sz si q̃d dubietatis emerserit circa dictos canones: terminet cõsilio antistis constantinopo.

a Dinstructiões. Ad cõstructiones itinerũ t pontiũ etiã eccl̃ias ascribit. quia non sunt sordida munera.

s Acrosancta. Ecclesia thessalonicen excusat a tributis: t b̃ bñficio spãli. ita tñ vt res alioꝝ nõ dicat suas:

q Si sub ptextu. Laic⁹ fecit se me sic fraudet fiscũ. eligi canonicũ sci petri vt euitet mũera laicoꝝ: an euitet. Rñ. q nõ. t ali⁹ canonic⁹ eligat q̃ videat ydone⁹ epõ et primatibus ecclesie illius.

i Ubem⁹ nullã. Hec. l. tria dicit. Primo q in aduentu felicis embole. i. cũ milites romani q̃ ppter sup habũdantiã militũ mittebant in exercitũ: null⁹ poterat nauẽ suam capacẽ vltra duoꝝ miliũ modiorũ excusare: p reb⁹: spẽb⁹ aut armis portandis siue reportandis ad expeditionẽ exercit⁹ t b̃ quocũq ꝓuilegio aut dignitatis seu pietatis fauore. Secõ dicit q si q̃s ipetrauit a principe rescriptũ seu ãnotationẽ aut pragmaticã sanctiõez vt nauẽ suã possit excusare qõ nõ valz. qz tale rescriptũ p fraudẽ psumit ipetratuz. Tertio dicit q si q̃s suã nauẽ in aduẽtu felicis embole excusauerit: illa nauis dz publicari in fiscum: t ita id nauigij qõ excusatur publicatione corrigitur.

n Eminẽ. Impator facit transitũ p aliquã puincia vel aliq̃ loca: t mãdat q oẽs coloni pdioꝝ reficiant viã: vel q exhibeãt plaustra sua: nũq̃d ab istis munerib⁹ angarijs t pangarijs excusabunt coloni eccl̃aꝝ. Certe nõ: cũ ptineãt ad publicam vtilitatem.

Riuilegia. Hec. l. tria facit. Primo cõfirmat priuilegia cõcessa ecclesijs. Secõ reuocat q̃ ambitiose õ sacros canones sunt statuta. Tertio salaria ecclesijs de publico consueta pstari confirmat. Sequit aut. cassa. q̃ hanc. l. corroborat: t aliquid addit.

c Assa t irrita. Hec aut. tria dicit. Primo dicit t precipit oia statuta õ libertatẽ eccl̃iasticã esse cassa t irrita: eaq deleri de libris statutoꝝ mandat. Secõ pcipit q de cetero nõ fiant statuta õ ecclesias: t si fiant nullius sint momenti. Tertio ponit penam õfacientib⁹: t dicit q si q̃ reperiant per annũ: huiꝰ ostõnis cõtẽptores bona eoꝝ publicabunt

g Enerali. Scãmonialis vel deo dedicata mulier relinquere põt eccl̃ie vel cuicunq voluerit: iure institu-

tionis vel legati vel fideicō. in sua voluntate vltima solēni. Sed hec l. per seq. auc. corrigitur.

i Egressi. Hec auc. duo dicit. Primo q̄ ingressi monasteriū eo aiovt ibi ꝑpetuo maneāt se ⁊ sua deo dedicāt. ⁊ sic desinūt esse dñi rer̄ suar̄. Scō dicit q̄ q; ꝑ ingressum monasteriū desierūt esse dñi rer̄ suar̄: amplius ō illis testari non possunt.

s Si qua mulier. Hec auc. determiat auc. ingressi. q̄ dicit q̄ ingredientes monasteriū nō testant: si nō habent liberos. Sed q̄d si habeāt liberos: hec auc. determinat. Et dic̄ q̄tuor. Primo q̄ si vir aut mulier nō habēs liberos religionē intrauerit: bona sua cōpetūt monasterio. Scō dicit q̄ si liberos habuerit: ⁊ anteq̄ inter eos de bonis disponat monasteriū intrauerit: post ingressum licebit ei inter eos diuidere legitima nulli eor̄ diminuta: ⁊ qō eis nō dederit mōasterio applicabit̄. Tertio dicit q̄ si velit oēm suā substantiā inter suos liberos diuidere: sua ꝑsona filijs cōnumerata ꝓtez sibi retineat: qlem hz necesse dare vnicuiq; filior̄: ⁊ illa monasterio applicatur. Quarto dicit q̄ si ante diuisionē moriatur: liberis cōpetit sola legitima. reliqua antē ipsi⁹ bona monasterio cōpetunt.

i Ubem⁹. Prohibz ꝑ. l. alienatiōz fieri rer̄ eccl̄ie pstā tinopolis deuolutar̄ ad eā quoq; titulo. Scō penas iponit. Tertio excipit casum: vt si q̄s ab eccl̄ia petat fundū sibi dari: poterit h̄ mō habere vt vsufru. hēat ab ipsa eccl̄a ꝓpe vite sue vel etiā certo ꝓpe. ⁊ ipse de suo det iure dñij silem rē incōtinēti eccl̄ie: ⁊ finito ꝑdicto ꝓpe: vtraq; res redeat ad ecclesiā. verūtamē vtriusq; rei hēat eccl̄ia vsufru. al's nō tenet ꝯctus. ¶ Sicut. Prima pars hui⁹ legis iubem⁹ ꝓhibito ria est: sic in prima ei⁹ parte signanr̄ autētice q̄ ꝓhibēt auc. hoc ius. multo. sicut. q̄buscūq;. In scōa parte legi q̄ penas iponit in res recipientē: in iconomū: in scribētē ꝯctū alienationis: ⁊ in iudices. signanr̄ auc. q̄ penas imponit. s. q̄ res. In tertia parte legis ꝓmittit ꝯctū emphiteoticū ⁊ signanr̄ auc. si q̄s ruinas. cui⁹ casus est talis. Eccl̄ia vel loc⁹ religiosus hz domos ruinosas vult eas dare in emphiteosim. q: ipsa nō pōt eas reedificare. q̄rit̄ ꝓmo an possit. scōo q̄rit̄ si pōt: sub q̄ pensione. Et dicit̄ ad ꝓmū q̄ pōt: ita q̄ ēphiteota lignis ⁊ lapidib⁹ illar̄ domor̄ in reedificādo reparet. Ad scōm rn. distinguēdo. q: aut statū ꝑe ꝯct⁹ anteq̄ edificet velit soluē pēsionē: ⁊ tūc minuar̄ antiq̄ pensio vsq; ad tertiā: quā tertiā ꝓstabit nō pl⁹. aut vult edificare ⁊ postea icipere soluē: ⁊ tūc estimabit̄ q̄tū plus valeat solito: ⁊ medietas estiatōis deb̄t eccl̄ie: puta si ante ruinā soluta pensio fuit. xij. post ruinā nō dabit̄ nisi tertia solite pēsionis. s. q̄tuor. si q̄ ꝑ edificationem melioraī itantū q̄ pensio valet. xvi. q̄ emphiteota teneb̄t ad medietatē: puta. iiij. addictor̄ vltra solitas pensiones per reedificationē. q̄ teneb̄t ad. vi. Vel dic fm Hz. vt in sūma q̄ dabit tm̄ quātū accipi poterat re. i. edificio existente ruinoso: et dabit medietatē additarū pensionū ꝓ refectionē. ⁊ h̄ videt̄ velle. Sed videt̄ q̄ minus deberet ꝓstare qñ reedificauit ⁊ tm̄ onus sustulit q̄ quādo non reedificauit. q̄re q̄ plus ꝓstat qñ reedificat q̄ primo casu. Huic obiectōni rn. Ideri⁹ q: ab initio ꝯctus primo casu incepit soluere: plus soluit in ꝓpe: ⁊ iō min⁹ in q̄titate. at in scō casu qñ post reedificationē: tūc demū icipit soluere min⁹ soluit in ꝓpe: ⁊ iō plus in q̄titate. vt q: alleuiaī in vno aggraueb̄ i altero. ⁊ h̄ est qō dic

b Dcius. Hec auc. extendit ꝓhibitionē ad oēm eccl̄esiā. et seruet̄ ꝓpetuo in reb⁹ ab imperatore datis. In alijs dat forma alienandi.

s Icut. Sicut alienatio rei eccl̄iastice ꝓhibet̄: sic ne sterilia aut alias onerosa eccl̄esie dentur. h̄ dic̄ hec auc.

m Ltromagis. Si fundor̄ ꝓhibita est alienatio: mltomagis ꝓhibita est ipsius eccl̄ie alienatio. ne si hoc fieret rediret ⁊c̄. hoc dicit hec auc.

q Ibuscūq; modis. Iconomi ⁊ consanguinei ei⁹ rei eccl̄esie emere ꝓhibenr̄. quia ꝑsumeret̄ fieri in lesionez ipsi⁹ eccl̄esie hoc dicit hec auc.

q Si res. Qui ꝯ formā. l. res eccl̄ie q̄cūq; ti. habuēit nō vz: imo a iure suo cadit: ⁊ qō dedit amittit.

s Iqs. Ruinosa pōt in emphiteosim dari. h. d. h̄ auc.

p Erpetua. Tres hz ꝑtes. Prima ps loquit̄ in nō ruinosis: q: multū dant reddituz. Ultima ps loquit̄ in ruinosis que parū dant redditū. Media vero pars in ruinosis que nullum dant redditum. h. d. hec auc.

f Edr pmutare. Possunt p̄ncipi res eccl̄esie ꝓmutari.

i Tem sibiūicē. Permutare vna eccl̄ia cū alia: dū illa ꝓmutatio fiat cū vtilitate vtriusq; eccl̄esie: alioq̄n vna contra aliam restituetur. h. d. hec auc.

i Tem p̄dium. Alienar̄ inutile p̄diū ꝓpter onus fiscale

q Ui rem. Qui rē emphiteoticariā deterioratē fec̄. vl' si per biēniū nō soluerit canonē: cadit a iure suo: tenebit̄q; toti⁹ ꝓteriti tp̄is soluere pensionē ⁊ reficere id in quo rē fecat deteriorē. sed si q̄d melioration̄ causa impenderit non reperit. hoc dicit hec auc.

h Ec vsus. Hec auc. loquit̄ de p̄statione vsus de q̄ loq̄tur in fi. l. iubemus. Et dicit duo. Primo q̄ cōtract⁹ iste cōcessus in maiori eccl̄esia cōstantino. vt possit alienare in certū vsum: cōcedit̄ in q̄libet eccl̄ia. Scō dicit q̄ si eccl̄ia decidit rē in vsum: finito tpe illo: debet ea res pleno iure ad ecclesiā redire: aut alia eque bona ispecto redditu: nec illa res q̄ datur dz esse magis onerosa tributis q̄ fuit illa res eccl̄ie

d Ecernim⁹. Hec. l. cassat statuta que quidā tyrān⁹ fecerat ꝯ eccl̄ias ⁊ priuilegia ear̄. Plana est ⁊ modici valoris: nisi que ad notabilia ⁊ ar. q̄ ex ea possunt notari.

i Lud. In donationib⁹ factis eccl̄esijs vel pijs locis insinuatio necessaria est: si vltra q̄ngentos solidos existat. Littera plana est.

f Ncim⁹. Sacra vasa vel vestes nō alienenr̄: nisi cā captiuitatis vel famis. Hec. l. tria facit. primo prohibet, secundo punit. tertio excipit. littera plana est.

p Reterea. Hec auc. hoc dicit. Vasa supflua si debitū vrget qō aliunde nō possit solui: pōt vendi: ne q̄d aliud imobile alienet̄: ⁊ pōt vendi integra alteri eccl̄ie. laico aūt nō nisi cōflata: ⁊ si ꝓter istā formā emanr̄ vel vendantur ista vasa reuocanr̄ ⁊ eedē pene imponunr̄ accipienti q̄ ipponerenr̄ si acciperet rē immobilem eccl̄esie.

f Ncimus. Lex erat q̄ si curialis alicui daret in vita vel in vltima voluntate: quarta dabar̄ curie. fallit si daret eccl̄esie. littera plana est.

v Tinter diuinum. Facit hec. l. dr̄am inter ꝓuatos ex vna parte ⁊ eccl̄ias ⁊ ciuitates ex alia circa p̄scriptionē in q̄tuor casib⁹. s. in hereditate. Item in legato vel fideicō missō. Item in donatione. Item in venditione vt si eccl̄ie vl' ciuitati ex p̄dictis causis debeat̄ nō currat p̄scriptio nisi cētū annor̄. Scō dicit de captiuis eccl̄ie vel ciuitat̄ si quid eis debeat̄ ex p̄dictis causis. Tertio q̄ si eccl̄ie ciuitati ⁊ captiuis aliq̄d debeat̄ ꝑsonal̄ ⁊ realis actio ⁊ ypothecaria ex causis p̄missis eis cōpetit. vltimo q̄ in p̄tibus ⁊ futuris locum habeat negotijs.

q Las actiōes. Hec auc. in parte corrigit. l. in pte adiuuat. dicit. l. codicis q̄ eccl̄ie gaudent p̄scriptiōe centū annor̄. h̄ auc. dicit: q̄ ꝯ oēs ecclesias p̄scribit̄ p̄scriptōe xl. annor̄: excepta romana eccl̄ia ꝯ quā non p̄scribit̄ nisi spatio centū annor̄.

¶ De epis ⁊ clericis. Rub.

Eximit clericos ⁊ eor̄z familiā: vt non

i Xta. soluāt munera extraordinaria: ⁊ vt non hospitent armigeros.

o Mnis. Hec. l. tria dicit. Primo p̄cipit imperator̄ q̄ oīs iniuria indebite cōuētionis: ⁊ oīs ꝑrobitas iniq̄ exactionis repellat̄ a clericis: ⁊ q̄ nō subeant sordida munera: nec ad aliquā p̄stationē vt negotiatores vocenr̄. Scō dicit si clerici honeste viuentes ex aliq̄ mercatura vel ex aliq̄ ꝓuisione aliq̄d acq̄rant: illud debēt in vsum pauperū cōsumere: nō aūt debēt cōsumere in ioculatorib⁹ aut ludis inhonestis. Tertio dicit q̄ sicut ipsi clerici habēt immunitatē ne subeāt sordida munera: nec etiā extraordinaria: ita eor̄ hoīes q̄ aliq̄s mercaturas exercent: ⁊ sicut clerici habent īmunita

030054807

tē:ita eoꝝ vxores ⁊ liberi siue masculi siue femīe. seq̄tur auc.

i Tem nulla. Hec ꝯstitutio coadiuuat ⁊ auget. l. C. ⁊ dicit duo. Primo p̄cipit q̄ nulla cōitas vl' psona publica vel priuata dz cogere clericos ad eractiōes collectaꝝ siue ad extraordinaria mūera. Scō dicit q̄ si aliq̄s ꝺ fecerit tenetur reddere acceptū in triplū: et bāno impiali subijcietur: a quo nō liberabit nisi satisfecerit.

d Ephis. Hec. l. dicit q̄ clerici puinciales de suis p̄diis q̄ possident tributa prestāt. vñ nec sua nec aliena prędia possunt clerici excusare vt nō p̄stent tributa.

o Fficiales. Hec. l. tractat de certis psonis q̄ nō p̄nt clericari. ⁊ ponit tres casus. Primo dicit q̄ officiales ⁊ rōnales reipublice: siue subiecti ex principali necessitate: nō p̄nt clericari: ⁊ si clericant ad pristinā cōditionem reducunt. Scō dicit q̄ si officiales nō sunt astricti ratiocinijs vel necessitatib⁹ primipili: p̄nt clericari de volūtate curie cui sunt astricti: ⁊ in p̄sentia iudicis. Tertio dicit q̄ si occulte clericatur ⁊ habēt liberos: duas ptes seruāt liberis: ⁊ tertiā eccl'ie sed si nō habēt liberos sz ꝓpinquos due partes seruant officijs. i. curie in q̄ militāt: ⁊ tertiā sibi retinere p̄nt. seq̄tur auc.

s Ed neq;. Hec auc. corrigit. l. C. nā ꝓhibet officialē durante officio fieri clericū: qō. l. permittebat. ⁊ dicit duo Primo q̄ curialis aut officialis nō dz fieri cleric⁹ ne ex hoc ciuilis tumult⁹ oriat. ⁊ si fiat cleric⁹ ꝓprie fortune restituat. Scō dicit q̄ in casu officialis vel curialis pōt fieri cleric⁹. vt si in domo agebat vitā ecclīasticaz: ⁊ egerit non min⁹. xv. ānis. ⁊ ꝺ casu fiscus ⁊ curia vendicabit tres partes: q̄rtā ꝩo habebit eccl'ia. ⁊ hoc verū si pseuerat in clericatu. si aūt nō pseuerat sed accipit vxorē vel cōcubinā: oneri ⁊ curie subijcietur: lz ipse sit ordinat⁹ cleric⁹ in tali gradu q̄ tūc nō ꝓhibeatur ducere vxorē. ⁊ idē in quolibz alio q̄ efficit cleric⁹: vt si recedat a clericatu: reddat sue curie.

s Jq̄s. Si q̄s mulierez deo dedicatā cā matrimonij vel concubinat⁹ corrūpere ausus fuerit: pena capitali puniet: etiam si eam nō rapuerit.

p Resbiteros. Clerici habēt immunitatē personaliū munerū: siue sint p̄sbiteri ⁊c.

n Ec honore. Epi inuiti nō cogunt ferre testimoniuz ne honor ⁊ dignitas epalis q̄ erepta est a tali onere

s Ed iudex. Hec auc. corrigit. l. C. naz ꝯfunderet. dicit q̄ eps cogit ferre testimoniū. sed in ꝺ hz priuilegiū. qz nō deponit iurat⁹: sed ꝓpositis coā eo euāgelijs dz dicere ꝟitatē de his q̄ nouit. Jtē habet priuilegiū. qz nō cogitur venire coā iudice: vt est regulariter in alijs psonis: sed tenet iudex vnū ex suis ministris ad eū mittere.

p Resbiteri. Hec. l. tria dicit. Primo q̄ p̄sbiteri ferētes testimoniū: si vacillēt in dictis suis nō debēt subijci qōnib⁹: lz alij testes subijciant: duū tñ verū dicāt ⁊ falsuz nō simulent. Scō dicit q̄ ceteri clerici q̄ sunt inferioris gradus: si in testimonio ferēdo vacillent p̄nt subijci qōnib⁹. tertio dicit q̄ si p̄sbiteri inueniant falsuz testimoniū dixisse: puniendi sunt maiori pena q̄ laici. qz cū eis plurimū honoris cōmittit: multo magis pena digni sunt. seq̄tur auc.

p Resbiteri. Hec auc. dicit q̄ si p̄sbiteri vel diaconi in cā pecuniaria falsum testimoniū deposuerint: a ministerio sacerdotali repellunt ⁊ in mōasteriū p tres ānos detrudunt. Si aūt in cā criminali nudati honore clericat⁹ legitimis penis subijciant. Ceteri vero clerici sunt puniendi legitimis penis sine distinctione personaꝝ.

n Ulla. Nulla mulier in aliq̄ eccl'ia debet creari dyaconissa nisi cōpletis q̄nq̄ginta annis fm p̄ceptū apli

d Jaconissa. Hec auc. dicit q̄ nō dz creari dyaconissa minor. xl. ānis: vel que puenit ad secūdas nuptias.

p Resbiterū. Hec auc. dicit q̄ null⁹ debeat creari p̄sbiter minor. xxv. ānis. nec dyacon⁹ vel subdiacon⁹ minor. xx. an. nec lector minor. xv. Eps autez minor. xxx. an. nō debet ordinari.

s Jq̄s. Hec. l. tria dicit. Primo si q̄s cleric⁹ sacerdotibus aut eoꝝ ministris diuinū cultū exercentib⁹: aut in loco diuini cult⁹ iniuriā intulerit: p̄ses puincie talē iniuriā capitali snia ꝺ reos legitimis ꝓbationib⁹ cōuictos vel spōte cōfessos nouerit vindicanduz. Scō dicit q̄ si aliq̄s intulit iniuriā atrocē sacerdotib⁹ aut eoꝝ ministris: q̄libet de pplo qz publicū crimē est: pōt eū accusare vt puniat. q̄ tale crimen cōmisit. Tertio dicit q̄ si ille q̄ intulit iniuriā sacerdotib⁹ ⁊ eorū ministris vult se armis aut locoꝝ difficultate tueri: p̄ses puincie p publicas litteras debet militare auxiliū iplos

s Ed nouo iure. Lex supior dicebat: si quis ꝛrare. turbauit diuina ministeria celebrari siue alīs iniuriaz intulit cōuict⁹ capite puniebat. hec aut hoc corrigit. ⁊ dicit q̄ nouo iure ꝓ tali pena verberat ⁊ in exiliū mittit. Sed si aliq̄s turbauit aut ꝓhibuit sacra ministeria celebrari: capite puniat. Eadē distinctio est in letanijs. nā si aliq̄s facit iniuriā alicui eunti ad letanias: verberat ⁊ tradit in exiliū. Si aūt eas excussit capite punit. Jtē laicis est ꝓhibituz facere letanias sine clericis q̄ letanie nō debēt fieri sine oronib⁹

i Ecclesijs. Lex ista duo dicit. Primo ꝛ cruce. q̄ si in aliq̄ possessiōe: vico: vel alio loco sint alique ecclesie: in illa possessiōe vel vico clerici debēt ordinari q̄ sunt ex illa possessione vico vel loco. Scō dicit q̄ in ecclesijs q̄ sunt in possessione vel vico aut alio loco: debet ordinari certus numer⁹ clericoꝝ fm iudicium epi.

s Jq̄s curialis. Hec. l. ꝓhibet ne aliq̄s curialis astrictus curie sue sine cōsensu sui supioris possit clericari: ⁊ si aliq̄s curialis fuerit fact⁹ cleric⁹ nisi incōtinēti facta sibi denūciatōne redeat ad curiā iudex sua auc̄te debz eū redde re prime cōditiōi cessante q̄dā. l. q̄ dicebat q̄ curialis potest inuito suo supiori in clericū ordinari relict⁹ oīb⁹ bonis suis

s Jecclie. In ista. l. p̄cipit impator ne priui ꝛcurie. legia eccl'iaꝝ debeāt violari vel dissimulatione negligi. ⁊ si q̄s cōtra faciat: patitur penā. v. libraꝝ auri.

q Elicūq;. Si q̄s i dignitate epali ꝓstitut⁹ seditionez aliquā ꝺ rēpublicā fecerit: p centū miliaria dz repelli a ciuitate illa quā ꝺturbauit: nec ad illā debz ei dari regressus. Jtē nō debet ipetrare rescriptū vt liceat et redire: ⁊ si impetrauerit: nō valz. ⁊ si aliq̄s eū defendat: defensor indignationē p̄incipis sustinebit.

s Jquis. Hec auten. plana est.

c Nuenticulā. In hac. l. ꝓhibet impator ne q̄s conuēticulā illicitā. i. aliquoꝝ hereticoꝝ faciat: ⁊ si in domo sua eam fecerit: penam publicationis dom⁹ sue patiet.

q Uisquis. Ascriptiti⁹ nō pōt fieri cleric⁹ nisi in ecclesia sue terre: vt p se vel p aliū seruiat suo dño: ⁊ ibi detentus habebit priuilegia alioꝝ clericoꝝ.

p Lacet. Lex ista bona est: ⁊ fuit ꝓdita ad honestatez clericoꝝ cōseruandā. Et dicit. Primo q̄ clerici debēt intēdere diuinis officijs: ⁊ nō debēt aduocare p laicis. Secūdo dicit q̄ nō debēt adesse spectaculis: nec debēt in iudicio aduocati aut ꝓcuratoris officiū exercere: nisi in cā: dum ipsi pulsant aut ab alijs pulsant: vel nisi p cā sui collegij fuerunt sindici cōstituti. Tertio dicit q̄ si q̄s ꝺ fecerit: si cleric⁹ est: a gremio clericoꝝ dz expelli. vel si est pabolanus: a priuilegijs pabolanoꝝ expellet: ⁊ cōpetenti iudicio subiacebit nec aliquo tpe ad p̄dictā sollicitudinē reuertet.

i Nterdicim⁹. Hec auten. prorogat. l. C. naz interdicit sanctissimis epis ⁊ p̄sbiteris ⁊ diaconis ⁊ subdiaconis ⁊ cantoꝝ ⁊ ceteris clericis ne ludāt ad tabulas: vl' ne cū alijs ludentib⁹ participes sint: vel ludentes inspiciant. Jtē interdicit eis q̄ nō accedant ad spectacula aliqua. ⁊ si aliq̄ ex p̄dictis ꝺ fecerint in mōasteriū detrudant: p triēniuz sacro ministerio eis interdicto. Sed si medio tēpore se ostenderint penitentes: reuocantur per suum epm.

p Arabolani. Hec. l. habet locū solū in alexādria, ciuitate. Plana est.

e Lm qui. Hec. l. dicit q̄ quicūq; officio sacerdotali fungunt vel honore clericat⁹: debēt agere cōgruā disciplinā: nō aūt debēt secū aliq̄s mulieres extraneas tenere. possunt tñ secū habere matres suas: filias atq; sorores germanas. qz in his fedus naturale nihil seui criminis permittit estimari.

e Piscopo. Hec auk. phibet epō q̄ nullā mulierē se-
cū retineat siue cōsanguineam siue extraneā.

m Ultro magis. Hec auk. dicit q̄ solū cātorib⁹ ⁊ lecto
rib⁹ pmittit nuptias ꝫhere. alijs aūt phibet: dū tamē
nō pueniāt ad scōas nuptias. tūc enī nō ascendūt ad sacer
s Jqs. Hec ler tria dicit. ⁊ plana est / dotij culmen
cū auk. nūc autē. que immediate sequitur.

a Dsimilitudinē. Curialis quidā fact⁹ est ꝺsul vl al's
illustris: seruiet q̄dē curie p substitutū: sicut si curialis
fieret epūs vel clericus: ⁊ hꝫ periculo suaꝫ rerū. Cetera plana
sunt vsq̄ ad. l. cum clericis.

c Um clericis. vi. dicit hec. l. primo q̄ si volo conuenire
clericū ꝺstantinopolis ciuitat⁹ agā corā patriarcha vel p̄fe-
cto p̄torio: ⁊ nō alibi. Scōo q̄ cleric⁹ dabit fideiussorē iudi
cio sisti yconomo maioris ecclesie vsq̄ ad. l. auri lib. Tertio
q̄ ipse yconom⁹ vel defensor vrbis cōstan. nō dabit fideiuſ-
sorem iudicio sisti. ⁊ est iō: q̄ aliorū defensor esse dz. Quar-
to si q̄ntitas est vltra. l. libras auri nō dak fideiuſ. p residuo
sed cauek sine iuramento. Quinto q̄ duos solidos dent p
sportulis. Sexto q̄ etiā alij clerici aliū dabūt minores spor
tulas q̄ laici. sequitur auk. generaliter.

g Eneraliter. Hec auk. est valde vtilis. ⁊ dic tria. Pri
mo q̄ si q̄s cōuenit aliquē siue clericū siue laicū apud
cōpetentē iudicē: cōuent⁹ nō cogik accipe libellū vel spor-tu
las p̄stare nisi p̄mo actor satisdet apud cōpetentē iudicē vel
eius officialē: siue litiget p se siue p ꝓcuratorē ⁊ si p ꝓcura-
torē: ꝓcurator eius satisdet de lite illa ꝓducenda ad finez et
decimā partē quātitat⁹ pecunie petite in libello noie expen
sarū restituet si actor fuerit cōuict⁹ iuste mouisse litē. Scōo
dicit q̄ si actor hāc satisdationē se nō posse p̄stare dixerit iu-
ratorie cautōni cōmittit. Tertio dicit q̄ iudices formā hui⁹
auk. nō obseruantes: pena. x. libraꝝ auri puniunt. Executor
aūt iudic⁹ damnak in exiliū: ⁊ bona ei⁹ publicant. Qd autē
actor p̄dictā satisdationē p̄ster: hꝫ verū est si apud iudicez qō
moueak. sz si corā arbitro: nō tenek. Sequit auk. sed hodie.
que plana est: ⁊ situak super vltima parte. l. C.

o Ecernim⁹. Monachi beati stephani volūt facē ec-
clesiaz in curia cōis et inferre reliquias alicui⁹ sancti
non licet hoc facere.

q Uisquis. Tria dic̄ p̄ma in p̄ncipio. scōa ibi: his act.
tertia ibi: exceptis.

n Lli. Septē hz ptes hec lex: ⁊ oīa dicunt circa reli-
ctū in redēptionē captiuoꝝ. lex se. cū auk. licet. plana est.

s Jq̄ē q̄. Quid sit necesse obseruare in ꝓlectiōe epi
dicit hꝫ lex multū elegās ⁊ notabilis: cui⁹ singula ver-
ba sunt ponderanda. in fi. imponit penā cōtrafacientibus.

o Rphanotrophos. Dicit primo q̄ hospitalarij ad-
ministrent rome ⁊ in ꝓuincia: ⁊ agūt ⁊ defendūt sine
aliq̄ satisdatione rē ratā haberi. Scōo dicit q̄ administra-
tio cōmittit dictis ꝑsonis gestis interueniētib⁹ rome apud
m̄ā cen⁹ in ꝓuincia apud p̄sides vel locoꝝ defensores
Tertio q̄ administrando poterūt alienare ex cā ⁊ p̄ciuz ser-
uent. Quarto q̄ nō tenent reddere rōnem administratiōis
⁊ reddit rōnem quare non.

o Nes. Duodecim ponit casus. Primus q̄ clerici
existentes in ꝓuincijs ꝺuenient apud p̄sidez sue pro
uincie: ⁊ nō alꝫs. Scōo q̄ cōstantino. existentes cōueniuntur
apud p̄fectū p̄torio. Tertio redit ad primū dicens q̄ in pro
uincia clerici cōuenti dent fideiussorē iudicio sisti iconomuz
sue eccl'ie. Quarto redit ad scōz q̄ ꝺstantinopoli ꝺuēti nul
lū dent fideiussorē: sed vel inter se fideiubeant: vel nuda cau
tione ꝓmittāt. Quinto de vtroq̄: q̄ si volo eccl'iam cōueni
re faciā libellū ꝺ iconomū: ⁊ p eo fideiubebit defen sor eccl'e
Sexto de p̄stando noie sportulaꝝ semisse ⁊ dimidiū aureū
in ꝓuicia. Septimo si p̄fect⁹ citet ꝓuincialē de ꝓuicia duo
solidi dentur. Jdē dic si cōmittat causam alicui in ꝓuincia.
Octauo si dict⁹ p̄fectus cōueniat in ciuitate cōstantinopo.
ꝓuincialē clericū det aureus p sportulis. Nono q̄ nullā fa
ciat clericis iniuriā factis vel ꝝbis: ⁊ pena īponit facienti.
Decimo ꝺfirmat ꝓuilegiū ecclesie cōcessum; vt decimas da
re clericis ⁊ alijs religiosis dans imunitatē. nā ⁊ alij q̄dem
habēt. Ultimo dicit q̄ actor q̄ cōuenit clericū vbicūq̄ et si-
ne cā faciat reddet expensas ei: vt sic temperent āmodo cos
vexare. Sequitur auten. clericus quoq̄.

c Leric⁹ quoq̄. Hec auk. corrigit. l. C. ⁊ dicit tria. Pri
mo q̄ cleric⁹ debet cōueniri corā suo epō. sed si forte ē
talis nature cā: q̄ epūs nō possit cognoscere: tūc agit corā
iudice seculari. Scōo dicit q̄ si cleric⁹ accusak criminalit: si
q̄dem est crimē ciuile: vt adulteriū: cognoscit iudex secularis
⁊ cā illa infra duos mēses debet terminari: ⁊ si viderit eū ab
soluendū: eū absoluet. si aūt cōdēnandū eū epō remittet. ter
tio dicit q̄ si cleric⁹ accusak de crimine eccl'iastico; corām suo
epō debebit cōueniri. Sequit auk. causa que.

c Ausa que. Auk. cleric⁹. dicit de clerico si cōueniak: q̄s
sit ei⁹ cōpetēs iudex. hec ā aūt auk. dicit de monacho et
monacha apud quē dēant cōueniri. Et dicit q̄ debēt cōue
niri apud epm: ⁊ p iconomū defendi: ⁊ si iudex aliter ꝓcesse-
rit p̄riuak officio suo: dānatur q̄z in. x. lib. auri applicādas fi-
sco: siliter ⁊ sui officiales. Executor aūt q̄ cōtrafecerit in locū
decanicū debet detrudi: nec de cetero aliquā accusationem
faciet. hoc dicit. Sequitur auk. statuimus.

s Tatuim⁹. Hec cōstitutio corrigit illā auk. clericus.
quā. s. habuistis: q̄ dicebat clericū cōueniri corā iudi
ce seculari. hec auk. dicit nullū clericū trahi ad iudiciū secula
re siue in cā criminali siue in ciuili. ⁊ si actor ꝰ fecerit: p̄dit qꝰ
petit: ⁊ iudex p̄riuabik sua ptāte. Et si iudex bis aut req̄sit⁹
vt clericis faciat rōnem: hoc denegauerit: p̄riuabik sua iuris
s Acrosancte. Duo dicit ⁊ plane. Pri / dictione.
mū q̄ clerici filij fa. habēt q̄si castrense peculiū: q̄ acq̄
runt. Scōo q̄ testari de his p̄sūt ⁊ dare in vita ⁊ morte cui
volūt: ⁊ nō cōicant cū fratribus.

e Piscopalis. Hec auk. corrigit. l. C. q̄ innuit epm̄ es-
se sub patria ptāte. ⁊ dicit duo. Primo q̄ filius fa. si creatur
epūs ipso iure liberak a patria ptāte: sicut ꝺsularis dignitas
ꝺsulē liberat a p̄ria ptāte: ⁊ alia dignitas de q̄ dicit in hac
auk. Scōo dicit si filij fa. creati epi hēant filios mortuo auo
illi filij nō efficiunt sui iuris: sed recidēt in ptātem sui patris
Sequitur autentica licentiam.

l Jcentiā. Jsta auk. sil'iter corrigit. l. C. q̄ dicit epos et
alios clericos testari posse: ⁊ relīquere extraneis. Hec
auk. dicit q̄ epūs de bonis sibi acq̄sitis ante epātū ⁊ post ex
successione agnatoꝝ ⁊ cognatoꝝ vsq̄ ad quartū gradū po
test testari quō vult. Sed de quesitis post epātū aliūde nō
licebit sibi testari nisi ecclesie relinqueret: aut in pias causas
conferret. ⁊ que distinctio facta est in epō: eadem debet fie-
ri in omibus administratoribus ecclesiarum.

o Nia. Jocitus fuit p̄im⁹ hospitalari⁹: ⁊ eius lo-
co successit ycho qui oium hospitalarioꝝ curaz gessit
⁊ multa p̄riuilegia cōcessa sunt a p̄ncipe ⁊ alijs rebus pti-
nentib⁹ ad eius curā: que per hanc. l. ꝺfirmat: ⁊ reddit ratio
valde. Scōo dicit q̄ p̄dicta hospitalaria ⁊ res oīa habent
p̄riuilegia: q̄ habet vel habebat maior eccl'ia ꝺstantinopo.

i Bem⁹. Si ascriptiti⁹ fuerit cleric⁹ sine ꝺsensu dñi
reuocak p dñm. Scōo dicit idē si fiat mōach⁹. Tertio
dicit q̄ ser⁹ nō pōt fieri cleric⁹ etiā volente dño nisi p̄imo
manumittatur: ⁊ postea fiat clericus. ¶ Omēs. Olim q̄n
p̄riuilegiate p̄sone cōueniebant: ibat p̄ses ad eoꝝ domum
ad citandū ⁊ cognoscendū: qd̄ est absurdū. ⁊ ideo p̄cepit cle
ricos ⁊ alios p̄riuilegiatos venire ad iudicē: iz p nimiam lo-
corū remotiōem poterit iudex cognitionē delegare alicui ꝺ
terra vbi morantur.

a Scriptitios. Plana est.

s Jseruus. Plana est ⁊ tria dicit.

ſ Ruis. Duo dicit hec. l. Primo q̄ si ser⁹ voluntate
factus sit monach⁹ q̄ fiet liber: ⁊ dñs amittet dñium
illi⁹. Scōo dicit si exiuerit de monasterio ⁊ ad secularē vitā
redierit: dñs eū recupabit. Sequunt duo auk. que vna co-
rigit. l. C. in parte, dixit em̄ lex codic⁹ q̄ sacerdotes sunt ī po-
testate parentuz. ista auk. dicit q̄ epālis dignitas liberat a
ptāte patria. Jtē alia auk. q̄ sequit: dicit q̄ ser⁹ q̄ est pba-

te vite:ꝛ sic monachꝰ efficit liber.ꝛ mutat in hoc.l.C.qꝛ lex dicebat qꝫ seruus de voluntate dñi debebat fieri monachus.

Sequitur lex repetita.

r Repetita. Testamẽtaꝛ quedã alie scripture insinuantur.i.explificantꝫ ꝛ legunt coꝛã mgꝛo census ꝛ ipse pstet auctoꝛitatẽ vt valeant:ꝛ ob hoc qddam lucrũ eis obuenit:vñ qdam clerici ꝛ quidã alij itromittebant se de hoc officio qõ remouet ꝛ penã imponit.

s Jqs re. Dicit hec.l.primo an teneat testmñ si qs instituat captiuos.videt qꝫ nõ.qꝛ incerte psone sunt instituteꝛ:ꝫ tñ tenet.Scõo dicit idẽ de pauperibꝰ:si qs pauperes instituat.hoc aũt facit testatoꝛ.qꝛ si aliũ istitueret et rogaret dari substantiã in redẽptionẽ captiuoꝛũ detraheret quartam. Tertio redit ad primũ.Quarto ad scõm.Quinto de vtroqꝫ.Sexto ꝛ septimo ꝛ octauo de secundo.Nono de vtroqꝫ imponit penam.aut.si ceptum.Plana est.

c Cum lege. Filijsa.clerici possunt habere peculiũ qsi castrense ꝛ in eo testari.vt.s.de sac.sanc.ec.Itẽ queritꝫ si exheredẽt quos deberẽt instituere:an possit rũpi testamẽtũ p qrelã inofficiosi.hoc etiã querit in alijs q testantꝫ in qua si castrensi.ꝛ rñ.nõ posse agi de inofficioso eoꝛũ testamento.

s Jqs in pscribendo. Hec.l.dicit qꝫ clericꝰ põt renunciare foꝛi pꝛiuilegio.ꝛ hoc in pñtibꝰ ꝛ futuris generaliter.Itẽ dicit qꝫ clericꝰ vel monachꝰ si vocatꝫ ad tutelaꝫ vel curã cuiuscũqꝫ:an cõpellantꝫ tutelã subire.ꝛ rñ.qꝫ nõ.Scõo qꝫ hoc fallit in vagabundis.ꝛ reddit rõ. Tertio dicit ꝟ generale.

r Eptoꝛes. Plana est.

o Eo nobis. Pꝛimo dicit qꝫ fecit multas leges p statu ecclie:ꝛ adhuc paratꝰ est facere.vt in casu pꝛesenti.vt ecce sponsus q dederat arras vult venire ad religionẽ olim dans amittebat:recipiẽs reddebat in duplũ vtrũqꝫ ꝟ remouet.nã sponsus recupat.Itẽ illa nõ reddit nisi simplũ. Scõo dicit si vir vel vxoꝛ venit ad religionẽ qõ q intrat habetur p mortuo.ꝛ sic mulier vel eius heres dotẽ rehabent: vir vel heres eius donationẽ ꝓpter nuptias nisi erãt facta pacta de lucrãdo altero pmoꝛiente q nũc habẽt locuꝫ ac si religiosus eẽt moꝛtuꝰ. Hoc etiã.Pater doꝫ filiũ mõachũ instituere sicut nõ monachuꝫ.Scõo qꝫ sic succedit ab itesta to sicut nõ monachꝰ.Tertio si post exeat de ecclia res remanent apud ecclam. His ita.Tria dicit.Pꝛimo pꝛecepit qꝫ nullꝰ iudeꝰ:hereticꝰ vel paganꝰ habeat seruũ xpianuꝫ.ꝛ si hẽat:ille seruꝰ catholicus fit liber.Scõo qꝫ si dñs postea fuerit cõuersus nihilominꝰ seruꝰ qndaꝫ remanet liber. Ultimo qꝫ faciant iudices hec seruari sub pena.

De epali audientia. Rub.

Ec rubꝛica duas habꝫ partes.pꝛimã partẽ nõ respiciunt nisi tres leges huiꝰ ti.si qui.epale.decernimus.ꝛ no.qꝫ tripliciter ꝺgnoscit epꝰ in causis:aut inter subditos quoꝝ est iudex.ꝛ sic loqꝛtur illa lex decernimꝰ aut inter nõ subditos qꝫ cõpꝛomittũt in eũ tanqꝫ in arbitrũ ꝛ sic loqꝛtur illa.l.si q.aut inter nõ subditos q eũ faciant iudicẽ suũ vt cognoscat vt iudex:nõ vt arbiter.ꝛ sic loquit illa.l. epale.Scõam partẽ rubꝛice qꝫ est de diuersis capitulis spectantibꝰ ad curã ꝛ sollicitudinẽ epi respiciũt oẽs alie leges ꝛ pꝛima lex dicit duo qꝫ spectãt ad curã epi.s.iuuare pauperes ꝛ phibere ementes captiuos:vt lucra magna ab eis extoꝛquentur.

s Jcleric. Ante diffinitiuã snĩam nõ doꝫ qs appellare ꝛ clericꝰ vel laicꝰ q ꝺfecerit punit in.l.libꝛis.ꝛ pena datur pauperibus.

n Emo. Diebꝰ paschalibꝰ consueuit impatoꝛ pmittere incarceratos stare extra qõ mandat alijs iudicibus faciendum per.l.istam:etiã sine alio spali mãdato. Secũdo excipit quosdã in maximis criminibꝰ ꝺstitutos qꝫ stabũt sp intra carceres.Tertio dicit qꝫ etiã illi q debẽt stare ex carceres:ita demũ stent si illa crimĩa cõmiserũt nisi semel.

m Jme. Nõ debẽt ioculatoꝛes in ludis vti vestibus monachoꝝ dãnati in metallũ si velint cõfiteri in carcere peccata soli xpiani sacerdotes dent eis.

a Ddictos. Quidã religiosi p vim auferebãt damnatos:dũ ducebant ad furcas:qõ hic phibet.Scõo qꝛ iudex ciuilis punit nisi ipse punierit dictos religiosos: qõ si nõ põt referat ad pꝛincipem. Tertio qꝫ epi debẽt coꝛrigere suos clericos ne talia faciãt.alꝫs eoꝝ est periculũ. Quarto qꝫ tam dãnati qꝫ alij ꝓ eis possint appellare infra tps legitimũ:olim biduũ vel triduum.hodie.x.dierũ.

s Jqui. Qutinenses laici vel clerici possunt tanqꝫ in arbitrũ cõpꝛomittere in epm bonoꝝ.ꝛ tenebit snĩa nisi inuiti veniant ad cõpꝛomittendũ fm vnã lfam:aut tpe snie aliter vna pars fuerit absens fm aliam.

e Piscopale. Duo extranei ꝺsentiunt in epm bononien.vt iudicẽ:valet snĩa ꝛ nõ põt appellari sicut neqꝫ a pfecto.Scõo dicit qꝫ iudex ciuilis ꝓducet in executõꝫ snĩam episcopi.

s Jquis. Plana est.

i Eldices. Marthe xpianos.

s Jlenones. Plane sunt.

d Ecernimꝰ. Quicũqꝫ vult cõuenire yconomũ maioris ecclesie ꝺstãtinopolis agat coꝛã patriarcha si vult nã ꝛ coꝛã pfecto ptoꝛio põt agere.scõa pars ibi: ꝛ sacerdotis,idem dicit qõ lex supꝛa si q ex consensu.

n Emo. Nullꝰ sit aduocatꝰ nisi sit xpianus.Scõo si ferat talis nõ xpianꝰ pꝛocinĩũ coꝛã pfecto officiũ:punitur pfecti:ꝛ punit pses si coꝛã se pmittat postulare. aduocatus quidẽ nõdũ catholice fidei misterijs imbutꝰ pscriptꝰ ppetui exilij penam sustinebit.

s Jlegibꝰ. Titius desponsauit bertã p verba de futuro ꝛ dedit arras:ꝛ ipsa berta vel pater eius sciuerunt titiũ paganũ:vel ꝓpter religionẽ nõ iacere in lecto: vñ vult eũ dimittere;certe reddat arras in duplũ:aliud si ignoꝛauerit,Scõo dicit idẽ si sponsa dedit sponso.

Ebemus. Satis plana est cũ aut.seq.ꝛ dicit qꝫ ille debet eligi ptãs alicuiꝰ ciuitatis q est catholicꝰ.ꝛ hoc iurare debet psente epo clericis ꝛ ciuibus.

s Jpsens. Cõfessus fui me accepisse centũ mutuo a qdam milite sub spe future numeratõnis:qui postea cepit esse ptãs meus:nũc volo opponere except.nõ numerate pecunie.queritꝫ coꝛã quo opponatꝫ.dicitꝫ coꝛã alio iudice. secundo si nõ sit alius:tunc coꝛam epo.Tertio dicit idez in exceptione non numerate dotis.

n Emini. Quidã exponit fuũ suũ:vel libertũ:vꝫ ascriptitiũ ad hospitale:certe perdit ius qõ habet in eo.secundo dicit qꝫ q recolligit nõ facit seruũ suũ:sed erit liber et dñs seruoꝝ amittet dñium eoꝝ. Tertio dicitur qꝫ etiam de hoc epi ꝓuideant.

o Ecreationibus. Pꝛimo dicitur qualiter detur curatoꝛ furiosis.Scõo si pater dedit in testõ erit fine satisdationi:ꝛ accipiet res administrãdas sub obligatione rerũ suarũ:dũmodo pꝛi iuret vtilia facere:ꝛ inutilia pcauere in pꝛesentia epi:ꝛ faciet inuentariũ. Tertio si pater nõ dedit:ꝛ sic a lege vel a iudice detur:fiqdem diues accipiet administratiõnẽ.vt.s.l.sine satisdatione facto iuramento ꝛ inuentario.si ꝙ nõ est diues:satisdabit rẽ saluã foꝛe.addit ꝛ vt facre scripture coꝛã epo sint cũ fuerit pdicta celebꝛata:ꝛ ipse curatoꝛ iuret et faciat inuentarium.

t Ẽm dementẽ. Filij ꝛ filie furiosoꝝ pñt ꝺtrahere matrimoniũ sine cõsensu pꝛis ꝛ dotes ꝛ donationes constituere aucte curatoꝝ parentũ furiosoꝝ cum solẽnitate:vt plene dicit.

s Ancim. Si possidentẽ ꝛ pscribentẽ rez meã vꝫ ius meũ nõ possum cõuenire:vel qꝛ absens vel infans:vel furiosus.vel qꝛ est in magno magistratu:certe pfidi pozigã libellum:qõ si nõ potero pfidis habere copiã:tũc epo pozigaz.

De hereticis. Rub.

p **Riuilegia.** De pꝛiuilegijs indultis clericis intellige tm catholicis:nõ hereticis,nã ꝛ hereticꝰ habẽt suos plates ꝛ clericos.

o Omnes. Ibi declarat qui sint hereti.duo dicit. pr̃i mũ vsq; illic:hereticor.

c Cuncti. Prohibet cõcedi hereticis loca ad cõueniendum.Scõo,phibet eos facere letanias:t penã impo nit contrafacientibus.

m Manicheos. Specialibus penis punit certũ gen⁹ he reticor vt nõ liceat eis q̃ alijs hoĩb⁹ licẽt.scõo q; qui libet detegere põt hereticos vt publicentr̃ bona eorum.

a Rriani. Numerat certas spẽs hereticor de quibus dicit q; non lz venire t orare in romano solo: maxime manicheis.scõo cõfirmat oẽs leges factas rõtra hereticos t casus quosdaz de illis legib⁹ refert t nõ ꝓsueuit legi h̃ lex

d Amnato. Nestor fuit auctor cuiusdã herer t sui se quaces nestoriani dicũr:ita arriani t nestoriani a suis auctorib⁹ dicunr.scõo p̃cipit q; libri nestoriani cõcremẽtur. Ultimo punit facientes ꝺ hanc.l.t hereti nõ excusanr ab oneribus siue muneribus:cum de hoc debeant puniri. hoc dicit cum.l.sequenti.

q Licunq;. Appollinaris fuit auctor cuiusdã heresis euthices t diosibor⁹ sunt eũ secuti.vñ eor sequaces voca tur appollinariste:vel euthicetes t succũbũt legib⁹ latis;cõ tra hereticos.scõo q; nõ hẽant loca ad cõueniendũ:t ponit penã dño loci vsq; ad.ſ.nullũ.postea remouet eos a militia Quarto ꝓhibet eos stare certis locis.Quinto ꝓhibet cõ uenire t disputare vel docere:t discentib⁹ penam imponit. Ultimo punit p̃sides terraz si hoc neglererint.

ſ Ĵ q̃ ortodoxe. Prima pte ꝓhibet alienari in hereti cũ p̃dium in quo sit sancta eccl'ia. Scõo dicit si ꝺ fiat q; possessio assignetr̃ fisco qui faciet eã tueri t officiari q; he reticus non faceret.

c Ognouim⁹. Decessit parens catholic⁹ vel heretic⁹ primo filj catholici ei succedũt:qõ si nõ sunt:tũc fiscus. Se cũdo dicit q; parens heretic⁹ tenetr̃ filjs catholicis dare ali menta:t dotes fm pr̃imonij facultates. Tertio cõfirmat le ges latas cõtra hereticos.t vide hic aut.

q Cloniã. Questio fuit de facto an heretic⁹ possit esse testis.t rñ.aut lis est inter catholicos saltim ex vna p te:t tũc nõ põt.aut inter hereticos;t tũc põt.exceptis q̃bus dam pessimis hereticis:quib⁹ t alij hmõi actus sunt iterdi cti. In fine restringit p̃imũ: q; in iudicijs ꝓhibenr hereticj nõ extra iudiciũ testificari:imo melj⁹ q; in cõtractibus t vlti mis volũtatibus admittunr:in iudicialib⁹ nõ:nisi ante iudi cium ceperint testes esse q; p aut.sz nouo iure tollir.

p Juinã. An heretic⁹ capere possit hereditatem:lega tũ vel fideicõ.rñ.q; nõ.nec etiã iure militari.

¶ De sanctũ baptisma reciterer Rub.

a Ntistitẽ. Sacerdos q̃ baptizat: iam baptizatũ de
s Ĵ q̃s. Baptizans scõo t baptizat⁹ ponend⁹ est. dũmodo est capax criminis.q: nõ magn⁹:vltimo sup plicio punitur.

n Illi. Cathecumin⁹ nõ debet ab heretico vel iudeo baptizari:t imponit ei penã qui cõtra hoc fecerit.

¶ De apostatis. Rub.

Si cristianus efficitur iude⁹:bona sua
Ĵ quis. confiscantur.

s Ĵ q̃s. Quidã de xp̃ianis fecit se iudeũ t decessit facto testõ quidam vult accusare testm̃.dicir hic q; vsq; ad q̃nquẽniũ a die mortis incipiat accusare defunctus de apostasia p̃dicta. ¶ Hi qui.Hac.l.puniunr xp̃iani si fi ant hereticj patiẽdo se baptizari more hereticj vt nõ possint esse testes neq; facere testm̃:nõ aũt releganr.t est rõ. Itẽ pe nitentia eos nõ excusat:que ꝓdest aljs errantib⁹.

a Postataz. Publica est accusatio apostataz: t p petua:t inuẽte pene p̃ter alios:q; isti nõ cõtrahũt ne q; testanr:sed catholicis p̃rimis deferar eor hereditas.ter tio q; etiã post mortẽ possint accusari:lz nil de hoc dictũ fue rit in vita.quarto dicit se loq̃ de illo apostata qui de xp̃iano factus est iude⁹.vltimo repetit scõm dictum legis.

c Cm quis. Si q̃s suasione fecerit xp̃ianũ fieri iudeũ res t caput perdit.

e Os.Cleric⁹ vel monach⁹ si fiat hereticus patitur pe nas hereticor:t ejcitur extra romanũ solum.

n Emini. Plana est:q; si mulier reliquit legatũ colle gio cuidam iudeorũ non valet.

¶ De liceat sig. Rub.

c Cm sit. An liceat signũ saluatoris.i.crucẽ terre vel lapidibus sculpere. q̃rir t dicir q; non. t ꝺriũ faciens grauissima pena punitur.

¶ De iudeis. Rub.

Quãdo aliq̃s iude⁹ fit xp̃ian⁹:p̃scim
i Judeis ei iudei lapides q; ꝓhibz.l.t penã im In synagogis. Habẽt iudei domũ vbi ponit. cõueniũt ad faciẽdũ suã religionẽ. ꝓhibet hic alĩ introire:t precipit expelli.

i Essio. Anteq̃ xp̃s descenderet in virginẽ iudei ha bebãt p̃uilegiũ:que oĩa hec lex aufert eis.

n Equis. Plana est.

n Emo. Juxta legẽ iudeor cõiungunr consanguinei qõ hic remouet. Item duas habere eodẽ tpe ꝓhibz.

i Udei. Si duo iudei hñt causaz litigent coram ordina rio:vel eligent arbitrũ.t mandabir executioni snĩa.

n Emo. Si iudei quedã habẽt venalia:ipsimet debẽt statuere p̃cia cũ ipsi sint rex dñi:nõ alij.t ratio est. Ju stũ est eñ sua cuiq; cõmittere.

i Ideos. Judei cũ faciebant festũ habebant crucem t quedã alia in despectũ xp̃ianor:qõ hic ꝓhibet:t

c Licolor. idest q̃ celi stellas colũt vt here no.in si. tici, puniunr:licet sint xp̃iani.

d Je. In festo iudeor nõ debẽt iudei cõueniri a xp̃ia nis:si ipsi nõ cõueniant xp̃ianos:nec debẽt ad fiscalia

n Illus. Innocẽs iude⁹ nõ graver ꝓpr opa cogi. hoc q; est iude⁹:sed p iudicẽ expedir. Scõo dicit q; p hoc iudei nõ supbiãt q; xp̃iani nõ attentant in eos quicq;

ſ Jqua iudei. Plane sunt. sine iudice.

i Ideor. Precepit p̃mates iudeor colligere t da re palatinis curationẽ vel tributũ tm̃ q̃tũ solent dare eorũ patriarche noĩe auri coronarij.

b Ac. In p̃ima parte remouet iudeos a dignitatib⁹ t est rõ. Scõo ꝓhibet nouã synagogã facere:sed ve terẽ reficere pmittit. Tertio ponit penam circa dicta si cõtra fiat.

De xp̃ianũ. Rub. i Ideus.Plane sunt.

¶ De paganis. Rub.

Lacuit. Judei ꝺueniũt in quibusdaz
p Lacuit. sed pagani nõ:vel sarraceni.igir dic q; non possunt cõuenire ad sacrificandũ:t si ctra fiat pena imponitur.

n Equis. Quidã p inspectionẽ iecoris vel interiorum aialis dicunt futura:qõ ꝓhibet lex ista.

a Dorare idola est p̃hibitum sed seruari, ad ornatuz ciuitatis neq; erui debent etiam impetrato super hoc

v Tpphanos. In vigilia natiuitatis rescripto. dñi comedir bonoñ.sup ciphñ t habẽt tritellos. Itez in kalen.may comedir sub oi fronde qõ hodie est ꝓhibitũ.

o Onia. Multa sunt edificia rome vbi olim fiebãt sacrificia:illa sunt publicata:nisi vel eccl'ie vel p̃nua tis hoc imperator concessit.

c Hristianis. Precepit hec.l.xp̃ianis vt non inferant vim iudeis vel paganis quiete viuentib⁹ q; nõ seruãt cõtra sarracenos.Scõo punit iudices si de hoc non iudicent.

n Emo. Faciebant olim sacrificia:q: aperiebãt delu bra vel tẽpla aĩo adorandi t reddebant honorem ne phandũ simulacris t postes tẽplor redimebanr:tura incẽ

debanť: ⁊ patheris guſtabať vinũ qđ totũ remouet. Secũ/do imponit penam facientibus.

n Emo. Precepit neminẽ facere que faciunt pagani nam eſt publicum crimen.

¶ De his qui ad eccle.cõfu. vel excla. Rub,

i Udei. ſ Jdei. ſ Jſeruꝰ. plane ſunt.

o Enunciamus. Plana eſt.

p Reſenti. Jn. vij. partes diuidiť hec lex. Primo di/cit hec lex habere locũ vbicũq; ꝓterq; cõſtantinopo. Scõo dicit q; ſi liber hõ debitor reipu. vel priuate fugit ad eccľiam vt ſolutionẽ euitet non debz extrahi neq; eccľia pro eo ſatiſfacere. Tertio q; nõ ſolum extrahanť inuiti ſed neq; etiã ita male tractanť neq; impedianť habere qđ comedãt. Quarto q; ſi creditor ꝓpter quẽ fugit velit eũ ꝓuenire aut cõparet ⁊ citabiť: aut latitat infra fines eccleſie ⁊ iconomꝰ eũ p̃ſentet vt poſſit citari a nuncio: ⁊ citatꝰ reſpondebit per ſe vel p̃ procuratorẽ. ⁊ ſi nõ faciat fiat miſſio p̃ menſura debi/ti: ⁊ venditio. etiã mobiliũ: q; ſi etiã mobilia ſunt inquirãtur eť eccľiam ⁊ intra vbicũq; ſunt: adeo vt iudex illũ apud quẽ bona eſſe credanť ſi ea occultauerit: ad iuramentum preſtã/dũ aſtringet. Quinto adiicit q; etiaz in fideiuſſoribꝰ ⁊ alijs acceſſorijs ⁊ fugientibus ad eccľiam cũ et rebꝰ eoz habent locum p̃dicta. Sexto dicit q; ſi q̃s de familia mea ſeruꝰ vel aſcriptitiꝰ: vel libertꝰ verberatꝰ a me aufugit cũ aliquib' re/bus ad eccľiam: aut iuſta cã receſſit: ⁊ pať puniet ⁊ dño red/detur. aut iniuſta: tũc reddeť dño iuranti qui ꝓpť hoc eũ nõ offendit: ⁊ h̃ cito fiant ne bona pauperũ comedãt neq; dñis ſubtrahanť ſeruicia. Ultimo mandat q; iconomi querant cãm ꝓpter quã aliq̃s cõfugiat ad eccľiam.

¶ De his qui in eccleſia manumittunť. Rubrica

i Um du. Querebant quidã an poſſit fieri manu/miſſio in eccleſia p̃ſente epo ⁊ ppľo ⁊ ſcriptura in/terueniente q̃bꝰ reſpondet in genere ⁊ in ſpẽ q; ſic

q Ui relict. Jta erit liber in eccľia manumiſſus cũ ſo/lẽnitate ſupioris. l. ac ſi ab alio aliquo mõ eſſet data. Scõo q; clerici nõ ſolũ h̃ modo poſſunt ſuos ſeruos manu mittere ſed etiã in teſtõ nõ ſcripto vt valeat libertas poſtq; fuerit teſtamẽtum publicatum.

¶ De legibus. Rub.

i Ater. Pone vt hic notať.

q El exre. Jmpator ceſſit priuilegiũ cuidã priuato vľ corpi vel collegio certe nõ trahiť ad alias p̃ſonas vel res. Scõo ꝓhibet ea retractari ab aliquo ⁊ p̃ reſcriptũ ⁊ pe/nã infamie retractanti iponit. Tertio punit iudicez p̃mitten/tem aliquid retractare.

l Eges. Prima pte docet cognoſcere leges genera/les. v. modis. ſ. q; vel mittanť a principe ad ſenatũ. vel quia dicať in ea hac edictali. l. p̃cipimꝰ. vel q; p̃ceptũ eſt diuulga/ri p̃ ꝓgrãmata iudicũ. vľ q; dicit in ea hac. l. vtiminiz in ſimi/libus hẽat locum vel eſt generalis. vt ſi in. l. dicať. hac gñali l. ſcõo dicit q; interlocutio principis nõ eſt lex generalis. ter/tio q; neq; priuilegia.

o Jgna. Qđ princeps dicit ſe legibꝰ ſuppoſitũ: lau/dabilis vox eſt. ⁊ rõ eſt. q; a deo leges habet: iperiũ a fortu/na ⁊ cũ leges diuino nutu ſint. ꝓdite principẽ ſe ſubmittere legibꝰ eſt melius q̃ leges principatui ſiue impio ſubmitte/re. Ultimo ponit de ſe exẽplũ: ⁊ qđ ipſe facit ſuo indicat ſuc/ceſſori faciendũ. ⁊ ſic rõnem caſus ⁊ exẽplum ponit.

n On dubiũ. Quinq; dicit. Primo q; ſiue directo ꝺ leges: ſiue in fraudẽ fiat: idẽ ſit vt eaſdẽ ſubeat penaſ Scõo q; nulla cõuentio valet ꝺ leges. Tertio q; h̃ habent locũ ſiue cõtra nouã: ſiue ꝺtra veterẽ fiat vt nõ valeat ſi lex tm̃ ꝓhibeat neq; dicat nõ valere ſi ꝺ fiat. Quarto q; nõ ſo/lũ cõuentio vel ꝺctus nõ valet: ſed nec ꝺſequentia vt tradi/tio rei vel fideiuſſio. Quinto ꝺcludit dicẽs neq; ſtipulatõez neq; mãdatũ valere ꝺ leges: etiã ſi ſacramentũ fiat.

q Qđ fauore. Pone vt. j. ti. de ꝓcuratoribꝰ. l. nõ eo ⁊ hic no. puta in minore litigante: ſiue in ſnia lata pro eo va/let: licet contra eum non valeat.

l Eges. Plana eſt.

h Emanũ. Hic docet fieri legẽ ſup aliquo nouo fa/cto. Nã primo coram ſenatoribꝰ ⁊ proceribus palatij examinabiť: ⁊ ſi placeat legẽ cõdi dictanda alicui cõmẽda/bitur. Tertio ſi oĩbus placeat legiť in ꝓſiſtorio ⁊ eſt lex. ⁊ ſic tanto ꝓfilio facta eſt firma. Lex ſeq. plana eſt.

c Um de nouo. Noua eſt lex ſacramẽta puberuz: ⁊c. vbi dicit inuiolabiliter cuſtodiri illã ꝓſtitutionẽ ſacra/menta puberũ. querit ergo an vt actio vel vt exceptio: an vt vtraq; detur: certe conſulitur princeps.

ſ Jmpialis. Si cã vẽtilata eſt coram principe ⁊ ab eo diffinita: dicit q; illa ſnia eſt lex cõis etiã ad alia ſiľia. cũ ⁊ lex antiq̃ dicit qđ principi placuit ⁊c. Scõo q̃rebať an p̃nceps poſſit legẽ dubiã interp̃tari quã dubitationẽ remo/uet dicẽs qđ põt: cũ ⁊ legẽ poſſit ꝓdere de nouo. quare alꝭ recurreť ad eũ p̃ his ⁊ alijs dubijs ſi eius interp̃tatio nõ va/leret: ſolus ipſe g̃ eſt ꝓditor ⁊ interpres legũ: ſaluo qđ iuriſ cõſulti fecerũt. q; ipſi auc̃te principis fecerunt.

¶ De mandatꝭ principũ. Rub.

s Quis. Quidã de mãdato p̃ncipis venit ad lombardiã ⁊ petebat ex parte princi/pis caſtrũ quoddã: vel reditũ a quadã ciuitate vľ ab aliquo: vel etiã dicit ſe habere dignitatẽ in cu/ria principis. queriť an ſit ei dandũ qđ petit. ⁊ rñ. q; nõ. niſi ſcripturã principis oſtendat ſuper hoc.

¶ De ſenatuſconſultis. rub.

q Uamuis. Prima parte cõfirmat ſenatuſcõ. q̃ q; per ſe firma ſint. Scõa triplicẽ penã imponit ipe/trare volenti reſcriptũ contra ſenatuſcõſultuz.

¶ De veteri iure enucleando. rub.

¶ Jſta rubrica nõ cõſueuit legi in ſcolis: ſed tñ habet in ſe pulchras auc̃tes que hic inſeruntť. Et prima eſt: legũ aucto/ritas diuinas ⁊ humanas res bene diſponit: ⁊ oẽm iniq̃ta/tem expellit. l. i. circa prin. Jtẽ põt deterioris ſnia multos et maiores in aliq̃ parte ſupare. e. l. ſ. in oĩbus. Jtẽ merito no/ſtra oia facimꝰ: quibꝰ auc̃tem ipartimur. e. l. ⁊. e. ſ. Jtẽ q̃ ſub/tilius factũ emendat: laudabilior ẽ eo q̃ primo inuenit ibidẽ. Jtẽ oẽs debẽt cõſuetudinẽ ciuitatꝭ romane ſequi. ea. l. ppe/ti. Jtẽ rudis animꝰ ſtudioſi ſimplicibꝰ enutritꝰ: facilꝰ ad al/tioris prudẽtie ſciam redigeť. Jtẽ omniũ habere memoriaz diuinitatꝭ eſt: nõ humanitatꝭ. l. ij. ſ. ſi quem. Jtem melius eſt pauca idonea effingere q̃ multis inutilibus homines pre/grauari. e. ſ. Jtẽ natura ſemp nouas deprioperat edere fo/mas. e. l. ſ. ſed q; diuine. Jtem ꝓ parte falſuz: falſum reputa/tur. e. l. ſ. omnia.

¶ De iuris ⁊ facti ignorantia. rub.

q Uamuis. Quidã miles ab aduerſario ſuo cõ uentꝰ ppter ſimplicitatẽ armate mi/litie nõ militie aduocatoz qui q̃uis ſit miles tene/tur iura ſcire: ignorãtia iuris obmiſit ſuas exceptõ nes opponere: poſt ſniam latã ⁊ iudicatã voluit ad eas re/dire ⁊ eas ꝓponere. q̃ritur q̃d iuris ſit. rñ. q; ſi aduerſario nõ dum ſatiſfecerit: põt vti exceptionibꝰ ſicut ante lit. cõteſ.

c Um ignorantia. Quidã fecit talẽ qõem: mater mea mortua eſt: eius hereditatẽ repudiaui quã nũc vellez nũq̃d ego eã petere potero. dicit imperator q̃re repudiaſti. di/cit ei. dñe iuris ignorantia ducťꝰ. rñ. imperator ſero veniſti ad petendã illã hr̃ditatẽ eo q; p̃ ignorantiã iuris eã repudiaſti

ſ Jemancipata. Dñs meus habebat filiã quã eman/cipauerat: deceſſit iure inteſtatꝰ: iſta filia nõ petijt bo. poſ. infra annũ: voluit poſtea petere p̃tendens ignorantiaz iuris: nunq̃d poteſt. dicitur q; non.

s Jpoſt. Dñs meus fecit talẽ qõnez imperatori: deceſ/

fit agnat⁹ vel cognat⁹ me⁹ cui⁹ ſucceſſio ab inteſtato ad me pertinere debz.venit quidā ⁊ attulit teſtm̃ quoddā:dicēs q̄ inſimul cū eo in eo teſtō fui inſtitut⁹ h̄eres:feci cuz eo ex̄ ius diuiſionē.mō apparebat falſum teſtm̃:vel min⁹ ſolēne. q̄ro quid iuris ſit.dicit̃ q̄ ſi credis te poſſe ꝓbare teſtm̃ eſſe falſum vel min⁹ ſolēne adeas rectorē ꝓuincie:⁊ coram eo ꝓba qō ſi feceris:nō obſtabit diuiſio q̄n ſolidā recipias h̄ditatē.

c Cum falſa. Dñs meus cōueniebat̃ actione ypothecaria ꝓ domo quadā paterna q̄ſi dom⁹ eſſet materna q̄ſiuit creditor ab eo:vtrū dom⁹ eſſz paterna q̄ cōuenit eum ꝓ iſta domo ypothecaria actiōe.dic̃ ei dñs meus:nō eſt domus de bonis paternis:ſz maternis:ecce inſtrm̃ ꝓ qō appareat q̄ fuerit de bonis maternis:nō paternis.mō querit̃ vtrū ſua confeſſio poſſit ei nocere.⁊ dicit impator q̄ nihil ei nocebit;ſi facta fuit ex̄ iudiciū cū falſa ſit.

ſ Jſ non Dñs meus q̄ſiuit impatorē;dñs archauditus mortu⁹ eſt:q̄ fecit me ſibi ꝓmittere certā q̄titatem olei q: credebā me eſſe ſuū debitorē in maiorī q̄ntitate q̄ eſſem: puta debebā.l.⁊ ꝓmiſi p ſtipulatiōez.c.q̄rit̃ vtrū poſſuz iſtā obligatōnē ꝙdicere in eo qō plus eſt.⁊ dicit impator q̄ ſi b̄ nō feciſti ex cā tranſactionis:tūc bene poteris condicere; ſoluto p̃ius quod debes.

e Rror. Hec.l.tractat de errore facti;⁊ dicit impator q̄ ſi aliq̄s fuit cōfeſſus aliq̄d in iudicio ꝓ errorē facti:qō nō erat verū:poſt iſtam cōfeſſionē pōt reuocare: qō verū eſt ante ſn̄iam.ſi aūt ſn̄ia lata fuerit:non poterit.

c Cum teſtm̃. Quidā ꝙdidit teſtm̃ min⁹ ſolēne:in quo libertatē ſeruis ſuis reliquit ⁊ quādā que poterat ſibi ſuccedere ab inteſtato h̄ed̄ inſtituit:iſta mulier iſtituta nō adijt ex teſtō cū potuit ab inteſtato ſuccedere:quadā die vocauit iſtos quib⁹ erat relicta libertas in tali teſtō ſuos libertos:cū tū in veritate nō eſſent liberti.q: teſtm̃ nō erat ſolēne mō querit̃ vtrū ꝓ iſtā cōfeſſiōem mulierū liber⁊ ſint iſti facti ⁊ dicit̃ q̄ neq; orcini neq; liberti mulier⁊ erūt.q: errant⁊ nullus eſt conſenſus.⁊ dicit̃ orcini.q: directo erat eis relicta libertas ab eo q̄ tendebat ad orcos vel ad inferos.

n On idcirco. Sani⁹ plures ſeruos h̄ebat:ab illis ſeruis vt a liberis recepit quādaz ſūmā pecunie:⁊ factū eſt publicū inſtrm̃ inter dñm ⁊ ſuos ſuos ſup̃ hoc:vocat poſtea illos ſuos ſuos q̄ dicūt ei.dñe de cetero nō potes nos vocare ſeruos.q: feciſtis pactū ⁊ inſtrm̃ nobiſcū ſicut cuz liberis:q̄ritur q̄d iuris ſit.dicit̃ q̄ nihilomin⁹ poſſum mouere eis queſtionē ⁊ etiā h̄eredes mei:cū errant⁊ null⁹ ſit ꝙſenſus

c Cum quis. Deui⁹ quādaz quātitatē q̄ fuit debita naturaliter:indebita vero ciuiliter:puta legataz mihi in teſtō min⁹ ſolēni;ſoluit errando in iure:vult ipſe repetē vt indebitā.querit̃ an h̄eat ipſe repetitionē.dicit̃ q̄ nō.q: in iure errauit.ſecus ſi in facto fuiſſet erratū.

q Clamuis. Mulier quedā errat in iure:q: omiſit petere bo.poſ.erat minor:vult mō petere:conſuluit dñm impatorē q̄ dicit ei q̄re nō petiiſti:illa rñdit:credebaz curſuz tp̃is mihi nō nocere.dicit ei impator:nō potes petere. q: in iure erraſti:illa dicit q̄ minor eſt.xxv.an.dixit ei imperator ſi h̄oc eſt:rōne etatis bene petere potes.

c Onſtitutiones. Hec.l.cauet̃ q̄ nulli eſt p̃miſſum ig̃rare vel diſſimulare ꝙſtitutiones impator⁊:⁊ dicit̃ ille ſimulare q̄ nō ſcit eas:⁊ cū ſcit:ſe neſcire dicit.

n Epaſſim. Quia mlierib⁹ ſuccurrit̃ q̄ſq; crederet aliq̄s q̄ indiſtincte ſuccurrit̃:ita vt liceret eis ſ̄ pacta ſua venire paſſim ⁊ indiſtincte.h̄oc remouet:⁊ dic̃ vt in littera.

De p̃cibus impera.offerēdis. rubrica.

l Jcet. Dñs meus q̄ plures ſeruos h̄abebat ociſus eſt⁹a quibuſdam:vn⁹ de iſtis ſeruis adijt impatorē ⁊ narrauit ſibi factū illud: ⁊ nullus de parētela ſua h̄oc impatori voluit intimare:rogās ⁊ ſupplicans impatori vt reſcriptū cōcederet aliq̄bus iudicibus q̄ de morte ei⁹ facerent inq̄ſitionē.dicit ei imperator. frater tu ſeruus es neq; potes de iure admitti ad poſtulandum reſcriptū.verūtamē q: atrox eſt delictū:⁊ ꝓpter tuū laudabile ꝓpoſitū vt⁊ alij ſerui fiant fideliores dñis ſuis:dabimus tibi reſcriptū.vade q̄ cū reſcripto nr̄o ad p̃fectū p̃torio qui te libenter vt decet audiet:⁊ qui vindictā ſeueriſſimā p̃out cōuenit malefactoribus imponet.

q Cotiēs. Caſus iſti⁹.l.ponit̃ duob⁹ modis. vno mō ſic.Dñs me⁹ acceſſit ad impatorez ⁊ dixit ei. dñe h̄eo creditorē q̄ tota die vexat me petendo qō ei debeo: peto reſcriptū ne poſſit me cōuenire infra q̄nquēniū.dixit ei imperator:bene tibi cōcedim⁹.vult mō magis aliud reſcriptū petere:vt ne in ꝓpetuū poſſit ꝙueniri a ſuo creditore.dixit imperator.illud tibi ꝙcedere nō poſſum⁹ ſine magno dāno aduerſarij. Cleri⁹ alio mō pone in creditore q̄ voluit impetrare reſcriptū ne aliq̄ exceptio poſſit obij;ci:⁊ tūc planior eſt littera

n Edānoſa. Hec.l.dicit q̄ nō debz nec pōt q̄s petere reſcriptū qō ſit dānoſum fiſco:vel ſit p̃rium iuri.

v Niuerſa. Hec.l.limitat.l.quotiēs.ſ.c.nā in.l. q̄tiens dicit̃ q̄ debitor pōt impetrare reſcriptuz q̄ non teneatur ſoluere creditorib⁹ ſuis vſq; ad quinquēniū. Hec.l.dic̃ q̄ hoc verū eſt ſi ydoneū fideiuſſorē dederit creditorib⁹ de ſatiſfaciendo ad diem poſitam.

ſ Jſ q̄s aduerſus. Bene ſcitis q̄ a p̃fecti p̃torio ſentētia nō appellat̃.pone p̃fect⁹ p̃torio tulit aliquā ſn̄iam cōtra.Ⓓ.ſupplicauit iſte.Ⓓ.cōtra ſententiā.ille aūt q̄ cognouit de ſupplicatione cōfirmauit p̃mā ſn̄iam.vult iterū Ⓓ.ſupplicare ſup eodē negotio.querit̃ an poſſit. dicit̃ q̄ non poteſt.Sequit̃ aut.que ſupplicatio.

q Ue ſupplicatio. Hec aut.nō corrigit.l.C.ſed eā ſupplet ⁊ determinat.lex.C.dicebat indiſtincte ſupplicari ſemel a ſn̄ia p̃fecti p̃to. Hec aut.dicit tria. Primo cui ſit facienda ſupplicatio.ſcō ⁊ tertio dicit q̄s ſit effect⁹ ſupplicationis ſi ſit infra.x.dies.Circa p̃mū dicit h̄ec aut. Cū p̃fec.p̃to.pnunciat inter aliq̄s pōt offerri ei ſupplicatio⁊ ſuis ꝙſiliarijs ⁊ executorib⁹.ſed de ſupplicatōe cognoſcit ſolus p̃fectus ⁊ nō alij.Scō dicit q̄ ſi aliq̄s ſupplicat a ſn̄ia p̃. p̃to.infra.x.dies ſn̄ia nō eſt mandāda executioni: niſi victor dederit fideiuſſorē ydoneū de reſtituendo oē id qō accepit cū legitimis augmēt⁊ ſi ſn̄ia ꝓ ſupplicationē retractata fuerit.Tertio dicit q̄ ſi aliq̄s ſupplicauit poſt.x.dies:iſta ſentētia mandabit̃ executioni ꝓ victore nulla fideiuſſione p̃ſtita. ⁊ h̄oc caſu lz ſupplicare p̃incipi vſq; ad bīēniū:nō aūt poſt

v Niuerſis. Homies ſeruilis cōditionis nō admittūtur ad impetrandū reſcriptū vel ſupplicandū.ſed cuz impetratū fuerit valebit:nec refert a quo fuerit impetratuz

r Eſcripta. Plurib⁹ modis legit̃:ſic ponit̃. Dñs me⁹ impetrauit reſcriptū ꝓ mendatiū:vtrū valeat.dicit̃ q̄ nō.ſed p̃cepit impator refutari reſcriptū a iudicib⁹: niſi tale q̄d cōceſſum ſit qō nō nocet alij ⁊ ꝓſit petenti:vel tale quid qō pene remiſſionē obtineat.alij aliter ponunt:cū reſcriptū impetratū ſit contra formā iuris nō valebit.

i Strumentoz. Hec.l.tractat qualiter ſit p̃ncipi ſupplicandū.⁊ dicit q̄ ſi aliq̄s accedit ad p̃incipē volens ei ſupplicare;non debet ei narrare totū tenorē inſtrumētorū ſed vim cōmis:⁊ illa tm̃ verba q̄ in ſe h̄abēt ſupplicationez.

¶ Dñ libel.p̃incipi dat⁹ facit litis cōteſta. Rub.

Ubium.

d Quedā ſunt actiones q̄ nō dantur heredib⁹ neq; in heredes;niſi lis fuerit cōteſtata:puta mere penales.ſic dñs meus h̄abuit aliquā tēporalē actionē ꝺ aliquez.porrexit p̃ces impatori vt ipſe;reſcriberet aliq̄bus iudicib⁹ vt de h̄ac cā cognoſcerent.reſcripſit impator:mortuus eſt impetrās;vel ſupplicans.q̄ritur an actio iſta tranſeat ad h̄eredes.dicit̃ q̄ ſic.ac ſi lis eſſet cōteſtata:⁊ etiā cōtra h̄eredes dant̃.⁊ illud q̄dem verum eſt ſi dñs imperator reſcripſit.

t Emporales. Dictū eſt ſupra q̄ quedā actiones perpetuant̃;quedā nō.dicit impator non eſſe verū in omnibus actionib⁹;niſi in tēporalibus; ānalibus ⁊ p̃toriis in alijs non.

¶ Ut lite pendente. Rub.

I Jcet. ℳ. habuit cām cū vicino suo: ꝛ coꝛā p̄si de lītē ꝓtestatus est: pendēte lite iste adijt impatoꝛē ꝛ impetrauit rescriptū quo cōtinebaꝫ q̄ liter iste deberet sniam ferre. vel dic meli⁹ vt iudiciū trāsferre tur in aliū: ꝛ anteq̄ dns me⁹ esset reuersus cuz isto rescripto p̄ses vel p̄toꝛ tulit sniam: vult. ℳ. p̄ textu illius rescripti re tractare sniam: q̄ritur an possit. dicit q̄ non: nisi ab illa sen tentia prouocatum fuisset.

s Cpplicare. Nō licz alicui supplicare lite pendēte ni si iudex ei copiā actoꝛ vel inspectionē negauerit: tunc em̄ p̄ōt supplicare vt impatoꝛ rescribat cogendo iudicez vt ei actoꝛū copiā faciat: neq̄ est iste audiend⁹ q̄ questionē de terminatā iterū vult reuocare. si autē cōtra fecerit: puniend⁹ erit. vt in fi. dicitur.

q Cli licitā. Jdeo nō debz aliq̄s rescriptū ipetrare la ta snia per qō possit sniam infirmare: qꝛ dz q̄s lata snia ꝺ se appellare: qō si nō fecerit: ꝑpetuo dz silere. si aūt ꝺtra fecerit desiderio suo carebit: ꝛ pena notabil infamie.

¶ Si contra ius. Rub.

n Onidcirco. Dns me⁹ ipetrauit rescp̄tum ꝺ vicinū suū: impetrādo omi sit quedā q̄ exp̄mere debebat: poꝛrexit illud rescri ptū iudici ꝛ petijt vt p̄cederet in cā. aduersari⁹ dic q̄ nō dz p̄cedere: qꝛ quedā dicunt omissa ꝛ sic tacita ꝛitate ipetratū rescriptū. queriť vtruz p̄cedere dēat. ꝛ dicť q̄ sic. ꝛ debet co gnoscere in causa.

p Rescriptione. Eno mō ponit casus huius. l. sic ſm Jo. dns meus ipetrauit rescriptū: ꝛ p mendatiū. que ritur g̃ an iudex dēat p̄cedere ꝛ sniam ferre. ꝛ dicť q̄ bñ dz p̄cedere: nō ſm mēdatiū sed ſm tenoꝛē ꝛitatis: siue. m. erra uit in facto siue in iure exp̄imendo aliquid falsuz: vl̄ tacēdo

p Cniri. ℳuoddā rescriptū fuit ipetra verum. tū a p̄ncipe quo iudicez delegauit dns. ℳ. in cā q̄ dam: vocatis partib⁹ voluit p̄cedere: arguebať de mēdatio ℳ. voluit illud sustinere. queriť q̄d iuris. dicť q̄ iudex qui vetuit ꝓbare tale mendatiū debet puniri in. x. ta. aur.

e Tſi nō. ℳ. impetrauit rescriptū vt snia quedā mā daretur executioni. cū aūt ad iudicē puenit cuz rescp̄to suo q̄ debebat istā facere executionē: dictū fuit ab aduersa rio fraudē interuenisse in ipetratione: vt qꝛ forte p̄ncipi di xit latā fuisse sniam cū nō esset. q̄ritur q̄d iuris sit. dicť q̄ iu dex executionis debz diligēter inq̄rere de veritate p̄cū istarū ꝛ si inuenerit q̄. m. fuerit in fraude versat⁹: tūc de oī negotio

e Tſi legib⁹. ℳ. impetrauit rescriptū cognoscat. ꝛ per mēdatiū neq̄ tū legib⁹ ꝺriū: sed iuri ꝓsentaneū queriť vtrū cōmodū aliq̄ inde debeat habere. dicť q̄ non sed carere dz cōmodo rescripti: ꝛ si nimia eius fraus iueniať iudex eū ꝑ arbitrio suo punire poterit.

o ℳnes. Sepe cōtingit q̄ rescriptū est impetratum ꝺ leges cōes ꝛ aliq̄s cōtra volūtatē p̄n. p̄cepit ideo impatoꝛ q̄ nō recipianť hmōi rescripta ab aliq̄b⁹ iudicib⁹ imo q̄ ab eis debeant refutari: ꝛ p̄cepit similiter iudicibus q̄ istas leges generales ꝛ cōes sequi debeant.

¶ De diuersis rescriptis. Rub.

s Jlibellum. ℳ. vna cū fratre suo accessit ad iperatoꝛē: ꝛ de quadā sua cōi cā quā cū titio habebāt obtulerūt libellū impatoꝛi. ꝛ cū impatoꝛ deberet rescribere non fecit in rescripto mētionē nisi solū de. m. voluit frater. m. agē: obijciebať ei q̄ nō p̄ōt: si rescriptū nō fecit de eo mentionē. queriť q̄d iurs sit dicť q̄ bene p̄ōt agere eo maxime q̄ libellum simul obtule runt: ꝛ eo q̄ causa erat cōmunis.

f Alſo. ℳ. impetrauit rescriptū quo vsus nō est ifra ānū post ānū vultvti: ꝓsuluit sapiēē suuz q̄ rndit ei q̄ rescriptū nō valuit: ex quo ann⁹ lapsus est post ipetrationē adiuit impatoꝛē volens aliud rescriptū ipetrare sup eadem cā. dicit ei impatoꝛ nōne aliud rescriptū habuisti. rñ. impato ri. dñe sic. sed sapiēs me⁹ dicit post annū nō valere ex q̄ vsus nō sum. vade ad domū ꝛ vtere rescripto tuo. qꝛ falso persua sum est tibi: imo scias q̄ hmōi rescripta perpetua sunt.

f Jnctim⁹. ℳui vult ꝓbare aliq̄d p̄ rescriptū non ꝺz exemplū ꝓbare ex publico: sed ipsum oꝛiginale: idem est si hoc exemplificaui ad p̄hēnēdā rei memoriā. ꝛ hoc p̄ōt lex dicere. sic g̃ autentica ꝛ oꝛiginalia rescripta sunt iudici p̄stā da: non autem exempla.

f Jcrilegij. Jmperatoꝛ cōcessit imunitatē dñs. m. vel aliq̄ aliud p̄riuilegiū. dicť a quibusdaz q̄ dns. m. nō est dignus talē habere imunitatē vel dignitatē. dicť q̄ q̄ ta le aliq̄d dicit: incidit in crimē sacrilegij. nam instar sacrilegij ē reputare aliquē indignū quē impatoꝛ approbauit.

f Jn qua bone fi. Ad postulationē. m. p̄cessit rescriptū aliq̄ ō bñficiū illi indulgēdo nō cōtineť ibi dies in qua fuit indultū: vel cōsul in cui⁹ consulatu erat indultū. dicť q̄ aucte debet carere hmōi rescriptū.

f Jcti. Jn rescriptis emanantib⁹ ab impatoꝛe fiebat subscriptio impatoꝛis. vt. s. e. l. sancim⁹. ꝛ crederet quis q̄ illa subscriptio posset fieri de quolibz liquoꝛe vl̄ quolibz incausto: nō est ita dicit impatoꝛ: sz dz scribi de quodā icau sto q̄ debet fieri de duob⁹ piscib⁹: de murice ꝛ pchili: q̄ de bent cōburi: ꝛ ex illo puluere fiet incaustū impiale: ꝛ nisi de tali incausto fuerit fcā subscriptio nō valet rescriptū. Dice ret aliq̄s roman⁹ volo tali incausto scribere rones meas et facere. dicit impatoꝛ q̄ nō licz alicui habere: nisi ipsi soli. ꝛ si aliq̄s hoc tēptauerit pena capitali punietur.

v Niuersa. Hac. l. tractať sub q̄ forma debeāt ipetra ri rescripta. ꝛ dicit q̄ impatoꝛ dz scire fidē p̄cuz vtrum veritatē cōtineāt vel nō: ꝛ tūc debet rescriptū ꝓcedi: neq̄ va let rescriptū nisi illa clausula. s. si p̄cces veritate nitanť: fuēit inserta: ꝛ si questoꝛ manū apponat rescripto dz diligenť ispi cere si inuenerit ibi illā clausulā quā si non inuenerit debet tūc subtrahere rescriptū quasi nullū: qō si iudices suscepint rep̄hensionē subibunt. ꝛ hoc faciūt curiales. Jtez in curia dñi impatoꝛis erant scriniarij ꝛ notarij: ꝛ dicit illis iperatoꝛ q̄ nō debet aliq̄s illoꝛ illicite aliq̄ rescripta dictare vel scribe re: nec recipianť hmōi rescripta: ꝛ si ꝺ fecerint punienť. Di cit in fine q̄ nō vult facere p̄agmaticā aliquā sanxionez ad postulationē alicui⁹ p̄riuati nisi fuerit ad postulationē alicu ius ciuitaſ. vt in fine dicit. Cetera omia plana sunt; vsq̄ ad ti. de edendo. vide per te.

¶ De edendo. Rub.

Pse. Pecuniā meā apud cāpsoꝛē deposui: deces sit: ꝛ succesſit ei filia: si volo q̄ exhibeat mihi codicez rōnū in quo cōtinenť data ꝛ accepta vt ꝓbare pos sim q̄ntū recepit ꝛ q̄tū mihi solutū est: an sit cōpellēda. que ritur ꝛ rñ. q̄ inspicere debeo quo genere mihi debeať: an ex cā mutui ꝛc̄. vel qua spē ꝓbationis vti possum: vel p̄ testes vel per instrā ꝛ cōpetens iudex interponet se vt exhibitio fi at si me mādante vel aliq̄ noīe meo ꝺfecte sint rōnes: vel si mihi edite sunt: sed amisso fortuito casu: tunc em̄ iudex iube bit mihi exhiberi.

i Sapud. Casus huj⁹. l. ponit. s. vt libell⁹ p̄inc. l. ij. j. de iudi. ꝓperādū. §. i. ꝛ. ff. ꝺ iudi. l. mortuo. Jtē in cā appella tionis. vt. j. de appel. l. nec causas. ꝛ. l. eos. ꝛ. l. a pcōsulibus. Jtē in administratoꝛe. vñ si q̄s egit cōtra aliquē ꝛ testes vel alias ꝓbationes induxit: iudex distulit cām vltra tp̄s statu tū. s. triū an. actoꝛ iterū incepit agere. queriť cuz acta illa siue ciuilia siue criminalia q̄ p̄ius facta fuerūt sint apud admi nistratoꝛē. vtrū possit cogi ad exhibenduz eo forte q̄ testes moꝛtui sunt: ꝛ dicit q̄ iudex cōpellet eum exhibere vt verita tem inuestiges.

e Dita. Certū est q̄ actio debet edi. sed edita q̄d ope tur q̄ritur. ꝛ rñ. q̄ spēm future litis ꝺemōstrat ꝛ sic actionis editio ꝓposita in libello cōuentionali: spēm ꝛc̄. ꝛ hec emēda

ri põt: vt si p̃mo petijsti min⁹ postea plus petere possis vniuersali iudicio. vt est petitio hẽditatis. ⁊ hoc vsq; ad sniam si ue generali: vt in actiõe tutele: neg. ges. sed in singulari vsq; ad lit. cõtes. Jtẽ ⁊ mutari põt vt si rei ven., pponã p aliq̃ furto: postea potero agere p parte: vel etiã in quãtitate vt sep: imo ppositui p. xx. possum postea ad. x.

q Cli accusare. Si agere vis cõtra me ⁊ ad intẽtionẽ tuã fundandã petis vt exhibeã instr̃a: an sis audiẽd⁹. querit̃ ⁊ dicit̃ q̃ nõ. cũ neq; iuris neq; equitat̃ rõ hoc p̃mittat: ⁊ si nõ p̃baueris absoluat. nã actore nõ p̃bante re⁹ absolui debet. vel sic: si volo te accusare de adulterio an p̃bare debeas te non cõmisisse: vel ego q̃ cõmiseris. querit̃ ⁊ rñ. q̃ ego debeo p̃bare: alioq̃n absolueris. p̃ma positio verior est

n On est nouũ. Cãpsores scribũt in codice rõnus debita ⁊ credita soluta ⁊ soluenda: si cãpsor petat a me x. q: plus soluit q̃ soluere debuit. vel confiteor me debuisse sed dico soluisse: ⁊ b̃ volo p̃bare p rões cãpsoris: nunq̃d si petã q̃ mihi exhibeat rões sim audiend⁹. ⁊ rñ. q̃ sic.

i Estam. Od dixit in. l. prima in debito: vel rõne priuati. dicit hanc. l. in rõnib⁹ fisci. pone g̃ q̃ noie fisci petebã ab aliquo. x. q̃ dixit soluisse: petit vt hoc manifestet̃ per rões publicas: an debeã exhiberi. q̃rit̃ ⁊ rñ. q̃ sic. vt appareat de veritate solutionis.

p Rocurator. Decessit paterfa. relictis duob⁹ heredibus ante diuisionẽ bonoz patris: vn⁹ filioz p̃pt̃ cõmissum crimẽ cõdẽnat⁹ est: successit ei fiscus: instr̃a patrisfa. apud fiscũ deposita sunt tanq̃ digniorẽ ex more: alter filiorũ in cã aliq̃ necesse habet vti instrumentis ad p̃bationẽ aliquã: an ea exhibere debeat fisc⁹. querit̃ ⁊ dicit̃ q̃ sic. si velit is qui cõuenit̃ eis vti: alioquin si is vti non vult faciet fisc⁹ facultatẽ describendi ea: vt hẽat exẽpla penes se.

s Jquis in aliquo. Hec auth. cõfirmat. l. C. Lex em̃. C. dicebat: si duo hẽbant instr̃a cõia: siue priuat⁹ cũ fisco siue priuat⁹ cũ priuato: illa instr̃a debẽt esse apud dignioz coheredẽ. ⁊ digniorẽ coheres debz facere copiã describuẽdi illud: ⁊ si exẽplũ nõ p̃bat: põt petere exhiberi autẽticũ seu originale. Hec auth. idẽ dicit: sz dari⁹. Nã dicit q̃ si aliq̃ instrumentũ est exẽplatũ q̃ faciat mẽtionẽ de originali: exẽplatũ nõ p̃bat: sed necesse est q̃ originale ostẽdat̃ vt fiat fides testibus in exemplato positis ita verũz esse. ⁊ istud est iure nouo. hoc idẽ etiã in legib⁹ veterib⁹ cõtinet̃.

e Tque. Dic vt hic notat̃. Hucusq; tractauit de exhibitione instr̃oz facienda reo ab actore vel ecõuerso hic ponit de exhibitiõe instr̃i de aliq̃ re cõi plurib⁹. ⁊ ẽ apud alterũ eoz vt custodiat̃. ⁊ est generale q̃ vbi instr̃m cõe est: debet residere penes potentiorẽ ⁊ digniorẽ.

De in ius vocando. Rub.

s Jcut. Seruũ tuũ manumisisti: tã tibi q̃ vxori tue debet reuerentiã q̃ neq; te nec eã debet vocare in ius sine venia p̃toris: cũ ⁊ ei assurgere tenetur sicut tibi.

v Enia. Querit̃ an libert⁹ patronũ suũ vel parentes eoz. s. p̃em matrẽ auũ vocare possit in ius: vel eius liberos. ⁊ rñ. q̃ nõ. nec si vocauit p rusticitatẽ excusabit̃. si g̃ libert⁹ filiũ patroni in ius vocauerit venia nõ petita: vel petita sed nõ obtenta: non ob. p̃incipis rescripto ipetrato q̃ ei pena remittat̃: nõ remittet̃: neq; valebit rescriptũ.

q Cli in ptãte. Filius in ptãte cõstitut⁹ me in ius vocare nõ põt si fit emancipatus venia ipetrata poterit idẽ est in matre. q: neq; eã vocare poterit in ius sine venia.

De pactis. Rub.

c Onditionis. Decessit pater duos filios heredes instituit ⁊ rogauit eos vt si alter eoz sine liber̃ decesserit: alteri portionẽ suã restitueret. pone seiũ ⁊ titiũ: seius vxorẽ habẽs liberos p̃curare nõ potuit: cõuenit cũ titio de dando ei sextam partẽ. i. duas vncias portionis sue. deinde suscepit filiũ. q̃ritur an filius sextantẽ tm̃ reuocare possit: cũ pater suus liberos habuerit. respondet̃ q̃ non.

p Ostvenditionẽ. Delata tibi erat hereditas in qua erant plures creditores: vendidisti eã: cum suo onere transit si creditores emptorẽ cõuenirũt ⁊ sponte actionez suscepit: an eis creditoribus volentib⁹ agere ꝰ te obstabit exceptio. querit̃ ⁊ rñ. q̃ sic. rõne taciti pacti. q: taciti vident̃ pepigisse tecũ de te nõ cõueniendo: cõuento emptore.

s Eruus. Seru⁹ creditoris fecit pactũ cũ debitore de nõ petendo: an dño p̃iudicet. q̃rit̃ ⁊ rñ. q̃ nõ. si vero fecit pactũ de petendo: valz pactũ. q: melioꝛẽ ⁊c. vel pone exẽplũ. ff. depositi. l. seru⁹ suus. ⁊ de iureiurã. l. si seru⁹. ⁊. l. quãto magis. Si aũt creditori fecisset pactũ de non petendo: valet pactum serui.

p Ostq̃ liti. Tu possidebas aliqd̃ p̃diũ qd̃ dicebam meũ: vel mihi obligatũ. ⁊ sic cepi te cõuenire rei ven. vl̃ ypo. oblato libello: p̃stito sacro calũnie ante sniam: liti mote de p̃dio renũciaui. vel exp̃sse: ita dicendo. huic liti renũcio. vel tacite recipiendo a te estimationez p̃dij: in p̃cessu tpis volo mouere actionẽ p̃rimã. s. rei ven. vel ypo. nunq̃d mihi licebit

respondit imperator q̃ non.

c Reditori. Debebã tibi. xv. solui: de alijs. v. cõueni vt ea mihi remitteres p̃ pr̃ocinio qd̃ tibi p̃stiti: vel de p̃stando cõueni: a p̃rimis q̃nq; ipso iure solut̃ liberatus sum ab alijs ope exceptõis pacti vel doli q̃ gñalis est. vñ si post q̃ remisisti mihi ego soluero tibi per ignorantiã: habeo conditionem indebiti.

p Acta. Si pactũ factũ fuerit de alienando p̃dio dotali: q̃si ꝰ legẽ factũ nõ valebit. Jtem si pepigi vt tibi pr̃ocinũ p̃starẽ p quota p̃te litis vel quasi potẽtior q̃si ꝰ cõstitutionẽ factũ nõ valebit. vt. j. ne li. poten. vl̃ si pepigi cũ eo cui spes erat hereditat̃ de ea diuidenda: eo mortuo q̃si contra bonos mores factũ: nõ valebit pactũ. vt. j. e. l. vlti.

d Ebitori. Debebã tibi. c. instituit te heredez aditione hereditat̃ cõfusa est actio. Jtem aduersus titiũ q̃ illã hereditatẽ possidebat egisti. peti. here. ⁊ succubuit: ⁊ cum eo pepigisti vt tibi hereditatẽ restitueres si tibi ⁊ alijs creditoribus satisfaceret: vel credidisti ⁊ nõ stat placit̃: ⁊ pacto fuit stipulatio subiecta: ages ex stipulatu ⁊ certi cõditione: si nõ fuit subiecta: ages p̃scriptis verbis.

s Jpascenda. Si cũ pastore de pecorib⁹ tuis pascendis conuenisti tibi parte fetus refuata: ⁊ tibi parte si placitis nõ stet: eũ vt stet cõpellet cõpetens iudex videbat̃ nõ esse seruandũ p̃dictũ pactũ. q: ꝺ inequalib⁹ partib⁹ quenit: ⁊ ita esse iniquũ. cõtrarium verũ est.

c Um postea. Seruos suos a me possidente petijt rei ven. m̃ tua: ⁊ obtinuit: si eã dolo induxi: forte inebriãdo eã vt mihi ꝺdẽnationẽ remitteret: an valeat pactuz. q̃rit̃ ⁊ rñ. q̃ non. ⁊ si agat̃ ex snia: ⁊ ego excipiã de pacto: ipsa replicabit de dolo. ⁊ ita est casus in quo q̃s põt venire ꝰ fcm̃

l Egem. Pro alũna tua. c. in dotẽ marito de suũ. disti futuro ⁊ cũ eo pepigisti de ea sũma tibi reddẽda q̃cũq; mõ solutũ matrimoniũ fuerit: vel mortev̄l alio modo decessit alũna: marit⁹ nõ vult pacto stare quasi non vallato p̃ stipulationẽ: an sit cõpellend⁹. q̃rit̃ ⁊ rñ. q̃ sic. ⁊ ex eo agere possum. nõ em̃ opus fuit stipulatiõe: cũ rei interuentu pactũ vestiebat̃. q: in traditione dotis pactũ fuit factũ.

e X cõuentione. Si patri tuo mulier sibi nubẽs p̃diũ in dotẽ creditori obligatũ dedit: ⁊ cũ ea pepigit vt sortem ⁊ vsuras solueret ex isto pacto iterposito inter eã ⁊ titiũ p̃em: an agere possis mortuo p̃re vt soluat. querit̃ ⁊ distingue: aut fuit datũ estimatũ: aut nõ. in p̃imo casu ages ex ẽpto vt faciat qd̃ cõuenit. in scdo nõ ages cũ tua nõ interfit etiã si fuerit pactũ stipulatione vallatũ.

p Acta. Debebas mihi. x. feci tibi pactũ de nõ petendo. deinde de petendo: cui istoz pactoz standũ sit. q̃ritur ⁊ rñ. q̃ vltimo ⁊ agam actione p̃istina.

i N bonefidei. Terrã tuã mihi vẽddisti incõtinẽti pepigisti mecũ vt tibi traderẽ ad colendũ. vel vendidi tũ

bi codicē:ꝛ incōtinenti conuenit vt eū mihi cōmodares ad auſcultandū:an valeat pactuꝫ vt eo agere poſſis. q̄rīt ꝛ rñ. ꝙ ſic.videbaī ꝙ nō:q̄ſi nudū eſſet.ſed nudū nō eſt ſed veſtitū coherentia cōtractꝰ.ꝛ hoc ſi incōtinenti fuit factū pactuꝫ ſed ſi ex interuallo actionē nō parit:ſed exceptionē tm̄.

ſ Ꝑacto. Cōueni tecū de ꝓmutando codicē cū digeſto tuo nudo pactoꝛ:qꝛ nō ītꝛuenit traditio:ꝛ deinde cōuenit pacto de pena p̄ſtanda ſi nō fiat qđ cōueni in p̄ncipio.Deinde de ea p̄ſtanda p ſtipulationē ꝓuenit ſi nō fiat qđ cōuenit.ꝛ iſtud eſt tertiū pactū:ꝛ veſtitū q̄ iſtoꝝ cōueniā te ſi nō feceris qđ cōuenit p̄imo.rñ.ꝙ agā ex tertio vt cōſequar qđ cōuenit per p̄imū:vt metu pene pareaī cōuentis. aut cū effectu exigeī pena cōuenta in ſcđo pacto:an aūt audiendꝰ ſim ſi velim mitti in poſſ.rerū tuaꝝ.q̄rīt ꝛ rñ.ꝙ nō.

p Ꝑactū. Filiā tuā cuidā viro tradidiſti: ꝛ ꝑ ea dotem tradidiſti:ſed cū ea cōueniſti vt tibi cuꝫ ffe ſuo ex eq̄li portiōne ſuccederet:neq; ciuiliter neq; naturaliī te obligaſti cū tale pactū ſit cōtra bonos moꝛes.ſ.de futura ſucceſſione vñ eo nō obſtante habes teſtandi facultatē.

c Cum ꝓponas. Duos filios heredes inſtituiſti ꝛ rogaſti vt ſi q̄s eoꝝ ſine liberis deceſſeret ꝙ alij portionē ſuā reſtitueret:illā ſubſtitutionē factā ad inuicē remiſerūt an valeat pactū.q̄rīt ꝛ rñ.ꝙ ſic.lꝫ videreī ꝺ cū factum ſit de nō ſuccedēdo.vt.j.de coll'.pact.qꝛ lꝫ vnicuiq; renūciare iuri

p Ꝑactū. An ſine ſcriptis valeat pactū.queriī ſuo. ꝛ rñ.ꝙ ſic.ꝛ iō p̄ſes ſeruabit ſcōm ius.i. ſm iuris formā:vt ſi fuerit ad agendū:agaī.ſi ad excipienduꝫ:excipiaī.

ſ Ꝑ creditoꝛes. Habebas tres debitoꝛes q̄ tenebantur in.x.ꝛ inſolidū:vnū cōueniſti:ꝛ ꝑ parte ſua exegiſti volens a quolibꝫ ſuā partē exigere remiſiſti portionez aliꝫs nō ſoluentib⁹:an regreſſum ꝺ eū ꝙ portione iſtoꝝ habeas.rñ. obſtare exceptionē pacti.qꝛ videris cū eo pepigiſſe accipiēdo partē debiti:ꝛ diuiſim ꝛ nō inſolidū cōueniēdo ne ꝙ portione illoꝝ cōveniaī.ꝛ ſic nō potes agere.

l Ꝑcet. Pactū fuit inter p̄uatos de futura ſucceſſione ꝺ bonos moꝛes factū eſt:vñ nō valꝫ.vez ſi duo milites ad bellū venientes pepigerūt:vt quicūq; illoꝝ in bello deceſſeret bona eius ad ſupſtitē devoluēntur:an valeat pactū.queriī ꝛ rñ.ꝙ ſic.ꝓpter p̄uilegiuꝫ militie:ꝛ ad bona decedentis vocabitur ſuperſtes.

t Ꝓaditoīb⁹. Conueni totū de ꝓmutanda re mea cuꝫ tua nudo pacto traditiōe nō ſecuta.an ꝓpt̄ l̄ō rei mee dñs effectus es.queriī ꝛ rñ.ꝙ vſucapione ꝛ traditiōe dñia rerū tranſferunī:nō nudo pacto.vel aliter pollicitꝰ ſum tradi:ꝛ nō tradidi.ꝛ vide vt p̄ius.

c Cum ꝓponas. Hereditatē fratrū meoꝝ ex teſtō decebas te poſſidere:dixi teſtm̄ illud eſſe falſum:ꝛ me debere eis ſuccedere ab inteſtato me agente here. peti. mecuꝫ ꝙ dimidia hereditatis trāſegiſti.ex iſto themate tres eliciūtur qōnes.vna an ſi poſſideā rē mihi adiudicatā noīe trāſactionis ꝛ eā reuocare vis:an tibi obſtet exceptio. dicīt ꝙ ſic ꝛ eſt alia:ſi nō poſſideā:an ex pacto tranſactionis agē poſſim:ſi placitis nō ſtet.rñ.ꝙ nō.ſi ſtipulatio nō interceſſit:ꝛ ſi ago cōtra ipſuꝫ ꝛ excipiat de trāſactione:replicabo de dolo ſ.quia fides trāſactionis ſiue pacti tibi ſeruanda nō eſt ex q̄ mihi eā ſeruare nō vis.vel aliter hereditatē fratris mei poſſediſti.qꝛ te inſtituit heredē.fundū a te petebā paternū ꝛ me cū ꝙ dimidia here.trāſegiſti ꝛ ꝓcedere ſicut in ꝓmo caſu facta fuit ſup hēditate tranſactio:vt tibi remitterē qōem fūdi

p Ꝑactū. An curatoꝛ adulti debitoꝛi eius adulti poſſit facere pactū de nō petendo ꝛ recipiendo partē: poſſit partē remittere.q̄rīt ꝛ rñ.ꝙ neq; adulto p̄iudicat nec remittens;ſed cū effectu debitū exigens:eum liberabit.

f Ꝓlius. Si debitoꝛi p̄ris pactum fecit filius ꝺ nō petendo:an valeat pactū.queriī ꝛ rñ.ꝙ nō.nec ſi debitoꝛ ei ſoluat liberaī.patri eñ filius p̄eiudicare non poteſt.

ſ Ꝑ actionē. Deceſſiſti:q̄tuoꝛ heredes inſtituiſti tibi et vxoꝛi tue legatū ab heredib⁹ p̄ſtanduꝫ reliquiſti: duobus ex heredib⁹ actionib⁹ ſibi ex legato cōpetentez remiſit vxoꝛ defuncti;an ſibi p̄iudicauit q̄tū ad alios vt ſibi agēti obſtet pacti exceptio.queriī ꝛ rñ.ꝙ nō.vel ſi duos inſtituit ꝛ credebat q̄tuoꝛ inſtitutos:ꝛ duob⁹ puta remiſit:nō p̄eiudicat ſibi aduerſus alios.

d Ꝺebitoꝛū. Si debitoꝛes tui quoꝝ quilibꝫ fuerit debitoꝛ inſolidū inter ſe pepigerūt:vt vn⁹ ꝙ oībus tibi ſatisfaceret:an pacto eoꝝ tollaī actio quaꝫ hēbas aduerſus alios.queriī ꝛ rñ.ꝙ nō. neq; eī tolli pōt in totū neq; mutari a perſona in ꝑſonam.ſ.ꝙ iſte p̄o omnib⁹ conueniaī ꝛ illi liberentur.

p Ꝓacto. Deceſſit paterfa.iij.vl̄.iiij.heredib⁹ inſtitutis diuiſo ere hereditario ipſo iure qđ teſtatoꝛi debebaī:vel ipſe debebat.pepigerūt inter ſevt creditoꝛi hereditario vnus ꝙ omnib⁹ ſatisfaceret:an eoꝝ pactū eū ſoluꝫ creditoꝛi obligare poſſit.q̄rīt ꝛ rñ.ꝙ nō.ſed vnuſquiſq; ꝙ hēditaria portione tenebiī:neq; illud tm̄ locuꝫ habet in ſuccedēte de iure ciuili ſed p̄toꝛio.Vel ſic forma qōnē:an q̄s ꝙ ere alieno alij inſolidū pacto ſuo obligari poſſit.queriī ꝛ rñ.ꝙ nō.ſi aūt cōuenerit inter eos ꝙ vn⁹ haberet cyrographa debitoꝝ vt a debitoꝛib⁹ exigeret:ꝛ creditoꝛib⁹ ſatisfaceret: ſi placitis nō ſtet vt reddat vel exhibeat cyrographa cōueniī:vel ad iter eſſe vt faciat qđ cōuenit.i.vt ſatisfaciat creditoꝛibus.

p Ꝓtens. Petebā a te fundū meū:trāſegiſti: ꝛ nomie tranſactōis ſtipulatꝰ ſum a te.x.incōtinenti adieci pactū de aliquo dando vel faciendo:vt de ſcribēdo codice:nō tm̄ ad hoc interponiī ſtipulatio:q̄ actione poſſum te cōuenire ad faciendū qđ ꝓuenit in pacto vltimo nudo.queriī ꝛ rñ. ꝙ ſi p̄cedenti ſtipulatōi pactū nudū ſecutū eſt agi pōt. ſi autē ante ſtipl'ationē ſit interpoſitū pactū ꝛ cōueniſſem de dā dis.x.ꝛ anteq̄ diſcedaꝫ cōueniā vt ſcriberes gloſas codicis mihi ꝛ poſtea ſtipuloꝛ a te.x.illa ſtipulatio datvires p̄cedenti pacto et ſubſequēti:vt eo agi poſſit, vel dic caſum vt.ſ.e. ſi pacto.qđ verius eſt.

ſ Ꝑ certis. Mutuaui tibi.x.pacto mecū conueniſti vt p̄ſtares vſuras.x.annis:ſoluiſti ſꝫ plus ſoluere nō vis an ex pacto tecū agere poſſum vt in poſterū ſoluas.queriī ꝛ rñ.ꝙ nō.niſi pacto fuiſſet ſubiecta ſtipulatio,alio modo pone vt in gloſa.

ſ Ꝑ quis in cōſcribendo. Hec lex dicit ꝙ ſi aliq̄s ſpāliter foꝛi p̄uilegio renunciet qđ ſibi rōne militie:vl̄ dignitatis cōpetit:nō pōt ꝺ ſuā renūciatōez ſeu pactū venire:ꝛ ſubiicitur rō.qꝛ nō lꝫ decipere ꝓtrahentes pacta q̄ legitime inita ſunt retractando q̄ p̄toꝛ tuetur neq; antique regule repugnare:qua dicīt ꝙ vnicuiq; licꝫ his q̄ ꝙ ſe introducta ſūt renūciare.Ꝑ fine vero dicīt ꝙ ſi iudices maioꝛes vel minoꝛes arbitri ſiue illi q̄ i locū recuſati iudicꝰ eligunī hoc obſeruare neglexerint punientur.

d Ꝙqueſtione. Hic queriī.ſi duo vel plures de ꝓgnatis alicuiꝰ:ſuā hereditatē ad ſe ſperāt devoluendam nō tm̄ neceſſario ſub hac forma pacta cōficiant:ſi hereditas cognati mei:puta auūculi ad aliquē nr̄m ꝙ parte: vel inſolidū pueniat inter nos ꝙ virilib⁹ portionib⁹ diuidaī:vtrū valeat nec ne.dicīt ꝙ videbaī valere eo ꝙ neq; de ſuccedēdo neq; de nō ſuccedēdo tractabaī:ſicut ſi cōuenſſꝫ de ipſa diſponenda.ſed qꝛ ex pactione diſpoſitionis future ſucceſſionis alicuiꝰ idē periculū poſſit ꝓuenire qđ de ipſa ſucceſſiōe cōtingere cōſueuit:omia huiꝰ pacta tanq̄ ꝺ bonos moꝛes inita penitus ꝓhibentur:niſi de volūtate ipſiꝰ ꝓceſſerint de cuiꝰ hereditate hic talia ꝺctabaī.ꝛ hec ꝺa ſunt q̄cūq; genere cōtractuū hmōi pacta fiant.

De tranſactionib⁹. Rub.

n Ꝙqꝫ. Tres curatoꝛes habuiſti cuꝫ fuiſti adultꝰ qui tibi ex mala adminiſtratiōe tenebaī ꝓtra duos litē inſtituiſti ꝛ cū eis trāſegiſti:vel eis pacto remiſiſti:nunq̄d tranſactio facta cuꝫ duob⁹ tibi p̄iudiceī aduerſus tertiū quo minꝰ cū eo agere poſſis.queritur ꝛ rñ.ꝙ nō.ſiue cōiuncta ſiue ſeparata fuit adminiſtratio

c Cum te ꝓponas. Al ſoroꝛe tua hereditatē poſſidente eā petiſti:ꝛ cū ea trāſegiſti ꝙ.c.q̄uis ſibi petēti iu-

re non soluisti: postea fiscus succedit sorori tue ob delictū ab ea cōmissum: nunq̄d. c. pmissa ex cā transactōis tenearis soluere fisco. Rñ. q̄ sic. q: sicut si soluissem ex ea cā fisco repetere non possem: ita si nō soluissem ex illa stipulatione recte cōueniri possem: vel dic q̄ idem est in fisco q̄ō in p̄uato.

a Be. Curā alicui⁹ gessisti ⁊ negotia in plurib⁹ spēbus administrasti: ⁊ cōuenit te is cui⁹ negotia fuerūt: interuenit transactio interposita aq̄liana stipulatione ⁊ acceptilatione. decessisti: an nō obstante ista transactione facta super vna re cōuenire possit heredē de alijs spēbus. q̄ritur et rñ. q̄ pōt. Dicit in l'a de quāta pecunia. i. de quib⁹ spēbus ⁊c. dic q̄ hic fuit spālis transactio: vñ transactione facta super vna spē: puta frumento nō potuit impedire petitionem super alia.

a Ctione. Curā alicuius gessisti ⁊ male: si maior fact⁹ te cōuenerit ex mala administratiōe ⁊ tecū dolo induct⁹ trās egit. q: forte inebriasti an liberatū te p̄ acceptilatōnē p̄ma actōne cōuenire possit querit'. ⁊ rñ. q̄ nō. sed sibi supest actō de dolo. q: dolo eū induxisti ad transigendum. ⁊ b̄ si sup dolo nulla intercessit transactio lite sup eo postea mota.

c Clm te. Tutelaz alicui⁹ gessisti: ⁊ decessisti: si pupill⁹ fact⁹ adult⁹ de mala administratione cōuenit heredez tuū ⁊ transegit: nō ob hoc q̄ scriptura nō intercessit min⁹ stabit placitis. cū eñ trāsactionē interfuisse: alijs ꝓbationib⁹ ꝓbare possit: scriptura necessaria nō est.

c Clm mota. Si auus tuus decessit ⁊ matrē tuā exheredauit ⁊ extraneos instituit: ⁊ inofficiosi q̄rela agens cū eis transegit vt accepta parte hereditatis a lite discedēt ⁊ discessit: an si placitis nō steterint instituti: possis tu heres matris tue redire ad querelā inofficiosi. querit' ⁊ rñ. q̄ nō. ſz si intercessit stipulatio: agas ex stipulatu. si nō: ages p̄script⁹

t Ransactiōis. Si ꝓcuratorē ad agendū verbis. instituisti ⁊ cū aduersario tuo transegit cum hoc ei nō mandasti: tibi p̄iudicare non potuit.

d E alimentis. Si tibi in testō alicui⁹ alimēta relicta sunt ⁊ cuz herede sup his nō petendis fine p̄tore vel p̄side transegisti nō valz transactio: neq̄ tibi p̄iudicat. de p̄teritis autē si tibi nō soluit: nō de futuris potuisti transigere fine p̄toris aut p̄sidis auctoritate: ⁊ fine cāe cognitione.

f Super. Marito sororis tue sup fundo tibi quesito q̄onem mouisti ⁊ cum eodē transegisti vt sibi cederes possessionē fundi si tibi. x. daret intra octo dies: ⁊ si placitis nō staret vlteri⁹ q̄onē de fundo nō moueret: si nō fecit q̄ō cōuenit sibi agenti obstabit doli mali exceptio: ⁊ si sua auctoritate accipiat: p̄ses ꝓuincie vim mihi fieri ꝓhibebit.

f Ratris. Filios fratris tui sup hereditate ⁊ sup statu cōuenisti: q: dicebas eos nō esse filios suos: vel forte filios sed nōdū passi sunt ad participandū: ⁊ transegisti si a p̄incipe impetrare voluer⁊ vt a pacto transactōis resilire possis ⁊ q̄onem sopitā resuscitare nō eris audiend⁹ cū rōne sanguinis: tū ꝓpter fidē trāsactionis: tū q: null⁹ esset litiū finis q: qua rōne recedi posz a transactione ⁊ a sniā ⁊ a iureiurā do: ⁊ per sniam ⁊ p̄ transactionē recedit' a lite. vt. ff. de iureiu.

d E fideicōmisso. Si te ⁊ ffrem tuū testator instituit: et si alter vestrū sine liberis decederet ad alterum veniret sua portio ⁊ ecōtra ⁊ hoc fideicō. inuicem remisistis: valebit remissio ⁊ transactio. ⁊ hoc duplici rōne. vna q: tollit' vo tū alteri⁹ mortis captande. alia: q: iure cōi vsi sunt. Et nota q̄ ip̄o p̄ie ponit' transactio. vl' dic forte dubiū fuit an hinc inde fuissent grauati. hoc casu pōt dici transac. ⁊ valebit vt ꝯcordia inter nos retineat': neq̄ debz transactio rescindi: si dicas te deceptū cū minor nō fuisti: si etiā minor fuisses non ob hoc debuit rescindi cū iure cōi vsus fuisti. q: quātū tu remisisti: ⁊ ille tibi remisit. vñ ꝯtra tale pactū non eras restituēdus. vt. ff. de mino. l. deniq̄. §. vlti.

p Reses. Si debitor ciuitatis administrator eiusdez transactionis cā remisit debitū b̄ casu: an valeat trās actio q̄rit'. vñ distinguendū est: aut liquidū fuit ciuitatis debitū: quo casu nō valet remissio: vt hic. aut nō: ⁊ valebit. q: tunc de re dubia fit. ⁊ b̄ p̄ses. i. maior magistrat⁹ ꝓuidebit.

potuit eñ esse q̄ credebas te aliq̄d ciuitati debuisse cū non tenebaris.

i Nterpositas. Si metū intulisti nō valet transactio. ⁊ hoc in p̄ima. refert tū an fuerit talis metus q̄ potuit cadere in cōstantē viruz: quo casu nō valebit: alioquin sec⁹. ⁊ hoc in scōa. Si aūt vt mihi ꝓmitteres metū intuli: ⁊ sup ꝓmisso transactū est: ⁊ mihi cōcessisti aliq̄d non videbit' metu extorta transactio. vñ licet in p̄incipali cā ⁊ in ꝓmissione ꝓbaueris tibi metū illatū: non ꝓpter b̄ metū intercessisse ꝓbasti in transactione. vñ cōtra eā venire nō poteris. vel dic in p̄incipali cā ꝓtestat⁹ fuisti magno clamore tibi vim transigendo illatā. b̄ aūt solū nō sufficit ad ꝓbandū metū: sed ꝓbare debes vt. j. de dolo. l. dolus. vel dic q̄ habebas iustā cām ⁊ liquidā: vñ nō erat verisi'le te transigere ⁊c. nisi tibi metū intulisz. sed nō sufficit ad ꝓbationē illationis met⁹. q: necesse habebas aliter ꝓbare q̄ p̄ qualitatē cause p̄incipalis. Si aūt me seruū tuū diceris ⁊ hoc ꝓbaueris: nō valebit transactio: cū inter dñm ⁊ seruū nō teneat pactio.

s Diuersa. Si me ad fundum cōueniisti ⁊ transegisti vt mihi fundū cederes ⁊ tibi darē. x. an a pacto trāsactionis discedere possum⁹. q̄rit' ⁊ rñ. q̄ sic. dūmodo hoc fiat de vtriusq̄ ꝓsensu: ⁊ actione p̄istina agere potes: refusa mihi pecunia quā dedi noīe transactionis.

v Tresponsum. Querebas a p̄incipe an mulier tecū ꝓ dote cōueniens ⁊ tecū transigens venire possit ꝯ trāsactionē. ⁊ rñ. declarare debes an facta fuit simpliciter transactio: quo casu ei agenti actio p̄istina: obstabit excep. transactionis: an fuit sublata p̄ acceptilationē interposita aquil'. stipu. quo casu nullā habebit aduersus te actio. neq̄ vniuersalem. i. here. peti. neq̄ singularem vt rei ven.

c Lusas. An litē motā ⁊ trāsactione finitā p̄ rescriptū impiale resuscitare q̄s possit. querit' ⁊ dicit' q̄ non.

c Clm ꝓponas. Mulier aliqua petebat a te funduz tecū transegit vt dares ei. x. ⁊ a lite discederet: nō vult stare pacto trāsactionis: petis vt pacto stet vel reddat que noie transactiōis dedisti: qualiter tibi consulat' querit' ⁊ rñ. aut cōueniisti vt staret transactioni: ⁊ si nō staret trāsactioni repetere posses q̄ dedisti trāsactione manente: aut nō. P̄imo casu repetes q̄ dedisti si non stet pacto ⁊ ei agenti obstabit transactionis exceptio: cū intercesſit stipulatio si ꝯ transactionē veniret neq̄ fuit minor. xxv. an. Si aūt nō cōueniisti sed vt a lite simpl'r discederet. similiter dedisti sibi agēti obstabit transactōis exceptio: neq̄ datorū tibi dabit' repetitō

t Ransigere. In cā ciuili transigi pōt an in crimiali. q̄rit' ⁊ distinguit'. aut eñ irrogat penā sanguinis: aut nō. P̄imo casu transigit' p̄terq̄ in crimine adulterij. In secundo casu non: p̄terq̄ in crimine falsi.

s Ub p̄textu instr̄i. Mutuauit tibi. x. factū est instr̄m negasti te mihi debere: vel te soluisse dicis: vñ venit in dubiū. tecū transegi ꝓ. v. ⁊ alia. v. remisi. q: instr̄m repire nō potui: sed transactiō e facta instr̄m inueni: an eius p̄textu litem finitā trāsactione resuscitare possim. querit' ⁊ rñ. q̄ nō. si aūt instr̄a subtraxisti p̄ seruū vel per aliū credentē tua esse et neutro casu cōmissum fuit furtū vt ꝓpter hoc facili⁹ venire tur ad transactionē. aut fuit simplex trāfactio: aut aquil. stipulatione vallata ⁊ acceptilata. p̄imo casu agaz actōe p̄istina: ⁊ si accipias de pacto trāsactionis replicabo de dolo Scōo casu cū nullū detur mihi auxiliū agā de dolo.

n On minorē. Parē auctem habent res iudicata et transactio. q: vtraq̄ finit lites. q: nihil ⁊c. neq̄ refert an nocte vel die fiat cū nullo tpe excluditur consensus.

c Clm ea. Pone casum fm Garneriū: titius scolaris inanē gl'iam desiderans: pone noie suo vel alieno fundum vendicauit ⁊ cuz obtinere nō potuerat: aliquo modico dato sup lite transegit: cōfecto tū instrumēto q̄ possessor titulo emptionis fundū retineret. vel si ponas fundū ab ipso vendicari: ⁊ vt supra aliquo modico sibi dato fundum restituat noie trāsactionis quē litigando retinere nō poterat: simulata etiā vt priori casu emptione: trāsactione erit parendum ⁊ eoz. q̄ simulate ꝯcepta sunt p̄retextu ficti p̄recij nihil

erit petendum.

ſ Jmaior. Transegisti:lz ꝓtestat⁹ fueris in transactione dolꝰ interuenisse:nō ꝓpter hoc rescindit trāsactio nisi ꝓbetur.vt.j.de dolo.dolum.

n Ec intētio. Decessit aliq̄s:credebas te eius heredez ⁊ cōuent⁹ a creditoꝛib⁹ cū eis transegisti alio existente herede:repetere vis qꝺ noie transactionis soluisti:an possis.q̄rit ⁊ rñ.qꝫ nō.qꝛ anteq̄ transigeres tibi ꝓspicere debuisti.vñ si trāsegisti lz nō soluisti:soluere tenerꝭ:⁊ si soluerꝭ:nō repetes

ſ Jquidē. Debebat tibi aliq̄ mulier.x.ea petisti.dicebat se soluisse:vel nihil debuisse.vñ venit in dubium ⁊ cū ea transegisti.v.tibi soluit:⁊ alia.v.remisisti.an alia.v.petere possis.q̄rit ⁊ rñ.qꝫ nō.qꝛ obstat exceptio.si aūt ꝓfessa tibi debere.v.soluit.v.alia.v.petere nō ꝓhiberis:si alia.v.de

ſ Jmaiores. Debebat tibi patru⁹ tuus.x. ꝓbeat. petisti ⁊ cū eo trāsegisti ⁊.v.remisisti:ea spe vt heredē te institueret:instaurari ꝑ trāsactionē litē iam sopitā frustra conaris.qꝛ agenti tibi actōe pristina obstabit exceptio.

t Ransactōne. Debet tibi aliqua mulier.x.ea petisti ⁊ transegisti vt filij sui serui tui forent:an eis p̄iudicet trāsactio.queri⁊ ⁊ rñ.qꝫ nō.vel dic duo inter se trāsigerūt de muliere aliqua dicentes esse eoꝝ ancillā:non ꝓeiudicat filijs quo minus liberi sint.

ſ Vnū. An sanus mente eger coꝛpoꝛe trāsigere possit ⁊ eā factā ꝓtextu egritudinis infirmare possit. queritur ⁊ respondet qꝫ non.

ſ Jue apud acta. Trāsactione fcā inter te ⁊ aduersariū tuū siue coꝝ iudice siue extra iudiciū: scriptura interueniente vel nō:rata est ⁊ obseruanda.si g̃ fundū petebas ⁊ trāsegi vt.v.tibi darē ⁊ mihi fundi pos.remitteres:si nō stem placitis an tibi det actio ex pacto trāsactionis. Rñ.qꝫ non Si aūt intercessit stipłatio in trāsact.ages ex ea:si nō: ages ex actione pristina.⁊ si excipiā ex pacto trāsactionis: replicabis de dolo:vel in factū:si fuerit parens vel pꝛonus.⁊ sic cō sequeris qꝺ cōuenit si pristinā velim euadere petitionē fundi ⁊ ita ad aliud agit q̄s:⁊ aliud ꝓsequit: agit ad fundū:lz hoc cōsequit hic agens.s.vt fiat qꝺ in pacto cōuenit.

ſ Ob ꝓtextu speciez. Cōueni te ꝓcuratoꝛē meuz:pone actione mandati petitiōe generali ꝓpositā:ꝫ est vt rōnem reddas admistrationis quā gessisti:interueniēte postea inter te ⁊ me generali trāsactione:ꝫ est qꝫ amplius de administratione tua te nō cōueniā.reperit postea aliq̄ spēs administrationē tuā cōtingēs:de q̄ nihil fuit actū neq̄ cogitatū in trāsactione.queri⁊ an ꝓtextu rei postea reperte possim rescindere trāsactionez. Rñ.qꝫ nō.nisi forte res illa seu spēs apud aliū tpe trāsactionis fuerit constituta:quā meam esse ignoꝛaui.

t Ransactiōe. Pone induxisti me dolo vt fundū meū quē melioꝛē credebas cū famulo tuo ꝓmutarez:tuipse deceptus fuisti:q̄rit si cōtractū rescindere velis tanq̄ dolo initū debeas audiri turpitudinē ꝓpriā allegās.⁊ rñ.qꝫ non. mihi tñ bene licebit agere ⁊ facere vt stet transactioni.

ſ Jde certa. Tenebaris mihi ad fundū: egi ⁊ trāsegi his verbis exꝓssis vt amplius nō petā.ꝫ nō adiecto nomine fundi subintelligit eñ ⁊ si nō apponat noie fundi: an ꝑ ista generalia verba mihi p̄iudicē quātū ad spēs ad quas mihi alias tenebaris.querit ⁊ rñ.qꝫ non.

ſ Jcausa. Petebas a me.x.obtinuisti non appellaui intra.x.dies neq̄ in itegrū aduersus sniam fui restitutus.qꝛ nō erā minoꝛ.an sup actōe in fcm ex re iudicata trāsigere possum.querit ⁊ rñ.qꝫ nō.q̄si sup certo.vñ si eā ꝑ stipulationē aquil.⁊ acceptil.non sustulisti vt pars pareat iudicatis pꝛeses ꝓuidebit.

ſ Jꝓ fundo. Petebā a te fundū titianū: trāsegi:⁊ cōuenit vt dares fundū seianū liberū neq̄ alienū vt pꝛo parte vel toto a lite recederē:recessi: fundꝰ euictꝰ est:vel alij erat obligat⁹:volo rescindere transactionez:nunq̄d possum querit ⁊ rñ.qꝫ nō.sed si intercessit stipulatio agā ꝑ euictione ex ea.si nō:agā ꝓscriptis verbis ad interesse. Si aūt fundꝰ titianus quē petebā fuerit a te euictꝰ:vel a fisco vel ab alio nō ideo euictionis act. habes ⁊ tibi ꝓputare debes qꝫ eum nō restituisti cum tradere potuisti.

c Um donationis. Tutelā fratris tui gessisti ⁊ in.c.ex mala administratiōe tenebaris. Jdē pubes factꝰ petijst a te illa.c.⁊ transegit:vel aīo donandi remisit. qꝛ pollicitus es qꝫ illi heredē faceres ⁊ alios heredes:postea institui sti:vult venire cōtra trāsactionē quasi dolo esset inductꝰ: an possit.q̄rit ⁊ rñ.qꝫ nō.qꝛ nō videt volens:dolū passus:nec ex pollicitatiōe tua astringebar cū essz ꝺ bonos moꝛes q̄si de futura successiōe:neq̄ valet etiā si stipulatio essz interposita vel sic foꝛma qōnem:an ipse posset agere de dolo vt adipleatur qꝺ ꝓmisisti.rñ.qꝫ non obligat⁹,es ad relinquēdū alicui hereditatem tuam.

t Ransactio. Petebā a te.x.interueniētib⁹ amicis te cū transegi:⁊ cōuenisti de aliquo mihi dādo noie transactōnis:vel ꝓmisisti.vis vt rescindat trāsactio q̄si ꝑ metū extoꝛta:an sis audiend⁹.querit ⁊ rñ.qꝫ non.sed iꝓbitas tua detegit:qꝛ nō est verisimile te metū passum in trāsigendo: cuz oēs amici interuenerūt.sil'em p̄sumptionē habes.ff.qꝺ met⁹ causa.non est verisimile.

ſ Jmaior. Petebā a te fundū:cōuenit vt dares mihi x.intra certū diē:⁊ a lite recederē:recessi: si statuto tpe nō fecisti qꝺ ꝓmisisti:non ꝓpter hoc rescindet transactio:⁊ supplet in lra:nec offerant.s.statuto tpe: sed post.alioquin si nullo mō vellet offerre ageres actiōe pristina.vt.s.e. cū ꝓponas.cū suis cōcoꝛdantijs.vel sic.reus cōuenit se daturuz x.noie trāsactionis vsq̄ ad certū diē:dicēs se nō teneri stare pacto cū ex eo interim nihil cōmodi sentire possit:sz sibi obstabit exceptio trāsactio.⁊ dicit p̄sentata.i.ante diē solutionis oblata.vt insti.de leg.§.si q̄s debitoꝛi. vel dic qꝫ loquit in re ꝓmissa cui tacite inest dilatio:puta partu vel fructibus nondū maturis.

p Romisis. Si cōueni te ad.x.⁊ conueniſti vt dares mihi.v.noie trāsactionis:⁊ si nō dares stipulat⁹ sum penam si nō facis qꝺ cōueniſti:an penaz petere possim.querit ⁊ rñ. qꝫ sic.vel si cōuenit inter trāsigentes:vt si q̄s eoꝝ veniret cōtra transact.solueret.v.noie pene:an peti possit. querit ⁊ rñ. qꝫ sic.si ab alterutro eoꝝ cōtra transactionē factū fuerit.

t Ransactio. Nō pōt fieri trāsactio nisi aliq̄d det vl ꝓmittat vel retineat:qꝺ ꝓcedit etiam cū reus liberat actoꝛē ꝓ aliquo qꝺ sibi debet:⁊ supple hic vel remittat. vt s.e.de fideicōmisso.

q Clamuis. Si tecū trāsegero ⁊ statim penituero:nū q̄d ꝓpter hoc rescindit trāsactio:⁊ instaurat lis finita.rñ.qꝫ nō.⁊ si q̄s hoc mihi ꝓsuaserit.s.qꝫ penitere possim falso asseuerauit .videbat eñ qꝫ sic ꝓpt parē vel fil'em quā habet cū re iudic. t1 auctē.s.e.non minoꝛē.

v Bi pactū. Petebas a me.x.conueni vt darē tibi.v. noie trāsactionis:⁊ dedi tibi pensionē de.x. residuuz ꝑ aquil.stipu.⁊ acceptil.remisisti ⁊ me liberasti. stipulat⁹ sum noie pene.c.si venires ꝺ trāsact.⁊ etiā qꝫ data repeterē.et de his fuit facta scriptura vis venire contra q̄liter mihi succurratur.q̄rit ⁊ rñ.qꝫ repetā data ⁊ petā penā ante cognitionez cause pꝛincipalis quā tu institues si hoc voluero.

ſ Jq̄s maior. Decū trāsegisti:noie trāsactionis dedi tibi.x.stipulat⁹ sum.c.si ꝓtra venū fuerit:⁊ fil'iter de nō veniendo ꝺ interpositū est sacramentum: vis recedere a trāsactione.in ꝓmis eris infamis.sc̃do cadis a petitōe mea tertio penā p̄stabis. Jtē oē emolumentū qꝺ fueris cōsecut⁹ ex pacto:vl trāsactione amittz:⁊ mihi applicabit.qꝛ sto placitis.p̄dicta vera sunt etiā ⁊ si iuraueris per salutez ꝓncipis de seruando qꝺ conuenit.

ſ Jex falsis. Petebas a me codicē meū ⁊ alias pl'es res:ꝓduxisti instm falsum cui⁹ timoꝛe veni ad transactionē ꝓtextu falsi instri:in his maneat rata transactio in quib⁹ instm falsuz nō est:in alijs aūt ifirmet. ⁊ hec sunt vera nisi questio falsi instrumēti ꝓplate mota cū alijs cō

troueris ijs fuerit decisa. vt si ꝓtulisti cõtra me instrm falsum: ꝛ illud arguebã de falso institui contra te actionem: deinde transegi tecũ.

i Ybemus. Douebã tibi qõnem stat⁹ dicẽdo te seruũ meũ esse vel ascriptitiũ: trãsegisti vt remittere tibi q̃stionẽ status: an valeat ista trãsactio. q̃rit ꝛ rñ. q̃ sic. nec ꝙ ob est qõ sup seruili vel ascriptitia cõditione interposita fuerit. secus ex diuerso. q: ꝺ bonos mo:es ꝛ ꝺ fo:mã trãsactionis.

¶ De error calculi. Rub.

c Rrorem. Tenebaris mihi in aliq̃ quantitate pecunie ex plurib⁹ causis: puta ad x. ex cã mutui: ad alia. x. ex cã emptionis ꝛ vẽditiõis ad. v. ex cã ꝓmutationis computaui: dicẽs. x. ꝛ. x. ꝛ. v. faciunt xxx. cũ nõ faciunt nisi. xxv. ꝛ sic cõputaui demũ ꝙ tenebaris mihi in. xxx. ꝛ ꝯ per errorẽ: an tibi ꝓiudicet quo min⁹ iterum fiat cõputatio. querit ꝛ rñ. ꝙ non. nisi fuerit qõ sup errore cõputatiõis sopita trãsactione vel ꝓ sniam. vñ si plusq̃ debuisti ꝓmlisti: liberationẽ cõditiõe sine cã condices. Idẽ erit si penes me mercatorẽ aliquã q̃ntitatẽ deposuit scolaris: puta. c. cõputauit qõ penes me remaneret: ꝛ qõ recepit: apparuit ꝙ restabant. l. ꝛ alia. l. soluissem: cũ tñ nõ soluissez nisi. x. an iste error ꝓiudicet scolari. querit ꝛ rñ. ꝙ nõ. vel apparuit ꝙ. l. essent soluta: cũ essent soluta. lx. ꝯ nõ ꝓiudicat mihi mercatori: ꝛ lz ꝓpter ꝯ ꝓmisi plusq̃ debui. agã ꝺ dictõne sine cã vt liberer. ꝛ hec sunt vera nisi veniret in dubium cõputatum necne: ꝛ de hoc esset transactũ vel snia lata.

¶ De postulando. Rub.

c Uma ꝑfecto egipti. Prefectus a postulatõne aliquẽ phibuit. q: forte falsa aliqua allegauit: vl testes suborn auit: ꝛ nõ appellauit ꝓhibit⁹: an iste ab officio aduocationis abstinere debeat. q̃rit ꝛ rñ. ꝙ sic.

n Ec ceteror ũ. Non solũ libert⁹ alteri⁹: sed etiã pncipis libert⁹: dũmodo fuerit litteratus põt postulare.

ſ Ꝯ sub spẽ. Si aduocato tuo. cc. aureos ꝓ defensiõe tua dare cauisti cũ nõ oportuerat te dare nisi. c. ꝛ ex cã mutui recepisse cõfessus es: ꝛ te soluturũ ꝓmisisti: post cãm finitã penitebat te tñi ꝓmisisse: an si petat. cc. obstet tibi exceptio nõ nũcrate pecunie. q̃rit ꝛ rñ. ꝙ sic. si adhuc biẽniũ non currit. ante aũt ꝛ post bienniũ cõpetere põt exceptio nõ nũcrate pecunie in id qõ excedit. sed post nõ vt aduocat⁹ ꝓbet: ſz ꝓbabis tu cautionẽ in id qõ excedit. c. aureos ex turpi cã intercessisse. ꝛ sic ante ꝛ post bienniũ posse liberationez aut cautionẽ in id qõ excedit cõdici manifestũ est.

v Elamento. Si absente aduocato tuo tpe snie late ptertu absentie sue ad litem finitã redire volueris: an sis audiendus. queritur ꝛ rñ. ꝙ non.

ſ Ꝯ qui. Si peti. here. mecũ egeris: ꝛ cũ aduocato tuo de pstanda ei medietate hereditat⁹ pepigeris: an valeat pactũ. q̃rit ꝛ dicit ꝙ nõ; ſz officiũ aduocationis interdicetur illi aduocato.

q Uisquis. Null⁹ in ea cã in qua est aduocat⁹ iudex esse debz. ꝯ in prima. Itẽ ꝓba nõ alleget: sed rões ꝛ leges alioquin infamis de fcto efficit: nec ꝙ ferend⁹ est aliq̃s negotio derelicto allegare in cõtumeliã aduersarij sui. et hoc in scõa. Ꝯ prin. litis cõueniat cũ dietulo de salario: nec ꝙ pendẽte lite ampli⁹ petat q̃ sibi fuerit cõstitutũ in princ. ꝛ hoc in tertia. Ꝯ quarta ita dicit ꝙ si mun⁹ aliqõ lz modicũ sibi offerat clientul⁹ recipiat: nec aspernet. Ꝯ quinta dicit ꝙ litẽ nõ ꝓtendet. Ꝯ sexta vt scias qui dicuntur honorati. sunt eñ honorati q̃ dignitatẽ habẽt siue administrationem ꝛ intrant secreta iudicis ꝛ impatoris qñ volũt ꝛ cansis interſunt. vt. j. de offi. diuer. iudi. l. vl. Dicit igit̃ impator in hac pte ꝙ honorati in vrbe ro. si officiũ aduocati sibi elegerint aduocent q̃diu voluerint nec sibi turpe salariũ constituat. Ꝯ eptima dicit̃ ꝙ si q̃s vult esse aduocat⁹ in aliq̃ cã personaz suam petentez nõ mutet. q. d. nõ sit iudex nec ꝯ assesso: nec ꝓ malo reputet si sibi standi onus imineat ex q̃ sibi elegit ius standi: qñ officiũ aduocationis elegit.

p Rouidendũ. Si tecũ habuero cãm ꝛ meliores aduocatos ꝓpter potentiã meã habuero iudex puidebit vt equa distributio fiat aduocator. si aũt aduocat⁹ a iudice monit⁹ patrocinũ tibi ꝓstare noluerit: nõ solũ interdicitur sibi foro: sed agendi copia. ꝛ si apparuerit me tibi copiã parẽ defensiõis subtraxisse videbor: litẽ iniquã fouisse: ꝛ auctoritatẽ iudiciariã elusisse. ꝛ ob hoc puniar.

n Emo. Null⁹ nisi catholic⁹ admittat⁹ aduocat⁹. alioquin officialis ꝑfecti ꝓtorio in. c. libris auri puniatur aduocat⁹ si patrocinij vetitũ alicui fuerit ipartit⁹ in perpetuũ relegabit̃. defensor aũt ciuitatis q̃ ꝺ passus fuerit in dimidia parte bonor mulctabitur: ꝛ per quinquẽniũ relegabitur. Cetera plana sunt vsq̃ ad ti. de aduo. fisci.

¶ De aduocatis fisci. Rub.

c Ume Si ꝓ fisco nõ ꝓ psona priuata aduocasti ꝓtertu salarij tibi non soluti aduersus eũ in eadẽ cã cõsistere ꝓhiberis.

p Otes. Si in vna cã ꝓ fisco aduocasti: an i alia causa ꝓ priuato cõtra fiscum possis cõsistere. quaritur ꝛ dicitur ꝙ sic.

f Ysci. Si ꝓ fisco aduocas ea q̃ sibi necessaria sunt occultare nõ debes: nec ꝙ noie fisci ꝺ priuatũ calũniã mo

r Ationalis. Si cãm hẽat fiscus cõtra priuatum. tũ cora rõnali. i. ꝓcuratore cesaris augusti debz agi et ꝑsente ꝓcono fisci: alioquin lata snia rescindet.

¶ De error aduocatorũ. rubrica.

c Ue Si in causa mea aduocat⁹ fuisti ꝛ aliquin officialis ꝑfecti ꝓtorio in. c. libris auri puniatur aduocat⁹ si patrocinij vetitũ alicui fuerit ipartit⁹ in perpetuũ relegabit̃. defensor aũt ciuitatis q̃ ꝺ passus fuerit in dimidia parte bonor mulctabitur: ꝛ per quinquẽniũ relegabitur. Cetera plana sunt vsq̃ ad ti. de aduo. fisci.

¶ De aduocatis fisci. Rub.

c Ume Si ꝓ fisco nõ ꝓ psona priuata aduocasti ꝓtertu salarij tibi non soluti aduersus eũ in eadẽ cã cõsistere ꝓhiberis.

p Otes. Si in vna cã ꝓ fisco aduocasti: an i alia causa ꝓ priuato cõtra fiscum possis cõsistere. quaritur ꝛ dicitur ꝙ sic.

f Ysci. Si ꝓ fisco aduocas ea q̃ sibi necessaria sunt occultare nõ debes: nec ꝙ noie fisci ꝺ priuatũ calũniã mo

r Ationalis. Si cãm hẽat fiscus cõtra priuatum. tũ cora rõnali. i. ꝓcuratore cesaris augusti debz agi et ꝑsente ꝓcono fisci: alioquin lata snia rescindet.

¶ De error aduocatorũ. rubrica.

c Ue Si in causa mea aduocat⁹ fuisti ꝛ aliquin perinde allegata sunt ac si egomet allegassem. ꝛ intelligo idẽ quo ad effectum. q: sicut ego si errassem reuocare possem errorẽ vsq̃ ad snĩam: eodẽ mõ ꝛ tu.

e Rores. Habebã cãm ꝺ te: dedit iudex cõtra me interlocutoriã snĩam: sciẽs me grauatũ: volo petere restitutionẽ in itegrũ. q: forte erã minor in libello supplicatorio quidã scripsit ita: petit restitutionẽ cũ sit condẽnatus: nec tñ erã cõdẽnat⁹: an ille error mihi noceat. queritur ꝛ rñ. ꝙ non si ꝓbare possim ꝙ non fui cõdẽnatus.

ſ Ententijs. Eras aduocat⁹ in cã mulieris ea ꝑsente ꝛ nõ cõtradicente cõfessus es eã debere. x. triduo elapso lata est snia ꝺ eam: non appellauit infra. x. dies cum potuit vult ipetrare rescriptũ a pncipe vt retractet̃ snia: an sit audienda. querit̃ ꝛ rñ. ꝙ nõ. nã negotia ꝓ snĩam ꝛc. maxime cũ hec mulier intra triduũ errorẽ aduocati nõ reuocauit: nec ꝙ a snia appellauit: cũ appellare potuit.

¶ Ut que desunt aduocatis. rubrica

Si aduocat⁹ tuus minus ꝓ te allegauit ꝙ debuit vl obmisit qõ omittere non debuit. ꝯ supplere potest iudex et ꝓferre dũmodo iuri cõmuni sit cõsonum.

¶ Ex quib⁹ causis infamia irrogat̃. rubrica.

i Nfamie. Si iudex te in carcerẽ vel in vincula ob crimẽ qõ dicit te cõmisisse: sive iuste siue iniuste cõiecit: an ꝓpter hoc sis infamis querit̃ ꝛ rñ. ꝙ nõ.

n Ec furti. Publicanus noie tributorũ exegit plusq̃ exigere debuit actione in factũ q̃ datur ꝺ publicanos egisti ꝛ in duplũ cõdẽnat⁹ est: an ꝓpter hoc efficiat̃ infamis querit̃ ꝛ rñ. ꝙ nõ. cũ nec fur dicend⁹ est nec raptor nec in crimen peculat⁹ incidisse: que crimina infamant.

e Ti seueror. Si decurio q̃ ꝓpter falsuz testimoniũ vl instrm qõ retractauit sciẽte ꝑfide fuit cõdẽnat⁹ in biẽniũ cũ in decẽniũ meruerit cõdẽnari: an elapso biẽnio videa

tur sibi remissa infamia .q̄ritur ⁊ rñ.q̄ sic.ex quo eñ pena remissa est:⁊ sequela pene q̄ est infamia:si causa ognita iminuta fuit pena.

s Iposidoniũ. Possidoni⁹ aliq̄ crimẽ cõmisit ꝓpt qđ erat relegand⁹.iudex cã ognita cõdẽnauit eũ in annũ cũ erat relegand⁹ in q̄nquẽniũ nunq̄d elapso anno desinit esse ifamis.certe sic q⁊ nõ debz ꝯsiderari seueritas sñie dicende sed iã dicte.⁊ sic ꝓprie accipiť relegatũ ⁊ cõdẽnandũ.vl' dic damnatũ ꝓprie:tũc dic casuz q⁹ erat relegand⁹ vsq̄ ad an. ⁊ cõdẽnatur in quinquẽniũ.⁊ dic seueritas sñie.s.dicte.

d Ecuriones. Nec decurio nec̄ decurionis fili⁹ verberib⁹ subijciend⁹ est: an autẽ fili⁹ decurionis si alicui intulit iniuriã fiat infamis:si de hoc iudex cõdẽnauerit.queritur ⁊ rñ.q⁹ sic.

a Dtẽpus Aliq̄d cõmisisti ꝓpter qđ in opus pub.cõdẽnat⁹ es fuire vsq̄ ad quinquẽniuz puta:an elapso q̄nquennio remaneas infamis:queriť.videť q⁹ sic.⁊ qđ dicit retento p⁹ore statu:dic vt in ciuitate ⁊ libertate.

n Emo. Si tibi hereditas paterna delata est ⁊ ab ea abstinuisti:an ꝓpter hoc efficiaris infamis. q̄riť ⁊ rñ. q̄ nõ.videbať q⁹ sic.q⁊ fama patris p̃ creditores iniuriatur vt insti.qui ma.nõ pos. p̃riũ tñ est verus.

f Ifurti. An mulier de furto cõdẽnata efficiať ifamis queriť ⁊ rñ.q⁹ sic.sed si penes eã ignorantẽ rẽ furtiuaz esse reperiať:⁊ ad exhibendũ ⁊ reiven.cõuenta eã nolit restituere:⁊ iurareť cõtra eã in litẽ ⁊ in restitutione rei: ⁊ ad interesse condẽnata sit:an q⁊ in plus condẽnata est fiat infamis queritur ⁊ respondeť q⁹ non.

n Eminẽ. Si hostes patriã tuã inuasissent nec̄ eã defendisti:an ꝓpter hoc efficiaris ifamis.q̄riť ⁊ rñ.q⁹ nõ fm hanc expositionẽ est in lťa ob nõ defensa. alꝫ est fine nõ ⁊ dicas q⁹ aliq̄s detulit fisco esse hereditatẽ delatã:an ob hoc q⁹ delator dicať efficiať infamis.queriť ⁊ rñ.q⁹ non. Vel sic in actione famosa pťiam tuã defendisti ⁊ cõdẽnat⁹ fuisti:an efficiaris infamis.⁊ rñ.q⁹ nõ.q⁊ alieno noie condẽnatus ⁊c. vt.ff.e.furti.§.qui alieno.rõ dubitationis fuit:q⁊ videbať delator.vt.§.de epis.⁊ cle.nulli.in fi.

i Iniuriarũ. Alieno seruo iniuriaz intulisti dño ei⁹ per seruũ iniuria fit.act.iniuriaz cõuent⁹ ꝯdẽnatus es:an efficiaris infamis.q̄riť ⁊ rñ.q⁹ sic.⁊ sic nõ est cõtra insti.de iurijs.vbi dicit q⁹ seruo nõ fit iniuria:qđ itellige q⁊ domino fit per eum:vt hic.

q Ei bonis. An ob hoc q⁹ q̄s alienis debitis grauatus bonis cedat efficiať infamis.queriť ⁊ rñ.q⁹ nõ.videbatur q⁹ sic.q⁊ non erat cautꝰ in excipiendo.

s Ite. Jacẽte hereditate alicui⁹ res hereditarias surripuisti:cõuent⁹ ⁊ cõdẽnat⁹ es:lz tibi iudex penã ipo fuerit:an ob hoc min⁹ efficiaris infamis.q̄riť ⁊ rñ.q⁹ non. q⁊ actio furti etiã si nõ fuisset nisi ciuiliter intentata infamaret.

e Aque. Si pater filios suos in testõ increpauerit dicendo eos malos:an ꝓpter hoc efficianť infames.q̄ritur ⁊ rñ.q⁹ nõ.ſz opinio grauať:⁊ sic incurrũt infamiã facti.

n Cillã. Licet auñcul⁹ tu⁹ ictib⁹ fustiũ fuerat subiect⁹ ad veritatẽ eruendã.s.an crimẽ qđ cõmisisse dicebať cõmisisset:an ꝓpter hoc efficiať infamis.q̄riť ⁊ rñ.q⁹ nõ: cuz nõ ꝓcessit ꝯdẽnatio p quã infamia irrogeť.

d Decreto. Per annũ olim a morte mariti ꝯsueuit mulier deferre vestes lugubres.⁊ hoc inuit impator dicens q⁹ hec necessitas lugendi eis remittať:nõ autẽ ꝯcediť eis intra annũ nubere absq̄ infamie nota.

f Cstibus. Aliq̄d cõmisisti ꝓpter qđ verberib⁹ subiectus es:tibi etiã dictũ est p̃ sniam a p̃tore q⁹ fur fuisti an ideo efficiaris infamis.queritur ⁊ rñ.q⁹ sic.

v Erbũ. Habebã cõtra te cãm: aduocat⁹ tu⁹ tñ verbis instabat q⁹ mihi vel patrono meo nõ dares locũ loquendi:petit pfonus me⁹ vt iudex iponat ei silentiũ sic dicens:tace vel vade sycophantis:nõ ꝓpt̃ fit ifamis

n On dãnatos. Non solũ dãnat⁹ sed ⁊ pact⁹ de iniuria notať infamia.Sed refert an simpliciter pact⁹ sit:an ꝺo pecunia interuenit.nã si iteruenit pecunia notať.si aũt nihil dedit:nõ notať.si aũt cõuento iniuriaz deferať iusiurandũ ⁊ iuret se iniuriã non intulisse:absoluẽ⁹ est:⁊ nõ erit ifamis

i Nterlocutio. Si iudici de aliquo querimoniã deposuisti ⁊ ei iudex dixit:reformes te ad frugẽ meliorꝭ vi te iterloquẽdo:nec ipsum de aliquo crimine ꝺdẽnauerit:an fiat infamis.q̄riť ⁊ rñ.q⁹ nõ.q⁊ nõ de vi vel iniuria dãnat⁹ ẽ.

i Opobũ. Non solũ is qui noie vsuraz vltra leges statutũ aliq̄d accepit notať infamia:sed q̄ pecunia credita suo die nõ soluta vsuras cõputat in sortem:⁊ illius sortis accipit vsuras.

s Ifratres. Exercens artẽ ludicrã sine dubio est infamis.an aũt minor.xxv.an.exercens artez ludicrã infamis sit.queriť ⁊ rñ.q⁹ nõ.nec̄ obstat q⁹ in delictis ei nõ subueniť.vt.j.si aduer.deli.in.l.vl.ff.de minorib⁹.auxiliuz.qđ est intelligendũ quo ad restitutionẽ.hic aũt nõ restitueť. q⁊ ipso iure non tenetur.

f Idem. Si mecũ societatẽ cõtraxisti ⁊ societatẽ dolo se rupisti:forte sustrahendo aliq̄s res de societate cõuentus actiõe ꝓ socio tuo noie:nõ solũ vt mihi satisfacias cõpellerꝭ sed efficieris infamis.⁊ bene dixi noie tuo.q⁊ secꝰ si alieno.ff. eo.furti.§.si quis alieno.

De ꝓcuratoribꝰ ⁊ defensoribꝰ. Rub.

c Autio. Tenebaris mihi in.x.titius ꝓcur.noie meo illa.x.petijt:dubitasti an haberet mandatũ:⁊ vt tibi satisdaret me ratũ habiturũ petijsti:an cauere debeat ꝓcurator meus de rato cũ de mandato non cõstet.queritur ⁊ rñ.q⁹ sic.

c Cm rem. Mulier mulieri tenebať in.x.cõuenta maritũ ꝓcuratorẽ cõstituit:an possit.queriť ⁊ rñ.q⁹ sic.cũ fit cã pecuniaria:⁊ marit⁹ iudicatũ solui satisdat. ⁊ qđ dicit appellatiões dic.i.interpellatiões fm quosdã. Vel in causa pncipali alius egit:⁊ in cã appellationis marit⁹.⁊ ideo satisdať de nouo.tu dic q⁹ fuit satisdatio data in cã pncipali coꝝ iudice illi⁹ causę:tñ nõ intelligiť satisdatũ in causa appellatõis coꝝ iudice:vñ satisdari debuit:vñ dicť appellationẽ ꝓprie.i.in cãm appel.vel dic casum vt in glo.scribitur.

e Clm. Testamentũ fecisti ⁊ filios tuos impuberes instituisti:⁊ eis tutorẽ dedisti:⁊ mihi fideicõ.ab hẽdib⁹ p̃standũ reliquisti:si tutor a me cõuent⁹ actiõe ex testõ rñdẽ nõ vult:an sit cõpellend⁹ vt respondeat vel ab administratione remoueať.q̄riť ⁊ rñ.q⁹ sic.sũmarie aũt cognoscit iudex si pupilli nõ defendanť: an sim mittẽd⁹ in pos.bonoꝝ pupillorũ.vt si per calũniã petã mitti:nõ mittar. alioquin sic, cum pena nõ defensi sit.vt in pos.bonoz fiat missio.

q Clia absente. Petebã a te.x.tecũ sum litẽ cõtestat⁹ lite ꝺtes.aberas rei pub.cã:cõdẽnat⁹ es:vxore tua te defendente:⁊ sñie acquieuit vel alio mõ interfuit iudicio:an tibi p̃iudicet p vxorẽ tuã quo min⁹ restituaris ad cãe tue cognitionẽ ⁊ defensionẽ.queriť ⁊ rñ.q⁹ nõ.cũ nec̄ alieno noie agere posset mulier nec̄ defendere nisi ꝓcuratrix in rẽ suaz alij sunt casus quos dic vt hic notatur.

a Ctionẽ. Petebã a te.x.p ꝓcuratorẽ: volebas vt caueret de defendendo si nõ caueat q̄d iuris sit. queriť ⁊ rñ.q⁹ denegabiť sibi actio.hec eñ est pena ꝓcurato⁊ non defendent⁊.vt.ff.e.l.mutus.§.pena.

r Eum. An accusat⁹ de crimine ⁊ inter reos receptus pendente actione defensioni alicui⁹ se offerens audiẽdus sit.queritur ⁊ dicit q⁹ non.

m Jlitem. Nec etiã si miles rescriptũ haberet a pncipe q⁹ posset experiri audieť. Jtẽ nec̄ defensor eẽ potest nec̄ redẽptor litiũ.⁊ ita nõ interueniet vt ꝓcurator rei: nec̄ quasi suffragator.i.aduocatus.

q Clod q̄s. Mandaui tibi vt.x.in quib⁹ mihi titi⁹ tenebať ab eo peteres lite nõ ꝺtestata:cãm alij vt a te.x. peteret mandare voluisti:an sis audiend⁹.queriť ⁊ rñ.q⁹ nõ nec̄ ꝓcuratorẽ cõstituere potes nisi demũ lit.cõte. cũ ex tũc litis dñs efficiaris:qđ intellige ad causas,secus ad negotia vel si in rem tuã sis factus ꝓcurator.

q Cli stipendia. An actone sibi cessa miles in re suam sit factus procurator et esse possit.queriť et rñ.q sic.lz eñ ex alteri⁹ persona agat.suum tñ negotiñ gerit.

s Jprocurator. Ordinaui procuratorē ad petenda.x.vel equū plus petijt vel alias res q̄ sibi mandatuz sit:an mihi piudicauit quo ad alias spes si eas petēdo succubuit. queriť et rñ.q nō.si aūt habuit generalē administrationē et liberā:si q̄dē otra te p eñ iudicatū est nō potes retractare.sz si q̄d dolo cōmisit:vt qz passus est superari se ab aduersario: habes actionē mandati cōtra eum.

n Eqz. An in causa pupilli tutor aut curator ordinare possit procuratorē.queriť et rñ.q nō.sed actorē ostituat in cā.qz dñs nō est.an aūt pupill⁹ possit.et rñ.q sic.tutore auctore.an aūt saltem lite cōtestata possit tutor procuratorē ostituere.rñ.q sic.ad exēplū procuratoris: qz tūc dñs liť itelligiť.

e Exigendi. Ab aliquo quent⁹ lite otes.te absentasti vt iudex procederet fili⁹ tu⁹ minor.xxv.an.defensioni tue se obtulit.objcit aduersari⁹ ipsum nō habere mandatū:quid iuris.queriť et rñ.q mandatū ab eo exigendū nō est duplici rōne.qz qlibet ad alteri⁹ defensionē siue extrane⁹ siue liber tus admitti debet:tū qz est de psonis cōiunctis:q̄ siue agāt siue defendant nō pbant mandatū.vt.ff.de.procura.sed et hec psone.an aūt repellend⁹ sit eo qō minor.rñ.q pōt.sed meli⁹ est eū admitti q̄ absentē q̄si cōtumacē et indefensum condēnari.pdicta sunt ña si is qui admittiť ad defensionē caueat de defendendo et de dolo q̄ absit:et pmittat soluere odēna

i Ta demū. Mater filiū suū militē in cā rtiones. quā habebat cōtra titiū instituit procuratorē ad agēdū vult titius euz repellere:an possit q̄riť.qz miles est. Rñ.aut lis est otes.cū eo:aut non.primo casu nō repelleť: neq; si vsq; ad sniam stetit et obtinuerit:et a snia fuerit appellatū:et in appellōnis iudicio fuerit procurator vl̄ iteruenerit nō poteit excep.opponi:cū in initio liť nō fuit oppsita Jn scdo casu.s. cū lis otes.nō est repelli pōt.vel dic in cā principali si nō fuit obiecta exceptio:an postea in cā appellationis objci possit

respondeť q̄ non.

n On eo. Mulier minor ānis in cā quā habuit cum maiore maritū suū procuratorē ostituit:tutore nō auctore: agit marit⁹ et obtinuit:vult maior vt reuoceť qō actū est a procuratore dato a minore sine tutoris auctē:an sit audiendus q̄ritur et rñ.q nō.qz fauore eius introductū est.s.vt lata snia ꝺ se nō teneat.s.in lesionē eius:sed si p se nō retractetur.

l Jtem. Jn cā quā habebas cū titio procuratorē ordinasti:q̄ tecū pepigit de danda medietate ei⁹ de quo erat cōtrouersia:nō vis adiplere qō ꝺueniśti.ꝺqritur principi procurator:an sit audiend⁹.q̄riť et rñ.q nō valet pactū de pstāda quota pte litis q̄si ꝺ bonos mores factū.procuratōez aūt suscipere licitū fuit:cui⁹ officiū gratuitū esse debet.

p Procuratorē. Procurator tu⁹ vel actor pdiū tuū sine spāli mandato distraxit et tradidit:an tibi piudicauit.q̄riť et rñ.q nō.neq; emptor audiend⁹ est si velit in se trāsferri cū volūtate tua pcedente vel subsequēte distractū non

i Nuitus. Rogaui te vt esses procurator fuerat. in quadā cā quā habebā ꝺ titiū:si vis potes:si nō vis cōpellere te nō possum.et hoc in prima. Si aūt sponte suscepisti et sic te ad cām ordinaui et per sniam finita est: finiť officiū procurationis nisi q̄ appellare teneris tñ.et hoc in scda.si aūt rogaui vt defensionē suscipieres meā in cā quā hēbat titius cōtra me:si vis potes:si nō vis:nō es cōpellend⁹ inuitus.si sponte suscepisti fidē adimpleas.et hoc in tertia. vnde due partes loquunť in procuratore actoris.tertia in procuratore rei.et dicit q̄ ille ver.cū fidem ꝛc̄.pōt referri ad finē secūde partis.neq; exten.ꝛc̄.vel cōtinua ad primū:et tūc supplebit subire nō cōpelleris:sed supple si suscepis:cōplere debes neq; vltra extendere:cum fidem ꝛc̄.

a Liena. Si mulier in cā quā cōtra filiū suū q̄s habet ad defensionē eius velit admitti:an sit audienda.q̄ritur.et rñ.q nō.sed petet sibi tutorē.lz aūt ab initio nō admittatur et post facto admittiť ad appellandū, vt.ff.de appellationi,reci.l.i,

f Jpcium. Actor tuus ꝺtra mandatū tuū spāle mihi vendidit vineā:solui pciū:cū nō valeat venditio qualiter recuperabo pciū.queriť et rñ.q pses puidebit vt mihi restituať:si declaret voluntatē nō pcedentē:vel subsequētez cōtractui interuenisse.q̄ aūt actio mihi cōpetat ad pciū recuperandū nō apperit. tu dic actionez de in re verso:si in rem meā versum fuerit:et fuerit procurator seru⁹ vel negotioz gestorū:si fuit liber vel conditionem sine cā vel officiū iudicis vt hic.

n Jhil. Non refert cōstituať procurator lite cepta l'nō, qz vtroq; mō cōstitut⁹:recte cōstituitur.

m Uxitus. Jn cā vxoris sue mandato nō interueni:an marit⁹ esse possit procurator.q̄ritur et rñ.q sic.cū nō congruat sexui suo iudicijs viroz interesse:interposita tñ cautione de rato et de defendendo si ꝺtingat vxorē recōueniri. Si aūt ad certā cām eū istitueret: et de agendo ei mādauerit:an ad aliā cām sine mandato admitti possit.queriť et ꝺz q̄ nō.

p Procuratorib⁹. Ad agendū procuratorē instituisti lis est otes.an eo inuito lit.cōte.in te possis transferre iudiciū.rñ.q nō.nisi morb⁹ vel inimicitia capitalis intercessit vel alia cā ltīma:q̄ casu etiā eo inuito in te erit lis trāsferēda

n Ulla. Procuratorē ad agendū vel defendendū instituisti:lite cōtestata decessisti vel te ex iusta cā absentasti an nō eo mi⁹ q̄ decessisti vel absentasti te posset procedere procurator.et rñ.q sic.cū per litis cōtes.litis.i. instantie iudicialis:nō intellige rei petite in iudicio efficiať: etiā procuratorē instituere pōt:q̄ nō posset nisi dñs per lit.otes. fuisset.et dic q̄ est dñs.qz pōt testes reprobare:quosdā approbaret admittere et instare vt iudex in causa procedat: ac si verus dominus fuisset litis.

l Jcet. Tenebať titius mihi in.x.tu dicens te procuratorem meū cū nō eras ea petijsti et obtinuisti:lata snia vult tibi titius opponere exceptionē falsi procura. Rñ.q licz talis exceptio falsi procur.in initio litis:vel ante essz pponenda ad exēplū dilatoriarū excep.vt in auť.de litigio.tñ q̄nq; siue lis otesteť siue nō pponi et pbari pt ab aduersario: q̄ pbata lz lata fuisset snia fingiť retro iudiciū nullū fuisse.i. neq; cōtestatio neq; partiū cōfessio:neq; testiū pductio:neq; otrouersia.s.repetita.tenet tñ iudiciū vtrū fuerit procurator vel non.

q Cuicūq;. Tres habz partes. Jn prima dicit q̄ in dignitate cōstitut⁹ siue fuerit ptor siue p fectus:siue magister militū:siue pconsul:siue vicari⁹ principis et litē inferre vel suscipere putauerit.b̄ per procuratorē faciat.alioquin si p se duxerit litigandū cadat a cā.et hoc in prima parte et scda. Judex aūt vna cū officiali suo q̄ b̄ passus est in.xx.libris auri mulcteť.et hoc in tertia.qō aūt hac.l.dicit restringiť ad illustres inclusiue et descēsiue.in illustrib⁹ eñ et superillustribus habz locū hec.l.et hoc dicit in auť.hoc ius ꝛc̄.hic situata.

i Pecuniarijs. Si in pecuniaria cā iudex vt ad iudicium venias te citare fecit:neq; tibi nuncius dixerit vt venias:vel procuratorē mittas: cū electionē habeas veniendi vel mittendi:si nō venias sed mittas:an videaris iudicis pcepto paruisse. queriť et rñ.q sic.electōez eñ habes ex hac l.nisi in casib⁹.vnus est cū meli⁹ scias veritatē q̄ procurator vel tua psona legalior est:ita q̄ tibi credi debet:q̄ casu in pria psona venire debes.vel si talis sit cā que p procuratorez expediri nō possit.vt est populatis.ff.e.lz.in prin.et est qō sequiť nisi ꝛc̄.vt si nō ydoneū procuratorē misisti vult iudex.vt iustiorem instituas.

¶ Ne liceat potentioribus pōcinū pstare litigantib⁹. rm.

o Juiné. Tres habz partes.in prima recitat imperator cōstitutionē diui claudij q̄ cauetur:vt si aliq̄s cām habens cū aliquo suffragiū potentioruñ rōne officij iploraueriť:quo magis aduersarius vel ad transactionē veniat vel cedat in amissione cause puniatur:et lis suo tramite equaliter discurrat. et hoc in prima. Assumēs seuera snia puniať:que aūt sit pena hic non aperit.et dicit seuera in faciendo:nō in patiendo.qz patiens eaz

dignus est.ꝛ hoc in scõa.qꝛ aũt oĩm interest: ꝛ maxime pauperũ a potentioꝛib⁹ nõ grauari duo p̃sidi cõmittunt p dictã ꝯstitu.s.vindicta si nõ fuerit obseruatũ qõ in cõstitutione dicitur ꝛ cognitio pene.s.iactura cause:b̃ est rei inducte in causam debitoꝛe b̃ petente ꝛ querelã deponente:neq; timeat p̃ses q; potentioꝛib⁹ p̃iudicet.s.in dignitate: cũ quantũ ad b̃ superioꝛ sit.

s Jcuiuscũq;. Debebas mihi.x.actionẽ mihi cõpetẽtẽ cõtra te potentioꝛi cessi: an valeat cessio.queritur ꝛ rñ.q; nõ adeo q; in amissione debiti mulctari debeam.

¶ De his q̃ potentioꝛ noĩe titulos p̃dijs affigũt. Rub.

a Animaduertimus Petebã a te fundũ: dicebas aliquẽ clarissimũ esse possessoꝛẽ illi⁹ fundi: vel te noĩe illi⁹ fundũ possidere ꝛ inscriptionem quandã in illo fundo fecisti talẽ.hic fund⁹ est talis potentioꝛis: ꝛ b̃ fecisti quomagis me ab agendo repelleres qualiter mihi cõsulaũ: q̃riũ. ꝛ dicit imperatoꝛ q; aĩaduertit plures ꝓuentos hoc fecisse. b̃ in p̃ma Jn scõa statuit penã in p̃sonas potentiũ q̃ ꝓsenserũt:nomẽ suũ imponi vt ifames efficiaũ. ꝛ b̃ sililiter dicit in fi.l.ibi: eos ꝛc. ꝛ potes ꝓtinuare illũ ver.cũ hac scõa parte. Jn tertia dicitur q; si hmõi potentioꝛes cõsenserũt q; cõuenti b̃ fecerint pena plumbi afficiaũ: ꝛ ꝑpetuo in metallum deũ. Jtẽ si q̃s lite pulsat⁹ cũ possideret:nomẽ potẽtis in lite p̃tendat amissione cause puniatur:ita q; neq; facultas controuersiam recuperandi ei tribuatur ꝛc.

¶ Et nemo p̃uat⁹ titulos p̃dijs suis vel alienis imponat. Rub.

r Egie. Si in fundo tuo vexilla suspendisti:cũ hoc ad p̃ncipẽ ptineat:fund⁹ ꝓfiscabitur. si in alieno:nõ ꝓfiscabiũ fund⁹.sed oĩa tua bona confiscabunt.ꝛ differt iste titul⁹ a supioꝛi.qꝛ ibi dicebat cõuent⁹ q; res sua erat aliena:hic sua.

n Equis. Jn p̃ima parte p̃hibet q; null⁹ vexilla vel vela in aliena possessione siue possessoꝛ fuit iustus siue inuasoꝛ suspẽdat.ꝛ hoc in p̃ma. Si aũt fecerit si plebei⁹ est:vltimo afficiaũ supplicio:si clarus vel etiã cleric⁹ deposabitur ꝛ nõ solũ ciuitatẽ amittet:sed libertatẽ. ꝛ b̃ in scõa.huiusmodi aũt pene infligende sunt oẽs iudices executoꝛes.et hoc in tertia. Quilibet frangendi tales titulos vel vela pateat facultas:nõ solũ ei in cui⁹ p̃iudiciũ suspensa sunt. ꝛ hoc siue seruus siue liber:neq; timeat q; de calũnia accuset.b̃ in quarta. Judex aũt q̃ talẽ accusationẽ admiserit.xxx.lib.auri vna cũ officiali suo puniaũ.ꝛ hoc in quinta.

¶ Et nemini liceat sine iudicis auctẽ. Rub.

s Epe. Petebas a merẽ mobilẽ vel imobilẽ ante sniam.signuꝫ illi rei ipositi:auctẽ mea illud possum extrahere:vt cã quã mihi moues officio iudicis terminetur.

r Ebus. Rei ab alio possesse siue tua fuerit siue tibi obligata:signũ imꝓmere non debes.

¶ Ne fiscus vel respublica p̃ociniũ alicui ꝛc. rub.

r Eipublice. Mihi in.c.tenebaris: ꝛ reipu.illa.c.auxiliũ reipu.imploꝛasti:an sis audiend⁹. q̃ritur ꝛ rñ.q; nõ.vel dic si reipu.tenebaris in.c. ꝛ ego tibi in.x.si fecisti mihi pactũ de nõ petendo:si reipu.sua.c.obtuleris:quo magis ꝺ me p̃staret iuuamẽ:an sis audiendus. ꝛ dicit q; non.

c Elm allegas. Petebã a te.x.fisco dimidiã obtulisti ꝛ h̃ fuit questio.l.an valeat h̃ oblatio.ꝛ rñ.q; non.

a Bhoꝛret. Tenebaũ tibi fisc⁹ in.c.ei remisisti q̃ magis tibi in cã ꝺ me p̃ociniũ p̃staret.q̃riũ an valeat.rñ.q; nõ

a Dfraudẽ. Tenebar mihi in.c.ꝛ fisco in alijs.c. fisco sua.c.obtulisti:quo magis tibi ꝺ me p̃ociniũ p̃staret hoc iploꝛare nõ debuisti.sed si negas me tibi.c. mutuasse exceptiõe nõ nũerate pe. vtaris.q̃d ergo differt h̃ ler a supioꝛi. Pla.dicit q; ibi debitoꝛ se debere cõfitebaũ:hic negat vt ibi cõtra debitoꝛes suos exceptione se iuuari postulabat:b̃ contra creditoꝛes.

¶ De nego.gestis. Rub.

c Um tutoꝛes. Pater tutoꝛes filioꝛũ suoꝝ accusabat de suspecto:ꝛ alios petijt coꝛã iudice dari:sumpt⁹ fecit:an eos p actõ, neg.gest.repetere possit.queritur ꝛ rñ.q; remouẽdo suspectos ꝛ petendo ydoneos officio pietatis functa est.vñ eis donasse videt eos:q̃ circa repetere nõ põt.neq; eñ si exneus in familia sua fecisset eos repetere possz:multo foꝛtius neq; ista cũ maioꝛ sit paterna vel materna dilectio q̃ domestica.

c Ontra. Premittit regl'am q̃ ponit exemplũ qõ tale est.quicũq; siue minoꝛis siue maioꝛis vtiliter negotia gesserit:cõpetit sibi neg.gest.actio ad repetẽdũ qõ impẽdit in pupillo quaten⁹ fact⁹ est locupletioꝛ.si ergo pupillum roma duxisti cã tutoꝛis petendi: ꝛ sumpt⁹ fecisti: neg.gest.act. repetere potes:nisi matertera sua ꝓbet se velle hũc sumptũ fecisse quo casu p̃sumeris donasse:nec repetes: sicut neq; ipsa repetet sumptus.

s Jue. An coheres debitũ paternũ soluẽs a coheredibus per act.neg.gesto.repetere possit.q̃riũ ꝛ dꝛ q; sic.

q Ui pupille. Mandato tutoꝛis negotia pupilli gessisti:an ei,p tutele actione teneaꝛis.q̃riũ ꝛ rñ.q; nõ.sz negotioꝛũ gest.qꝛ nõ vt tutoꝛ gessisti ꝛ tutoꝛi mandati tenerꝭ ꝛ ipse tibi ꝺria ꝛ tibi pupill⁹ neg.ge.ad repetẽdũ si q̃d ipẽdisti

o Ffitio. Si libert⁹ filiaꝝ patroni negotiũ gessit:an ei ꝺ eas neg.gest.actio cõpetit.queriũ ꝛ rñ.q; nõ.ꝛ no.q; dicit pupilla.qꝛ secus si esset adulta ꝑm quosdã.tu dic q; nisi ꝓtestet⁹ a pꝛincipio nõ repetit.vt.ff.e.nesenni⁹.

c Uratoꝛẽ. Si pater tu⁹ in testamẽto curatoꝛẽ dederit tibi: ꝛ negotia tua administrauit:an tibi neg. gest. act.teneaũ.q̃ritur ꝛ rñ.q; licet recte dat⁹ nõ fuerit:tñ neg.ge. actõne tenebiũ.qꝛ nõ recte egit. insti.de curatoꝛib⁹.ℌ.i.

s Jab eo. Negotia mea gessisti ꝛ male:vñ ex mala administratione mihi in.xij.tenebaris:me heredẽ instituisti in duab⁹ vncijs:an ad repetendũ.x.aduersus coheredem mihi neg.gest.cõpetit actio.queriũ ꝛ rñ.q; sic.

a Duersus. Si negotia mea gessisti:ꝛ qꝛ milities causa aberaꝝ cõtra te act.neg.ge.intentare nõ potui p.x. annos vel.xx.mihi reuerso an ea deũ.queriũ ꝛ rñ.q; sic.nõ ei longi tpis spacio.i.x.vel.xx.annoꝝ excludiũ:cum sit personalis ꝛ durat vsq; ad.xxx.annos.

s Jpecuniã. Si a debitoꝛe meo pecuniã mihi debitã exegisti: ꝛ solutionẽ tibi factã ratã habui:an mihi contra te act.neg.gest.cõpetat.q̃ritur ꝛ rñ.q; sic.videbaũ q; non. sed mãdati.qꝛ ratihabitio retrotrahiũ ꝛ mandato cõparatur vt.ff.de neg.gest.l. semper.ℌrium tamẽ est verum.

s Jseruũ. Si in suo meo egroto curato sumpt⁹ fecisti an neg.gest.act.repetere possis. queritur ꝛ respondeũ q; sic.si vtiliter gessisti.

a Limenta. Si noĩe alimentoꝝ in filiũ mater aliq̃d impendit:an repetere possit:q̃riũ.ꝛ dicit q; nõ:cũ officio pietatis functa videaũ.si aũt illa negotia tanq̃ aliena vtiliter gessit ꝛ impendit aĩo repetẽdi p act.neg.gest.repetet:si materna affectione:q̃si aĩo donandi nõ repetet.

s Jfilius. Si fili⁹ sui iuris negotia pꝛis gerens debitum eius soluit ꝛ aĩo repetendi actiõe neg. gest.a fratribus suis coheredib⁹ repetet:qõ soluit.si aũt animo donandi:non repetet.

q Uod in vxoꝛẽ. Si in curatione vxoꝛis tue egre aliq̃d impendisti:a socero tuo repetere nõ potes.qꝛ aĩo affectionis hoc fecisse p̃sumeris.si aũt in funus eius aliq̃d ipendisti:repetes a pꝛe ad quẽ dos redire debeat actiõe funeraria

s Jmandatũ. Si mandato meo negotia mihi ꝛ vxoꝛi mee cõia gessisti:tibi aduersus me ꝺria mãdati cõpetit ad repetendũ:qõ impendisti:mihi aũt ꝓtra te directa mulieri aũt aduersus te competit neg.gest.directa.tibi autẽ ad-

uersus eam contraria.

ſ Ꝟ paterno. Si vxoris tue filiã nõ tuã q̃ p̃uigna dicitur aluisti: vel in mgr̃m suũ vt eã doceret aliq̃d ip̃endisti: an repetere possis: querit̃. ⁊ distingue. aut paterno affectu. i. ea affectione q̃ pater filiũ suũ aleret: vel in eũ impenderet ita eaꝫ aluisti: nõ repetis. si aũt animo repetendi sumpt⁹ fecisti: illos recuperabis.

ſ Ꝟ negotiũ. Si p̃xore tua soluisti ea mandante vel rogante: tibi cõtraria mandati actio cõpetit.

c Ꝟratoris. Curã gessisti alicui⁹ adulte. decessisti: an heres tuus de dolo ⁊ lata culpa a te cõmissa neg. ges. actione cõueniri possit. q̃ritur ⁊ rñ. q̃ sic. Sed an ad heredes officiũ administrandi te defuncto ptineat. q̃rit̃ ⁊ rñ. q̃ nõ. vñ alienandi res adulte facultatẽ nõ habet. vel sic. certuꝫ est q̃ curator neg. ges. actione vtili teneat: an heredes eius teneantur sicut defunct⁹. rñ. q̃ sic: de dolo ⁊ lata culpa: neq; officiuꝫ administrandi ad eos transit: ⁊ ideo nullam ꝛc̃.

o Ꝟ negotiũ. Si negotia mea bona fide gessisti: ⁊ sũptũ fecisti: morã aũt in sumptib⁹ reddendis fec: an ad vsuras tibi tenear act. neg. ge. querit̃ ⁊ rñ. q̃ sic. vel intellige q̃ pecuniã sub vsuris ob gerẽda negotia mea accepisti: idẽ est in eo q̃ alienũ gerit negotiũ ex necessitate: puta q; est curator: vel suspicat̃ se curatorẽ esse. vt. ff. e. l. iij. ſ. vl.

a Ꝟ vno. Si cohẽs rẽ mihi ⁊ sibi cõem meo ⁊ suo nomine vendidit: ⁊ venditionẽ ratã habui: an mihi õ eũ p̃ parte p̃cij debitur neg. gest. actio. q̃ritur ⁊ respondetur q̃ sic. si ratum ꝛc̃.

t Ꝟtori. In p̃ima parte assignatvnã dr̃iam inter tutores ⁊ spontaneos nego. gest. ſ. q; tutor ⁊ curator oia negotia necesse habẽt gerere: quousq; eor̃ finiat̃ officiũ. spontaneus administrator finit administrationẽ suã p̃ velle suo. Itẽ differũt: q; q̃ sponte gerit si accessit vt vnũ gestur⁹ non teneat̃ alia gerere. an aũt gestor de dolo ⁊ lata culpa ⁊ leui teneat̃ querit̃ ⁊ rñ. q̃ sic. vñ scias eũ q̃ negotiũ gerere nõ tenebat̃ et spõte gessit: si ei tenebat̃ cui⁹ negotia gessit neq; debitũ a se ipso exegit: cuꝫ iure reddere cõpelleret̃: tenebit̃ ad vsuras. si aũt ab alijs nõ exegit: sibi nõ imputabit̃ cũ posset repelli p̃ hanc except. q; nõ haberet mandatũ: vñ aget dñis p̃tra debitores suos vel eos qui res suas detinent.

ſ Ꝟ cognati. Si seru⁹ tu⁹ negotiũ gessit ⁊ eũ manumisisti an ob hoc q̃ gessit videt̃ impediri eius manumissio. q̃rit̃ ⁊ rñ. q̃ nõ. videbat̃ q̃ sic. q; erat obligat⁹. an aũt de eo q̃ gessit in seruitute liber fact⁹ teneat̃: q̃ritur ⁊ distinguit̃ aut est administratio p̃nexa: vt q; in fuitute edificare ꝛchoauit: ⁊ liber fact⁹ cõsũmauit: quo casu gestũ in seruitute in iudiciũ neg. ges. act. venit: nõ vt ex eo teneat̃: sed sepetur id q̃ actũ est in libertate vt ex postfacto teneat̃. si separata vt q; q̃ edificauit in seruitute corruit in libertate: iterũ reedificauit d ante gestis non tenetur.

n Egotiũ. An negotioꝝ gestor de fortuito casu teneat̃ q̃rit̃ ⁊ rñ. q̃ non: nisi cõuenit vt teneat̃. verbi gr̃a. cũ videreꝫ te velle gerere negotia mea dixi: si p̃tingat te gerere: volo q̃ de casu fortuito teneaꝝ: quo casu si p̃sensisti: teneberis. vnd̃ regula est: q̃ gestores de casu fortuito nõ tenentur nisi in se suscipiant casum fortuitum.

n Egotijs. Actio neg. ge. an in rẽ sit: an in p̃sonã. queritur ⁊ rñ. q̃ in p̃sonã. videbat̃ tñ õriũ q̃ datur ad rem ⁊ ex re nascitur: puta ex gestione.

ſ Ꝟ quis. Si me nolente ⁊ exp̃sse õdicente mea negotia gessisti ⁊ in ea aliq̃d de tuo impendisti: an aliq̃ actõne id a me repetere possis. querit̃ ⁊ rñ. a quibusdã q̃ tibi directa vel vtilis neg. ge. dat̃. alij dicunt q̃ nulla danda est vtiul'. Impator distinguit: aut post denũciationẽ tibi factã negotia mea gessisti: ⁊ nulla tibi actio cõpetit ad repetendum q̃d impẽdisti. sicut dixit Jul'. aut ante: ⁊ dabit̃: alioquin essꝫ absurdũ. ſ. q̃ si ante denũciationẽ multas impensas vtiliter fecisti: ⁊ tũc p̃hibui ne anteriores expensas repetere possis: ⁊ q̃ nulla ad anteriores sumpt⁹ tibi dareꝫ actio: q̃d esset inconueniẽs: sed ex eo die ex q̃ tibi denũciatio facta est vt in scriptis: vel sub testificatione tñ alioꝝ ne gereres: sumpt⁹ repetere potes anteriores. i. ante denũciationẽ factos ⁊ vtiliter posteriores vero repetere non potes actione contra me sua natura currente.

De his q̃ vi metus ve cã fiunt. Rub.

p Ꝛsecutionẽ. Res ablata vel subrepta eius periculo fit. q̃rit̃ ⁊ rñ. q̃ auferentis ⁊ metũ inferentis ⁊ surripientis. vñ si rẽ tuã tibi aliq̃s abstulit vl' surripuit ⁊ perijt estimationẽ repetere potes per actionẽ q̃d met⁹ cã.

c Ꝟm te. Aliquis te coegit vt tibi pecuniã p̃mitteres ⁊ p̃misisti: postea p̃ interuallũ tp̃is soluisti: an istaꝫ pecuniã possis repetere q̃si per metũ extortã. ⁊ rñ. q̃ nõ. q; potuisti actionẽ q̃d me. cã intentare ⁊ te liberare ab obligatiõe p̃ metũ extorta. q̃d cũ nõ fecisti: sed sponte soluisti videris rata habuisse p̃missionem. sec⁹ si vt solueres metum tibi intuli quo casu repetes.

s Ꝟ vi. Si quo meo metũ intulisti vt tibi fundũ vẽderet: ⁊ tu emisti ⁊ alij eũ vendidisti: an õ scõm emptorẽ refuso p̃cio q̃d quus accepat ad repetendũ fundũ actio mihi cõpetat: ⁊ q̃. q̃rit̃ ⁊ rñ. q̃ sic. ⁊ dat̃ ei in rẽ vtilis actio: nisi p̃scriptõne. xx. vel. xxx. an. se tueri possit: cũ heres ei directo: vl' per patrem meũ medium existam.

s Ꝟ per vim. Si p̃ metũ cõpulisti me vt funduꝫ meũ tibi venderẽ: an actio q̃d me. cã ad recup̃andũ fundum mihi cõpetat. q̃rit̃ ⁊ rñ. q̃ sic. nisi postea ex interuallo venditioni cõsensum tacitũ vel exp̃ssum p̃buissem: et dabit̃ infra annũ: nisi restituat̃ ex p̃ima sñia q̃ iudex euꝫ p̃ciũ mihi restitui iubet in quadruplũ. post annũ in simplũ: cã cognita. In cause cognitione b̃ vertit̃: an mihi alia actio cõpetat: que si cõpetat hec nõ dabit̃. ⁊ itellige q̃ actio q̃d me. cã. dabit̃ refuso p̃cio tibi q̃d accepi p̃ fundo.

u Ꝟn interest. Si pater tu⁹ vl' patru⁹ metu cõpulsus fundũ distraxit: nõ alias distractur⁹: an repetere possit p̃ act. q̃d me. cã. querit̃ ⁊ rñ. q̃ sic. neq; refert an ab emptore cõpulsus fuit an ab alio sciente: si alias fuerat distractus ⁊ metu cõpulsus minori p̃cio distraxit: puta valebat cẽtũ distraxit p̃. l. q̃d acceptũ est p̃ actio. q̃d me. cã. retractabit̃.

a Ꝟ inuidia. Si alicui potenti rẽ meã vendidi ⁊ eo p̃textu volo eã reuocare: q; in dignitate fuit is cui vendidi: per act. q̃d me. cã. an possim. querit̃ ⁊ dicit̃ q̃ nõ sufficit ad metũ p̃bandũ q̃ ille fuerat in dignitate cõstitut⁹: etiam vno teste adiuncto: lꝫ si vim passus fuissem p̃fũptionẽ faceret cõtra eũ dignitas. vt. ff. e. nõ est verisimile.

ſ Ꝟ donationis. Si vt tibi donarẽ aliq̃d vel p̃mitterẽ vel tecũ transigerẽ mihi metũ intulisti: an valeat q̃d actũ est. q̃ritur ⁊ rñ. q̃ nõ. q̃uis inde factũ fuerit instrumẽtuꝫ et b̃ p̃toris edicto: q̃d est. ff. e. l. i.

c Ꝟm te do. Exactoi tributoꝝ frumentũ me solutur̃ p̃misi publicũ ⁊ factũ est instr̃m p̃missionis facta solutione ipse retinet instr̃m spe recuperandi instr̃m fundũ meũ vendidi ei: volo fundũ reuocare p̃ act. q̃d me. cau. an possim querit̃ ⁊ rñ. q̃ nõ. Itẽ si electus fuisti in ciuitate aliq̃ ⁊ aliq̃s noiares ad subeunda ciuilia munera: ⁊ ne me noiares fundum quem affectasti tibi vendidi: an reuocare possis: quasi per metũ induct⁹. querit̃ ⁊ rñ. q̃ nõ. ⁊ est rõ: q; cã p̃o qua vendidi nõ fuit exp̃ssa. vt. j. de cõdi. ob cau. si repetendi.

m Etum. Qui metũ allegat p̃bare debet: certũ est si q̃ aliq̃ minas mihi intulisti. q; mihi vim inferres: vl' corã plurib⁹: an talis iactãtia mihi q̃ vim inferres sufficiat ad metum p̃bandũ. q̃ritur ⁊ rñ. q̃ non.

a Ccusationis. Nete accusarẽ de crimine aliquo: vel iam accusatione instituta desisterẽ fundũ mihi vendidisti: vel aliq̃d p̃misisti: an repetere possis. querit̃ ⁊ respõdetur q̃ non. nõ eñ sufficit talis metus ad venditionẽ rescindendã: q; p̃sumitur transactio.

s Ꝟ per. Si tibi in aliquo officio p̃stituto timore officij tui me opp̃rimente fundũ vendidi: vl' amico quẽ interposuisti p̃ fraudẽ: cũ forte tibi emere non licuit totũ debꝫ rescindi.

nec precium restituitur.'

v Ēditiões. Sicut vēditio siue donatio seu quilibz ꝯctus metu mortis vl' cruciat' corporis initus sit ratus habend' nō est: silr̄ neqz si p potētiā extort' sit.

De dolo malo. Rubrica.

f Ifideiussor Dihi.x. mutuasti: pignora r fide iussorē dedit fideiussori iure credito? pignora mea vēdidisti: q̄ actōe ea reuocare possū queritᷣ r rñ. q si fideiussor emerat: cōsulte faciet: si oblata sibi sorte cū vsuris pignora cū fructib' restituat: alioquin dabitur cōtra eū de dolo actio. i. actio mādati noīe doli ꝓpter fidem ruptā. q. d. ꝓpter tacitū pactū videᷣ tacite conuenisse de seruanda fide in toto contractu: vñ mihi non sibi pignora luere debuit.

d Edolo. Ita demū de dolo datur actio si nulla alia cōpetit. r hoc cū cāe cognitione. hec aūt in cause cognitione versanᷣ: tps: res: psona. Tps vt vltra ānū nō deᷣ fm antiq̄ iura: hodie vltra bienniū. vt. j. l. vlti. Itē res: q; p modica re nō datur. vñ nisi q̄ntitas sit vltra duos aureos: nō deᷣ. Itē psona: vt nō ꝓtra parentes vel patronū detur: cum sit famosa. vt. ff. e. l. si oleum. §. vlti. r. l. seq.

n On possunt. Vltra annū vtilē a tpe doli cōmissi de dolo nō datur actio. si ḡ tibi competit: r reipub. cā aberas an currat tibi tps. q̄ritur r rñ. q nō. qd verū est si ꝓcuratorez relinquere nō potuisti. ff. de di. r tēp. pre. l. i. sed a tpe tue reuersionis quo tibi experiendi fuit facultas currit: vt ex tunc nisi intra p̄finita tpa litē terminaueris r ages: tibi p̄iudicasti. hodie tñ hec actio infra bienniū pōt experiri.

c Cum ꝓponas. Ancillam meā tibi in cōtubernio copulasti r conueniſti vt mihi aliud mancipiū dares vt eā manumitterē: vel darē tibi ad manumittendū eā: postea manumisisti: vel tu manumisisti. r est cōtract' facio vt des: si nō facias qd cōueniſti: qualiter mihi succurraᷣ. queritur r distinguiᷣ: aut est manumissa aut nō: si sit manumissa in seruitutez nō revocabiᷣ: sed mihi de dolo dabiᷣ actio: si tps quo mancipiū dari debz nōdū excussit si manumissa nō est: eā cū partu recuperabo: si mihi a te vel ab ea questio stat' nō moueatur: puta q; dicat se ingenuā a natiuitate.

f Isuperstite. Filiā tuā impuberē a me fe istitutā: emancipasti res eius vt tutor legitim' administrasti: maior facta tecū transegit: revocato in dubiū an ei ex administratione obligat' esses: vult venire cōtra transactionē an possit q̄ritur. distinguiᷣ an fuit interposita transactio bona fide tua an nō. primo casu: aut fuit simplex pactio: aut vallata stipulatione aq̄liana subsecuta acceptilatione. primo casu cū fuit simplex cōuentio: dabiᷣ tibi exceptio. scdo casu nulla tibi superest cōtra te actio: cū ipso iure libereris. si aūt mala fide sibi cōtra te in factū actio dabiᷣ: cū de dolo dari nō possit. q; cōtra parentē vel patronū non datur.

d Olum. Delata mihi erat hēditas aliq̄ psuasisti vt eā adirē q̄uis min' soluendo esset. si dicā te dolo induxisse me ad adeundū: an dolum ꝓbare debeā. queriᷣ r rñ. q sic. ex pspicuis circūstantijs. nō essi dolī sufficit attestatio. vt §. de transact. si maior.

f Imaior. Frater tuus te maiorē. xxv. an. heredē instituit r vxorē suaz tibi substituit: dolo inducᷣ ab vxore eā hereditatē repudiasti: an tibi ad adeūdā hereditatē datᷣ facultas. queriᷣ r rñ. q nō. sed tibi ꝯ eā de dolo datur actio

o Ptimū. Tēpus statutū est infra qō de dolo debet exerceri actio a quo tpe. queriᷣ vtrū a tpe doli cōmissi an a quo quis scit dolū cōmissum. r rñ. q nō intra annū vtilem: sed intra bienniū a tpe doli cōmissi exerceri debet r terminari: siue absens fuerit siue p̄sens q̄ dicit se dolū passum. nulla igitur detur licentia alicui eā post bienniū mouere seu motā exercere.

De in integrū restitutione. Rub.

i Illud Pater filiū suū exheredauit r extraneū istituit hēdē q̄rele de inoffi. te. exp̄sse renūciauit vel tacite vl' exp̄sse: vt q; dixit se nolle eā intentare. tacite vt q; agnouit legatū in eo testamēto ei relictū: vel heredi p̄ociniū p̄stando: an ad eaz redire possit. queriᷣ r rñ. q nō. si fuit maior. si fuit minor pōt desiderare vt in integ. restituaᷣ.

e Otpe. Sorori tue habēti. xx. an. r. v. liberos delata est bonorū possessio in bonis p̄ris sui: neqz intra ānuz petijt: vult restitui vt petere possit: obijciᷣ q restitui nō pōt q; filijs. v. p. v. ānis debēt cōputari: vt tūc compleuerit. xxv. an. an dabiᷣ ei restitutio. queriᷣ r rñ. q nō obstāte predicto numero liberorū restitui dz: si ad hoc tps nō accesserit infra qō petere debet.

f Icuratorē. Si minor. xx. an. curatorē habēs eo non auctorisante mihi p̄diū vendidit: an teneat venditio. queriᷣ r rñ. q nō ipso iure: neqz est restituend': sed qō vendidit rei vendicatōe recuperare pōt. similis est eñ ei cui bonis interdictū est: qualis est ꝓdigus. si aūt curatorē nō habuisti cū cōtraxisti: tenet ꝯctus: sed in integ. restitueris cā cognita: vt si dolo malo vel facilitate lesus fuisti: neqz tps ad restitutionē petendam adhuc excessit.

f Iminorē. Minor. xxv. an. p̄diuz mihi vendidit r lesus fuit: vult restitui dicens se minorē tpe cōtract': dico eū minorē nō fuisse: q̄s nostrū ꝓbare debeat ipsum minorē tpe ꝯctus. queriᷣ r rñ. q ipse ꝓbare debet. r b ꝓbato nisi ꝓbauero eum qñ petit in integ. restitui excessisse tpa infra q̄ datur restitutio ꝓculdubio restituetur.

m Inoribꝫ. Minor si in ꝓtractu quē fecit doceat se deceptū fuisse facilitate sua: restituetᷣ: lz nō ꝓbet dolum aduersarij sui intercessisse. vñ in quibuscūq; deceptū se ostendit ante cōpletos. xxv. an. restituetᷣ r demū infra tēpora ad hoc p̄stituta.

f Iintra. Si minor infra tps quo restitutio dari ꝓsueuit eamqz petijt: r litē est cōtestat' r ea pendēte decessit aduersarius: an ei oberit quo minꝰ eā aduersus heredes defuncti implorare seu ꝓsequi possit. queriᷣ r rñ. q nō. nisi ei tacite vel exp̄resse renūciauit r in minore etate. vt. §. de pac. post q̄ tacite. vt. ff. de minorib'. l. minor aūt magistrat'.

d Etutela. Auuncul' tu' tutelā administrauit: tu probas te ad instantiā eius esse maiorē falso eu; a tutele rōne liberasti: vis restitui: an possis. queriᷣ r rñ. q si tps non excessit eam petere potes: neqz debuit auuncul' tu' etatem tuā ignorare: tū q; tutor: tū q; ꝓsanguine' est. vnde si decessit heredes eius conuenire potes.

m Inoribus. Si minor tibi querelā cōpetentē iofficio si test. omisit restituiᷣ. vt. §. e. l. i. Si aūt p ignorantiam legatū in min' solēni testamēti relictuz soluit restituiᷣ. vt. j. si aduersus sol. l. indebito soluto. neqz istud tñ verū est exemplis: sed multis iuris articulis vel auctoritatib'.

n On videᷣ. Tu minor seruū tibi necessariū emisti: postea interijt: vis restitui: an sis audiend'. queriᷣ r rñ. q nō. q; iure cōi vsus es: vñ nō videris circūscript'. vt. ff. e. l. verū. §. itē sciēdū. Vel sic. Cōsuetudo est in aliq̄ regione q; ois qui vendit rem: ꝓmittat duplū euictōis noīe. minor exūs in illa regione rem suā mihi vendidit: r ꝓmisit de duplo nomīe euictionis fm cōsuetudinē regionis: si velit restitui nō est audiend'. vt. ff. de pig. act. l. si vendito pignore. §. vlti. r. l. se.

De filiofamilias minore. Rub.

Titulus iste hz duas leges. et

f Ifrater tuus. p̄ima cōsueuit incipere filiusfa. Scda si frater. que aūt eaz sit p̄ior non est vis Casus. minor. xxv. an. in ptāte p̄is cōstitut' mutuā accepit pecuniā: r etiā cōsumpsit: an possit restitui ne cautione emissa de reddenda ea conueniri possit. q̄riᷣ r rñ. q pōt: nisi iussu patris eā accepit: quo casu cessabit restitutio. vel cōtra senatusco. ma. quo casu iure cōi: tut' ꝓ macedonianū non restituitur: vt si cā studij aberat mutuū accepit. vl' dic q; publice habebatur vt paterfamilias.

f Iliusfa. Hec. l. primo legiᷣ minor. xxv. an. siue pro extraneo siue ꝓ patre fideiussit: neqz ei succedit: restituiᷣ

ſecus ſi ſuccedit.qz tūc nō reſtituīt duplici ex cā.vna qz leſus nō videt ſi ſuccedit.alia rō:qz extincta nō eſt ſua obligatio.

¶ De fideiuſſoribꝫ mīoꝝ. Rub.

p Ostq3. Sibi mīoꝝ fundū ꝓmiſit: fideiuſſores dedit:ſi vult reſtitui ad fundum an poſſit.q̄ritur ⁊ rñ.q̄ ſic.ſed an fideiuſſoꝛes liberantur. Rñ.q̄ nō.Si aūt q̄d p̄ſtiterit idem.

ſ Jea que. Hec.l.ſi ea.in pr̄in.dicit idē qđ in ſuperiori pr̄ima.Dicit igit̄ q̄ ſi rem ſuā mīoꝝ tibi vendidit decreto p̄ſidis interueniēte ⁊ fideiuſſoꝛē dederit: noīe euictionis:an eo reſtituto liberetur fideiuſſoꝛ.queriť ⁊ rñ.q̄ ſi dolo mīoꝛē vt tibi venderet induxiſti:nō ſolūmodo ſibi; ſed fideiuſſoꝛi ſuccurritur.

¶ Si tutoꝛ vel curatoꝛ interuenerit. Rub.

s Jiam. Si adulti vtriuſq; ſexus auctē curatorū hereditatē paternā adierint que nō ſoluēdo ſit an poſſit reſtitui.queriť ⁊ diſtīguiť:aut exceſſit tp̄s quo petiť reſtitutio:aut nō.ſi nō: eā implorare pōt.ſi ſic:nō dabiť reſtitutio:ſed curatoꝛes conuenient qui vt adirent ſua ſerūt:ſm formā iuris vel vtili neg.geſ.

m Jnoꝛibꝫ. Cū mīoꝝ tu.vel cura.p̄ſente extra iudiciū vel in iudicio circūſcriptus ſit in integrū reſti. auxiliū pōt iploꝛare etiā ſi tutoꝛ vel curatoꝛ pupilli vel adulti emerit vel vendiderit vel al's in rebꝫ eoꝝ cōtraxerit ⁊ ſe leſos dixerint:nō ſolū pupillo ꝺ tutoꝛē dabiť p̄ſonalis actio tutele: ſed etiā ad rez ſuā reſtituet.idem eſt in adulto vt ei teneatur curatoꝛ vtili neg.geſt.act.ſimiliter ⁊ reſtitutio cōceditur.

ſ Jcreditoꝛ. Tutoꝛi vel curatoꝛi mīoꝛis fidē eius ſecutꝫ nō adulti:pecuniā tuā creddiiſti ⁊ ab eo ſtipulatꝫ es eā tibi tradi:an aduerſus adultū det actio.queriť ⁊ rñ.q̄ non.qz tñ cuz curatoꝛe cōtraxiſti.⁊ opus eſt q̄ hoc ſpāliter exp̄matur.

e Jiam. Si curatoꝛ mīoꝛis res eius diſtraxit:vl' al's ꝺxit:puta ꝓmutando:dabiť mīoꝛi electio vel agere contra tutoꝛē ad cōſequēdū id in quo per eū dānificatꝫ eſt:vel petē rebꝫ ſuis reſtitui:neq; altera electa p̄iudicabiť ſibi in altera quo minꝫ ad eam regreſſum habeat: vel habere poſſit.

¶ Si in cōi eademq; cā in integrū reſtitutio poſtuleť rub.

n Ec ſi maioꝝ. Fundū mihi ⁊ ſoꝛoꝛi cōem poſſedit titius quē ego ⁊ ſoꝛoꝛ mea petiuimꝫ.ſoꝛoꝛ me nō mandante neq; ratū habēte vel forte lite cōte.ab vtroq; me tñ poſtea abſente tranſegit:an mihi p̄iudicauerit quo ad portionē meā.rñ.q̄ nō.vt ſi maioꝛ eſſet qđ nō ſoluet:ſi mīoꝛ repetet.Si autem maioꝛ.xxv.an.eā ratā habuit:⁊ ipſa ad portionē ſuaz bñficio etatis reſtituta fuit:an mihi hoc ꝓſit quo magis portionem recuperare poſſum.queriť ⁊ rñ.q̄ nō.

¶ Si aduerſus rem iudicatā. Rub.

m Jnus. Tutoꝛ obligatꝫ pupillo in.x. ꝓ vna re male adminiſtrata ⁊ a pupillo facto adulto in.x.quemꝫ in.v.ꝺdēnatꝫ eſt.in alijs.v.abſolutus:mīoꝛ a ſnīa nō appellauit ſed ſtetit vſq; ad xxviij.an.petit nūc reſtitui:an ſit audiendꝫ:queriť.diſtīguiť aut poſt legitimā etatē fuit ſententiatū:aut non:ſi poſt:reſtituendꝫ nō eſt:ſi ante:ſic:cū ſit infra an.vtilē olim.hodie īfra quadrienniuz reſtitutio peti pōt de his que in mīoꝛi etate geſta ſunt.

ſ Jcū. Pater filiū ſuū quē emancipauerat in ptātem petiſt act.p̄iudiciali ꝓpoſita:filius in modū exceptionis inſtrumētū ꝓtulit emācipationis:replicat pr̄ inſtrm falſum eſſe vel minꝫ ſolēne:vt puta qz erat emancipatꝫ coꝝā iudice pedaneo:cū erat emancipandꝫ coꝝā iudice ordinario:lata eſt ſnīa cōtra mīoꝛē filium vult reſtitui:q̄d iuris ſit, q̄ritur ⁊ rñ. p̄ſes p̄uincie ipſi audientiā ſuā impartieť: an reſtituendus ſit an nō.quidā dicūt q̄ nō.p ti.qui ⁊ aduerſus quos.l.vlti. tu dic q̄ ſic:neq; obſtat lex illa.qz ſpāle eſt q̄ filius cōtra patrem audiatur in cauſa ſtatus.

a Duerſus. Ex delegatione p̄incipis quidā vice eiꝰ de cā quā habebat mīoꝛ ꝺ aliquē ꝓgnouit:tulit ſententiā ꝺ mīoꝛē:vult reſtitui aduerſus eam:an p̄toꝛ vel p̄ſes poſſit reſtituere vel cognoſcere:an ſit reſtitutio dāda vl' nō.queriť ⁊ rñ.q̄ nō.ſed ſolus p̄inceps reſtituet.ſed nunq̄d ipſe delegatus poſſit reſtituere.dic̄ q̄ ſic.

c Cm ⁊ mīoꝛes. Si cōtra pupillū vel adultū idefenſos.qz neq; tutoꝛ neq; curatoꝛ interuenit: lata eſt ſententia:nulla eſt ipſo iure:vñ reſtitutio nō eſt neceſſaria.ſi aūt defendanť ⁊ cōtra eos lata eſt ſnīa:valet.ſed aduerſus eam reſtituunť.idem eſt ſi per ꝓcuratoꝛē defendanť.

i Jrem. Si in cā pupilli vel adulti contra tuto.vl' curatoꝛes lata fuerat ſnīa:an aduerſus illā pupillis vel adultis detur in integ.reſti.licet in p̄ſona eoꝝz lata fuerat queritur ⁊ rñ.q̄ ſic.p̄inde ac ſi ꝺ eos aliq̄d fuerat ſtatutū.rō eſt qz in res eoꝝ mandať ſnīa executioni.vt.ff.de re iudi.ſi ſe ꝺ.p̄rimo.

¶ Si aduerſus venditionē. Rub.

ſ Jminoꝛ. Minoꝛ.xxv.an.cū decreto p̄dīz tibi vendidit:ꝓmiſit qđ nō veniret ꝺ venditionē.⁊ hoc iuramento firmauit petit reſtitui an ſit reſtituendꝫ.queriť ⁊ rñ.q̄ nō.

ſ Jcramenta. Jn hac aūt.p̄cipit imꝑator fuari inuiolabiliter ſacramēta puberū:niſi p̄vim vel metū fuerint extoꝛta:quo caſu etiā a maioꝛibus annis.xxv. p̄ſtita nō valent ⁊ p̄cipue nō ſunt ſeruanda hec iuramenta ſi exacta ſunt ꝓpt̄ bō ne quis cōquerať de aliquo maleficio.h.d.

i Jntegrū. Siue minoꝛ ſiue eius tutoꝛ rē ſuā vendidit ⁊ decept' fuerit:reſtitueť ad rem ⁊ cōtra tu.⁊ cura. daturei actio tutele de iure cōmuni.

¶ Si aduerſus venditionē pigno. Rub.

e Jiam. Paterfa.ꝓ mutuo qđ accepit pignus obligauit:moꝛitur paterfa.minoꝛē ſibi inſtituit heredē.creditoꝛ vel ex pacto vel ex lege pignus vendidit:vult minoꝛ reſtitui cōtra venditionē pignoris:an poſſit.q̄ritur ⁊ rñ.q̄ ſi enoꝛme dānū paſſus eſt ⁊ ſit infra annos īfra quos dať in integ.reſti.reſtituendꝫ eſt.vel poteſt hec lex loqui in ipo minoꝛe tm̄ ⁊ in pignoꝛe p̄toꝛio ſeu iudiciali vt differat a ſequenti.

r Em quā. Pater minoꝛis rē obligauit hoc pacto vt liceret creditoꝛi diſtrahere pecunia nō ſoluta ſua die: ſi creditoꝛ ex p̄cio diſtraheret:an minoꝛ ad illud poſſit reſtitui rñ.q̄ nō.⁊ hoc in p̄rima. Jdē eſt ⁊ ſi extraneo ſucceſſit. ⁊ bꝰ in ſcda.Si aūt creditoꝛ in venditione mala fide verſatꝫ fuerit vt qz vendidit rē ꝓ.x.cū valeret.xx.aget ꝺtra creditoꝛē actione pignoꝛis ꝺ tutoꝛē vel cura.vtili neg.geſt.

¶ Si aduerſus donationē. Rub.

ſ Jqueres. Si minoꝛ in ſponſam ſuā donatōez ꝓpter nuptias fecit:an reſti. bñficio eam repetere poſſit.queriť ⁊ rñ.q̄ nō.ſecuto matrimonio ſi mō data fuerit ⁊ p̄ſente curatoꝛe.aliter eiꝫ nō valz vt.ſ.de in integ.reſtitu.curatoꝛem.

ſ Jn te. Jn te ⁊ fratrē tuū emancipatos pater donationē p̄dīj fecit:ſi portionē illius in aliū tranſferat:nō p̄iudicat vobis.ſi aūt frater tuus p̄r̄i donanti cōceſſit dominiū ab eo diſcedere nō potuit ꝓpter auctem cuiuſdā ſe.con. qđ nō habemus:neq; reſtitutione opus eſt.ſi aūt nobis talem rem dedit que ſine decreto alienari poſſit:⁊ eam poſtea alienauit:reſtitutionis auxiliū vobis impartietur.

¶ Si aduerſus libertatem. Rub.

ſ Jpoſt. Pater fecit teſtm̄ ⁊ minoꝛez heredē inſtituit:rogauit heredē de manumittendo ſeruū:ſi daret ei.x.ſeruꝰ libertatē coꝝā iudice pe-

tijt ⁊ ꝓnunciauit iudex ſibi libertatẽ deberi:⁊ eũ nõ debere dare.r.vult heres minor reſtitui ꝺ ſniam:an poſſit.queritᷣ et dicitur:aut ſeruus manumiſſus eſt: aut nõ. ſi nõ: reſtituetur ſi ſcit eaz libertatẽ:lz indebitã reuocare non põt:ſed dãnum ſi qõ paſſus eſt iudicio neg.geſ.vt a curatore reſartiaᷣ ꝓ ſeq̃

e Tſi minor. Ad intelligentiaz caſus no. q̃ minor.xx.an.manumittere nõ põt:niſi ex cã ꝓbabili allegata ⁊ approbata in ꝺſilio.pone ergo ſi mulier minor circũſcripta a ſticho manumiſit eum: an ꝓ beneficiũ reſtitutionis eã libertatẽ reuocare poſſit:q̃ritur ⁊ dicit q̃ nõ.⁊ qõ dicit ne q̃z obtenta ⁊c.dic de qua magis videᷣ:q̃ per act. de dolo.ſz vt damnũ qõ paſſa eſt eũ manumittendo a manumiſſo vt ſibi reſartiatur act.de dolo cõſequetur.

q Clos retrahi. Si minor.xx.an.cã apud cõcilĩ nõ ꝓbata ſeruũ ſuũ manumiſerit ipſo iure manumiſſio impediente.l.eliaſcentia non tenet:vñ neq̃z reſtitutione opꝰ eſt ſi aũt cã cognita ⁊ ꝓbata libertas data eſt:per in integ.reſtitutiõez reuocari nõ põt.ſi aũt culpa vel fraude liberti curatoris ſui manumiſit:damnũ qõ paſſus eſt ab eo per iudicez vt reſartiatur ꝺſequeᷣ:q̃ ſi fraus eius aperta fuerit grauiꝰ ꝓcedet ꝺ eũ corporalẽ ei penam infligendo.

i Miudicio. Si minor aliquẽ de poſſeſſione libertatiᷤ in ſeruitutẽ reuocare voluerit:dicẽdo eũ eſſe ſeruũ ſuum ⁊ ꝓ libertate ſnia data eſt:an aduerſus eam ſi petat reſtitui audiendus ſit.queritur ⁊ dicitur q̃ non.

¶Si aduerſus tranſactionẽ vel diuiſionẽ minor reſtitui velit. Rubrica.

c Am in integrũ. Minor fundũ petijt ⁊ trãſegit aduerſus tranſactionẽ vult reſtitui:an eo minori reſtituto reſtituaᷣ maior ad act.priſtinã.q̃riᷣ ⁊ rñ.q̃ fic.⁊ expone verba ibi tu quoq̃z. tu.ſ.q̃ cũ eo tranſegiſti.vel dic tu.i.tu pupilla.⁊ ſic dic caſum l.ſeq.a pupilla fundũ quis petijt ⁊ tranſegit ſi aduerſus reſtitutiõez reſtituiᷣ minor in integ.an ad act.reſtituaᷣ maior: ⁊ ſi minor excipiat de pacto ꝺ nõ petendo replicabit maior q̃ fides ei ſeruanda nõ eſt:q̃ fidem ſeruare noluit.Si aũt ſeruenit ſtipulatio aquiliana ⁊ acceptil.ad priſtinũ ius reſtituetur iudicis officio.

¶Si aduerſus ſolutionẽ a ſe vel a debitore factã. rub.

Si tutor pupillo ex adminiſtratio-

c Xemplo. ne tenᷤ in.c.⁊ ei facto adulto vel eius curatori ſoluit:an libereᷤ. queriᷣ ⁊ rñ. q̃ fic.ſi aũt pecunia cõſumpta fuerit vel alias leſus ꝓ ſolutionẽ ſibi factã neq̃z tꝫs reſtitutiõis in integ.exceſſit:puta.xxix.an.adverſus ſolutionẽ reſtitui põt.

i Mdebito. Si minor ex minꝰ ſolẽni teſtamẽto ꝓ ignorantiã iuris legata ſoluit indebita ciuiliter:lz naturaliter debita an ꝓ beneficiũ reſtõnis ſibi deᷤ reſtitutio queriᷣ ⁊ rñ.q̃ fic.vel dic q̃ detrahere potuit falcidiã ⁊ nõ detraxit ſed legata ſolida ſoluit ⁊ reſtituetur.

¶Si aduerſus dotem. rub.

Si mulier minor om-

q Nomiã circũuentã. nia bona ſua marito qui indignꝰ erat tot bona recipere circũuenta ĩ dotem dediᷣ:⁊ in matrimonio poſtea deceſſit:an frater ſuꝰ ad quez de iure ſua hereditas ptinet ex ꝑſona defuncte reſtitui poſſit.queriᷣ ⁊ rñ.q̃ fic.ſi nõ dũ tꝫs exceſſit quo locũ habz in integ.reſti.ſed cũ videaᷣ q̃ iure cõi repetere poſſit cũ ſit hẽs intellige q̃ maritꝰ fecit pactũ de parte dotis lucranda mortua muliere in matrimonio:ad quã vult iſte reſtitui ⁊ ad fructus q̃ medio tpe ex portione q̃ in dotẽ dari non debuit recepit maritus:⁊ ſic eſt ꝺcta.ff.e.in cãe.in princi.ſed ibi fuit maior ſm Jo.

¶Si aduerſus delictũ. rub.

Si minor an. delictũ aliqꝺ

i Mcriminibus. cõmiſit:an aduerſus ꝺlictũ reſtitui poſſit.queriᷣ ⁊ diſtinguiᷣ:aut ex aĩo ꝓuenit delictuz aut nõ.ſi ſic:nõ reſtitueᷣ vt in nihiluz teneaᷣ:ſed cũ alꝫ q̃ ex aĩo:puta ex culpa deliq̃ſſet:ei poſſet pena infligi:ſed ꝓ in integrũ reſtitu. ſuccurriᷣ.⁊ hic ſubintelligiᷣ ille verſi.etiã ſi pene ⁊c.vñ poſſet cõtinuari cũ prima pte:⁊ tũc illi duo ñ.ſz cũ ⁊c.et illud.⁊ ideo ⁊c.debent diſtingui.vtrum dolo an culpa deliquerit:vt ſi dolo nõ reſtituetur.⁊ ſic loquiᷣ prima pars vel culpa et reſti.⁊ ſic loquiᷣ ſcꝺa pars.

l Jcet. Prima lex loquiᷣ q̃ minor delinquit in faciẽdo:hec in omittẽdo.ſi ergo mulier minor q̃ lubrico etatis lapſa eſt:infra annũ filius ſuus tutorẽ nõ petijt:an reſtitui poſſit: quo magis ad ſucceſſionem filiorum ſuoꝝ poſſit venire:quibꝰ nõ petijt tutorẽ.queriᷣ ⁊ rñ.q̃ reſti.nõ eget auxilio.q̃ ipſo iure tuta eſt.q̃ qõ amittat ſucceſſionẽ filiorũ:locum habz in maioribus matribus.

¶Si aduerſus vſucapionẽ reſtitutio poſtuleᷤ. rub.

Si res minoris vſucapta vel preſcripta

c Ontra fuerit:an reſtitui poſſit.q̃riᷣ ⁊ rñ.q̃ ſic.

¶Si aduerſus fiſcum. rub.

Minor.xxv. an. ꝓcuratori ceſaris

s Jprobus longe minore ꝑcio q̃ valuit vẽdidit puta valebat.xxx.vendidit ꝓ.xx.rem ſuã:ſi petat reſtitui:corã quo reſtitutiõis cã agitari debeat.rñ.q̃ corã ꝓcuratore fiſci:q̃ iudex eſt inter ꝑuatũ ⁊ ꝓcuratorẽ ꝑuate rõnis. ideſt ꝓcuratorẽ ceſaris.

f Jaduerſus. Si q̃s aduerſus priuatum vult reſtitui corã quo agitanda ſit cã reſtitutionis.q̃riᷣ ⁊ rñ.q̃ corã ꝑſide ꝓuincie.ſi aũt cõtra fiſcũ priuatus vult reſtitui:cognoſcat ꝓcurator ceſaris:an danda ſit necne.⁊ ꝺ preſente prouincie preſide ⁊ aduocato fiſci.

e Dicto. Habebat minor aliq̃s ꝑdiũ cenſuale ꝓ quo reddere cenſum ſingulis annis tenebaᷤ: ceſſauit in ſolutione ꝓcurator fiſci:ꝑdium diſtraxit:vult minor ad illꝺ reſtitui:an ſit audiendꝰ:queriᷣ.allegat minor ꝓ ſe q̃ ſit reſtituendus.q̃ edicto diui marci cõtineᷤ:q̃ ſi fiſcꝰ vendidit rẽ alienam vt ſuã:emptor ſecurus ſit ꝑſcriptione quinquennali:q̃ edicto excipiebanᷤ res minorũ vt vltra quintum annũ competat minori rerũ ſuaꝝ reſtitutio.rñ.imperator q̃ edictuz ꝓ minore iſto nihil facit.q̃ tũc locũ habet illud edictũ cũ fiſcꝰ vendit rẽ alienã vt ſuã.ꝺ aũt caſu vendidit alienũ ꝓpter aliquã ceſſationẽ cenſuũ.ſi aũt ꝓcurator fiſci lõge minore precio vendidit q̃ valuit:puta valebat.xxx. ⁊ vendidit ꝓ.x. vel ſolẽnitatẽ que in his deſideraᷤ nõ ſeruauit: minor reſtituᷤ. Sunt eñ tria ſeruanda in tali venditione. Primũ vt quis debeat.ſcõm vt in ſolutiõe ceſſauerit.tertiũ vt res ſubhaſtẽtur:quoꝝ ſi aliquid defuerit ſi minor fiſco ſatiſfecerit ꝓcurator ceſaris qui cognoſcit inter priuatũ ⁊ fiſcũ fundũ ſibi reſtitui iubebit venditione penitus reuocata.

¶Si aduerſus creditorem. rub.

Si minori an.xxv.r. mutuaſti ⁊ ea

c Am ⁊ ipſe ꝓdidit:ſi reſtitui velit aduerſus obligationẽ mutui ne ex ea teneaᷤ:an ſit audiendꝰ.q̃ritur ⁊ rñ.q̃ fic.niſi ꝓbet eũ locupletiorẽ factũ.vñ leſus ꝑſumitur niſi cõtrariũ ꝓbetur.ſz ſpãle eſt in odiũ creditoris.alioquin eſſet cõtra.ff.de iureiur.nam poſtea.§.ſi minor.vbi dicitur q̃ non:ideo q̃ minor eſt leſus eſſe intelligitur vnde debet ſe leſum probare.

f Jvt allegas. Minori an.x.mutuaſti q̃ cõfeſſus eſt minor ſe recepiſſe ſed ꝓdidiſſe vult reſtitui:an ſit audiendus.queritur ⁊ rñ.q̃ fic.niſi ꝓbes pecuniã in rem ſuã verſam eſſe qõ ꝑſumitur:niſi tu ꝓbes eã in eius cõmodũ ꝝſam

¶Si vt ab hereditate ſe abſtineat. rub.

Si filiofa.minori delata fuerit heredi-

f Jvos. tas paterna:neq̃z ei ſe miſcuit: an non obſtante eo q̃ ꝓteſtatꝰ nõ eſt ſe illã habere velle ſibi ꝑiudicauit quo minꝰ eã repudiet:ne a creditoribꝰ ꝓuenia

tur q̃ dicũt eũ filiũ ⁊ heredem.queriť ⁊ rñ.q̃ nõ.si aũt se imi-
scuit ⁊ postea vult eã repudiare:an possit beneficiũ restituti
onis in integrũ petere.queriť ⁊ rñ.q̃ sic.

f Jcũ. Tres hereditates erant delate paterna ⁊ duo
rũ auorũ pfum ⁊ matrũ auitas hereditates nõ adijt
sed paternã:sentit se lesuz:vult restitui ad tacite repudiatas
scz auitas vt abstineat a paterna:an sit audiendus.queriť
⁊ respondetur q̃ sic.

¶Si vt omissa hereditate. rubrica.

m Jnores. Si minori sit delata hẽditas ⁊ repu-
diauerit:an ad eã restitui possit. que
ritur ⁊ rñ.q̃ sic.nõ solũ enim restituiť si res suas q̃s
habuit amisit.sed si quas nõdũ habuerit:eas tñ habiturus
erat:si nõ incõsulte repudiasset.

a Dbonorũ. Si trib⁹ vl̃ duob⁹ fuerit delata possessio
bonorũ:vñ liberi in bonis paternis:⁊ nũc eã vnus re-
pudiauerit:an ad eã restitui possit.q̃ritur ⁊ rñ.q̃ sic.sed resti-
tutus bona que habuit tpe mortis pris:cõferet cuz fratrib⁹
suis.

¶Quibus causis in integ.resti.nõ est necessaria. rub.

m Jnoribus. Maior.xxv.an.si necẽ patris sui
nõ vindicauit repelleť a successio
ne paterna.an aũt hoc locũ habeat ⁊ in minore vt
ipse repellať si cõmiserit vindicare.q̃ritur ⁊ rñ.q̃ nõ.vñ si p-
pter hoc lesus fuerit restitutione nõ indiget.qz ipso iure tu-
tus est ne b̃ ipsi obijciatur.

a Dolescentie. Filio exheredato vel p herede habi-
to datur querela inofficiosi exercẽda ĩtra quinquẽniũ
quo elapso repellit̃.an aũt minori exheredato ⁊ ĩtra q̃nquẽ-
niũ nõ agenti currat tpe q̃nquennij.q̃ritur ⁊ rñ.q̃ nõ.vñ re-
stitui nõ indiget cum ipso iure taciturnitas sua nõ obsit sibi
neq̃ obesse debet.

i Minorũ. Minor rẽ suã tibi vẽdidit ⁊ tradidit ste-
tisti vsq̃ ad annũ:vel plus nõ curo:neq̃ p̃ciũ soluisti:
neq̃ te vt solueres interpellauit: an ei tenearis.q̃ritur ⁊ rñ.
q̃ sic.⁊ b̃ in bone fidei õctib⁹ locũ habz ⁊ in alijs vt in lega
to ⁊ fideicõ.neq̃ habet locũ restitutio ad petẽdũ vsuras: cũ
ipso iure ad eas tenearis.

f Jtutor. Si tutor siue curator legitim⁹: vel sine inq̃
sitione dat⁹ rẽ pupilli egerit vl̃ defenderit ⁊ succubuerit an
pupillo p̃iudicet qđ actũ est quo magis sit necessaria in in-
teg.resti.queriť ⁊ rñ.q̃ illud qđ p procuratorẽ talẽ factũ est ip
so iure non valet:vñ in integ.resti.nõ est necessaria: neq̃ em̃
legitimã administrationẽ assecut⁹ est tutor nõ satis rẽ pupil.
⁊c̃.vñ nõ valet qđ per eũ actũ est.

s Ancim⁹. Spe future numerationis minor scripsit se
x.mutuo a titio recepisse:⁊ cũ nõ recepisset intra bien
niũ exceptionẽ nõ nũerate pecunie nõ apposuit. an igiť cur-
rat tp̃s.queriť ⁊ rñ.q̃ nõ ipso iure.vñ de cetero extendať ad
oẽm exceptionem tpalem q̃ ipso iure minori nõ currat.sed
fm iura antiqua cucurrissent minor⁹:sed restituerenť.⁊ b̃
in scđa. Jn tertia dicit q̃ ista que dicta sunt vera sunt in om
ni exceptione:p̃ terq̃ in p̃scriptione.xxx.vel.xl.an.ista eñ cur
runt sed restitueretur.

¶Qui ⁊ aduersus quos. Rub.

i Mconsilio. Si minor in cõtractu quẽ facẽ de-
cat se lesuz ⁊ vellet restitui.aduer
sarius aũt dicat nõ est verisile eũ deceptũ esse cuz
fuerit sapiens industriosus ⁊ publicis actib⁹ interfuerit:iu-
dex ista cõsiderare debet: vt sic concedat: vel deneget resti.in
integ.cũ cã tñ talis nõ sufficiat: vt p̃sus nõ restituať: sz si ap
pareat eũ euidenter esse lesum ⁊ circũuentũ restituať:nõ ob-
stante exceptõe tali.qz aliqñ necessitate publicis actibus in
terfuerit cuz null⁹ idoneus in sua patria inueniať: vel qz ad
liberoz pcurationẽ studuerit.

c Cim apud. Jn filius õ patrẽ vel libert⁹ contra pro
nũ restitui posset,interveteres erat qõ;quidã dicebãt
nõ esse dandã nisi ppter enorme damnũ:vel si essz turpis p-
sona parẽs vel patron⁹.alij dicebãt nõ esse dandã nisi sui fa-
cilitate essz decept⁹ filius vel libert⁹ minor ⁊ nõ dolo parẽtis
vel patroni. Justinian⁹ dicit nulla habita distinctõne psone
vel cãe.q.d.vel esset turpis psona parens vel pronus:vel e-
norme dãnũ vel non.dicit impator vt oĩmoda reuerẽtia pa
renti vel prono reseruet̃ vt nulla liberto vel filio minori cõ
tra parentẽ vel pronũ det̃ restitutio:cũ verisile est tales per
sonas nõ velle cõmittere id ppter qđ eoz opinio lederetur.

¶Si minor se maiorẽ dixerit. Rub.

f Jcum. Aliqs volens õhere cũ minore pstitit se
ei q̃ esset maior ostendẽs ei instrumẽtũ
natiuitatis sue:quo pater vel mater pfessa est tali
tpe eũ natũ fuisse:p qđ videbat̃ maior cui instro fidẽ adhi-
bens:minor cõfessus est se maiorẽ cũ eo cõtrahit ⁊ lesus est
an possit restitui.q̃ritur ⁊ rñ.q̃ sic.s.si est intra illa tpa infra q̃
datur restitutio in integ.si vero excessit illa tpa de omnibus
q̃ cõtraxit infra minorẽ etatẽ restitui põt:nihilominus nõ in-
telligas q̃ cõtra cõfessionẽ:qz ipso iure tutus est.

f Jis qui. Minor volens cũ aliq̃ cõtrahere q̃ nõ als
cũ miore cõtraxisset si eũ minorẽ sciuisset fraudulenter
mentit⁹ est se maiorẽ esse ⁊ ctraxit:postea vult restitui:dicẽs
se minorẽ fuisse tpe cõtractus:an sit audiendus.queritur et
respondetur q̃ non.qz decept⁹ ⁊c̃.

f Jalterius. Jn prima ⁊ scđa parte huius.l. vsq̃ ad
illũ ver.si tamẽ.dic vt.s̃.l.i.deinde dic sic.minor voluit
õhere cũ aliquo:iurauit verbo se esse maiorẽ:hoc credens.s.
verũ esse neq̃ suo neq̃ p alieno dolo duct⁹.⁊ sic non obstat
s̃.de transact.si ex falsis.⁊ cõtraxit:vult restitui:an sit audiẽ-
dus.queriť ⁊ rñ.q̃ nõ:nisi ꝓbet per instrm natiuitatis sue se
minorẽ fuisse tpe õctus:⁊ nõ per testes.ex quo sumes q̃ ma
gis creditur mortue voci.i.instro q̃ viue vt testib⁹.Si aũt cor
poz ale p̃stiterit iuramentũ:petens restitui:nõ audieť.

c Cim circa. Minor cõtraxit:petit restitui:allegat ad
uersarius ipsum fuisse.xij.⁊.xiij.an. tpe cõtract⁹. iudex
xij.⁊.xiij.credens facere.xxix.pnunciauit eũ non esse restituẽ
dum;an aduersus sniam restitui possit.queriť ⁊ rñ.q̃ sic.

¶Si sepius restitutio postuleť. Rub.

p Ost sentẽtiam. Minor petijt a me fundũ
⁊ succubuit:restitu.petijt õ
sniam: denegata est sibi restitutio: an adhuc possit
resti.queriť ⁊ rñ.q̃ nõ.sz si nõ appellauit a snia sez
cũda:restituiť ad appellandũ nisi tpa fuerit egressus.

q Uanq̃. Tutor alicui⁹ pupille ⁊ curator sibi adiun-
ctus eã lesam petierũt resti.denegata est:an iterũ pos
sint petere vt restituať.queriť ⁊ dicit q̃ sic. si noua defensio
occurrit:vel que nũc cõpetit cũ sit.l.generaliter.dicẽs quicũ-
q̃ minor lesus fuerit ⁊ petat restitui:⁊ denegeť ei restitu. po
test iterato petere si noua defensio occurrit.

¶De his qui ve.etatis impetrauerũt. Rub.

e' Os. Minor.xxv.an.venia etatis ipetrauit a
principe vt oĩa possit agere tanq̃ maior
si postea cõtrahat ⁊ ledať si poterit resti.queriť et
rñ.q̃ nõ.ne cũ eo cõtrahẽs aucte principis circũscribať.et b̃
intellige q̃ non restituiť si p̃uilegiũ principis impetratũ ⁊
obtentũ fuerit iudici insinuatũ.alioquin secus.vt.j. de tẽpo
ribus in integ.resti.l.ea que.

o Ones Si minor vult impetrare veniam etatis vt
oĩa possit agere tanq̃ maior.aut est mascul⁹ aut femi
na.si mascul⁹;nõ aliter q̃.xx.an.ipleuerit:quo cõpleto si vult
impetrare p principẽ ⁊ obtẽto ipsi⁹ beneficio iudici insinua-
re corã quo ꝓbet instris:aut testib⁹ idoneis vocatis ⁊ se es-
se idoneũ ad administrandũ res suas ⁊ femina si ipetret ne-
cesse habet se ꝓbare habere.xviij.an. quib⁹ cõpletis per p-

curatorē adeant p̄incipē ⁊ nō p se:⁊ eius beneficio ipetrato ⁊ obtentō p̄cura.suus iudici insinuet ⁊ tm̄ numerū annor̄ ū ꝑbet misso ꝑcur. per testes idoneos q̄ instrm̄ nulla ꝑbādi se sagacē iminente necessitate:quib⁹ oībus subsecutis tāq̄ maior res suas administrare poterit:excepto b̄ q̄ p̄dia sine decreto p̄toris alienare nō possit:⁊ si minor q̄ ipetrat venīā etatis fuerit senator:doceat se idoneū esse cor̄ā p̄fecto p̄tor̄io:alij romani cor̄ā p̄tore:in ꝓuincijs cor̄ā p̄side.si aūt siue p̄dicta solēnitate venia etatis fuerit impetrata:omni careat firmitate.

e Os. Si minor venīā etatis ipetrauerit ⁊ obtinuēit an iō magis rerū suar̄ imobiliū alienatio sine decreto iudicis cōcedat̄.rñ.q̄ nō.q̄tū ad hoc onus par habetur cōditio scz eorū qui impetrauerunt:⁊ eorū qui nō impetrauerūt.

s Jquis. Minor mihi.x.ꝓmisit cū esset legitime etatis postea existēs.xx.an.venīā etatis impetrauit:volo petere.x.cū ltīme etatis:an possim.querit̄ ⁊ rñ.q̄ nō.illa eīm v̄ba pfecte etatis vel legitime intelligenda sunt de ea etate q̄ p annor̄ curricula recepit cōpletionē:nō q̄ a beneficio p̄incipis suppleā:nisi de ea spāliter dictū essz. ⁊ hoc intelligendū est in substitutione cū dicit̄ substituo illū cū erit legitime etatis:vel illi restitue cū erit ltīme etatis.cū g̃ legitime etatis erit facta mentio intelligendū est de etate.xxv.an.

¶ Si maior factus ratū habuerit. Rub.

s Jinter minores Habebat minor cū minore rem cōem sine dolo fctā est diuisio:maior fact⁹ ratū haberet q̄d factū erat exp̄sse dicendo:ratam habeo diuisionē: vel tacite vt puta colendo partē:si erat fund⁹ an possit restitui si dic̄ se lesum.querit̄ ⁊ rñ.q̄ non.siue in diuisione interuenit scriptura siue non.

q Vi post. Quecūq̄ minor in maiori etate gessit si maior factus ratum habuit non retractabit̄.

¶ Vbi ⁊ apud quē. Rub.

f Jquis. Minor cū maiore cām habuit coram delegato p̄incipis ⁊ succubuit:vult restitui ꝺ̄ sniam:an p̄ses restituere possit.querit̄ ⁊ rñ. q̄ nō.sed solus p̄nceps.vel dic q̄ lata snīa a vicario p̄incipis.⁊ expone a ꝓcuratore.i.a vicario p̄incipis.

q Quoniā. Inter minorē bonoſi.meū ⁊ maiorē mutinē. transactio facta est ad.x.que dedit minor noīe illi⁹ trās actionis:vult restitui:vbi debeat agitari restitu.cā.querit̄ ⁊ rñ.q̄ vbi res est q̄ petit̄:⁊ ita coram mutinē. vel vbi reus habet domiciliū.

c Cum scim⁹. A quib⁹ iudicib⁹ danda esset in integ.restitutio siue a maiore siue a minore essz petita:olim dubitabat̄.statuit g̃ imperator:vt tā ordinari⁹ iudex q̄ iurisditō nē habet cū administratione:⁊ tā delegat⁹ ab ordinario q̄ delegat⁹ a p̄ncipe dare eā pōt.⁊ b̄ in p̄ima.an aūt arbiter q̄ cōpromissari⁹ datus est sub pena:vel delegat⁹ ab eo q̄ iurisditionē nō habet cū administratione restituere possit.q̄ritur ⁊ rñ.q̄ nō.⁊ hoc in scōa. In tertia redit ad primū:dicens q̄ tm̄ his iudicib⁹ de quib⁹ in p̄ima parte facta mentio est licitū est restitutionē dare siue fuerit specialiter cā restitutionis delegata:siue vniuersitas causar̄ siue aliq̄ spāliter:⁊ incidit cā resti.puta per recōuentionē.

¶ De reputationib⁹ que fiunt ⁊c. Rub.

q Vi restituitur. Minor si vult restitui sicut in dāno morari nō vult:ita neq̄ in lucro morari debet.si g̃rem vendidit ⁊ vult restitui refundat q̄d accepit:eodē mō si emit vel al's ꝓtraxit b̄ in p̄ima.si debitor creditori suo minorē delegauit:si resti. minor debet restitui creditori in vetere debitorē actō.⁊ hoc in scōa.Si aūt heres adijt ⁊ vult restitui vt abstineat q̄cq̄d de here.ad eū puenit vel dolo fecit quo minus perueniret restituet.⁊ hoc in tertia.

¶ Etiam p. ꝓcuratorē causam ⁊c. Rub.

c Jusam. Utrum minor p̄ ꝓcuratorē possit petere in integ.resti.q̄ritur ⁊ rñ.q̄ sic.

¶ In integ.restitu.postulata ⁊c. Rub.

p Postulata Mihi minor vēdidit:petit restitui pendente iudicio restitutionis in integrū illius rei sup̄ q̄ petit̄ restitutio alienatio fieri nō pōt:⁊ ne alienetur curabit iudex.

¶ De restitutione militū ⁊ eor̄ q̄ rei pu.cā absunt. rub.

s Jvalerianus. Militi existenti in militia delata erat possessio bonor̄ ī bonis patris.vñ liberi:vel in bonis agnati vel cognati decessit in militia:elapso tp̄e q̄ dat̄ ad petendū bonor̄ pos.i.vnius anni:si erat pater q̄ decessit:vel.c.dierum si erat de agnatis ⁊ cognatis q̄ cōcessit in fata:an heres ei⁹ ex p̄sona ipsius intra annū vtilē possit iplorare in integ. restitu.ad bo.pos.petendā.querit̄ ⁊ rñ.q̄ si decessit miles post tp̄s elapsum ad peten.bo.pos.⁊ dabit̄ ei tūc q̄d cōpetebat defūcto Jdē est si ante dies finitos decessit:⁊ dic post exactos dies scz maxime.

s Jquid. Rei pub.cā sine dolo malo aberas interim res tua aut vsucapta est triennio vel p̄scriptione.x. vl̄ xx.an.spacio vel act.tpali:puta redibitoria vel quāto minoris quā ꝺ̄ aliquē habes:amisisti:an intra ānū a tp̄e reuersionis vtilē restitui possis.q̄ritur ⁊ rñ.q̄ sic.

q Quod tpe. Rē meā possedisti:p̄imo annor̄ scdo me p̄sente vsucapere eā inchoasti. Tertio anno abfui cā reipub.⁊ in absentia mea:vel infra modicū tp̄s post reuersionē meā.q̄ ꝓ absentia cōputar̄.vt.ff.eo.ab hostib⁹.§.vl.vsucapi.cōpleuisti:volo restitui ad rē subducto tp̄e absentie p̄inde quasi nō cucurrisset an possez.querit̄ ⁊ rñ.q̄ sic.infra annū vtilē:quo elapso si negligēs sum nō ero audiend⁹:sz ius tuū integrū reseruabit̄ tibi.⁊ q̄d dicit medij tp̄is:dic q̄ erat inter p̄imā p̄sentiā.⁊ illud tp̄s quo reuersus suz post vsuca. cōpletā. Itē potes ponere in p̄scriptiōe.x.an. habita cōputatione p̄sentie ⁊ absentie:f̄m q̄d dictū est.⁊ b̄ f̄m mar. Vel sic:p̄imo anno me p̄sente vsucapere inchoasti.scdo āno abfui.tertio reuersus sum:⁊ me p̄sente vsuca.cōpleuisti:restituē dus sum ad tp̄s q̄d effluxit me absente ad vendicandā rem meā.⁊ hoc infra annū vtilē:quo elapso nō sum audiend⁹.et sic dic medij tp̄is q̄d erat post p̄imā p̄sentiā ⁊ ante tertiam mediū eīm tp̄s.s.absentie subducit̄ ⁊ vt subducat̄ restituendus sum.

i Honorare. Tenebaris mihi in.x.cā rei pub.aberas:nō habeo q̄d ꝓueniā:q̄liter mihi succurratur.q̄ritur ⁊ rñ.q̄ mittend⁹ sum in pos. bonor̄ tuor̄ū progata eor̄ venditione in tp̄s reuersionis tue.

n Eq̄. Absui cā rei pub.rē meā vt suā vendidit fiscus. lapsum est q̄drienniū quo cōsueuit se tueri fisc⁹ cōtra eū cui⁹ erat res:an mihi reuerso dabit̄ in integ. restitutio vt rē meā vendicare possim.q̄ritur ⁊ rñ.q̄ sic.neq̄ solū dabitur mihi minori talis restitutio ꝓpter absentiā meā cā rei pu.sz cuilibet maiori q̄d pertinet ad titulū de in integ.resti. maio. puta capto ab hostib⁹ ⁊ similib⁹ de quibus fit mentio.ff.eo.

s Jcum. Absuisti cā militie:interim hercs creditoris res tuas sibi obligatas elapso biēnio denūciatiōe p̄missa distraxit:reuersus vis restitui ad vēdicatiōez an sis audiend⁹.querit̄ ⁊ rñ.q̄ sic.oblato a te p̄cio vel debito.q.d.si debitū fuit in min⁹:p̄ciū fuit in plus:offetre dz debitū.sed si p̄ciū fuit in min⁹:debitū in plus offerre debes p̄ciū ⁊ hoc est q̄d dicit oblato debito vel p̄cio.

q Ue a pr̄e. Pater tuus ꝓtraxit ⁊ lesus est:an p̄eter tu militie tue per resti.in integ.reuocare possis quod a pr̄e tuo factū est:eo dum vixit non cōquerente se deceptū esse.queritur ⁊ dicitur q̄ non.

s Uncim⁹. Si miles militie cā absens fuerit:⁊ interim res sua vsucapta vel p̄scripta fuerit:dabit̄ sibi reuerso restitutio ne sibi officiat p̄scriptio:que cucurrit eo i militia existente.⁊ hoc est q̄d dicit in excep.declinandis ⁊c.⁊ si legatū annuū relictum fuerit ei:restituet̄ ad petendū ac si p̄sens

fuisset:secus in militib⁹ qui domi degūt.qz nō restituunt.

¶ De vxoꝛib⁹ mili.ꝛ qui rei pub.cā absunt. Rub.

Miles quidā rei pub.cau

e **Emporalibus.** sa abfuit:secū vxoꝛ suā peregrinata est res vxoꝛis interim p̄scripta est:an possit restitui.q̄rit̄ ꝛ rn̄.q sic.sed nō intelligas q vxoꝛ absuit cā rei pu.qz abesse nō pōt.vt.ff.de reg.iur.l.ij.

e Jque. Idem est casus in p̄in.hui⁹.l.vt in supioꝛi.ꝛ sic dic casum mulieris absentis cū marito absente militie cā quidā rem vendidit:dicēs rem suā esse:an possit restitui ad eā vendicandā.querit̄ ꝛ rn̄.q sic.lz p̄scripta fuerit.an aūt emptoꝛi det restitutio ad p̄ciū cōtra venditoꝛē.q̄rit̄ ꝛ rn̄. q sic.lz p̄scripta sit. ¶ Vel pone scdo sic.mulier p̄fectura cū viro generalē cōstituit p̄uratoꝛē qui in absentia mulieris domū eius dolo distraxit:emēti faciens gr̄am ꝛ p̄ciū in vtilitatē mulieris conuertit:si interim p̄scripta est:restituet refuso ab eo p̄cio emptoꝛi.vel sic.venditoꝛ induxit mulierez vt abesset quo casu p̄ciū refundet venditoꝛ si est solūdo:alioquin mulier.aliꝫs modis ponit̄ casus sed ista sufficiant.

¶ De tēpoꝛib⁹ in integ.resti. Rub.

Minoꝛ cōtraxit: lesus est:toto tpe

p **Etende.** minoꝛ etatis:ꝛ postea eo elapso intra annū vtilē infra quadrieniuz petit vt sibi detur dilatio ad p̄ducendū testes vel instra:an sibi cōcedi debeat.q̄rit̄ ꝛ rn̄.q sic.sed talis danda est q̄ possit p̄dicto q̄drienio cōcludi ꝛ nō vltra extendi.si g̃ sit in vltimo mense q̄drienij:ꝛ petat dilationē q̄ p̄oroget̄ vltra illū mensem:in aliū mensem nō est audiend⁹ cū erat in arbitrio suo nō coartandi se ab initio. Ecōuerso si reus petat dilationē q̄ p̄rogetur vltra tps q̄drienij:qz nō erat in eius ptāte qñ pulsaret̄ dabit̄ tps aptū:si talē tamē dilationē implorauit eadē vtetur actoꝛ ad p̄bandū qō intendit.

e Aque. Certū est q minoꝛib⁹ sup his in quibus lesi sunt in minoꝛi etate datur in integ.resti.post legitimā etatē:olim infra annū vtilē:hodie infra q̄drienniū.ꝛ hoc in p̄ima. Sed q̄ritur si q̄s veniā etatis ipetrauerit ex quo tpe hic ann⁹ vtilis ei cedat:vel q̄drienniū.rn̄.q ex quo rescriptū p̄incipis iudici impetranti fuerit intimatū ꝛ impetrāti a iudice p̄missa fuerit bonoꝛ suoꝛ libera admīstratio:ita tū q si hoc q̄drieniū infra legitimā etatē acciderit vsq; ad.xxv.an. extendat̄.ꝛ hoc in scda. postea distinguit:aut minoꝛ succedit minoꝛi:aut minoꝛ maioꝛi:aut maioꝛ minoꝛi. In p̄imo casu si minoꝛ cui succedit̄ lesus fuerit:minoꝛ succedēs toto tpe minoꝛis etatis ex p̄sona sui restituet̄. postea vero ex p̄sona defuncti infra q̄drienniū:lz quidā distinxerūt in ōriū. ꝛ b̄ in tertia. In scdo dicit q ex sui p̄sona vt in p̄ima restituetur q̄tenus ex tpe q̄drienali defuncto sup fuerit.ꝛ hoc ī quarta. In tertio quidā ab edita here. vl̄ bo.pos.agnita:deinde incipit tps restitutiōis p̄stitutum currere.ꝛ hoc in quinta'. Sequit̄ auten.si minoꝛ.

f Jminoꝛ. Hec aut̄.ponit tres casus. Prim⁹. Minoꝛ cōtraxit matrimoniū ꝛ cōfessus est se recepisse dotē spe future nūerationis q̄ secuta nō est:ipse nō opposuit exceptionez nō nūerate dotis infra ānū vel infra tres mēses solutū est matrimoniū.ad opponēdū excep.nō nūerate dotis fluxit tempus in minoꝛi etate.pater mulieris petit dotē: vult restitui: infra qō tēpus restituet̄.rn̄.infra.xij.an. cōputandos ex die nuptiaꝝ ꝛhendaꝝ ſm quosdā:vel cōtractaꝝ ſm alios. Secundus casus est:si decessit minoꝛ q̄ erat in duodecimo āno relicto successoꝛe here de maioꝛe.qz here est maioꝛ:infra qō tps restituet̄:certe infra annū ꝛ nō dabit̄ ei qō superat ōfuncto ex.xij.an. Tertius casus est si decessit minoꝛ q̄ poterat restitui ad opponēdā exceptionez ifra.xij.an.ꝛ minoꝛ successit ei infra qō tps restituet̄. Certe infra q̄nquēniū cōputādo ex die quo successit:ꝛ q̄nquēniū currit in minoꝛi etate nō expectato exitu minoꝛis etatis:adeo q q̄ infra q̄nquēniū nō petijt restitui qō postea nō audietur.

i Phis. Minoꝛ q̄ lesus est habz totā minoꝛē etatez ad petendū restitutionē:ꝛ ea lapsa q̄drienniū. Pone ergo in minoꝛi etate postq̄ lesus erat incepit abesse militie cā:ꝛ ita vtilis ann⁹ in absentia sibi nō currit:p quo vtili datur q̄drienniū hodie:sed a tpe reuersionis incipit currere. vl̄ dic si minoꝛ lesus abest cā rei pu.finita etate:an interim curraat ei q̄drienniū:q̄rit̄. Rn̄.q nō.sed demū a tpe reuersionis incipit currere.ꝛ lege sic.in minoꝛi etate lesus nō petijt restitutionē anteq̄ fact⁹ esset maioꝛ:abfuit cā militie:cū ex parte cōpleuit q̄drienniū:restituit̄ ad totū tps absentie.

f Jintra legitimā. Minoꝛ contraxit:lesus est ex ōctuꝛ.j.xxv.an. vel postea:intra tū q̄drieniū decessit: succedit ei minoꝛ:q̄ vel minoꝛi etate vel postea.infra tū q̄drienniū qō superat defuncto ad petendū resti.cepit abesse cā militie: eoq; lapso:puta in.xxx.vel.xl.an.reuersus est:an possit restituī ex p̄sona defuncti:querit̄.rn̄.q sic.ꝛ dic nō ad tps qō fluxit in absentia: sed ad rez.s.infra tps qō superat defuncto:ꝛ si minoꝛ successit patri:restituit̄ totū illud tps qō superat p̄ri

f Jintra annos. Rem minoꝛis vsucepisti:an intra annū vtilē possit restitui:q̄rit̄.rn̄.q sic.sed pone q eo tpe quo restitui potuit etatis beneficio:cepit abesse militie cā:et ibi stetit quousq; tps restitutioni p̄stitutū lapsuz fuerit:an restituat̄:q̄ritur.rn̄.q cōtinuatio minoꝛis etatis ad militiaz indulget restitutionē.q.d.minoꝛ etas eq̄parabit̄ absentie militie.nā lz cucurrisset sibi tps:nihilomin⁹ restituit̄.olim enī currebat minoꝛi tps ſm tpa huius.l.vel dic ipso iure nō currit. vt.l.fi.s.in qui.cau.in integ.resti.non est ne.

e Xpersona. Minoꝛ cōtraxit:lesus est postea abfuit cause militie:ꝛ in militia maioꝛ factus decessit:totū tēpus quo potuit restitui transmittit ad heredem:eo q nō cessit sibi existenti in militia.

f ¶ Speruacuā. Minoꝛ cōtraxit:lesus est toto tpe minoris etatis:ꝛ eo lapso ꝛ intra ānū vtilē olim pōt restitui loco eius vtilis anni:statuit impatoꝛ q detur hodie q̄drienniū:qō incipit currere a tpe illo quo currit olim vtilis ann⁹: qō tps obseruabit̄ tam in veteri roma q̄ in cōstantino. ciuitate cū ceteris p̄uincijs.ꝛ hoc in p̄ima:qō q̄drienniū nō solū in restitutione minoꝛuz qō esset statū: ex quo illuxit p̄ima dies.xxvi.an.imo in resti.maioꝛū obseruabit̄: puta si maioꝛ fuerit absens cā rei pub.ꝛ interim res sua vsucapta fit:dabit̄ tibi bñficiū resti.infra q̄drieniū a tpe reuersionis sue:qō incipiet currere a tpe quo fuit reuersus.ꝛ hoc in scda.ꝛ sicut minoꝛi nō currit nisi post cōpletā minoꝛē etatē:ita maioꝛi nō currit tps:cū abest:ꝛ nō refert quo genere cāe fuerit absens siue rei pub.cā.siue quibuslibz q̄ enumerate sunt.ff.ex q̄.cau. ma.l.i.ꝛ q̄tū ad hec nulla est dīa inter maioꝛes ꝛ minoꝛes.

¶ Ex quib⁹ causis maioꝛes in integ.resti. Rub.

Petebā a te.x.litē sum tecū con-

s **Jpropter.** testat⁹:lite pte.legationis cā aberas:vel qz princeps misit te:vel qz ex cā a ciuitate tua missus es:te citato nec cōparente cōdēnat⁹ es:an tibi reuerso det̄ cause tue integra defensio p bñficiū restitutionis in integ.q̄rit̄.rn̄.q sic.eodē enī p̄iuilegio vtet̄ legationis cā absens quo ꝛ rei pu.puta romanoꝛ cā absens.

s Jidcirco. Petebā a te.x.lite contestata:capt⁹ es ab hostib⁹:citatione ad domū tuā emissa:nec te cōparente. te dēnatus es:an tibi reuerso det̄ in integ.resti. ad integraz cause tue defensionē:queritur.rn̄.q sic. idem est si in carcere publi.vel p̄iua.foꝛet quis detentus.

i Pcōtractib⁹. Maioꝛē ānis iduxisti vt rē suā tibi vēderet quā nō alias esset distractur⁹:an sibi subueniat̄ q̄ritur.rn̄.q sic.sed nō officio iudicis resti.sed iure actōis datur de dolo:si dol⁹ dedit cām cōtractui.ꝛ dic hoc officiū qō adheret actōi:nō qō solū officiū sit:vel pone exemplum.j.cōmunia vtriusq; iudi.l.maioꝛibus.

r Espublica. Procuratoꝛ rei pub.ciuitat̄.ro.cōtraxit: ꝛ decept⁹ est:an respubli.restitui possit:queritur.rn̄.q sic.exemplo minoꝛis qui pōt cōparari respubli.

ſ Jab hostib⁹. Paterfa.ꝛ vxor ꝛ filj⁹ capti erant ab hostib⁹;decessit marit⁹ ꝛ vxor in captiuitate;reuersus est filius fictione legis cornelie heres est ac si parētes sui in ptāte hostiū nō essent effecti q̄ fingit eos mortuos ꝑma hora captiuitatis quasdā res nō ꝑscriptas vendicare pōt directa rei vendi.ad exemplum rei ven.vtilis;q̄ datur ad ꝑscriptas ꝑhabita resti.in integ.ꝛ infra annū vtilē olim;hodie q̄driēniū.ꝛ dicres vendicat nō ꝑscriptas.q.d.sicut dar̄ vtilis ꝫ possidentes nō ꝑscriptas ꝑhabita restitutione vel vsucaptas.vel pone casum qñ inuenit ꝑscriptas;ꝛ dic sic res venditas nō ꝑscriptas exēplo ꝛc̄.i.vtili actione;q̄ inducta est ad instar directe solēnis.vel sic.exēplo vtilis actōis inducte ad exēplū vtilis solēnis q̄ olim cum solēnitate ꝓponebar̄.vt.ſ. de origi.iur.l.ij.§.omniū.

De alienatione iudi.mu.cau.fac. Rub.

c Am in rem. Rem meā possedisti;timēs tibi cōtrouersiā me factur⁹ eā in potentiorē vendidisti titulo alienationis tradidisti qualiter mihi succurrar̄;q̄ritur.rñ.qr agere possum ꝺtra possidentē directa rei vendi.vel ꝫ alienantē actione in factū de alie.iudi.mu.cau.fac.ad interesse.

De receptis arbitris. Rub.

e X sententia In ꝺtrouersia quā mecū hēbas in arbitrū cōpromisimus lata est snīa ꝫ me;volo appellare;an possum;q̄rit.rñ.q̄ nō adeo em̄ vilis est snīa arbitri q̄ ex ea nō nascit actio iudicati.ꝛ ꝓpter hoc hincinde pena ꝺsueuit ꝓmitti;si iudicato nō stetur.si aūt cōpromisim⁹ vt infra certū tps snīam ꝓferret;ꝛ eo elapso tulit eā;nō valet;adeo vt si ei vel a te vel a me non stetur;nō cōmittitur pena.

ſ Jcōtra. Cōpromisim⁹ tu ꝛ ego in arbitrū interposita stipulatiōe penali si snīe ipsi⁹ nō staret̄;citauit te arbiter;nō cōparuisti;an in penā in cōpromisso comprehēsaz incidisti;querit̄.respondet̄ q̄ sic.

a Rbitrorū. Pater cū filia emācipata in cōtrouersia quā inter se hēbant in arbitrū cōpromisit;ꝺdēnatus est pater p sordes arbitri;nō vult stare snīe;an teneat̄ solvere penā in cōpromisso cōprehēsam;querit̄.rñ.q̄ nō. sed ꝫ filiā agentē ex stipl'atu ad penā excipiet de dolo. Jtē pōt agere aduersus filiā ad interesse q̄ ꝓmisit dolum in toto negotio se nō cōmissuram.

n E in arbitris. Jnnuit hec.l.q̄ olim arbitrio pene vallato adiecto quoq; sacramēto licituz fuit soluta pena recedere a cōpromisso;ꝛ sic ꝓiuriū cōmitteret decreta eludere arbitrorū;qꝺ absurdū nō imerito videbar̄. Obstruēs ergo imperator viā piurijs statuit;q̄ si arbiter de iuste arbitrando.partes vero de parēdo simul iurauerūt;vel se iurasse,scri pserūt seu apud acta se iurasse deposuerint.aut partes tātū vel arbiter tm̄.ꝛ hoc fm̄ ꝑdictū modū firmauerit snīam a tali arbitro latā firmā manere;ex ipsa si ad incertū actum fuit actiōem in factū generalē cōcedēs. Si vero ad certā ꝺditionē ex hac.l.ꝛ si forte res petita auctoritate iudicis tradita fuerit vtilē rei vendi.si a possessione ceciderit;q̄ siq̄dem sub ꝑdicta forma arbitrū vallatū nō fuerit nullū erit. Jn fine ꝺo dicit q̄ si his nō ꝑcedentib⁹;vel partes subscripserint vel se nō ꝫ dicere ꝓtestati fuerunt;perinde est ac si exp̄sse consenserint;valebit in oib⁹.vt.§.dictū est. Sequit̄ aut̄.decernit.

d Ecernit. Hec aut̄.corrigit.l.codic̄ in eo qꝺ dicebat posse arbitrū eligi cū iureiurando.hec ꝓhibet q̄ nullus arbiter eligar̄ cū sacramēto;sed cum pena.postea imponit penam;ibi.si contra factum fuerit.

c Jm antea. Petebā a te.x.negabas te mihi debere cōpromisim⁹ in arbitruz sine pena;olim obtinuit q̄ si ꝑ te lata esset snīa valeret ꝛ dabar̄ exceptio.si aūt ꝑ me non valeret nec dabar̄ mihi ex ea actio. Qꝺ corrigit imperator statuēs vt si litigantes cōpromiserint in arbitrū ꝛ cōuenerit de standō snīe sue sine pena;ꝛ arbiter sententiauerit;ꝛ sentē tie subscripserūt qꝺ eis placeat;non solū dabit̄ reo exceptio si ꝑ reo ferat̄.ſz si ꝑ actore lata fuerit;dabit̄ tibi actio ꝛ mādabitur executioni p officialē ꝑfecti;vel p eū iudicē cui⁹ forū sequit̄ reus. Jn ꝓuincijs aūt p moderatores ꝛc̄.vel iudicem in cui⁹ foro est pulsatus.ꝛ hec in ꝓima ꝛ secūda. Sinautē. Si aūt post snīam nō subscripserint partes;ſz p.x. dies tacuerint nec dixerint cōtra;vident̄ eā cōfirmare p tacitum nitatē.ꝛ ideo dabit̄ exceptio actori.ꝛ hoc in tertia parte. Si aūt altera pars intra decēdiū stare noluerit snīe imo reclamauerit;nec reo ex eo dabit̄ exceptio;nec actori actio;nisi cū sacramenti religione fuerit assumpt⁹ arbiter.vt.§.l.ꝓxi.quo casu seruabit̄ qꝺ in ea lege statutū est.ꝛ hoc in quarta pte. An autē per litē cōtest.factā cor̄ arbitro; vel p libelli oblationez executore trāsmisso interrūpar̄ ꝑscriptio sicut cor̄ iudice;q̄ritur.rñ.q̄ sic.ꝛ hoc in quinta parte. An aūt partiuz cōfessio testiū ꝓductio facta cor̄ arbitro;si altera pars cor̄ ordinario litigare voluerit;valeat cor̄ ordinario si opus fuerit;q̄ritur.rñ.q̄ sic.ꝛ hoc in sexta. Sancim⁹. Petebā a te.x.ne gasti te mihi teneri;cōpromisim⁹ in mulierē;an valeat compromissum;querit̄.rñ.q̄ non.q̄ntecūq; fuerit opinionis;nec etiā si liberti in patronā cōpromiserint ꝛ penaz hincinde stipulati fuerint si snīe nō stet̄.nec em̄ nō stans snīe ꝓpter hoc incidit in penam.

De satisdando. Rub.

n On est incerti iuris. Ate.x.petij in iudicio cor̄ iudice ꝛ te p sente ordinarij ꝓcuratorē;vel te nō p̄sente;an compelli debeat ꝓcurator satisdare me ratū habiturū querit̄.rñ.q̄ nō. Si aūt te ꝛ iudice ignorantib⁹ reuocauī mādatū;tñ q̄cq̄d per ꝓcuratorē actū est;ratuz debet habere iudex.ꝛ hoc in scōa. Si aūt petas vt satisdet de defendēdo.qr me vis recōuenire;an sis audiend⁹;querit̄.rñ.q̄ sic. Alioq̄n iudex nō ꝓcedet. Procurator aūt.ſ.rei an satisdare debeat de iudicato soluendo;querit̄.dicit̄ q̄ sic.qꝺ obtinet in omnibus casibus.

De formulis ꝛ ipetrationib⁹ actionū sublat̄. rub.

i Ris. Olim si quis volebat intētare actōz ipetrabat a iudice quandā formulam verborū quā debebat ꝓponere;ꝛ si caderet a silla ba cadebat a tota cā;quā formulam tollit imperator in hac.l. de medio.

Ulli. Si aliq̄s actionē aliquā intentare velit;ſz formulā verborū nō impetrauit;nō eo p̄textu ab agendo sine cor̄ iudice ordinario sive delegato repelletur;si sue cause actionē aptam esse constiterit.

De iureiurā.ꝓpter calūniā dando. Rub.

N omnibus. Petebā a te.x.lite contes. vel post;nō curo;ꝓtuli instrm̄ publicū quo cōtinebar̄ me tibi mutuasse ꝑdicta.x. tu ꝫ excipis de falsitate instr̄i;an iurare debeas nō aio calūniā direp̄robationē exigere;querit̄.rñ. q̄ sic,sive in medio cause sive in ꝓin.sive fuerint ꝓlate littere ꝓuate sive instrumēta pub.ꝛ hoc in ꝓima. Jn scōa dicit si paterfa.me ꝛ titiū instituit heredes:ꝛ in diuisione reiū hereditariū occurrat aliqua res quā titius coheres dicit nō esse hereditariā;ꝛ petā suos hereditarios tor̄queri vt eruar̄ veritas;an sim audiend⁹;q̄ritur.rñ.q̄ nō.nisi ꝓius iurauero me aio calūniandi hec nō petere.ſ.nō in odiū seruorū;vel in coheredis offensaz.sed qr aliter veritas sciri nō pōt.ꝛ hoc in scōa. Sequit̄ aut̄.hoc sacramentū.olim iurabar̄ in singulis articulis tam in ꝓinc.in medio;q̄ in fine.vt in hac.l.sed hodie ꝛc̄.

b Oc sacramentuz. Hec aut̄.legit̄ sup.l.in oib⁹.in q̄ dicit̄ q̄ q̄cūq; aliq̄s petit aliquā ꝓbationē debet iurare q̄ aio calūniādi nō petit eā.dicit ista aut̄.hodie non est iurandū sup qualibet ꝓbatione qr in lit̄ cōtest.iurar̄ semel ꝓ oib⁹;q̄ in tota lite nō exiget ꝓbationē non necessariam

vel calumnioſe.hoc dicit.

c Cum iudices. Jn prin.dicit q̄ fecit quādā ꝓſtitutio
nē q̄ cauet q̄ iudices cuiuſcūq; generis fuerint nō ali
ter lites dirimāt niſi ꝓpoſitis coꝝ eis ſacroſanctis euange
lijs. Jtē q̄ aduocati iurent clientulis ſuis ſe fidele pr̄ocinīū
p̄ſtaturos ⁊ cām deſerturos ex quo nouerint iniuſtā vel de
ſperatā eſſe.ſed qr̄ in illa cōſtitutiōe nulla fiebat mentio de
principalib⁹ pſonis actoꝝ.ſ.⁊ reo.ideo ſtatuit hoc q̄ nullo
mō in allegationib⁹ ſuis audiat̄ actor vel reus: niſi poſt lit.
cōteſ.ſacramentū calūnie p̄ſtiterit.⁊ hoc in prima pte. Jura
bit ergo actor ſe credēs habere iuſtā cāz nec eā mouere aīo
calūniandi.reus qr̄ credit ſe vti iuſta inſtantia.⁊ ita ad collu
ctandū puenerit. Demū iurent aduocati coꝝ iudicib⁹ ꝓpo
ſitis ſac.ſanc.euāgelijs.ſed qō in cōſtitutiōe illa.j.de iudic.l.
rē nō nouā.ſancitū eſt.⁊ hoc in ſcōa. Si aūt aliq̄s fuerit q̄ iu
rare debet ⁊ tante fuerit dignitat̄ q̄ ad iudicē pueníre non
debeat: vel mulier in domo ſua iurabit miſſo officiali: p̄ſen
te aduerſario vel eius ꝓcuratore.⁊ hoc in tertia. An aūt in
cā pupilli vel adulti: vel pater in cā filij iurare debet pupill⁹
vel adult⁹ vel fili⁹ aut tutor: vel curator: q̄rit̄.rñ.q̄ tutor ⁊c.
qr̄ illi forte nouerūt factū: nec iurabūt q̄ ſit iuſta cā.ſz q̄ cre
dant eā eſſe iuſtā oībus iuramēt̄ ⁊c.⁊ hoc in q̄rta. Jtem ſi
lis p ꝓcuratorē inferat̄ ſiue defendat̄.demū facta litis cōte.
niſi de calūnia iuret̄: vlteri⁹ non erit ꝓcedendū. Jn eo tamē
differūt q̄ actor coꝝ iudice cāe: vel coꝝ iudice loci in q̄ mo
ratur.reus ꝯo tantū coꝝ de cā cognoſcente iurat.⁊ b̄ in q̄n
ta. Hec quidē ita vera ſunt q̄ hoc ſacramentū ꝓ cōi vtilita
te introductū ſit: ⁊ de cōſenſu partiū remitti nō pōt.⁊ hoc in
ſexta. Si vero cā alicui⁹ collegij ſeu alicui⁹ vniuerſitatis ſeu
cuiuſcūq; coꝝporis vel etiā priuati data etiā ſatiſdatōne de
rato p aliū moueat̄ lit.cōteſ.vlterior nō cōcedit̄ ꝓceſſus: ni
ſi vel priuat⁹ vel maior pars vniuerſitat̄ de calūnia iurauē
rit.⁊ hoc in ſeptima. Et ſi actor iurare ꝯdixerit cadit ab acti
one: reus ꝯo ꝓ cōfeſſo habet̄: nō tñ ipſo iure.ſed demū lata
ſnīa.vt in auc.vt litigantes iurent.§.illa.⁊ hoc in.viij. parte.
Hec vero que dicta ſunt de p̄ſtatione ſacramēti locū habēt
nō ſolū in cauſis futuris: ſed etiā iā cept̄.ſub tali tñ diuiſio
ne vt ſi vtraq; pars p̄ſens eſt vtriq; iuret̄. Altera vero ab
ſente a p̄ſente iuramētū p̄ſtetur.neutra vero p̄ſente abſq; ca
lūnia huiꝰ ſacramēti lis libere dirimat̄.

i Miſto iuramento. Jſta auc.ad.l.C.ſic cōtinuat̄.in ſa
cramēto calūnie ſm.l.C. cōtinebat̄ tale cap'm: qr̄ iura
bat actor ſe credere iuſte mouiſſe litē ⁊ bonam cām habere:
reus aut̄ iurabat q̄ credit ſe iuſte defendere. Per iſtā auc.
addit̄ aliud cap'm in ſacro calūnie: q̄ actor ⁊ reus debēt iu
rare q̄ nō exigent aliquā ꝓbationē quā nō putant neceſſa
riā.⁊ iſtud ſacm̄ p̄ſtatur ſemel in cā principali ⁊ nō ſepius.

p Rincipales. Habuiſtis ſuperi⁹ duo cap'a cū iura
tur ſacro calumnie.in auc.iſta addit̄ tertiū cap'm.ſ.q̄
actor iuret ſil'it̄ ⁊ re⁹: q̄ nō dedit vl' dabit vl' ꝓmiſit iudici vl'
alicui pſone aliq̄d vt p eo iudicet.vñ auc.iſta dicit q̄ princi
pales pſone iurent de calūnia: ⁊ ſi pendēte lite ⁊ p̄ſtito iura
mento calūnie mor̄it̄ alter vel vterq; eoꝝ: heredes iurabūt
de calūnia.⁊ in iſto ſacro calūnie ꝺtinet̄ q̄ actor vel re⁹ p ſe
vel p aliū nō dabit: vel dedit vel ꝓmiſit aliq̄d iudici vel alij
pſone vt p eo iudicet: niſi q̄tenus iura ꝓmittūt: puta aduoca
tis ꝓ pr̄ocinio eoꝝ: vel apparitoꝝ⁹ ꝓ ſpoꝝtulis.

¶ Jncipit liber tertius De iudicijs

Judicio cepto.

Mutuaui tibi.x.⁊ ſti
pulatus ſum noīe vſu
i rarū ſingulis menſib⁹ q̄tuor denarios elapſis
ſex menſib⁹: petij iſta.x.⁊ vſuras.litē ſum cōte
ſtatus.poſtea durauit lis vſq; ad ſeptē men
ſes: an iſtoꝝ.vij.menſiū q̄ cucurrerūt a tpe litis
cōteſ.poſſim petere vſuras: querit̄.rñ.q̄ ſic.cū primo in iudi
ciū nō fuerint deducte: nec poterant.qr̄ non erant cōmiſſe.⁊
ideo alia interpellatiōe opus eſt.ff.eo.non pōt videri. vel ſic
mutuaui tibi.x.⁊ ſtipl'atus ſum noīe vſuraꝝ ſingulis mēſib⁹
quatuor: ⁊ vſuras duoꝝū menſiū tm̄ in iudiciū deduxi: ⁊ con
dēnatus es: an alioꝝū duoꝝ vſuras poſſim in iudicio dedu
cere: q̄ritur.rñ.q̄ ſic. Prima poſitio verior eſt.quia in ſecun
da non eſſet dubitatio.

l Jcet. Tutelā alicui⁹ pupilli adminiſtraſti: finita tute
la in iudiciū dedurit te: ꝓpoſita actione tutele generaliter.
ſed ſup vna ſpē tm̄ ꝓceſſum eſt: ⁊ abſolut⁹ es generaliter: an
nō obſtante re iudicata poſſit petere vt tibi reddas rōnē ad
miniſtratōis in alijs ſpēbus: querit̄.rñ.q̄ ſic.⁊ ſi tu excipias
de re iudicata replicabit de dolo.

q Cotiens. Petebas a me hereditatē cuiuſdaz titij
coꝝā delegato iudice: dicebaz te eſſe ſeruū meū: an iu
dex q̄ alias de cā ſtatus cognoſcere nō pōt: poſſit ſe ītromit
tere: querit̄.rñ.q̄ ſic.qr̄ incidens eſt.de liberali em̄ cā pr̄eſes
cognoſcit ſiue incidat ſiue principaliter ꝓponat̄.

ſ Jcū. Curato⁹ tu⁹ p̄diū tibi emit ꝓ.l.nec tibi fecit ca
ueri de euictione: finita tutela vtili neg.geſt. actiōe cō
ueniſti eū ex.c.q̄ tibi debuit ex mala adminiſtratione.l. tibi ſol
uit: ⁊ reliq̄.l.q̄ in emptione p̄diꝰ ipendit: tecū cōpeſauit ⁊ ab
ſolutus eſt: ſi poſt vis eū cōuenire: qr̄ nō fecit tibi caueri: vel
qr̄ p̄dio euicto nō egit de euictione: an poſſis: q̄rit̄.rñ.q̄ nō.

a Judice. Judex aliq̄s q̄ ordinaria habet iuriſditōez
delegauit mihi cām: an eā delegare poſſum: queritur
rñ.q̄ nō.qr̄ hoc ſolū pōt delegat⁹ a principe.

a Dhec. Hec auc.nō corrigit.l.C. ſed ei aliq̄d addit.
dicebat̄ in.l.C.delegatū ſubdelegare nō poſſe: niſi eſ
ſet a principe delegat⁹. Juten.iſta tractat de ordinario cāe
principalis ⁊ appellatiōis a delegato a p̄ncipe.⁊ ita ponit
tres caſus. Prim⁹ eſt. Judex ordinari⁹ occupat⁹ ꝓpter rem
publicā vult delegare cām reſeruata ſibi ſnīa: munq̄d hoc fa
cere poſſit: querit̄.rñ.q̄ ſic.ſi ſemel cām audiat in p̄ncipio: in
medio: ⁊ in fine. Secōs eſt. Si iudex ordinari⁹ q̄ de appella
tione cognoſcit: vult delegare cām ſeruata ſibi ſnīa: hoc fa
cere nō pōt.qr̄ p ſe debet cognoſcere. Tertius caſus eſt ī de
legato a principe ſi velit ſubdelegare ſeruata ſibi ſnīa: nō lz
ſibi hoc facere.ſed ſi velit delegare cognitionē ⁊ plationem
hoc facere pōt.⁊ ſi ꝯ hoc factū fuerit: graues pene īponunt̄.

ſ Eruus. An ſeru⁹ in iudicio vt actor vel reus cōſiſte
re poſſit: querit̄.rñ.q̄ nō.nec ſi ꝺdēnet̄: valz ꝺdēnatio.

c Cum debitoris. Seruū tuū mihi p.c.obligaſti: ſeru⁹
ille tenebat oīa bona tua: an illū ſeruū bona tua tenē
tē cōuenire poſſim: querit̄.rñ.q̄ nō.qr̄ inter liberū ⁊ ſeruū ⁊c.
ſed officio iudicis mittar in poſſeſſionē bonoꝝ tuoꝝum.⁊ ita
mihi ſuccurretur.

p Lacuit. Aliq̄d eſt ſtatutū de iure ſtricto: aliq̄d de eq̄
tate q̄ ſunt ꝺria: qō eoꝝ magis ſequi debeat iudex: q̄rit̄.rñ.
q̄ illud ſequi debet qō de equitate ſtatutū eſt.⁊ dic ſic exem
plū. Seruo meo p̄ſuaſiſti vt a me fugeret ⁊ tibi codicē meuz
pferret: nunciauit illico ſeru⁹ mihi dño: ⁊ me ꝓmittente codi
cē ad te ptulit: an furti vel ſerui coꝝrupti aduerſus te agere
poſſim: querit̄.rñ.q̄ de iure ſtricto: nō de equitate ſecus: que
iuri ſtricto p̄ferenda eſt.

i Judices. Hoc dicit iſta.l. Bon⁹ iudex nō debz p̄eci
pitare cauſas: ſed debet inq̄rere veritatē plena inquiſi
tione: ⁊ anteq̄ ferat ſnīam: debet ſepi⁹ partes litigātes in
terrogare: an hēant aliq̄d noui qō velint ꝓponere: ⁊ tūc de
bet ad finē negotij pueníre: ſiue ſit iudex qui ꝺz p ſe cogno
ſcere ⁊ diffinire: ſiue ſit iudex qui debet ad ſupioꝝē referre.

i Ubemus. Hec auc.cōfirmat ⁊ clarificat.l.C. ⁊ b̄ dic
it iudex examinato plene negotio anteq̄ ꝓueniat ad ſen
tentiā diffinitiuā debet interrogare litigantes: an velint ali
q̄d ampli⁹ ꝓponere.⁊ ſi dicant nō: debz facere eos renūcia
re allegationib⁹. Si aūt vna pars dicit ſe velle aliq̄d noui
ꝓponere ⁊ altera q̄ nō. illi parti q̄ dicit ſe velle aliquid no
ui ꝓponere: debz aſſignare terminū.ſ.xxx.dierū ad ꝓponen
duz.⁊ ſi intra.xxx.dies non ꝓpoſuit: dant̄ ei adhuc.xxx. dies
infra quos ſi non ꝓpoſuerit: dabunt̄ ei iterū.xxx.dies ad ſu
perandū ſuā malitiā.⁊ ſi infra iſtos tres menſes nō ꝓpoſue
rit: iudex debet ferre ſententiam.

n Illi. Bonoñ.petebat ſibi delegari iudicē ab impe
ratore inter ipſum ⁊ mutinē.ſup poſſeſſione cōſtituta in terri

torio mutiñ.vult mutinẽ.tm̃ sup possessione aliñ iudicez sibi delegari in cã ꝓprietatis:an possit hoc ipetrare: querit. rñ. q nõ.sed puniend⁹ est q hoc ipetrauit.vel si cũ possidebas rẽ meã vnñ in cã possessionis petij iudicẽ:ea finita petij aliñ in cã ꝓprietatis:an sim audiend⁹:q̃rit.respondet q nõ.propter continentia cause diuidi non debet.

p Roperandũ. Petebã a te.r.tecũ sum litẽ cõtestat⁹ q̃ntũ durare possit instantia cãe a tpe litis cõtes.vsq; ad sniam:querit.rñ.olim durabat vsq; ad.r.an.vl' vsq;.c.qõ temp⁹ vult impator p hanc legẽ coartare.z hoc trib⁹ rõnib⁹ Prima est ne lites extendant in infinitũ. Scõa est q crimi nalis cã olim limitabat certo tpe:puta biẽnio.multo magis z ciuilis certo termino debuit limitari:q; frequẽtior est. Ter tia rõ est:q; criminalis cã q̃ aliqñ ex ciuili cã ortũ habet coar tat:eodẽ mõ ciuilis est coartãda. Placuit g̃ q quecũq; fue rit cã siue de ꝓpetate siue sup possessiõe siue ꝯditiõe alicui⁹ fuerit seru⁹ vel liber:siue sup iure ciuitatũ:triẽnio terminetur a tpe litis ctes.exceptis causis fiscalib⁹:z siue maior siue mi nor fuerit:siue ordinari⁹ siue delegat⁹:nõ cõcedit cãm vltra trienniũ ꝓrogare:nec extimet se excusatuz iudex hoc ptextu q partes velint vltra terminũ ꝓrogare.q; eo inuito non au dientur.z hoc in prima. Si aũt tm̃ pterierit de triẽnio q nõ superfuerint nisi sex menses et cõtingat absentia alteri⁹ par tis:distinguit. Aut abest reus vel actor.si actor iudex faciet eũ citari p executorẽ per interualla.r.dierũ. q si non venerit acta inspiciat.z si p ea liquere ei de causa nõ possit.q; minus forte plene ꝓbatũ est.vel nullo mõ:vt nõ possit sententiare: absoluat reũ ab instantia iudicij:z actorẽ absentẽ reo cõdẽ net in expensis iuramẽto rei declarandis.s.vt iuret q̃tuz ex pendit. Si aũt liquere possit p eo ferat sniam q̃ melius ius habuerit:z si ꝓ actore reũ in expensis condẽnet:ita vt dedu cantur expense rei de condẽnatione.verbi gratia. Actor pe tijt.c.z ipendit.xx.reus.x.si actor absens nõ fuerit cõdẽnan dus esset reus in.c.z in.xx. Nũc aũt deducunt expense rei de cõdẽnatione z cõdẽnabit in.x.tm̃.s.in mediã partẽ eius qõ impendit actor.z hoc sibi imponit ꝓpter suã cõtumaciam. Si aũt reus melius ius habuerit pro eo ferat sniam nec au dietur actor reuersus appellans. Si aũt iudex reũ p parte absoluerit p parte cõdẽnauerit:puta debuit.c.z in.l. est ab solutus.z in.l.est condẽnat⁹:actor reuersus nullus habebit regressuz ꝓtra reũ.z hoc in scõa. Si aũt reus abfuerit: actor pens sit:citabit reus trib⁹ edictis:q si nõ venerit cõtrahet hermodiciñ.i.desertio cause.et si liqueat iudici de cã p ꝓba tiones actoris cõdẽnabit reuz:si viderit eũ cõdẽnandũ:z in rebus eius fiet executio.sed hoc de sua iurisditiõe põt iudex alioquin referat executionẽ ad maiorẽ iudicẽ.z si reus reuer sus voluerit fideiussores dare de parendo iuri z possessionẽ in actorẽ trãslatã recupare non audiet. Cũ aũt hermodiciuz cõtrahi debẽt esse sacre scripture corã iudice:vt rei vl' acto ris absentia dei repleat ptentia:nec timeat iudex si absens nie sue parere noluerit ꝓpter appellatiõis obiectũ.q; reuer sus nõ audiet z appellans. Judex ꝓpe finẽ triennij z nõ an te ferat sniam diffinitiuã. Si eñ ante longe triẽniũ actor vel reus abesset z spes esset qõ reuerteret tm̃ in expensis essz p senti absens cõdẽnand⁹:nec esset snia diffinitiua. Et intelli ge q ꝓpe finẽ triennij est ferenda snia ex necessitate: si actor est absens:ex volũtate iudicis reo absente ante trienniũ.iu dex aũt victori cõdẽnabit in expensis per iuramẽtũ declarã dis:alioquin de suo parti lese cõpellet soluere.z b in tertia. Si aũt tam actor q reus est ptens: iudex aũt ꝓpter amici tias alteri⁹ partis vel pcio corrupt⁹ sniam infra triẽniũ ferre noluit:eo elapso si sit minor in.x.puniet z ab officio iudicãdi fiat alien⁹:z ali⁹ ei subroget. Si aũt infra triẽniũ decesserit iudex vel alia de cã mutat⁹ fuerit ꝓpter infirmitatẽ: vel pro pter rei familiaris periculũ subrogato ei dabit tm̃ tps quã tũ superat de triẽnio defuncto vel alias mutato si est annus dabit sibi ãnus:si min⁹ nihilomin⁹ annus.z hoc in q̃rta. Si aũt p aduocatũ steterit quo magis vltra triẽniũ cã ꝓteletur in duab⁹ libris auri mulctet.hoc in snia iudicis exp̃sso cui⁹ occasione datur dilatio in quã triẽniũ expirauit:z cãm quaz suscepit ad finẽ pducat:nisi ipse nouerit iniustã vel desperatam:vel infirmitas vel inimicitia inter ipsum z clientulũ suũ vel infamia interuencrit iponenda clientulo de p̃stando sa lario necessitate si põt:alioq̃n per executionẽ cõpellet. z hoc in q̃nta. Hic aũt q̃ dicta sunt:in maiorib⁹ dicta sunt. Si aũt cã est minorũ p tutorẽ agitanda.z si per eoz negligentiã in fra trienniũ decisa nõ fuerit:sed vltra ꝓlata:damnũ qõ pro pter hoc pupilli vl' adulti passi fuerint p tutorẽ resartiet. Si aũt tutor vel curator soluẽdo non fuerint in integ.restituen tur.z hoc in sexta parte.

r Em nõ nouã. Habebam⁹ ego z tu cãm corazz iudice an iurare debeat se cũ omni veritate dispositurũ: q̃rit. rñ.q olim sic cõsuetũ est:sed iam abijt talis p̃statio sacramẽ ti in dissuetudinẽ qõ reuocare intendit impator p hanc.l.sta tuẽs vt quilibz iudex siue maior siue ab eo delegat⁹ siue ab alio:siue ordinari⁹ siue cõpromissari⁹ seu cõiter a partibus elect⁹ siue pena in ꝓmordio litis habeãt corã se sacrosancta euangelia z pmaneant a principio litis vsq; ad sniam diffi nitiuã:vt sic p dei p̃sentiã sibi tribuat auxiliũ iudicãdi.z istõ a quolibz iudice obseruet:alioquin si hoc otẽpserit grauiter puniat.z hoc in ꝓma. An aũt patroni causaz iurare dẽant: querit.rñ.q sic.incõtinẽti ex quo lis fuit cõtestata. z b in q̃li bet iudicio z corã quolibz iudice cũ fuerit ordinari⁹ ꝛc.z sic iurabunt.ergo fidele pcinij p̃stari clientulis suis:z si cãm impr̃obã vl' desperatã nouerũt eã relinquãt:quo subsecuto nullus in locũ recusantis subrogabit. Si aũt quidã credãt iustaz:quidã ipr̃obã:quod iustã nouerint perseuerẽt:alij de relinquant:nec in locis eorũ alius subrogẽt.z hoc dicit con iuncta auten.hodie.

b Odie. Jstã aut.cõtinuabit ad.l.C.sic. iurabant iu dices cũ omni veritate z obseruatione leguz negotia examinare z diffinire:hodie iurant fm q eis visum fuerit iu stũ iudicare exceptis defensorib⁹ ciuitatũ qui iurãt iudicare fm leges. Sancimus. Habebam⁹ ego z tu cãm corã iu dice delegato cõtumaciter te absentasti:reuersus nõ audie ris nec admitteris ad defensionez cause tue:nisi oia dãna q̃ ingressu litis.i.circa aduocatoz salaria passus fuero mihi re sarties declaranda p iuramentũ meũ:z eo p̃stito a iudice ta xanda.z hoc in prima parte. Si aũt iudex ad expensas z ad dãna nõ te cõdẽnet ex suo mihi refundet. z b in scõa parte. Jstud aũt nõ solũ habet locuz in ordinarijs iudicijs.sed in delegatis.z hoc in tertia.

p Ost iusiurandũ. Dicit in.l.codicis q cõtumax debet oĩa dãna resarcire parti p̃senti:declarãda per iuramentũ hec aut.dicit q postq̃ pars iurauerit nõ licet iudici ampli⁹ taxare.sed pone q iudex pri⁹ taxauerit:z postea pars iura uerit vsq; ad certã quãtitatẽ:certe iudex nõ cõdẽnabit in mi nus q̃ iuratũ fuerit. Si aũt iudex cõsiderat vtrãq; partem habuisse iustã cãm litigandi:cõpensabit expẽsas. Super tissimi. An iudex delegat⁹ recusari possit:q̃rit.rñ.q sic.ſ ante lit.cõtes.z hoc cõtinebat in statuto cuiusdã p̃fecti p̃torio: quo cauebant q potuit recusari ante lit.cõtest.z partes cõ pellebant eligere arbitros corã quib⁹ iura sua ꝓponerent. Nec refert an fuerit delegat⁹ a ꝓncipe.q; omimodo potuit recusari:si hoc partib⁹ videbit.non esset de cõscientia ꝓnci pis est q sub suspecto iudice litiget.eo aũt recusato z ei libel lo recusationis porrecto:aliñ assumat iudicẽ z nõ lite cõtest. fiat hec recusatio cũ post lit.cõtes.nec recusationi fit locꝰ:nec appellationi ante sniam.z hoc in prima. Per executorẽ au tem partes cõpellant aliñ eligere:qui pinde erit iudex: ac si a ꝓncipe esset delegat⁹. Et qõ dicit de executore potes in telligere de delegato recusato. z hoc in scõa. Nec refert an fuerit recusatus iste delegat⁹ a ꝓncipe.z b in tertia z vltia

s Jvero. Dicit in.l.codicis q iudex delegat⁹ suspect⁹ põt recusari.quid aũt est iudex ordinari⁹ suspect⁹ q̃ fm leges recusari nõ põt quõ subueniet parti q̃ habz eñ suspe ctñ.dicit in hac aut.q adiunget ei ep̃s loci ꝛc.sequentia cla ra sunt. Certi. An magister militis vel litteraz iperit⁹ in ter milites suos iudicare possit:q̃rit.rñ.q sic.cũ tales aliquã do inueniant per vsum q̃tidianñ causaz approbati z legñ

sciētia dirimētes causas.

c Cum spālis. Jn cā quā titius habebat cōtra seiū fecit sibi titius iudicē delegari quē seius tanq̄ suspectū voluit recusare,sed in ꝓuicia in qua iudex erat nō degebat an coꝛā pside ꝓuincie sue si p̄sens est: vel eo absente coꝛam magistratu municipali actis interueniētib⁹ possit euz seius recusare:queriē.ꝛ dicē q̄ sic,ne longo itinere fatigeē.ꝛ hoc in p̄ima parte. Jnfra aūt triduū cōpellenē arbitros eligere ꝛ coꝛā eis litigare.ꝛ si in eligēdo arbitros cōcoꝛdare partes nō poterūt:p̄ses si p̄sens est eliget.ꝛ hoc in scōa. Si autē arbiter sniam tulit;ei stabiē ꝛ p executoꝛē effectui mācipaē:nisi ab eo fuerit appellatū:ꝛ appellabiē ad eū q̄ iudicē delegauit suspectū:ꝛ q̄ vt suspectus recusatus est,ꝛ b̄ in tertia ꝛ vltima.

¶ De spoꝛtulis ꝛ sumptib⁹. Rub.

q Misquis. Habebas cām cū titio deputat⁹ fuit nūcius ad citandū partes: ille idē a p̄ncipio litis vsq; ad diffinitiuā snīam pseueare debz.si aūt aliter factū fuerit p̄miscrini⁹ ad quē spectat apparitoꝛē dare in.v.libꝛas auri mulcteē.alio mō ponesꝛq̄ si q̄s ꝓpter crimē captus creditus fuerit vni ad custodiaz:alij tradi nō debet ad custodiendum.

o Omnibus. Judex siue a p̄ncipe fuerit delegatus siue ab alio ad vniuersitatē causaꝛ:executoꝛes litiū nisi obediant:ab executōe remouēdi facultatē hz:ꝛ alios idoneos loco eoꝛ substituere:si iudex maioꝛ est: puniet executoꝛē in.v.sol.si minoꝛ:in tribus.Si aūt supillustris fuerit maioꝛi pena si visum fuerit.s.coꝛporaliter.

¶ De pedaneis iudicib⁹. Rub.

p Kocuratoꝛi. Procuratoꝛ cesaris cognoscit inter fiscū ꝛ p̄iuatū. ꝓcuratoꝛ fisci cognoscit inter ꝓcuratoꝛē p̄ncipis ꝛ p̄iuatū.si ergo ꝓcuratoꝛ cesaris cām inter duos p̄iuatos delegauit:nō valet delegatio,ergo non valet snīa ab eo lata:nisi forte vices p̄sidis geat:nō dico a p̄side delegatus.

p Lacet. Ad euidentiā casus no.q̄ tria erant genera causaꝛ:minima:media:maxima,de minima potuit iudex cognoscere ꝛ indistincte eā alij ꝓdelegare;,ꝛ mediā silit.sz hodie non:nisi cā cognita:vt si ꝓpter publicas occupatōes vel pluralitatē causaꝛ cause supesse nō pōt maximā:nec olī nec hodie pōt delegare: nisi in casu.ff.de eo cui mā.est iurisl.si nec.Hec dicta sunt:nō vt aliq̄d detrahaē honoꝛi p̄sidis sed potius augeaē:hz aūt cā maxima vt dixi possit delegari in casu:nō tñ cā status.ꝛ hoc est qō subiungit in quarta parte:ibi.oū tñ ꝛc̄.vt de ea p̄ses q̄ olim p se cognoscere cōsueuit de ea hodie tñ cognoscat. Vel sic.olim p̄ses ꝓuincie vl alī⁹ iudex oꝛdinari⁹ si impediēe ex quacūq; cā p se cognoscere de cā:poterat eā alij delegari:sed hodie nō indistincte delegabit,sed tūc demū si impediaē publicis occupationib⁹:vel ꝓpter multitudinē causaꝛ:nō aūt rīsum intelligas vt possint in p̄dict̄ casib⁹ quālibet cām delegare q̄ illas de q̄b⁹ poterāt p̄ius cognoscere nec delegare sic:nec mō possit vt sicut olim de ingenuitate ꝛ libertinitate poterāt cognoscere:ꝛ debuerunt p se:ita ꝛ nūc sic.p̄ima verioꝛ.

p Lacet. An iudex delegat⁹ cām sibi demādatā ad delegantē remittere possit:q̄rīē.rñ. q̄ nō. Et loquīē iperatoꝛ, p̄fecto p̄toꝛio significans ei:q̄ si aliquā cām delegz ei nullo mō patiaē eā remitti,sed delegat⁹ ꝓ snīam diffinitiuaz determinet.tñ si alicui litigantiū snīa iniusta fuerit visa pateat ꝓuocandi facultas.

p Lacuit. An iudici delegato ipedito ob aliquā cām quo min⁹ cāe sibi demandate supereē possit vel moꝛtuo lite cōte.iudex subrogari possit qui finē causis imponat q̄rīē.rñ.q̄ sic.nec eñ ipsum opoꝛtet de tali cognoscere,lex sequens clara est.

¶ Qui ꝓ sua iurisdictione. Rub.

i Ncausaz. An potestas bonoꝝ.hoī sue iurisdictionis duoꝝ mutiū. cām q̄ sua oꝛdinaria nō est:possit delegare:queriē.rñ. q̄ nō.qz si cām suā oꝛdinariā hoī nō sue iurisditionis delegauit:puta duoꝝ bonoꝝ.mutinēsi p̄cepto eius ipune nō parebitur.ꝛ si placitū fuerit ꝛ lata fuerit snīa non valebit: nec ab ea erit necessario appellandū.ꝛ hec sunt vera nisi in delegatis a p̄ncipe.ꝛ si a delegato a p̄ncipe fuerit appellatum: ad delegantez appellabiē:siq̄dem est in lra eos.si ad nos:et tūc dicit appellabiē ad p̄imū delegantē.ꝛ qō dicit causarū dic siue fuerit oꝛdinarius siue nō.ꝛ qō dicit p̄sonaruz dic cuiuscunq; fuerūt iurisditionis.

¶ Ne q̄s in sua cā iudicet vel ius sibi dicat. Rub.

g Enerali. Ne q̄s in sua cā sit iudex vel ius sibi dicat:p̄hibet imperatoꝛ ꝛ in rubꝛoꝛ nigro.Et qō dicit q̄ nullus sit iudex:intelligo i possessoꝛio vel petitoꝛio.vel nō sit iudex diffiniēdo vel ius sibi dicat etiā iterloquēdo.vel sit iudex in iudicādoꝛ ius sibi dicat in exequēdo:ꝛ cām subijcit.in re eñ ꝓpria ꝛc̄.

Qui legitimā p̄sonā standi in iudicijs hēat vel nō. rub.

p Pupillum. Pupillū sine tutoꝛis auctoꝛitate in iudicio cōuenisti:ꝛ cōdēnat⁹ est an valeat snīa:queriē.rñ.q̄ non. Lex sequēs idem dicit qō p̄ima.sed addit idē esse in adulto qō in pupillo.

m Mentanee. An minoꝛ de possessione rei sue ꝓ vim expulsus sine curatoꝛis auc̄te agere possit interdicto vndevi.ad recuperādā pos.suā:q̄rīē.rñ.q̄ sic.ꝛ b̄ in p̄n.C.q̄d si succūbat in possessoꝛio:an petitoꝛiū silīter curatoꝛe nō auctoꝛe intentare possit:queriē.rñ.q̄ nō. ꝛ hoc in scōa. Si aūt obtinuit in possessoꝛio:an aduersarius sine tutoꝛe aduersus ipsum possit intentare recōueniendo petitoꝛiū:q̄rīē.rñ.q̄ nō ꝛ hoc in tertia.sic consueuit poni hic.

¶ Et nemo inuitus agere vel accusare cogaē. Rub.

i Nuitus. Tenebaris mihi in.v.nō potes compellere me vt cōueniāt te:vel si hēam ꝓtra te actionē criminalē nō potes cōpellere me vt te accusem inuitus.

¶ De oꝛdine iudicioꝝ. Rub.

Testamentū fecisti nulla facta mentōe de

a Dite. ventre vxoꝛis q̄ p̄gnans erat:ꝛ extraneuz instituisti.natus est posthum⁹.agere vult tutoꝛ petitione hereditatis aduersus scriptū heredē: obijcit ei scriptꝰ hēs q̄ pupill⁹ nō sit fili⁹ defuncti legitim⁹: hz seru⁹ natus ex ancilla sua.que qō p̄ferri debeat:q̄ritur.rñ.q̄ p̄ses simul de vtraq; cognoscet:nec questio status incidēs ipedit notionē p̄sidis:licet alꝰ de statu cognoscere nō posset: qñ pupill⁹ s. conuenireē petitoꝛio.vt.ff.de carb.edic.l.iij.§.si q̄s liber.hz in §.missum.dicaē cōtrariū:sed ibi agit pupill⁹, p̄nūciabit aūt tñ super petitione hereditatis.

f Jn questio. Si filijs patrui mei ꝛ mihi delata fuerit hereditas alicui⁹ agnati vel cognati;agere possum famē. hercisc.iudicio vt hereditas diuidaē. Si aūt mihi obijciaē q̄ de illa cognatione nō sum.q̄ qstio p̄feraē:queriē.rñ.q̄ p̄ius cognoscēdū est de genere.i.de natiuitatis veritate q̄ de qōne hereditatis diuidende:nō tñ p̄ius dz de ea p̄nūciare.

c Cum ciuili. Si criminalis qō incidat ciuili: vt si petāx.p instrm qō dicis falsum.vel ecōuerso:vt si agā contra te de plagiarijs ꝓ seruo quē mihi abduxisti:ꝛ dicas illū tuū esse.vtraq; qstio;lata snīa sup p̄incipali tñ dz vna snīa determinari:nec vna ꝓpter alterā differri.

q Conia. Petebā a te,x.in modū recōuentōnis accusabas me de homicidio:que sit p̄ferēda: queriē.rñ. q̄ criminalis ꝛ illa ciuilis differenda est quousq; crimialis terminetur,ꝛ intellige crimiali quocūq; modo finita absolutio

ne ciuilis questio tũc ex integro aperitur.

• ¶De lite contestata. Rub.

r Es. Ad.x.me cõuenire voluisti ⁊ citare feci sti: ⁊ libellũ porrexisti ⁊ ea petijsti in iudicio q̃ me tibi debere cõtradixi:quo istoꝝ modoꝝ fiat litis cõtes.an ꝑ citationẽ an ꝑ libelli oblationẽ:vel ꝑ iterrogationẽ ⁊ responsionẽ hincinde factã:queritꝝ.rñ.ꝑ vltimã.

o Fferatur. Hec aut.ponit ordinẽ eorũ q̃ debent ꝑcedere litis cõtes.⁊ sunt sex:q̃ vide ꝑ ordinẽ.qz satis clara sunt in fi.ibi:litis.ergo ponit clausulã irritantẽ: q ꝑ litis cõtestatio facta cõtra hunc ordinẽ ꝑ nõ facta habebit.

l Jbellũ nõ aliter. Aut.ista non legit sup.l.C.vt corrigat eã:sed legit vt ponat aliud ꝓambulũ qõ debz ꝑcedere lit.otes.nã in s. ꝓiori aut.habuistis q̃dã ꝓambula que debent ꝑcedere lit.cõtes.vñ in aut.ista dicit si actor vult reo offerre libellũ ante lit.otes.nõ liceat actori libellũ offerre reo nisi caueat reo si ꝑsens est: vel executor negotij si reus nõ est ꝑsens de lite cõtestanda infra duos menses qõ caueat reo de oĩ dãno ei resartiendo in duplũ:dũ tamẽ nõ excedat summam.xxxvi.aureoꝝ.

¶De plus petitionibus. Rub.

o Dioſas. Decẽ titio debes:dolo te induxit vt ei alia.x.ꝑmitteres:⁊ ꝑmisisti:⁊ debĩ instrm fecisti:si te titi⁹ vocauit ⁊.xx. petijt.si ante lit. cõtes.penituit de q̃ntitate falsa adiecta effugiet penã pl⁹ repetentis:q̃ est vt triplũ soluat dãnoꝝ ⁊ expensaꝝ quas fecerat reus.vt insti.de act.ℌ.tripli.⁊ hoc in prima.Si aũt nõ penituit sed in lite ꝑseuerauerit:⁊ ꝑ testes falsos q̃ntitatẽ adiectã ꝓbauit:nõ solũ a q̃ntitate adiecta:sed a toto cadet debito:si de hoc ꝑ testes cõuincat.Si aũt cũ eo transegi: vel cautione emissa totũ debere cõfessus est:tenebit;transactio ⁊ cõfessio.Et qõ dicit de cõfessionib⁹: intellige q ex cautione extorta facta fuit vna cõfessio:ea emissa fcã fuit alia.

¶De dilationib⁹. Rub.

q Moniam Si alterutra pars litigantiũ ad ꝓducendũ testes vel instrã ad instructionẽ dilationẽ sibi cõcedi a iudice postulauerit q̃ dari debeat:queritꝝ.distinguitꝝ:aut instrumẽta sunt in eadem ꝓuincia in q̃ lis est:aut in cõtinentib⁹ ꝓuinciis:aut vltra mare.ꝑ primo casu danda est triũ mensiuꝝ dilatio.ꝑ scõo.vi.ꝑ tertio.ix.nec aliter iudici dandi dilatõnẽ tribuet facultas nisi instructio cause hoc exegerit:nec amplius q̃ semel.

ſ J q̃ñ. Duo de bonoñ.habebãt cãm ad inuicez actor ad extraordinariũ iudicẽ ipetrauit mutiñ. puta rescriptũ:vt de cã cognosceret:an actori danda sit dilatio:queritꝝ rñ.q nõ.sed reo qõ ad alienũ iudicẽ citatus sibi ꝓuidere nõ potuit.⁊ intelligde rescripto ipetrato a principe.alias impetrans caderet ab actione.vt.j.de iurisd.om.iu.l.in criminali

q Quod fieri. Dicit in.l.C.q reus põt cõueniri ꝑ rescriptũ impetratũ ad alĩ iudicẽ.Hec aut.dicit q hoc nõ est faciendũ nisi ꝓius actor satisdederit ⁊ ꝓmiserit certã q̃ntitatẽ si litẽ nõ exequat.aut exequẽs nõ vincat. Scõo dicit q actor debet infra.x. dies cõparere:alias dimittet reus et exiget ab actore qõ ipse ꝓmisit in supiori satisdatione.

ſ Jne. Quo casu danda sit dilatio.l.prima istius ti.dicti ẽ.si ergo iudex dilationẽ datã a lege illa abbreuiauerit:vel integrã alteri partiũ dederit interim in eã non ꝓcedit.⁊ in ea computant ferie:tam solẽnes q̃ repentine.

a Procedente. Ad instrumẽta vel testes ꝓducendos alter litigantiũ a iudice ꝓcedente dilatõnẽ petijt.q.d. in itinere postulauit dilationẽ.qz tũ cũ cause cognitiõe danda est dilatio:que nisi iudice sedente ꝑ tribunali expediẽda nõ est.Si aũt aduersari⁹ dilationẽ petenti cõtradicat ne detur hec incidens qõ:sit danda vel nõ:dilatio ꝑ sniam iudicis interlocutoriã dirimat:vel qõ dicit ipꝛobata:dic a iudice.et qõ dicit qõ.s.principalis terminet per sniaꝝ diffinitiuã.q.d. si videat iudici q̃ non sit danda:dari nõ debet:sed in causa principali ꝓcedat.

c Cm a nobis. Petebas a me.x.succubui: ad principẽ appellaui:an in cã appellationis siue ipse ꝓnceps de ea cognoscat:siue alij cognoscendũ deleget sit danda dilatio:si fuerit petita.queritꝝ rñ.q nõ.⁊ hoc siue fuerit in ꝓncipali cã petita:siue petita ⁊ nõ data:siue non petita nec data dicit nisi q̃ nec in iudi.cog.nostraꝝ.s.dilatio tribui non solet.subaudi ex supradictis causis app.⁊ cõsul.q nec si ipse princeps cognoscit de cã appel.danda esset dilatio:nedum ab alio iudice.sed qz positio hec aduersat naturali equitati Jniquũ eĩi videt si nõ daret.ꝓterea dic q iudex examinata cã coram eo credens se insufficientẽ ad iponendũ terminuꝝ cõtrouersie ꝑ sniam diffinitiuã.vel si tĩn audientia erat commissa snia reseruata:delegat⁹ retulit principi vt ipse iudicaret vl ad iudicandũ cõmitteret:vel referenti scribat qualiter iudicare debeat.⁊ hoc siue fuerit cã principalis siue appel. ⁊ dic cõsult.expone.i.principalem cãm.⁊ qõ dicit ad appel. dic.i.in cã appellatiõis:siue cã principalis sit examinata vt nõ supsit nisi snia:nõ est postea danda dilatio ad ꝓferendũ instrã vel testes.hec casus positio verior est. ⁊ expone qõ dicitur in fine sicut dixi.

ſ J inter. Siue priuat⁹ cũ priuato cãm hẽat siue fiscus cũ priuato danda erit petenti dilatio: si cã subfuerit:q̃s causas habes.ff.de iudicijs.l.interdum.

n Ec de statu. Status questionẽ cuidã mouisti intẽtionẽ tuã nisi per instrã q̃ erant vltra mare ꝓbare potuisti:⁊ dilationẽ vltra nouẽ menses postulasti:an danda sit: q̃ritur.rñ.q nõ solũ in minoꝝib⁹ causis:sed nec in causa status vel patrimonij concedenda est.

¶De ferijs. Rub.

q Moniã cõsulis. An in causa appel. exercendo ⁊ interponende simil sit obseruantia repentinaꝝ ⁊ solẽniũ feriaꝝ:queritꝝ.rñ. q sicut appellat infra.x.dies in solẽnib⁹:sic in repentinis:neq deducunt tales dies a tẽpoꝝib⁹ statutis.⁊ ad app. nec a tẽpoꝝibus exercendaꝝ appellationuꝝ:dieb⁹ tĩ feriatis non exercentur.

o Nes. Ne opa mechanica die dñica exerceantur ꝓhibet imperator.cultores tamẽ agroꝝ agriculture defuire possunt nec cõmoditas diuina permissione cõcessa ꝓpter diem dominicã perire debẽt.

a Nullo. An alius a principe ferias repentinas indicere possit:queritꝝ.rñ.q nõ.⁊ si de facto indicant:nec nomen feriarum habere merentur.

p Blicas. An cã fiscalis tpe vindemiarũ ⁊ messium agitari possit:queritꝝ.rñ.q sic.similiter ⁊ pistoꝝ vt panes faciant sicut debent.

q Adra. An in quadragesima criminalis qõ exerceri possit:q̃ritꝝ.rñ.q nõ.licet de cõsuetudine alis obstet

o Nes. Qui dies feriari debeant vt in eis ius non reddat.in hac.l.docet imperator.tpe ergo vindemiarũ nõ reddet ius:q ꝑm locoꝝ ꝓsuetudinẽ ⁊ diuersitatem discreti iudici dz. Jtẽ dies kal.ianuaꝝ. Jtẽ dies quo cõdebatur vrbs rome ⁊ ciuitas cõstantinopol. Jtẽ dies dominicus:ita vt nec coram arbitris siue electi fuerint a partib⁹ siue a iudicib⁹ dati cũ talib⁹ dieb⁹ flagitet. Jtẽ nec die natiuitatis principis:vel quo insignia ipiralia ꝓsecut⁹ est:ita q in.xv. dieb⁹ paschalib⁹ nec publicoꝝ nec priuatoꝝ debitoꝝ fiat exactio:nec manumissio in his exerceri possit.

p Besides. An tpe q̃dragesimali vel paschali latrones toꝛqueri possint:queritꝝ.rñ.q sic.vel sic:licz quidã dies sint quib⁹ ꝓhibitũ est cognoscere de causis criminalib⁹:vt q̃dragesimo tũ tpe ꝑmittit punire quosdã latrones: ⁊ ꝑ tormẽta inquirere de ꝓditione factoꝝ suoꝝ:nec timeat ꝑses quia veniã a deo expectabit:cũ ꝑ hoc multoꝝ salus cõseruet.

d Jes. Precepit imperator vt dieb⁹ festiuis deo dedicatis nullus sit voluptati locus:nulla fiat debitoꝝ ex

actio nulla fideiussio fisti flagitet:nulla citatio: nlla aduocatio: litigantes a cõtrouersijs se abstineãt: cũ bestijs nullus cõgrediat:spectacula nõ fiant:ꝛ si dies natiuitat ſ in hos dies incident quo talia fieri cõsueuerãt vsq; in aliũ diẽ differãtur.ꝛ hoc in prima.Si aũt aliqs his dieb⁹ spectaculis interfit amissiõe pr̃imonij multet:silr̃iterꝛ apparitor: qui p̃cepta hui⁹ legũ transgressus fuerit:silr̃i pena plectetur.ꝛ hoc in secunda ꝛ vltima parte.

Rub. De iurisdi.om.iudi.

n **Onquidẽ.** Duo p̃uati in cã quã habebãt ꝓcurator cesaris:q̃ inter ꝑuatuz ꝛ fiscũ ꝓgnoscit iudicẽ elegerũt:an eoz sit ab initio iudex:q̃ritur.nñ.q; nõ.ꝛ hoc in prima.si tñ in ipsum ꝓsenserit cũ alias iurisditionẽ habuerit inter fiscũ ꝛ p̃uatũ:ꝛ iudicauerit:stabit sñie:ꝛ imputat sibi q̃ talez elegerit q; scientes in nõ suũ iudicẽ cõsenserint.ꝛ hoc in scda.Q̃ nõ soluz habet locũ in ꝓcuratore cesaris:si inter nõ subditos suos fuerit cõsensum:sed in quolibet alio:siue ordinario siue delegato.et hoc in tertia.

i Cris. Bonoñ.a mutiñ.petebat.x.coram iudice bono. an coram eo teneat mutiñ.queritr.nñ.q; non.actor eñ forũ rei fm iuris ordinẽ sequi debet.vñ vbi domũ reus hz tpe cõtractus:vel si post transtulit:cõueniend⁹ est.

p Riuator. Ego ꝛ tu in cã quã habebam⁹ in iudicez qui nullã habuit iurisditionẽ.als consensim⁹ vt inter nos iudicaret:an sit iudex:queritr.nñ.q; nõ. nec si iudicauerit auctoritatẽ rei iudicate obtinet iudicatũ.

n Emo. Petebã a te.x.in iudicio lit.cõtes.volebas iudicẽ recusare an possis:q̃ritr.nñ.q; nõ.Q̃.l.istã intelligit taz in ordinario q; in delegato.vt si prefecto supplicasti vt a primo recederes nõ es audiend⁹;sed ad p̃cipẽ appellare poteris demũ lata sententia.

i In criminali. Actor forũ rei sequit:si ergo me coram iudice nõ meo sup crimine accusasti.vel te coram non meo p amicos meos cõpuli accusare:tu in primo casu in amissione cãe mulctaberis.in scdo casu habend⁹ sum p condẽnato ꝛ si sniam latã a nõ suo iudice executor aliqs execut⁹ fuerit: capite puniatur.

m Magisterie. Si p̃uat⁹ cõtra militez cãm habuit siue fuit ciuilis:siue crimialis de ea magister mili.cognoscere potest.ꝛ hoc ideo:q; miles ab alio q; a iudice ꝛc̃.

p Er iniquũ. Pone in cãpsor⁹ bonoñ.q̃ suos habẽt cõsules siue rectores.si ergo aliqs ꝺ cãpsores causaz habet eramẽ sui ꝺfulis cãpsoz declinare nõ põt:siue miles fuerit siue nõ:siue in dignitate fuerit siue nõ:vel fori excepti.ꝛ hoc in prima.ꝛ lz sub suo rectore vel cõsule possit cõueniri nihilomin⁹ sub potestate si hoc elegerit:actor cõueniri potest.ꝛ hoc in scda.Qui aũt cõtra hãc.l.intẽtauerit amissione cinguli siue dignitatis mulctetur.ꝛ hoc in tertia.

Rub Quando imperator ꝛc̃.

Si cãm habens cũ pupillo vel alia
f **Jcontra** miserabili psona ad extraordinariũ iudicẽ rescriptũ ipetrauit:nõ valet obtentũ:nec ad obtinendũ admittat.Si aũt ecõuerso fiat vt miserabilis pson̄a rescriptũ impetrauerit:ipetratũ obtineat firmitatẽ.

Rub. Vbi de crimine agi ꝛc̃.

Tu mutinẽ.bonoñ.deliquisti:vbi
q **Uestiones** cõueniri debeas:queritr.nñ.ibi vbi deliquisti. Itẽ vbi cã inchoata est.

f Riens liberũ. Hoiem vendidisti:cõmisisti crimẽ plagij vbi cõueniend⁹ sis:queritr.nñ.vbi domiciliũ habes

q Ola in ꝓuincia. Hec autr.ponit hic nõ vt corrigat sz vt addat:ꝛ cõtinet in se.viij.dicta principaliter. Primo eñ dicit in quo loco q̃s rõne delicti vel cõtract⁹:vel alia rõne debeat cõueniri.ꝛ rñdere. S cõo dictũ suũ determinat verũ esse vbi sunt ambe partes p̃sentes oi p̃uilegio cessante. Tertio ponit si absens sit aliqs:ex cui⁹ domo iniquuz q̃d patiat p̃sens:ex facto alicui⁹ p̃sentis qualiter debeat fieri ꝓ iusticia cõsequẽda. Quarto ponit si dñs absens nõ veniat qõ remediũ sit. Quinto ponit si p̃sens q̃ fecit iniuriã nõ cõpareat:q̃d fiet. Sexto si cõpareat cõuent⁹ ꝛ nõ actor in casu isto q̃d iuris videt.Septimo excipit a primo dicto duos casus:in quib⁹ aliquo tpe nõ cogit reus rñdere. Octauo ꝛ vltimo determinat tertiũ dictũ.lr̃a exponit vt in glo.

Rub. Vbi de possessione.

De possessione mea me deiecisti:vbi te cõue-
v **Bi** nire debeã interdicto vñ vi:ꝓ possessiõe recuperãda:queritr.nñ.vbi possessio est. vel sic: possessio erat mutine in districtu bonoñ.me vi retinuisti ibi cõueniendus eris vbi vis mihi facta est.s.in districtu bonoñ.ꝛ sic sumitur scõm aũt:in sua significatione in p̃in.glo.aũt ꝓ idest.

Rub. Vbi de fideicõ.ꝛc̃.

Legatũ vel fideicõmissum mihi reli-
f **Jdeicõ.** quisti vbi illud petere debeã: queritr. nñ.q; vbi hereditas est:vel eius maior pars.

Rub. Vbi cõuenit q̃ certo loco ꝓmisit dare.

Mutuaui tibi.x.ea certo loco: puta
q **Ui certo** mihi soluere ꝓmisisti:dolo vel culpa vel mora tua:cepi dilationẽ:an alio loco te cõuenire possim:queritr.nñ.q; sic.conditione certi:er mutuo arbitraria in qua veniet dãnũ qõ passus suz:ꝛ etiã ꝓpter loci mutationẽ.ideo q; suo loco pecunia soluta nõ est.

Rub. Vbi in rem actio.

Rem meã possedisti quã cũ petere vel-
i **In rem.** lem dicis te nõ esse cõueniendũ:sed euz q̃ tibi vendidit.vbi aũt cõueniend⁹ sis:an vbi domiciliũ habes:an vbi actor:q̃ritr.nñ.q; ibi vbi tu emptor. q; hec forma iuris est vt emptor ibi defendat vbi foz habz vt.ff.de iudi.l.venditorem.

f Jq̃s. Fundũ ad me ptinentẽ nõ tuo noie sed alieno possedisti quẽ petere volui:feci te citari: dicebas dñm nõ te esse:q̃d iuris sit:q̃ritr.nñ.q; dabunt tibi indutie vt dño denũcies vt veniat vel sufficientẽ ꝓ se dirigat responsalem ad locũ in quo sita est possessio. Si aũt venire voluerit index legitim⁹ edictis ꝓpositis faciet eũ citari:ꝛ si in eadẽ volũtate pseuerauerit lit.cõtes.quasi cõtra absentẽ interrupta prescriptione ex die quo possessor ad iudiciũ vocat⁹ est summatim de ea cognoscat:ꝛ me mittat in possessionez fundi:salua tibi reuerso de ꝓprietate questione.

a Ctor. Tu bonoñ.equũ tuũ quẽ possidebat mutiñ.petere voluisti:vbi cõueniendus sit:queritr.nñ.q; ibi vbi domiciliũ habet.s.mutine.lz Az.cõtra.s.vbi res est. Si autẽ res sit imobilis:puta fund⁹ quẽ petere voluisti:ꝛ apud regiũ sit fund⁹:ꝛ mutiñ.vbi domiciliũ habz ꝛ apud regiũ vbi possessio cõstituta est:petere potes.

Rub. Vbi de hereditate.

Pro hereditate ad te ptinente cõtra pos-
i **Llic.** sessores hereditatis ĩterdictũ quoz bonoruz intẽtasti:in isto possessorio iudicio vbi mitti debeas in possrerũ hereditariarũ:queritr.nñ.q; ibi vbi res hereditarie site sunt. Si aũt peti.here.ꝺtra eos intẽtasti:vbi domiciliũ habẽt:ꝛ vbi hereditas est:eos cõuenire poteris.sed ꝛ vbi degunt qõ intellige maxime.q; idẽ est si sibi nõ degũt.

Rub. Vbi de ratiociniis.

Tutelã alicui⁹ pupilli vel adulti cu-
e **Um qui.** ram administrasti:finita tutela vl̃ cura vbi cõueniri debeas:queritr.nñ.nõ ibi vbi domiciliũ habes:sed ibi vbi administrasti:puta si fueris mutiñ.et bonoñ.curã vel tutelã administrasti:bonoñ.es cõueniend⁹

ꝛ illuc transmittend⁹:si alibi habes domiciliū.

n Emo. Eligꝫ cōstitut⁹ ad subministrandū militibus stipendia min⁹ q̄ recepit ipendit:finita administratione si appareat eū male administrasse vbi cōueniri debeat:q̄ritur.rñ.q̄ nō ibi vbi domiciliū habet:sed vbi administrauit.s. sub magistro militū:sub quo tpe administrationis militabat. ꝛ hoc sine fori p̄scriptione vel exceptione:vt si dicat se nō esse cōueniendū vbi administrauit:sed vbi domiciliū habz nō audietur.

Vbi causa status agi debeat. Rub.

e Atque. Si ancilla tua a te fugiens ꝛ in aliena ꝓuinciā se ꝺferens asserit se liberā: vbi cā status agi debeat:q̄ritur.rñ.q̄ nō ibi vbi eaz deꝓhendisti:sed ibi vbi fuierat anteq̄ se in fugā incōsulte re-

p Rocuratores. Si priuat⁹ priuato stat⁹ ceperat moueat qōnem:puta dicit aliquē esse seruuz q̄ se ꝑ libero gerit:an ꝓcurator cesaris q̄ cognoscit inter fiscū ꝛ priuatū cognoscere possit:queriē.rñ.q̄ nō.vel dic q̄ si inter fiscum ꝛ priuatū de seipso ꝛc.

s Jn possessione. Alicui mulieri in possessiōe libertatis cōstitute qōnem stat⁹ mouisti:vbi hic stat⁹ questio agitari debeat:q̄riē.rñ.q̄ in foro mulier cui stat⁹ qō moueē.

s Jex possessione. Ex possessione seruitutis ꝓclamasti in libertatez. vbi cā status agi debeat:queritur. rñ. q̄ ibi vbi consistit qui se dñm dicit.

i Amdudū. Jnter priuatū ꝛ fiscū de quodā seruo vl liberto erat qō:q̄ priuatus dicebat eū esse fuū suuz vel libertū.ecōuerso fiscus suū esse dicebat:an ꝓcurator cesaris de ista cā cognoscere possit:queriē.rñ.q̄ sic. Si aūt fiscus dicat aliquē esse seruū suū.ecōuerso ille asserat se ingenuū qui cognoscere de causa debeat:queriē.rñ.q̄ p̄ses ꝓuincie.

i Alitⁱb⁹. Hominē ingenuū vt seruū possedisti: de facto eū manumisisti:an el apso q̄nquēnio in ingenuitatē ꝓclamare possit:queriē.rñ.q̄ sic.lz olim ꝺrium obseruareē:sine principis beneficio sup hoc ipetrato ꝛ obtēto:ꝛ post q̄nquēniū de cā ista ognoscat ipse p̄ses:nec refert an fuerit clarissimus vel nō:qui talem fuit passus questionē.

Vbi quis decuriali vel coartali. Rub.

Nunciusvel ꝓcurator vel executor cō-

r Jquis. munis bonoñ.in ciuitate mutiñ.se cōtulit:ꝛ sub mgro nūcioz militare cepit:ibi cōprehensus sub quo iudice ꝓueniri debeat:queriē.rñ.q̄ in territorio illius sub cui⁹ capt⁹ est:nō expectato eo sub quo militare cepit;ꝛ cōuict⁹ societati eoz quos declinaret cōgregeē.

b Ac. Si astrict⁹ curie ab officio sibi deputato se subtraxit:vl actor aliqꝫ de negotio alicui metū vt ab eo aliq̄d extorqueret intulit:si de his qō mota fuerit q̄s cognoscere debeat:q̄ritur.rñ.q̄ p̄ses ꝓuincie:nulla fori p̄scriptiōe opponēda nisi miles fuerit:vel principis bñficio fuit munitus:quo min⁹ sub p̄side cōueniaē:q̄bus causis a p̄side ꝓuincie aliq̄d ꝓferē q̄ mgr̄m militū qō terminanda referaē.ꝛ hoc in prima ꝛ scōa parte. Jn tertia dicit q̄ si aliq̄s pupill⁹ p̄stationib⁹ vel debitis obnoxi⁹ inueniaē:nulla gaudeat fori p̄scriptione q̄n sub p̄side cōueniaē:nisi p̄incipali priuil. minuatur.aut p̄fecti vel p̄sidis nullo mō declinet examē.ꝛ b in tertia. Si qui aūt hui⁹.l.cōtēptores fuerint inuenti:a p̄side ꝓuincie puniantur.

Vbi senatores vel clarissi.ꝛc. Rub.

q Vicunqꝫ. Si clarissim⁹ aliq̄s virginē inuaserit vel fines inuaserit:vel in aliquo crimine deꝓhensus fuerit:vel crimen cōmittat nulla fori p̄scriptione opponenda puniaē a p̄side ꝓuincie in qua deliquit:q̄ omnē dignitatē hmōi crimē excludit.

s Enatores. Si cū senatore cām q̄s habuit pecuniariā vbi cōueniri debeat:q̄riē.rñ.q̄ siue in vrbe siue in suburbio degat sub p̄fecto vrbis cōueniri poterit ꝛ ex p̄incipis delegatione sub mgro officioz. Jn ꝓuincijs aūt vbi domiciliū habēt vel vberiorē partē bonorū suoz cōueniaē.

q Cotiens. Si supillustri vel spectabili aliq̄ criminis moueaē qō:cū ꝓ ꝓcuratorē respōdere nō liceat:cognitio p̄incipis est:vel eius cui princeps spāliter demandauerit:in iure nulla standi maneat necessitas:sed sedēdi inferius iudicib⁹ partib⁹ licētia tribuaē:ꝛ si obnoxi⁹ inueniaē p̄incipi eius cōdēnatio reseruēē.alioq̄n vice p̄incipis cognoscēs ipsum absoluat:accusatoris calūniā etiā p̄incipe incōsulto puniendo nisi tante fuerit dignitatis accusator quāte ꝛ re⁹ quo casu in punienda eius calūnia p̄incipis auctoritas requiraē.ꝛ hoc in prima. Alij aūt illustres a p̄dictis q̄ beneficio p̄incipis dignitatē siue administrationē adepti fuerint si alicui eoz criminis inferaē q̄stio:p̄fect⁹ p̄torio vel vrbis vl magister officioz si sibi a p̄incipe spāliter demandaē cognitio poterit cognoscere:ita accusato sedendi nulla pateat facultas:cui⁹ cōdēnato si ꝺtra eū tñ ꝓbata fuerit ad p̄incipē referaē.hoc in secūda. Jn ꝓuincijs aūt si aliq̄ illustri cui⁹ dignitas ex administratione cōmittiē vt differat.ꝛ hoc a prio superiori:si tñ objciaē cōpetens iudex absoluit absoluēdū: nec cōdēnet obnoxiū inueniat.sed ad p̄incipē referat ei⁹ cōdēnationē:ita tñ vt si cōdēnando seu in puniendo inueniaē accusatoris calūnia ꝛ districtione sup̄adicta puniaē.ꝛ hoc in tertia.ita videlicet q̄ sedendi copia sibi nō denegetur.

Vbi cause fiscales. Rub.

n On defense. Titius interfect⁹ seiū: heredez instituit:a sempronio ꝙuentus dicit testatorē nō interfectū fuisse:sed sua morte obijsse:nec hereditatē a fisco vendicari posse.de ista.q.an testator interfect⁹ fuerit vel sua morte obierit an cognoscere possit ꝓcurator:q̄riē.rñ.q̄ nō.q̄ diu viuūt q̄ eū occiderūt:lz ꝓus coā p̄side de negligentia sua est cōueniend⁹ ꝛ dānand⁹.de inde an fisco bona deuolui debeāt cognoscere possit ꝓcurator:q̄riē.rñ.q̄ sic.ꝛ hoc si viuant q̄ crimē cōmiserūt.si aūt desserint ꝓcurator cognoscet.vel sic.extrane⁹ quidā ꝙueniebat heredē institutū coā ꝓcuratore cesaris.qz defuncti hereditatē adierat:nec eius necē vindicauerat. vñ dicebat bona ab eo esse auferenda.ecōuerso institut⁹ dicit illū objsse: nō interfectū fuisse:an de qōne ista cognoscere possit ꝓcura. cesaris:q̄riē.rñ.q̄ nō.q̄ diu viuunt q̄ eū dicūt occidisse. quia oportz q̄ accuseneē coā p̄side ꝛ cōuincaneē:ꝛ tūc peti pōt vt bona coā ꝓcuratore.vel si mortui sunt:qz cōuinci non pñt. cognoscet ꝓcura.cesaris de non defensa ꝛ vindicata morte defuncti:sed nō p̄incipaliter.sed cognoscēdo an bona defuncti ad fiscū pertineant.ꝛ sic incidenter ſm Jo.ꝛ Azo.

n On aiaduertim⁹. Testamētū fecisti:heredē instituisti:objcitur heredi q̄ morte metu criminis vel pene tibi cōstituisti:an ꝓcurator cesaris cognoscere possit: q̄riē.rñ. q̄ cū morte criminosi:criminis questio infirmetur cognoscere potest:nec ad p̄sidem est referenda.

p Rocurator. Accusasti ab accusatōne destitisti:an sicut ꝓcurator cesaris exigere pōt penā desistenti inflictam a lege.v.lib.auri:ita an sic inferenda cognoscere possit q̄ritur.rñ.q̄ sic.ꝛ ſm hoc nec negatio est in primo verbo pōt nec in fine.sed cū vtrobiq̄ est negatio:sic itelligaē de ꝓcuratore fisci:q̄ sicut nec exigere penā ꝓmiserat si ab actione desisteret:sic nec exigere.nec an sit inferēda cognoscet.ꝛ hoc qz inter duos priuatos nō cognoscet:lz inter priuatū ꝛ fiscum.

c Em vendente. Aliquo mādante ad op⁹ suū a ꝓcuratore cesaris p̄diū emisti:nec de p̄dio satisfeciste:satisfacere debes.an aūt ante ꝓcuratorē ad p̄ciū qō soluisti:vel vsuras quas ꝓpter morā ipendisti mādatorē cōuenire possis:vel idē ꝓcur.cognoscere possit:queriē.rñ.q̄ sic.si eū iudicem elegeris:qō intellige cū aduersario.nec obstat.s. de iurisdi.om.iudi.l.i.ꝛ de peda.iudi.in.l.i.

a D fiscū. Siue fisc⁹ cōtra priuatū: vel ecōuerso. ꝓuatus cōtra fiscū cām habeat quis cognoscere debeat:q̄ritur.

Rñ.pcur.ceſar;nec a partib⁹ vt ognoſcat p̄cūi exigē debz

ſ Jquis. Prediū a p̄incipe cōduxiſt;cām titius habuit q̄s debeat de ea cognoſcere:q̄rit.rñ.q̄ pcurator p̄incipis.z ſi aliter iudicat q̄ debeat:nō ſolū ſibi nota infamie īminebit:ſed officiali ſuo ineſt diſcrimen.

o Dominicis. Si colon⁹ p̄incipis cū alio colono eiusdem cām h̄eat q̄s cognoſcere debeat:q̄ritur.rñ.q̄ non aperit coram quo.tu dic q̄ coram p̄fecto:non duces:vel p̄positi ſacrorū limitū:vel p̄ſes puincie cognoſcāt.ſecus ſi p̄iuatus cū colono p̄incipis:vel ſeruo crediderit litigandū.z hoc eſt quod ſubiungit.l.ſeq.

c Cum aliq̄d. Cū colonus p̄incipis vl ſeru⁹ aduerſus p̄iuatū aliq̄d delictū cōmiſerit:q̄s cognoſcere debeat:q̄rit. rñ.q̄ p̄ſes vna cū pcur.ceſa.z ſi crimē aduerſus eū pbatum fuerit;put leges dicunt puniatur.

v Niuerſi. Si pcura.p̄incipis vel actor cōtumeliam vel iniuriā alicui intulit:q̄;iniuriā paſſus eſt q̄rimoniā ſuā coraz p̄fecto vel p̄ſide puincie ponere nō dubitet: z ſi cōtra eū pbatum fuerit igne cōcremetur.

n Ullū. Sicut officiū pcur.ceſa. exactioni tributorum vel carc.deſeruiente:q; erat tabellio aliq̄s cām pecuniariā habuit:q̄s cognoſcere debeat:q̄rit.rñ. q̄ pcura.ceſa. niſi de crimine capitali accuſet:quo caſu p̄ſidis p̄ſentia neceſſaria eſt.vt dicit.l.ſequēs.

b Ac. Siue colon⁹ p̄incipis ſiue ſeru⁹ vel inquilin⁹ ꝯ aliquē agat in cā criminali z ab aliquo cōueniat p̄ſes cū pcura.ceſa.cognoſcet;nulla fori p̄ſcriptione opponenda.

¶Quando liceat vnicuiq;. Rub.

l **Iberam.** Siue p̄iuat⁹ ſiue miles vt poplator agrū alicui⁹ intrauerit dñs agri interficiendi eū h̄eat poteſtatē: z ſi publica itinera cauſa ſpoliandi homines frequētauerit:nō expectato iudice interfici p̄t.melius em̄ ꝛc.q.d.melius eſt vt interficiat q̄ euadat. poſtea trahat ad iudicē cū inficiari poſſit ſe agrū itraſſe;nec eum intraſſe domin⁹ pbare poſſit.

o Primēdo. An militie deſertor cū inueniat nec expectato iudice interfici poſſit;q̄rit.rñ.q̄ ſic.

¶De inofficioſo teſtamento. Rub.

c **Um de.** Materfa.extraneū inſtituit filiū: p̄terijt vel exheredauit: inſtitutū rogauit de hereditate reſtituenda titio z reſtituit: vult filius agere querela inoff.cioſi vt rūpat teſtm̄:an poſſit:q̄ritur rñ.q̄ p̄t.z ea plata z finita ſi obtinuit aget peti. here.vtili. q̄ datur aduerſus fideicō.q̄ ex titulo ex teſtō poſſidet rupto q̄rela tñ plata z finita.z ſic titul⁹ p non ti.habet:ſicut ſi ageret directa ſi p herede vel p poſſeſſore poſſideret tolletur inofficioſi querela.

q Clamuis. Titius teſtm̄ fecit:filiū emancipatū exheredauit:agere vult querela inofficioſi:an agere poſſit objcit em̄ ſcript⁹ q̄ iure ciuili ſit incognit⁹:q; emancipatus z ideo q̄rela inofficioſi agere nō poſſit q̄ de iure ciuili introducta eſt q̄liter ſuccurrat:q̄rit.rñ.q̄ recipere debz a iudice bonorum poſ.i.aliquā rē vt beneficio hui⁹ decreti notitiā iure ciuili reſtituant res hereditarie.i.gra agnoſcēde litis:nec ei āmodo obijcie q̄ a iure ciuili ſit īcognit⁹:z ea accepta nō min⁹ agz querela anteq̄ rem accipiat poſſeſſorio;alij ſunt petēdi modi tamē.ſed hec verior eſt.

ſ Jmater. Mulier fecit teſtm̄:duos filios quos h̄uit teſtō inſtituit:poſt teſtm̄ factū titiuz ſuſcepit z deceſſit nulla facta eius mentione:an aduerſus fratres q̄rela inofficioſi cōpetit;querit.rñ.diſtinguit:aut potuit mutaſſe teſtm̄: aut nō. Primo caſu ſi potuit z non fecit aget. Scōo caſu ſi nō potuit morte p̄uēta nō aget: ſz videt eū cū aljs inſtituiſſe ꝓpter affectionē maternā:z in virilē vocabit portionez.ſi aūt extraneos inſtituiſſet q̄rela inoffi.agere poſſit.

c Cum ex cauſis. Teſtm̄ feciſti:exneū inſtituiſti;filiū exheredaſti ſcriptū:de manumittendis q̄buſdā ſeruis rogaſti manumiſit:egit poſtea filius q̄rela inofficioſi.z obtinuit.vult revocare libertates ſeruis p̄ſtitas fm ſnias p̄toris ab herede ſcripto an poſſit:queritur.rñ.q̄ non.

ſ Jpater. Auus tuus fecit teſtm̄:patrē tuū exheredauit extraneū inſtituit:heres aduerſus ſcriptū q̄relā inſtituit pater poſt lit.cōteſ.deceſſit pater:an te herede relicto ad querelā inceptā vel aliquo mō p̄paratam ad te tranſmiſerit:q̄ritur.rñ.q̄ ſic.z eā exequi nō p̄hiberis.

c Cum queritur. Extraneū inſtituiſti:filiū exheredaſti aliquo modico ei relicto:an de inofficioſo agere poſſit:queritur. diſtinguit,aut eſt minus q̄rta illius partis quā erat habiturus ab inteſtato:aut nō.primo caſu aget.ſecūdo non.

n Quiſſime. Hec auc.determinat.l.C.dicit lex q̄ filius debet habere q̄rtā partē eius qō haberet ab inteſtato dicit hec auc.q̄ ſi ſint q̄tuor filij;q̄libet habere debz trientē eius portionis: quā haberet ab inteſtato.z ſi ſint plures q̄ q̄tuor:dz quilibz habere ſemiſſem:nec pōt teſtator hui⁹ portionis vſumfructū alij legare.Sequit alia auc.

v Ade ſi parens. Hec auc.addit dicēs q̄ ſi pater alicui filioz fecit īmēſam donationē.i.vltra.ir.vncias dedit ei:ceteri filij habebūt tm̄ p legitima portione:q̄ tū habituri fuiſſent:ſi donatio illa facta nō fuiſſet:z ille fili⁹ cui dōata eſt pōt abſtinere ab hereditate:dūmodo ſuppleat portionē ceteroꝝ filioꝝ:ex hoc qō ſibi donatū eſt.

n Eptem. Habebas filiū z ex eo neptē:filiū emancipaſti:neptē in ptātem retinuiſti:extraneū inſtituiſti:filiū z neptē exheredaſti:deceſſit fili⁹ anteq̄ inoffi.querelā inſtituiſſet aduerſus ſcriptū:an neptis agere poſſit:queritur.rñ.q̄ pōt z videbat q̄ nō.qz alius eā p̄cedebat tpe mortis aui.ōriuz tamē verū eſt. Jtē qz emancipat⁹ videbat z ipſa extra familiam cōſtituta.z ſic nō admitti.

p Arentib⁹. Paterfa.ſubſtantiā ſuā inter liberos dividere pōt:aljs min⁹:aljs plus relinquere pōt.z ita tñ vt nulli min⁹ q̄ ſuā quartā relinquat:ita tamē vt nulli minus relinquat q̄ q̄rta eius partis quā habitur⁹ eſſet ab inteſtato.ſi ḡvni minus q̄ ſuā q̄rtā reliquerit:z fm volūtatez defuncti p portione ſua creditoribus hereditatijs ſoluerit:vel alio mō agnouerit. Si maior.xxv.an.fecerit:an defuncti teſtamētū p querelā iofficioſi ipugnare poſſit:queritur.rñ. q̄ nō z hoc in ſecunda.

d Einofficioſo. Paterfa.miles teſtm̄ iure militis.i.cū duob⁹ teſtib⁹ cōiter.vel cū.vi.in militia cōſtitut⁹:fecit exheneū inſtituit:filiū exheredauit:an filius inoffi.agere poſſit; queritur.rñ.q̄ nō.qz nec teſtm̄ cēturionis vel tribuni ipugnari poteſt per inoffi.querelam.

ſ Jhereduz. Quintian⁹ fecit teſtm̄:exneū inſtituit:filiū exheredauit cōtra ſcriptos.vult fili⁹ agere q̄rela inoffi.bona ad fiſcū deueniūt iure ſucceſſionis:qz delictū commiſerūt:vel vacantia ei⁹ occupat:an fili⁹ agere poſſit:queritur.rñ.q̄ ſic.ſed non apperit q̄ actione nec aduerſus quē. tu dic aduerſus fiſcū q̄rela. Jn primo caſu cū bona hereditū fiſc⁹ occupauit rōne delicti.ſcōo caſu peti.here.cū bona occupauit fiſcus vt vacantia.z hoc coram pcura.ceſaris qui cognoſcit inter fiſcum z p̄iuatum.

i Marenā. Si filiū habēs arenariū gra virtutis exercende cū beſtijs pugnabat in arena:an tibi ſuccedere poſſit:q̄ritur.rñ.q̄ ſic.cū libertatē z ciuitatem retineat:nec in arenā dānatus eſt vt ſeruus pene efficeret.ſed ſi eſz:et exheredaſti eū z extraneū inſtituiſti de inoffi.agere nō poterit niſi z tu arenarius fuiſſes.

ſ Jpater. Paterfa.fecit teſtm̄:filiū inſtituit ex. vi. vncijs:z inſtituit filiā ex.iiij.z ex duab⁹ vxorē z filiū ḡnauit z filiā:ſi infra.xxv.an.deceſſerit portionē ſuā alij reſtitueret.vult tutor vel curator filie agere q̄rela duab⁹ rōnib⁹.tū qz filia grauata eſt de reſtituēda hereditate.tū qz inuenitur min⁹ habere q̄ habitura eſſet ab inteſtato.has rōnes non reddit littera:an poſſit:queritur.rñ.q̄ nō poſſit.qz eſt poſſibile tam filij q̄ vxoris portionē ad eā poſſe peruenire.

c Cum duob⁹. Paterfamil,habēs duos filios:vnum

in.v.vncijs instituit heredē:t instituit heredē extraneū i.vij. aliū filiū exheredatū fecit:ab extraneo legata relinquit t libertates.exheredat⁹ aduersus eūz egit t obtinuit:t pro sua parte ruptū est testm̄:an legata relicta in illa parte testamenti q̄ p q̄relā rupta est debeant̄:querit̄.rn̄.q; nō. sz si libertates siue directe siue fideicō.relicte sunt p̄stande.

e Cum qui. Aliq̄s filiū exheredauit:eūneū istituit:egit filius querela inoffi.t succubuit.vult dicere testm̄ falsum:an possit:querit̄.rn̄.q; sic.t si primo accusauit de falso t succubuit:pōt postea agere querela.Lex sequēs clara est.

c Contra. Materfa.extraneū instituit:filiū exheredauit:exheredato due dant̄ vie. Prima vt dicat testm̄ ipso iure nullū:si forte fuerit impfectū:vel nō iure factū. secūda vt dicat inoffi.Si ergo dixit nullū t in ventilatione cause istius labit̄ q̄nquēniū t succūbat:an q̄nquennio elapso q̄ rela agere possit:q̄si cōtra ipsum nō curret p̄scriptio q̄nquēnalis:q̄rit̄.rn̄.q; sic.q; licet tpe currat talis p̄scriptio nō nascitur hinc:cū ei desidia iputari nō possit:cū agere nō cesset.

c Cum. Filius matrē p̄terijt:sororē instituit:an iure inoffi.q̄rela agere possit:querit̄.rn̄.q; sic.vel pone sic.due erāt sorores:titia t seia:habebat filiū seia:seia titiū instituit t filiū p̄terijt:an inoffi.q̄rela agere possit:q̄rit̄. t forte potest si fili⁹ seie instituť sit turpis persona.

c Cum te. Filiā tuā cuidaz in matrimonio copulasti:si te p̄cipiēte a viro diuerteret:nō diuertit:t,ppter hoc in testamēto tuo eā exheredaueris:t extraneū instituisti:an iofficiosi querela agere possit:querit̄.rn̄.q; sic.

f Ilia. An pater filiā suā:q; more meretritio viuit:exheredare possit:querit̄.rn̄. q; sic.si nō incōsulto calore hoc fecerit:vtputa q; tm̄ audiuit murmur statim exheredauit.sequit̄ aut̄.sed si.post.xxv.annos nō pōt filiā suā exheredare si more meretritio viuit:si culpa sua nō est tradita viro.

f Ilia. Materfa.filiā suā cuidā mrimonio copulauit demū penitentia ducta:vult vt a viro diuertat:an si filia ei nō paruerit eā p̄terire t alios istituere possit. q̄rit̄ t rn̄. q; nō.q; filia nec matris icōstantia nupta vel vidua esse cōpellenda est.

f Patris. Testator extraneū instituit filiuz fratris vel sororis exheredauit:an ei det̄ inoffi.q̄rela ad rūpendū testm̄ patrui auūculi:q̄rit̄.rn̄.q; nō.q; nulli ex collateralib⁹ dat̄ nisi fratri t sorori nisi testamētū accusent de falso:vt ab ītestato succedere possint.

f Imarit⁹. Testator vxorē suā ex asse heredē instituit filiā exheredauit nihilo ei relicto:an aduersus matrez q̄rela inoffi.agere possit filia:q̄rit̄.dicit̄ q; sic.cū nullā ingratitudinē cōmiserit:t ea vincēte q̄cq̄d marito a matre debebat̄:forte dos vel aliud debitū a filia cōsequet̄.

t Estamēti. Materfa.volebat facere testm̄ filij sui ne faceret:interdixerūt:t postea fecit t filios p̄terijt:t extraneos instituit:an filij iofficiosi q̄rela agere possint:querit̄.rn̄. q; hij non possunt.q; manifestā offensam ꝺxisse videnť.

t Estamentū. Filiusfa.miles etiā castrē.peculio testm̄ fecit:extraneū instituit heredē:p̄rem exheredauit:an p inoffi.querelā a p̄re vel a filijs eius ipugnari possit: querit̄. respondetur q; non.

f Ilius. Si mater filios suos etiā in sacris patris constitutos:vult heredes instituere:sed timet ne p̄ ad quē pertinet vsufru.eoz:q; filijs acq̄renť bona dissipenť. Cōsuluit ergo.l.ista sub cōditione instituere:si p̄ eos emancipauerit: nō accipiet bo.pos.fm tab.nec noie filiorū aget q̄rela cū magis voluit mater filijs suis ꝓuidere q; iniuriā inferre. In fi. dicit q; ea bona dz restituere filijs emancipatis.l.pater.

e Trib⁹. Filiū tuū ipuberē instituisti ex trib⁹ vncijs:t sic habz q̄rtā partē quā habitur⁹ erat ab intestato t ei directe in illa q̄rta substituisti:sic.si fili⁹ me⁹ intra ānū pubertatis decessit titius heres esto:an filio det̄ querela q̄si videatur grauatus p substitutionē:querit̄.dicit̄ q; non.

f Patres vel sorores. Si frater vterin⁹ extraneū instituit:t fratrē aut sororē vterinū exheredat:q̄rit̄ an possit vterin⁹ agere q̄rela inof.q̄rit̄.rn̄.q; nō.sec⁹ in fratre cōsanguineo.t b̄ sequit̄.An aūt frater ꝺ sanguine⁹ fratris sui consanguinei possit ipugnare testm̄:q̄ritur.rn̄. q; sic. siue durauerit cognatio:q; nō fuit emancipat⁹ siue nō:si p̄sona instituta turpis fuit:aut alias infamis:vel libertus. sec⁹ est si seruus necessari⁹ fuit institut⁹.q; aduersus eū non poterit obij ci inofficiosi querela.

l Iberi. Si q̄s testm̄ fecit:t extraneū instituerit heredem:filiū exheredauit:si vult fili⁹ ad q̄relā iofficiosi.admitti ꝓbare dz se gratū extitisse t ab obsequio p̄ris nō recessisse nisi extrane⁹ heres script⁹ ꝓbauerit ipsum filiū fuisse ingratuz.et hoc in p̄ima.Si ergo filius matrē exheredauit t ex cā iusta vt q; filiū insidijs obsedit:vl' inimicis sibi amicitias suas cōiunxit.t hoc ꝓbatū fuerit:ad q̄relā nō admittat̄:sz filijs etiā manebit vltima voluntas firma.t hoc in tertia.

p Coniā. Si paterfami.filie sue dotē dederit vel filio donationē ,ppter nuptias:t postea testm̄ fecit t extraneū instituit:an ad excludendā inof.q̄relā p̄dictis filie t filio donatio t dos in quartā cōputari possint:q̄rit̄. rn̄.q; pōt. si de substātia p̄ris vel matris ,pfecta sit dos:vel ,ppter nup. donatio.nec refert pater vel mater dotem dederit vel alius de parentib⁹ paternis vel maternis masculis vel femininis.t hoc in p̄ima t in scōa parte.

o Quimodo. An fili⁹ cui pater min⁹ ltīma reliq̄t vel iure institutiōis vel legati vel fideicōmissi:t extraneū heredē instituit:an testm̄ patris p inoffi.querelā vt rūpat̄ impugnare possit:q̄rit̄.rn̄.q; nō.sed hodie ex hac.l.agat ad supplementū legitime.t hoc nisi ab herede scripto ꝓbet̄ ingratus:t si p̄ eū ingratū nō direrit:nō licebit heredi dicere euz ingratū.t hoc in p̄ima parte. Et hec sunt vera q̄n p̄ de filio mentionē fecit t ei aliq̄d iure instī.vel legativel fideicō.reliquit.Si eīm ei nihil reliquit:sed silentio eū cōtēpsit tunc vetera iura obseruant̄.q̄ aūt illa sint nō apitur. t hoc in secunda.Si aūt pater filio suo emerit militiā:an ad excludendaz inoffi.q̄relā eā filijs iputabit in q̄rtā:cuz talis militia vendi possit:t mortuo eo ad heredē suū p̄cium poterit trāsmittere. rn̄.q; sic.ita vt inspiciat̄ militia q̄ erat tpe mortis testatoris:vt si tūc decessisset filius:q̄tū trāsisset ad heredē tm̄:nūc sibi imputabit in quartā.t hoc in tertia.Quō aūt dictuz est q; militia nunq̄ iputari debeat in q̄rtaz:in alijs q̄ in silentiarijs q̄bus p̄ceps reuelat cōsilia:intelligendū est.illi eīm nō iputabunt sibi in q̄rtā militiā a parentib⁹ emptam:sz ex fauore hui⁹.l.habent p̄cipuam.t hoc in quarta parte.

q Ele filio nuptura. Tibi pater aliq̄d iure institutiōis siue fideicō.siue legati reliquit:nō dat̄ inoffi.q̄rela. sed cōditio ex.l.supiori ,pri.ad supplemētū legitime. sed si nihil reliquit fuant̄ iura vetera.illa locū habēt:cū pater in script] fecit testm̄:an idē sit in testamento sine scriptis facto qō in b §.rn̄.q; sic.

q Coniā. Que in duab⁹ ,primis.ll.dicta sunt recitat adhuc impator adijciēs vt si testator min⁹ legitima relinquerit filio:t eū in ea grauauit:forte detrahendo, vsufru. vl' sub cōditione aliq̄ introducente morā ad supplementū legitime cōditionē ex hac.l.hēat vt eā p̄cipiat sine vllo grauamine: t perinde sit ac si nullum grauamē in testō fuisset ascriptū.

f Iquis. Si testator vnū ex suis filijs ex.x.vncijs instituerit:aliū ex duab⁹ vt nō sit loc⁹ querele inoffi.istitut⁹ in duab⁹ vncijs his cōtent⁹ fuit:sed institut⁹ in maiori parte eas sibi restituere detractauerit.q̄liter sit puniēd⁹:q̄rit̄.rn̄. q; cōdēnabit̄ in id q̄ sibi erat restituendū.t b̄ in tertia parte alterius rei eiusdē q̄titatis.alijs q̄ eodē testō scripta sunt ad effectū ꝓducendis.t hoc in p̄ma. In scōa tangit imperator quandā antiquitatē invna sua parte in qua ꝓtinebat̄ q; mater si filiū suū infantē exheredare vellet non posset nisi in odiū mariti hunc articulū corrigit.in p̄in.statuens vt mater in odiū sui mariti filiū nō exheredet:q; nō debz q̄s alterius odio p̄grauari:nec refert maior fuerit vel mior:cū filios suos instituere valeat sub ista cōditione:si p̄ eos emancipauerit t sic odiū mariti puniet t filijs in nullo p̄eiudicabit. Absurdum essi esset illum alterius odio p̄egrauari q̄ nō sentit:vel eū vt ingratū exheredari.t hoc in secunda.

ſ Jqs. Tu testator extraneū heredē instituisti:filiū exheredasti:nepotē ex filio natū:vel in ventre matris tue reliquisti:decessit filius:postea extraneꝰ hēditatē adiuit:an nepos posset rūpere testm̄ aut:querit̄.primo allegat ꝙ non. aut ex ꝑsona sua agere vult:aut ex ꝑsona pr̄is.ex ꝑsona sua nō pōt.qr aliꝰ eū morte testatoris p̄cessit ex ꝑsona pr̄is:non qr nō dat̄ q̄rela nisi demū adita hereditate:si ante aditā hereditatē decessit:vñ ea nō agnitā nec ꝓparata ad heredem trāsmittere nō potuit.de ista qōne multū inter iurisperitos erat altercatū:nec tñ diffinitū.dicit g̃ imperator ꝙ nepos iste aget ō ioffi.q̄rela:r rūpet testm̄:r ab itestato succedz:nisi i q̄ tuor casib⁹.Primꝰ est si scriptꝰ heres patrē,pbauit ingratū Scōs est si testator ei legitimā reliquisset:sed si mīꝰ legitima reliquisset aget ad supplementū.Tertius est si pater q̄relā repudiauit.Quartꝰ est si pater tuus vltra quinquenniū tacuit:nec egit querela.

ſ Jqñ. Filiussa.q̄ alias testandi facultatē nō habuit a p̄incipe ipetrauit vt liberā hēret testamēti factionē r nō obseruato iuris cōis solēnitate q̄ in testamentꝭ exigitur cū duobꝰ testib⁹ testari voluit:an possit:querit̄.rñ. ꝙ non. qr per tale p̄iuilegiū ei nō cōcedit̄:nisi vt hēat legitimā r ꝯsuetam testandi facultatē.nō em̄ obtentu talis p̄iuilegij testamenti obseruato multis excogitata vigilijs debet euerti.

i Lud. Filius pepigit cū p̄e de nō ipugnando testamentū p̄ inoffi.q̄relā accepta certa q̄ntitate pecunie vl̄ spē a p̄e:lapso tpe fecit p̄ testm̄:extraneū instituit:filium exheredauit:an nō obstante pacto possit filiꝰ testm̄ ipugnare: q̄rit̄.dicit ꝙ ꝑp̄ pactū filiꝰ nō grauab̄:sed an agere possit q̄rela nō apperit.hec vera sunt qñ cū patre filiꝰ pactū fecit.secus si cū heredib⁹ patris trāsegisset:quo casu videt̄ iudiciū patris filiꝰ agnouisse.r hoc in scōa,r generaliter qñ pat̄ filio aliq̄d reliq̄t:vel iure institutiōis:vel legati:vel fideicō.vl̄ p dona.cā mort̄ꝭ:vel inter vivos:vt istud filiꝰ reputet sibi in q̄rtā:r post mortē p̄is illud filiꝰ agnouit simpl̄r.i.nullam faciens mētionē de repletione:nō ꝓpter hoc sibi p̄iudicat quominus possit agere ad supplementū.r hoc in tertia. In q̄rta dicit ꝙ hec.l.extendat̄ non solū ad filiū r filiā sed ad illas ꝑsonas que de inoffi.agere possunt.

ſ Cimus. In p̄ima parte facit mētionē illi⁹ cōstitutionis.ſ.e.oīmodo.dicēs:ꝙ si testator filio relinquerit aliq̄d:vel titulo institutionis vel donatōis:r istud euictū fuerit ꝑ extraneū vel ꝑ heredē scriptū oz repleri siue in toto siue in parte fuit euictū.nec hz locū fal.sed siue mīꝰ legitima ab iitio fuerit relictū siue legitima: ſz grauab̄:rei g̃uate diminutione tpali siue conditionali locū hēat repletio:nec ex fructibus repleat̄:sed ex bonis p̄is hereditarijs: immo nec ex eo qō gr̃a substitutionis:puta qr in legato alij fuit substitutus lucratꝰ fuerit:vel sibi habēti ꝓp̄rietatē noīe legati:vl̄ aliquo titulo a p̄e cui accreuit vsufr̄.In tertio dicit ꝙ si extraneo instituto:filio exheredato fuerit rogatꝰ institutꝰ de restituenda hereditate filio post mortē:vel vsq̄ ad certū tp̄s vt nō careat debita legitima:statim q̄rte partis fiet restitutō:r nō expectata morte heredis aut aliq̄ tp̄is iteruallo.reliquę aūt partes cum decessit heres:vel ꝓut testator dispoſuerit a quo tpe currat q̄nquēniū infra qō agere possit exheredatꝰ i.quo elapso excludit̄ a q̄rela:q̄rit̄ an.i.a morte testatoris an ab adita hereditate fm tp̄s.r rñ.ꝙ ab adita hereditate fm vlpia.r nō a die mortꝭ testatoris fm modestinū. Sed qr heres tp̄s adeunde here.posset ꝓgare r filiū sua legitīa defraudare.Statuit imperator vt si in eadē ꝓuincia cōmoretur scriptꝰ r exheredatꝰ filiꝰ:det̄ spaciū sex mēsiū ad hereditatē adeundā.Si in aduersis ꝓuincijs det̄ ei anni spaciū cōnūerandū a morte testatoris:r si intra statutū tp̄s nec adire nec repudiare voluerit:ꝑ officiū iudicis cōpellab̄.r si filiꝰ medio tpe.i.post mortē testatoris:r ante aditaz hereditatē decesserit:q̄relā lz nō ꝓparatā:qr nec libellum porrexit nec in ea lis est cōtes.ad filios transmittit:ad extraneos aūt ita demū potest transmittere:si ꝓparatā relinquat.r hoc in quarta.

c Cm antiquitas. Olim licebat militib⁹ in castrensi peculio testari militantib⁹ iure militari. veteranis aūt r qui extra rē militarē positi sunt iure cōi:r in q̄si castr.pecu.q̄bus spāliter fuerat indultū testari:puta ꝓsulib⁹ r alijs certis ꝑsonis dignitatē habentib⁹ iure cōi tm̄:r spāliter super salarijs sibi administratōnis administratis.r hoc q̄dem puīl.extēditur hodie gñaliter ad oēs q̄ rōne officij de publico salaria capiūt:sed hodie nō solū his sed in oi alio q̄si castrēsi peculio quilibet pōt testari sine timore in officio q̄rele adijciēs ꝙ sicut q̄rela inoffi.in testō locū nō vendicat militari: nec ꝺ eorū decretionē admittat̄.b vsq; ad.ſ.si em̄ rc.ibi ei dicit ꝙ b nō sine rōne introducta sunt tali argumēto subnixa:nec olim patrono ꝺ testm̄ liberti sui sup peculio castrē.i.reb⁹ in castro acquisitis cōpetit bo.pos.p̄terito eo. In fine dicit qr durāte p̄ria ptāte hac imunitate gaudent in q̄si castren. peculio sui nō iure effecti:cū nec tūc peculiū dicit̄ cōfuso patrimonio ex tunc sicut ceteri nō subiacent q̄rele inofficiosi.

De inofficio.dona. Rub.

Vt. Paterfa.filios habens q̄uor donauit duob⁹.r.vncias inter vivos.postea fecit testamentū r oēs in duab⁹ vncijs residuis instituit:demū duo nō habere inueniunt̄ nisi vnicā vnciā:r in eā legatis r fideicō.grauauit:q̄liter eis succurrat̄:q̄rit̄.rñ.ꝙ sicut cōtra extraneū instituit:filio cui debitū bonoꝝ subsidiū relictū non est datur inoffi.q̄rela:ita r his dabit̄ ꝺ duos alios q̄rela de inoffi.dona.r ꝑ eā cōsequent̄ debitū bonoꝝ subsidium.

p Ater. Pater vni ex filijs inter vivos simplici donatione cōtulit fere totū patrimoniū r in residuo postea eū r aliū filiū instituit:ita ꝙ filius in quo nō fuit facta donatio inuenit̄ mīꝰ habere q̄rta q̄liter sibi ꝓsulab̄.q̄rit̄.distiguit̄ aut ille in quē facta fuerit donatio erat emancipatꝰ: aut nō scdo casu ꝑ iudiciū famil̄.hercis.qō datū est ad diuidendum res hereditarias in quib⁹ erāt instituti:is cōsequit̄ q̄rtā eius portionis:quā erat habiturꝰ ab intestato incolumē. Primo casu qr donatio tenuit ante mortē donāt̄ nō cōfirmab̄ aget querela inofficiosi.donationis ad exēplū querele inoffi.testa.

p Recib⁹. Si inter exneos donationē inter vivos fecisti:r totū p̄imoniū exhausisti r in modico vel in nihilo filiū tuū instituisti:an aduersus donatarios cōpetat q̄rela inoffi.donationis.rñ.ꝙ sic.

ſ J filius. Superi⁹ dictū est q̄liter ꝓuideat̄ filijs:b q̄liter parentib⁹,dic ergo:filiꝰ donationē fecit in exneum r totū p̄imoniū exhausit:ita ꝙ nec remāsit matri debitū bonoꝝ subsidiū q̄liter ei.ſ.matri succurrendū sit:q̄ritur.distiguitur:aut ex ꝑsona filij pōt restitui:aut nō. In p̄imo casu nō dabitur sibi q̄rela inoffi.dona.aduersus extraneū ad exemplū querele inoffi.tes.ꝙ non datur qñ aliud supereſt auxiliū secundo casu sic.

ſ J totas. Si in filios quos emācipatos habebas credens te plures filios nō habiturū:totū tuū p̄imoniū contulisti:r postea vxorē duxisti r filios suscepisti:querit̄ an ex donationib⁹ factis detrahi possit q̄rta vt eam filij q̄ nihil habere inueniunt̄ ꝓsequi possint.dicit̄ ꝙ sic.vel fit qō q̄tenꝰ sit detrahendū ex p̄dicta donatione,r dic vsq; ad eā quātitatē q̄ sufficiat filijs:postea natis:ad debitum bonoꝝ subsidiū:vel qō fit q̄liter sit eis succurrendū.r dic ꝙ agent querela inoffi.donatio.vt ex p̄dicta donatione detrahat̄ q̄rta.

c Cm donationib⁹. Si in vnū ex filijs tuis imensam donationē fecisti:ita ꝙ fere totū p̄imoniū exhausisti. demū codicillis qō superat inter ipsum r fratrē donatarium diuisisti:an querela inoffi.dona.agere possit frater ꝺ fratres donatarium:querit̄.rñ.ꝙ sic.nisi voluntatē tuaz agnouisset: vel aliud ei auxiliū cōpetijsset:puta beneficiū in integrū: vel nisi sibi relictū ad excludendam querelā sufficiat ad exemplum inofficiosi testamenti.

ſ J mater. In.l.superiori dixit de p̄e: hic de mr̄e. pone ergo ꝙ materfa.totū p̄imoniū suū exhausit in vnū filioꝝ ꝑ donationē;alteri quedam donauit q̄ nō sufficiebant ei ad

quartam:an ei detur querela inoffi.dona.dicit.q̄ sic.

f Aliqueat. Si mater tua in fratrē tuū donationē iter vluos cōtulit:z prīmoniū suū totū exhausit ne si testamentū fuisset z te in mino:i.s.debito nature subsidio patrem fratrē tuū in maio:e instituisz testm̄ suū p inoffi. q̄rele impugnare posset:q̄liter tibi succurrat:q̄rit.rn̄.q̄ reuocabit donatio vsq; ad q̄rtā debitā nature partē q̄ p q̄relā inoffi.dona.

q Quod aūt. Pater tu⁹ matri tue p̄diū donasset ostante mr̄imonio nō tenuit donatio:z illud fratri tuo cōtulisset pr̄e cōsentiente:pinde est ac si pr̄ donauit:z ita reuocare nō potes in cui⁹ bonis si cōsiliū z euētus euenerit q̄ pōt si alienasset in fraudē filij ne haberet suā quartā qō in prīmonio patris statutū est:vt.s.diminuat rōne q̄rte. Illud idez in prīmonio pr̄is obseruet:vel sic:si ea q̄ mater cōtulit in filiuz si cū in bonis fuerūt pr̄is:vt si pater donauerat vxori vt ipsa donaret filio nō valuit inter virū z vxorē donatio.vñ debēt intelligi data de bonis pr̄is:z si p illas donatiões de facto det filijs debita bonoz subsidio:rōne quarte obseruabitur quod supra dictum est.

n On cōuenit. Nulli venit in dubiū q̄n sit silitudo inter q̄relā z inoffi.test.cā:q; in cā vtriusq; inest exclusio in tpe.q; sicut vna infra.v.an.dat z non vltra;sic nec alia.q; sicut vnā tollit ingratitudo:ita z aliā.

De inoffi.dotibus. Rub.

c Am omnia. Aliqua mulier liberos habēs ex p;imo mr̄imonio: conualuit ad scōm matrimoniū:secūdo viro oia bona sua dedit in dotē:fecit pactū de dote lucranda:q̄liter liberis p;imi matrimonij succurrendū sit:queri.rn̄.q̄ in exemplū ,offic.do. dabitur liberis querela inoffi.dot.

De petitione hereditatis. Rub.

f Enatus Hereditas alicui⁹ decedentis facta est caduca q̄ olim fisco deferebat:ꝺ possidentē istā hereditatē agebat fiscus:cui possesso:ꝺ dēnatus est.sed q; dubitabat in quib⁹ z inquātū nūc deberet ei cōdēnari. fecit adrianus impato: senatuscō.quo cauebat quid ex quo tēpore deberet fisco cōdēnari:hoc senatuscō. innouat impato: titus cui⁹ est hec lex: dicēs q̄ nō solū habet locū si fisc⁹ a p̄uato:sed etiaz si p;iuat⁹ a p;iuato petat. In scōa descendit ad spēs:z pone sic.tres habet partes hec lex. In p̄ma facit mētionē cuiusdā senatuscon.qō locū hz cū fiscus a p̄uatis hereditatē petebat fm antiq̄ iura.vt.ff.de peti.here. Itē p̄uatorū q̄ habebat locū silr fm iura.C.cū p;iuat⁹ a p;iuato hereditatē petebat. In scōo dicit hereditatē ad me ptinentez possedisti bona fide:z ante lit.cōtes.fruct⁹ z p̄cia ex vēditione rerū p̄cepisti:neq; vsuras neq; fruct⁹ p̄dioz reddere cogēdus es:nisi factus sis locupletioz. In tertia dicit q̄ post lit̄ cōtes.cū p litis cōtes.sis fact⁹ malefidei possesso: nō solū fructus quos p̄cepisti:sz quos p̄cipere potuisti. Itē vsuras p;ecioz ex vendit̄one rerū ante lit.cōtes.redactoz:a tpe lit.p̄tes. cōputandos restituere cōpelleris.

f Si post motā. Titius seiū instituit heredē:seius cōuētus a legitimo herede:puta gaio:sempronio vendidit partē dimidiā:demū hereditate euicta:an fruct⁹ teneat sempron⁹ restituere. Si vero decessit heres eius:q̄ritur. distinguitur:aut post motā cōtrouersiā emit; aut ante. p;imo casu tam ipse q̄ eius heredes tenent ad fruct⁹:z cū ista parte cōtinua illud verbū fructib⁹ eīi ꝛc.z dic auget hereditas.i. hereditatis petitio.scōo casu nō:nisi a tpe lit.cōtes.nō mote cōtrouersie.vt.s.l.pri.dictū est.z hec vera sunt cū vniuersitas empta est. Si vero emptoi res singulares p actionē in rem vendicari possent ab eo nō petitōe hereditatis;q; titulū hz z hoc in p;ima parte:z scōa z tertia.

b Ereditas. Petij a te hereditatē matertere mee quā credebā ptinere ad me cū nō ptineret:z succubui.si postea me heredē instituisti;tu verus heres;an mihi petēti ,eandem hereditatē ex successione tua ab aliquo possidēte obstabit rei iudicate exceptio:queri.rn̄.q̄ nō. videbat q̄ sic.q; in hac hereditate semel succubui:sed nō est ita.q; ex alia successione nūc ago. Itē q; nō eadē psona est q̄ cōueni⁹:q̄ essz huius.l.dubitatio.dic g̃ fm Jo.hereditatē nec ad te nec ad me ptinentē:sed ad seiū a te petij z succubui:postea instituit me seius:z a te eadē petij:an obstabit exceptio:queri.rn̄. q̄ nō q; nūc ex alia cā ago.videbat q̄ sic.q; eadē est psona q̄ conueni⁹:z eadē res q̄ peti⁹:sed nō est eadē cā.z hoc in p;ima.sz si petebā hereditatē pr̄is mei.q; dicebā testm̄ eius inofficiosum:z succubui.si postea peto:q; tm̄ testm̄ dico ipso iure nullum.q; sit ruptū p capitis diminutionē an obstabit mihi exceptio rei iudi.q̄ritur.rn̄.q̄ nō.q; nunc ex alia cā ago. q; dico testm̄ nūc ruptū vel falsum.z hoc in scōa.

i Restituēda. Hereditatē ad me ptinentē possedisti bona fide egi ꝺ te z succubuisti:an p retentionē cōseq̄ possis qō ,pbaueris in fun⁹ defuncti:vel infirmitate ei⁹ ipendisse:q̄ritur.dici⁹ q̄ sic. Idē est si creditoz ib⁹ hereditat̄ ,pbaueris te soluisse bona fide.q; a creditoz ib⁹ qō sibi debitū solutū est repetere non poteris.z hoc dicit cū.l.seq.

f Iputas. Habebas filiū z ex eo nepotes;filiū emancipasti nepotes in ptāte tua retinuisti:decessit fili⁹ dati sunt tutores nepotib⁹:cū dubiū esset eos in ptāte tua esse cognoscet iudex de vtraq; qōne.s.de hereditate:z an eos in tua ptāte retinueris:z si comperiat eos in tua ptāte esse nō tenebit datio.vl̄ sic.habui filiū:est emancipat⁹: habui nepotes ex eo:si dicat q̄ post emācipationē eos substituerit z qō eo mortuo nō sunt in ptāte mea: sed eis dati sunt tutores:z postea cōperio eos i ptāte mea esse.q; natos ante filij emācipationē:an possim hereditatē petere filij:p nepotes mihi q̄rtam:q̄rit.dicat q̄ possum fm iura vetera:z remouere tutores.p;ima positio verioz est.z plus cōcordat cū lr̄a.

b Ereditatis. Certū est dari cōtra eū q̄ possidet p herede vel p pos.peti.here. Sed queri. an possesso: excusetur ,ppter longi tp;is exceptionē. Rn̄.q̄ non.q; peti.heredi.mixta est in rē z in psonā.vñ dat vsq; ad.xxx.an.que autē vere reales sunt vsq; ad longū tp;s durant:nisi possesso: per vsucap.vel longi tp;is p̄scriptionē dn̄s fact⁹ fuerit. Sin aūt singulas res velit q̄s vendicare pōt repelli per vsuca.vl̄ longi tp;is p̄scriptionem.dic ergo q̄ actionū alie sunt reales alie sunt psonales:alie mixte.reales tollunt spacio.x. inter p̄sentes.xx.inter absentes:cū dat per possidētē bona fide z titulo. Si vero nō possideant titulo tollunt spatio.xxx.annorū.psonales.xxx.an.ypothecaria tm̄ tollit vsq; ad spatiuz.xl. an.mixte tollunt spatio.xxx.annoz.

l Iber. Petebā a te hereditatē titij: dicebas titiū esse seruū tuū:p;ius inquirēdū est fuerit seruus necne antequā intentet hereditatis petitio.

f Iscripti. Titius duos cognatos suos heredes scripsit:scripti hereditatē repudiauerūt:si cognat⁹ ali⁹ de iure p̄toio vel agnatus de iure ciuili eā q̄siuit:an res hereditarias ab alio possessas peti.here.petere possit:q̄ritur.respondetur q̄ potest.

f Ilius. Delata filiofa.hereditate iussit pater vt eā adiret:fili⁹ nō obtēperans:postea penitētia duct⁹ eā adiuit longo tpe detinuit patre patiente z cōsentiente z sciente:an patri quesita videatur:queritur.z dicitur q̄ sic.

c Ogi. Primo ponit regl̄am:deinde subiungit exceptionē.regula talis est.null⁹ possesso: compellend⁹ est dicere titulū sue possessiōis nisi in hereditat̄ petitiōe vbi cōpellend⁹ est possesso: dicere:vtrū ,p h̄de vl̄ ,p possesso:e possideat:nō vt habeat q̄ ,p titulo sed quedā modificatio siue q̄litas est possidendi.

c Im hereditat̄. In p;ima parte dicit impato: quādam antiquitatē.olim em̄ si testato: scripsisset heredez z lis sperabat moueri a legitimo ꝺ scriptū heredē peti. her̄. interim nec credito;es debitū petere poterāt nec legatarij legatū:vel serui libertatē:sed differebat istoz petitio donec fiē accepisset here.petitio:ne possz p̄iudiciū fieri peti.here.et hoc in p;ima . In scōa dicit,hodie oēs habēt electionē: vel

ex cõmodato vel ex depoſito:vel ex alio ℨctu: vel ex mutuo cõueniendi poſſeſſorẽ vel petitorẽ ſi fuerint legitimi q̃ petãt legata q̃ debenť eis ab herede ſcripto eoq̃ poſſeſſore cautione pſtita a legatarijs de reſtituendis legatis ſi cõtingat ab eo hereditatẽ p̃ peti.euinci:vt ſi legatũ cõſtiterit in domũ ℨ fundo:fundũ ℨ fructꝰ ℨ domũ cuz poſſeſſionibꝰ reſtituat:ſi in pecunia.pecunia:cuz vſuris creſcentibꝰ ex q̃rta centeſime deductis tñ neceſſarijs ℨ vtilibꝰ ipenſis q̃s fecit legatarius in legato.Si aũt expectaret quouſq̃ iminere de hereditate qõ põt:ℨ ſi fuerit reſtitutio faciẽda itegra legata cũ augmẽto percipiat.ℨ hoc in ſcõa.Creditores aũt q̃ defunctũ habebant obligatuz ex q̃cunq̃ cã ſatiſfieri eis debz:ſed poſſeſſor victꝰ nõ aliter here.reſtituere teneť p̃riuſq̃ a petitore qõ ſoluerit fuerit cõſecutꝰ.Sed ſi petitor ſoluerit victꝰ a poſſeſſore iudicis officio repetet vel neg.geſt.act.vel cõditione ex.l.iſta ℨ hoc in tertia.Serui q̃bus data eſt libertas ſiue directa ſiue fideicõ.expectabũt vſq̃ ad annũ: vt ſi poſſeſſor fuerit victus:euaneſcãt libertates:ſi obtineat cõpetãt:ℨ poſt annũ ꝓueniãt ad libertatẽ niſi in vno caſu.ſ.qñ teſtiñ ꝓnunciatur falſum.Si aũt aliq̃s ex ſeruis fuerit actor manumiſſus:reddet rõnem poſt annuz. Itẽ peti. here.act.bo.fi.eſt: necq̃ fit bonefidei in poſterũ dubitabať.ℨ hoc in vltima.

De reivendicatione. Rub.

e **Tiam** . Si ſeruũ alienuz poſſediſti bo.fi.ℨ ex re tua vel operis ſuis q̃ſiuit.dño ſeruũ vẽdicanti reſtituere debeas ea q̃ tibi q̃ſiuit: q̃riť. diciť q̃ nõ.ſecus ſi mala fide poſſeſſor fuiſti.qz nõ ſolũ ipſum:ſed q̃cq̃d habet:ℨ operas ℨ operarũ eſtimationẽ.

i **Aferiorẽ**. Habebas domũ:vicinꝰ ſupedicauit:faciẽdo eã altiorez:qõ ſupedificauerat eſt cuiꝰ dñio cedat: an ſupimponentſ an cuiꝰ erat inferior pars domꝰ:queriť.dz q̃ dño cedat. Itẽ in ſolo meo in q̃ edificatũ nõ erat edificauit vicinꝰ:nec cõſtante edificio materiã ſuã vendicabit por dñis:ſiue edificiũ fuiſſet extructũ bona fide ſiue mala:ſiue ab eo cuiꝰ erat ſolũ:vel ab extraneo de aliena materia ſiue ex ꝓpria:bona tñ fide.Si aũt mala fide:aut ab eo cuiꝰ fuit materia:in hoc tertio caſu donaſſe videť.vł dic ſiliter qõ ad dominũ p̃riorem redit:niſi aio donandi edificauerit ſm.**O**.

m **Ater**. An mater vel maritꝰ poſſit vendere fundũ filie:ipſa inuita vel ignorante.diciť q̃ nõ.ſed filia eũ vẽdicare poterit:etiã nõ oblato p̃cio.ℨ hoc in p̃ma.Si aũt poſtea p̃ cõſenſum filie vẽditio ratificata eſt:vel ab ẽptore fundus ſit p̃ſcriptꝰ cõtra emptorẽ nullũ habet regreſſum:ſed in ſubſidiũ circa venditorẽ act.neg.geſ.egit ad p̃cium. ℨ hoc in

a **Uerſus**. De fundo meo me deieciſti titio ſcõa. bona fide emẽti vendidiſti:poſtea eundẽ fundũ ſeruo legaſti:an a titio eũ vendicare ſeius poſſit.rñ.q̃ ſic.niſi fuerit p̃ſcriptꝰ.vł pone in tribꝰ pſonis aliq̃s rẽ meã bona fide emit a malefidei poſſeſſore:an eã vẽdicare poſſim:q̃ritur.diciť q̃ ſic. niſi mihi obſtet vſucapio vel p̃ſcriptio. p̃ima verior eſt: ꝓpter illud verbũ ad te ꝓuenit.in fi.

d **Omũ**. Domũ ex ſucceſſione matris mee mihi ptinẽtem inuaſiſti:ℨ ex ea poſſeſſiones pcepiſti:in eaz dãna dediſti:an in reſtitutione domꝰ veniãt poſſeſſiones:q̃riť.dicitur q̃ ſic.nec ſolũ penſiões q̃s pcepit:ſi quas pcipere potuit reſtituet ℨ dãna reſartiet.ℨ hoc in p̃ma.an aũt ipenſas ſi q̃s in ea fecit repetere poſſit:queriť.diſtinguiť:ſi neceſſarias fecit repetet:ſi vtiles eas aufert ſine leſione p̃rioris ſtatꝰ rei ℨ hoc in ſecunda.

ſ **J** ex ea. Penes me tuã pecuniã depoſuiſti:eã in emptionẽ p̃dioꝝ collocaui noie meo:an res emptas vendicare poſſis:vtpote ex pecunia tua cõparatas:queriť. dicitur q̃ nõ.nec omnes:nec q̃ facta ex eis a me cõpẽſandi gratia recuperare poteris.

p **Artũ**. Si ex ancilla mea tu liber filiuz ſuſcepiſti:an eũ vt ſeruũ vendicare poſſim:queriť.diciť q̃ ſic.matris eñ ℨ nõ patris ſequitur cõditionẽ.

ſ **J** vt ꝓponis. Si ex pecunia tua quã miles apud te depoſuit funduz tuo noie cõparaſti:an p̃ fundo ſibi debeť rei vendic.q̃ritur.diciť q̃ ſic.obtentu militie.ℨ ſic ſoluiť **J**.l.ſi ex ea. Itẽ aget cõtra te act.mandati:ſi mandato tuo emiſti: vł nego.geſto.

d **Ote**. An ancillã tibi ab vxore datã i dotẽ vẽdicare poſſis:queriť.rñ.q̃ ſic.nec eñ vxor tua vendicare poterit.vł dic q̃ vxor egit rei ven.ℨ ſuccubuit:an tu nihilomiꝰ eã vendicare poteris:q̃ritur.p̃ima poſitio verior eſt.

c **Elm** ſup. Seruũ vt vernã ex ancilla natum poſſedi eũ vendicare volebã:ſi de intentione mea ꝓbare p̃ inſtrumẽta nõ potui:an p̃ interrogationẽ ipſius ſerui ℨ per teſtes ꝓbare poſſim:q̃ritur.rñ.q̃ ſic.

ſ **J** quis. Sciens alienũ agrũ ſeuiſti vel plantã impoſuiſti cuiꝰ dñio cedit q̃ ſertum vel ſatũ eſt:q̃ritur.diciťur q̃ dño ſoli cũ radices egerint:dño eñ accedere ſolum facit plantã vel ſegetẽ ſuã.i.ꝓpriũ dño.q.d.p̃ ſolum acq̃riť domiñuz in ſegetẽ:vel plantã magisq̃ acq̃ritur plantatori q̃ ſeminatori dñium p̃ ſatũ ſuuz q̃tꝰ per plãtationẽ vel ſeminationẽ.ℨ hoc in p̃ima.

ſ **J** aũt. Bona fide ſeuiſti:dño vendicanti q̃ ſemina tũ eſt obſtabit doli exceptio:niſi impenſas q̃s feciſti p̃ ſtiterit.ℨ hoc in ſecunda.

i **Uiuile** **Mancipiũ** mihi vendidiſti ℨ tradidiſti:ſed nondũ p̃ciũ ſolui:an p̃ reſcriptũ p̃incipis illud me iuito auocare poſſis:q̃riť.diciť q̃ nõ.ſed partus poſt traditõez editus dñi eſt.ſ.tuꝰ ſicut ℨ mater.ℨ hoc in p̃ima.Si aũt p̃ciũ nondũ tibi ſolui:aduerſus me ad p̃ciũ agere potes. et b in ſecunda.

o **Rdinarij**. Inter te ℨ me de ſeruis quibuſdã p̃ iterdictũ vtrobi erat qõ.qz dicebã dñium ℨ poſſeſſionẽ naturalez ptinere ad me:an poſſit ſimul cã ꝓprietatis intentari: queritur.rñ.q̃ nõ.ſed ſeruis exhibitſ agã cãm p̃mo.ℨ deinde cãm ꝓprietatis.vel ſic.cõueni te poſſeſſorio coꝝ vno iudice:voluiſti me cõuenire petitorio coꝝ alio:queriť an poſſis.rñ. q̃ non.qz p̃imo agitãda eſt cã poſſeſſionis:ℨ deinde ꝓpetatſ

c **Elm** a matre. Sciẽs a matre mea domũ meã emiſti: an eã vendicare poſſiz:queriť.diſtinguiť. aut ſucceſſi i totũ:ℨ in totũ repellar.aut in parte:ℨ ꝑ parte.qz heres ſum doli mali excep.me repelles:ſi nõ ſucceſſi nec repellar.

q **Otiẽs**. Elendidiſti mihi ℨ tradidiſti ℨ alteri ſiliter vendidiſti:q̃s noſtruz potior ſit:q̃ritur.diciť q̃ poſſeſſor cui tradita eſt nec p̃textu inſtroꝝ emptionũ q̃ nõ tradidiſti poterit mihi cedere poſſeſſionẽ ℨ a te p̃ciũ recuperabit cũ vſuris:habita cõpẽſatõne fructuũ quos pcepit:ℨ ſumptuũ vſq̃ ad cõcurrentẽ q̃ntitatẽ.ℨ hoc in ſcõa.ℨ perinde potiorẽ eũ eſſe in vẽdicatione poſſeſſionis cui p̃ꝰ tradidiſti. ſicut ſi mihi ℨ ei donaſſes illi p̃rius aũt eã tradidiſſes. ℨ b in tertia.

i **Marea**. In area mihi ℨ titio cõi edificaſti:cuius erit edificiũ:q̃ritur.diciť q̃ ptinebit ad meꝝ titiũ.ſi aũt portionẽ tuã vendicauero a te poſſidente:ℨ nõ ſumptꝰ quos feceris reſtituero: obſtabit mihi vendicanti do.ma.exceptio.

ſ **J** fundũ. Si tibi volenti fundũ meũ emere a nõ dño denunciaui ne emeres.qz nõ erat vendentſ quẽ emiſti: an ad fundum ℨ ad fructus quos percepiſti mihi teneariſ queritur.dicitur q̃ ſic.

r **E**. Si rem meã quã ignorabã meam tenuiſti:ℨ p errorẽ iſtã cõduxi:an mihi p̃iudicať quo minꝰ eam vendicẽ:queriť.diciť q̃ nõ.niſi vſucapta ſit vel p̃ſcripta.

i **Mdicia**. Fundũ tuũ a titio poſſidente vẽdicaſti itentionẽ tuã per inſtra ꝓbare non potuiſti:an alijs ꝓbationibꝰ vti poſſis:queriť.rñ.q̃ eũ a te petere debeo.

a **Poſſidentibꝰ**. Seruũ meũ a poſſidente vendicaui ℨ obtinui:nec reſtituere vult.qz dolo fecit:quo minus poſſet qualiter mihi ſuccurrať:q̃ritur.rñ.q̃ iuramẽtũ in litez mihi a iudice detur:ℨ iurabo ꝓ quãto nollem ſeruo carere ℨ intanto mihi condẽnabitur.

c **Ertum**. Si fundũ meũ a non dño ſciens emiſti: poſt reſtitutionẽ rei ad fructus teneris nõ ſolũ extantes ſz etiã cõſumptos.bonefidei aũt poſſeſſor ante litẽ cõteſtataz ad fructus extantes.ℨ hoc in ſcõa parte.poſt aũt litꝫ cõteſt.

omnes restituenť.ꝛ hoc in tertia.

ſ Jmancipiū. Mancipiū surripuisti mihi: vel abstuli ti ꝛ vendidisti:an ab emptoꝛe vendicare possim nō ob lato pꝛecio:queritur.dicitur ꝙ sic.

n Ullo. Si rem meā sine titulo possedisti:nec triennio nec decēnio q̄sisti tibi dn̄iū:an mihi reuerso ab hosti bus detur directa vendicatio cessante beneficio actionis re cisoꝛio:queritur.rn̄.ꝙ sic.

ſ Olēnibus. Si p̄diū fiscale possedisti ꝛ in solutione pēsionis cessasti:ali⁹ aūt noie suo plurib⁹ annis soluit qō soluere debuisti ꝛ fisco satisfecit:an videať sibi q̄sitū do miniū:queriť.rn̄.ꝙ non.nisi fiscus solēniter p̄ solutione sibi facta pꝛedium ei vendidisset.

m Oꝛe. Si fundū ad me pertinentē.p.x.annos ꝛ dimi diū possedisti:demū cū incepi vēdicare ꝛ lite pēdente cōpletū sit decēniū:an tps qō currat post lit.contes.tibi p̄fi ciat q̄ magis videaris p̄scriptionē cōpleuisse:q̄riť.rn̄.ꝙ nō.

r Es. Si rem aliena interuenire iusta cā possedit quis an illā vendicanti mihi ꝛ non p̄banti eam esse meam cogatur restituere:queritur.rn̄.ꝙ non.

De vsufructu. Rub.

ſ Jvsufruct. Oulier p̄ volūtate sua instituisti tuto hꝛede marito vsufru.omniū bonoꝛū ꝛ eoꝛ q̄ vsu cōsumūtur legitime reliquit an a debitoꝛib⁹ hereditarijs petere pecuniā possit: nisi pꝛi⁹ satisdederit de tanta pecunia restituenda si moꝛiať: vel capi te minuať.rn̄.ꝙ nō.etiā si testatrix onus satisdandi remisisſ

v Erbis. Si mihi in fundo vsumfru.legasti:an titio p̄ pꝛietatem possis obligare:queriť.rn̄.ꝙ sic.

ſ Jpatri. An vsufructuari⁹ decedēs vsumfru.trāsmit tat ad hꝛedes:queriť.rn̄.ꝙ non. sed moꝛte fructuarij vsufru.cū p̄pꝛietate cōsolidať.ꝛ hoc in pꝛima. an aūt p̄pꝛie tario decedēte vsufructuario superstite extinguať vsufru. di citur ꝙ non.ꝛ hoc in secunda.

v Sufruc. Jn fundo tuo vsufru.mihi legasti:an vtifrui possim anteq̄ satisdem boni viri arbitratu ne p̄pꝛeta tem ledā:q̄ritur.dicitur ꝙ non.ꝛ hoc in pꝛima.nec refert quā tum ad satisdationē p̄standā fuerit vsufruc.legat⁹:vel inter viuos cōstitutus.

ſ Jpater. Elsufru.fundi legauit marit⁹ vxoꝛi vsq̄ ad annos pubertatis filij sui īpuberis ipso facto pubere nihilomin⁹ vxoꝛ sciens vsufru.p̄cepit:an fructꝰ illi⁹ tp̄is qō fluxit post pubertatē fili⁹ a mſe petere possit:q̄riť.ꝛ dꝛ ꝙ sic.

i Nterest. Tres casus videť ponere hec lex. Pꝛimus est:cū vsufructuari⁹ pꝛietatē obligare vult cū sua nō sit.ꝛ hoc iure cōi.qꝛ res aliena obligari non pōt. Scō casu nō pōt p̄pter ius spāle.ſ.p̄pter.l.iuť.fundi dotalis:q̄ phibz obligationē ad pꝛimū casum in lꝛa respondet.nam vsufruc. ad scōm vero rn̄.p̄pter hoc supple vsufr.nō potuit ꝛc. Si li ter nec pꝛietatē cui dos inestimata data est.ꝛ hoc in p̄ma. Jn tertio casu q̄ pꝛietas estimata in dotē data est eā pōt maritus obligare:licet soluto matrimonio estimatio eius ad mulierez sit reuersura.ꝛ hoc in secunda.

c Elm vsufru. Elsumfructū dom⁹ mihi legasti modica īpendia sustinere debeo in reficiendo ne modica refec tione deficiēte ligna ꝛ talia pereant:ſz si in ea plus īpendi q̄ ad me pertineat:an a dn̄o p̄pꝛietatis repetere possim:q̄ri tur.dicitur ꝙ sic.

n Eqꝫ. Si mihi ꝛ hꝛedi meo in fundo vsufru. legasti: ꝛ illū.x.vel.xx.an.pcipim⁹.an spacio longi tp̄is sit no bis acquisita p̄pꝛietas:q̄ritur.rn̄.ꝙ non.nec dn̄o p̄pꝛietatē suam vendicanti obstabit longi tp̄is p̄scriptio.

v Sufruc. Elsufruc.quoꝛundā p̄dioꝛū ꝛ mancipioꝛū est matri nostre legat⁹:an ea alienare vel manumitte re possit:queritur.dicit ꝙ nō.ꝛ hoc in pꝛima. Jdē est si mini steriū alicui⁹ serui ei legasti.qꝛ eū nec manumittere nec alie nare poterit.ꝛ hoc in scōa.

ſ Jdn̄a. Si mulier vxoꝛi tue vsufruc.fundi locauit sub annua pensione:ꝛ decessit cōductoꝛ:an ad p̄pꝛietatē reuer tatur vsufru.q̄ritur.rn̄.ꝙ sic. vel dic ꝙ illa q̄ locauit decessit vxoꝛe tua supstite:an moꝛte eius finit⁹ sit vsufru.queriť.dicit ꝙ nō.ꝛ hoc in casu expone cōductricis.i.locatricis. Locatri cis.i.cōductricis.fm pꝛimū casum oīa accipiunť p̄pꝛie.

h Abitatio. Si habitationē i domo mihi legasti ꝛ de cessi: an eā transmittā ad hꝛedē: q̄ritur. dicit ꝙ nō.ſz moꝛte finiť.ꝛ hoc in pꝛima.nec si p̄pꝛietatez dom⁹ legaui in quā habitationē habui quo min⁹ eam vēdicare possim:dn̄o non pꝛeiudicaui.ꝛ hoc in scōa.

a Obiguitatē. Si vxoꝛi vsufru.alicui⁹ fundi legasti vsq̄ ad.xij.an.filij tui:ꝛ fili⁹ tu⁹ ante.xij.an. etatis de cessit:an in vlteri⁹ tp̄s ꝙ vsufru.erat relict⁹ extendať.dicitur ꝙ nō.nec refert siue fili⁹ ad eā etatē puenerit:siue nō: an aūt si fructuari⁹ ante illud decesserit tp̄s transmittet ad hꝛedē: q̄ritur.rn̄.ꝙ nō.ꝛ hoc in pꝛima. Si aūt mihi vsufruc. legasti q̄diu filius tu⁹ esset in furoꝛe:an si resipuerit finiť vsufi.dicit ꝙ sic. Si aūt in furoꝛe decesserit: vsq̄ ad tp̄s vite mee exten ditur vsufru.qꝛ potuit esse q̄diu viuerē nō pueniret ad sanā mentē.vn̄ humanū est vt in tp̄s vite mee penes me resideret vsufru.sicut eñ me vel furoꝛe finito extinguiť vsufru. Sed si in furoꝛe fili⁹ decessit eū nō extinguit ꝙ moꝛs sanā mentē p̄ cessit:imo nec sana mens secuta est:cum iam sit moꝛtuus an

c teq̄ resipueret.

Um antiquitas. Testm̄ feciſti:hꝛedē instituisti: habi tationē mihi legasti:cū erat dubiū an legatū habitatiōis es set vsus vel vsufru.vel nuda p̄pꝛietas. Jtē an ille cui habi tatio erat relicta possz eā alij locare. Jtē an legata habitati one videať testatoꝛ p̄pꝛietatē legasse ad pꝛimā. rn̄.impatoꝛ ꝙ habitatio est ius q̄ddā per se neq̄ vsufru. neq̄ vsus. Jtē alij pōt euz legatari⁹ locare:nec refert vtrū ipse maneat an alius vt mercedē accipiat. Ad tertiū rn̄.ꝙ habitatione lega ta p̄pꝛietatē rei legate vendicare nō possum:nisi testatoꝛē b exp̄sse dixisse p̄bauerit.i.velle dn̄iū ad legatariū pertine re.ꝛ hoc in secunda.

a Ntiquitas. Olim si testatoꝛ alicui nudā p̄pꝛietatez fundi retento vsufru.p̄ hꝛede legasset:dubitatio erat an va leret legatū q̄busdā asserentib⁹:q̄busdā negantib⁹: cū iō nū q̄ esset reuersurus vsufr.ad p̄pꝛietatē p̄pter hoc ꝙ scōs hꝛe res ꝛ deinceps vsq̄ in infinitū cū sint hꝛedis hꝛedes ꝛ te statoꝛis haberet hūc vsufructum.hanc dubitationē decidit impatoꝛ dicēs hoc legatū valere.ſ.p̄pꝛietatis moꝛtuo.ſ.pꝛi mo hꝛede:vel capite minuto.quare eñ talis vsufru.tale p̄ uilegiū sibi vendicat vt generali intētiōe nō excipiať: cuz ea q̄ generaliter dicunť:generaliter intelligunť.vt.ff. de lega.i. l.i.§.generaliter.

i Nter. Olim si testatoꝛ seruo alterius vsufru. legasſz ꝛ sic dn̄s per seruū acq̄siuisset vsufru.ꝛ dn̄s dubitabať fuuz alienasse p̄ parte non finireť:vel in totū vel ad p̄pꝛietatem rediret:an penes dn̄m remaneret.circa hanc dubitationē re citanť opiniones.vna erat qꝛ si testatoꝛ partē serui alienasſz in totū finireť vsufru.Sed si in parte remaneat:qꝛ siue sic si ue sic apud dn̄m remanebat integer vsufru.ꝛ hāc opinionez appꝛobat in p̄statione ꝙ b obseruet:vt sicut ab initio apud dn̄m intelligiť vsufr.ita ꝛ nūc:ꝛ si fu⁹ p̄ parte fuerit alienat⁹

c Oꝛruptionē. Jn pꝛima parte hui⁹.l.dicit ꝙ oli erāt certi modi p̄ quos finiebať vsufruc.moꝛte capit⁹ dimi. vsufru.nō vtēdo.de actiōe.ſ.p̄sonali ex testō:vel ex stipulatu si in stipulationē deduct⁹ esset vsufru.p̄ quē petebať vsufru. certū q̄si erat satis qō moꝛte vel capi.dimi.vsufruc. tollebať sed dubitabať an anno vel biennio actiones tollerenť sicut vsufru.hanc dubitationē decidit impatoꝛ statuēs ꝙ vsufru. anno vel biēnio nō vtendo nō finiať:nec actiōes cōpetētes ex p̄dicto tpe si fructuari⁹ tacuerit nec petierit nisi p̄scriptio dn̄o vendicanti obijci ꝙsueuit:puta.x.inter p̄sentes.xx.inter absentes:tanto tpe actio perit.ꝛ hoc in pꝛima. Jn scōa dicit nō qualibet capitis dimi.finieť vsufru.sed maxima ꝛ media sed nō minima.ꝛ ponit simile in filiosa.

c Xlibꝛis. Si filiosa.testatoꝛ vsufruc.alicui⁹ fundi le gasset si dn̄s p̄ seruū vel pater p̄ filiū vsufru.acquisisset

dubitatio esset an media vel maxima capit̃ dimi. vel morte vel emancipatione filij vel serui alienatõe: vel manumissione finit⁹ esset vsufru. vel penes patrẽ dñm: quib⁹ p seruũ vl̃ filiũ acquisit⁹ erat remaneret. hanc dubitationẽ decidit impator: qr nõ obstante calamitate filio vel seruo cõtingẽte vsufruc. apud patrẽ vel dñm integer maneat. hoc in pr̃ima. Si aũt pater vel mediã vel maximã capi. dimi. passus fuerit: vl̃ decessit: an ob hoc penes filiũ remanebit vsufru. cui erat acq̃situs vsufru. cũ eẽ magis testatorẽ filio cõtẽplatione filij q̃ patris reliquisse nihilomin⁹ manet apud filiũ. ⁊ hoc in scõa. ⁊ no. q̃ de dño rõnem nõ fecit capi. dimi. ⁊c. ſz in ea dubitatio non esset.

¶ De seruitute ⁊ aqua. Rub.

Glo. ponit casum: dic vt in ea. ponit tamen casum in fi. rubr̃ice: quere infra.

ſ Jquas aquã. Per agrũ meũ me sciente nec ꝓhibente per. x. an. inter p̃sentes. vel p. xx. inter absentes duristi: an sit tibi q̃sita seruit⁹: q̃r̃it. rñ. q̃ sic. exẽplo rerũ ĩmobiliũ. ⁊ hoc in pr̃ima. Si aũt ante ipletã p̃scriptionẽ ꝓhibui ne duceres post ꝓhibitionẽ in agro meo op⁹ aliq̃d vt aquã ducetes: extruxisti: puta canales vel riuulos: nec fruct⁹ quos fecisti repetes: nec qõ extruxisti ad te pertinebit.

e ¶ in ꝓuinciali. An in p̃dio ꝓuinciali possit seruitus cõstitui: q̃ritur. dicit̃ q̃ sic. p̃cedentib⁹ his q̃ ad seruitutẽ cõstituendã sunt necessaria: puta p actõ. ex stipu. ⁊c. ⁊ hoc in pr̃ima. ⁊ si post ꝓstitutionẽ seruitutis p̃diũ alienatũ fuerit transit cum suo onere. ⁊ hoc in secunda.

a Quã. An vicin⁹ aquã que in fundo vicini oriat̃ eo inuito ad irrigandos agros suos ducere possit: nũq̃d ⁊ tu me inuito cui seruit⁹ aque ducẽde cõstituta est a tuo fundo alij ducere aquã ꝓcedere ducere posses: q̃ritur. dicitur q̃ nõ. ⁊ hic est casus quẽ habes. ff. de ser. rust. p̃di. ex meo. vl̃ sic Cõcessi tibi vt duceres aquaz: inuito te cui cõcessi pr̃imo: an possim alij scõo cõcedere: q̃ritur. dicit̃ q̃ nõ. ⁊ hũc casum habes. ff. de aq̃ q̃ti. ⁊ esti. lutio. ff. de seruitu. p̃dio. p aquã. magⁱ placet pr̃ima positio: qr cõcordat cũ lr̃a.

ſ Jquid. Habebã seruitutẽ in domo tua recipiẽdi stillicidiũ aliq̃d extruxisti p qõ ipediebat̃ seruit⁹: an agere possim ꝺ te: vt ad pristinũ reducas statũ: q̃ritur. rñ. q̃ sic. in hac actione veniet dãni rõ qõ passus sum: qr seruitute mea vti nõ potui.

p Reses. Habebas fontẽ ex quo ducebas aquã ad irrigandos agros tuos. volebã te inuito de eodẽ fonte aquã ducere ad agros meos: an possim: q̃ritur. dicitur q̃ non.

ſ Jmanifeste. Debebas mihi seruitutẽ aque mihi a te aũ ꝓfiscationẽ ostitutã: q̃r̃it an directe post cõfiscationẽ ducere possim. rñ. q̃ sic. ⁊ ageẽ corã ꝓuratore cesaris qui cognoscet inter pr̃iuatũ ⁊ fiscũ. vel sic. cõcessi tibi seruitutem aque ducẽde de fonte meo vis aliter ducere eã q̃ solit⁹ eras vel ꝺ forma in cõstitutione fuitut̃ apposita: an possis: q̃r̃it. dicit̃ q̃ nõ. ⁊ hoc ꝓuidebit ꝓurator cesaris: si ad fiscum deuoluat̃ p̃dium. pr̃ima positio verior est.

a Ltius. Si dom⁹ tua domui mee altius nõ tollẽdi seruitutẽ nõ deat q̃ntũ vis eã eleuare potes. ⁊ hoc in pr̃ima. Si aũt in pariete suo vi aut clã fenestrã feci: ĩmittẽdo tignũ in edes tuas: an sumptib⁹ meis tollere debeã qõ feci: cũ seruitutẽ mihi nõ debuisti ⁊ parietẽ reficere. dicit̃ q̃ sic. q̃ actõne non aperit. tu dic qõ interdicto qõ vi aut clam.

ſ Jin edibus. Habebã seruitutẽ in domo vicini alti⁹ nõ tollẽdi ꝺ debitã seruitutẽ eã vicin⁹ eleuauit: an possim cõpellere vt sumptib⁹ suis tollat qõ extruxit: q̃r̃it. dicitur q̃ sic. ⁊ hoc in p̃ma. si aũt nullã seruitutẽ mihi debuit q̃n alti⁹ q̃ntũ voluerit tollat ꝓhibere nõ potero. ⁊ b̃ in scõa.

ſ Jtibi. Debebas mihi seruitutẽ aqueduct⁹: nõ patieris me aquã ducere: ita q̃ nõ vtẽdo p. x. an. vel per xx. eã amisi: an vendicare possim: q̃r̃it. dicit̃ q̃ sic. Si ꝓbẽ mihi seruitutẽ debere: alioquin licuit tibi me ꝓhibuisse p opis ertinctionẽ qõ in agro tuo extruxisti.

p Er agrũ. Si p agrũ vicini tui vie vel act⁹ constituta sit seruit⁹ eã petere pores: alioq̃n p agrũ suũ ire vel agere eo inuito tibi nõ licebit. sed via publica ꝓhiberi nõ poterit.

n On mod⁹. Habebã ius aqueducẽde p p̃diũ tuũ ad p̃diũ meuz: postea acq̃siui alia p̃dia: an ad illa p̃dia aquã te inuito ducere possim: q̃r̃it. rñ. q̃ nõ.

ſ Jcut. In vsufru. amittẽdo certũ tps est cõstitutũ. ſ. x. an. inter p̃sentes. xx. inter absentes: ⁊ nõ biẽnale. in ĩmobilib⁹: vel annale in mobilib⁹ sicut olim: ita ⁊ in ceteris seruitutib⁹ amittẽdis idẽ obtinet vt in hoc sit similis causa cuiuslibet seruitutis differentijs relictis.

c Cum talis. Si quolibz quinquẽnio vna die p agruz tuũ ad siluã meã eundi mihi ius cõstituisti: ⁊ duobus q̃nquẽnijs cessauero: an mihi p̃iudicabo quo magⁱ fuitutẽ mihi cõstitutã videar amisisse: q̃ritur. dicit̃ q̃ nõ. sed si p quatuor q̃nquẽnia cessauero mihi p̃iudicabo. ⁊ hoc in p̃ma. Si iuxta areã meã in q̃ beneficio venti paleã a granis separare cõsueuit opus extruere voluisti: an ꝓhibere possim: queritur dicitur q̃ sic.

ſ Jquis. Dom⁹ tua debuit seruitutẽ domui mee alti⁹ nõ tollendi q̃ erat acq̃sita tpe: vis eã eleuare ꝺ seruitutẽ debitã: ꝺ te agã ꝓfessoria: ⁊ vincã si bona fidez habeo in p̃scribendo. i. si nõ vi. nõ clã. non p̃cario. vsus fui fuitute. Cel sic ꝓstituisti mihi seruitutẽ in domo tuo alti⁹ nõ tollẽdi: edificasti altius ꝺ seruitutẽ cõstitutã ⁊ longo tpe habuisti edificatũ si agã ꝺ te succũbã: si nec vi: nec clã: nec p̃cario sic edificatuz tenuisti. vel retẽto pr̃imo casu: si agã obtinebo: sed ita demũ si tu ꝺ quẽ p̃scripsi nõ possides vi: vel clã: vel p̃cario. qr sicut in eã seruitutẽ mihi nõ poteras ab initio cõstituere: ita p pr̃escriptionẽ meã seruitutẽ non querã.

¶ De lege aquil. Rub.

Jn silua mea cedua dãnũ dedisti ꝺ Amnum. eã incẽdisti vel excidisti q̃ actione mihi tenearis: q̃r̃itur. dicit̃ q̃ act. l. aquil. si ꝓbauero te mihi damnũ dedisse.

ſ Jlegis. Si ĩ domo mea mihi dãnũ dedisti eã incẽdẽdo vel deponẽdo: an act. l. aq̃l. te cõuenire possim. dicit̃ q̃ sic ⁊ si ab agro meo ope facto seu distracto aqua in alio deriuasti: an tenearis. dicit̃ q̃ sic. vt q̃cq̃d actũ sit in antiquũ statuz reducat̃: ⁊ vt dãnũ mihi resartiat̃ ꝓuidebat iudex. q̃ tũ actione tenearis hic nõ aperit. tu dic interdicto qõ vi aut clam. et hoc in secunda.

e Ex morte. Si ancillã meã nõ iure cecidisti an ciuiliter act. l. aquil̃. mihi tenearis: vt damnũ mihi resartiat̃: ⁊ nihilominus act. l. coꝛ. de sicc. te cõuenire possim: q̃r̃it. rñ. q̃ sic.

c Contra. Si in seruo titij nõ iure dãnũ dedisti cõuentus act. l. aquil. ꝓfessus fueris te dãnũ dedisse cõdẽnaberis in simplũ: si negauisti: ⁊ te damnũ dedisse titi⁹ ꝓbauerit in duplum teneberis.

d Petitorib⁹. Pecora mea inclusisti q̃ actione te conuenia ⁊ inquãtũ: q̃r̃it. dicit̃ q̃ act. l. aquil. ⁊ ad duplum post negationẽ de mendatio.

d Ebris. Si ad pascendas glandes in agrũ meuz porcos tuos ĩmisisti: q̃ act. mihi tenearis: q̃ritur. rñ. q̃ acti. l. aquil. ex sententia. q. d. non ex verbis.

¶ De familie herciscunde iudicio. Rub.

Si coheredes hereditatẽ paternã consensu diuiserũt: ex vtraq̃ parte interueniente ⁊ aliq̃s res reliquerit indiuisas: an p his diuidendis fami. her. iudicio agere possit: queritur. dicit̃ q̃ sic, nisi sup his lata fuisset snia: vel trãsactio interuenisset.

v Xor. Si testũ fecisti ⁊ duos heredes instituisti vel plures nõ curo: an in fa. herc. iudicio veniat dos quaz noie vni⁹ filij recepisti: querit̃. rñ. q̃ sic. ſ. recipiẽda: sed nõ diuidenda. vt. ff. eo. si filia. ⁊ hoc amplius siue adhuc cõstante matrimonio siue non vxor decessit.

a Uersus. Si duob⁹ vel plurib⁹ heredib⁹ institutis vnus ex illis a fratrib⁹ res de hereditate subtraxit: an

alij aduersus eum act.expilate hereditatis intentare possint qritur.dicit q nō.cū per fami.her.iudiciū indēnitati sue possint cōsulere:si eum subtraxisse pbauerint.

ſ Jfilius. Si filio tuo in sacris tuis cōstituto res mobiles:puta argentū:vel semouētia vt equū eunti in castra dedisti:an cū fratrib⁹ sint cōia:qritur.rñ.q nō.ſz si in castrensia bona tibi filio cōputent ad diuisionē.secus si ei fundum vel rē imobilē donasti.q illa veniūt in diuisionē cōem ⁊ hoc in ſcōa. Si aūt occasione militie aliq acquisiuit pdia a cōmilitone ea vt castrensia fratrib⁹ suis non cōmunicabit ⁊ hoc in tertia.

i Mipsius. Si testator pcepit in testō vt vn⁹ ex seruis suis in ppetuis staret vinculis:alius exportand⁹ venderet: ⁊ postea volūtatē suā muta uerit clemētia duct⁹:lz pbari nō possit p scriptura:sed alijs rōnibus q voluntatē suā mutasset:tū posterior sua voluntas seruanda est: ⁊ non venient hi serui in diuisionē cū alijs reb⁹ hereditarijs per iudiciū fami. herc.inter coheredes.

e Al. Per actionē famil.herc.res corporales diuidi debēt:nō aūt actiōes hereditarie.ſ.quo ad titulū: sed quo ad intellectū.⁊ b est qđ subijcit.q lex.xij.tabu.eas diuisiones p portionib⁹ hereditarijs.fecit em vt q̄libet heredū p portiōe sua act.habeat hereditarias:⁊ etiā ꝺ ipsuz denē.

ſ Jqua. Plurib⁹ relictis heredib⁹ vni aūt partē fundi plegauit:ille ad rē plegatā petitionē habebit:⁊ non veniet in diuisionē cū alijs coheredib⁹ p iudiciū fami.herc.⁊ b ꝓuidebit:vel iudex dat⁹ ad diuidendā hēditatē: vl̄ pses.

b Ona. Si aliq cū fratribus tuis habes cōia:siue ea sint paterna vel materna:vt ea diuidant vno eodem iudicio famil.hercīſ.impetrare poteris.

n On est. Si tu cū alio in hereditate aliq instituti vni⁹ fundi sciēs eū hereditariū:⁊ alīū in eo heredē esse fructꝰ pcepisti an ad eos tenearis vt in diuisionē cū ceteris bonis veniāt p iudiciū fami.her.arg.O.q sic:cū iudicium fami.her.sit bo.fi.⁊ portio hereditaria fructib⁹ augeat.

q Cotiēs. Paterfa.tres filios habēs ⁊ tria pdia:et in vnoquoq pdio tria mācipia:vnicuiq filioz certuz assignauit pdiū:cū mancipijs q in eo erant ⁊ decessit:an filij huic diuisioni quā pr̄ in testō fecit stare debeāt: qritur: dicit q sic.⁊ b in prima.Si aūt in iferiori parte testamēti sic dixit testator.rogo vos o filij de mancipijs q vobis reliqui q eos clemēter tractetis:an videat per hec verba mancipia q pri⁹ diuisit cōicasset:queritur.rñ.q non.⁊ hoc in ſcōa.

i Vter. Si paterfa.vel materfa.ab intestato decessit ⁊ filios vel filias reliquerit:in bonis eorū qliter inter liberos facienda est diuisio:qr̄ī.rñ.q p portionib⁹ virilibus

n On ideo. Duo fratres bona paterna inter se diuiserūt:an ob hoc q scriptura non interuenit diuisio sit min⁹ obseruanda:qritur.dicit q nō.cū fides ⁊c.q.d.cuz post diuisionē factā insecuta est possessio.q qlibz possessionē apprehendit.⁊ sic euidentia facti ꝓbat.

c Ertū. Si paterfa.habēs filios eos scripsit heredes an peculia ꝓfectitia q filij habēt veniāt in diuisionem cū ceteris bonis post mortē pr̄is:qritur.rñ.q sic.⁊ hoc in prima.Si aūt vn⁹ ex filijs viuente patre ⁊ ignorāte cū aliq contraxit:⁊ eius debitor factꝰ fuerit:an coheredes suos cōuenire possit:vt cōferāt illud debitū:qr̄ī.dicit q nō.nisi de peculio suo tm̄ recipiat inquātū ꝓis cū quib⁹ cōtraxit fuerit cōdēnatus.⁊ hoc in secunda.

ſ Jfamilie. Paterfa.decessit duob⁹ heredib⁹ relictis iudicio fami.her.hereditate inter eos diuisa:puta vt vn⁹ haberet pdia q erant vltra renū:⁊ alius citra:nec super euictione aliqd inter eos cōuenit:puta si pdiū aliqd vltra renū esset euictū:coheres q habebat citra ꝓ parte cognosceret.vel ecōtra:an eo obstāte q nō cōuenit cōpellet on⁹ euictionis subire:qritur.rñ.q sic.p actionē p̄scriptis verbis.

ſ Jdiuisionē. Duo fratres hereditatē paternā ex consensu suo diuiserunt:⁊ vnusquisq possessionē sue partis qntū cōtingebat appēhendit.decessit alter relicta filia:inuenit portionē patris sui ab alio fratre occupatā:an eā vēdicare possit:qritur.rñ.q sic.⁊ hoc in prima.Si aūt diuisio tantū verbis facta fuisset:hoc mō diuidam⁹ hereditatē: vel tm̄ de ea diuidenda cōuenerit:nec sequebat apprehensio ⁊ possessio nō fuit subsecuta.⁊ dominium nō erat qsitū patri nec filie;iudex fami.her.inter fratrē ⁊ filiam bona diuidet.

ſ Jlij. Si testm̄ fecisti ⁊ solēne: filij tui illud rescindere nō poterūt:nisi per inoffi.qrelā. Si aūt non solēne:puta adhibitis trib⁹ testib⁹ tm̄:⁊ in illa min⁹ solēni voluntate diuisionē bonorū tuor̄ inter eos fecisti: puta assignādo vni pdia q vltra renū erant:alij q erant citra:an iudex q cognouit fami.her.iudicio diuisionē factā in min⁹ sollēni voluntate bonor̄ tuor̄ inter eos seruare debeat: qritur.rñ.q sic.dū tamē vnusquisq fili⁹ nō hēat minus legitima: qđ si habeat ex senatusconsul.sibi supplebitur.

c Oheredib⁹. Si testator trib⁹ heredib⁹ relictis decessit:an duo absente tertio diuidere possint bona: qrīt. dicit q absenti portio quā habuit in reb⁹ cōibus ante diuisionē seruabit:⁊ eā cū fructibus percipiet: interim nō timēs pīudiciū sibi fieri per diuisionē ipso absente factam.

f Jlie. Si duab⁹ filiab⁹ heredib⁹ institutis:pater famil. decesserit:an res q̄s vni nostrū cōparauit noīe suo q̄si noīe filie post mortē suā cū alijs bonis veniant in diuisionē nisi ꝓbet pr̄em cōtrariū voluisse:qritur.dicit q nō.⁊ hoc q̄busdam rescriptis impatorū cōprobat:quib⁹ filia noīe cui⁹ res cōparabant aduersus soror̄ suā vti pōt.⁊ hoc in ꝓma. An aūt filia q in cōi hēditate sumptū bona fide fecit p portione cōsequi possit:queritur.dicitur q sic.famil.her.iudicio vel nego.gest.⁊ hoc in ſcōa.

i Mcerti. Duob⁹ heredib⁹ relictis decessit testator: et vn⁹ coheredū de reb⁹ hēditarijs:vel cōsumpsit vel deteriores fecit:an eaz rō sit habenda:⁊ alij coheredi indēnitas prestanda:querit.dicitur q sic.

i Mfamilie. Decessit titi⁹ relictis trib⁹ heredib⁹: vn⁹ rē cōem vendidit⁊ preciū recepit:q actione a coheredibus ad pciuz cōuenīri possit:qritur.distinguit:an rem cōem alienauerit noīe coheredis:aut noīe suo tm̄. In primo casu subdistingue.q aut habuit mandatū:aut nō.primo casu cōuenitur actione mādati.ſcōo casu:si alij coheredes ratā habēt venditionē veniēt act.neg.gest.nec veniet pciū in iudicio fami.herc.q forte venditio poterat p parte expedīri;si noīe suo cōueniatur ad pcium petitione hereditatis.

ſ Jcogitatione. Decessit paterfa.heredib⁹ relict⁹: cuilibet certas partes assignauit:puta oīa bona q erant vltra renū vni:alij q erāt vltra sagonā:⁊ q̄dā in mōtanis reliquit indiuisa.diuidēda tm̄ inter coheredes:an huic diuisioni stari debeat:qritur.rñ.q sic.nec iudex fami.her.eā imutabit.q bona q erant indiuisa diuidet inter coheredes p eqlibus portionib⁹:⁊ dictis diuisionib⁹ stabit:⁊ si vn⁹ habz minus sua legitima de portionib⁹ alior̄ suppleat:lz cū singuli instituunt:⁊ aliq eor̄ rogat vt sit cōtentus certa re q forte qrtā nature nō faceret:portio legitima a coheredib⁹ sibi cōplebitur.fm azo.⁊ hic casus verior est:qđ colligi potest ex illis verbis exēplo ⁊c.⁊ ex illis p virili.pterea ⁊c.

ſ Eruū. Decessit titius heredib⁹ relict⁹: vn⁹ seruū hereditariū per.x.vel.xx.an.possedit:alijs per errorē creditib⁹ eū ad coheredē ptinere:si postea apparuerit eū cōem fuisse:nō obstante p̄scriptōne longi tp̄is partes suas pōt vēdicare:⁊ portiones assignatas a lege.xij.tab.penes eos remanere debere manifestum est.

l Jcet. Decessit q̄s trib⁹ heredib⁹ relict⁹: duo a tertio stipulati erant vt creditoribus hereditarijs responderet ⁊ aliq dato pepigerunt vt eis satisfaceret:si fidē seruare nō vult:q act.q̄uenīri possit a ceteris coheredib⁹:qr̄ī.rñ. q licz pactū ab eis interpositū pīudicare non possit creditoribus: tm̄ coheres q ꝓmisit ad fidē seruandā cōueniet acti.ex stipulatu:si stipulatio interceſſerit;vel si nō interceſſit aget ex pacto incōtinenti apposito act.p̄script⁹ ꝟbis.hec dicit.

ſ Jliū. Paterfa.habuit q̄tercentū in bonis:⁊ habuit q̄tuor filios:vni filioz in vita sua dedit fundū valentē xl.ad sui sustentationē; postea cōdidit testm̄ ⁊ instituit equa-

ter q̃tuor filios.i. quẽlibet in centuz:cõputato fundo dato filio ad sustentationẽ in suis.c.ꝛ rogauit testator illũ filiũ cui dederat fundũ p fideicõ.vt restitueret coheredib⁹ suis ꝛ qui busdã extraneis suã partẽ hereditat⁊ sub cõditionib⁹:si nauis veniret ex asia.pceptis.ꝛ.a coheredib⁹:coheredes volũt dare.ꝛ.ita cõditionib⁹ existentib⁹ debet restituere coheredibus suã partẽ hereditat⁊:vult deducere q̃ttã qõ est:vñ debz deducere:ꝛ qualiter.dicit̃ q̄ debz cõputare in quartã illa.ꝛ. q̄ pceptur⁹ est a coheredib⁹ vel ab alijs. Jtẽ quartã partez prędij sibi dati q̃ est.ꝛ.ꝛ ita habet.xx. Jtẽ habz habere.v.in eodẽ fundo sibi dato ad supplemẽtũ.ꝛ ita debet.xxv. q̃ sunt quarta pars de centũ:residuũ de fundo debet restituere coheredibus.ꝛ hoc est qõ dicit.

e X cã. Decessit paterfa.relictis duob⁹ heredib⁹:sed tius portionẽ suã hereditariã repudiare vult:ꝛ ea que sibi pater dedit vel aliunde acq̃siuit retinere:an cõpelli deãt ea cũ coherede suo cõferre:queritur.rñ.q̄ non.

i Vter. Paterfa.incepit facere testũ:sed nõ cõpleuit ꝛ in hoc testõ impfecto tres instituit heredes:vel fecit codicillos adhibitis trib⁹ restib⁹:vel epl'am adhibitis forte duob⁹. Jn his voluntatẽ suã declarauit ꝛ designauit ex quanta parte voluit vnũquẽq; esse heredẽ:an talis dispositio valeat:q̃ritur.ꝛ dicit̃ q̄ sic.inter filios suos ꝛ emãcipatos ꝛ alios descẽdentes.s.q̃tũ ñ o ad extraneos:si cũ filijs erãt mixti nõ valet.ꝛ hoc in scda. Sequit̃ aut̃.si modo.

s J modo. Dicit̃ in.l.codicis q̄ volũtas testatoꝛis impfecta valet inter liberos. Aut̃.hec dicit hoc verũ esse limitãdo.l.codicis:si huic scripture impfecte subscripserit testatoꝛ:vel oẽs liberi:inter quos dz diuidi hereditas ista.

De cõmuni diuidundo. Rub.

f Rater tuus. Prędium tibi ꝛ sibi cõe frater vẽdidit:tibi nõ piudicat:sed tñ in parte sua nõ reuocabit̃ vẽditio.sed si p̃diũ illud cõe diuidi nõ põt:si plus obtuleris p ꝑte sua q̃ emptoꝛ p tua cõi diuidundo iudicio totũ p̃dium cõsequeris. Si diuidi põt media pars tibi adiudicabit̃.hec sunt vera:si patrem suã alienauerit lit.cõtes.post vero inuito fratre suo nõ põt.

s J pbatũ. Si vineã tibi ꝛ fratri tuo cõem frater tuus obligauit cũ obligare nõ potuit eã cuz fructib⁹ quos ex parte tua pcepit p̃ses tibi restitui iubeat. b̃ in prima. Jtẽ ages cõi diuidũdo aduersus creditoꝛẽ si pl⁹ p parte sua dare voluerís:q̄ ipse p parte tua.vñ partẽ fratris ꝛ tuã quam frater obligauit data et pecunia quã iudex statuet recuperabis:aut tua parte estimata:data tibi pecunia ad creditoꝛez fratris tui totã vineã transferre faciet.

a D officiũ. Si cũ fratre tuo res habes cões ad offm iudicis pertinet diuidere. Si aũt frater tu⁹ partẽ earũ vendidit:postea sunt tibi cões cũ emptoꝛib⁹:vñ cũ emptoꝛibus ages cõi diui.iudicio:si a cõione vel societate discedere velis.ꝛ hoc in scda.ꝛ si forte ager fuerit q̃ diuidi postulatur: nec cõmode diuidi põt:fiet extimatio ꝛ plus offerenti dabit̃ ꝛ in p̃cio alij cõdẽnabit̃.ꝛ hoc in secũda. Si aũt in licitando plus offeras:frater aũt volẽs plus offerre nõ habeat q̃d offerat supponere põt extraneũ emptoꝛẽ qui licitando pl⁹ offerat.ꝛ hoc in tertia.

s J maioꝛ. Bona tibi ꝛ fratri tuo cõia diuisisti:si scꝑtura in diuisione nõ interuenit:nec ob hoc rescindet̃.et b̃ in prima. Si vero minoꝛ fuisti cuz diuisisti:ꝛ te lesum ꝓbare possis:nec tpa restitutionis inuitis:egressus fueris restitueris.ꝛ hoc in scda. Si aũt bona cõia remanserũt inter vos:p̃ses puincie iubebit diuidi. Jtẽ doli ꝛ culpe rõ in hoc iudicio habetur.

s A cõione. Si cum sororꝛe tua res habebas cões si a cõione vis discedere potes:ꝛ eas inter vos diuidet p̃ses.q; pemo in cõione vel societate inuit⁹ detineri cõpellitur.

Cõmunia vtriusq; iudi. Rub.

d Juisionẽ. Habebã tecũ p̃dia cõia:iuder oriẽtalia mihi adiudicauit:occidẽtalia tibi.hec diuisio vicẽ emptõnis obtinet:puta ꝓpter euictionẽ ꝛ dominij translationẽ.

e Tiam. Habebã tecuz rẽ cõem:volebas a cõione discedere:abbas sancti ꝑculi nobis iudicẽ delegauit q̃ eam diuideret:qz eũ delegauit cui dandi iudicẽ licentia non fuit:an illa facta diuisio infirmari debeat:q̃ritur.dicit̃ q̄ nõ.

m Rioribus. Habebã tecũ rem cõem:dolo dante causam diuisioni:vel fraude incidẽte in ipsa diuisione:vl' perperã.qz reipsa erã decept⁹ vltra dimidiã sine iudice eam diuisi:an retractari possit.dicit̃ q̄ sic.etiã si maioꝛ fuissem ꝛc.

s J patruus. Cũ patruo meo habebã pecuniã cõem noie suo ex pecunia illa rẽ cõparauit:an rẽ illã cũ omniũ bonoꝛ socius nõ erat cõicare debet:queriť.dicit̃ q̄ non sed vt pecunia cõis diuidat̃ cõi diui.iudicio agere potero.

d Einstrumẽtis. Habebas p̃dia cũ fratrib⁹ tuis cõia ꝛ instra de his:volebas vt penes aliquẽ nostrũ deponerent̃ instra:q̃d iur⁊ fit:queriť.rñ.q̄ p̃ses puincie estimabit penes quẽ instra debeãt deponi:sed per quã actõnẽ hoc debeat cõsequi:nõ aperit. Tu dic cõi diui.q̃ nõ dat̃ ad diuisionẽ.sed ad iudicandũ penes quẽ instrumẽta debeãt collocari:qõ est spãle.ꝛ aliud est spãle.s.e.l.iij.vbi agitur non ad diuisionem:sed ne decipiatur.

s J cũ patruo. Habebas res cões cũ patruo tuo:volebas a cõione discedere:dedisti ei partẽ p̃redij vt iuraret se in diuisione dolũ nõ adhibiturũ. Si aũt non vult stare pactis:an tale pactum tibi debeat nocere quo mín⁹ possis petere q̄ res indiuise diuidant̃:q̃ritur.rñ.q̄ non.

s J fratres. Si frater tu⁹ p̃diũ p indiuiso tuũ:ignoraãte te obligauit:si diuisione facta portio sua a creditoꝛe euicta fuerit:si stipulat⁹ fueras de euictõne ages ex stipl'atione:si nõ ages p̃scriptis verbis ad interesse. Si vero te sciente obligauit si stipulatio de euictione fuerit iterposita ages alioquin non.

s J inter vos. Habebã cũ titio rẽ cõem:facta diuisione ꝛ cuilibet nostrũ portione sua assignata non vult titius stare diuisioni:an sit audiend⁹:queriť. dicitur q̄ non.

f Milie herciscũde. Lex ista dicit q̄ iudiciũ famil.her. ꝛ cõi diuidũdo habẽt locũ p corporib⁹ cõibus ex hereditaria cã vel alia:ita demũ si corpora cõia sunt.ꝛ b̃ est verũ de directo dñio.sed vtile dñium habz locũ p reb⁹ diuisis; puta p dãno dato.ꝛ sic soluitur ℈.ff.cõi diui.l.in summa.

s Criptura. Paterfa.fecit testm̃ in quo oĩa bona iter filios suos diuisit:in vltima parte testamẽti adiecit se nihil indiuisum reliquisse:an si appareat aliq̃ res idiuisa nõ obstantib⁹ verbis illius testatoꝛis possit venire in diuisiõe. dicitur q̄ sic.

p Ossessionũ. Si fundũ tecũ habebã cõem ꝛ in eo colonũ:ꝛ in diuisione velim vt mihi stich⁹ assignet̃ ꝛ tibi vxoꝛ sua:an sim audiend⁹:queritur.dicitur q̄ non.sed vni nostruz vterq; assignabitur ꝛ in pecunia fiet cõdẽnatio alteri.

i Llud. Si pater vel cõsil'is p̃sona dotẽ vel donati.ꝑ pter nuptias dedit:vel aliq̃s p eis:ꝛ soluto matrimonio ad eũ dos vel donatio ꝓpter nup.reuertat̃:ꝛ facto testõ nõ faciat mẽtionẽ de illa donatõne:aut testat⁹ est inter extraneos aut inter suos:ꝛ ali⁹ fili⁹ ꝛ filia qui sil'iter habuerũt dotem ꝛ ante nup.dona.quoz matrimonia durãt sint cõsecuti aliq̃s res ex paterna substãtia:isti sil'iter lucri cã debẽt habere hoc p̃cipuũ.facient aũt res reuersas p ea quãtitate equa quã fratres lucrati sunt distribui. Si aũt nihil p̃cipuũ habent quoz durant adhuc cõnubia cõicabunt̃ inter eos res ad p̃fem reuerse:at si plures res ad p̃fem reuerse sunt q̄ ipe dedisset:forte facto pacto de lucranda dote vel dona.ꝓpter nup.p̃cipuũ habebit supfluũ filius vel filia cui⁹ noie lucrari cõtingit. Si vero min⁹ ad p̃fem puenerit quã dedisset dispẽdium ad eundẽ filiũ vel filiã ad quos vel quas datũ est pertinebit. Si aũt extranei sunt instituti cũ filio ꝛ filia quoz dos ꝛ ante nup.dona.ad p̃fem reuerse sunt:tũc extranei nihil habebunt de illa dote:vel illa donatiõe si pater nullã fecit mẽ

tionẽ. ꝛ ita si bene inspicias in duob⁹ casib⁹ hic cessat collatio: cũ plus redijt ad pfem. s. p illo supfluo: ꝛ cũ hẽdes ex nei instituti sunt: sed nũqd cozrigunt hec hodie per ant. i. de collatio. ex testõ. dic q nõ. qõ dic vt in summa de colla. §. fin. ibi. facienda est.

¶ Finiũ regundozum. Rub.

Quidã fundũ habebat: cuius partes
r Egiones per nomia erãt distincta: ꝛ vna vocabatur titiana: alia mutiana. dñs quoq; aliã volens ampliare: alij distrahere: mutauit metã alteri⁹ quã postea vẽdidit. emptor vero aliã petebat: lz venditio iterueniſſet post mutationẽ finiũ. dicitur q nõ põt. ꝛ facit ad hanc positionez ff. eo. oes.

s ¶ Elcessionũ. Cum haberem⁹ agros ꝯfines antiquis terminis distinctos: placuit alios ponere ꝛ a veterib⁹ recedere. si forte postea his mutatis moueat questio: iudex nouos fines sequet: cũ alias termini successionuz varietate ꝛ nouo consensu mutari possunt.

s ¶ ȝ ąs. Ego ꝛ titius habebamus fundos distinctos ego dico fines male positos. qz vltra eos fund⁹ meus porrigit: pone p duo iugera: licz ego nõ possideã illa duo iugera. vñ peto aliter fines poni: talis ordo seruand⁹ est vt primo de possessione. i. vsq; ad quẽ locũ possideã quõ de ꝓprietate sup duob⁹ iugerib⁹ cognoscatur: agrimessore misso ad agrũ hui⁹: litigiũ terminet: ꝓsente vtraq; pte: si adesse vult. Si vero pars aduersa se absentet: nõ eo min⁹ iudex cũ agrimessore ꝛ altera parte ꝓsente aget ad primã partẽ. ꝛ facit. §. de rei ven. ad eam.

s ¶ ȝ cõstiterit. Aliq;s egit cõtra vicinũ suũ de finib⁹ litẽ est cõtestat⁹: anteq; fini. regũ. pferret sniam: occupauit de terra vicini sui ꝛ posuit fines ꝓpria auctẽ: quid iuris sit: q̃rit. rñ. q illud qõ petebat amittet: qõ occupauit restituet: ꝛ nihilomin⁹ tantundẽ de suo. ꝛ hoc est qõ dicit.

q ¶ Cinq; pedũ. De minori spacio. v. pedũ olim nõ agebatur. hodie p hanc. l. illud tollit. qz de minori spacio agi põt: nõ obstante exceptione. v. pedũ: si viderit de alteri⁹ finibus occupatuz. ꝛ hoc est qõ dicit.

c ¶ Inctis. Questio finiũ regundoz non tollit longo tpe: sed longissimo. rõ est. qz mixta est in rem ꝛ in psonã institu. de act. §. preterea.

¶ De cõsortibus eiusdẽ litis. Rub.

Cõsortib⁹ eiusdẽ litis siue ꝯueniebãtur: siue agebãt semp obstabat exce-
e Xplosis. ptio ante. l. istã: q nunq; vn⁹ sine alio admittebat p parte sua: ꝛ tũc ꝓcipue vbi nõ haberet idẽ forũ: si in diuersis ꝓuincijs versabant: ficq; in fraudẽ cõtingebat litigia ꝓtelari. hec insolentia remouet h: ꝛ cauet vt semp p parte audiatur: siue agat siue cõueniat: etiã cõsortis ꝓsentia nõ habita. ꝛ hoc dicit hec lex. ꝛ loquit ante lit. cõtes. sequẽs post li
c ¶ Mmune. Sub ptextu absentie cõsor- tẽ cõtest. tis vel cõsortũ eiusdẽ litis nõ ꝓgrandũ est negotiuz si lit. cõtes. agi põt absentiũ noie neq; mãdatũ exigit ab his q̃ ꝓsentes sunt. Sola em̃ cautio de rato si agat: ꝛ de iudicato soluẽdo si cõueniat: necessaria est: q si certũ sit eũ nõ hẽre mandatũ: admittat cõsors p altero ꝓstita satisdatione. hoc tñ nisi fuerit inhibitũ quo casu aliud est. ꝛ sic loquit. ff. de iudicijs. si pretor.

¶ De noxa. actioni. Rub.

Testator in testõ suo re-
s ȝ exístat corpus. liquit libertatẽ pure seruo suo: iacẽte hereditate iste seru⁹ subtraxit res hereditarias: adita hereditate statim est liber: an hoc ipso furti agere possim. rñ. q nõ. imo si res extant eas vendicare possum. qz licet seru⁹ furtũ faciat dño: tñ cũ eo furti agere nõ potest: neq; si postea est manumissus: nisi res furtiuas post manumissionẽ cõtractet. s. baiulando de loco ad locũ.

s ȝ serui vestri. Serui dederũt dãnũ arboꝛib⁹ vicini: q̃ furtim eas ceciderunt: sup quo delicto statuta est certa pena a lege. ꝛ si hoc fecerint vobis ignorantib⁹ vel ꝓhibentibus an ad illã penã teneamini: q̃rit. dicit q nõ. vñ habetis in electione vel dare seruos p noxa: vel cõdẽnationẽ pene subire

s ȝ seruũ plagij. Si seruus alicui⁹ subtrahit filiũ tuũ tu potes accusare seruũ plagij si velis: vel dñm suum noxali iudicio cõuenire: vel furti: si dñs est ignorãs ꝛ postea habet ratũ factũ serui noxe dedende vel dãni sartiendi conueniri potest.

s ȝ ue seruus. Cõuenit dñs ex delicto serui: aut insolidum detracta noxe deditiõe: aut q̃ten⁹ ad eum puenit ex eo maleficio: aut cõuenit cũ noxe deditione: q̃ tres casus signãtur hac. l. ¶ Qui si. Si vero dñs magis velit seruũ dedere p noxa: tñ adhuc cõueniet p reb⁹ que ad eũ puenerũt. si autẽ potuit ꝓhibere ꝛ nõ ꝓhibuit: tenet insolidũ. Sed q̃d si seruus cõmisit crimẽ publicũ: rapiẽdo vxorẽ alicui⁹: certe si dãnũ passus velit accusationẽ publicã instituere: debet eã dirigere cõtra seruũ: nõ cõtra dñm.

s ȝ tibi. Si seru⁹ tu⁹ furto nõ manifesto rapuit ancillã dant p̃ te due actiones nõ ciuiles: tñ rei persecutorie.

¶ Ad exhibendum. Rub.

Si pater tu⁹ ancillã ex successiõe
s ȝ dominiũ. materna ad te ptinentẽ distraxit nec ei successisti: tibi nõ ꝓiudicat: quo min⁹ p ea rei ven. ꝛ ad exhib. agere possis.

s ȝ crimínis. Si seru⁹ mihi fecerit dãnũ: agã contra te act. noxali. vt dãnũ emẽdes: aut des p noxa: ꝛ vt eũ exhibeas agam ad exhibendum.

n Eq;. Si a me rẽ tuã nõ possidente vendicasti: vl ad exhibendũ egisti cã dominij nõ exp̃ssa: ꝛ succubuisti: si postea incepi possidere: nõ obstante excep. rei iudi. ad exhibendũ poteris agere.

n ¶n ignorabit. Si instr̃a ad me ptinẽtia tenuisti: iurabo i litẽ p q̃nto nolle te nõ exhibuisse: ꝛ intãtũ ꝯdẽnabers

a ¶ exhibẽdũ. Nõ tm̃ q̃ possidet: sed q̃ dolo desijt possidere actiõe ad exhiben. cõuenirí poterit. ꝛ hoc a modestino responsum est.

e ¶iam instr̃a. Si instr̃a ad me ptinentia inuasisti aduersus te criminaliter. l. iul. de vi pu. si cuz armis. si sine armis priuata agere potero. ꝛ hoc in prima. Si vero ad exhibendũ ꝛ non exhibeas: iurabo in litem.

e Xhibitionis. Egi aduersus te ad exhibendũ seruuz iudex p̃cepit vt exhiberes: exhibuisti: sed deterioꝛẽ ab act. tñ ad exhib. liberaberis. Sed qz culpa tua rẽ deterioꝛẽ exhibuisti ꝓpter dãnũ datũ: actiõe in factũ teneberis.

s ȝ res. Rẽ meã titio cõmodasti: vel penes euz deposuisti: aduersus eũ rei ven. ꝛ ad exhibẽ. agere potero. et hoc in prima. Si vero pepigisti de re mihi restituenda a depositario: ꝛ successi tibi iure hereditario agã depositi cũ depositario. ꝛ hoc in scõa. Si vero nullo iure tibi successi: neq; ciuili neq; ptorio: ex pacto tuo tñ dat vtilis depositi actio. ꝛ hoc in tertia.

s ȝ ex. Si. x. mihi nũerasti ꝛ me tibi soluisse ꝓbare potero exhiberi instr̃a. i. cyrographa: p̃ses ꝓuicie iubebit: q̃b⁹ tibi fui obligat⁹. Seq. ti. de reli. ꝛ sumpti. fun. videas per te quia oia clara sunt.

¶ De rebus creditis. Rub.

Liber quartus.

Dicebaz te mihi teneri in. x. ea denegasti
Ausa detuli tibi iusiurandũ extra iudiciũ: vel tu
c mihi detulisti iudice appꝛobãte: vel iudex detulit. iurauí te mihi teneri: an si postea appareat me deieraſſe debeat iusiurandũ retractari: queritur. dicitur q non nisi hoc lege fuerit expꝛessum.

i ¶riſiurandi. Quã penã pati debeat deierans: q̃rit dicit q satis deum hz vltorẽ: nec em̃ si p principẽ esset iuratũ q̃dã calorez c̃, nec deieranti corporal pena eet infligẽda.

l Mbone. Dicebã te mihi teneri in.x.ex cã venditiõis sed plene,pbare nõ potui.q: nõ habebã nisi vnicuz te stẽ:tu negabas:,ppter ,pbationẽ inopiã iureiurãdo delato a parte parti iudice app:obante:vel iudice referẽte poterit decidi cã.z ista sunt vera nõ solũ in ꝯtratib⁹ bone fidei: sed stricti iuris.z in his q̃ ex maleficio descendũt.

s Ad excludendã. Ad tuto:e pupill⁹ petijt fundũ: detulit sibi iusiurandũ:q̃ iurauit se nõ debere z periur⁹ ẽ:an nõ obstante q iurauit se nõ debere possit: pupill⁹ iterato litẽ exercere:q̃ritur.rñ.q sic.vel dic q deferente pu.tuto: iurauit se nõ teneri ex ea administratione:qõ est verius.

c Cum. Testm̃ fecisti:filiũ tuũ ipuberẽ iustituisti:ei tutorẽ dedisti:fideicõ.mihi reliquisti:ex cui⁹ substãtia fidei cõmissuz solui dẽat:an tuto:is:an pupilli:q̃ritur.dicit̃ q licz ea q̃ a pupillo relicta sunt videant̃ a tuto:e relicta:tñ ex substantia pupilli sunt soluẽda.z de hoc pses ꝯgnoscet z aliqd mihi fuisse relictũ:pses cõpellet tuto:ẽ ad iurandũ aliqua p sumptione ꝓ me faciente.

c Cum. Cũ de successione cuiusdã amite quere.s.an ei possint filij succedere qõ status z generis:ab agnatis mouebat̃:detulerũt extra ius filijs iuramẽtum: z iurauerũt volebãt agnati retractare iusiurandũ q̃si q talis qõ ꝓ iramentũ decidi nõ potuisset:fuit ꝺ hoc inter eos cõpromissuz s.an talis delatio teneret: ,pnunciauit arbiter qõ tenuit adhuc nolebãt agnati seruare sniam:dicit̃ q pses ,puincie seruari iubebit.duob⁹ alijs modis põt intelligi ,put dicit in gl.

n Ec filius. An fili⁹ debito:i patris iuramentũ deferẽs ei possit piudicare:q̃rit̃.dicit̃ q nõ.nec litigãdo nec paciscendo nisi pater qõ gestũ erat ratũ habeat.

a Cto:i. Dicebaz te mihi teneri ad.x.negasti: detulisti mihi iuramẽtũ:vel detuli tibi iusiurandũ:z tu mihi retulisti vel cũ parat⁹ essem iurare mihi remisisti ad silitudinẽ iudicati dabitur mihi actio in factũ ex iureiurando.

d Elata. Dicebã te mihi teneri in.x.negabas:detuli tibi iusiurandũ:cũ hoc cõiter placuisset si ꝓ me nõ stetesit quo mn⁹ de calũnia iurẽ.s.q nõ aio calũniandi detuli tibi iusiurandũ:isto: vnũ facies:aut iurabis:aut referes:aut solues p iudicis delationẽ z cõpeller̃ ad ,pbatõez ad aliqõ

i Mactione. Deposui penes te lib:ũ meũ:re ,isto:. petij depositũ:negasti te penes me deposuisse: an tibi vel tu mihi possis iuramẽtũ deferre:q̃rit̃.dicit̃ q sic.ad exemplum ꝛc. videbatur q nõ admitteretur delatio in depositio sicut nec cõpensatio.

s Si quis. Dicebã te mihi teneri in.x.negasti:detuli tibi iusiurandũ anteqũ iurares alijs ,pbationib⁹ habundantib⁹ mihi:forte q: inuenì instra ꝓ que potui ,pbare: reuocaui iuramẽtũ:an his ,pbationib⁹ iterũ deficientib⁹ possim regredi ad delationẽ iuramẽti:q̃rit̃.dicit̃ q non.satis em̃ ꝛc. nec me admittet iude:.z hoc in prima.sed vsq ad qõ tẽpus reuocare lz:q̃rit̃.dicit̃ q vsq ad diffinitiuam sniam:nõ post sniam q̃ ,puocatione nõ fuit suspensa vel ꝯfirmata:ne repe. ꝛc.z hoc in scõa.Et qualiter in hac scõa pte poni casus debeat:dic vt subijcit.l.pri.s.in ꝓn.in positione casus.

g Eneraliter. In p:in.hui⁹.l.recitat impato: quandã antiquitatẽ q̃ talis est.olim si titius a sempronio.x.petijsset z intentionẽ suã titius ,pbauisset semiplene forte per vnũ testẽ:iudex q: nõ plene sibi liquebat in cã ,pnũciabat fic cõdẽno sempro:iũ titio in.x.q̃ petijt titi⁹ si iuret sempro:inz sibi teneri:z a tali snia appellabat̃.pendẽte aũt appellatione cõtingebat titiũ mori iuramẽti delationẽ ad heredẽ trãsmittebat.q: forte heres veritatẽ ignorabat: vel nõ erat fide dign⁹:vt defunct⁹ multe cãe ideo q iuramẽtũ post sniam cõ sueuit interponi periclitabant̃.,pterea hanc antiquitatem corrigit impato: statuẽs q oẽ sacramẽtũ siue necessariũ siue iudiciale ante sniam p̃stetur.Si vero acto: reo vel iudex iusiurandũ deferat:reus põt iurare si vult:si non vult reus põt acto:i referre:z hz acto: necesse iurare.Si vero recuset z cõdẽnetur nõ appellat cũ nõ debeat respuere in psona sua qõ placuit in psona aduersarij.vel pone sic.Delato iureiurãdo si non recusẽt:p̃stetur,si ꝺo referat:delato: nullaten⁹ põt recusare.Si vero recusẽt z iudex viderit iurandũ esse:cõdẽnabit illũ quãtũ ad illud capl'm sup quo iurare debuit:nec audietur appellans:q̃s em̃ ferend⁹ est ꝛc. Si autez is cui. Si vero is cui sacramẽtũ deferẽt vel a parte vel a iudice illõ recusauerit: b̃ ei facere liceat:si tñ iudex viderit esse iurandũ cõdẽnabit eũ sup illo capitulo sup quo iurare debuit:q̃si eo referente delato: iurare parat⁹ esset:z ei fuisset remissum q̃i eo volente recusaẽt.z hoc est qõ subijcit q̃si volente ꝛc.nihilominus sup alijs capitulis lite suo marte cuncte ꝛc. ita tñ q reus ,ptestet̃ q̃i recuset:z si nõ audiat̃ appellet:z si iudex appellationis viderit sacramẽtũ bñ illatũ:ſz male recusatũ confirmabit sniam p:imã iudicis.Si ꝺo fuerit male illatũ z bene recusatũ rescindet̃ p:ima snia neutri parti quo ad expensas p̃iudiciũ generãdo.ſz si acto: obtinuit in p̃ma snia: reus in scõa:vel ecõuerso fiet expẽsax inuicẽ cõpẽsatio. ille ꝺo q̃ sacramẽtũ detulit siue iurauit is cui delatuz est:siue ei remissum fuerit cũ parat⁹ erat iurare nõ audiat̃ appellans.z hoc in scõa his de p̃sentib⁹ psonis. Predicta vera sunt cũ tam acto: q̃ reus p̃sens est.si vero acto: sit p̃sens:reus absens z p ,pcurato:ẽ litiget:si debeat iuramẽtũ deferri datis iducijs p̃sentare se dz coz̃ iudice z sacm̃ subire vel recusare. Si vero adeo nobilis sit vt ad ,puinciã in qua degit:iudex iurandũ ,pspexerit mittere dz ad iudicẽ illi⁹ terre:z ille iuramentũ recipiet z in scriptis redigi faciet:sit illatũ siue relatũ:si susceperit z p̃stiterit vincat si illatũ vel relatũ recusauerit causam amittat:nec deferenti liceat appellare.poterit aũt si voluerit ire p se vel p ,pcuratorẽ z iuramento interesse. si vero nec ire noluerit nec ,pcur.mittere:reus coz̃ iudice illi⁹ ,puincie iramentũ dz subire vel referre:z debz redigi in actis q̃liter iurauerit vel retulit z dz acta mittere ad iudicẽ coz̃ quo cã agit̃ q̃d aũt sit statuendũ de expẽsis iudex examinabit. Interi tñ dñ oia ista fiunt alia capitula cãe poterũt examinari: ſz non diffinit̃ snialiter:z postea examinabit̃ capl'm sup quo iuratũ est.ea vero sancita sunt cũ tam acto: q̃ reus p̃sens est in p̃sonis absentib⁹ obseruet̃.z hoc in tertia. Judex vero coram q̃ cã agit̃ videre debet q̃litatẽ p̃sonarũ:an iuramentũ sit p̃stãdum coz̃ se vel alibi:z sub q̃ forma:obstatis his q̃ iuramẽto calũnie sancita sunt:vel a iustiniano:vl' a retro p:incipib⁹ nõ derogando ꝓ hanc.l.alijs antiqs.ll.q̃ sup iuramẽtis p:estãdis sancita sunt:ſz si q̃d in his deest:hoc repleat̃: vel si q̃d min⁹ bene dictũ est:hoc co:rigat̃.vt est in p:in.hui⁹.l.z hoc in vtraq parte.

c Cum q̃s. Testm̃ fecisti:heredẽ istituisti:ex eodẽ testõ fundũ mihi q̃si relictũ ab herede petij: heres negauit fuisse mihi aliqd relictũ:nõ apparente testõ:detulit mihi heres iuramẽtũ:queri⁹ an restituere debeã qõ accepi:cũ appareat post nihil fuisse mihi relictũ.rñ.q sic.z hoc in p:ima.Si vero aliqd fuerit mihi relictũ:ſz erat q̃stio inter me z heredes an detrahere possent falcidiã:z delato mihi iuramẽto iurauí falcidie locũ nõ esse.si postea aũt iuramentuz retractando posſz heres falcidiã detrahere:q̃ritur.dicit̃ q sic.vt nõ ex ꝓ iurio meo lucrũ cõsequar.z hoc in scõa.

Si certum petatur. Rub.

Testamentũ fecisti:duos heredes instituisti:alteri fundũ plegasti:q̃liter iter eos erisalieni facienda est diuisio:an ,p portionib⁹ hereditarijs tm̃ nõ habita rõne plegati an habita.rñ.q ius institutionis nõ plegati inspiciendũ est:z q̃ aliud desiderat:nec vsitatã nec equã desiderat siue dirigit sermonẽ ad eum cui nihil erat plegatũ volentẽ habere rõnez plegati:q̃ nõ videt hoc ignorasse q ,p portione hereditaria facienda sit diuisio eris alieni:cũ ipse creditorib⁹ ,p portione sua cauisset.

n Eqz. sti:alteri fundũ plegasti:q̃liter iter eos

q Camuis. Pecuniã meã titio tu noie tuo mutuasti z eã tibi reddit tuo noie stipulat⁹ es:an mihi q̃sita sit actio aduersus titiũ.rñ.nõ.si pecunia cõsumpta fuerit: sed q̃ actione te cõueniã nõ apperit. Tu dic vtili neg.gest.

e Os. An potestas bonoñ.durante sua administratione per se vel suppositam psonã pecuniã fenori dare

bonoñ. poſſit: queritur. dicitur ꝙ non.

ſ Jabſentis. Abſente me pecuniã meã ꝛ meo noĩe tu/
ão mutuaſti: quẽ cõuenire volebã: ſz mutuũ rep:oba/
uĩ: q̃liter mihi ſuccurrat ad recupationẽ pecunie a te mutua/
te: cũ tecũ actionẽ nõ habeã: queritᷣ. rñ. ꝙ cedã tibi actionem
ꝛ vteris iure ceſſo. Si vero nõ cedã: q: nõ cõpellar niſi te cõ
ueniſſem ꝛ tu exciperes: q: noĩe meo mutuaſſes quo caſu p
excep. cõpellerer cedere tũc vtilẽ actionẽ q̃ſi fictiõe q̃dã no/
mine tuo mutuaſſes: p̃ſes ꝓuincie tibi cõpetere nõ negabit

ſ Jnõ. Titi⁹ ꝛ gaius ꝛ ſeius volẽtes accipe pecuniaz
mutuo a quodã feneratore: cõfeſſi ſunt ſe mutuo cẽtũ
accepiſſe cũ tñ tñ eſſz titio numerata: an iſta cõfeſſio duob⁹
qui nõ acceperũt p̃iudicare poſſit: quo magis etiã inſoliduz
teneant: q̃ritur. rñ. ꝙ nõ. niſi inſolidũ re vel verbis ſe obligaſ
ſent: vel ꝓ eo q̃ acceperit fideiuſſerũt: vel lapſum ſit biẽniuz
infra qõ debuerunt oppoſuiſſe excep. nõ numerate pecunie.
ꝛ hoc in ꝓma. Jdẽ eſt ſi vni fuerit numerata pecunia tñ: et
oẽs ꝙfeſſi ſunt ſe oleũ accepiſſe: gai⁹ ꝛ ſei⁹ nõ tenent niſi ali/
quo p̃dicto⁹ caſuum interueniat: nec titio p̃iudicat ſua ꝙfeſ
ſio quo magis teneat ad oleũ: ſz ad pecuniã numeratã tene
bitur quã accepit: niſi oleũ in ſtipulatiõe fuerit deductum.

ſ Jex p̃cio. Debebas mihi. x. ex cã venditionis: roga/
ſti vt dimitterẽ penes te ex cã mutui: ꝛ dimiſi ꝛ ſtipula/
tus ſum ea nouãdi aio mihi reddi ex cã mutui: ꝛ ſiliter ſtipu/
latus ſum vſuras: ſz falſo demõſtres te debere ex cã mutui.
q: nouata quoq; ꝓma obligatõ: dicit ꝙ legitimas vſuras
petere potero. ſi vero vſuras ꝓ ſtipulationẽ nõ ꝓmiſiſti: ſed
obligaſti te ad reddẽda. x. in inſtr̃o excã mutui: ꝛ ſimpliciter
cõueniſti mihi dare vſuras ea petere non potero: nec mutat
ꝓma obligatio. Vel ſic. tenebaris mihi in. x. ex cã venditi/
onis cõfeſſus es te debere illa. x. ex cã mutui: an ꝓ illã confeſ
ſionẽ facta ſit nouatio: q̃ritur. diſtinguit. aut deducta erãt in
ſtipulationẽ: aut non. ꝓmo caſu intelligitur facta nouatio
ſecundo non.

n On vnde. Pone exẽplũ in fure. Mutuaui tibi pe/
cuniã redactã ex re furtiua: qõ bñ põt fieri. q: dñs eſt pecũie
licz dñs nõ ſit rei furtiue. ff. de fur. q̃ vas. §. fi. ſi pecuniam mu
tuaſti nõ inq̃rit: vñ ad te puenerit: ſz an ſit tui mutuantis.

ſ J ꝓ mutua. Volebã a te mutuo accipere pecuniam
quã cũ nõ haberes ad manũ: equũ vel ſpẽm aliã exti/
matã: puta. xx. de ꝙſenſu vtriuſq; noſtrũ mihi tradidiſti vt ex
eo pecuniã redigerẽ ꝛ haberẽ eã tãq̃ mutuatã: ꝛ ſtipulat⁹ es
eam tibi reddi cũ vſuris cẽteſimis: ꝛ aurũ tibi pignori obli/
gaui. ex iſto themate eliciunt tres qõnes. Prima eſt an te/
near ad pecuniã cũ mihi numerata nõ ſit. Scõa an ad vſu/
ras centeſimas. Tertia ſi pignus tñ non valeat: an teneor
ad p̃edictam ſolidam quantitatem.

c Cum te. Titi⁹ ꝛ ſeius gallio in gallia. x. mutuauerũt
reddenda rome. Titius inſolidũ petere volebat: nũq̃d
potuit. diſtinguit: aut titi⁹ ꝛ ſeius cõſtituerunt ſe duos reos
credendi inſolidũ: re vel verbis: aut non. Primo caſu inſoli
dum petere põt: vel ſi ſeij eſſet ꝓcurator vel ei⁹ heredis. Se
cundo caſu titi⁹ ſolã dimidiã partẽ cõſequet̃: ꝛ ſeius aut ei⁹
heres aliam dimidiam.

e O q. Pone caſum in trib⁹ ſcolarib⁹ q̃ ꝓmittũt dño
ſuo collectã eor noĩa in cedula aliq̃ ꝙſcripta ſũt. vult
dñs primo pecuniã petere ab eo cui⁹ nomẽ vltimo ſcriptum
eſt. dicũt illi aut debitũ primo ſcriptũ exiges totuz: aut ſimul
an ipedier̃ exactio: q̃ritur. dicit̃ ꝙ nõ. Vel ſic. Mutuaui tri/
bus pecuniã ꝛ quilibz ſe inſolidũ obligauit: volo petere ab
vno: excipit ille ꝙ ſol⁹ cõueniend⁹ nõ eſt. q: tres ſe obligaue
runt. Rñ. ꝙ nõ obſtat exceptio mihi talis: vñ ab vno petere
poſſum. ꝛ hoc in ꝓma. Jtẽ ſi mutuẽ tibi pecuniã ꝛ ſtipula/
tus ſuz oleũ: mihi reddi petere poſſuz. ꝛ ſi debitorẽ peniteat
ꝙ ad oleũ ſe obligauerat: nõ ob ꝟ reſcindit̃ ꝟct⁹. ꝛ ꝟ in ſcõa.

i Accendiũ. Mutuaui tibi. x. poſt oĩa bona tua p incẽ
diũ perierũt: nunq̃d deſinas mihi eſſe obligatus: que/
ritur. dicitur ꝙ non.

ſ Jin rem. In refectionẽ dom⁹ cõis mihi ꝛ titio pecu/
niã mutuaſti: ego totũ tibi ſolui: an a titio petere poſ/
ſum: q̃rit̃. rñ. ꝙ ſi ego ꝛ titius nec re nec verbis inſolidũ nos
obligabim⁹: ꝛ ego poſtea inſolidũ ſolui: titiũ cõuenire po:
ro: perinde ac ſi ei mutuaſſem. ſed qua actione non apperit.
Tu dic nego. geſt. act. vel locati.

e Cum qui. Si pecuniã quã in rẽ tuã ipẽdebã mutuo
accepi: ꝛ titius creditor mutuauit nõ cõtẽplatione tui
ſed mei: quẽ noſtruz habebit titius obligatum. Rñ. ꝙ me q̃
mutuam accepi.

m Cui. Mutuaſti mihi. x. cõfectũ eſt inde inſtr̃m: cui
ſubſcripſit titi⁹ tanq̃ teſtis: nunq̃d ſubſcribendo vi/
deatur ſe obligaſſe q̃ritur. rñ. ꝙ non. cum ab eo ea tibi redd
ſtipulatus non fuiſſes.

n On aduerſus. Mutuaſti mihi. x. poſtea eadẽ. x. mu/
tuaui titio: ꝛ deceſſit: vis me cõuenire: dico me nõ eſſe
cõueniendũ: ſz heredes titij cui mutuaui: nunq̃d ſim audien/
dus. Reſpondet̃ ꝙ non.

q Quiſquis. Si poteſtati bonoñ. aliq̃s ꝺ ſua iuriſditio
ne mutuo feneb:rẽ pecuniã ꝺdit: vna cũ ptãte exilij pe
na plectet̃. ꝛ bꝟ in ꝓma. Jdẽ ſi duo eundez honorẽ habuerũt
ꝛ alter alteri pecuniaz dedit vt deſiſteret exilij pena plectet̃.
ꝛ hoc in ſcõa. Alius tamẽ eſt modus petendi exemplum in
hac vltima parte. ſed dic vt in glo.

ſ Quper. Duo dicunt̃ in. l. iſta. primũ ꝙ ſi debitor in in
ſtrumẽto aliquo cõfiteat̃ ſe a creditore recepiſſe vltra
l. libras auri: nõ aliter fides huic inſtrumẽto adhibenda eſt
q̃ ſi tres teſtes adhibiti fuerint ꝛ ei ſubſcripſerint. idez eſt ſi
creditor cõfeſſus fuerit in inſtr̃o ſibi a debitore ſolut̃: nec ab
aliquo iudice tale inſtr̃m admittat̃. In fine dicit ꝙ lex iſta in
futuris creditis ꝛ debitorũ ſolutionib⁹ locũ habeat: non in

q Quod nouo. Hec aut. in parte corrigit. l. ꝓteritis
codicis ꝛ in parte nõ corrigit. ꝛ breuiter tria dicit. In
ꝓma corrigit: q: dicebat̃ in. l. C. ſi q̃s vellet mutuare pecu/
niã excedentẽ ſummã. l. libras auꝝ auri: oportebit adhibere in
cyrographo tres teſtes: aliter tale cyrographũ nõ valebat.
hec aut. hoc corrigit dicẽs ꝙ nõ ſufficiũt tres teſtes: ſz quicq̃
opus ſit ſi cõtract⁹ fiat ab imperito lr̃az: ꝛ in ciuitate ꝛ exce
dat p̃dictã ſummã. In ſcõa parte ꝓmittit ꝙ in cõtractu fcõ
ſine ſcriptis ſufficiunt duo teſtes. In tertia dicit ꝙ ſi ꝯctus
fiat in agris: ꝙ ius vetus hz locũ. i. l. iſta codicis.

De ſuffragijs. Rub.

ſ Jquis. Si actor vel reus alicui ꝓ pſtando ſibi
patrociniũ certũ cõſtituit ſalariuz: illud
reddat: ſi callidítate morã ſoluẽdi fecerit: ad ſolutio
nẽ coarteꝫ. ꝛ hoc in ꝓma. Et ſi in re mobili ſalariũ fuit cõſti
tutũ: ſola traditio ad dñiũ transferendũ ſufficit: nec ſcꝑtu/
rã interuenire neceſſe eſt. ꝛ eſt ꝯctus firm⁹. ꝛ hoc in ſcõa. Si
vero aduocat⁹ rẽ ſibi cõuentã ꝓ ſalario ꝓmiſſo tñ vna mo/
nitione poſtea facta inuaſit ſua auctoritate poſſeſſio ad do
minũ redeat: ꝛ a petitione ſua cadat. ꝛ hoc in quarta.

De ꝓhibita ſequeſtratione. Rub.

q Voticns Peto. x. a te: petij ea ſeq̃ſtrari apud
iudicẽ vel apud aliũ: an ſim audiẽd⁹
Rñ. ꝙ nõ. ſed libellũ tibi porrigere debeo: vl̃ ꝓba
tionẽ offerre: ꝛ per ſnĩam facere te cõpelli ad ſolutionẽ.

De cõditio. indebiti. Rub.

p Ecunie. Primo tradit regulã: demũ exẽpluz
dat regulã que talis ẽ. Jndebiti per
erroꝛẽ ſoluti ex cã: niſi iudicatũ ſolutũ fuerit: ꝓ cõdi.
indebi. cõpetit repetitio: ſz nõ veniunt vſure niſi in ſtipulatu
fuerint deducte.

ſ Jcitra. Dicebã te mihi teneri in. x. ꝛ credebas te mi/
hi debere creditori meo: delegaui te nulla tranſactiõe inter/
ueniente: ſi ſoluiſti a me cõdices per cõdi. inde. ſi nõ ſolueris
cõpelleris: ſed a me cõdices vt libereris ab obligatione.

c Cum. Si quãtitas indebita ꝓ ignorãtiã ſoluta repe
ti poteſt: multo magis ſcꝑtura cõfecta de indebito ſol

uendo condici poterit.

e Aque. Quedã cã est q̃ p̃ inficiationẽ crescit: ex qua si debitũ fuerit solutũ repeti nõ põt: puta in act.l. aq̃li. in legato relicto in pias causas. ꝛ hoc in p̃ima. idẽ est ꝛ si ex ea cã aliq̃d fuerit p̃missum. s. q̃ cõditioni loc' nõ erit: vt si datũ mihi fuerit dãnuz cõpetit mihi p̃ dãno dato act. l. aquil. q̃ p̃ inficiationẽ crescit: nõ si ex ea cã mihi soluisti: cũ mihi damnũ nõ dedisti. idẽ est si p̃misisti ꝛ nondum soluisti.

f Ja patre. Filio emãcipato in bonis patris eius delata bo. pos. eã filius intra annũ vtilẽ nõ agnouit: post annũ credens se teneri creditoꝛib' hereditarijs soluit ꝛ suo noĩe: nunq̃d repetet. dicitur q̃ sic.

f Jper ignoꝛantiã. Titio debebã. x. seius amic' meus credens me nõ soluisse: satisfecit ei p̃ me cui competit indebite quãtitatis p̃ errorẽ solute cõdictio: q̃ritur. s. an mihi cui' nomĩe solutuz est: an scio q̃ soluit. Rñ. q̃ mihi. Idem ꝛ in min' solẽni volũtate si soluit legatum vel fideicõ. heres credens solẽnitatẽ interuenisse. ꝛ ita errabat in facto: postea apparuit voluntatẽ nõ fuisse solẽnẽ: an heres qui soluit per ꝯditionẽ indebiti repetere possit: q̃rit'. rñ. q̃ sic. h̃ dicit cũ. l. se.

c Reditoꝛis. Debebã tibi. x. solui titio gerẽti se tuum p̃curatoꝛẽ: an liberat' sim a te. vel si non: an aduersus titiũ deb' mihi indebiti cõditio: q̃rit'. rñ. q̃ liberatus nõ sum: ꝛ competit mihi cõditio.

i Indebitũ. Si scio me tibi non debere aliq̃d ꝛ soluo: nõ repeto. sed pone q̃ titius rẽ meã sine mandato vendidit scio: ꝛ ei euicta est: in cã euictionis obtuli me defensioni titij ꝛ emptoꝛi satisfeci: vel emptoꝛe agente quãto minoꝛ obtuli me defensioni illi' titij: ꝛ satisfeci ẽptoꝛi: an q̃si indebitũ videar soluisse ꝛ repetere possim: q̃rit'. rñ. q̃ nõ. qꝛ satisfaciendo emptoꝛi videoꝛ ratificare vẽditionẽ factã a titio: vnde videoꝛ quasi debitum soluere.

f Jq̃s seruũ. Promisi tibi seruũ aut. x. sub alternatione credẽs me aduersũq̃ teneri p̃ ignoꝛãtiã: vtrũq̃ soluicui' rei erit repetitio dubitat': ꝛ an p̃missoꝛis esset electio: an tui creditoꝛis. dicit vlpian' electionẽ p̃tinere ad te cui vtrunq̃ solutũ est vt reddas q̃d hoꝛ volueris. papinian' econtra in cui'. s. sñia erat iulian': ꝛ in eoꝛ sñiaz declinat impatoꝛ vt habeã electionẽ repetẽdi. qꝛ habui electiõz soluẽdi q̃d vellẽ.

p Ro dubietate. Certũ est q̃ qui indebitũ soluit repetit. q̃d ergo si aliq̃s dederit: dubitans an debeat vl' nõ de hoc erat questio quã decidit impatoꝛ: dicẽs q̃ q̃ aio tutibanti aliq̃d dedit vel soluit repetit: nec p̃sumit' transactionẽ interuenisse: nisi ab altera parte hoc spãliter fuerit p̃batum

De pdictione ob causam datã. Rub.

p Ecuniam. Mulier cũ aliq̃ cõtraxit mꝛimoniũ: centũ dedit in dotẽ: ꝛ pacta ẽ sibi de dote restituenda quocũq̃ mõ soluto mꝛimonio: postea apparuit nõ cõtractuz matrimoniũ fuisse. qꝛ erãt p̃sanguinei: nũq̃d act. de dote possit repetere dotẽ: queritur rñ. q̃ nõ. sed cõdi. ob cãm. ꝛ pactuz qõ interuenit perinde est ac si interpositum nõ fuisset. qꝛ sicut matrimoniũ non valuit ita nec pactum.

f Jvt p̃ponis. Si pater tu' foꝛi tue emancipate pdium dedit vt creditoꝛib' satisfaceret: alioq̃n reuertere tur p̃diũ ad heredẽ: si non satisfaciat: q̃ actio cõpetit tibi ad repetendũ qõ dedit: si pater tu' cõcessit in fata: vel adhuc superstes est: q̃ritur. rñ. q̃ cõdictio ob cãm.

e Alege. Nepotib' tuis p̃diũ dedisti h̃ pacto q̃ neuter poꝛtõnẽ suã alienaret: an donatio facta hoc pacto teneat: ꝛ q̃s sit huius pacti effect': q̃rit'. rñ. q̃ tenet. ꝛ hz talẽ effectum. s. ne timoꝛe ei' aliq̃s ad alienationẽ p̃cedat: tñ tenet si facta fuerit donatoꝛi: tñ cõtra donatariũ tñ: nõ aũt cõtra posteriozẽ aliũ cõpetet pdictio ob cãm.

f Jcũ exiguã. Accepi mutuo. x. a quodã aduocato: et caui q̃ accepi. c. p̃pter spem sui patrocinij q̃ mihi p̃misit: postea ille nõ obseruauit fidẽ: an liberatõnẽ spõsionis vel cõditionẽ cõsequi possim; q̃ritur. rñ. q̃ sic.

f Jmilitẽ. Dedisti pecuniã militi vt esz p̃curatoꝛ tu' ad cãm quãdaz: obiectũ est ei q̃ p̃curatoꝛ esse noz põt qꝛ miles: nunq̃d repetes pecuniã quã dedisti. dicitur ꝙ sic. p conditionẽ ob causam.

c Cum ancillã. Pater tuus mihi dedit ancillã quãdã vt ancillã meã: filiã suaz naturalẽ manumitterẽ. distinguit in. l. ista: aut simpliciter dedit: aut dedit vt manumitterem. primo casu nõ reuocabit' donatio. secũdo casu si nõ feci q̃ puenit: aut qꝛ noluit: aut qꝛ nõ potui. qꝛ foꝛte erat libera cõditio ob causam cõpetit.

f Jrepetendi. Dedi vxoꝛi tue. x. vt sic induceret te ad p̃ficiscendũ mecũ ad scolas: nõ es puectus: an repetẽ possim: q̃rit'. distinguit': aut exp̃sse dixi q̃ repeterẽ nisi ipse p̃ficiscereꝛ: aut hoc tacite in aĩo meo gestabã. primo casu repetam per cõditionẽ ob cãm. scõo casu non repetam.

d Jctã legẽ. Sponsus spõse dedit. x. vt illa infra certũ tp̃s veniret ad domũ suã: nõ venit: cũ venire potuit: nũ q̃d repetit sponsus q̃ dedit. rñ. q̃ sic. vel ab ipsa si superstes est: vel ab eius successoꝛib' si decessit.

f Jliber. Stichus cum liber esset. x. q̃ dedit vt filie sue manumitteren̄: si nõ fiat q̃ cõuenit p̃ cõdi. ob causaz repetere põt. sed si seru' me' esset ꝛ de peculio mihi dedit. x. aduersus me act. nõ habebit: ſz hoꝛtari poterit p̃ses p̃uicie vt fiat q̃ cõuenit fauoꝛe libertatis; saluo mihi iure patronatus in illis si eas manumittam.

p Ecuniã. Dedi tibi. x. vt p̃stares mihi p̃ocinũ nõ p̃stitisti: qꝛ decessisti: nunq̃d ab heredib' tuis repetã q̃ dedi. Rñ. q̃ nõ. vel pone sic f̃m azo. dedi codicẽ vt fuũ meũ curares cũ esses medicus. decessit sine culpa tua: qꝛ casu foꝛtuito. ꝛ sic eũ nõ curasti: nunq̃d q̃ dedi repeto. rñ. q̃ non. Si vero per te stetisset ꝛ non per casum foꝛtuitum secus esset. et hoc dicit lex sequens.

De pdictione ob turpẽ cãm. Rub.

f Jex. Si alicui lene. x. p̃misisti vt tibi alicui' mulieris p̃ eã tibi fieret copia: ꝛ illa. x. cõfessus fueris ex cã mutui te accepisse ab ea: ꝛ ex cautõe tua cõueniaris: q̃liter tibi succurrendũ sit: q̃ritur. rñ. q̃ pbabis tibi pecuniã numeratã nõ fuisse: ꝛ ex turpi cã eã p̃misisse: quibus duob' p̃batis absolueris. Vel pone casum q̃ p̃misisti cuidam vt faceret alij furtũ vel homicidium.

c Cum te. Si mulieri causa stupꝛi domum dedisti: eam repetere non poteris. quia in pari causa turpitudinis potioꝛ est conditio possidentis.

q Quod euitandi. Si cleric' aliq̃s vel inhabilis ad exercitũ publice militie: puta mãcus vel claud' aliquam pecuniã alicui ptãtem habenti vocãdi hoĩes ad ciuilia munera ob vitandã militiã dederit: an repeti possit: queritur. dicitur q̃ sic. p̃ cõdi. ob cãm. ꝛ accipiẽs de crimine cõcussionis poterit accusari ꝛ cõdẽnari: sic itelligo. l. istã de dante q̃ erat inhabilis. alioquin si habilis fuisset: vterq̃ esset in turpi cã: nec haberet locũ repetitio.

q Quotiẽs. Dedi tibi. x. vt furtũ vel homicidiũ nõ faceres: licet nõ feceris. qꝛ tñ gratis abstinere debuisti turpiter fecisti. vñ petã per cõdi. ob tur. cau. Potes ponere exemplũ. ff. e. l. in factũ. ꝛ. l. ij. ꝛ si marito alicui' mulieris vt cum ea cõmisceris. x. p̃misisti: an ea petere possis: queritur. dicit' q̃ non. Si vero dedisti: qꝛ vterq̃ nostrũ sit in pari causa turpitudinis nõ repetes. hoc dicit cũ. l. seq.

o Brestituẽda. Si pecuniã meã surripuisti: ꝛ ob eam restituendã. x. tibi dederim: eã per condi. ob tur. cau. repetere potero. qꝛ licet honeste dedi: turpiter tamen fecisti. qꝛ gratis restituere debebas.

e Cum qui. Si pecoꝛa mea abegisti ꝛ ad ea restituenda pecuniã tibi dedero: nõ soluz pecuniã per cõdi. ob tur. cau. repetere potero: sed ꝛ pecoꝛa: licet moꝛte vel aliquo casu foꝛtuito perierũt restituere debes p̃ cõdi. fur. cum intelligaris semp fuisse in moꝛa.

De condi. furtiua. Rub.

p' Reses. Si tres mihi pecuniã subtraxerũt: agã furti aduersus quẽlibet insolidũ: ꝛ vno soluẽte alij nõ liberabunt̃.secus in condi.fur. nã habet electionẽ quẽ velit insolidũ cõuenire: ꝛ vno soluẽte ceteri liberant̃.ꝛ hanc diuersitatẽ in inferẽda condictione considerabit p̃ses.

a Nte. Si rem meã surripuisti: ꝛ añ̃ offeras perierit cui⁹ sit periculũ: queri⁹.rñ.tui qui surripuisti.

De condic.ex.l. Rub.

l Jcet. Ex p̃imipilari administratiõe tenebaris. fisco in.x.nihil hẽbas in bonis nisi quẽdã debitorẽ in diẽ: an ante diẽ debitorẽ tuum cõuenire possis: ĩmo fiscus qõ ven⁹ est: ꝛ pecuniã recipias vt sic satisfacias fisco: queri⁹.dici⁹ q̃ sic.lz al's ante diẽ cuz effectu peti nõ possit.ꝛ ꝓpter p̃iuilegiũ fisci ages cõdic.ex.l.ista.

d Jſſolute. Si mutuasti mihi.x.ꝛ in diẽ cõfectũ fuerit instr̃z: ꝛ solutis tibi.x.instr̃m reddere noluisti: q̃ actio. te cõueniã vt reddas: q̃ritur.rñ.q̃ cõdi.sine cã.qõ est verum si tu soluisti tabellioni ꝓ instr̃o: alioquin vendicarez: ꝛ ad exhibendũ agerẽ.vt.s.ad exhib.l.fi.

m Ala. Si fundũ meũ mala fide possedisti: qꝛ eũ inuasisti: ꝛ egi ꝛ obtinui: q̃ act.ad fruct⁹ quos ꝓcepisti agere possim: q̃ritur.rñ.q̃ ad extantes rei ven.ad ꝓsumptos cõdictione sine cã.siue ex iniusta causa.

s Jnõ est. Volebã a te pecuniã accipere mutuo spe future numerationis cõfessus sum in instrumẽtis me recepisse: postea cũ eã numerare debueris: mihi nũerare nolebas: q̃ act.te cõuenire possim vt reddas instr̃m.rñ.q̃ si bienniũ infra qõ cõsueuit opponi exceptio nõ numerate pecũie: effluxit ꝛ ante bienniũ elapsum ꝓtestat⁹ fuero me velle eã opponere: condicã ꝓ cõdic.sine cã.illud instr̃m.

De obligationib⁹ ꝛ act. Rub.

d Alta. Fideiussi ꝓ te apud titiuz: tradidi ei pecuniã in sacco in spẽ vt mandaret mihi actiones q̃s habebat ɔ̃ te: anteq̃ tecũ fuissem litẽ contestatus decessit titi⁹.dici⁹ q̃ vtilis mihi cõpetit actio ɔ̃ te debitorẽ. Vel pone casum in cõtractu noiato: ꝛ oia verba stãt ꝓprie ꝛ fere oẽs glo.supfluũt: vt si ego numerauí tibi centũ vt mihi mandares siue cederes actiões tuas aduersus tuũ debitorẽ: ipsis cessis decessi anteq̃ essem litẽ cõtestat⁹ cũ debitore tuo: dicit q̃ possum agere vtili act.qꝛ in p̃incipio statim fuit mihi nata.

n Ibus. Mulier marito debitorẽm habẽs: ius qõ habebat in debitore dedit in dotẽ: licz debitorẽ marito nõ deleget: vtilis tñ cõpetit ei cõtra debitorẽ vxoris sue. sic est in eo qui emit a creditore ius qõ habebat in debitore

o B causas. An ex cõtractu dñi locantis fundũ colonus cõueniri possit: q̃ritur.dici⁹ q̃ nõ.solutis pẽsionibus cõuentis.

b Onã fidẽ. Jn.l.ista ponit̃ quedã regula circa actiones ꝛ obligationes que talis est. Jn omni cõtractu bona fides exigit̃: non tñ omnes actiones sunt bone fidei.

s Jcut. Premittit duas regulas ab initio cuilibz libeꝛ rũ est cõtrahere vel nõ: eo celebrato alter ɔ̃ hentiũ: altero inuito obligationi semel cõstitute renunciare nõ põt.si ergo cũ aliquo cõtraxisti: vel vendendo vel locando eo inuito ab obligatione recedere non potes.

s Jnsolutũ. Si debitor me⁹ in.x.ius qõ hz debitorez suum insolutũ mihi dederit: pignora sibi obligata pl̃equi p ypothecariã act.possum.ꝛ hoc in p̃ima. Si vero ab antiquoribus creditorib⁹ a quib⁹ fuit pecunia numerata fuerint pignora distracta ab ẽptore ea reuocare nõ potero.ꝛ b̃ i scõa.

s Ja creditore. Si cõparauí act.a titio: pignora q̃ titius habebat obligata possum vendicare ab his qui ea possident: ꝛ ea distrahere possunt nisi illi q̃ possident soluant qõ mihi debeꝛ̃.ꝛ hoc in p̃ima. Si vero possidentes pignora erãt potiores ꝛ vẽdiderint longi tp̃is p̃scriptiõe tuti sunt q̃ emerũt a posteriorib⁹ tunc uecz vendicare. ꝛ per hoc necz distrahere possum.

s Jquidẽ. Diligebã quẽdã.s.seium ea affectione qua pater filiũ diligit suũ. ꝓmisi volens ei donare vt acciꝑeret pecuniam a ꝓcuratore meo: ille volens me remunerare mandauit ꝓcuratori suo vt mihi pecuniaz anteq̃ accipeꝛ̃ decessit seius: an.x.q̃ dedí seio repetere possum: vel a ꝓcuratore petere eo q⁹ mãdauit sibi seius mihi dandũ: q̃ritur. rñ.q⁹ nõ repetã ab heredib⁹: cũ pfecta donatio nõ reuocetur nec a ꝓcuratore repetere potero: qꝛ morte mandant̃ finitũ est mandatũ.ꝛ hoc in p̃ima. Si vero seio mutuassem eã possem ab heredib⁹ petere: ꝛ hoc nisi aliquẽ debitorẽ mihi delegauerit a quo vel fuerim stipulat⁹ illã pecuniã mihi reddi.

n Egantes. Si mutuasti mihi.x.ꝛ negẽ tibi me teneri nõ debes me armata manu ad solutionẽ cõpellere: lz petere debes coꝛã iudice: ꝛ te nõ ꝓbante qõ intendis: vel si ꝓpter exceptionẽ te remoueo: absoluat.si ꝓbaueris ɔdẽnabit me iudex: ꝛ per executionẽ rei iudi.cõpellend⁹ ero ad solu

a Uersus. Mutuaui tibi pecuniã: pign⁹ tionẽ. mihi obligasti: nõ ideo qõ cepí pign⁹ vendicare tollit̃ psonalis actio. sed si p̃cium pignoris ad debitũ non sufficit: ꝓ residua quãtitate debita te potero cõuenire.

n Jmia. Si colono meo in rẽ suã.x. mutuasti a me petere nõ poteris: nec mihi p̃iudicauit p̃sentia actoris mei.i.gastaldionis quo magis tibi obliger.

o B es. An ob es alienũ qõ ɔ̃xi: me facto postea non soluẽdo: ego liber: seru⁹ creditoris fieri cõpelli possim q̃ritur.rñ.q⁹ nõ.vel dic cõpellend⁹ seruire.ꝛ sic accipit̃ seruire ꝓprie: postmodũ ĩmꝓprie.tertio dic seruire liberos: idest filios obligari.

i Omo a debito. Hec aut.nõ coꝛrigit.l.codic⁹: lz addit ꝛ ĩponit penas tres creditoꝛi: q̃ cõpellit debitorẽ vt ꝓ debito fiat seru⁹ eius: qꝛ pdit debitũ. Jtẽ cogit̃ tantundem dare ipsi debitori vel eius parentib⁹.tertio patit̃ creditoꝛ talia faciens penam coꝛporalem.

e Em. Si.x.mutuasti mihi: ꝛ de his vestes cõparauit: an aduersus venditorẽ vestiũ actionẽ habeas: q̃ritur. rñ.q⁹ nõ.sed cõtra me cui mutuasti agere debes.

e St in arbitrio. Titius obligauit mihi pign⁹ ꝓ pecunia quã ei mutuaui ꝛ pign⁹ distraxit ꝛ vendidit: in electione mea est: velim cõuenire titiũ actiõe ꝑsonali: aut agere ypothecaria aduersus ẽptorẽ pignoris: nisi possessoꝛ pignoris tueri se possit p̃scriptione longi tp̃is.

s Ed hodie. Hec aut.coꝛrigit.l.codicis.qꝛ p̃ius debz ɔuenire fideiussoꝛes ꝛ debitoꝛes q⁹ pig̃ris possessoꝛes

Ut actio. ab heredib⁹ ꝛ ɔ̃ heredes. Rub.

c Um. Olim stipulatio post mortẽ alicui⁹ ɔ̃hentiũ concepta: vel p̃idie q⁹ moꝛeꝛ̃ nõ valebat. vbi gra. Si stip uler me aliq̃d redditurz post mortẽ tuã nõ valebat.rõ q̃re nõ valebat erat illa: qꝛ actio ɔ̃ heredẽ ꝛ ab herede incipere nõ poterat. Quã antiquitatez emẽdauit imꝑatoꝛ: dicẽs q⁹ stipulatio sic ɔcepta valeat: ꝛ q⁹ actio.incipiant cõpetere heredi ꝛ aduersus heredez ne ꝓpt nimiã subtilitatẽ verboꝛũ voluntas ɔ̃hentiũ impediatur.

Ne vxor p̃ marito. Rub.

f Rustra An ex cõtractu mariti possit conueniri vxoꝛ: q̃ritur.rñ.frustra disputat mlier teneuerit cõtract⁹ initus cũ marito ipso iure vel nõ.qꝛ ex cõtractu mariti nõ cõueniet̃ ꝓpter senatusco.velt̃.

o B maritoꝛũ. Si marit⁹ alicui⁹ mulieris aliqõ crimẽ cõmisit ꝓpter qõ oĩa bona sua cõfiscanr̃: ꝛ ĩterea bona mulieris occupant̃ a marito possessa cum leges nolũt vt ob delictũ maritoꝛũ vxores inquietent̃: ꝓcuratoꝛ cesaris q̃ cognoscit inter p̃iuatũ ꝛ fiscũ: ꝓbante muliere res occupatas ad se pertinere iure dominij eas faciet sibi restitui. aut.

c Um te. Pꝛo filia tua.c.in dotẽ nõ dedisti: sed ad sustentandũ p̃dictũ assignasti: marit⁹ ex admĩstratione tutele vel munere ciuitat̃ alicui⁹ fact⁹ est debitoꝛ me⁹: nũq̃d

ptextu illius debiti possit capi illud pdiū qō in dote nō erat queriť.dicit q non.q: sicut nec mater p obligatione filij sui obligati teneť:ita nec marit⁹ p vxore si postea se nō obligauit:certissimū eīm est ꝛc.

ſ Ed omīno. Si tibi anglico vel hispano mutuo pecuniā:vel sum spoliat⁹ in anglia vel hispania vel tuscia: nō ꝓpterea si ueniā alios anglicos:vel hispanos vł tuscos debeo eos pignorare in ciuitate ista:nec hoc mihi licz facere imo oīno ꝓhibeor hoc facere.ꝛ si cōtra facio: debeo puniri ꝛ ꝺdēnari in quadruplū eius qō pignorauit: insuper cadam ab actione mea.hoc dicit ista auť.

c Cum te. Cū mater ex cōtractu filij si fili⁹ fuerit nō soluēdo:partē debiti soluerit:sup residuo eo ptextu q debitū agnouit partē soluēdo cōueniri possit:q̄ritur.rn̄.q non, ꝛ hoc ꝓuidebit competēs iudex.

¶ Me filius p patre:vel pater p filio. Rub.

Si cū filio sui iuris effecto cōtraxisti pecu/

n Eqz. niā ei mutuando:pfem nisi spāliter se obligauerit p filio nō habes eū obligatū.ꝛ hoc in ꝓma Si vero filiofa.in ptāte existenti siue iussu patris mutuasti: q̄ten⁹ est in peculio:vel q̄ten⁹ in rē patris versum est: patrez habebis obligatū.vt.j.ad macedo.zenodorus. Si ergo frater tuus.x.a creditore accepit:mutuo:ꝛ creditor exegit ea a patre tuo recupare illa:tu heres poteris p cōditionē indebiti.ꝛ hoc q: noīe suo soluit.si vero noīe filij: nō repetet.

n Extra. Si pater tu⁹ ob administrationē ministratā factus est debitor::puta tutele:ꝛ est nō soluendo:an tu tui iuris effectus cōueniri p eo possis:q̄riť.dicit q non.

ſ Jfiliuſſa. An pater p filio decurione creato: eo mortuo si fili⁹ debitor fact⁹ fuerit cōueniri possit:q̄riť.dicitur q nō.si eo inuito fact⁹ fuerit decurio.

p Atris. An patre supstite obligato rōne debiti principalis:puta q accepit aliq̄d mutuo rōne:puta muneris:fili⁹ cōueniri debeat:q̄ritur.dicit q nō.ꝛ dico notāter supstite.q: si esset heres:tūc teneret vt heres.

b Abita. In hac auť.imperator facit tria.ꝓmo p̄cipit q scolares secure vadāt ad loca studiorū:ꝛ null⁹ eis iniurias inferat.ꝛ reddit rōnē ibi:dignū eīm ꝛc.ꝛ rōnez rōnis ibi q̄s eīm ꝛc.deinde cōcludit ex superadictis:ibi.hac igitť.Scōo ꝓhibet imperator ne scolares dānū patianť p delictis vel debitis cōmissis ab aliis:ꝛponēdo penā temeratorib⁹ hui⁹ legis.Tertio dat electionē scolarib⁹:sub quo velint cōueniri. Quarto iubet hāc.l.poni in ti.isto ne pater p filio, lr̄a satis plana est de se.

¶ Si ex suo facto fuus post manumissionē teneať. rub.

Si seruo tuo sub cōditione liberta/

q Mānis. tē dedisti:ꝛ ea pendēte cōditione cum aliquo contraxit, postea extitit conditio:ꝛ ita liber effect⁹ est:nūq̄d eū liberū effectū potero cōuenire de ꝺtractu celebrato dum erat statuliber.rn̄.q nō.

c Reditor⁹. Seruo meo pecuniā mutuasti:an aduersus eū manumissuz peculio suo ei nō legato agere possis:q̄riť.rn̄.q nō.idē est si legato.vt.ff.de do.ple.l.ij.ſ.p ꝺrīū.

p Romisse. Si seruus tu⁹ ꝓmisit tibi pecuniā vt eum manumitteres:ꝛ manumisisti:ꝛ ab eo manumisso reddi stipulatus nō es:an eā petere possis:q̄ritur.dicitur q sic. per act.in factum.q̄ est spāle.

l Jcet. Si ancilla tua seruitutis tpe tibi furtū fecerit: an eā manumissam postea furti cōueniri possis: q̄ritur dicitur q sic.cū eā dū adhuc ancilla erat ꝺuenire nō poteris ꝛ ea mānumissa noxa caput sequiť.i.manumissam que caput est effecta noxa sequitur.

ſ Jvt. Mulier seruū suū colonū manumisit adempto ei peculio:an ob reliq̄ q̄ tpe seruitutis ꝺtit:res q̄s post manumissionē acq̄siuit mulier req̄rere possit rei ven. vel ypothe.ꝓponēdo:queriť.dicit q nō.q: nec personaliter super b̄ poterit conueniri.

ſ Jue. Si seru⁹ tu⁹ tibi furtū fecerit:eū cōuenire nō poteris in iudicio:sed verberib⁹ subiicitur:cū inter dōm ꝛ furez nulla lis cōsistere possit.vt.ff.de iudi.lis.in fi.nisi in casib⁹.vt ff.eo.vix.nec si postea eū manumisisti ex ante gesto:cū erat in seruitute:tenebit liber fact⁹.ꝛ hoc in ꝓma.Si vero p⁹ manumissionē aliq̄d cōmisit:puta faciendo tibi furtū eum cōuenire poteris.ꝛ hoc in scōa.

¶ Quādo fiscus vel ꝓuat⁹ ꝛc. Rub.

Pupill⁹ teneť tibi in.x.an res tuto/

p Ropter. ris bona pupilli nō tenētis pignori capi possint:queritur.dicitur q non.

ſ Jin cā. Titius debitorē habēs teneť mihi in.x.quez eū mihi cōdēnatus est nō soluēdo:an debitorem suū cōuenire possim:q̄ritur.dicit q sic.ꝛ ad solutionē cōpellitur.

ſ Jdebitū. Titius tenebať fisco in.x.scius titio:titio inuento nō soluēdo vult fiscus ꝓpter priuilegiū suū conuenire scīū:an possit queriť.distinguiť:aut negat scius se titio teneri:aut cōfiteť. Primo casu nō ꝺuenit a fisco. secūdo casu sic:ꝛ ad solutionē cōpelliť p ꝓcuratorē cesaris: q̄ ꝺgno scit inter priuatū ꝛ fiscū.ꝛ dic cōueniri p cōdic.ex.l.vt.ff. ꝺ cōdic.ex.l.l.i.vel scōo dic q fisc⁹ scīū cōuenit ꝛ fecit eū cōdēnari:ꝛ eo nō inuento soluēdo agit ꝺtra titiū.ꝛ hic est casus qū ex pecunia fiscali scōs debitor ꝺuenit etiā primo existēte soluendo.vt hic.ꝛ.ff.de iure fis.l.iij.ſ.multa.vł tertio dic q titi⁹ mutuauit scio ea.x.titio ñ iuēto soluēdo aget aduersus scīū.

n On prius. Debitor debitoris fisci a fisco cōuenien dus nō est nisi appareat debitorē principaliter soluendo non esse.

i Msolutū. Tenebať mihi titius in.x.ius qō habebat cōtra seū debitorē suū dedit mihi insolutū:q̄ actio mihi cōpetit aduersus scīū:queriť.rn̄.q vtilis noīe meo, directa vero non:nisi fuerit mihi mandata.

¶ De actionibus heredi. Rub.

Mulier aliq̄ filio tenebať in.x. ꝛ eū

p Ecunīā. cū duob⁹ alijs heredibus instituit p duab⁹ partib⁹ habebit coheredes suos obligatos p tertia erit petitio sua cōfusa.ꝛ hoc in prima. Si vero filio iure pignoris aliq̄ obligauit:ꝛ ab vno coheredū inueniatur possessa:aduersus eum aget ypothecaria ꝛ insoliduz. ꝛ hoc in secunda.

p Ro hereditarijs. Si debitor me⁹ duos heredes instituit:vnū ex.viij.aliū ex.iiij.vncijs:p portionib⁹ hereditarijs eos cōuenire debeo.Si vo pignora mihi obligata aliq̄s eoz possideat possessor:ē tñ habeo obligatuz ꝛ ypothe. insolidum conuenire potero.

h Eredē. An mulier stipulata dotē sibi reddi diuortio vel morte soluto matrimonio:ꝛ marit⁹ decessit: debitores hereditarios act.ꝓsonali defuncti p dote sibi reddenda cōuenire possit:q̄riť.dicit q nō.sed heredē defuncti ꝺue/

ſ Eb ptextu. Titius mihi teneběť in.x. de miet. cessit ꝛ filiū ipuberē heredez instituit:an petitio debiti hereditarij ptextu etatis in tps pubertatis differri dēat:q̄ritur:dicitur q nō.sed tutor mihi satisfaciet.

v Tdebitū. Debitor me⁹ in.c.me heredē instituit: ꝺuenit hereditas ista ad titiuz: volo eū ꝓmo cōuenire ad cētū:an petitio mea p cōfusionē sit sublata:q̄d iurī sit queriť rn̄.q nō possum eū cōuenire ad.c.ꝛ q̄si ꝑpostera petitōne audiendus non sum. Vel sic.socer me⁹ debebat mihi.c.q̄ decedens instituit me heredē ꝛ titiū:petere volo tota.c.a titio coheredē meo:ꝛ dico nolle esse heredē:primo dz inquiri an velim esse heres aut nō:ꝛ postea debeo totū petere: si non sum heres.sed si p parte sum heres partem debiti potero petere petitione p parte mea debiti cōfusa.

ſ Jadulta. Titius gessit tutelā alicui⁹ pupilli ꝛ fact⁹ est debitor ex mala administratione in.ccc. pupillū cuz duob⁹ alijs heredē instituit:nō ꝓhibēdo ne a coheredibus debitū peteret p duab⁹ partib⁹:curator pupilli facti adulti coheredes cōuenire poterit:cū vltra suā tertiā debiti petitio non sit cōfusa.hoc in prima, Si vero curator petat rescindi

testiñ ob hoc q̄ petitio ꝑ parte tertia heredis sit cōfusa nō est audiendus: qz si hoc petit: magis petit ꝯ vtilitatē pupilli q̄ ꝓutilitate pupilli. ꝛ hoc in scōa. Si vero coheredes soluendo nō sint: petere potent curatoz: vt bona coheredis separent a bonis testatoris ꝛ adultis satisfiat. ꝛ hoc in tertia.

c Reditores. Si debitor me⁹ me heredē in. c. instituit ꝛ multa legauit: an aduersus legatarios psonalē habeā act. q̄rit. dicit q̄ nō. sed aduersus hēdē. ꝛ b̄ vult. l. xij. ta.

¶ Ex delictis defunctoꝝ. Rub.

Si vim mihi feciſti: rem meā rapiendo: an

p Ost. heres tūc ex delicto a te cōmisso teneat: q̄ritur. dicit q̄ nō regulariter: nisi tecū fuero litē ꝓtes. vel aliquid ad heredē occasione delicti tui peruenisset.

¶ De cōstituta pecunia. Rub.

Tenebaris titio in. x. cōstituisti

r Ipro alieno. me soluturū ei illa. x. non soluz aduersus me sed heredē meū cōpetit actio.

r Exceptitia. Olim habebāt locū due actiones scz receptitia: ꝛ de cōstituta: sed solū locū habebāt in his q̄ pondere nūero mēsura cōsistūt: ꝛ durabāt vsq; ad annū. itē inter veteres erat dubitatio: an in debito cōditionali vel in diē cōpetit actio facto constituto: ꝛ receptitia locū habebat qñ aliq̄s cōstituit se soluturū illud qđ nūc qñ debebat. Hodie vero ampliat naturā actionis de cōstituta: qđ locū hēt in oībus reb⁹ q̄ in stipulatū deduci pñt: siue sint mobiles puta liber vel seruus. vel īmobiles: puta fund⁹. vel se mouētes vt equus. ꝛ durat vsq; ad. xxx. annos. ꝛ locuz hz in debito tā puro q̄ cōditionali. receptitia de cetero locū nō habēte. et b̄ in prima. An heredib⁹ ꝛ in heredes det actio de constituta dicit q̄ sic. nec illud qđ nullo mō debitū est cōstitutū tenet: licet olim obtinet ꝑ receptitiā. ꝛ ꝑ illo debito soluto cōdictio ꝓponebat ad repetendū ꝛ noie pecunie cōtineant oēs res cū in eā possent cōuerti: ꝛ veteres oēs res noie pecunie designabant. ꝛ hoc in scōa. Si vero argentarij vel cāpsores cōsuetudinē habēt in cōstituendo ꝑ alijs illa obseruet. et hoc in tertia. Autentica.

f Jqñ. Lex nō dicit quib⁹ verbis se cōstituit soluturuz sed auc. distinguit: an aliq̄s dicat satisfaciā tibi ꝑ illo: ꝛ tunc tenet insolidū: an sic: satisfiet tibi a me ꝛ ab illo: ꝛ tūc tenet ꝑ parte. Aut satisfiet tibi a me vel ab illo: ꝛ tunc tenet insolidū noīato nō cōsentiente. aut satisfiet tibi verbo īpsonali ꝓlato: ꝛ tunc in nullo tenet.

d Jui. Epistola diui adriani loquebat tm̄ de fideiussoribus: vt si q̄tuor ꝑ aliquo fideiusserint poterūt impetrare bñficiū diuisionis: vt quilibet ꝑ parte teneret: dicit q̄ epla ista locū habeat etiā in his q̄ cōstituūt se ꝑ alijs solutuū. nā quilibz insolidū tenet: ꝓstito tm̄ beneficio epistole: ex q̄ em̄ est eadē equitas ī fideiussoꝝ⁹ q̄ in cōstitutionib⁹. g̃ idē ius obseruetur.

¶ De ꝓbationibus. Rubꝛi.

Si creditor a me petijt pecuniaz

v Tcreditor. ꝛ negē ipsum nūerasse: ꝓbare dēt se numerasse ecōuerso si eaz me soluisse: ꝛ neget: debeo ꝓbare pecuniā esse solutam.

p Ossessiones. Titius possedit funduz pertinentē ad me: cōuenire eū debeo rei vend. ad fundū ꝛ ꝓbare de dn̄io. qđ si nō ꝓbauero: fund⁹ remanebit apud titium.

e Xpsona. Auus me⁹ ꝛ duo alij gesserūt tutelā cuiusdam pupilli: ꝛ ex mala admīstratione facti sunt debitores pupilli: auus soluit centū: ꝛ decessit me herede relicto: alij facti sunt nō soluendo: vult pupill⁹ fact⁹ iam adult⁹ me heredē aui mei ad. cc. cōuenire: dico alios cōtutores aui mei fuisse soluēdo tpe deposite admīstrationis. vñ sibi īputet pupillus q̄ tm̄ supsedit cōuenire: dicit q̄ si ꝓbet hoc nō debeo cōueniri ex psona aui mei. ꝛ dirigit impator sermonē ad me heredem.

p Ropꝛietatis. Dominiū alicuius rei ꝓbari pōt ꝑ instrumentū emptionale: ꝛ ꝑ alias ꝓbatiōes legitimas.

i Nstrumēta. Si inueniant instra in domo mea in q̄bus scripsi me debere aliq̄d titio: non adiecta cā ex q̄. an ꝑ se sufficiat ad debiti ꝓbationē: q̄ritur. dicit q̄ nō. ꝛ cuz alijs ꝓbationib⁹ valent.

r Ationes. Si scripsi in rōnib⁹ meis titiū debere mihi x. he rōnes ad ꝓbationē nō sufficiūt. Idē ē si dicā in testamento q̄ debeā titio. x. ꝛ debeā: nō p̄iudicat ꝑ hoc heredibus: quod verū est si ego testator non iurauī. qz si iurauī heredes tenent seruare iuramētū meū: alioq̄n amittant oīa q̄ sibi relicta sunt. ꝛ lz hoc iuramētū p̄iudicet heredi: nō tñ p̄iudicat creditoꝝ⁹. hoc dicit cū aut. seq.

e Xemplo. Siue fiscus siue ali⁹ q̄libz in rōnibus suis scribat quid sibi debituz sit: nō tñ huic scripture credit.

f Rustra. Non a reo: sed ab actore exigēda est ꝓbatio

c Um. Si dico me minorez qz volo excusari: qz forte exire a tutela: de etate ꝓbare debeo.

n Eqz. Si de possessione seruitutj in libertatē ꝓuocauerit filia tua ancilla: an sufficiat ad ꝓbandū eā liberā: si instrm natiuitatis tue ostendas quo ꝓbatū est ingenuū te esse vel aliqñ fuisse adeptū honorez: q̄ritur. dicit q̄ nō. qz bene potest esse q̄ sis ingenuus: filia vero ancilla: puta si eā ex matre ancilla suscepisti: q̄ casu part⁹ ventrē sequit.

f Jscriptū. Si amita tua q̄ est sororꝛ patris tui testam̄ tū fecerit extraneū instituerit: si testm̄ ꝓbare possis esse falsum vel institutū nō capacē de hereditate agē poteris.

c Um res. Si fundū a patre tuo emptū seius possideret ꝛ eū ꝑ rei vendi. petere velles: si instra emptionalia nō haberes: sed alias ꝓbatiōes q̄bus ꝓbare possis patrez tuū emisse: ꝛ p̄ciū nūerasse ꝛ in vacuā possessionē inductum fuisse: ꝛ venditorē dn̄m fuisse: tūc sufficit. ꝛ lz pla. hanc q̄rtaz nō exigebat: tñ dixit q̄ vēdicare possis nō est eius res. i. contract⁹ ꝑ eā firmitatē habet ꝛ solēnitate verboꝝ⁹ ꝛ scriptura interueniente: sed alijs adminiculis. aliqñ em̄ interuenit in scriptura nō vt ꝺctus ꝑ eā firmitatē ꝛ substantiā obtineāt: ꝛ fit qñq; ad eternā rei memoꝛiam.

n On epistolis. Si alicui ancille epl'am misisti in qua eā sororē vocasti: illa credēs soroꝛē tuā esse: petijt iudicem q̄ diuideret inter te ꝛ ipsaz bona hereditaria: diuisit: vel nō: nō curo si postea appareat eā ancillā esse: an tibi ꝑ epl'az in qua eā sororē vocasti p̄iudicasti: queri⁹. dicit q̄ nō. nec diuisio facta per iudicē p̄iudicauit: cū nō ꝑ epl'am sororꝛ fiat: iz p̄ cōsanguinitatē vel ꝑ adoptionē.

n On nudis. Nutriui titiū in domo mea tanq̄ filiuz ꝛ eū filiū noiabā: nō p̄iudicatur mihi per talē asseueratiōnē: quo magis filius sit.

v Js. Duxisti stichū ad domū tuaz per vim vt sic seruiret tibi: postea fugit: an ob hoc q̄ tibi seruierit. ꝛ ita dicis te esse in possessione seruitutj illi⁹ ꝓbare debeat se esse liberū: q̄ritur. dicit q̄ nō. sed si dicat se liberū: debz iudex inq̄rere an bona fide: an dolo sit in possessione libertatj: q̄ p̄sumitur ex quo nō fuerat dū tps insolidū oz ꝓbare se liberum si bona fide p̄sumitur ex violentia sibi facta debere ꝓbare ipsum esse seruum tuum.

f Jue. Titius habebat q̄tuor filios: duos emancipatos: duos in ptāte. decessit in pria ptāte ꝓstitutus institutis heredib⁹: emācipatis pteritis: vel exheredatis: ꝛ ita nihil eis dedisse videt: emancipati dicūt quōdā ad se p̄dium ptinere cā donatiōis in eos facte a pre: dicit q̄ si possiderēt p̄diū: ꝛ alij in ptāte petant q̄ in potestate sunt debēt ꝓbare p̄dium ad se ptinere. Si in ꝺriū debēt ꝓbare emācipati dominiū p̄dij ad se ptinere ex cā donationis in eo facte a patre

m Atrem. Si mulierē aliquā petieris vt seruā tuā: ipsa vero asserit se eē liberā: eo q̄ fres ei⁹ liberi sint: an eo ipso ꝓbare possit se liberā: q̄ritur. dicit q̄ nō. sed oportet q̄ ꝓbet matrē suā fuisse manumissam: iō qz ipsam cōstitit fuisse ancillā aliqñ: ꝛ se fuisse natā ex ea post manumissionē: quibus ꝓbatis erit ingenua.

c Um pꝛecib⁹. Fecit seius scribi in instro q̄ fundū cornelianū ei debeas: cuz de sempꝛoniano ītelligeres: vel

debuit scribi qđ cõmodaueras:ꝛ scriptuꝫ est ꝙ dederas:an p tale instrm ꝓiudicet:queritꝰ.dicitꝰ ꝙ si ꝓbare possis hoc est scriptũ ɔ voluntatẽ tuã:tibi non ꝓiudicat.

ſ Ide possessione. Cũ ancilla ipa subtraxit mihi istrumentũ emptionis si de possessione seruitutꝭ in libertatẽ ꝓclamat:cũ sibi onꝰ ꝓbationis incũbat:an sufficiat ad ꝓbandũ ꝙ sit libera:si penes se hẽat instrꝰa emptõnis:dicitꝰ qꝫ nõ.ꝛ hoc in ꝓxima. Si vero de possessiõe libertatꝭ in seruitutẽ petieris :sufficiet ad ẽptionis ꝓbationẽ si ꝓbes eã instrꝰa emptionis subtraxisse.

e Exceptionẽ. Mutuaui ꝛ pactũ feci de nõ petendo tibi vsqꝫ ad annũ:cũ sit dilatoꝛia ista exceptio initio opponẽda est ꝛ ꝓbanda:postq̃ actoꝛ fundauerit intentionez suã:ꝛ vez est ꝙ ꝓbare potes ꝑdictã exceptionẽ nisi didiscerꝭ testificata:vl̃ dicta meoꝛ testiũ.ꝛ hoc dicit. Aut.

a Tq̃. Si ego ꝓduxi testes semel vl̃ bis:ꝛ apta sint dcã testiũ:ita ꝙ scia ea q̃ dixerũt testes:ꝛ aduersariꝰ meus disputauit sup dicta testiũ:nõ potero pꝰ ea alios testes ꝓducere.si nõ didicisti possũ ter vel q̃ter ꝓducere. Jurare tĩ debeo ꝙ nec ego nec aduocatꝰ meꝰ:vl̃ aliꝰ ꝙ me dicta testiũ perq̃siuit

a Dꝓbationẽ. Si ex pecunia mea quaꝫ penes te deposui:ꝑdiũ tuo noie cõparasti:instrm emptõnis quo cõtinebaꝝ te emisse cõfectuꝫ fuit:ꝛ ego illud subtraxi: an ad ꝓbationez dñij.s.ꝙ ꝑciũ rõne dominij ad me ptineat eo vti possim:q̃ritur.dicitꝰ ꝙ nõ.cũ in eo de me nulla fieret mentio. Jtẽ nec sufficit:si ꝓbem ex pecunia mea emptũ fuisse ad dominij ꝓbationem.

a Dꝓbationẽ. Si gliconẽ de possessione libertatis infuturutẽ petieris:nõ sufficit ꝓbare ꝙ seruꝰ tuꝰ sit ideo qꝛ mater sua est libera:ꝛ fratres sui aliq̃ ꝑstiterũt seruitiũ vl̃ ministeriũ tibi:cũ nõ matris ꝛ fratris ɔsensus gliconi vt fiat fuꝰ possit ꝓiudicare:ꝛ esse põt ꝙ glico sit liber factꝰ ex eadẽ matre:fratre suo seruo existente.

a Ctoꝛ. Si fundũ a te peto:nec ꝓboꝰ:qꝛ nõ possum:et peto ꝙ tu ꝓbes ɔriũ.s.ꝙ ad me nõ ptineat:an sim audiendꝰ:queritꝰ.ꝛ dicitꝰ ꝙ factũ negantis ꝛc̃.ꝛ intellige ꝑm rerũ naturã:ꝛ ꝑm solitũ cursum causarum.

i Ubemus. Si scripturã aduersus aliquẽ subscriptũ tuleris:ꝛ ea vsus fueris:nisi eã ꝓbaueris verã vel falsam eris puniendꝰ.vel sic.Si ꝓferente scripturã de falso accusaueris:nisi ꝓbes eã falsam penã quã sustineret ipse si tu ꝓbasses:patieris tanq̃ falsarius. Scdo casu expone cõmiscunꝰ.i.ad memoꝛiã reducũt accusando falsarios.ꝓmo casu cõminiscũꝰ.s.ꝓferẽdo tã q̃ mẽdaces. qꝛ mẽdaces ꝓferũt scripturas subscriptas

s Liant cuncti.. Si aliquẽ accusare voluerꝭ de crimine apostasie:afferre debes ꝓbatiões luce clariozes scꝫ p testes ꝛc̃.indicia ad ꝓbationẽ sufficiẽtia p se, vel in alijs.

De testibus. Rub.

Tribus modis pone casum.primo sic.

ſ Jtibi. si q̃s aliquẽ de possessione libertatis in seruitutẽ petierit:ꝛ ille velit ꝓbare se liberũ:qꝛ spõte forte vult in se trãferri onus ꝓbandi:sed testes nõ habet an per instrm vel alia argumẽta possit ꝓbare se liberũ:queritur.dicitꝰ ꝙ sic.qꝛ nõ soli.i.solũmodo ꝛc̃.alia eñ sicut testes sufficiũt ad ꝓbationẽ.Scdo pone casum sic.Si seruꝰ tuꝰ fugit a te:ꝛ eũ dolo malo in possessione libertatꝭ existentẽ petieris:necessitas ꝓbandi se liberũ esse ei incũbit:cũ dolo malo sit in libertatꝭ possessione. Si p testes ꝓbare nõ possit:ꝓbet p instrꝰa. Tertio sic.Si seruꝰ de possessione seruitutꝭ in libertatẽ ꝓclamauerit ꝛ testes nõ habet:ꝓbet p instrꝰa natalitiũ siue alijs indicijs ꝙ intẽdit se esse liberũ.ꝛ sic dic defendẽ i.agere.ꝛ sic reus dicitꝰ facere controuersiã sed impꝛopꝛie.vt alias.ff.de ꝓcura.non solum.

e Tiam. Non solũ de iure naturali:ſz ciuili domesticũ repꝛobaꝝ testimoniũ.vñ illos q̃ de familia tua sunt in testimoniũ ꝓducere non potes.

ſ Olam. Si peto a te fundũ ꝛ sup dñio fundi induco testes;si dictũ eoꝝ sit nudũ:puta qꝛ dicãt fundũ ad me ptinere:si nõ adijciãt cãm quõ sciant ad me ptinere: nõ valꝫ hmõi testimoniũ.ꝛ sic suã testationẽ p sciam dicti sui dꝛbent facere manifestã. Uel dic:fuit testimoniũ nõ coꝛã iudice vel sola.i.sine snia iudicis.qꝛ iudex postea nõ fert sniam. vel dic sola vt dicitur in glo.

e Os. Quales testes admitti debeãt in causis: q̃rit. dicitꝰ ꝙ tales q̃ magis diligũt vitatẽ ꝛ fidẽ ꝛ honestatem suam:q̃ gratiam vel alicuiꝰ potentiam.

p Arentes. Nec pater in cã filij quã habꝫ filiꝰ cũ extraneo:nec ecõuerso ꝓ se vel cõtra senec volens necꝰ inuitus in testimoniũ admittitur.

n Jmis. Si peto a te,x.ꝛ velim vt ꝓducas testes ad ꝓbandũ ɔ te:nunq̃d sum audiendꝰ:queritur. dicitꝰ ꝙ non.qꝛ nimis graue est ꝛc̃.

ſ Eruos. An seruꝰ ꝓ dño vel cõtra dñm possit induci vel interrogari:q̃ritur.dicitꝰ ꝙ non.sed de facto ꝓꝓio seruus interrogari põt.

i Urisiurandi. Testes debent pꝛius iurare anteq̃ perhibeant testimoniũ de veritate dicẽda.ꝛ hoc in ꝓxima Judex semꝑ debꝫ credere honestioꝛib⁹:ꝛ etiã ex vna parte ꝓductꝭ.ꝛ hoc in scda.vniꝰ etiã testimoniũ nõ admittaꝝ:etiaꝫ si sit in dignitate cõstitutꝰ.ꝛ hoc in tertia.

o Onibus. In cã quã habebã aduersus titiũ oꝛdinarium ꝓcuratoꝛẽ:an ꝓcuratoꝛ possit induci in testimoniuꝫ dicitur ꝙ non.qꝛ omnibus ꝛc̃.

q Oniã. Liberi hoies ꝓduci debẽt ad dicendũ testimoniũ.in cã aũt criminali nõ pꝛoducunꝫ testes eiusdẽ crimis participes. Jtẽ pꝛouideat iudex vt pꝛoducẽs testeꝫ eũ alat. Jdẽ erit in cã ciuili vt testẽ pꝛoducẽs eũ alat.

ſ Jtestis. Bene dixit de liberis:qꝛ si seruꝰ esse dicitꝰ.distinguitꝰ.nã q̃ dicitꝰ seruus;aut dicit se ingenuũ:aut libertũ. Pꝛimo casu fert testimoniũ:ſz si postea apparuerit ꝓuus nõ valebit testimoniũ eiꝰ. Scdo casu anteq̃ testimoniuꝫ dicat ostendere dꝫ instrm manumissionis: nisi dicat se habere instrm alibi ꝛ testificabitur:ſz nõ valebit testimoniũ nisi postea instrm manumissionis ostẽdat. Si vero q̃ cõtra me iductus est sit mihi inimicꝰ ex aliq̃ cã criminali nõ audieꝫ nisi ꝓus de cã cognoscaꝝ.Si vero ex pecuniaria cã dicat testis ĩimicus:fert testimoniũ.ſz qõ illa vtrũ sit inimicꝰ vel nõ: reseruabitur in tps disputationũ.hoc dicit ista aut.

l Ibertoꝛũ. Aduersus patronũ necvolẽs necinuitꝰ ad testimoniũ admittatur libertus.

n Illũ. Inter me ꝛ titiũ vtebaꝝ quedã cã: pꝛoduxi qꝺdam testes q̃ nõ erãt de foꝛo iudicis cãe:vel erant milites:isti testes inueniunꝫ incredibilia dicẽ:an iudex eos possit punire:cũ nõ sint de sua iurisditione.dicitꝰ ꝙ sic.nec pñt allegare pꝛiuilegiũ foꝛi.qꝛ duꝫ sunt in iudicio debet cessare eorum pꝛiuilegium.

ſ Jquis. Jn cã quã habebã cũ titio pꝛoduxi testes ꝓme:in alia cã quã habuit seius ɔ me eosdẽ testes ꝓduxit ɔ me:an eos repꝛobare possim:q̃ritꝰ:dicẽdo eos infames dicitꝰ ꝙ nõ.nisi postq̃ tulerũt pꝛo me testimoniũ interuenerit inter me ꝛ eos capi tales inimicitie:ꝛ nisi velim assignare te meritatẽ in dictis eoꝝ:vl̃ nisi ꝓbẽ eos coꝛruptos p pecuniã

t Estiũ. Accepi a titio.x.mutuo iteruenientescriptura postea dico me totã pecuniã vel partẽ soluisse. ecõtra asserit creditoꝛ ꝙ nõ:q̃liter solutionẽ factã pꝛobare possim q̃ritur.dicitꝰ ꝙ p.v.testes q̃ iurent se interfuisse solutioni facte vel p scripturã factã a creditoꝛe de solutiõe.Sz si obligatio ɔcta est sine scriptꝭ licebit mihi ꝓbare p duos testes solutionẽ foꝛe factã.ꝛ hoc in ꝓxima. Jsta q̃ dicta sunt locũ habẽt in futuris tpibus post.l.istã:ꝛ nõ in pecunia q̃ dicitꝰ soluta ante.l.istã.ꝛ hoc dicitꝰ in scda.Si vero dico sup solutione scripturam me amisisse:pꝛobabo amissionẽ p testes ꝛ solutionẽ debiti.ꝛ hoc in tertia. Et isti testes debent rogari siue intersint solutioni:siue ĩtersint qñ creditoꝛ cõfitetur tibi solutam pecuniam.ꝛ hoc dicit aut.rogati.

ſ Jqñ. Jn cã quã habebã cuꝫ titio in ciuitate bonoñ. pꝛoduxi testes mutiñ.si dubito de eoꝛũ recessu si velint dare fideiussoꝛes de stando in ciuitate bonoñ.donec ferant

testiꝝ nũ.possunt si volũt:vel si nõ possunt dare fideiusso/res:aut nolũt iurẽt ꝙ nõ recedẽt:aut ꝙ die eis assignata cõ parebũt ad ferendũ testimoniũ veritati.ꝛ isti testes cogi pñt ꝙ stabũt quousqꝫ deposuerit:ꝛ eoꝝ iuramẽto necessario stã dum erit.qꝛ si pro principali cã credit eis:multo magis ꝟ.et hoc in prima. Nõ aũt cõpellendi sunt stare vltra.xv. dies in ter quos citabit partẽ aduersam vt pñto sit qñ dicãt testimo niũ:si nõ veniat:iudex audire dꝫ ipsos:ꝛ lapsis.xv.dieb⁹ po terunt reuerti ad ꝓpria sine licẽtia iudicis nec redire cõpel/lunt.ꝛ hoc in scõa. Si vero p iudicẽ stetit quomin⁹ testimo/niũ dicãt dãnũ qõ propt hoc altera pars passa fuerit resar/tiet ei ex suis facultatibus.ꝛ hoc in tertia.hanc.l.intellige in causis iam ceptis:non aũt in ꝓteritis.

ſ Jqs. Aliq̃ habẽt Sz ꝛ si qs. Jn pñti aut.dicit. Si titius aliq̃d mihi fecerit ɔ.l.qꝛ nõ soluit qõ mihi solue/re tenebat:ꝛ ego testes noio quos producere volo anteq̃ ei moueã cõtrouersiã:forte qꝛ ab futuri sunt:vel de eoꝝ morte timeat:iudex dꝫ citare partẽ aduersam vt pñto sit qñ produ/cent.Si venire noluerit: iudex audiet eos ꝛ attestatiões va lebunt:pinde ac si aduersarⁱ⁹ fuisset pñs:nec obijcere po/terit ꝙ vna parte pñsente recepte sunt.

c Elm apud. Jn cã quã habebã aduersus titiũ cõpro/misimus in arbitrũ ꝛ sub pena.ꝓduxi testes.arbiter tu lit sniam:sed melⁱ⁹ pronũciat:aut ꝓpter publicationẽ nolui sta/re sniẽ:ꝛ soluo penã cõuẽtã ꝛ volo habere regressum aduer/sus eũ coram iudice ordinario:an testes ꝓducti coram arbitro possint ꝓduci coram iudice.distinguit:aut oẽs sunt superstites aut nullⁱ⁹:aut quidã. Primo casu iste ɔ quẽ testes ꝓducun tur eliget:velit adhuc qõ ꝓducant:aut velit stare testioniꝫs scriptis coram arbitro.Scõo casu necesse dꝫ ille cõtra quẽ ꝓ/ducunt credat scripture in q̃ dicta testiũ redigebant. Tertio q̃tũ ad mortuos credet dictis eoꝝ:q̃tũ ad viuẽtes reus dꝫ electionẽ velit ꝙ iterũ ꝓducant:an qõ stet dictis eoꝝ salua semp oi allegatiõe ɔ dicta eoꝝ in oibus casib⁹ ꝑdictis.

De fide instrumentoꝝ. Rub.

Habebã debitoꝛẽ ꝛ instrm amisi
d **Debitores.** an mihi obsit instrumenti amissio quo minⁱ⁹ debitoꝛ mihi soluat. Rñ.ꝙ nõ.si ꝑ testes ꝓbare possim debitum.

ſ Jvteris. Duo erant creditoꝛes stipulandi eiusdem debitoꝛ.ſ ꝛ habebãt instrm:vnⁱ⁹ creditoꝝ volebat age re ex instro illo.debitoꝛ vero accusabat illud instrm de falso ꝛ obtinuit:aliⁱ⁹ nõ appellauit:vult aliⁱ⁹ creditoꝛ agere ex eo/dem instrumẽto ex quo erat alius cõdẽnatⁱ⁹:q̃ritur an possit rñ.certe põt cũ snia lata inter alios huic ꝓiudicare nõ potu/it.sed si debitoꝛ vult accusare instrm de falso: subijcere se de bet pene talionis.

ſ Jaduersarius. Debebat mihi titiⁱ⁹.xv.habebã istru mẽtũ ꝛ testes:volebã eũ cõuenire ex instro:forte dice/bat titius instrm esse falsum:vel reuocabat in dubiũ:an va/leat instrm vel nõ.dicebã me nolle eo vti:ꝛ sic ei renunciaui. postea penitui ꝛ volebã eo vti an possim:queritur. dꝫ ꝙ nõ.

i Vlate. Tenebaris fisco:soluisti ꝛ a ꝓcuratoꝛe fisci re cepisti instrm de soluto alio instro in rõnib⁹ fiscalibus in quib⁹ scribebat solutũ penes eũ remanẽte: tuũ amisisti:si ꝓcuratoꝛ te cõuenire velit ac si nõ soluisses:ꝛ solutionẽ ꝓba re nõ possis:qõ penes eũ de soluto remãsit:an inspiciẽdi fa/cienda sit tibi copia:q̃ritur.rñ.ꝙ sic.

ſ Jcut. Tenebaris mihi in.x.habebã instrm: igne con sumptũ est:an a debito liberer⁹:q̃ritur.rñ. ꝙ nõ.nec mi hi facile debet credi de amissione nisi ꝓbem.vnde si per in/strumẽta ꝓbare nõ possum:qõ intendo saltem alijs ꝓbatio nibus vti debeo ad faciendum fidem.

ſ Tatum. Danumissionis tue instrm amisisti: non ob hoc status tuus periclitatur.

ſ Olẽnibus. Princeps quendã dimisit a militia con cessis ꝛ in scriptura redactis priuilegijs:q̃ priuilegia cõ sueuerũt honeste dimissis a militia ꝓcedi:an ei obsit ꝑamissio instroꝝ:quib⁹ cõtinebant priuilegia: quo minⁱ⁹ vtatur priui legio veteranoꝝ:q̃ritur.rñ.ꝙ nõ.si alias hꝫ ꝓbationes de missione honesta.

ſ Jcõstiterit. Habebã ꝓprietatẽ in fundo: cũ titⁱ⁹ ha beret vsufru.an si emptionis instrm ꝓprietatis amisi: obsit mihi illa amissio:quo minⁱ⁹ ꝓprietatẽ illã vẽdicare pos sim;q̃ritur.dicit ꝙ nõ.si alias cõstiterit penes me proprieta tem fuisse.

i Jnstrument⁹. Habebã rẽ cũ titio cõem:facta est diui sio nulla interueniẽte scriptura:an ob hoc sit minⁱ⁹ firma vel minus ei stare debeat:q̃ritur.rñ.ꝙ non.

c Cm instris. Sicut vẽditio scriptura nõ interuenien te rata manet:sic ꝛ ea interuemente ꝛ omissa nõ retra

e Mancipatiõe. Si interueniẽte scꝑtu ctabitur. ra filiũ tuũ emãcipasti:si ꝑ testes vel alia instra ostẽde re poteris emãcipationẽ iure factã;quo minⁱ⁹ valeat amissio scripture non oberit.

n Nidcirco. Si ꝑdiũ mihi donasti ꝛ in vacuaꝫ pos/sessionẽ ꝑdij me induxisti:an ideo minⁱ⁹ valeret dona/tio scriptura nõ interueniẽte:q̃ritur.dicit ꝙ nõ;nec retracta/ri potest.

a Aud. Mutuaui tibi.x.cõfectũ est instrm:amisi illud vocaui vicinos:ꝛ coram eis ꝓtestatⁱ⁹ sum de amissione instru/menti:an hmõi protestatio valeret:vel ꝑsit ad debite q̃nti/tatis ꝓbationẽ:vel ad ꝓbationẽ amissionis:q̃rit.dicit ꝙ nõ ꝛ sic dic ꝙ apud eos.i.vicinos. Vel sic.coram iudice coram quo te volebã cõuenire ꝓtestatⁱ⁹ sum me instra amisisse qui de ve ritate cõtractⁱ⁹ ignoꝛauit:an mihi ꝓsit illa ꝓtestatio:queritⁱ⁹. dicitur ꝙ nõ.ꝛ sic dic apud eos.i.iudices.

ſ Cripture. Volo ꝓbare fundũ titianũ ad me ptinere ꝓprietatis rõne:produco instrm quo cõtinet ꝙ illum fundũ emi ꝛ mihi traditⁱ⁹ est insolidũ. Jtẽ produco aliud in strumẽtũ ꝙ in illo eodẽ die fuit mihi cõstitutⁱ⁹ vsufru.in eodẽ ꝑdio.dicit ꝙ tales scripture sunt diuerse:imo potiⁱ⁹ aduerse. vñ nõ prosunt mihi.Est enim ipossibile ꝙ eodẽ tpe sim domi/nus in totũ:ꝛ habeã vsufru.tm̃ formalẽ.alias pone exẽplu ad.l.istam.ꝛ dic vt in glo.

i Vexercendis. Tantũ valẽt duo testes q̃ntuꝫ instrm quasi dicat parẽ vim habẽt.

c Ntractus. Cõtraxi cũ titio:vẽdendo forte vel per/mutando:ꝛ cõfeci instrm sup cõtractu:ita vt ex scriptu ra nõ solũ ꝓbationẽ habꝫ:sed etiã capiat substãtiã. dicit ꝙ ɔctus talis vel alius q̃cunqꝫ:puta donationis vel trãsactio nis nullã obtinebit firmitatẽ:nisi abbꝛeuiatura quã fac ta/bellio in quaterno suo vel cedula:ꝛ mũduꝫ fit cõpletũ. ꝛ nisi in instro partes se subscribãt.anteq̃ eũ mundũ sit cõpletuꝫ ex abbꝛeuiatura sola;nulla dicit obligatio:nec ex ea abbꝛe/uiatura agi põt:nec põt cõpellere venditoꝛẽ vt rem tradat: vel vt retineat ad interesse meũ.ꝛ hoc in prima. Hec ẋa sũt ꝛ locũ habẽt in instris q̃ fiunt post.l.istã.ꝛ in illis instrumen/tis q̃ tunc erãt cepta:nisi sup his transactũ sit.i.iudicatũ:sed instra emptionalia q̃ erant cepta tpe istⁱ⁹.l.debent cõpleri ꝑ iura fm qõ locũ habẽt ante.l.istã.ꝛ hoc in scõa.Si vero de/di arras ꝛ nolo pficere ɔctũ:ego emptoꝛ eas amitto.Si ẋo venditoꝛ nolit adiplere ɔctum per traditionẽ rei restituet ar ras quas accepit in duplum.ꝛ hoc in tertia.

i Eldices. Habebã cãm cũ titio bonoñ.erant testes q̃ nouerũt de cã mutine.dicit ꝙ iudex illiⁱ⁹ ciuitat⁹ coram quo vẽtilat qõ:põt mittere litigantes mutinã: vel ꝓcurato/res suos:ꝛ ibi testes ferẽt testimoniũ ꝑsente vtraqꝫ parte:q̃ coram iudice mutiñ.ꝛ postea negotiũ ad poꝛes iudices reuer/tatur.Et qõ ita possint iudices facere:ꝓbat⁹ per quãdã con stitutionẽ grecã quã nõ habemⁱ⁹. Jdẽ est si ꝓfero instrumen tũ qõ dicit suspectũ.qꝛ si testes alibi sunt ꝑ quos ꝓbare pos sim veritatẽ huiⁱ⁹ instri:debꝫ iudex ꝓmittere vt accedã ad lo/cũ in quo testes degũt:ꝛ ibi recipiant eoꝝ testimonia que postea ad proꝛẽ iudicẽ referentur.

a Aud aliquẽ. Hec generaliter sunt vera q̃ dicta sũt siue petant testes de ꝓuincia in ꝓuinciam ꝛc.ꝛ qõ di ctũ est ꝙ iudex istius ciuitat⁹ debꝫ partes mittere ad loca in

quib⁹ testes degunt:habet locū in causis dubiis. In criminalibus debēt duci testes coꝝ iudice coꝝ quo cā ventilat q̄ pōt eos subijcere tormentis:si eos inuenerit vacillantes. Et no.q⁹ dicta testiū nō debēt manifestari alicui de partib⁹ sed debēt claudi sub sigillo iudicis q̄ recepit eoꝝ dicta.ꝛ debent ista testimonia sic recepta referri ad p̄iorē iudicē.

p Lures. Locaui tibi funduꝫ:cōueniſti vt dares mihi omī anno certā pensionē:puta.x.p̄imo anno soluisti. scōo ꝛ tertio ꝛc̄.vsq; ad.xx.an.de hac solutiōe feci tibi scp̄tu rā in qua cōfessus sum q⁹ tm̄ recepi noīe solutionis ꝛ ei subscripsi:ꝛ tibi ꝛ nō mihi parta est securitas elapsis.xxx.an.te nuisti nec aliq̄d recognitionis gr̄a soluisti:q̄liter mihi succurrendū sit:q̄ritur.dicit q⁹ duplici via.vna est vt retineā exemplū illius apoche quā dedi tibi:ꝛ vt in ea te subscribas. vel si faciā apochā de recepto possum petere vt facias antipocham de soluto:in qua cōtineat q⁹ a me talē fundū recepisti sub annua pēsione:ꝛ quolibꝫ anno tm̄ soluisti noīe pēsionis ꝛ si hec duo nō faciā:nullū generabit mihi p̄iudiciū:si hēam alias p̄bationes:cū id qđ p me introductū est in lesionem meā non debebat retorqueri.hec q̄ dicta sunt in colono p̄sūt intelligi in debitore:q̄ tenet mihi in.c.sub vsuris. ꝛ p.xxx.an. vsuras soluit:ꝛ ei de recepto feci apochā:ꝛ eandē dicat p̄scripsisse ꝺ me in p̄sonali act.q̄ mihi tenebat spacio.xxx.an.

c Omparationes. Olim fiebat cōparatio siue sil̄itudo de p̄iuata scriptura ad p̄iuatā: p quā multe falsitates cōmittebant.vt si titi⁹ tenebat seio in.x.ꝛ in instr̄o confessus fuerit seio in.x.se teneri:ille negabat se instr̄m scripsisse:fiebāt cōparationes ad istā p̄iuatā scripturā p aliā similem scripturā. Hodie ꝺo nō fiet cōparatio lr̄aꝫ ex p̄iuatis scripturis:nisi ipse p̄iuate scripture sup q̄s vult p̄bare habeāt subscriptionez triū testiū:ꝛ q̄ supstites sunt iurēt:q⁹ ipsi interfuerūt q̄n instr̄m fuit factū ꝛ iurēt se subscripsisse oēs:vl saltē duo.alioq̄n si iam decesserint nō p̄cedet cōparatio:nec aliter faciēda est lr̄aꝫ cōparatio:etiaꝫ si aliq̄s p̄ferat instr̄m quo cōtineat q⁹ debeas mihi.x.ad p̄bandū illud quo ꝺtinetur q⁹ debeā tibi.xx.faciēda est etiā cōparatio ꝺ instr̄o publico ad instr̄m publicū:ꝛ de forensi ad aliud forēse. ꝛ hoc in p̄ma parte.q̄ ꝺo petūt cōparationē:vel illi q̄ eā facere debēt: vt puta partes in scriptura iurabunt:q⁹ neq; lucri gr̄a neq; odio faciūt:neq; fieri petunt cōparationē hm̄oi: sed bona fide ꝛ hoc in scōa. Habet aūt locū hec lex in oibus iudicijs.ꝛ tm̄ in futuris negotijs nō p̄teritis.ꝛ b̄ in tertia. Autentica,

a Dhec. Dictū est in.l.antiq̄ q⁹ pōt fieri cōparatio p̄uate scripture ad p̄iuatā habentē subscriptōnē triū testiū:ꝛ ex publico ꝛ ex forēsi instr̄o.addit aūt duos modos Pone q⁹ titius p̄fert scripturā ꝺ me a se scriptā quā dico verā:ego p̄fero illā ꝺ eū quā dico ab eo titio esse scriptaz. dicit q⁹ bene pōt fieri cōparatio. Itez si aliq̄ō instr̄m de archiuo publico vel scrineo p̄fero fiet cōparatio ex alia scp̄tura q̄ p ducitur ex archiuo publico.

e Ti cōtract⁹. Hoc addit ꝛ dicit:q⁹ si contract⁹ fiat in ciuitate:ꝛ excedit libꝝ auri:nō credat soli cōparatōni lr̄arum:sz alij testes adesse debēt:q̄ de cā veritatē dicant.

c Im quidā. Petebā a te.x.p̄tuli istr̄m:apparuit suspectū:dedi ei fidē p duos testes:vis vt illud iterū p̄ducā vt illud possis accusare de falso:an sis audiend⁹:q̄rit. rū.q⁹ sic.si iures p̄pter calūniā hoc te non petere:ꝛ q⁹ credis illud posse arguere de falso:quo casu inscriptione facta in q̄ obligabis te ad penā talionis nisi p̄baueris apud iudicem cōpellar id iterū p̄ducere.ꝛ hoc in p̄ima. Si vero dixi me illud p̄ducere nō posse:q: p̄didi.ꝛ illud nō habeo nō alit⁹ audiend⁹:q⁹ si iurē me illud p̄ducere nō posse.ꝛ hoc in scōa. Si vero nolim iurare nullā penā sustinebo aliā:nisi q⁹ scp̄tura illa virib⁹ carebit:ꝛ pinde erit ac si cōfecta non fuisset.ꝛ b̄ in tertia. Qđ aūt dictū est q⁹ possis petere iterato p̄duci instrumentū cū solēnitate p̄dicta; verꝫ est vsq; ad sniam:sz post non.ꝛ hoc in quarta.

¶ Plus valere qđ agit q⁹ qđ simulate cōcipit. Rub.

Emi fundū:cōfectū est instrumētū:non me sed vxorē meā emisse:nunquid veritas p̄fertur scripture:q̄rit̄ur.rn̄.q⁹ sic.q: in cōtractibus ꝛc̄.

In contractibus.

a Cta. Tutor rē pupilli emere nō pōt:ꝛ si fiat vxorē emisse magis inspicienda est veritas q⁹ quod simulate actum est:vt dicat nullā fuisse venditionē.

e Optione. Accepi.x.a te mutuo sub vsur̄:ꝛ obligaui pignus:tu timēs ne dicerem vsurari⁹: vel ne posses vsuras petere iure casu obstante:feci scribi in instr̄o ꝺctuz emptionis ꝛ vēditionis interuenisse:cū intercessit pignoris obligatio.vn̄ nō scriptura sed gestū erit inspiciendū.

s Iqs. Mutuasti mihi.x.q: maiores vsuras stipl'ari nō poteras:supposuisti titiū q̄ potuit maiores vsuras stipulari:ꝛ stipulat⁹ est.ꝛ in instr̄o titij nō tua p̄sona cōp̄hensa fuit,actum:nō scriptura inspiciendū est.

s Ifalsum. Mandaui ꝓcuratori meo vt domū locaret:ipse eā vendidit titio:ꝛ factū est instr̄m emptionis cui subscripsi credēs locationē:nō venditōnē intercessisse:nō est venditio:q: nō cōsensi.nec locatio.q: titi⁹ in locationē nō consensit.ꝛ sic magꝭ veritas q⁹ id qđ actū est inspici debet.

¶ De cōmodato. Rub.

Cōmodaui tibi equū sine culpa tua

Aliquidē.

perijt casu fortuito:an tenearis:q̄rit. dicit q⁹ non.ꝛ hoc in p̄ima. Si vero vt duceres ad bellū tibi cōmodaui ꝛ pepigi vt teneris;si ibi perijsset:teneberis.ꝛ hoc in scōa.

c Im eū. Cōmodaui tibi ancillā vsq; ad annū ad faciendū certū ministeriū:puta lanificiū: aduenient̄e tpe nō vis eā restituere:q: dicis lanificiū nō esse cōpletū: qualit̄ mihi succurrat:querit̄.rn̄.q⁹ p̄babo me ancillā vsq; ad tp̄us tradidisse:ꝛ eam recuperabo.

d Erestituendis. Cōmodaui tibi codicē vt p̄te eū obligares:soluto debito aduersus te ꝛ aduersus hēdem tuū p restituendo agam cōmodati.

p Retextu. Debebā tibi.x.cōmodaui tibi equū: p̄textu debiti nō vis equū restituere;non p̄obabiliter recusas eum restituere mihi.

¶ De pignoratitia actione. Rub.

Obligaui tibi ancillā vel funduꝫ p.x.

Quod.

q̄ mihi mutuasti:qđ ex operis eius vel fructibus lucrat⁹ es cōputabis tibi indebitū.si vero fundū deteriorē fecisti:teneberis ad dānū resartiendū: vt ad debitū exonerandū:admissa cōp̄ensatione in eo q⁹ res deterior facta est p act.pigno.hoc dicit cū.l.seq.

p Actū. Obligasti mihi rē tuā p.x.cōueni vt eā distraherē pecunia nō soluta sua die:an pactū istud debitori p̄iudicet;quo min⁹ agat pigno.ad id qđ excedit debituz si p maiori p̄cio sit venditū:vel quo min⁹ adimat⁹ actio pigno. si nō vendidi vel dedi p.xx.cū nō esset obligata p.x. vel dolo vendidi;vel ante diem.dicitur q⁹ non.

s Icreditor. Si rem quā creditori meo obligaui sine culpa sua lata vel leui p̄didit eā restituere nō cōpellit̄. ꝛ hoc in p̄ima. Si vero dolo vel sua culpa amiserit:ip̄e mihi tenebit̄.ꝛ hoc in scōa. Si aūt soluta sibi pecunia:dicit se rē sibi obligatā amisisse;nō credit̄ eius assertōni;nisi manifestis p̄bationib⁹ b̄ ostenderit:qđ si nō p̄bauerit quanti mea interest mihi cōdēnabitur.ꝛ hoc in tertia.

q Ue fortuitis. Si creditor pign⁹ obligauit: sed casu fortuito p̄didit:vel p furtū: nō tenebit̄:nisi hoc cōuenerit:vt si p casum fortuitū:aut alio mō amittet̄ pignus nō teneretur debitor soluere debitum.

c Reditori. Obligaui fundū vel domū:destruxisti:an dāni rō sit habēda;querit̄.rn̄.q⁹ sic.ꝛ cōpensabit̄ in debiti quātitatē.ꝛ hoc in p̄ma. Idez est si dolo deteriorasti. q: act.pigno.teneberis:vt tale restituas q̄le recepisti.ꝛ hoc i secunda. Si q̄s vero sumpt⁹ vtiles vel necessarios in re pignorata fecerit eos exigere poterit,ꝛ hoc in tertia,

s Inulla. Dānū sine culpa creditoris rerū amissarum nō ad creditorē: sed ad debitorē ptinet. r hoc in prima Si vero creditor simulat se amisisse cū nō amisit: si possidet debitor aduersus eū experiet pigneratitia act. r b in scda.

p Ignus. Cū pign⁹ in bonis debitoris remanet si perijt sine culpa creditoris debitori non creditori perire debet. Si ergo librū tuū mihi obligasti r in horreo deposui r perit: tibi nō mihi perit: r nihilomin⁹ habebo aduersus te debiti persecutionem.

n Ec creditores. Mutuaui tibi. x. p eis. x. rē tuaz mihi pignori obligasti: r eā tenui spacio. x. an. inter psentes xx. inter absentes: an tibi debitū offerēti opponi possit a me vl a successore meo longi tpis pscriptio: qritur. dicit q non sed si debitā qtitatē offerres r nō eā recipe velim: debes eā cōsignare r deponere: r debes pbare rē mihi obligatā. r si neges pecuniā me tibi mutuasse: pbare debeo me tibi mutuasse siue nūerasse siue possideā rē obligataz siue tu. r sic b pbato r oblato a te debito r me recipe nolente consignato r depposito: facilis erit tibi pignoris liberatio. r b in secūda.

p Ignoris. Soluto debito res obligata p actionē pignoratitiā restituēda est. si g mancipiū mihi obligasti r debitū soluisti p act. pig. mancipiū poteris recuperare. an vero si nō soluisti ppria aucte possis res tuas mihi obligatas inuadere: qrit. rñ. q nō. nisi hoc ab initio cōuenit: vel iussus iudicis interuenisset.

q Clomin⁹. Si pdiuz mihi obligasti: r certo spacio. x. vel. xx. an. fruct⁹ percepisti ante factā cōpensationē fructuū r debiti vsqz ad cōcurrentē qntitatem: r residuo soluto vel oblato cōsignato r depposito me restituere nolente tibi p dium pignoratuz obstare possit longi tpis pscriptio: qritur. dicitur q non.

De exercitoria r institoria actione. Rub.

s Eruus Si seruū tuum alicui stationi ppposuisti ad emēdū frumētū vel vendendū: queritur q actio locū habz. Rñ. q institoria. r hoc in prima. Si vero in eā cām ei mutuaui. x. q act. te habeā obligatū. rñ. q institoria. r hoc in scda. Si vero nō in eaz forte cām mutuaui: sed in rē tuā versa est: de in rēverso habebo te obli

e Ex cōtractib⁹. Seruo meo pecuniā mutuatuz. sti r in rē meā versa est: ppposui seruū alicui negociationi: r in eā cām mutuasti ei: habebis me obligatū insolidū: alias de otractibus seruorū dñi: dūtaxat de peculio teneāt

i Institoria. Si penes seruū tuū quē mense nūmularie ppposuisti aliquā quātitatē pecunie in eā cām vt meaz cū tua cābirē deposui: si pbē depositū: r nō reddituz pbasti eoipso q nō pbat ōrium: habebo te obligatū institoria.

e Tsi. Sicut mulier ex ōctu: si quem ppposuit alicui negotiatiōi tenet institoria: sic ex otractu magistri si quē nauī ppposuit tenetur exercitoria. r b ad exēplū institorie.

s Imutuā. Domician⁹ mandauit demetriano institori suo vt acciperet mutuā pecuniā a titio expendēdam forte in negocijs suis q act. habz titius dñm obligatū. rñ. q vtili institoria: ad exēplū directe. q: directa nō dat. q: negotiū vnū fuit mandatū. vt. ff. e. in eū. secus si plura. vt. ff. e. q cū. q. §. i. vel dic q mutuauit demetriano cōtēplatiōe domicia ni: tūc agit neg. gest. act. ad exēplū instito. vt. ff. de neg. gest. liberto. vl dic dat institoria: nō solēnis ad exēplū directe solēnis q olim dabat q iam sublata est. vt. §. de formul. l. i.

q Eli secut⁹. Lex ista dicit si cōtraxi cū seruo tuo voluntate tua: tu ad instar directe institorie teneris mihi institoria vtili insolidum. hoc dicit.

Nō cū eo q in aliena ptāte. Rub.

c Um filiusfa. Filiusfa. fuit in testō datus tutor q ten⁹ ex administratione pater teneat: querit. rñ. q tenet vtili actione tutele qtenus est in peculio: vel de in rem verso: si in rē eius versum est vel neg. gest. cū filius erat curator. r hoc in prima. Si vo voluntate pris creatus fuit decurso: r a magistratib⁹ datus tutor: tenebit pater insolidū. r hoc in scda. r perinde tenet isolidū tutele sicut si aliqō publicū mun⁹ filius administrasset r male. r hoc in tertia.

e Jus. Si cū filiofa. cōtraxeris sine volūtate pris: vel cū patris volūtate: siue illa pecunia xsa est in peculiū filij: siue in rē patris: r pater decessit filio herede instituto: et ab hereditate abstineat: in id qō facere pōt: deducto ne egeat filius cōuenietur.

e Tiam. Si seruo dño nec mandante nec iubente nec cōtractui subscribēte pecuniā mutuaueras: r in rez eius versa est: de in rē verso habebis obligatū dñm.

s Jex ōctu. Mutuasti. x. filio titij: iubente titio: r tradidisti ei vt ministro: vel nūcio: titius decessit filio here de instituto sed ab hereditate abstinēte: nunqd filius ex contractu patris tenebitur. dicitur q non.

n Ella. Si filiusfa. maior. xxv. an. apud creditorē tuū p te fideiussit: an teneat: qritur. dicit q sic. r hoc in prima. r si cū pfe de peculio agat vtetur filius defensionib⁹ suis: sed qbus: nō aperit. r hoc in scda. tu dic deducēdo q sibi debetur: vel alijs qui sunt in potestate. aliter intelligitur hec secunda pars. sed dic vt in glo.

s Jseruus. Seruo meo mutuasti. x. r in locū vsuraruz cōcessit tibi sine volūtate mea habitationē cuiusdā domus mee: nūqd mihi pīudicauit. dicit q non. sed creditorem ingredientē expellere potero.

e Jqui. Quantū duret actio de peculio r de in rē verso intēdit hec lex dicere. r loquit pma pars in seruo. secūda in libero. dicit g in hac parte generaliter: q q cū seruo alieno ōrit q diu supest seruus: vel post mortē ei⁹ intra ānū hz dñm obligatū de peculio. sz si in rē dñi versuz est hz dñm ppetuo obligatū de in rēverso. Si vero seru⁹ decessit vel alienat⁹ sit: vel manumissus: r ann⁹ nondū excessit aduersus eū qui habet peculiū agere potes. r b in scda. Si vero cū procuratore meo cōtraxisti: r fidē eius mutuādo pecuniā secut⁹ es nullā aduersus me habebis act. nisi in rē meā versum sit: vel ōctū factū cū eo ratū habuero. r hoc in tertia.

s Jmādator. Si mandasti mihi vt cōtraherē cuz filio tuo: vel iussu tuo cōtraxi: nō solū in sortē sed etiā in vsuris: si p sorte r vsuris te obligasti: teneberis vt soluas: ad b vt pignora tua r tuo noīe obligata liberent. r hoc in prima Sed si tu pī p filio tuo fideiussisti qñ accipiebat pecuniam mutuo: indubitanter tu pater ex illa obligatione poteris cōueniri vt fideiussor. r hoc in scda.

s Jex alio. Filius tuus in ptāte cōstitut⁹ apud creditorē tuū fideiussit p te: vel cū aliq cōtraxit licite non accipiendo pecuniā mutuo cōtra macedo. non solū dñi est in ptāte: sed etiā si per mortē tuā sui iuris sit effect⁹ tenebit in tantū: vt si tibi heres extitit tenebit insolidū: si non inquātū facere pōt. idem si per emācipationē sui iuris sit effectus vt sz conueniri possit inquantū rē.

s Jliberā. Si seru⁹ tu⁹ liberā habēs peculij admīstrationē equas qs habebat in peculio cū fetu vēdidit cōtractū reprobare nō potes. r hoc in prima. Si vero seruus nō habēs liberā peculij administrationē res aliqs peculiares distraxit: nec dñium trāsfert: nec ementib⁹ seruilē cōditionē nō ignorantib⁹: parat cā vsucapiēdi: si res fuit īmobilis. r hoc in scda. emptor aūt q sciens res mobiles a seruo emit furti tenet. r b in tertia.

c Em ancilla. Cū ancilla tua īpubere cōtraxi mutuādo ei. x. an habebo obligatū te: queri. rñ. q sic. qtenus ex ea pecunia locupletat⁹ es: r ea supstite: r ea mortua infra annū vtilē habebo ō te actionē.

o Ominū. Si seruus tu⁹ se mihi obligauit: an tu mihi p fuū tuū obligeris: qrit. rñ. q dñs p seruū obligari nō pōt. verūtamē habeo aduersus te act. de peculio si nihil est versum in rem tuā. sed primo anteq creditoribus detur actio: deducet id qō seru⁹ tu⁹ debuit tibi. si aūt in rem tuam fuerit versum ppetuo de in rem verso dabit ō te actio.

o Ominos. Si seruo tuo colono mutuaui. x. nec iussisti

q̃ei mutuare:an habeā te obligatū qō iussu.q̃rit.rñ.q̃ non. vñ a seruo fideiusso:rē accipere debeo:r lz nō dec̃ in p̃dictis casibus qō iussu:dabit tū vtilis r efficax de peculio.

Per quas p̃sonas nobis acq̃ritur. Rub.

e **Excepta.** Certū est q̃ p liberā p̃sonā q̃ nō est iuri nostro subiecta nihil nobis acq̃ritur:cā tū possessionis nobis acq̃ritur p ꝓcurato:rē r hoc in p̃ma. Si vero ꝓcurato: me⁹ p̃diū meus vendidit titio:r pactū inter eos factū est:sub secuta stipulatōe: vt si p̃ciū sua die nō solueret inemptū esset:r liceret mihi rē vēdica re:an possim agere ex pacto qō interposuit ꝓcurato: me⁹ cū titio:q̃ritur.dicit q̃ nō.nec habeo rōne pacti seu stipl̃atiōis vendicationē p̃dij:si in eodē statu est quo fuit anteq̃ esset vē ditio.r hoc in scōa. An aūt seru⁹ me⁹ p traditionē mihi acq̃ rere possit:q̃ritur.rñ.q̃ sic.r hoc in tertia.

c Cum p liberā. Si ꝓcurato: me⁹ pecuniā meo nomīe mutuauit seio:an hēam ꝺditionē certi ex mutuo ad pe cuniā repetendā:q̃rit.dicit q̃ sic.r hoc erat ſm antiq̃ iura.r hoc in p̃ma. Si vero pignora p mea pecunia mutuata sup posita sunt:an agere possim ypothecaria:q̃rit.r ō: q̃ ſm an tiquos nō poterā:hodie possum agere p pignorib⁹ etiā nō cessa mihi actione a ꝓcurato:re meo.

ſ Duo. Habebā tecū seruū cōem:iussi ei vt stipulare tur ex mea cā pensionē dom⁹ mee:stipulat⁹ est nō mihi iubenti:sed tibi:nō acq̃rit tibi lz mihi. Si vero stipulari iussi nō ex re mea sed tua:r stipulat⁹ est tibi:plus valet in p̃sona tua. Idē est si res ad neutrū pertinet:vt si stipulat⁹ sit aliq̃d ex operis suis:tūc p̃fertur noiatio. Vel dic scō refert an ius si stipulari simpliciter. hoc mō vade r stipuleris: quo casu si tibi postulat tibi acq̃rit:an mihi r meo noīe:r mihi tunc acq̃ rit r nō noiato.p̃ma positio placet Jo.r scōa.Ø.

Ad senatusco. macedo. Rub.

ſ **Filius** Filiosa.dicenti se sui iuris esse pecuniā mutuasti:an nō obstante exceptione se natusco.ma.eā repetere possis:q̃rit.dicit q̃ sic.si ꝓ bare possis te ei iusta rōne credidisse.s.q: sic agebat: sic ꝺtra hebat r c̄.ac si paterfa.fuisset.vt.ff.e.l.si q̃s.

3 Enodorus. Lex ista ponit q̃nq; casus quibus cessat sena.cō.mace.r dicit.filiosa. cuz videt sui iuris esse.q: sic agebat r c̄.mutuo accepit pecuniā:vel volūtate p̃is: vel accepit in rem p̃is r cōuertit in rem p̃is:aut in eā rem q̃ pa tris oneri⁹ incūberet:vel si sui iuris effect⁹ aio nouandi ꝓ misit.vel alias agnouit:puta soluēdo debitū vel partem de biti:an locū habeat senatusco.q̃ritur.rñ.q̃ non.

ſ Filiussa. Vendidi filiosa.libruz r ita erat vēditio r nō mutuū in veritate:r in mutuo locū hz mace. non in venditione:stipulat⁹ sum p̃ciū cū vsuris mihi reddi:an petē ti mihi p̃ciū cōditione certi.q: p talē act.repetit mutuū:pos set mihi opponi exceptio mace.q̃rit.rñ.q̃ non.q: initiū obli gationis q̃ erat ex cā venditōis nata potius inspiciendū est q̃ titul⁹ actionis.i.q̃ ꝺdictio certi:q̃ cōsueuit dari ad mutuū

ſ Ipmittente. Si filiosa.ꝓmittente patre pecuniā mu tuasti:r rē patris in pignus accepisti:an cessat mace. q̃ritur.rñ.q̃ sic.r habebis act.ypothe.ad psequēdū pignus cū eidē filius heres extitit:r null⁹ alius credito: potio: te sit in ordine r in tempore.

m Macedoniani. Filiosa.degenti in scolis pecuniā mu tuasti:an cesset macedo.q̃rit.rñ.q̃ sic.si ad eā quātita tē mutuasti quā pater erat erogatur⁹.i.tenet erogare. r b̄ in p̃ma.r hic in primo casu cōpetit actio de in rem verso. In scōo de peculio.i.si inutiles tm̄ r nō necessarios sumpt⁹ credi tū est. In tertio q̃ iussu ex cōtractu filij in p̃rem post mortez filij dabitur actio de peculio:si nōdū ann⁹ excessit.r hoc in se cunda. Si vero in rem p̃is versa est post mortez filij perpe tuo dabitur.r hoc in tertia.

ſ Filius. Si filiosa.cōtra senatusco.mace. pecuniam mutuasti:aduersus p̃rem de peculio act.nō habebis. r hoc in p̃ma. An aūt illud senatusco.tam ad allos q̃ ad fi lios extendat:q̃ritur.rñ.q̃ sic. ad nepotes r pnepotes:lz de filio tm̄ faciat mentionē.r hoc in scōa.

ſ Filiussa. Filiussa.sine volūtate p̃is vel iussu acce pit pecuniā mutuo:pcedente tpe pater habuit ratiz qō filius fecerat:an cesset maced.senatusco. q̃rit.rñ.q̃ sic. qz ratihabitio patris trahit retro r cōparat mādato. r hoc in p̃ima. Predicta vera sunt in filiofami.non milite. Si vero filiussa.miles mutuo accepit nō habet locū.qz p̃sumit lex q̃ ipse expendit illā pecuniā in causas castrē.r emit inde arma r c̄.ar.q̃ si p̃latus accepit pecuniā mutuo:videt eam conuer tere in vtilitatem eccl̃ie.

Ad senatusco. velleia. Rub.

m **Alienibus.** Si mulier p alio fideiussit:r no uandi aio in se obligationē suscepit:nō tenet ꝓpter velle. r hoc in p̃ima. nec hz lo cū repetitio si mulier non obligata p alio soluit tanq̃ volēs ei donare.r hoc in secunda.

ſ Frustra. Si mulier p debito suo obligat nō iuuat p velle.r hoc in p̃ima. Itē si p creditore suo se obligat alij:vl̄ creditor mulier delegat eā alteri creditori mulier nō iuuat:verbi gra.mulier tenebat seio in.x.seius eandez lega uit.sempronio creditori suo:nō habet locū vell̄.

ſ Cū. Si filiꝰ matre fideiubente accipiat.x.mutuo:an locū hēat velle.q̃rit.rñ.q̃ sic.vñ siue mulier intercedat p exneo siue p filio loc⁹ est velle.vt hic.r.ff.e.l.ij.§.vlti.

ſ Senatusco sul. Mulier iuuat senatusco.qñ p nouatō nē alienā transfert in se obligatōnē.vt si titius debeat mihi.c.postea ꝓmisit mulier se mihi ea soluturū.vel p̃ncipa liter.verbi gra.volebat ipsa fideiubere:sed creditor volebat p̃ncipalē debitricē eā esse:postea mādauit mihi q̃ p ea fi deiuberē:in hoc casu mulier iuuat.r hoc in p̃ima. vel si par ticipauerit ali⁹ pecuniā:puta alio pecuniā accipiēte: ipsa se obligauit p̃ncipaliter.vbi gra. Mulier volebat fideiube re p me:creditor eā recipere nolebat.vñ p̃ncipaliter se obli gauit:r ego fideiussi r hēo pecuniā. Itē si mulier res suas p alio obligauit:iuuat per vell̄.r hoc in scōa. Si vero mulier maior.xxv.an.p̃dia sua pignorata vendidit r pecuniā credi tori mariti soluit:nō iuuat.r hoc in tertia.

ſ Sine volūtate. Maritus obligauit res vxor̄ sue ea nō cōsentiente nō tenent res.r hoc in p̃ima. Si ve ro cōsensit marito obliganti r creditor sciebat res mulieris esse:iuuat senatusco.r hoc in scōa. Si vero mulier tacuit cū marit⁹ res suas obligauerat vt deciperet creditorē qui pecu niā p̃stitit:nō iuuat.r hoc in tertia.

ſ Mater. Volebat mulier gerere tutelā filij sui:tutor dubitabat ne sustineret dānum:si ipsa nō bene admi strasset:mulier ad hoc vt administrationē haberet ꝓmisit in dēnitatē:vt si ꝓpter suā malā administrationē vna manu ali qd dāni p̃staret filio:ipsa ei alia manu refunderet:r pigno ra dedit r fideiussores in hoc casu:nec pignora nec fideiusso res iuuant.r hoc in p̃ima. Si vero tutor volebat se excu sare:r mulier ꝓmisit eū indēnē cōseruare de eo qō impende ret in rē pupilli:an hoc casu iuuet:q̃ritur.rñ.q̃ sic.r hoc in se cunda. Si vero petijt tutorē filio:r p tutore fideiussit.qz oē periculū in se recipit:hoc casu iuuabit senatusco.vell̄.qz vi detur intercedere.r hoc in tertia.

ſ Scaens. Si creditor accepit a marito p̃diuz vxoris pignori:sciens illud ad mulierē p̃tinere,r vendidit:an p̃iudicauit mulieri:q̃rit.rñ.q̃ nō.nec heres mulieris necesse habz refundere p̃ciū emptori si velit p̃dium vendicare.

ſ Paterna. Seius habuit duos filios:r duas filias emācipatas:tenebat titio in.c.filij r filie aio nouādi re ceperūt in se paternā obligationez: r ꝓmiserūt reddere titio p̃dicta.c.r redimere pignora patris obligata:an filie p bōfi ciū vell̄.ab obligatione liberant:r ita remanent filij obliga ti p medietate.r si ita sit q̄liter succurrat titio:q̃ritur.rñ.q̃ re stituit actio in patrē: p ea parte q̃ filie se obligauerūt. r b̄ in p̃ima. Itē pignora q̃ obligauerat remanēt obligata p̃ pte

filioz.ꝛ hoc in ſcḋa. Illa vero q̄ fuerīt in prima obligatōne hactēnus teneanꝰ:q̄tenus aduerſus pfem redit actio ꝓ portionibus filiarum.

q Clamuis. Mulier ſi ſoluat ꝓ alio nō iuuaꝰ:qz videtur donare.ſed ſi fideiuſſit ꝛ poſtea ſoluit ſic.

ſ Jaduerſarius. Si aliq̄s locauit rē nō marito:ſz mulieri:mulier nō vtiꝰ auxilio velꝰ.ſed ſi locauit marito:ꝛ ipſa interceſſit:vel in ſe recepit obligationē:iuuatur.

c Tiam. Mulier habebat oīa mariti tacite obligata ꝓ dote ſua.ſi ergo conſtāte matrimonio ius ypothece ſeu pignoris marito remiſit:an ei ſuccurraꝰ per velꝰ.q̄riꝫ.dicitur.q̄ nō.duabꝫ tm̄ rōnibꝫ videbaꝰ ꝯriū. Primo qz ꝓ velꝰ. q̄ ſuccurriꝫ mulieri. Itē ꝓpter remiſſionē factā inter virū ꝛ vxorē q̄ videtur donatio.nō tenet.ergo nec remiſſio.contrarium eſt verum.

ſ Jdotare. Si mulier ꝓ filia ſua genero ſuo dotē conſtituit:ꝛ ꝓ ea res ſuas obligauit:an iuueꝰ ꝓ ſenatuſcon.velleia.q̄riꝫ.rñ.q̄ nō.ꝛ hoc reſpondent iuriſperiti.

ſ Jfenebris. Mulier accepit pecuniā mutuā vt eam daret viro ſciēte creditore.an iuuaꝰ beneficio:queritur dicitur q̄ non.

m Ulierē. Mulier fideiubens ꝓ alio nō teneꝰ. an aūt fideiuſſor eius ſi ꝑmo fideiuſſit:ꝛ de illa fideiuſſione fideiuſſorē dedit teneaꝰ:q̄ritur.rñ.q̄ non.ſed ſi ei ſucceſſit ꝓ quo interceſſit non iuuatur.

ſ Jvxor. Mulier volebat intercedere ꝓ marito ſuo creditore nolente eā recipe mandauit titio vt ꝓ ea fideiuberet:ꝛ fideiuſſit.an teneaꝰ:queriꝫ.dicitur q̄ non.ſed ei cōuento dabiꝫ exceptio velleia.

ſ Jmulier. Teneꝰ mihi titius in.x.aio nouandi accepi mulierē q̄ in ſe recepit obligationē:an iuueꝰ ꝓ ſenatuſcon.diciꝫ q̄ ſic.ſed an in veterē debitorē mihi detur actio:q̄ritur.dicitur q̄ ſic.

ſ Jcū. Caliſtrat⁹ accepit pecuniā mutuo:ꝛ inde factū eſt inſtrm q̄ vxor ſua nō ipſe accepit mutuā pecuniā: an mulier iuueꝰ.rñ.q̄ ceſſante exceptiōe velꝰ.magis reſpiciendū eſt qđ actū eſt q̄ qđ ſcriptū eſt.ꝛ ita vir teneꝰ.vxor ẋo nō tenebitur

ſ Emimis. Si mulier aio nouādi tranſferat in ſe obligationē q̄ten⁹ titius tenebaꝰ ſcio:ſibi ſuccurriꝫ niſi ſeium decipiſſet:quo caſu ſi ipſa excipiat de velleiano:replicabit ſeius de dolo.

c Um etiā. Si fideiubeat mulier:etiā q̄ ꝓ calliditatē creditoris obligat ſe nō teneꝰ.ẋbi gr̄a. creditor alicui maſculo pecuniā mutuare ꝓponebat ꝛ femia ꝓ maſculo debebat intercedere.poſtea noluit eā accipere ꝓ fideiuſſore:ſz fecit q̄ mulier cōſtituit ſe ream ꝛ principalē debitricē: q̄uis alius pecuniā reciperet:an iuueꝰ:queriꝫ.diciꝫ q̄ ſic.

h Eredes. Non ſolū mulier ſi interceſſit iuuatur:ſed ꝛ eius heredes.

ſ Ebemus. Certuz eſt q̄ mulier hz omia bona mariti tacite obligata ꝓ dote ſua.pone g̃ q̄ aliq̄s vult ꝓtrahere cū marito alicuiꝰ mulieris:ſed dubitat ꝯhere:qz ſūt omnia bona ſua tacite obligata mulieri:an ipſa poſſit renūciare iuri ypothece vel pignoris:q̄riꝫ.rñ.q̄ ſic.ſed tm̄ ſi renunciauit in vno cōtractu vel duobꝫ:etiā verbis generabilibꝫ:non debz hec renūciatio trahi ad alias pſonas:nec ad alias res vel alios cōtractꝰ:niſi de quibꝫ actū eſt.ꝛ hec que dicta ſunt locū habēt in ꝯtibus futuris ꝛ ꝓteritis. Autentica.

ſ Jue. Lex antiq̄ dicit q̄liter mulieri p̄iudicaꝰ ſi renunciet iuri ypothe.qđ habet in rebus mariti.hec auꝰ. addit q̄ aliq̄n p̄iudicat ſibi de dñio alicuiꝰ rei ſibi donate. pone q̄ ego vel alius ꝓ me dedit noīe ſponſalicie ſponſe mee fundū:queriꝫ an illud p̄diū poſſem alienare. diciꝫ q̄ nō.et ſi mulier ꝓſentiat:qz ſi alieno habebit rei ven.ſoluto matrimonio:vel me ad inopiā vergente. Si vero mulier poſt biēniū cōſentit alienationi quā habet ratā ſibi p̄iudicat:ſi habeaz alias res ex quibꝫ ſatisfiat ei:ꝓ p̄dio illo:ſi nō habeā:nō p̄iudicaꝰ ei.ego aūt obligor illis q̄ mecū ꝯhunt. hoc in donatione:nō ita in dote.ideo eſſi p̄uilegia dotis manēt itegra, quia dos alienari non poteſt.

ſ Jmulier. Mulier.xxv.an.fideiuſſit ꝓ me:poſtea intra bienniū cōfirmauit ſuā fideiuſſionē:qz dedit creditori aliqđ pignꝫ.vel fecit inſtrm:queriꝫ an ꝓ talē cōſenſum ſibi p̄iudicet.diciꝫ q̄ nō. Sed ſi poſt bienniū dediſſet creditori:bene tenetur. Autentica.

ſ Jqua. In antiq̄.l.dictū eſt q̄ poſt bienniū cōſentiendo mulier ſibi p̄iudicat confirmando qđ p̄ius fecerat aut ponit caſum qđ nō p̄iudicat:ꝛ ſi plurib⁹ vicibus approbet qđ fecerat.pone g̃ q̄ titius volebat alienare ſubſtātiam vxoris ſue qđ nihil eſt:imo loquiꝫ in creditore ꝓ quo ītercedit ꝛc.ipſa cōſenſit in publico inſtrumēto:an ſibi p̄iudicet:q̄ritur.dicitur q̄ non.

a Ntique. Si mulier accepit pecuniam vt fideiuberet nō iuuaꝰ.ꝛ hoc in prima. Sed ſi oſtendaꝰ publicū inſtrm tribus teſtibꝫ ſubſignatis in quo ꝯtineaꝰ mulierē ꝓ fideiuſſione pecuniā accepiſſe inſtro ſtabiꝫ.ꝛ hoc in ſcḋa. Si vero ſine ſcriptis aut debet creditor ꝓbare mulierē accepiſſe pecuniā ꝛ nō iuuaꝰ:aut ſi nō ꝓbet mulieri ſuccurriꝫ.ꝛ hoc in tertia. ſi vero alicui mulieri inopi pecuniā dedi vt ꝓ me intercederet ꝛ interceſſit:ſi cōueniaꝰ a creditore:nō iuuaꝰ. Et ſi ab ea aliqđ accipiat:pōt reſiduū petere a me.ꝛ hoc in quarta. Si ẋo mulier velit ſe obligare ꝓ alio fideiubendo ꝓ eo:nō aliter tenetur niſi intercedat in inſtrumēto publice cōfecto:ꝛ a tribꝰ teſtibus ſubſignato.ꝛ hoc in quinta.

v Eterū. Seruus tuus ꝓmiſit tibi.c.vt eſi manumittetes:mulier fideiuſſit ꝓ eo an iuueꝰ: queritur. dicitur q̄ non.hoc eſt fauore libertatis.

g Eneraliter. Si maſculꝰ vel femina ꝓ aliqua ꝓmiſit dotē:mulier ꝓmittēs:an iuueꝰ:queritur.dicitur q̄ nō. ꝛ hoc in fauorem dotis.

De nō numerata pecunia. Rub.

ſ **Jpecuniam.** Obligaui me titio in inſtrumento ſpe future numerationis:ſed inſtrm de reddendo pecuniaz ꝛ pignora dedi vel obligaui:titius nō nūerat:vñ volo pignꝫ repetere:an poſſiz q̄ritur.diciꝫ q̄ ſic.ſi ꝓbē me pignꝫ dediſſe cuz creditor negat pignus datū:ꝛ pecuniā mihi nūeratā non fuiſſe:qđ ꝓbatur eoipſo q̄ nō ꝓbaꝰ ꝯriū.ꝛ hoc in prima. Si vero creditor cōfiteaꝰ pignꝫ datū ꝛ pecuniā eſſe creditā:oportet q̄ ꝓbet pecuniā fuiſſe numeratā:ſi vult agere aduerſus me debitorem poſſidentē pignus ypothecaria.ꝛ hoc in tertia.

m Jnorē. Volebā a te mutuo accipere.xx.nūeraſti.x.ꝛ ſpe future nūeratōnis alioz.x.cōfeſſus fui me debere xx.nō numeraſti:q̄liter mihi ſuccurraꝰ queriꝫ.rñ.q̄ ſi ꝓbē.te nō nūeraſſe integra.xx.qđ ꝓbabitur:niſi ꝓbeꝰ ꝯriuz ad.x.q̄ accepi ſola:ꝛ ad vſuras in ſtipulatū deductꝰ tm̄ teneor.

ſ Jex cautione. Si confeſſus fui inſtro me accepiſſe a te mutuā pecuniā ſpe future nūerationis:nec nūeraſti: ſi cōueniar ex cautione mea:oppoſita a me doli exceptōe:vl nō numerate pecunie:ꝓbabis te numeraſſe:ꝛ te non p̄obā te abſoluar. Autentica.

c Um fidē. Cōfeſſus eras te recepiſſe.x.mutuo a titio non tibi tamē nūerauit.v.ei ſoluiſti:an in nō ſolutis exceptionē nō nūerate pecunie:ꝛ in ſolutis repetitionē habeas: queritur.rñ.q̄ non.imo ſi erraſti onus ꝓbandi tibi incūbit.vt.ff. de ꝓba.cū de indebito.in p̄in. Autentica.

c Ontra. Lex codicis dicit de eo q̄ agnouit fidē ſcḋture.Aliꝰ.ponit ꝯriū.ſ.qñ debitor non agnoſcit ſcripturā ſed negat:dicit.Ego obligaui me titio in inſtro in quo cōfeſſus ſum me.x.recepiſſe:titius cōuenit me ex illa ꝓp̄ia ſcriptura mea:ꝛ ego nego illā:q̄ritur vtrū ſim puniendꝰ.rñ.q̄ ſi titius ꝓbet me ſcripſiſſe ꝛ pecuniā ſe nūeraſſe ꝓ teſtes aut ꝓ inſtrm:in duplū puniar.ſecus ſi mihi detulit iuramentū:ꝛ cōfiteor ipſum nūeraſſe:ꝛ poſtea dico me ſoluiſſe:nō ꝓbet mihi ſolutō qua feci:ſi debeo ſoluere totā quātitatē quā petit Si vero creditor negat ꝓp̄iā ſcripturā:de ſoluta eadez pena puniaꝰ:forma ſacri ꝯcedente.idez eſt ſi curator adulti negat ſcripturā in cā adulti:qz curator puniꝫ non adultus.

a Duersus. Si tu petis a me.x.ex cã mutui:sed ex alia cã ꝓcedente:puta venditionis.ꝛ tũc nõ debꝫ inqrꝛi:an tu nũeraueris:sed an cã que ꝑcessit fuerit venditio vera nec ne.vel dic.debebas mihi.x.ex cã venditionis cõfessus fuisti te recepisse illa.x.ex cã mutui:nõ requiritur numeratõ. sed an sit debita ex ꝓcedenti causa vel non.

f Rustra. Titius cõfessus erat se recepisse.x.a sempꝛonio ex cã mutui dato:quodaꝫ substituto ꝑ se debitore puta seio:nõ numerauit sempꝛoniꝰ pecuniã:an seio deꝭ exceptio nõ nũe.pecu.si cõueniaꝭ.rñ.ꝙ nõ.sed dicverius ꝙ interuenit numeratio.

f J quasi. Cõfessus fui me recepisse a te.x. mutuo:non recepi:qꝛ nõ numerasti:qliter mihi succurraꝭ qrieꝭ.rñ. ꝙ cõdicam scripturã in q̃ cõfessus fui ꝑ cõdic.sine causa.vel te agẽte excipiam de nõ numerata pecunia.

f J intra. Si is cui cõpetit exceptio nõ nũe.pecu. intra bienniũ decessit:residuũ tꝑs qõ supfuerit defuncto debitur heredi.ꝛ hoc in ꝓma. Si vero intra biẽniũ cõrestatus fuerit litẽ ꝓpetuabiꝭ:ꝛ ꝓpetuo heredi debitur.ꝛ b in scõa.si vero post biẽniũ decesserit nec infra illud tꝑs eam opposuerit:heredi etiam pupillo non debitur.

c Um vltra hoc. Confessus fui me recepisse a te.x. mutuo in instro:nec recepi nisi.v.qꝛ alia.v.mihi nõ nũerasti:ꝛ stipulatꝰ es tota.x.tibi reddi:qualiter mihi succurritur: qrieꝭ.rñ.ꝙ agente te habeo act.in factũ:si nõdũ biẽniũ excesserit.vel si infra illud tꝑs ꝓtestatꝰ fuerim pecuniã numerata mihi nõ fuisse:nõ obligabo:ꝛ vltra.v.que numerasti.

a Sseueratio. Si affirmo me soluisse pecuniã quã mutuasti vsq; ad.xxx.an.ꝓbare possum me soluisse: si dico mihi nõ numeratam pecuniã:vltra biẽniũ nõ potero opponere exceptionẽ nõ nũe.pecu.ꝛ hic casus non est ꝺrius superiꝰi.in priori casu affirmo:ꝛ ideo incũbit mihi ꝓbatio.in alio nego.vñ nõ mihi:sed creditori incũbit ꝓbatio.

f J transactionis. Petebas a me.x. reuocatũ erat in dubiũ an tenerer:transegi ꝛ.v.stipulanti ꝓmisi:si cõuenias me:an possim subiicere excep.nõ nũe.pecu.qritur.rñ.ꝙ non.qꝛ ex quo ꝓmisisti ꝑ stipulationẽ:ex cã transactiõis illa v.debentur.interceserit numeratio vel non.

t Am. Mandasti mihi vt mutuarẽ titio.x.titius ꝺfessus est in instro se.x.recepisse:cũ tñ nõ recepit:qꝛ nõ numerauit:ꝛ ꝑ eo seius fideiussit:an tibi sicut ei deꝭ exceptio nõ nũe.pecu.qritur.rñ.ꝙ sic.ꝛ etiã eius fideiussori.

g Eneraliter. Debeo tibi.x.ex cã legati:vel vẽditiõis vel alia:nõ curo:nec intercessit scriptura:vel intercessit:ꝛ in illa ꝺfessus sum me tibi debere.x.si cõuenias me:ꝛ instrumẽtũ ostendas mihi:an habeas necesse ꝓbare ex q̃ cã ꝓmisi tibi.x.qritur.dicitꝭ ꝙ nõ.satis eñ est si ostẽdas istrm ꝓris cõfessionis:vñ cõpellendꝰ sum ad solutionẽ:nisi ꝓbẽ ꝙ verũ nõ fuit ꝙ erã ꝺfessus.verbi gꝛa. si cõfessus sum me tibi debere.x.ex cã legati ꝛ per falsuꝫ istrm ꝛ testm in quo tibi legatũ dicis.verũ vel validũ nõ est:nõ teneoꝛ tibi soluere. alꝫ sic.qꝛ absurdũ esset venire ꝺ cõfessionẽ ꝓpriam.

i Ractib⁹. Olim poterat opponi exceptio nõ nu. pecu.vsq; ad.v.annos.hodie vsq; ad biẽniũ.sed si minoꝛ nõ opponit põt iuuari ꝑ restitutionẽ in integrũ.ꝛ ista sũt veraꝛ locũ habẽt in debitoꝛe.ꝛ hoc in prima.Si vero sit depositariꝰ q̃ cõfiteꝭ res penes se esse depositas: statim sibi ꝓiudicat.vel dic ꝛ melꝰ loqui in depositoꝛe q̃ cõfiteꝭ sibi restitutas res depositas:stati sibi ꝓiudicat.idẽ estꝛ in ꝓcuratoꝛe fisci q̃ ꝺfiteꝭ sibi eẽ solutas publicas fũctiões vl tributa.idẽ est in marito q̃ primo cõfessus fuit sibi solutã dotẽ. demũ secundo cõfessus est vxorẽ sibi nõ soluisse.qꝛ nõ poterit obiicere exceptionẽ nõ solute dotis sed statim sibi ꝓiudicat.Si vero sit creditoꝛ q̃ cõfiteꝭ sibi solutũ debitũ:vel in partẽ vel insolidũ reddidit instrm debitori:vel ꝓmisit reddere nõ ꝓiudicat sibi statim.sed post lapsum.xxx.dieriũ infra quos poterit opponere except.nõ solute pecunie.ꝛ hoc in tertia.An autẽ creditoꝛ si velit deferre iuramentũ debitoꝛi post.xxx.dies vt iuret se soluisse sit audiendꝰ:qritur.dicitur ꝙ non.ꝛ hoc in qrta.Qualiter aũt is cui cõpetit exceptio nõ nũe.pecu. debet eã opponere:qrit.Rñ.ꝙ coram testibus ꝺz dicere nõ fuisse numeratũ:ꝛ tũc si ꝑsens est aduersariꝰ vocabit.Si nõ est ꝑsens opponet eã coꝝ iudice.si vero ꝑsens nõ sit aduersariꝰ nec ipe iudex:tũc apud alios iudices est opponẽda.sed si nõ sit alius iudex:tũc coꝝ epo.ꝛ hoc in quinta.Predicta vera sunt filiter ꝛ in dote numerata.s.ꝙ ꝑ talẽ ꝓtestationẽ hmõi exceptio nõ nũe.dotis perpetuaꝭ.ꝛ hoc in sexta. Ruk.

b Anc. In hac aut.dicit ꝙ qrela nõ nũerate dotis ꝺz fieri in scriptis.ꝛ ita si vult maritꝰ eã opponere vocet mulierẽ q̃ dotẽ dedit:vel eñ q̃ ꝑ ea dotẽ cõstituit:suam exceptionẽ sibi in scriptis offerens.

f J cui. Gaius seiꝰ mutuauit titio.x.ꝛ ei obligauit res suas: vel forte missus fuerat in possessionẽ bonoꝝ ipo nõ soluẽte:iste idez titius obligauit se sempꝛonio spe future numerationis:sed nõ nũerauit:vult sempꝛoniꝰ cõuenire creditoꝛes titij q̃ habẽt pignus:vel cõuentionale vel iudiciale an possint opponere excep.non nũe.pecu.dicit ꝙ sic. si tũ creditoꝛes succũbant.qꝛ sempꝛoniꝰ aduersus eos obtinuit non ꝓiudicat titio.qꝛ res inter alios acta ꝛc.

i Ndubitati. Obligaui me titio spe future nũerationis:iuraui me soluturũ:si iuraui an mihi cõpetat exceptio nõ nume.pecu.queritur.dicitur ꝙ sic.

De cõpensationibus. Rub.

e Tsenatus. Si fiscus habeat duos stationarios:ꝛ vnꝰ mutuauit mihi.x.ꝛ aliꝰ mihi.x.debet:an hincinde locũ habeat cõpensatio rñ.ꝙ nõ.ꝓpter cõfusionẽ.s.ne cõfundant diuersa officia stationũ.ꝛ hoc in prima.Si vero stationariꝰ q̃ petit a me.x.debet mihi.x.potest fieri cõpensatio.ꝛ hoc in scõa.

e Causa. Petebas a me.x.ꝛ ꝺdẽnatus sum:solui ex cã iudicati an possim tibi opponere cõpẽsatiõez ꝑ illis x.q̃ tanꝙ indebita solui.ꝛ dicit ꝙ non.sed si nõdum solui ex cã iudicati:bene admittet compensatio si aliud in quãtitate mihi debeas.

i Ea. Si debebas decem reipu.ꝛ ipsa tibi.x. hincinde admittit cõpensatio:misi in.viij.casib⁹. Unus est.si debitoꝛ sim eius in kalendis. Scõs est si debeo frumentũ: vel si debeã pedagiũ:vel tributũ ei:vel alimentũ alicui seruiẽti.vl si tale debeã qõ in certas res: vt puta ad emendũ frumentũ deputaꝭ.vel si debeã fideicõ.aliqõ vel legatũ:ꝛ ipsa aliquid debeat:in oibus his nõ ꝺz locũ cõpensatio.

f J cõstat. Si debeã tibi.x.tu mihi alia.x. ipso iure fit cõpẽsatio.Si vero debeo tibi.x.ꝛ tu mihi.xij. opponã tibi cõpensationẽ vsq; ad cõcurrentẽ q̃titatẽ de vsuris residuis:si aliquo iure debeãtur integra manente petitione.

e Iam. Debebas titio.x.legauit tibi.xij. si a te petat x.an vsq; ad cõcurrentẽ q̃titatẽ possit fieri cõpensatio qritur.rñ.ꝙ sic.vsurarũ exclusa petitione.nã vsurarũ in id qõ est amplius debito: integra manebit petitio.

n Eq;. Confessus fui me recepisse ab vxore mea.c.noie dotis:nec recepi:illa postea ex cã futuri diuoꝛtij furripuit mihi res ꝓpter q̃s teneꝭ mihi in alijs.c.celebꝛato diuoꝛtio petit a me.c.ex cõfessione dotis:qliter mihi succurraꝭ qritur.rñ.ꝙ infra tꝑs habeo excep.nõ nu.pecu. quo elapso habebit locũ cõpensatio.sed hoc nõ placet ꝓpter ꝺrium b signabit.Si vero nõ ex scriptura ista sed ex alia cã tenear tibi in.c. tũc fiet cõpensatio istoꝝ.c.ad alia.c.que mihi debꝫ: eo ꝙ reamouit.ꝛ sic possunt esse duo casus.vel dic ꝙ sit vnꝰ tm̃: fm Accur.ꝛ hec verioꝝ.q̃uoꝝ modis alijs dic casuꝫ.vt no.in gl.

f J ex vẽditione. Ex cã legati debebã tibi.x.tu mihi.x. ex cã venditionis:qꝛ tibi rem vẽdidi:nec p̃cium soluisti: an hincinde admittaꝭ cõpẽsatio:qritur.rñ.ꝙ sic.ꝛ hoc in prima.Si vero fiscus rem mihi vẽdidit ꝑ.x.ꝛ mihi er alia cã tenetur in.x.si petat sua.x.nõ opponere compensationẽ.ꝛ hoc

f J ꝓpter. Si mulier p̃dẽ pertinens ad fi in scõa. lium suũ inuito filio suoviro tradidit:ꝛ ex eo fructꝰ percepit ꝛ cõsumpsit:ꝛ rõne illoꝝ fructuũ factꝰ sit debitoꝛ filij in.c. ꝛ postea ipsa decessit filio herede instituto relicto viro.c.noie

legati an marito petenti.c.ex cā legati:posset filius obijcere compensationē.c.que debet vitricꝰ:q̄ritur.dicit̄ q̄ sic.

e ¶ Jus. Debeo tibi.x.ꝛ tu titio amico meo debes alia x.si titiꝰ ,velit cōpensare sua.x.cū illis.x. q̄ tibi debeo: an sis cōpellendus cōpensare:q̄ritur.dicitur q̄ non.

q Eloniā. Elendidisti mihi p̄diuz ,p.x.ꝛ dicebas illud liberū a seruitute:erat tū obligatū titio ,p.x.si titio agēti ypothe.solui debitū:an tibi agenti ex vendito ad p̄ciuz possim obijcere compensationē:queritur.rñ.q̄ sic.

f Jtutores. Magistratꝰ cōpulerūt me noīare aliq̄s tutores quibusdā pupillis:ꝛ illos noīaui. postea cum isti pupilli aliq̄d deberēt ex officio p̄mipili:solui ,p eis: quoniozꝰ a pupillis ,p eo q̄ noīaui tutores minꝰ ydoneos q̄ facti sunt debitozes pupillozꝫ in.x.mō q̄ro:nūq̄d possim eis obijcere cōpensationē de eo qđ ,p eis offō p̄mipili solui.rñ. q̄ sic.

i Muicē. Mutuaui tibi.x.ꝛ dedisti mihi pignoza:tenebar tibi in.v.facta cōpēsatiōe vsq̄ ad cōcurrentē q̄ntitatē residuā partē debiti solues:vl̄ me recipe nolēs:ꝫ signabis ꝛ depones vt cessent vsure:ꝛ postea poteris agere pig̃rati.actio.ad recuperandū pignoza.

f Jvelut. Mutianꝰ cū essz admīstratoꝛ reipub.petijt a me.c.noīe reipu.ipse suo noīe mihi dz.c.cōpensauimꝰ solui postea illa.c.nouo dispēsatoꝛi.q̄ nō tenuit compensatio:an possim repetere q̄ solui:q̄rit̄.rñ.q̄ nō.sed cōueniā hēdes mutiani ad.c.que mihi debebat mutianꝰ noīe suo.

c Ompēsatiōes. Tā in actiōibꝰ realibꝰ q̄ in psonalibus admittit̄ cōpēsatio.in realibꝰ sic:si possedisti equū meū ꝛ culpa tua perijt:teneris mihi ad extimationē: q̄ si fuerit in.xxx.ꝛ debeā tibi.xxx.hicinde fit cōpēsatio. Jn psonalibus sic.si debeas ex cā mutui.x.ꝛ ego tibi alia.x.fiet cōpēsatio si debitū ex vtraq̄ pte sit liq̄dū. Si aūt ex vna pte sit obscurū nō erit locꝰ cōpēsationi:ſz cogĝscet̄ de cā.ꝛ b̄ in scōa. Si ꝫo debeas mihi.x.ex cā depositi:q̄ apud te rē meā depone bā:ꝛ ego tibi ex alia cā debeo.x.nō fiet cōpēsatio. ꝛ b̄ in tertia. Si ꝫo possessiōez meā siue mobilē siue īmobilē p vim occupasti:ꝛ distracta est:teneris ad estimationē.q̄ si fuerit in.x. ꝛ ego ex alia cā tenear tibi in.xx.hincinde nō fiet cōpensatio odio p̄redonis.ꝛ hoc in quarta.

De vsuris. Rub.

f Jinter. Mutuasti mihi.x.ꝛ vsuras solēniter stipulatus es.ſz nō interuenit scp̄tura:an nihilominꝰ debeanť vsure:q̄rit̄.rñ.q̄ sic.si fuerint ,p missse vsq̄ ad legitimū modū.

v Suras. Rē mihi vēdidisti ꝛ tradidisti:ſz p̄cium tibi nō nūerauī:vsure ex mora:an debenť: queriť.rñ q̄ sic. nec obstat quo minꝰ debeanť cum penes me aut alium habui p̄ciū nō legitime depositū:q̄ nō p̄ius oblatū.

q Eliāuis. Mutuasti mihi.c.pacto īcōtinēti apposito cōuenit de vsuꝝ p̄standis:an debeanť q̄riť.rñ. q̄ nō.ſz si solui nō repetā:nec in sortē sunt accepte ferēde si ex pacto

p Er retētionē. Si mihi.x.mutuasti:ꝛ pignꝰ debenť dedi: cōueni pacto nudo de p̄stādis vsuris retinebis pignꝰ q̄usq̄ soluerim vsuras.ꝛ b̄ in p̄ima. Si ꝫo ,p̄misi minoꝛes vsuras:puta q̄tuoꝛ:ꝛ pignꝰ dedi:ꝛ postea sequēti die cōueni vt soluerē maioꝛes vsuras:puta.viij.den.an hēas retentionē pignoꝝ ,p maioꝛibꝰ:q̄riť.dꝛ q̄ nō.ꝛ b̄ in scōa.

a Duersus. Mutuasti mihi.x.ꝛ p̄misi tibi vsuras minoꝛes p stipulationē:postea cōuenit de dādis maioꝛibus:minoꝛes tñ.x.an si recepisti in maioꝛibꝰ tibi p̄reiudicasti quominus eas petere possis:quǫritur.rñ.q̄ sic.

f Jcreditū. Mulier mutuauit mihi.x. sub pignoꝛe:et vsuras stipulata est:obtuli pecuniā:si illa nolit accipe q̄liter mihi succurrat:q̄riť.rñ.q̄ cōsignabo ꝛ deponā in edē sacrā:ꝛ ex eodē tpe nō currūt vsure.ꝛ b̄ in p̄ima.hec ꝫa sunt q̄ mulier p̄sens est. Si ꝫo absens est:iterpellabo p̄sidem.

c Reditoꝛ. Decē mihi mutuasti:p annū vl̄ biēniū vsuras solui:an mihi p̄iudicauerim q̄magis impostez̄ solvere teneaꝛ:q̄riť.rñ.q̄ nō.nec ex tali solutiōe ,pbabis me ad vsuras futuri tp̄is teneri nisi p instrumentū:vel alio mō vsuras in stipulatū deductas ,phaueris.

q Eliāuis. Si debitoꝛ a creditoꝛe minoꝛes vsuras stipulatꝰ est:ꝛ nisi intra certa tp̄a soluerit minoꝛes cōuenit vt soluꝛet maioꝛes:si eo elapso recepit minoꝛes:an ī maioꝛibꝰ sibi p̄iudicauit:q̄riť.rñ.q̄ ille debebunť mihi in quaz exactione ꝛ solutione perseuerauerit.

f Jper te. Titius mutuauit mihi.x.ꝛ minoꝛes vsuras stipulatꝰ est:cōuenit de p̄stādis maioꝛibꝰ:si sua die minoꝛes nō soluerēt:titius decessit:relictis pupillis heredibus: minoꝛes intra tp̄s tutoꝛes noluerūt accipere:ex q̄ p me non stetit:maioꝛes vsuras nō exigēt.ꝛ hoc in p̄ma. Si ꝫo deposui ꝛ cōsignaui sortē solēniter:ex eo q̄ deposui:vsuras āplius soluere non cōpellar.ꝛ hoc in secunda.

v Sure. Mutuasti mihi.c.ꝛ ea restitui post.x.an. ꝛ oī anno solui.x.noīe vsuraruz in capite.x.an. cōputo oēs vsuras q̄s solui diuersis tp̄ibus:ꝛ inuenio eas excedere sortē in q̄druplū:ꝛ sic volo vsuras repetere q̄si maioꝛes centesimis: an possim queriť.rñ.q̄ nō.nec est ita fienda cōputatio in capite.x.an.īmo cuiuslibz āni p se.ꝛ facta sic cōputatione debet p̄pendi an vsura excedat sortem an non.

f Rumenti. Si ,p.x.coꝛbibꝰ frumēti quos tibi mutuaui nudo pacto ꝺueniſti mihi.xij.dareꝫ an p̄stare teneaꝛis:q̄riť.rñ.q̄ sic.

e Xp̄dio. Obligaui tibi p̄diū ,p.x.ea tibi obtuli:te accipere nolente cōsignaui ꝛ deposui:ex eo tpe quo obtuli vsura q̄ incepit currere desinet currere:ꝛ fructꝰ post oblationē p cepti diminuūt sortē. vel sic.cōueni vt darē tibi vsuras a pascha in antea:ante pascha obtuli:p oblationē solaz cursus vsuraz futuri tp̄is īpediť:ꝛ qō dicit exonerari debitū sortis intellige.ſ.ab vsura futura:cū nō erat dictū vt debitoꝛ p̄ciperet fructꝰ noīe vsuraz. Jn scō casu p̄ima positio verioꝛ est.

i Mbone. Tenebaris mihi ad.x.actōne neg.gesto.q̄ gesseras negotia mea:fuisti in moꝛa ꝛ cōueni te: iudex cōdēnauit te ad.x.ꝛ de vsuris nihil dicit̄:an possim petē vsuras:q̄riť.dicit̄ q̄ nō.nisi a sn̄ia fuerit appellatū:nec eas q̄ cucurrerit a tpe late sn̄e añ q̄drimestre qō dať ꝺdēnatis.ſz eo elapso nisi iudicatis satisfiat vsuras cēteſimas petē potero

f Jea. Mulier aliq̄ mutuauit mihi.x.noīe vsuraz p̄misi vt habitaret in domo mea:q̄ inhabitauit nec alij locauit:postea cōperio q̄ si alij locasseꝫ.xx.p̄cipere potuisseꝫ vñ nō debui nisi.v.noīe vsuraz:volo repetere:queriť an possim.dicit̄ q̄ nō.qꝛ videoꝛ ei locasse viliorī p̄cio q̄ alij potui.

c Um allegas. Mutuaui tibi.x.cōueni si sua die nō solueres:q̄ tenearis ad q̄druplū noīe pene p̄ter sortez an valeat cōuentio.dicit̄ q̄ nō.nisi vsq̄ ad penā legitimarū vsuraz.vñ supfluo detracto:stipulatio vires habebit.

c Um nō. Mutuasti mihi pecuniā:ꝛ aīo nouandi stipuloꝛ frumentū tibi reddi vsq̄ ad certā mensurā:et si sua die nō solueret stipulatus es in fraudem legitimarū vsurarū additamentū.tibi petenti obstat exceptio.

a Dhec. Casus hui' aut.sic poniť. Si volo mutuare agricole pecuniā vel fructꝰ:possum pacisci vt in fine anni ,p modio reddat totū coꝛbē frumēti. Si aūt maioꝛē vsurā adducerē in stipl'one:cado ab actione mea ipso iure vel ope exceptiōis.et terra ,pterea obligata:vel aliq̄d aliud pignori datum:non tenebitur.

f Jea Mulier obligauit mihi vineā:ꝛ in vicē vsuraz cōuenit vt recipere vindemiā:si plus emolumēti ꝺsecutꝰ sim ex fructibꝰ q̄ etiā sit in vsura:an illud reuocari possit:q̄riť.dicitur q̄ non.qꝛ potuerat euenisse q̄ nihil euenisset:ꝛ tñ necesse haberet stare cōuētioni:ꝛ ,pter īcertū nō erit retractāda.

i Ndebitas. Mutuaui tibi.x.nec cōueni de vsuris:si soluisti:an eas vt īdebitas repetere possis: q̄riť.rñ.distinguiť:aut eas vsuras ante sortē soluisti:aut post.si ante in sortē imputabunť.si post:repetes per cōdic.indebi.

a Ceptā. Mutuaui tibi.v.sub vsuris:accepto pignore:obtulisti sortē mihi:sed nolui recipere vt cursus vsuraz nō inhiberetť:qualiter tibi succurrat.dicit̄ q̄ ꝺsignabis ꝛ depones in publicū locū:puta in edem sacrā:ꝛ ex tūc periculū erit mei creditoꝛis ꝛ ius pignoꝛis soluetť:ꝛ nō teneberꝭ.

ꝛ b̄ in p̄ma. Et idē de traiectitia pecunia obſeruabit̄. ꝛ b̄ in ſcd̄a. q̄ aūt actiōe ꝓſequi poſſim pecuniā a depoſitario vel a debitore. Dicit in fi. q̄ actione vtili: ſed nō aperit q̄ actio illa ſit: tu dic depoſiti: vel in rem.

c Ꝯſtitutionib⁹. Si mihi mutuaſti. x. ꝛ vſuras vltra legitimū modū ſtipuleris: nō ſoluz mihi ſed fideiuſſori meo ſubuenietur.

ſ Ꝫ vſuras. Mutuaui. x. ſub vſuris accepto pignore v. ſoluiſti: nec in quā cām recipiant illa. v. dictū eſt. dicitur q̄ creditor habet electionē cōputandi in vſuras.

p Ꝫgnorib⁹. Mutuaui tibi. x. ꝛ obligaſti pignus: et actū eſt vt ꝓ vſuris pign⁹ teneat̄: ſi eas ſolēniter ſtipulatus nō ſum vſuras legitimas petere nō poſſum: puta nō cōuentas ꝓ ſtipulationē. habeo tū retentionē pignoris pro eis. ꝛ hoc in p̄ima. Si vero dictū nō erat q̄ pignus teneret̄ nihil ampli⁹ ſorte petere poſſis: nec habeo retētionē pignoris: ſed ad ſolutionē pignoris cōpellend⁹ ſum. ꝛ b̄ in ſcd̄a.

o Leo. Mutuaui tibi oleū: vt tantundē cū acceſſione in eadē menſura in fine anni redderes: an valeat talis cōuētio: querit̄. dicit̄ q̄ ſic. licz hec acceſſio excedat legitimū modū vſuraꝝ. ꝛ b̄ rōne incerti p̄cij: ꝛ icerti exit⁹ introductū eſt

ſ Ꝫ mater. Mater tua gerens negotia tua: pecuniaz tuā fenori ñ dedit: ſi dare ꝓſueuiſti: ꝛ nō dedit: tenebit̄

p Ro auro. Volebā accipere a te. x. mutuo: non habebas: ſed aurū extimatū dediſti: ꝛ cōuenit vt extimationē cū vſuris redderē: an valeat hec cōuentio ꝛ debeant̄ vſure: querit̄. rñ. q̄ ſic. ꝛ hoc dicit imperator vt ſolui ꝛ ꝑmitti poſ

e Os. Mutuaui tibi. x. pignus obligaſti: ſtetiſti p. xxx. an. vel. xl. q̄ nec ſoluiſti ſortē: nec vſuras: nec pign⁹ petiiſti: certū eſt q̄ cōdictio certi ex mutuo ſublata eſt ſpacio. xxx. āno. ſed nunq̄d petitio vſuraꝝ ſimiliter ſit ſublata: q̄rit̄. rñ. videbat̄ q̄ nō. niſi vſuraꝝ illarū quas potui petiiſſe: iam elapſum ſit ſpaciū. xxx. ann. nec petiī: puta ſi vſuras p̄imi anni ꝛ ſcdi nolui petere: ſed vſuras ſequētiū anno rū petiī. q̄ eis nōdū ꝓſcribit̄ per. xxx. an. nunq̄d poſſim petere. ad hoc rñ. q̄ nō. q̄ extincta eſt acceſſoria de vſuris actiōe p̄incipali de mutuo extincta. ꝛ hoc in p̄ima. In ſcd̄a dic̄ q̄ illuſtres ꝛ q̄ ſup eos ſunt: pñt ſtipulari vſuras vſq̄ ad tertiā centeſime: vt puta ſors eſt in. xij. vſura mēſis erat q̄tuor mercatores pñt ſtipulari vſq̄ ad beſſes cēteſime: q̄ ſi mutuarant xxx. ſuo periculo pñt ſtipulari centeſimā q̄ eq̄parat ſorti manū. ꝛ hoc ideo eſt: q̄ pecunia talis piculo mutuanꝭ eſt: puta cū q̄s ſtipulat̄. x. ꝓ libra. Alij pñt ſtipulari vſq̄ ad mediā centeſime. q̄ ſi mutuaui. xx. poſſuz ſtipulari. x. creditores nō debēt detrahere de ſorte. ꝛ hoc in tertia. Itē per interpoſitas ꝑſonas nō debēt maiores vſuras ſtipulari. ꝛ hoc in quarta. vñ iſta. l. tota loquit̄ cū nō mutuat̄ agricole. nec⁹ ſi mutuarentur agricole. vt in aut̄. ad hec.

o Ex vſuris. Lex ſupior ꝓhibet futuris: nō ꝑiudicat̄ negotijs locū habz: vt ſi aliq̄s ante. l. iſtā ſtipulat⁹ eſt vltra modū taxatū: p̄cedens lex vires hz ꝛ ſm eā fiet exactio. ꝛ hoc in p̄ima. In ſcd̄a dicit q̄ null⁹ debet ſtipulari vltra duplū ſortis ſicut olim fieri ꝓſueuit: nec pignora quoꝝ occaſione cōſuetū erat olim vltra duplū ſtipulari: nullo mō hodie ꝓcedant nec vltra dupluz teneant̄. ꝛ hoc in ſcd̄a. Hec que dicta ſunt: ſunt obſeruanda in bonefidei cōtractib⁹: ꝛ in alijs quibus vſure debent̄ vel exigunt̄. ꝛ hoc in tertia.

v Ꝯ nullo. Et vſura vſurarū nō exigat̄: veteribus legibus fuerat cōſtitutū: ſed nō ad plenū. q̄ olim ſi mutuaui. x. poterā redigere vſuras in ſortē: puta ſors erat. x. vſura. v. poteraz redigere in ſortē. x. ꝛ. v. ꝛ ita eſſent. xv. ꝛ illorum xv. poterā ſtipulari vſuras: ſed hoc erat obſeruare verba et nō ſenſum. ideo ſtatuit imperator: vt nullo mō vſura ꝑiturꝫ futuri tpis in ſortē redigat̄: ſed maneat vſura ſemp vſura: nec ſors incrementū vſurarū ſuſcipiat: ſed ſorti tantū accedit vſurarum incrementum.

De nautico fenore. Rub.

t Raiectitiā. Si pecuniā traiectitiā vltra mare vehendā: mihi credidiſti tuo piculo: ꝛ vſurā centeſimā ſtipulatus es tamdiu debebitur vſure centeſime: quouſq̄ nauis appulerit ad portū: tunc em̄ ceſſat tempeſtas maris: qua ceſſante: ceſſant centeſime: ꝛ tūc incepit eſſe meo periculo: ꝛ cōis vſura debebit̄.

c Ꝯm dicas. Si pecuniā mihi mutuaſti vt tibi redderetur in ciuitate ieruſalē: ꝛ ꝓuenit vt eſſet periculo mei debitoris: q̄ vſure p̄eſtari debeant: querit̄. rñ. q̄ vltra legitimū modū nō exigitur. q̄s erit ille modus. habes. ſ. ti. i. l. eos

c Ꝯm ꝓponas. Si mihi pecuniā mutuaſti ⁊ſ. ſup. ꝛ periculi quoſq̄ nauis in affricā veniret ꝛ in portu ſalonitanoꝝ vbi deferebat̄ pecunia ſolueret̄: qui portus eſt in affrica: in te ſuſcepiſti ꝛ vſuras ſtipulat⁹ es centeſimas: an ſi anteq̄ nauis ad locū deſtinatū pueniſſet ꝓpt̄ illicitas merces quas vehebā: nauis confiſcat̄: periculū pecunie amiſſe ad te pertinere debeat: q̄ritur. dicit̄ q̄ nō. q̄ pecūia nō ex diſcrimine tēpeſtatis maris amiſſa eſt: ſed ꝓpter illicitas merces. ꝛ ſic ꝓpter delictū tuū: vñ ſicut ſi nauis ſalua ad portum veniret: tu teneris.

t Raiectitie. Si pecuniā traiectitiaz vſq̄ ad certū locū mutuaſti: ꝛ tuo periculo quouſq̄ nauis ad locū deſtinatū puenerit periculo tuo erit. ꝛ hoc ſi cōuenit vt periculo tui creditoris eſſet. alioq̄n ſi nō cōuenit: periculo mei debitoris erit: nec per caſum naufragij liberor.

De depoſito. Rub.

ſ Jncurſu. Si veſtes penes me depoſuiſti: ꝛ eas fortuito caſu: puta latronū incurſu amiſiſti: ꝛ fui interfect⁹: nō ſolū ego qui ꝺ dolū tm̄ ꝛ lata culpa teneor liberabor: ſed etiaz heres me⁹: niſi cōuenerit vt in me fortuitū caſum reciperē. ſ. ſpāliter. ꝛ hoc in p̄ima. Si vero ꝑtextu latrocinij heres falſo aſſeuerauit eaſ eſſe amiſſas cū apud eū cōſtitute ſint vel dolo eas poſſidere deſijt: nō ſolū depoſiti ſed ad exhibendū actio ꝛ rei ven. tibi cōpetit. ꝛ hoc in ſecunda.

v Sure. Si pecuniā tuā penes me depoſuiſti: ꝛ ī mora extiterim reſtituēdi: an veniāt vſure more in actiōe depoſiti: q̄ritur. dicit̄ q̄ ſic. ſicut in ceteris bone fidei ꝯctib⁹.

ſ Ꝫ depoſiti. Si pecuniā depoſitā ſignatā ꝛ clauſam penes me habeo: nec reſtituo: ex mora teneor ad vſuras: ſic debeo gratulari deo: ſi cōuenias me actiōe depoſiti: cū furti poteris me facere obnoxiū. q̄ qui rez depoſitā ſciēs in vſus ſuos cōuertit: furti etiā tenetur.

ſ Ꝫ depoſita. Si pecuniam penes me depoſuiſti ꝛ ea vſus fuero: q̄n ad vſuras tenear: ꝛ nō ſolū ad eas q̄b⁹ fuero vſus: dubiū nō eſt. ꝛ hoc in p̄ima. Si ꝺo iudicio depoſiti in ſortē tm̄ fuero cōdēnat⁹ ꝓpter vſuras: poſtea experiri nō poteris. q̄ ſortis ꝛ vſuraꝝ non due actiones ſunt: ſed

p Ꝛopter inſtrumēta. Ego ex cā cōductionis ⁊vna fundi debebā tibi. x. ſolui tibi. v. ꝛ inſtra cōductionis depoſui apud quēdā eo pacto: vt ſoluta reſidua pecunia: illa inſtra mihi redderent̄: ſolui reſiduā q̄ntitatē pecunie quā debebā: nec inſtra recepi: q̄liter mihi ſubueniet̄. Rñ. ſoluta a me pecunia q̄ debebat̄ ex pacto: poſſum petere inſtra depoſita ab eo apud quē ſunt in ſequeſtro.

i Spenes quē. Si ego ꝛ tu inſtra tranſactionum vel alia ad nos ſpectantia apud aliquē cōmendauim⁹: fides depoſiti ſuanda eſt. ꝛ ideo illa inſtrumēta debebit reddere alteri noſtrū vel ambob⁹ ſicut nos cōuenim⁹.

ꝺ Eſideriū. Si pecuniā quā penes te depoſui alij mutuaſti: ꝛ inde factū ſit inſtrm: quo cauit ſe reddituru q̄ cūq̄ eā peteres: ſi te cōueniā: nō ob hoc minus ſolutionē pecunie iprobe recuſas: q̄ alij mutuo cōceſſiſti ꝛ q̄ ꝺ ea reddē da per inſtrm tibi cauī feceris. ꝛ ſi id deſideras: deſideriū tuū nulla iuris ratione ſubnixum eſt.

ſ Ꝫ is. Si pecuniā apud te depoſui ꝛ alij mutuaſti: et feciſti cōuentionē. ſ. de cuſtodiendo ꝛ reſtituēdo: nō ſolum tu teneberis: ſed etiā is q̄ tibi ſucceſſit. ꝛ hoc in p̄ima parte. An aūt aduerſus eū cui mutuaſti actio mihi cōpetat: queritur. rñ. q̄ ſi extiterit aduerſus poſſeſſores habeo in rem actionem. ꝛ hoc in ſecunda.

c Clm. Decessit paterfamilias iacente hereditate ser-
uus hereditarius quasdam res penes titium depo-
suit: an futurus heres p rebus illis depositis habet actio-
nem aduersus successores depositarij: qritur. dicit q sic.

q Cui depositũ. Si quis cõueniẽ directa actione depo-
siti: t suo noĩe cõdẽnatur: eo q rem depositã non red-
dit: notatur infamia.

f Jquis. Si. x. penes me deposuisti: t tu mihi teneris
in. x. tibi repetenti depositũ: an cõpẽsationẽ obijcere possim:
queriẽ. dicit q nõ. t hoc in prima. Si vero rẽ aliquaz penes
te deposui: t tu apud me hincinde quo minꝰ depositũ repe-
tatur nulla obstabit cõpensatio. t hoc in scda. Si vero rem
quã penes te deposui quo minꝰ mihi restituas cõtradixerit
aliqs satisdante me de seruãdo te indemnẽ mihi eã restitue-
re debes. t hoc in tertia. Sequit auc. sed iam.

f Ed iam. Jn lege codicis dictũ est q nõ põt interdici
restitutio depositi: sed dz depositũ restitui: t postea eũ
qui deposuit poterit is apud quẽ depositũ erat cõuenire qñ
cũqz voluerit: t si cõtradicat: t ille qui deposuit dãnũ aliqõ
patiaꝛ: cõtradicens dãnũ debet reficere: imo ad tertiã t ad
centesimas vsuras tenebiꝛ: t penã eandẽ sustinebit qui iter
dixerit colono ne pensionẽ soluat t magistratui ne ministret
ex publico ministrantibꝰ debitas pbendas: que panes ciui-
les appellantur in corpo.

f Cperuacuã. Si rẽ tuã penes me deposuisti: t decess
sisti: heredibꝰ relictis: t vnus egerit depositi aduersus
me t partẽ suã cõsecutꝰ est: t alij agere ex negligentia supse-
derint: si postea factus fuero nõ soluendo: an coheredes ad
uersus coheredẽ q̃ partẽ suã cõsecutꝰ est habeat regressuz vt
partẽ illã cõicet: queritur. Rñ. q nõ.

Mandati vel contra. Rub.

a Duersus Si mãdato tuo negotia tua gessi: et
aliq impendi: vel pecuniaz mutuo ac
cepi vt in ea impẽderẽ nõ solũ sortẽ sed etiã vsuras
actione mandati cõsequi potero: t salariũ qõ mihi ꝓmisisti
mihi restitui ꝓuidebit iudex.

c Clm. Si pater tuꝰ apud creditorẽ p me fideiussit: et
pignora obligauit t pecuniã soluit: t decessit: habebis
tu aduersus me mãdati actionẽ p quã non solũ pecuniã sed
pignus consequi poteris.

f Jpater. Pater filio suo emãcipato mandauit vt ad
uersus debitores experiꝛeꝯ: nũq̃d si pater pẽsens vene-
rit experiri possit: q̃ritur. dicitur q sic. re integra. alioqn si res
integra nõ est qõ per patrẽ actum est: nõ rescindetur.

e Tiam. Duo habẽtes cõtrouersiã cũ titio egerunt et
succubuerũt: appellauerũt t in eã appellationis ꝓcu-
ratorẽ cõstituerũt: t ꝓcurator in eã appel. sine culpa sua suc-
cubuit: an sumptus quos fecit rõnabiliter cõsequi possit: q̃-
ritur. rñ. q sic. contrario iudicio mandati.

f Jmaritus. Maritus tue sororis gessit tua negotia
vt ꝓcuratori: mandasti ei vt peteret bono. possi. tibi de-
bitã nõ petijt: t amisisti: an aduersus eũ experiri possis: que-
ritur. dicit q sic. sed qua act. non aperit. tu dic mãdati ad in-

f Jfideiussoꝛ. Si p me pẽsente t patiente tereſſe.
fideiussisti: licet non mandaui vt fideiuberes t soluisti:
habebis aduersus me mandati act. vt tibi indẽnitatẽ pstez

f Jlitteras. Mandaui tibi p epl'am vt mutuares ti-
tio. x. t mutuasti: tã me q̃ titiũ habebis obligatũ. vnd
cõtra mandantẽ habes actionẽ mandati t contra accipien
tem certi cõdic. ex mutuo.

f Jtibi. Si mandato meo seruo meo pecuniã credidi
sti t decessi filijs relictis impuberibꝰ: an aduersus pu-
pillos mandati habeas act. q̃ritur. rñ. q sic. tam ad pecuniã
q̃ ad pignora.

c Clm per. Si ꝓcuratoꝛ meꝰ cũ aduersario meo collu-
sit patiendo se supari: vel nõ appellauit cuz potuerit: an ad-
uersus eũ habeã mandati act. q̃ritur. dicitur q sic.

s Jp ea. Si p titia fideiussisti: vel mandasti vt sibi pe
cunia mutuaretꝰ: an anteq̃ ꝓ ea soluas possis agere aduer-
sus eam: queriꝛ. dicit q nõ. nisi cõdẽnatꝰ fueris: vel nisi hoc
quenit: vel nisi titia incepisset dilapidare bona sua. t hoc in
prima. Si vero tu p ea fideiussoꝛ vel mãdatoꝛ extitisti: t cõ
uentus except. habens eã nõ opposuisti: aut cõdenatus: nõ
appellasti: an mandati si q̃d p ea soluisti agere possis: queri
tur. dicitur q non. t hoc in scda.

p Procuratorẽ. Ordinaui ꝓcuratorẽ ad exigendã pe-
cuniã a debitore susceꝑit mandatũ: non solũ de gestis
sed etiã de his q̃ omisit gerere teneꝛ: teneꝛ etiã de dolo t cul
pa. sed si aliquos sumptꝰ bona fide fecit in administratione
illos poterit repetere.

c Clm. Mãdaui tibi vt vẽderes fundũ meũ p. c. ven-
didisti p. l. nec ratũ habui: nũq̃d mihi p̃iudicasti q̃mi-
nus eam vendicare possim: q̃ritur. dicitur q non.

p Procuratorẽ. De dolo t culpa nõ casu foꝛtuito tene
tur ꝓcurator.

f Jsecundũ. Titio t seio pecunia tua equos cõparasti
vel insolutũ a debitore tuo accepisti: t alteri eoꝛ ꝺ vo
luntate vtriusq tradidisti vt tibi restituaꝛ qõ noĩe equoꝝ a
te ꝓficiscebaꝛ manda. eos habebis obligatos.

m Mandatũ. Mandasti mihi vt fundũ tibi emerẽ ante
q̃ arras donarem: decessisti: an expiret mandatũ: que
ritur. dicitur q sic.

a Dcõparandas. Si mandaui tibi vt ex pecunia mea
merces emeres: nec emeris si pecuniã in vsus tuos ꝙuertas
quãti mea interest: iudicio mandati mihi cõdẽnaberis.

f Mariũ. Pro expediendis negotijs meis ꝓmisi sala
riũ: sed incertũ: dicẽdo sic: remunerabo laboꝛẽ tuũ: nũ-
quid tale salariũ peti potest: q̃riꝛ. rñ. q non.

p Ost. Mandasti titio vt mutuaret. x. sempꝛonio: sol-
uisti titio illa. x. tã sempꝛoniũ q̃ eius heredes ad sortẽ
t ad vsuras ex moꝛa: act. mandati cõuenire poteris.

p Recij. Mandaui tibi vt res meas vẽderes: t stipu
latus sum vsuras vltra legitimũ modũ: puta tres soli
dos p libꝛa: t pignꝰ dedisti t vendidisti res meas: ad pciuz
mihi teneberis t ad vsuras legitimas: t pignoꝛa vltra legi
timũ modũ vsurarũ nõ tenebuntur.

s Jcõtra. Habebã cãm ꝺtra titiũ ad. c. cõueni tibi da
re illoꝝ. c. l. vt esses ꝓcuratoꝛ meus in cã: fuisti: an iudi
cio mãdati agere possis ad. l. queriẽ. dicit q non. t hoc in ꝑ-
ma. Si ꝺo mandatũ gratuitũ suscepisti: t ꝑpendisti repetes

i Mre. Mãdaui tibi vt gereres negotia mea: recepisti
mandatũ: si dolũ adhibuisti in gerẽdo nõ solũ in pecu-
nia ad interesse mihi cõdẽnaberis: sed efficieris infamis. q̃
suas res põt quilibet administrare ꝓut vult: alienas autem
non: nisi cautissimo officio.

p Er diuersas. Olim si aliqs habebat acti. aduersus
aliũ: t dubitabat aduersus eũ mouere act. poterat vẽ-
dere alicui: ita q ea vel data modica quãtitate pecunie vel
nulla: ageret. vñ multa mala p talẽ cessionẽ cõtingebant. sta
tuit igiꝛ imꝑatoꝛ Anastasi' q null' talẽ act. vendat. q̃ ꝑsu-
metur q sit simulata t nõ vera vẽditio. redimẽs ergo litez q̃
est. c. p. xx. nõ poterit agere nisi p. xx. t vsuris. in quibusdã tñ
ꝯctibus põt fieri cessio: puta inter coheredes. põt eñ vnus
alij cedere act. Jtẽ si creditoꝛ accipiet a suo debitore nomie
sui debitoris insolutũ aget iure cesso. vl' si patiaꝛ creditoꝛ cõ
trouersiã sup pignoꝛib' sibi obligatis: põt peterevt debitoꝛ
cedat ei act. vel si patiar act. a nõ dño sup re quam possideo
possum petere vt mihi cedaꝛ ius fructuarij vel superficiarij: vt
sic possim me tueri aduersus verũ dñm. vl' sic. Si possideo rẽ
in emphiteosim: possum petere vt dñs mihi cedat act. suam
Jtẽ legatarij possunt petere sibi fieri cessionem ab herede.
Jn vltima parte dicit q si titulo donationis cedatur actio:
bene tenet cessio.

a Banastasio. Jn supioꝛi. l. statuit imꝑatoꝛ anastasi'
vt nõ fieret venditio q̃ dubia erat: sed qꝛ quidã volen
tes ꝙuertere sensum illi'. l. ꝓ parte vendebãt. hoc ꝓhibet iu
stinia. dicẽs q ille cui cessa est actio sic nõ põt agere: nisi pꝛo
ea quãtitate quaz dedit: p residuo fiet cessio inutilis. qꝛ nec

illo qui cessit pōt agere: nec ille cui cessa est. Si vero ex causa donationis vellet cedere quis act. bene posset, in futuris negotijs non in ꝓteritis locū habet hec lex.

¶ Si seruus extero se emi mandauerit. Rub.

Seruus mādauit titio de se emēdo
ſ Jextero. ⁊ māumittēdo, ex isto themate tres eliciunt qōnes. Prima est an valeat mandatū. nñ. ꝙ nō. nec inspecta ꝓsona serui: necꝫ inspecta dñi. serui nō: qꝛ cū liber homo de se emēdo nō possꝫ mādare: multo minꝰ nec seruꝰ ex ꝓsona sua dñi nō: qꝛ ꝙ mādat rē suā a se emi: inutiliter mandat. qꝛ cū mādat de emēdo: a seipso videt emere: ſꝫ nulla est emptio sue rei. Scōo queritꝫ an ex tali mādato dñs habeat act. mādati vt sibi reddat seruꝰ: vel habet act. ex vendito ad ꝓsequendū pcium. Rñ. ꝙ mādati. Tertio queritꝫ an ptor soluēdo nūmos peculiares liberatꝰ sit. dicit ꝙ nō. quarto qritꝫ an possit intentare vtrāꝫ. dicit ꝙ nō. qꝛ cōtrarie fūt qꝛ per act. māda. ꝓsequeris seruū. per act. ex vendito pcium eius. ⁊ sic emptoꝛ tenebit seruū: sed ista nō possunt simul stare vt cōseqris pcium: ⁊ cōsequaris seruū.

¶ Pro socio. Rub.

Titius cū seio cōtraxit societatez
ſ Ocietatez. vt titius ꝑstet opam: seius pecuniā ⁊ lucrū esset cōe: an sic contrahi possit societas: queritur. dicitur ꝙ sic.

c Cum ꝓponas. Si emēdo fundū cū titio ꝺxisti societatē: ⁊ tibi ⁊ ei traditus est fundꝰ soluto pꝛecio a te: an ideo qꝛ ex tua tm̄ pecunia pcium soluisti ad te solū ptinere, debeat: queritur. dicitur ꝙ nō. sed ad vtrūꝫ vestrū: ⁊ iudicio societatis cōsequeris id qđ ꝑ eo soluisti.

c Cum in societatis. Si emendo salē cū titio societatez cōtraxisti: ⁊ anteꝙ ad te lucrū pueniret in fata decessit heredē relicto: an heres iudicio societatis partē lucri que ad te spectabat petere possit: queritur. dicitur ꝙ sic.

ſ Jsocietatis. Inter titiū ⁊ seiū erat cōtrouersia: an essent socij omniū bonoꝛū: aio transigendi alter alteri ꝓmisit ꝙ essent socij oīum bonoꝛ ꝓcedenti solēni stipulatōne si titius decedat intestatꝰ: an ob hoc minus diuisio oīum bonoꝛū equis portionibꝰ facta teneat: vel fieri valeat: queritur dicit ꝙ nō. nō essi refert decesserit testatꝰ vel intestatꝰ.

t Amdiu. Si cū titio societatē ꝺtraxisti ⁊ dissoluta cōsensu societate aliq̄d qđ ad te cā societatis ptinebat apud titiū remāsit: an illud cōseq̄ possis: qrit. rñ. ꝙ sic. acti. ꝑ socio: q̄ iam nata est societate finita.

d Ex societate. An sub cōditiōe possim cōtrahere societatē: queritꝫ. dicit ꝙ sic. lꝫ apō veteres. ſ. ante iura. ffoꝛ de hoc esset dubitatū. vñ tā pure ꝙ sub ꝺditione ꝺhi potest

ſ Ancim. An curatoꝛ furiosi dissoluere possit societatē quā cōtraxit furiosus ante furoꝛē: qrit. dicit ꝙ sic. et socius furiosus societati renūciare pōt: lꝫ olim essꝫ dubitatū apud veteres. vñ sicut curatoꝛ in alijs cōtractibus habet legitimā administrationē: ita in societate distrahenda.

¶ De cōtrahenda emptiōe ⁊ venditiōe. Rub.

An rem ꝺstitutā mutine possit
v Enditiones. aliq̄s vendere bonoñ. existēs: qritur. rñ. ꝙ nō refert: an ꝑsens sit res vel nō quo minus ratificet venditio.

e Optionē. An furiosus vēditionē rei celebꝛare possit: qrit. dicitur ꝙ nō. qꝛ nō pōt cōsentire: nec sine consensu cōtrahit vēditio. Si vero dilucida habeat interualla puta qꝛ sic furiosus in estate resipiscat in vere ⁊ rem suā vendat: si maioꝛ sit. xxv. an. tenet vēditio. Jtem ⁊ alios quoslibꝫ contractus potest celebꝛare.

ſ Jdonationis. Donaui tibi pdictū hoc pacto vt mihi stres mihi alimēta: ⁊ finxi venditionē interuenisse: non qđ simulatū est: sꝫ qđ vere gestū est cōpelleris seruare act. ꝑscriptis verbis. vñ si mihi subtrahebas alimenta cōpelleris soluere eadem actione ꝑscriptis verbis.

c Cum res. Berta dōauit tibi aliq̄s res: an valeat emptio: si ab herede suo postea eas cōparaueris: qrit. dicitur ꝙ nō. qꝛ sue rei ⁊c. ⁊ hoc in prima. Si vero nōdū tradidisset valeret. Jtē rōne iuris qđ habet filiꝰ in rebꝰ alijs: puta pōt agere inofficiosi: quo casu si inofficiosa reperiat donatio facta a berta valebit emptio.

c Cum tutoꝛ. An res pupilli quas distrahi necesse est ꝓpter es alienū patris: bona fide ⁊ palā emere possit queritꝫ. rñ. ꝙ sic. ⁊ multo magis vxoꝛ sua.

ſ Jgaudentius. Si berte mancipiū minoꝛi: puta. x. cū valeret. xxx. vendidisti animo donandi ꝓpter affectuꝫ quē habes de ea ducenda. postea cū nullū cōtraxisti mrīmoniū. qꝛ rōne cōsanguinitatis distractū est: an ꝓiudicet ei: vel eius heredi quo minꝰ mācipiū vēdicare possit: qrit. ꝺr ꝙ nō

ſ Jancilla. Si mater tua ancillā cōparauit: ⁊ a marito suo simulauit titulo donatiōis accepisse: an tibi ꝓiudicauit: puta qꝛ dicat maritū sibi donasse cōstante mrīmonio. ⁊ ideo velit maritus ancillā a te reuocare: an possit: queritur. dicitur ꝙ non.

ſ Jnō. Vineā mihi vēdidisti: nec pcium soluī: an vineā repetere possis: queritur. dicit ꝙ non. sed actione ex vēdito agere potes ad pꝛecium.

e Opti. Sine pcio nulla cōsistit emptio. ⁊ hoc in prima. Si vero pcium cōstituat nec soluat ⁊ res tradatur: nō ob hoc minꝰ tenebit venditio: ſꝫ ages ad pcium. ⁊ hoc in secunda. Si vero vēditoꝛ pcium sibi solutū negaret: nō ob hoc minus possideat q̄s qđ cōparauit. ⁊ hoc in tertia. Si ꝺo alicui pꝛediū tibi donauit. simulauit aūt se vēdere: si subsecuta fuerit traditio: non aget ad pcium. qꝛ perfecta est donatio. ⁊ hoc in quarta.

ſ Jmater. Mulier volens dare pecuniā viro suo qđ nō potuit: cū valeat donatio inter virū ⁊ vxoꝛē: simulauit se emere pdictū suū ꝓpriū a marito: ⁊ pcium ei dedit: an mulieri vel eius heredi per talē venditionē pꝛeiudicat: quo minꝰ pdium repetere possit: queritꝫ. dicitur ꝙ non.

i Nuitū. An rem tuā viciosam ꝑ iudicē me possis compellere emere: queritꝫ. dicit ꝙ nō. ecōtra si rem viciosaꝫ habuero ⁊ tu eam desideraueris: nō poteris me compellere vt tibi venderem.

n On idcirco. Si mihi pdictū vendidisti: nō ob hoc minus tenebit venditio: ꝙ fideiussoꝛē noie euictionis nō accepit: vel instrm venditionis nō interuenit. qꝛ sufficit ꝙ consensu tuo sim introductꝰ in vacuā possessionē. ⁊ hoc in prima. si vero pcium tibi adhuc non solui petere poteris: nec facto contractu interueniente cōsensu: si penitueris minꝰ valebit venditio. ⁊ hoc in vltima.

i Nendētis. Si tibi rē vendidero ꝑ quāto voluerīs vel voluero: an valeat venditio: queritꝫ. dicit ꝙ nō. qꝛ nec ego emere cōpellar: nec tu vendere. vel sic. Vendo tibi si emere volueris: vel ego voluero: nō valet emptio.

o Udum. Olim si rē meā vēdere volebā nō extraneo sed cōsanguineo si cōparare volebat habebā necesse vendere. Jtē si duo erant cōsoꝛtes in aliq̄ re: ⁊ vnꝰ volebat vendere rem illā: nō poterat ꝙdiu cōsoꝛs volebat emere: ⁊ si alius emebat: ꝺsoꝛs poterat offerre pcium ⁊ rem recupare. qđ remouet impatoꝛ ꝑ hanc. l. dicens ꝙ quilibꝫ cuicunqꝫ voluerit rem suā distrahere poterit: nisi lex spāliter hoc ꝓhibeat: q̄liter hoc faciat nō aperit. Tu dic si testatoꝛ alicui rez legauit ne extra familiā alienet: quo casu volūtas sua tanꝙ lex seruanda est: si voluntas nō fuerit nuda.

ſ Uper. Olim si aliq̄s rem suā venderet quāti titius diffiniret dubitatio erat an valeret talis venditio. Dicit impatoꝛ ꝙ si venditio facta fuit sub illa cōditiōe nec deficit cōditio: puta qꝛ titius pcium diffiniuit emptoꝛ ad pꝛecium venditoꝛ ad rez tradendā tenebitur: siue in scriptis siue sine scriptis celebꝛata fuerit venditio. Si non diffiniat: nō valebit remota diuinatione: an sit collatū arbitriū in certā ꝑsonā an in viri boni. ⁊ hec eadem dici possunt in locatiōe ⁊ conductione cū pensio in alicuiꝰ arbitriū cōferat.

¶ De hereditate vel act.vendita. Rub.

e **Salienũ.** Hereditate noie fisci vendita ẽptor tenet̃ ad onera t ad es alienũ.t b̃ est spãle in fisco,secus in priuato venditore hereditat̃

r Atio. Delata erat alicui hereditas:eaz adijt t mihi vendidit:q̃s creditoribus hereditarijs t legatarijs respondere teneat̃:querit̃.rñ.q tu venditor:t ages aduersus me actiõe ex vendito.t hoc in prima. Si vero satisdẽ de suscipiendis actionib9 t de seruando te indemnẽ: an creditoribus hereditarijs t legatarijs rñdere tenear.querit̃.rñ.q nõ verũtamẽ si nõ soluero ex forma pacti poterit me reconueni

n Ominis. Inuito vl̃ ignorãte debi re ad itereſſe, tore meo ius qõ in eo habeo distrahere possum.

q Vi. Erat hereditas mihi delata:dicebas eã nõ esse bonã.vñ vel minori pcio eã tibi vendidi: vel cũ non esem venditur9 dolo induxisti me ad vendendũ:si nõ tradidi: an tradere compellend9 sim:queritur.rñ. q non.sed si tradidi repetam:t a q̃libet possidẽte res hẽditarias pseq̃ potero.

e Optor. Si emisti ab herede hereditatez sibi delatam:si heres cedit tibi actiones: habes vtiles t exercitiũ directarũ actionũ.si non cedit:habes vtiles actiones sine omni cessione.

q Vi tibi. Hẽrditatẽ mihi vẽdidisti:si nõ tradidisti adhuc dñs pseuerans:sed alij vẽdidisti qõ potuisti:actione ex empto ad interesse mihi teneberis.

p Ostq̃. Olim tñ corpora obligabant̃:sz postea deuentũ est ad hoc vt actiões obligent̃.si g̃ actionẽ quã habebas aduersus debitorẽ tuũ mihi vẽdidisti:hẽo vtilem

e Xnois. Mutuaui tibi.x.t pignus obli actionẽ. gasti:si ius qõ aduersus te habeo vendidero titio:an dñium pignoris ad emptorẽ ptranseat: q̃rit̃.dicit̃ q nõ.nec pignoris psecutio dat̃ ei:nisi procuratori in rẽ suã ostituto:directo noie cedentis:vtilis noie suo ad exẽplũ mei creditoris

c Erti. Certũ est q psonalis actio vendi põt p supradicta:an similit̃ in rẽ actio:q̃rit̃.vt si habeã cõtra te rei vendi.p re mea.an eã vendere possim:q̃rit̃.rñ.q sic.cũ nom:ẽ actionis nõ tñ ad psonales:sed ad reales extendat̃.

¶ Que res vendi nõ possunt. Rub.

f **Vcande** Si priuat9 quis lanã vel sericũ ex q̃ bus vestis impialis fit vẽdiderit:nõ solũ in publicationẽ bonor̃ mulctetur: sed capitali supplicio subijcietur.

c Omparandi. Nulli tribuat̃ licẽtia cõparãdi sericuz nisi cũ licẽtia illi9 q̃ cõsueuit emere vestes impiales.

q Lia. Qui in fraudẽ reipu.frumentũ emit:capite pu

n Efrumentũ. Si frumentũ exercitui princi niatur. pis mittat̃ null9 nisi de exercitu pncipis cõparare poterit.q: si aliter factũ fuerit:si est honestior deportabitur infetior capite puniatur.

¶ Que res exportari nõ possunt. Rub.

a **Dbarbaricũ.** Ad hostes trãsferendi vinũ vl aliud nulli facultas est: nec ad gustandũ:nec eo ptextu: put se mercatores esse huiusmodi cõmertiorũ dicere solent.

n Emo. Legati missi a barbaris ad ciuitatẽ romanaz nullã habeãt facultatẽ cõparãdi arma:nec ferrũ fctm̃ vel infectũ:q si aliter factũ fuerit:venditor cũ publicatione bonorũ capitali pne subiacet.

¶ De eunuchis. Rub.

f **Iquis.** In ciuitate ro.si aliq̃s post has.ll.seruũ suũ eunuchũ faciat:capite puniat̃: t seruus applicet̃ fisco:yna cũ loco vbi b̃ cõmissum fuerit domino sciente t dissimulante.

r Omane. Siue romano siue barbarico solo serui romani eunuchi fiant nulli comparandi eos licentia tribuat̃,si q̃ cõparant:pena grauissima puniant̃:tabellio q̃ instrumentũ venditiõis scripsit:t sili pena puniet̃. Qui octauã vel aliq̃d aliud noie vectigalis illor eunuchor̃ suscepit totũ penes fiscũ remanebit.t q̃ hoc cõmiserit:pena mortis punietur.t b̃ in pma.Eunuchos aũt factos extra solum romanũ apud barbaricã gentẽ cuilibz cõparandi licẽtia tribuat̃. t hoc in secunda.

¶ De pribus q̃ liberos suos distraxerũt. Rub.

l **Iberos.** Nullus titulo donatiõis vl̃ vẽditionis vel pignoris iure filiuz alicui9 suscipiat a pre:nec excusabit̃ si prendat ignorãtiaz.s. q: eũ esse liberũ ignorauit:nec ad aliuz transferendi tribuat̃

s Iquis. Si p̃ filiũ suũ famis emptori facultas. cã distraxit:certe eius fuitio vti põt emptor.q: vere fruus eius est:in b̃ casu valẽte venditiõe: ita vt pater vel ipse filius eũ redimere possit:oblato emptori pcio:aut dato alio mancipio p filio.

¶ De rescindenda venditione. Rub.

f **Ipater** Pater tuus p metũ coact9 rẽ suã vẽdidit t pciũ accepit:anteq̃ actio qõ met9 cã intentaret̃ decessit:an tu q̃ ei successisti possis qõ metus cã agere ad rehabẽdã rẽ.dicit̃ q sic.oblato a te pcio.

r Em. Si rẽ que.c.valebat p.xl.vendidisti:an rescidere possis venditionẽ:q̃rit̃.rñ.q de rigore iuris: non de equitate sic.refuso pcio qõ a te accepi:ita tñ vt ẽptor eligat velit soluere iustũ pciũ:t habere rẽ:vel rẽ restituere refuso sibi pcio qõ dedit:qõ qñ sit minus pciũ.in fi.dicit illud.s.q est minus dimidia iusti precij.

o Ecõtractu. Si cõtractũ vẽditionis celebrasti t perfectus est:emptore inuito ab eo recedere non potes nec rescriptũ si ipetres vt rescindat̃ valebit:fisc9 ẽt eodẽ iure te

a Drescindendã. Fundũ p.c.emptũ:vendidi metur postea p.xl.volo rescindere vẽditionẽ q̃si dolus intercessisset:p hoc qõ plus emi t min9 vendidi:an possim q̃ritur dicit̃ q nõ.nec sufficit ad pbandũ dolũ qõ maioris emptuz minoris vẽdidi.q: põt esse q tũc qñ venditus fuit mihi plus valuit q̃ nunc quando vendidi.

s Idolo. Si per dolũ dantẽ cãm otractui rẽ tuã quã alias nõ eras distractur9 vẽdidisti officio iudicis rescidetur.Si vero dol9 nõ interceſſerit t venditio mutuo ossensu pfecta est nõ rescindet̃ emptore inuito:si maior.xxv.ãnis di

n On est. Vendidisti mihi rẽ p.x.vis re strariti. scindere venditionẽ offerendo mihi dupluz pciz:an sis audiend9:q̃ritur.dicitur q nõ.q: hec nõ est causa pbabilis

r Atas. Duo milites rẽ vendiderũt:vo rescindẽdi. lebant ipetrare rescriptũ vt liceret eis rescindere vẽditionẽ oblato pcio.dicit impator q nõ sunt audiendi:t nõ expedit eis rescindere vẽditionẽ:cũ alij similiter possent impetrare rescriptũ ad rescindendas suas vẽditiones: q̃s fecerũt cũ eis:siue fiscus fuerit siue priuatus qui eis aliquid venderet.q: eadem.l.vti possunt.

s Idolũtate. Filius tuus te cõsentiente vẽdidit fundũ p paruo pcio:vis rescindere vẽditionẽ ppter parui pciz q̃titatẽ:an possis q̃rit̃.dicit̃ q non.q: ad b̃ vt possis rescindere ẽctũ pbare debes filiũ tuũ dolo inductũ ad vendendũ vel metu.q: nõ est rescindẽda vẽditio ppter paruũ pciũ.q: b̃ cõsueruũt facere vẽditores cũ emptores primo offerũt vẽdere magno pcio:t emptores offerũt paruã q̃titatẽ t postea maiorẽ:t vẽdentes detrahunt de eo qõ petierãt:t ita cõtendũt inuicẽ t postea cõsentiũt.t sic ppter exiguitatẽ pciz nõ poterat rescindi vẽditio:nisi pbes filiũ tuũ deceptũ vltra dimidiam iusti precij.

p Recij. Vendidisti mihi fundũ p.x.dedi tibi equũ in solutũ:vis rescindere ẽctũ eo ptextu:q: q̃ntitatẽ cõuẽtã non solui:an possis q̃ritur.rñ.q non.

o Olus. Dolo tuo interueniẽte vendidi tibi rem p.x. q̃valebat.xv.volo rescindere ẽctũ q̃si dol9 cõmissus sit dando paruũ pciũ:an possim q̃rit̃.Rñ. q dol9 q̃litate facti nõ exiguitate pciz pbat̃:q̃ etiã si interceſſisset non aduersus eũ agere posset:q rẽ a te habuit:puta secm emptorẽ:sed cõ

trā re restituar in integrū ꝓpꝫ dolū tuū q̄ incidit in ꝯctum.

v Enditor. Si titius cōparauit a me rē aliquā:ꝛ dolo me induxit:possum agere aduersus ipsuz si ꝓbauero ipsum dolū tpe ꝓtract⁹ adhibuisse:nec sciui illū dolū cōmisisse:ꝛ hoc in prima. Sed si vendidi titio fundū ꝓ.c. ꝛ in instro venditionis scriptuz sit:q̄ emit ꝓ.cc.nō ꝓpter hoc rescindit venditio.ꝛ hoc in scōa. Si tñ titius adhuc p̄ciū nō persoluit agere possim vt soluat.vel si p errorē facta fuerit cōpensatio possum ꝫ nō obstāte petere p̄ciū.verbi gr̄a. Titius tenebaꝫ mihi dare.c.ex cā vēditionis:ipse dicebat q̄ debebaz ei alia c.ex cā mutui:cū in veritate nō debebā.ꝛ sic p errorē facta est cōpensatio:q̄ nō obstante agere potero ex vēdito ad p̄cium

n Ōn idcirco. Tenebaris fisco ob mun⁹ publicū in.x. vel alīj priuato nō curo:vendidisti mihi p̄diū nō vilio ri q̄ esset dimidia iusti p̄cij:vt sic fisco satisfaceres:vis rescindere venditionē q̄si ꝓpter urgente debito ꝛ sumptib⁹ distraxeris an sis audiend⁹ q̄rit.dicit q̄ nō.sz abstinere debes a tali petitione illicita:ꝛ p̄ciū petere:si nondū solui potes.

ſ Jmaior. Volebā tibi fundū vendere: socer me⁹ nunciauit tibi ne emeres:mihilomin⁹ emisti:volo hoc ꝓtextu retractare vēditionē:an possim queritur.dicitur ꝓpter q̄ nō.cū maior.xxv.an.sic vendidisti.

c Al cōditione. Debes.x.fisco:vēdidisti mihi p̄diū vt soluerē illa.x.nō solui:an debeat rescindi venditio q̄si cōditioni nō paruerim. Rñ.q̄ non.sed ages ad interesse.

q Cliſquis. Si p̄dia alibi sita mihi vendidisti:an eo ꝓtextu q̄ ignoraueris vires illoꝝ p̄dioꝝ: qꝛ ꝓcul erant sita rescindi possit venditio q̄rit.rñ.q̄ non.qꝛ nullus dz ignorare vires patrimonij sui.

s Jquos. Possidebas p̄diū tributariū: cessasti solvere tributa:procurator fisci vult uenire ad vēditionē rei tuaz:q̄liter debeat fieri vēditio.dicit lex.ſ.q̄ bona fide debeat celebrari:ꝛ q̄ntitas ꝛ q̄litas reddituū cōsideranda est: nec viliori p̄cio debēt distrahi vt possessor dāno afficiat̄.emptores vero ꝑpetuo dñio gaudebūt:sed tñ fisco q̄tū exegerit vtilitas illi⁹ aut isti⁹ distrahitur.ꝛ hoc dicit.

h Jqui. Si astrict⁹ curie vt curet ciuilia mūera ad aliū locū se trāsferat:ꝛ res suas distrahat:ꝛ post vēdat occulte:nil sibi ꝓderit hmōi fuga:ꝛ emptor cōscius:in amissione predij mulctabitur.

v Estiū. Prohibet hac.l.ne silentiarij p̄ncipis a priuatis hoibus vestes:argentū aut mācipia emāt: licz alij ꝑuati hoc facere possint.qō si fecerint: amissione p̄cij mulctent̄.

Qñ liceat ab emptiōe recedere. Rub.

r **Equidē integra.** Si rē mihi vēdidisti:nec tradidisti nec p̄cium tibi nūerauit:an ab ēptiōe recedere possim⁹ ꝺi cōsensu:q̄rit ꝺꝛ q̄ sic.Si ꝺo interuenit traditio:vel rei vel p̄cij vel alterius qō rem non integrā facit ab emptōne:recedi nō pōt nuda volūtate:nisi cōtrari⁹ act⁹ interceſſerit:puta si retradā rē tu mihi p̄ciū:quo casu resoluit̄ emptio.

p Erfectā. Si rē mihi vēdidisti:nec tradidisti nec tibi p̄ciū numerauī ꝺrio cōsensu re adhuc integra resolui potest vēditio:ꝛ si arras dedī repetere potero.sed q̄ actiōe non aperit.tu dic cōditiōe sine cā vel ex empto.ꝛ ſ in prima. Si vero partē p̄cij solui ab emptione nō possum recedere:nec p̄ciū qō dedī repetā:sz actionē habebo ad ea que in vēditiōe prestari cōuenit.

Si ꝓpter publicas pensitationes. Rub.

v **Enditionē.** Possidebā p̄diū tributariuz:cessaui in solutōne tributoꝝ:exactor tributi p̄diū solēniter vendidit:an me postea offerēte p̄ciū possim p̄diū recuperare:q̄ritur.rñ.q̄ non. Jdē est in creditore cui obligaui illud p̄diū.qꝛ tributoꝝ cā est potior q̄ cā alicui⁹ creditoris.vñ ꝓpter ꝫ qꝛ cessaui in solutione tributorū bona sunt obligata.

s Jdeserta. Si p̄diū censuale qō possidebā: qꝛ cessaui in solutione tributoꝝ cōparasti: an venditio cōuelli possit q̄rit.dicit q̄ nō.ꝛ hoc in prima. Si vō in venditione p̄sidis auctoritas nō interceſſit tuta:nō est habenda vendition:sed reuocari poterit p̄diū cū fructib⁹.ꝛ hoc in scōa.ꝛ hec oia fieri debent p̄sente me qui primo emi p̄diū illud tributariū.ꝛ hoc in tertia.

ſ Jqs. Si in solutione tributi quā ꝓ p̄dio tributario soluere tenebaris cessasti:ꝛ p̄diū solēniter distrahat̄:vt mancipiū vel alia res quecūq̄.vel qꝛ cessasti in solutione vestiū q̄ debebant officialib⁹ rei pu.oī anno:an illa vēditio infirmari possit q̄rit.rñ.q̄ non.ꝛ hoc in prima. nisi minor fuisti nec curatoris auctoritas interceſſit:nec refert ꝓcurator sit q̄ cognoscit inter priuatū ꝛ fiscū:an p̄ses ꝓnunciauerit interloquēdo vt minorē censum debuisset:ꝛ in solutiōe cessasset.

Sine censu vel reli. Rub.

Xcōuentione. Mulier marito funduz dedit in dotē tributariū inestimatū:ꝛ conuenit vt ipsa onera hereditaria agnosceret.decessit marit⁹ ꝛ illa in solutione tributoꝝ cessauit:an heres viri aduersus eā vt soluat tributa agere possit:queritur dicit q̄ nō.nec sua interest.ꝛ hoc in prima. An aūt si dot⁹ eēt estimat⁹ haberet heres actionē ex vendito aduersus mulierē ad faciendū qō conuenit.ſ.vt soluat tributa: q̄rit. dicit q̄ non.ꝛ hoc in secunda.

r Ei. Possidebā p̄diū censuale:vendidi hoc pacto vt ego sustineā onera tributoꝝ soluendoꝝ:an valeat talis cōuentio:q̄ritur.dicit q̄ nō.sed ea nō obstante tenebitur emptor ad solutionē tributoꝝ:cū rē censualē nec vēdere sine censu:nec emere cuiq̄ sit permissum.

o Ones. Si possideā p̄diū censuale:nec dare necvēdere potero.hoc acto vt penes me oīa onera tributaria resideant:sed talis pactio nulli⁹ sit momēti nō mihi ꝓderit scriptura in qua ꝓfessus erā me ꝓmisisse cēsuz ꝓ tali agro penes me resideat:nec ad emptorē trāstulerim:ꝛ vt nō possidens ꝓ possessore cogatur. Autentica.

ſ Ed ꝛ. Hec aut̄.addit ad.l.codicis:ꝛ dicit q̄ venditor predij tributarij pōt in se suscipere periculū soluēdi tributa illius p̄dij qō vendidit:ūno cogit̄ si cōstet emptorē nō esse sufficientē.qꝛ tūc vēditor cogit̄ coꝝā iudice cōstituī.i.ꝓmittere:q̄ periculo suo sit talis vēditio p̄dij.i.q̄ ibi ipse subibit solutionem tributoꝝ.

De periculo ꝛ cōmodo rei vendite. Rub.

p **Ost.** Si rē mihi vēdidisti:nec tradidisti:ꝛ interiit aut aliq̄d ei accidit:ad me emptorē periculū pertinebit.ad venditorē aūt si res fuerit viciosa ꝑcedenti tpe.i.ante venditionē:aut fuit aliena vel obligata pignoꝝ alicui.vñ si q̄s vendat rē alienā vel alij obligataz:ꝛ post emptionē euincit̄ illa res ab emptore:hoc periculū ptinet ad venditorē:dū tñ emptor denunciauerit ei.

c Um. Cū q̄s vendit vinū:refert an in spē:puta sic.vēdo tibi vinum qō est in cellario illo: aut in q̄ntitate.vt vendo tibi.x.coꝛbes vini. Primo casu si vinū muteꝫ: dānuz ad emptorē ptinebit.Scōo casu ad vēditorē:si emptor non fuerit in mora accipiēdi.ꝛ ista vera sunt nō solum in vino ſz etiam in oleo ꝛ frumento.

d Olū. Dolus vēditoris ēptori nō nocet vt cōcordet cū titulo sic pone casum. Aliq̄s mihi vēdidit vinuz et asseuerauit bonitatē vini:dicēs vinū esse tale:q̄ posset durare vsq̄ ad nouū annū:imo q̄ posset portari vltra mare sine periculo:vinū illud mutat̄ circa palcha: an periculū spectet ad te venditorē:an ad emptorē:queri.dicit q̄ ad venditorē:qꝛ dolus venditoris bona fide ementi nocere nō debet.

c Um inter. Si rē mihi vendidisti:nec in mora tradendi extiteris:si pereat periculo meo perit.

c Um. Si equū mihi vēdidisti nec tradidisti:ꝛ igne cōsumptus est:si pura est vēditio:nō ad te;sed ad me dānum pertinebit.

m Ortis. Vendidi ancillā:anteq̄ traderē decessit:an nihilomin⁹ ad p̄ciū teneris:queritur.rñ.q̄ sic,si non fuit m

moꝛa tradendi.

¶ De actio.empti,ꝛ venditi. Rub.

Prediũ mihi vendidisti ꝛ tradidisti

a **Uersus** si p̃ciũ nõ numerauí:an p̃dium a me vẽ dicare possis:queritur,rñ.q̃ nõ,sed ages ad p̃cium actione ex vendito.

v Enditi. Fundũ vendidisti p.c. numerasti.l.ad alia.l. act.habes ex vendito.ꝛ hoc in prima. Si vero credebam me tibi debere.l.cũ nõ debebã:ꝛ compẽsauim⁹;postea appareat me nihil tibi debuisse:an nõ obstante cõpensatione possim agere ad partẽ pꝛecij residuã.rñ.q̃ sic.ꝛ hoc in secunda.Si quos vero fructꝰ pcepi ante venditionẽ:teneoꝛ tibi restituere p actionẽ ex vendito.qꝛ fructꝰ q̃ pcepti sunt ante traditionẽ nõ accedũt venditioni.ꝛ hoc in tertia.

e Xarrali. Uolebã emere rẽ a titio;dedi anulũ p arra titius cecidit a possessione anuli: nunq̃d vendicare poterit q̃ritur.dicit̃ q̃ nõ.sed per triticariã conditionẽ petet.vñ nõ ex eo quod conuenit vt detur p arra: ex tali pacto arrali cõpetit tibi rei vendi.p anulo.vel retento pꝛimo casu dic q̃ cõuenit q̃ anulus mihi restitueret̃ soluto p̃cio:an eũ repetere possum p̃cio soluto:q̃ritur.dicit̃ q̃ sic.psonali acti.p̃scripti verbis nõ in rẽ ex ẽpto alijs modis cõsueuit poni.dic vt not.

s Itraditio. Emi fundũ a titio:nec vult ex in glo. sua supbia tradere:qualiter mihi succurrat̃.Rñ.q̃ cõdẽnabitur mihi nõ p̃cise ad rem:sed ad interesse.

c Urabit. Minoꝛ.xxv.an.vẽdidit mihi p̃diũ: ex quo fructus percepi:partẽ pꝛecij solui:partẽ nõ solui:teneboꝛ ad p̃cium ꝛ ad vsuras partis pꝛecij nõ soluti a tpe traditionis facte,ꝛ hoc duplici rõne:tũ qꝛ fructus percepi:tum fauoꝛe minoꝛis eratis.

v Enditi. Act.venditi nõ ad rescindendã venditionẽ sed ad p̃cium cõpetit nisi hoc cõuenerit:vt est in ẽptione:siue pacto.l.cõmissoꝛie vel adiectionis in diẽ. vel si vltra dimidiã iusti p̃cij fuerit venditoꝛ deceptus.

s Iseruos. Seruũ mihi vẽdidisti:nũmos peculiares quos mihi subministrauit seruus tu⁹ tibi solui: an sim liberatus queri.dicit̃ q̃ nõ.qꝛ peculiũ seruoꝝ meoꝝ erat meũ:sed act.habes ex vendito ad pꝛeciũ.

s Ipater. Pater tuus poꝛtionẽ pꝛedij q̃ cũ titio habebat rome vendidit seio:sed eũ in vacuã possionem nõ induxit.ꝛ sic adhuc dñs remansit:ꝛ si tributũ p p̃dio solutũ sit a seio tanq̃ esset suũ:nõ ꝓpter hoc mutabit̃ veritas s.q̃ pater tuus dñs perseuerauit,ꝛ hoc in secunda. Si vero tu ceperis conueniri ex empto a seio vt eũ inducas in possessionẽ vacuã:puidebit p̃ses:an p̃cium sit solutũ. q̃ si nõ fuerit;solui tibi iubebit.ꝛ hoc in tertia.

s Iminoꝛ. Uendidisti mihi fundũ tributariũ sciẽs vl ignoꝛãs nõ curo:dicebas q̃ nõ debebat nisi.v.nomine tributi:ꝛ debebat.x.agam exempto quãto min⁹ emissem ꝛ hoc in pꝛima.Si vero sciens hmõi onus: illud subij: contra te nulla mihi dabitur actio.ꝛ hoc in secunda.

c Um venditoꝛẽ. Inuitauerã quosdã ad cenã:conueni cũ becario vt mihi venderet carnes:nõ fecit q̃ conuenit;sed ab alio emi maioꝛi pꝛecio:quãti mea interfuit eas tunc pꝛestitas fuisse quãdo eas pꝛestari conuenit tenebitur mihi becarius.

s Iancillã. Ancillã mihi vendidisti ꝛ tradidisti: traditione facta eã mãumisisti:an hoc facere potuisti q̃ritur.Rñ. q̃ non.qꝛ ancille per traditionẽ facte aliene libertatem dare non potuisti.Sed quid si nondũ ancillaꝝ tradidisti: ꝛ dñs p seueraſti. Rñ.non retractabitur manumissio: sed teneberis mihi ad interesse.

s Icut. Si vendo tibi decẽ coꝛbes ex tali segete: post venditionẽ perfectã cõmodũ ꝛ incõmodum ad te emptoꝛeꝫ pertinebit.Sed si vendo tibi vinũ nec trado; teneoꝛ tibi ad interesse:nõ tñ ad p̃ciũ qõ soluisti.

f Ructus. Post perfectã venditionẽ fructus ad emptoꝛẽ transeunt;ꝛ emptoꝛ teneꝫ soluere tributa.ꝛ hoc in pꝛima.venditoꝛ non potest petere nisi p̃ciuꝫ; nisi emptoꝛ fuerit in moꝛa;quo casu petet vsuras,

e Uptoꝛ. Qui vendit seruũ debet pꝛomittere q̃ nõ sit fugitiuus:ꝛ q̃ sit sanus;ꝛ q̃ non sit erro: ꝛ q̃ sit noxa solutus:ꝛ q̃ eum tradat.

v Ltra. Si vendo frumentũ pꝛo.v.non possum petere nisi.v.nisi emptoꝛ fuerit in moꝛa: vel nisi aliud conuenit.vel dic si vendam ad certã mensurã.puta.x.coꝛbes:vltra petere non possum nisi tẽ.ꝛ tunc petã interesse.

p Ost. Si pecoꝛuꝫ mihi vendidisti fetus: refusis tibi sumptibus:si quos bona fide fecisti restituere debes

e Xpulsos. Si pꝛediũ mihi vendidisti ꝛ de euictiõe mihi pꝛomisisti;de eo qõ vi expulsus sum a titio: nõ agã contra te de euictione:sed aduersus titiũ interdicto vndevi. vel actione in factũ:que dat̃ loco cuiuslibet interdicti.

¶ Si quis alteri vel sibi ꝛc̃. Rub.

Si mater tua ex pecunia patris fundũ cõ

s **Jex.** parauit suo nomine ꝛ sibi tradit⁹ est cui sit acquisitus fundus;queri.Rñ.matri.sed tu qui patri tuo succedis ad pecuniã eam conuenire poteris. sed qua actione non aperit:tu dic nego.gesto.si gessit negotia patris vel mandati si mandatũ intercessit.

s Iemancipatis. Filio tuo in potestate tua cõstituto pꝛediũ emisti;ꝛ emancipato tradidisti:an sibi sit acquisitum dominiuꝫ queri. Rñ.q̃ sic.idem est si tu passus fuisti eum in possessione fundi esse.

m Ancipia. Si mater tua tuo noĩe ꝛ fratris cui.s.matri succesisti fundũ cõparauit; ꝛ tibi fratriq̃ tuo tradit⁹ est;licet in instrumẽto venditionis cõtineat̃;q̃ ipsa pecunia sua comparauit ipsum;eo non obstante fundũ persequi poteris.

q Uamuis. Si maritus fundũ comparauit;ꝛ in instrumento scribi fecerit q̃ socius suus emerit cũ in veritate non emit;magis inspicit̃ quod in veritate actuꝫ est:q̃ qõ simulate cõceptum.vnde ille nec totũ nec partem fundi vendicare poterit.

c Um ꝓpria. Ex pecunia tua ꝛ tuo nomine fundũ cõparasti:in instrumento venditionis nomẽ vxoꝛis causa honoꝛis inscribi fecisti:illa instrumentuꝫ surripuit; ꝛ in filiam fundũ tanq̃ suum titulo donationis transtulit:nũquid tibi pꝛeiudicauit queri.rñ.q̃ non.sed post recuperabis fructus quos percepit estimatione taxata:si pbaueris te emisse ꝛ gratia honoꝛis in instrumento nomẽ eius inseruisse.

m Ultum. Uxoꝛ mea cõparauit pꝛedium ꝛ sibi tradidit.ꝛ fuit:ego añt numeraui venditoꝛi p̃cium:cui acquisitum sit dominiũ illius pꝛedij:queri.rñ.q̃ vxoꝛi. si eñ soluí pꝛeciũ ꝓ ea:videoꝛ ei pꝛeciũ donasse:sed recuperabo quatenus sum pauperioꝛ:ꝛ ipsa locupletioꝛ.ꝛ hoc in p̃ma. Si vero ego comparaui:ꝛ mihi traditus est;feci tamen scribi in instrumento q̃ vxoꝛ mea emit:mihi erit quesituꝫ dominiũ. sed quid si non vt nũcius:sed vt pcuratoꝛ volens negociũ gerere vxoꝛis mee;dixi fic venditoꝛi.vendis vxoꝛi mee tale p̃diũ ꝛ ipse respondeat;vendo cui sit acquisita actio ex empto:q̃ritur.Rñ.q̃ nec mihi;qꝛ nolui,nec vxoꝛi;quia non potui,quia alteri pacisci ꝛc̃.ille tamen cui facta est traditio potioꝛ erit in dominio fundi.ꝛ hoc in tertia.

c Um. Si filius meus vel seruꝰ olíuas a titio tuo nomine comparauit;nec ille fidẽ seruauit,qꝛ tradere noluit;agam aduersus eũ actione ex empto per me vel per pꝛocuratoꝛẽ meũ.ꝛ hoc in pꝛima. Si vero aliquis tanq̃ pꝛocuratoꝛ;quia ei mandaui nomĩe meo fundũ cõparauit; si venditoꝛ non tradat;aget;sed non ego.sed per actio. mãdati cõsequar;vt ipse cedat mihi actio,quã habet aduersus venditoꝛem.ꝛ hoc in secunda.

q Ui aliena. Si pecunia mea tuo nomine fundũ comparasti;si tibi tradidit vẽditoꝛ idemq̃ domin⁹;tibi est dominiũ acquisitum.Si vero non tradidit;acquisita est tibi actio ex empto.ꝛ hoc in pꝛima.Si tua pecunia tibi cuꝫ titio cõmuni comparaueris;ꝛ tuo noĩe cõueni ꝛ te titius ad partem pecunie que sua erat;sed non ei dabitur ad fundũ in rẽ

actio.ꝛ hoc in secunda.

n Jhil. Si ꝓcurator meus fundū nomīe meo comparauit:si tamē ipse venditor gestiuit in animo vt mihi ꝙretur:mihi acquisitū est dominiū.ꝛ hoc in ꝓma. An autem inter absentes vel per epistolā vel nunciū cōtrahi possit vēditio:queritur.rñ.ꝙ sic.ꝛ hoc in secunda.

¶De rebus alienis nō alienandis. Rub.

f Jpresidi. Si seruū meū titio scienti vendidisti an eū vendicare possis queritur. Rñ. ꝙ sic.ꝛ hoc in ꝓma. Si vero ignorans meum esse emerit:ꝛ vsuceperit:a te ꝑciū recuperabo:sed nō aperit qua actio.tu dic actio.neg.gest.habendo ratā venditionē.ꝛ hoc in secunda.

d Jstrahente. Si fundū vroris tue ea nō consentiente vendidisti ꝛ fingens instrumentū venditionis esse instrumentū locationis vel epistolā:vrorē tuam induxisti vt illa sigillum suum apponeret:non ꝓiudicabit mulieri quo magis emptor teneatur nisi sit secuta ꝑscriptō vel vsucapio si res erat mobilis.

v Enditrici. Si mulier rem tuam vendidit:ꝛ ei successisti:rata est venditio:nec reuocare poteris:ꝛ vendicanti tibi excipiet emptor de dolo.ꝛ si hac exceptione vti nolueris ꝛ euincas rem:aget aduersus te ex empto ad hoc ꝙ sua interest.vel ex stipulatione ad duplū noīe euictionis.

m Ancipia. Pater tuus condurit fundum a titio ꝛ in illo fundo agriculture cā mancipia durit: decessit:te instituto herede:mater ꝓ mercede dedit mancipia in solutum: an tibi ꝓiudicet queritur.dicit ꝙ non.sed si maior annis:factum matris ratū non habuisti:oblata mercede: si titius mancipia non distraxit:iure creditoris recuperare poteris.

f Jfundū. Pater meus mihi emancipato fundū donauit vel vendidit:postea eundē fundū me inuito alij vendidit ꝛ tradidit:nunqd potero vendicare. Certe sic.si patri nō successi:vel emptor non prescripsit.

n Emo. Si rem meā tibi non obligatā:vel nō habēs ius distrahendi:puta rōne officij distraxisti:mihi non ꝓiudicasti.

f Ancimus. Queverbo alienationis cōtineaṫ intendit dicere hec lex:siue lex siue testator:siue pacta ɔhentiū ꝓhibeant alienationes fieri. Dicit ergo ꝙ ꝓhibitus alienare dominiū transferre nō potest:rei que alienari ꝓhibetur:nec obligari:nec in emphiteosim dari:nec in ea vsufruc.ostitui nisi in casibus in quib⁹ testiū vel lex:vel contrahentiū pactio alienationē fieri permisit.

¶De cōium rerū alienatione. Rub.

f Jnulla. Si duo coheredes rem habeant cōem ꝛ vnus insoliduꝫ eam vendat coherede ignorāte.an partē suam vēdicare possit. distinguiṫ aut emptor ꝑscribit:aut nō.si sic:nō pōt.ꝛ hoc in ꝓma. ꝛ hᵒ sunt vera nō solū in emptore ꝛ coherede.sed in herede ēptoris ꝛ herede coheredis.

m Ultū. Inter duos casus ponit hec lex diam cū qs habet rem cōem cū aliquo:aut cū ꝓriuato:aut cum fisco. Primo casu si priuat⁹ rem cōem vendat:priuato non ꝓiudicat:quo min⁹ eam rem vendicet. Scdo casu si fiscus vendat rata manet venditio ꝓpter priuilegiū fisci. vñ in primo casu licet emptor a priuato deleget vt fisco partē soluat ven-

f Also. Si habebā rem cōem cū titio:an alij dicet ꝙ titio partē meā ꝓ indiuiso anteꝙ diuidatur possim vendere qriṫ.rñ.quidā ꝙ non.sed male ꝓsuaserunt.

p Ortionē. Si habebā rem cōem cum milite: partem suam alienare non possum.

f Jmaior. Si prediū mihi ꝛ tibi cōe titio credenti tuū ꝓpriū vendidisti:parte mea euicta:licet de euictione nihil cōuenerit:emptori ad interesse teneberis.

¶Rem alienā gerentibus nō interdici rerum suarum alienationem. Rubrica.

n Onest Tutor vel curator finita tutela vel cura a pupillo cōuentus ꝛ cōdēnatus ex mala administratione tutele in .c. an res suas distrahere possit queritur.rñ.ꝙ sic.sed cuꝫ sua causa sez pignoris. Tacite eīi sunt pupillo obligate: ꝛ obligare potest tā fisco ꝙ ꝓuato: cum sua tamen causa.

¶De pactis inter emptorē ꝛ venditorē cōpositis. Rub.

f Jca. Vendidisti mihi ꝑdiū ea l.vt si statuto tēpore ꝓrecium non soluerē arras quas dedi amitterē ꝛ rem tibi restituerē:an valeat talis pactio queritur. Rñ.ꝙ sic.

f Jfundū. Pater tuus vēdidit titio fundū hoc pacto vt quādocūqꝫ ꝑcium sibi refunderet:vel heres vel infra certa tempora restitueret ei fundū:offerente te qui es heres patris pecuniā:si titi⁹ vel heres eius fundū nō restituat agere potes ꝑscriptis verbis vt fides seruetur.

q Ui ea lege. Prediū mihi vendidisti ꝛ partē precij solui:hoc pacto:vt si intra annū residuaꝫ partem ꝑcij nō offerrem:ꝙ ꝑdiū ad te reuerteret:si non solui vt conuenit an rei vendi.habeas ꝓ predio:qritur. Rñ.ꝙ non.sed actionem personalē ex vendito.qꝛ transtulisti dominiū:nisi precario possessionē vsqꝫ ad id tempus mihi tradidisses: quo casu cōpetit tibi in rē actio.qꝛ apud te dñium remansit.

c Ommissorie. Vendidisti mihi prediū hoc pacto vt si statuta die ꝑcium non soluerem ꝙ esset inēptum nō soluī:sed eo elapso ꝑcium cū vsuris petiuisti:videris recessisse a priuilegio.l.cōmissorie:vñ ꝑdiū vendicare non poteris.

i Nitio. Vendidisti mihi prediū hoc pacto: vt statuta die precio non soluto tenerer tibi ad vsuras:si nō soluo vsuras:soluere cōpellendus sum.ꝛ hoc in ꝓma. Si vero in initio contractus hoc nō pepigisti:ab eo tēpore quo fuero in mora venient vsure;ꝛ tam a me ꝙ a fideiussore meo eas petere poteris.

c Um te. Vendidi tibi ꝑdiuꝫ p.x. qō valebat.xx. hac l.vt si per patriā tuā contingeret me transire ꝙ tu honorifice me reciperes:transiui ꝛ nō recepisti me:sed te abscōdisti. volo agere ex vendito vt rem mihi restituas. quia hoc conuenit forte:vel ꝙ alias nō essem distractur⁹ nisi fecisses qō conuenit.ideo minori precio vendidi:an rescindere venditionē possim queriṫ. Rñ.ꝙ sic.refuso tibi precio qō dedisti.qꝛ precio refuso nullā videris passus iniuriā.

f Ja te. Vendidisti mihi prediū hoc pacto:vt si statuto die:puta infra annuꝫ ꝑcium mihi redderes: qō essꝫ inemptū:an possis impetrare rescriptū vt in lōgius tempus liceat soluere. Rñ.nec concessuꝫ tenet. Si vero nolui recipere oblatū a te ꝑciū offeres:depones ꝛ consignabis.

t Empore. Pacta que iuter emptorē ꝛ venditorē tēpore cōtractus incōtinēti ante vel post apposita sunt vt ꝙ fideiussorē mihi dares nomine euictionis obseruanda sunt:nisi vt recedi possit postea cōueniat.

f Jquis. Vendidisti mihi ꝑdium hoc pacto ne liceret mihi in eo facere monumentū:an valeat tale pactum queritur. Rñ.ꝙ licet olim dubitareṫ:an valeret. dicit tñ imperator valere.potest eīi tua interesse ne sit monumentū: vl occasione monumenti nuncij sui veniant ad domuꝫ tuā:que iuxta fundū illū est:vñ valebit pactum.

¶Si seruus exportandus veneat. Rub.

l Ege Seruū mihi vendidisti hac.l.vt exportare tur intra annum:ꝛ nisi exportaretur ꝙ liceret tibi manumittere ante tempus euꝫ manumisi:tenet manumissio:sed ex lapso tēpore:nisi exportetur rediget in seruitutē ꝛ fisco applicabiṫ. Si vero nō manumisi nec exportatus est:manus īmissio non denegatur.

f Ji vt. Vendidi tibi seruū vt exportaretur salua mihi mā nuū iniectione si non exportaret:eum nō exportasti manus injiciam.sed nō reseruaui mihi manus iniectionez:ſz sum stipulatus penam si non exportaret:petam penā ⁊ seruus confiscatur.⁊ hoc verū est nisi domini voluntate in loco predicto morā fecerit.

a Ancilla. Si ancillam tibi vendidi hoc pacto vt exportaretur:nec exportata est:⁊ eam manumisisti:non valz manumissio:⁊ interueniente fisci ꝓcuratore qui discernet inter fiscū ⁊ priuatum:an ancilla debeat publicari vel non:fisco applicabitur.

m Oneor. Si seruus dominū suum vendidit hoc pacto:vt exportetur:⁊ emptor eum de facto manumisit: si postea domin⁹ seruum accusauerit ⁊ ꝓbauerit:capitali pena seruus plectetur.pendente vero lite quouscz diis de intētione sua ꝓbauerit:habend⁹ erit ꝓ liberto.

q Vi exportandus. Si seruus tuum mihi vendidisti hac.l.vt a ciuitate bonoñ.exportet:an in ciuitate romana stare possit queritur.dicitur ꝙ nō. Idē si conuenit vt exportetur de hispania seu aliqua alia ꝓuincia: ꝙ scz in italia non morabitur.

¶ Si mancipiū ita venierit ne pstī.⁊c. Rub.

p Refectus. Si vendidi tibi ancillam ne pstituereturz⁊ si cōtra factū esset ꝙ liceret mihi eam abducere:si pstituat: vtar pacto.et hoc in prima.Si vero consiliū tibi prebui vt pstituatur peruenit ad libertatem ex constitutiōe diui adriani ad auffidiū victorinum.⁊ hoc in secunda.Si vero non consensissem sed per plures manus ambulauerit:⁊ vltimus emptor eū prostituit:ad me perueniet.⁊ hoc in tertia.

m Vlierem. Si ancillam mihi vendidisti hoc pacto vt non prosti.⁊ si cōtra fieret ꝙ libera esset:si prosti.⁊ cōtrouersia fuerit ꝙ tale pactū non interceſſerit:officio iudicis exhibere cōpelleris:⁊ erit libera.⁊ licet hoc pactū in scriptis non redigatur.non ob hoc minus valet.

e Am. Si ancilla erat hoc pacto vendita ne prostituetur ne fraus pacto fiat in taberna cā mininistrandi:vt sic prostituatur:morari non poterit.

¶ Si mancipiū ita fue.alie.⁊c. Rub.

f Jpatroclus. Dedisti mihi seruum hoc pacto vt.xv.an.mihi seruiret:et liber esset finito tpe.si tu interim non penitueris: vel in fata concesseris:preterito tempore liber erit:⁊ non solum ad venditos sed ad donatos talis pactio extendet:nec trā lato dominio eū alij distrahere potuisti:nec seruus de libertate pstanda litigare hz necesse:sed ex cōstitutiōe erit liber.

f Jea. Filiū tuū naturalē seruuz quē ex ancilla tua sustulisti titio hoc pacto vendidisti vt intra mensem cum manumitteret:si non manumisit:ex constitutione diui marci ⁊ cōmodi liber erit.

s Jiusta. Vendidisti mihi ancillaz septēnē hoc pacto vt cū veniret ad.xxv.an.ad libertatē pueniret:illa non manumittitur:nunqd perducit ad libertatē. Certe sic ex cōstitutione diuoz marci ⁊ cōmodi:⁊ licz manumissa nō fuerit qō ex ea post p̄dictū tps natum est:ingenuū est.

f Jis. Vendidisti mihi ancillā vt infra mensem eam manumitterē:nō manumisi:mora mea ei nō nocet: cuz manumittere potui.qz ex cōstitutiōe libera erit:⁊ filij postea nati erunt ingenui.

e Aquidē. Mihi mācipiū vēdidisti hoc pacto ne manumittā:⁊ si ꝺ factū esset stipulat⁹ es.c.noie pene.si manumisi an agere possis ad penā.dicit ꝙ nō.qz nō tenuit manumissio:nec si me coā ꝓcuratore fisci vocaueris ad penā coā eo respondebo:cū non sit cōpetens iudex.

f Jpuellā. Ancillā mihi vendidisti ea.l. vt intra annū manumitterē:⁊ si manumissa nō essz centū aurei ꝓsitarent; si nō manumisi eā cū ex cōstitutione ad libertatem peruenerit: an ad penā agere possis querit.dicit ꝙ non.nisi infra illud tempus voluntas tua fuerit mutata.

¶ De edilicijs actionibus. Rub.

f Jnon simpliciter. Si sciens mihi ignoranti seruū vitiosum vēdidisti:non solum ad ꝓcium sed ad damnū teneris.

e Um ꝓponas. Si seruus quē cōparasti post annuz fugit:cessat redibitoria.qz redibitoria.vi.mensibus:⁊ quanto minoris anno finitur.

f Japud. Si seruus ad venditorē nō fugiat: vēditor non tenet.Si vero venditor ꝓmiserit iposterū nō fieri vitiosum:q̄uis videat impossibilis ꝓmissio:tū tenet. Si vero fugiat ad venditorē:iuxta rei q̄litatē ꝑses dabit sniam

f Jprediū. Si p̄diū sub cōditione emas:vt si displicat resoluat venditio:redibitoria locū habet. Idez est si habebat pestiferas vel letiferas herbas.

h Abito. Si p̄ciū repetas qz vendidi fugitiuū: ꝓbare habes ipsum fugitiuū.⁊ hoc locū habet non solum in barbaris:sed etiā in ꝓuincialibus seruis.

¶ De monopolijs. Rub.

i Abemus. Prohibet ne alicui⁹ spēi mercatores sup rebus vendendis vl' ad certū p̄ciū p se impetrato rescripto monopoliū audeant exercere. ¶ Nec cuiusq̄ operis artifices sup inceptis operib⁹ nō cōplendis.si cōtra fiat sine iudiciarijs sumptib⁹ denuncieť. ¶ Facientes monopoliuz spoliati bonis in exiliū dānantur.Aliarū ꝓfessionū primates q̄ hic noiank in.l. libras auri puniunť.Si ꝑses in puniēda venalitate vel dissimulatione remissus fuerit in.l.lib.auri punit.

¶ De nundinis. Rub.

q Vi exercendoz̄. Qui nundinas aut mercatū ipetrāt nullū ibi veniētē conueniāt rōne merciū.aut rōne loci tpalem questū faciāt:vel rōne priuati debiti aliquā molestiā faciāt,

¶ De vectigalibus. Rub.

f Jure. Pone casum vt in glo.

n Eqz cōmissum. Post quinquēniū nisi sit lis cōtest.p cōmisso res vēdicari nō pōt:⁊ si res nō extat nec dolo extare desierit nō pōt preciū peti.

o Omnibus. Pena recognitionis obmisse super vectigalibus est militibus remissa.

p Enes illū. Remaneant vectigalia penes illū q̄ plus dabit ⁊ duret per triēniū locatio:postea renouet.

v Niuersi. Pro reb⁹ q̄ ad vsum ppriū vel ad fiscum vel ruris gra vehunť vectigal non det: capitalis pena stationarijs si cōtra faciant inferatur.

o Omniū rerū. Omniū rerū ac ꝑsonarū priuatarū circa vectigalia est equa cōditio:vt oēs soluant excepti nauicularijs.

e Xpstatione. Pro vectigali debet octaua.

a Legatis. Pro his q̄ apportant romā octonarij recipiant vectigal:nō ꝓ his que in regressu reportabunt de roma.l.seq.plana est.

v Ectigalia. Vectigalia cōcessa ciuitatibus ⁊ intrantibus persistant.

s Jquis. Null' vēdat sales nisi salinari⁹: neqz emat.

q Vicquid. Impetrata ꝓra p̄sidentes vectigalibus non valebunt.Lege seq.videas per te.

¶ Noua vectigalia instituī nō posse. Rub.

n On quidem. Noua vectigalia nō instituuntur propter tenuitatē. b̄ in prima.l. Nec decreto ciuiū.hoc in scōa. Nec incōsulto principe.hoc in tertia.Si vltra modū cōsuetū conductiones perceperint:pena est exilij.

De cõmertijs ⁊ mercatorib⁹. Rub.

n **Egotiatores** Negociatores dom⁹ ꝓncipis ⁊ alioꝝ potentioꝝ debẽt mo neri vt ſoluant ⁊ fiat effect⁹ tolerabilis agnoſcen de deuotionis.

n Non ſolũ. Aurũ barbar⁹ nõ ꝓbeat: imo extorqueat.

n Nobiliores. Non exerceant mercantias nobiliores

m Mercatores. Prohibet ne vltra certa loca mercantie fiant: ⁊ penas ꝓponit mercatorib⁹ ⁊ iudicibus ſi ꝺtra fiat: excipiunt legati niſi ſub ſpẽ legationis diu morent in p uincijs.

De rerum permutatione. Rub.

ſ **Jeum.** Patruus tuus habebat ꝑdiũ venale ꝓ. xx. pater tu⁹ volens emere: dedit noie precij fundũ nõ tarata quantitate: emptũ eſt prediũ tu heres ages cõtra patruũ tuũ ꝑſcrip. ver. vel vtili ex ẽpto ad exemplũ directe. Si vero non fuit venale: ſed fuit ꝓmuta tio: ages vt prædium reſtituatur.

p Permutationẽ. Cũ emptione ſimilitudinẽ habet con tractus permutationis. ⁊ eſt bo. fi.

e Xplacito. Conueni tecũ de ꝓmutando prædio meo cũ tuo: ſi nõ interueniat traditio nõ naſcit actio niſi ſti pulatio interuenerit: qꝛ tũc poſſet agi ex ſtipulatione.

c Cum. Conuenit inter me ⁊ te de permutando fundo meo cũ tuo. tradidi tibi fundũ ⁊ diſtraxiſti: nec vis ſta re placitis: an ꝺtra emptorẽ habeã actio. queritur. dicit q nõ. Sed ſi interceſſiſſet ſtipulatio: agam ex ſtipulatu. ſi nõ: agã ꝑſcriptis verbis. vt facias qꝺ cõuenit. vel condic. ſine cauſa fundum repetam.

q Comitã. Conueni tecuꝫ de permutando domũ meaꝫ cũ tua: tradidi meã: non facis qꝺ cõuenit. agã ꝑſcrip. ver. vel cõdictione ſine cã ad repetendũ qꝺ dedi.

r Ebus. Si cõuenit inter aliquos de permutãdis ali quibus rebus vt ſtetur cõuentioni vel vt præſtetur in tereſſe agetur præſcrip. ver.

e Optionẽ. Si rẽ meã cũ tua permutauero: emptio non eſt. Si igit cõuenit vt darem tibi decẽ corꝛes frumenti: ⁊ tu mihi decẽ corꝛes olei: ſi ſtipulatio ſecuta non fue rit ⁊ decẽ corꝛes tradidi: nec ſtas placitis: repetam cõdictio ne ſine cauſa quod dedi.

e Alege. Si dedi fundũ vt annuatim dares mihi de cem corꝛes frumẽti: vel qlibet menſe vnũ corꝛẽ: ſi pla citis non obtemperes: agam ꝑſcrip. ver.

De locato⁹ conducto. Rub.

ꝺ **Dominus** Locaui tibi horreũ vt in eo frumen tum tuũ reponeres: poſuiſti ⁊ latro nũ incurſu vel alio fortuito caſu amiſiſti: puta quia horreũ non erat clauſum: periculũ reruꝫ repoſitarũ ad me nõ pertinebit. Sed ſi nõ fractis vel nõ leſis horreis: dominus horreorum tenetur.

a Duer ſus. Si faber opus faciendũ a me cõduxit: nec preſto ſibi mercedẽ opere: aget ex cõducto ad intereſſe ſed numqd venient vſure ex mora ſicut in ceteris bo. fi. iudi cijs. Reſpon deꝺ q ſic.

e Dem. Si domũ tuã mihi locaueris: an me inuitũ ex pellere poſſis queritur. Rñ. q nõ. niſi in ſolutione pẽſio nis domus ceſſauerim: vel eã habitare volueris: vel reficere aut in domo male fuerim verſatus: puta deſtruendo parie tes vel tectum.

e Xdiui. Si horreũ tibi locaui vt in eo frumentũ tuũ reponeres: ⁊ cuſtodes exhibui: de fortuito caſu nõ teneor: ni ſi aliud cõueniſſet: q vt fiat ꝓuidebit ꝑfectus. ⁊ hoc in pri ma. Si vero cõuenerit vt cuſtodiam præſtarẽ: eam adhibere debeo. ⁊ hoc in ſecunda.

c Erti iuris. Inuecta a colono dño ſciẽte loco pigno ris tm̃ tenebunt: ab inquilino inuecta oĩno tacite ſunt obligata: ſiue dñis ea ſciuit inuecta ſiue non.

n Emo. Si locaui domũ: an alij locare poſſis queritur Reſpondeꝺ q ſic.

ſ Jcũ. Si vectigal in quinquẽniũ a principe ꝺuxiſti ⁊ fideiuſſorem dediſti. finito aũt tẽpore cõductõnis: tu illud iterũ cõduxeris: an renouata cõductione ignorante fi deiuſſore: ꝓ penſione futuri temporis fideiuſſor teneat⁹ que ritur. dicit q non. ⁊ eſt arg. q ſi ſcolaris ꝓ ſcolari fideiuſſerit ⁊ poſtea ignorante fideiuſſore fiat nouatõ: q fideiudeiuſſor non tenetur.

l Jcet. Locaui tibi fundũ in quinquẽnium ꝓ ſingulis annis. x. corꝛibus frumenti: vnus annus fuit ſterilis: an illo anno a ſolutõne penſionis releuari debeas: queritur dicit q ſic. niſi aliud cõuenerit: vel niſi fertilitas ꝓcedentiuꝫ annoꝝ poſſit compenſari cũ ſterilitate illius anni.

e Optorẽ. Locaſti mihi fundũ poſtea vendidiſti: an inuito emptore poſſit colonus in ea morari queritꝛ. di citur q nõ. niſi hoc pacto conuenerit inter emptorẽ ⁊ vendito rẽ vt in ea cõductione liceret ei morari.

v Jam. An in ius cõductionis ſuccedat heres condu ctoris queritur. dicitur q ſic. ſiue fuerit perpetua conductio xxx. anno. ſiue temporalis vſq; ad annũ. ſi moriat intra tẽ pora locationis. qꝛ vtroq; caſu tranſmittit ad heredes.

i Nuitos. An colonus finito tẽpore cõductionis poſ ſit retineri inuitus in locatione. rñ. q non.

ꝺ Amnũ. Locaui tibi funduꝫ meũ: boues induxiſti: an damnũ tibi datũ reſarcire debeã queritur. rñ. q nõ. ni ſi ego reus criminis fuero.

ſ Jdiuiſa. Tribus domũ tuã diuiſim locaſti: quilibet ꝓ parte ſua tenebitur: nõ aũt ꝓ aliena: ⁊ vno ſoluente partem ſuã alij non liberant. Sed ſi cõuenit vt quilibet in ſolidũ teneret: hoc caſu quẽ elegeris cõuenire poteris: et eo ſatisfaciente cedes ei actionẽ aduerſus alios ꝓ quib⁹ ſoluit

ſ Jhij. Procurator fiſci cõduxit plauſtrũ ad ferendũ annonã: mercedẽ ſoluit: ſi nõ facit locator qꝺ conuenit aget aduerſus eum ex locato.

ſ Jde fundo. Mihi fundũ locaſti: demũ me expuliſti agam ex cõducto ad intereſſe vt ſi penã ꝓmiſiſti ſi me expelleres agam ad penam.

l Egem. Locaſti mihi fundũ ꝓ. x. ⁊ ea ſolui plus pete re non potes. Si vero in cõductione te cõſentiente re manſi tẽpore locationis finito: eandẽ cõductionẽ videor re nouaſſe pignoribus remanentibus in eã cõductionis q̃ fue runt in prima cõductione: vel locatione.

p Reſes. Si domũ mihi locaſti: nec penſionẽ ſua die ſolui: tenebor ad vſuras ex mora: ſicut in ceteris bone fidei contractibus.

e Xcepto. Locaſti mihi fundũ in trienniũ. primo anno erat ſterilis: duobus annis ſequentib⁹ fertilis: ſubdu cto tẽpore ſterilitatis in reſidui rpis penſionẽ ſum obligat⁹.

c Jrca. Pacta que fiunt in locatione: ſeruãda ſunt. ſi ergo locauerint duo mihi fundũ ⁊ vnus penſionem ꝓ parte ſua mihi remiſerit alij non preiudicatur quo min⁹ par tem ſuam exigere poſſit.

q Elirem. Si rem meã quã putabã tuã eſſe locaſti mi hi: nõ valet locatio: nec in te dñium eſt tranſlatuꝫ.

s Jolei. Locaſti mihi fundũ vt ſoluerẽ decem corꝛes olei: ⁊ locaſti in triennium. ſolui: alius offert. xv. cados olei: an a contractu locationis recedere poſſis q̃rit. dr q nõ.

s Jhij. Locaſti mihi operas in quinquẽniũ: vt fidem contractus ſerues: iuder te cõpellet.

a Dꝓbationẽ. Rem meã mihi locaſti: vendicare vis ⁊ ꝓbare dominiũ ad te pertinere per hoc qꝺ mihi loca ſti: an ad ꝓbationẽ hoc ſufficiat queritur. Rñ. q nõ. Non eñ ſufficit ad ꝓbandũ dñium: ꝓbare me ꝺuxiſſe.

c Ontractus. Fundũ mihi locaſti: nõ ideo qꝛ nõ iter uenit inſtrumentũ minuꝫ eſt habend⁹ ratus locatiõis contractus: nec vꝛorem meã cõuenias niſi in poſterius tem pus de nouo condurerit.

ſ Jquis cõductionis. Locaui tibi rem meã ſub certa penſione vſq; ad annũ: finito anno non vis eã reſtitue

re: sed cōnē ꝓprietatis mihi obijcis: volo vt rē meaz ponas in tali statu in quo erat cum tibi locaui: ⁊ si putas tuā esse a me postea vēdica. q̄ritur q̄d iuris. nñ. q̄ teneris mihi eaz reddere: ⁊ postea ages ꝺ me de ꝓprietate si volueris.

s Jcōductionis. Locasti mihi fundū ⁊ mercedē solui instr̄m locationis euanuit: si aliq̄d in fundo a me inductū est: ⁊ tu locator illud surripueris: dabit̄ mihi rei ven. vel vi bo. rap. aut ex cōducto: vt illud mihi restitues.

s Jtibi. Si ꝓ colonis tuis titi⁹ scio soluerit: an te habeat obligatū querit̄. distinguit̄: aut titi⁹ stipulat⁹ est pecuniā sibi a dño reddi: aut nō. si sic: habet te obligatum. si non: non habet.

i Miudicio. Jn locato ⁊ cōducto venit dolus ⁊ lata culpa ⁊ leuis: nō casus fortuitus.

c Cm cōductorē. Scolaris ꝺduxit hospitiū integruz destruxit hospitiū: nunq̄d teneꝫ reintegrare querit̄. nñ. q̄ sic. si viuit: ⁊ eo mortuo heredes eius. Mā teneꝫ cōductor si fecerit rē deteriorē: ad interesse: ⁊ posset etiā expelli.

c Crialis. Si aliq̄s curialis est astrict⁹ curie: nō pōt esse cōductor vel fideiussor siue mādator cōductoris: ⁊ si cōtra facit: ex isto cōtractu nulla oritur actio.

m Jlites. Milites armate militie ꝓhibent̄ cōducere res alienas: ⁊ esse fideiussores cōductoꝝ siue ꝓcuratorū: siue mādatores eoꝝ. ⁊ debēt dare opam armis: non agriculturis siue priuatis negocijs: ita vt nos defendant ⁊ rem publicā a qua aluntur.

n E cui. Si alicui cōduxerim domū meā vel ergasteriū vsq̄ ad annū ⁊ in sequēti anno nolo sibi locare: ꝛ alij an possit mihi aut illi cui locaui aliquā cōem mouere. nñ. q̄ nō. et si ꝺtrafecerit: si vilis ꝑsona est: verberat̄ ⁊ in exiliū mittitur. si nobilis: punit̄ in. x. lib. auri.

c Nductores. Si cōducis a me rē aliquā: vel precario cōcedo tibi rem aliquā: finito tpe ꝺductiōis debes mihi reddere si viuis: ⁊ heredes tui si nō viuis. Si aūt tu aut tui heredes differāt vsq̄ ad sniam diffinitiuā: cōpetēs iudex nō solū in re: sed in estimatione rei debet te cōdēnare.

l Jcet. Leges aliorū impatoꝝ ꝓhibebāt milites conducere p̄dia aliena: ne locatorib⁹ ⁊ alijs vicinis essent iniurioſi. verūtamē q̄. ll. ille in multis circūueniebant̄: Justinian⁹ iponit penā militib⁹ ꝺfacientibus. ⁊ dicit q̄ si aliquis miles cōduxit rē alienā: ipso iure fit infamis ⁊ perdit graduz militie ⁊ ex illa locatione: nō dat̄ actio locatori vel ꝺductori

De iure emphiteotico. Rub.

i Ms. Emphiteoticus cōtractus. i. melioratiōis ueq̄ est venditio neq̄ locatio ⁊c. ⁊ si quis in nō modicū tp̄s: imo in ꝑpetuū concedit mihi fundum vt faciā domū: ibi plantē ⁊c. ⁊ redditū sibi annuū reddā ⁊ si inter me ⁊ dñm fiat aliq̄ pactū illud seruandū est. verbi gr̄a. Si cōueniat scriptura interueniēte q̄ si flumen auferat totū fundū: vt dānū ptineat ad aliquē nostrū. Si vero nō cōuenit: distinguit̄. aut tot⁹ fund⁹ perijt: aut pars fundi. p̄imo casu dānū respicit dñm. secūdo casu me emphiteotā.

i Memphi. Dictū est. s. ad quē ꝺz spectare periculuz rei date in emphiteosim. hic dicit q̄ pacta si q̄ fiāt: siue sint de natura ꝺctus: siue de extrinsec⁹ debeāt seruari: ⁊ si nō fiant debet emphiteota soluere singulis annis pēsionē: ⁊ ꝺz reddere apocas dño in quib⁹ cōfiteat̄ se soluisse. ⁊ si in solutione p̄ trienniū cessauerit: dñs poterit eū expellere: nec ei resistere poterit dicendo se fundū meliorasse: ⁊ posuisse emoneumata. i. aliq̄ edificia: allegando q̄ dñs pene se subiecerit si emphiteotā expelleret. Jtē nec emphiteota poterit obijcere dño q̄ pensionē nō petijt. q̄ offerre debuit: ⁊ si dñs nolit accipere debet consignare ⁊ deponere.

c Cm. Accepi ab aliquo fundū i emphiteosim ad nō modicū tp̄s: edificaui in eo fundo: volo edificiū vendere q̄rit̄ an possim. dicit̄ q̄ sic. si hoc cōtineat̄ in instr̄o emphiteoseos. Si nihil dictū sit nō possuz sine ꝓsensu dñi: nec etiā ius si qō habeā in re nō habita volūtate dñi vēdere possum ⁊ si volo vendere: debeo denūciare dño: ⁊ si dñs velit tm̄ da re q̄tū alius: ille ꝑferat. Et si intra duos mēses dñs noluit emere: potero vēdere cuicūq̄ voluero: nō tm̄ illi cui dñs ꝓhibuerit vendere: puta q̄ dixit do tibi fundū in emphiteosim hac. l. ne liceat tibi vēdere domū si domuz edificaueris titio. Si vero alij vendidero dñs nō poterit ꝺdicere tūc: imo emptoꝝ necesse hz in possessionē mittere: nō ꝑ ꝓcuratorē sed ꝑ se ipsum: vel ꝑ lr̄as suas ꝑ quas ostēdat se velle ipsum mitti in pos. dirigendas in ciuitate mgr̄o census: vel in ꝓuincia p̄ fidi ꝓuincie: q̄ emptorē ducat in pos. ⁊ ꝑ hac inductione vel renouatione ꝺctus emphiteoseos nō plus habebit dñs q̄ q̄nq̄gesimā illi⁹ dati in emphiteosim. Si autē dñs hoc mō post duos mēses facere noluerit: licētia dat̄ ex hac. l. ipsi emphiteote emptorē ducere in pos. dño inuito. ⁊ si aliter fiat q̄ hac. l. cōtinet̄: ego cadam a iure.

Liber quintus. De sponsalib⁹. Rub.

Renuciari potest sponsalibus.

a Lii. Jis qui. Ultra biēniū nō tenet̄ expectare sponsum in eadē ꝓuincia existentē.

a Rris. Sponsus q̄ morit̄ arras recupat: nisi fuisz in mora.

s Jpater. Pater de filie nuptijs si pactuz fecerit post eius mortē filie tutor vel curator nō pōt transigere: vt mutare qđ pater fecerat.

m Cilier. Mulier sui iuris ꝺstituta ⁊ maior: vel venia ꝑpetrata si arras recepit ⁊ nō copulat: in duplū teneꝫ Si minor siue ꝑ se: vel tu. vel cura. fecerit in simpluz. Si pat̄ vel mater: vel auus ⁊ maiores susceperint in duplū tenētur. hec vera si sine cā desistāt. si x̄o aliqđ ipedimentū emerserit aut sciebat q̄ recipit arras: ⁊ b̄ sibi imputet: si ignorabat reddat qđ suscepit. Et de b̄ idē in sponso qđ in sponsa dictū est q̄drupli pena reiecta: vt fuit olim nisi aliter sit ex pacto. cauꝫtio vero penalis interuenire non pōt.

Si rector ꝓuincie vel ad eum pertinentes sponsalia dederint. Rub.

In ptāte publica cōstitut⁹ seu positus vt rector ꝓuincie vel ꝑcōsul vel eius filius: vel ꝺsiliari⁹ aut domestic⁹ q̄ mlieri aut suis parentib⁹: aut ei⁹ tutori vel curatori pōt esse terribilis: si cuz ea sponsalia ꝺxit tenēt sponsalia. Sed si mulier velit postea penitere: b̄ sibi licebit: ⁊ arras nō reddet duplicatas: imo si fuit coacta cōtrahere arras retinet. Et si postea deposito officio mulier cū talib⁹ voluerit facere matrimoniū: bene quidē Et no. q̄ hic vocat arras pignora.

De donationib⁹ ante nup. Rub.

m Ltum. Sponse mee future dedi. c. contrarii cū ea mr̄imoniū: ⁊ dedit mihi in dotem illa. c. dicit̄ q̄ soluto matrimonio illa pōt petere act. de dote. sed si nō dedisset nisi tm̄. c. ⁊ ego cōfessus sum recepisse. cc. soluto mr̄imonio nō poterit repetere nisi. c.

s Jꝑfidi. Uoleba puellā quā dā vxorē ducere. ⁊ iō dedi munera parentibus suis: postea nolūt mihi illā dare: an munera que dedi repetere possim querit̄. nñ. q̄ sic.

p Ollicitatione. Pone casum vt in glo.

q Uod sponse. Erā ductur⁹ quādā in matrimoniū: dedi ei. c. sub tali cōditione vt eius fierent post ꝺctū mr̄imoniū: dicit̄ q̄ talis donatio nō valet. q̄ ante mr̄imoniū nolui in eā transferre dñium: ⁊ post ꝺctū mr̄imoniū nō possum ei donare.

e Aque. Quidā salutis sue immemor cū esset in hyspania voluit ibi quandā ducere vxorē: cū tm̄ in francia aliā vxorem haberet: ⁊ ꝓmisit huic scōe aliq̄d nomine dotis: an illō petere possit. Respōdetur q̄ non.

c Cm in te. Ea die q̄ quis vxorē ducit donat ei aliq̄d postea vult reuocare: dicēs donationē nō valere. quia inter maritū ⁊ vxorē non valet. mulier ecōtrario dicit: q̄ into

valet:q; nō accepit vt vroꝛ:ſed vt ſponſa:querit q̄d iuris ſit Rñdet impatoꝛ diſtinguēdo:an dedit vir cū iam vroꝛē domū duriſſet:t nō valet:aut anteq̄ eā duriſſet domū t valet. q; primo caſu nō cenſet adhuc vroꝛ:ſcōo vero ſic.

ſ Jcū. Titius ductur⁹ ſeyā in vroꝛē dedit ei.c. ante nuptias:hoc pacto:vt ſi cōtingeret matrimoniuz diſſolui ipſa illa centū redderet ſi matrimoniū diſſolutum eſt poterit heres titij illa centū petere.

s Jante. Titius maioꝛ.xxv.ānis dedit ſponſe ſue fundū aliquē in dotē:t eā induxit in poſſeſſiōez: vult postmodū illū fundū alienare:querit vtrū poſſit.dicit q; nō.ſi nō eſt appoſitū aliqō pactū:q; aliq̄ caſu reuerteret ad ipſuz vizt Cm. Donatio ꝓpter nup.legitime facta non poteſt reſcindi per reſcriptum principis.

s Jfilie. Titius filie ſeij ſponſe ſue mācipiū dedit.ſed etiā titio iumēta quedā liberalitatis cauſa dedit contracto matrimonio titius p vim abſtulit.dicit impatoꝛ q; iſte titius debet reſtituere id qō per vim abſtulit vroꝛi ſue.

s Jtibi. Sponſus ſponſe ſue res ꝓpꝛias donauit cōferendo in eā ſponſalitiā largitatē:poſtea ſponſus captus eſt ab hoſtibus:nunq̄d donatio ꝓpter hoc efficiatur irrita. Reſpondet q; non.

s Jmater. Mater ſponſe ſpōſo filie ſue donauit prędia:t eum in vacuā poſſeſſionē induxit: poſtea ſecute fuerūt nuptie:ſed tandē diuoꝛtio ſolute:nunq̄d mater poterit illā donationē reuocare. Certe nō.t hoc eſt verū in ſponſalitia largitate.ſecus in donatione ꝓpter nuptias.

d Erebus. Sponſus aliqs res ſponſe donauit:poſtea cepit ſpōſus creditoꝛes habere:nunq̄d creditoꝛes poterūt res illas a ſponſa reuocare. Rñ.q; nō.ſi nullo tempoꝛe eas obligatas habuerunt.

ſ Jcōſentiente. Sponſus filie mee de cōſenſu matris ſue mācipia matris in ſponſam ꝓtulit:ſecutis nuptijs eadē mancipia inestimata recepit in dotē:deceſſit maritus t ei mater extitit heres:mater vult offerre mancipioꝛ eſtimationē t ea reuocare:poterit ne. Certe non.

c Cm veterū. Olim ſi ſponſus dabat ſponſe:valebat donatio:etiā ſi nō fuerit cōpletū matrimoniū. hodie ſi ſponſus donat ſponſe:vel ecōuerſo ſemp intelligit dare ſub cōditione ſi matrimoniū ſequatur. Sed ſi ſpōſus donat ſpōſe t parentes ſponſi nolūt pficere matrimoniuz:tunc ſponſa nō tenet reſtituere donationē quā accepit: ſed ꝓmiſſam petere poteſt:Si vero pater ſponſe noluerit vt perficiat matrimoniū:tunc ſponſus t heredes ſponſi repetere poterunt qō donatū eſt. Jdē obſeruet qñ ſponſa donat ſponſo.

s Ja ſponſo. Si ſponſus dedit ſponſe diſtinguit:aut ītercenit oſculū:aut nō. Primo caſu ſi moꝛiat ſpōſus vel ſponſa medietas rerum donatarū remanet penes ſponſam:medietas penes heredes. Jn ſecundo caſu nō valet donatio:ſiue ſponſus ſiue ſponſa moꝛiat. Sed quid ecōtra ſi ſponſa donauit ſponſo:qō raro accidit. Certe hoc caſu ſi interuenit oſculū vel non:ſolida donatio reuocat.

m Jnoꝛibus. Mulier minoꝛ.xxv.anno.patre deſtituta recepit donationē tante q̄ntitatis que requirebat inſinuationē:nūquid donatio iſta ſine inſinuatione facta valebit. Certe ſic.

l Jberis. Paterfa.habuit primā vroꝛē: t ex ea ſuſcepit liberos t dotē lucrat⁹ eſt ex pacto:vroꝛe ꝑmoꝛtua nunquid tenet ſeruare dotē liberis primi matrimonij. Certe nō.ſi non cōuolat ad ſecundas nuptias. Jdem econtra eſt in muliere cui donata eſt donatio ꝓpter nuptias a viro.

s Jcōſtante. Mulier copulauit ſibi titiū in maritū:et paruam dedit dotē:t ille paruā donationē:an illa poſtea conſtante matrimonio poſſit augere dotē:vel ille donationē.t rñ.q; ſic. Jtem ſi illa vult augere dotē:ille donatō.facere poteſt:vt equalis ſit quantitas tā dotis q̄ donationis. Et pacta q̄ apponunt de nō reddenda dote;vel retinenda illa debebunt obſeruari in donatione t bona titij tacite erūt obligata p illa quātitate quā mulier adiecit:ab eo tempoꝛe quo aucta ē dos;t ſicut vir t vxoꝛ poſſunt augere dotē t donationē cōſtante matrimonio ita poſſunt diminuere:niſi in caſu.verbi gratia. Marit⁹ vel vxoꝛ ſuſcepit filios ex primo matrimonio:vult cōuolare ad ſcōm matrimoniū:tunc ſi vult mulier dotē vel partē dotis dare marito:non pōt niſi tantū det vnicuiq; filioꝛū quos ſuſcepit ex primo matrimonio q̄ntū dat iſti ſcōo marito.t hoc caſu mulier nō poteſt diminuere dotē in fraudē filioꝛū iure p̄ſumente contra eam qō aliud agat:t aliud agere ſimulet.pone enim q; mulier dedit cauſa dotis marito.c.ſi vult modo diminuere dotē non pōt.

s Ed iam. Hic dixit q; ſi mulier auxit dotem:maritus pōt augere donationē:t ſi vir non tenet alīquo debito:tunc poſſunt augeri donationes:vel de rebus mobilib⁹ Si vero maritus grauet ere alieno cū debeat augere dotez t donationē de rebus īmobilibus.q; tñ ſi mulier haberet p̄dia t res īmobiles t augeret dotē de rebus mobilibus non gauderet aliquo p̄iuilegio.

c Cm multe. Olim ſi donatio fiebat vltra quingentos ſolidos nō valebat ſine inſinuatione.q; ille q̄ donabat debebat notificare p̄ſidi t impetrare licentiā donādi vnde mariti decipiebāt vxoꝛes: q; nō inſinuabant dona. vt ſic ꝓ infectis haberent:t ſicut dos pōt cōſtitui cōſtante matrimonio:ita t donatio ꝓpter nup.que licz fiant ꝑſtante matrimonio:nō debēt dici ſimplices donationes:ſed ꝓpt nup. nō tamē debet donatio eſſe maioꝛis quātitatis q̄ dos. et ſi fuerint aliqua pacta inter vūm t vxoꝛē:puta de dote vel donatione lucranda:illa obſeruent.ſed ſi ſup dona.nō fiat pactū ſed ſup dote.ſic:tunc pactū factū in dote:intellige repetitū in donatione ꝓpter nup. Pacta tñ que fiunt de dote lucranda vel dona.intelligi debēt in partibus t nō in quātitatibus.verbi gra. Mulier dedit mihi dotē.xxx. t fecit pactū de dote lucranda:ꝓ tertia:t ego dedi ꝓ dona.xv. t fecit pactū ſimile vxoꝛi.habebo.x.ab ea t illa lucrabit.v. ſi autez mulier fecit mihi pactū de lucranda tertia parte dotis:t ego ō lucranda parte quarta dona.ꝓpter nupt.tunc illa tertia deducetur ad quartā. Jtē donatio ante t poſt mrimoniū poteſt inſinuari. Autentica.

d Os data. Lex codicis dicit q; marit⁹ pōt facere donationē:auth.ponit ei neceſſitatē facere donationez:t mulier ſi velit ſoluere dotē:t maritus eam nolit accipere poteſt eam cōſignare t deponere coꝛā iudice:t coꝛā teſtibus dicit mulier ſe eſſe paratā ſoluere ſcōm pactū qō fecit de lucranda donatione.

n Cnc. Lex codicis dicit q; cōſtante matrimonio pōt dos minui. Jſta auth.coꝛrigit dicens q; hodie iſtud eſt ꝓhibitū.ſcōo dicit q; maritus vel vxoꝛ tenet dare vni filioꝛum primi matrimonij tñi q̄tū dat vir mulieri:vel mulier viro,t ſeq̄tur Autentica eo decurſum.

e O decurſum. Lex antiqua dicit q; marit⁹ debet inſinuare donationē. Auth.dicit q; nō eſt neceſſe vt inſinuetur ſiue maritus fecerit donationē in vxoꝛē ſiue ecōuerſo t qō dicti nō eſt neceſſe vt inſinuetur.verū eſt quo ad mulierē q; ſi vxoꝛ fecit ei pactū de lucranda dote;maritus petere nō pōt dotem ſi non eſt inſinuata.

De nuptijs. Rub.

c Um de nuptijs Mulier quedā hēbat filiā minoꝛē.xij.anno.cuius malicia ſupplebat etatē:eratq; thoꝛi matura.vnde mr t tutoꝛ illius puelle impuberis tractabāt de marito ei tradendo:ſuper quo eligendo fuerunt diſcoꝛdes:querit quid h̄ caſu agendū ſit. Rñ.q; recurrendū eſt ad p̄ſidē ꝓuincie:t ille qui ſibi iuſtioꝛ videbitur p̄feret in nubendo cū puella.

s Jnuptijs. Filiaſa.cōtraxit nuptias cōſentiente patre:pater in inſtrumēto dotali nō ſe ſubſcripſit:nunq̄d nuptie ſunt legitime contracte.rñ.q; ſic.

l Jbertū. Libertus nō pōt cōtrahere nuptias cuz patrona vel patroni filia;vel cōiuge vel nepte.vl' ꝓnepte t ſi cōtraxit:nuptie non valent,vñ de hoc poterit accuſari;t ſuſtinebit penas iudicantis.

a Iberi. Filius tuus illã que fuit tua cõcubina:in vxo rem ducere nõ põt,ꝛ si cõtra fecerit:stupꝛũ cõmittit:ꝛ,l. iulia de stupꝛo tenetur.

s Jvt ꝓponis. Titius patre suo sciente ꝛ nõ cõtradicente cõtraxit matrimoniũ cũ berta ex qua ꝓcreauit filiũ:nunq̃d iste filius erit auo suo iustus nepos. Rñ.ꝙ sic, et eum agnoscere tenetur.

e Tsi cõtra. Si pses ꝓuincie durante suo ꝓsidatu cõtraxit nuptias cũ sibi subdita:ille nuptie nõ valent,ve rũtamẽ si sponsa deposito officio remansit in eadẽ voluntate nouo cõsensu interueniente legitimũ erit mꝛimoniũ ſm cõ filium pauli pꝛudentissimi.

i Mcopulandis. Si puella est adulta:ꝛ agit̃ de nup. ꝓsentibus cõtrahendis:voluntas puelle si eã vult exꝓimere:requiritur nõ curatoꝛis:cuiꝰ officiũ est administrare:non nubere:nec requiritur cõsensus ꝓpinquoꝝ suoꝝ.

s Jvt ꝓponis. Filia mea habebat maritũ cũ quo cõtraxerat matrimoniũ me cõsentiente:tandez cõquesta de marito suo fuit celebꝛatũ diuoꝛtiũ: postea recõsiliata est suo marito me inuito:cui cõpetit repetitio dotꝭ querit̃. rñ.ꝙ tibi patri,ꝙ sicut filia tua te inuito nõ potest matrimonium cõtrahere:ita nec marito reconciliari.

s Jvicinis. Cõtraxi matrimoniũ cũ berta nullis cõfectis dotalibus instrumẽtis:postea mihi nati sunt filij ex ea:nõ feci natalia instꝛa filioꝛum cõscribi: an sit legitima vxoꝛ:ꝛ liberi ex ea nati legitimi q̃ritur. Rñ.ꝙ sic.

c Cm te. Si aliq̃ nõ est filia senatoꝛis:sed vxoꝛ:si moꝛ tuo senatoꝛe nubit homini inferioꝛis honoꝛis: desinit clarissima esse.

s Jinuita. Si mulier tua volens aut inuita:a parentibus suis te inuito detinet̃:adi pꝛesidem ꝓuincie qui eos coget vt patiant̃ eam ad te redire.

n Ec filiũ. Filius nõ põt cogi a patre inuitus vxoꝛem ducere,similiter ipse inuito patre non debet sibi vxorem eligere.

n Ecꝫ sine. Si inter me ꝛ mulierez instrumentũ dotale conscriptum est:ꝛ ego nõ cõsensi in eam per verba de ꝓsenti:non sufficit dotale instrumentũ ad cõsũmationez matrimonij,ꝛ licet sit matrimoniũ cõtractũ:nõ pꝛopter hoc exigitur instrumentũ dotale.

n Ecꝫ ab initio. Sicut aliquis ab initio nõ cogitur inuitus cõtrahere matrimoniũ:ita cõtracto matrimonio si diuoꝛtio dissoluitur:nõ cogit̃ reconciliare.

v Xoꝛem. Patronus regulariter libertã suã in vxoꝛẽ accipere potest:nisi patronus esset de his ꝓsonis que ꝓhibentur contrahere cuꝫ liberta:puta qꝛ senatoꝛ vel senatoꝛis filius.

s Ed nouo. Si liberã mulierẽ cũ qua nõ ꝓhibeoꝛ contrahere domi teneo:videoꝛ eã in vxoꝛẽ retinere;nisi ab initio ꝓtester ꝙ teneo eam vt cõcubinã.vt.ff.e.l.libere. Sed si senatoꝛ tenet libertã in domo sua:nunq̃ ꝓsumit̃ sua vxoꝛ: nisi inueniat̃ dotale instrumentũ in quo cõtineat̃:ꝓfiteoꝛ me accepisse a tali muliere tm̃ in dotẽ:cum qua matrimoniũ cõtraxi.Et est casus in quo requirit̃ dotale instrumentũ cõtra hoc qd̃ dicitur.s.e.l.cum te.

p Atrem. Titius filiã suã exposuit.i.in locũ publicum pꝛoijci fecit:ego misericoꝛdia motꝰ eã filiam nutriẽdã suscepi:ita ꝙ adulta facta est:nuncvolo ꝙ filia titij nubat filio meoꝛ:titius nõ vult:an omẽs sumptus quos feci in ea nutriẽda potero a titio recuperare querit̃.rñ.ꝙ sic.vñ q̃uis pietas videatur inhibere repetitionẽ:tñ qꝛ non vult ꝙ sua filia nubat meo filio:sumptus factos recuperabo.

n Emini. Hec lex ponit inter quas personas nuptie sunt ꝓhibite,Et certe inter ascendẽtes ꝛ collaterales Jtem inter affines.

v Jdue. Si mulier aliqua est vidua:ꝛ habens patrem sit emãcipata:vel in poſestate pr̃is:ꝛ est infra.xxv.an, si vult cõtrahere nuptias:debꝫ cõtrahere cũ patris volũtate.Sed quid:filia vidua vult sibi eligere vnũ maritũ: pater vult aliũ,Certe si eque bonꝰ sit ille quẽ vult eligere mulier si cut patris stabitur iudicio mulieris.Sed q̃d si mulier vidua nõ habeat patrẽ:ꝛ tractatur de eligẽdo mulieri maritũ quoꝝ cõsensus requirat̃ querit̃.rñ.agnatoꝝ ꝛ cognatoꝝ qui non sunt ei successuri ab intestato.qꝛ isti nõ videnť suspecti.

c Elebꝛandis. Licet inter ascendẽtes ꝛ descendentes ꝛ collaterales nuptie sint ꝓhibite:tñ inter cõsobꝛinos nuptie sunt ꝓmisse.Sunt añt cõsobꝛini ex duobꝰ fratribus natꝰ:sicut cõsoꝛoꝛini ex duabus soꝛoꝛibus nati. Hec lex hodie nõ seruatur iure canonico.

i Mcõiunctione. Si filia q̃ est in potestate pr̃is vult ducere nuptias:debet cõtrahere cũ volũtate patris,sed si est sui iuris ꝛ est destituta patre ꝛ matre non requirit̃ cõsensus eoꝝ:sed suiꝑ ius,sed si nõ vult declarare suũ arbitriuꝫ tunc recurritur ad ꝓpinquos.

a Calligato. Medũ plebei possunt ꝯtrahere nuptias sine dotalibus instrumentis:ĩmo ꝛ milites.

s Jdonationũ. Quidã cõtraxit matrimoniuꝫ cũ aliq̃ muliere:nec donauit ei ꝓpt̃ nuptias:nec fecit fieri dotale instrm̃:ꝛ pompã nuptiarum dimisit;ꝓpterea nõ deficit matrimoniũ ꝛ nihilomin9 liberi suscepti erunt legitimi.

i Operialis. Sicut deus miserẽt hominib9;ita pꝛinceps vult ꝓuidere subiectis ꝛ eis misericoꝛdiã impartiri.dicit ergo ꝙ si mulier in meretritio degẽs penitere voluerit:poterit postea nubere cui voluerit:dũ tamẽ interueniant dotalia instrumẽta:nec vocabit̃ postea scenica:ꝛ filij nati legitimi erunt:ꝛ succedũt ex testamẽto:vel ab intestato:nec nocet eis si nõ nubant ex quo eis permissuꝫ est nubere:qꝛ eis filij postea suscepti succedũt:ꝛ licet mulier nõ petat pꝛiuilegiũ sed a pꝛincipe ei cõcedat̃ munda erit. ꝛ filie postea suscepte scenice nõ dicent̃:sed iam nate ipetrare possunt pꝛiuilegiũ ꝛ nubere cuicũq̃ voluerint interuenientibus instrumẽtis:filie etiã nate ex ea que in meretritio vsq̃ ad moꝛtẽ perseuerauit post moꝛtẽ matris poterũt pꝛiuilegiũ impetrare.Jtẽ cõtrahi potest mr̃imoniũ inter dispares.qꝛ clarissim9 poterit accipere spectabilẽ in vxoꝛẽ:si interueniant dotalia instrumenta Jtem hec lex locũ habet in ꝓteritis negotijs.

q Quod eis. Hec aut.nõ coꝛrigit.l.codicis sed addit ei vñ.l.codicis dicebat ꝙ mulier ipetrabat vt possꝫ contrahere nuptias interuenientib9 dotalib9 instrumentis. hec aut.dicit ꝙ si mulier scenica iurauit nõ relinquere illã vitam ꝛ vult postea penitere:potest hoc facere nec deserendo illaꝫ vitã deierauit.qꝛ tale sacramentũ est illicitũ.

m Aximis. Jn.l.codicis dicebatur Si mulier scenica impetrauit a pꝛincipe ꝙ posset ꝯtrahere nuptias:poterit cõtrahere dotalibus instrumentis interuenientib9,hec aut.dicit que sunt persone q̃ debent cõtrahere nuptias cuꝫ dotalibus instrumẽtis. Mã regulariter inferioꝛes psone possunt cõtrahere nuptias sine dotalib9 instrumẽtis. Fallit in maximis personis decoꝛatis dignitate:ꝛ certe alie psone solo affectu nuptias contrahunt exceptis barbaris.

s Ancimus. Si ꝓmitto mulieri darevl̃ facere sub his verbis:cũ nuptias cõtraxerit:nõ intelligimus cũ est viripotens:sed cũ venerit ad actũ nuptialẽ.

s Jfurioſi. Hanc.l.habetis.s.de epiſ.audi.l. tã demẽtes.ꝛ vult hec.l.hoc dicere.Sicut filiꝰ ꝛ filia mente capti possunt nuptias cõtrahere:ita filius furioſi. Sꝫ quomodo hoc potest esse cũ in nuptijs filij requirat̃ consensus pr̃is Rñ.ꝙ debet cõtrahere cũ cõsensu curatoꝛis mentecapti et ꝓpinquoꝝ:ꝛ de eoꝝ cõsensu debebit dos ꝛ donatio cõstitui arbitrio rectoꝛis ꝓuincie:vel arbitrio epi loci.ꝛ ꝑ isto cõ filio siue scriptura:non debet furioſus aliquid dare:qꝛ non debet amplius affligi.

s Jquis. Si ego nutriui aliquã puellã ancillã vl̃ liberam:vel aliq̃ nutriuit me;ego cum illa nõ ꝓhibeoꝛ nuptias cõtrahere,quia licet ad illã habeã affectionẽ: non tamen ꝓhibentur nuptie inter me ꝛ illã:eam tm̃ quã suscepi de sacro fonte ducere non possum.

s Ancimus. Olim masculus qui habebat.lx. annos ꝓhibebat̃ nuptias cõtrahere, similiter mulier habẽs quinq̃ginta annos;sed hodie ꝙ Justi,hoc coꝛrectũ est.

s Jliberta. Si liberta est vxor alicui⁹ qui postea senator efficitur:nō ꝓpter hoc debent nuptie dissolui.nam felicitas casus mariti nō debz esse damnosa vxori. ab initio tamē senator nō pōt cōtrahere matrimoniū cū liberta. Secūdo dicitur:q̄d si pater mulieris que nupsit liberto nō erat senator:postea effectus est senator:nunq̄d dissoluitur matrimoniū ex eo q̄ non licet filie senatoris nubere liberto. Respondetur non.

¶De incestis nuptijs. Rub

l Jberta Patronus cū sua liberta matrimoniū cōtraxit:postea liberta ipso iuito a se discessit & alij nupsit:an hoc facer potuit querit̄.rñ.q̄ non.& si alteri nubit:non erit sua vxor.

n Eminē. Jn hac.l.p̄cipit imperator q̄ nullus subiect⁹ romano iperio habeat duas vxores:& si habeat vnaz de iure:aliā de facto:vltime nuptie sunt inutiles:& eoipso ip se efficitur infamis.

c Cum ancillis. Si liber homo velit ancillaz ducere in vxorē:de iure hoc esse nō pōt.cū ea tñ posset esse cōtuberniū. Item decuriones nō possunt cū ancillis cōtuberniū cōtrahere:& si cōtra fecerint dam in aliqua villa vel predio si quidē fecerit ꝓcuratoribus dñi nescientibus:mulier damnatur in metallū:decurio damnat̄ in insulā si fuerit sui iuris omnib⁹ bonis suis cōfiscatis:si non habebat aliquos propinquos ab intestato. Si aūt fecerint ꝓcuratorib⁹ dñi scientibus:ipsi damnant̄ in metallū. Si aūt domin⁹ fundi sciuerit & pmiserit:si patit̄ fieri in predio rustico:q̄ sunt in illo pdio vna cū predio cōfiscant̄. Si aūt patit̄ fieri in pdio vrbano: qz facinus cōtra parentes domesticos cōmissuz est:pena augetur.qz dimidia pars bonoz suorū cōfiscatur.

q Ci contra. Jn hac.l.dicit̄ que pena iponitur ei qui incestas nuptias & inutiles cōtrahit. Et dicit q̄ si aliquis cōtrahit nuptias cōtra legū p̄cepta vel ꝯstitutiones principū:ille nuptie non valent:& dos data & donatio ꝓpter nuptias debent confiscari.nam & dos & donatio aufertur accipienti vt indigno:& fisco applicat̄. Fallit si maritus vel femina vel vterq̄ eoruz acerrimo erroze facti ꝓhibitas nuptias ꝯtraxerūt:quo casu nec dos nec donatio ꝓpter nuptias publicant̄. Itē fallit si vir vel mulier sunt minores.xxv.ann.qō est verū si cum puenerint ad.xxv.an.ipsi facientes ꝓhibitas nuptias dissoluerint.alꝫ dos & donatio ꝓpter nuptias confiscantur.

f Patris. Jn.l.ista dicit̄ q̄ quis nō potest eā ducere in vxorē que fuit vxor fratris sui. Item si aliq̄s habuit vnā sororem:nō potest aliā ducere prima mortua.

s Jquis. Aliq̄s cōtraxit incestas nuptias nō amittit bona dum viuit:sed filie illegitime erunt:nec pater eis aliqua dare debet:nec in testō nec interviuos:nec per se nec per interpositas personas:& dos si qua cōstituta est cōfiscabitur.& si cōtrahens incestas nup.testiū faceret: nō pōt relinquere extraneis:filijs tamē quos suscepit ex primo mrimonio pōt relinquere & nepotibus & ꝓnepotib⁹ patri & matri & auo & auie:fratri & sorori.si tñ aliquis eoz cōsiliuz dederit vt cōtrahat̄ tale matrimoniū:non habebit aliq̄d de hereditate:sed ille qui est in secundo gradu. Auc̄.

i Incestas. Lex codicis dicit q̄ qui incestas contrahit nuptias retinet bona.Auc̄.corrigit:dicens q̄ bona illius cōfiscant̄:si nō habet filios.alioquin substantia ei⁹ deuoluitur ad filios:& pater debet ali a filijs. & si miles erat q̄ tale cōtrahit matrimoniū:amittit cingulū:& mittet̄ in exiliuz si vilis est:verberabitur.

e Ꝯpleru. Auc̄.incestas dicit q̄ substātia patris defertur filijs.Auc̄.hec addit dicens q̄ filijs natis de incestuoso matrimonio nō est danda patris substantia nec ab eo ali debent.

h Cmilem. Senator vel filius senatoris ꝓhibet̄ contrahere nuptias cū humili psona:vt puta cū ancilla aut eius filia cū scenica aut ei⁹ filia:aut cū illa que lenociniū exercet.

l Jcet. Jn.l.ista dicit̄ q̄ in terra egipti erat talis lex q̄ si ꝺrā matrimoniū p verba de p̄senti cuz sorore vna: si ante cōtractū matrimoniū volebā cōtrahere cū alia sorore poteram hoc facere. Sed hec lex hodie est correcta.

a Bincestis. Jn hac impator reprobat leges & constitutiones quoruūdā vsurpatorū romani imperij:q̄ suis legibus & cōstitutionib⁹ incestas nuptias cōtrahi permiserunt.vñ imperator omnes.ll.& cōstitutiones tyranni tollit & p̄cipit incestas nuptias non ꝓtrahi;etiā ex auctoritate imperialis rescripti.

¶De interdicto matrimonio. Rub.

f Enatuscōsulti. Tutor vel eius filius per senatusconsul.ꝓhibet̄ ꝺhere nuptias cū pupilla sua:nec excusat̄ p̄textu rustici

c Cm ꝓponas. Cōtraxi matrimoniū cū aliq̄ statis muliere ex qua suscepi liberos:ista erat minor.xxv.an. postea pater me⁹ fuit ei datus curator:nunq̄d matrimoniuz dissoluitur. Certe nō.sed vt omne scrupulū cesset:dandus est ei alius curator.

l Jbertinū. Libertus qui fuit tutor filie patroni:ꝓhibetur illā ducere in vxorē finita tutela:& etiā fili⁹ eius.

c Cratorē. Ponam⁹ q̄ fui tutor aut curator alicuius adulti:nunquid filiā meā isti adulto potero matrimonio copulare. Quidā dicebāt q̄ nō.sed falso suadebant:qz nō timebit pupillus ab vxore & herede vxoris reposcē rōem

s Jpatris. Lex ista cōtinet mentē totius tituli. Et dicē si fui tutor alicui⁹ puelle:ipsa nō pōt mihi nubere vel filio meo anteq̄ reddā ei rōnem administrationis tutele.itez nec adhuc pōt nubere si est infra.xxv.annū:vel infra tempus in quo petitur restitutio.

s Jtutor. Jmpetraui rescriptū vt possim ducere vxorē adultā:cui⁹ fui tutor:an possim querit̄.rñ.q̄ sic. Si autem sine rescripto eā durerim ero infamis:nec dos data repeti potest.

s Jquis. Licet ille qui in veritate fuit tutor vel eius filius ꝓhibet̄ cōtrahere nuptias cuz illa cui⁹ fuit tutor:nō tñ ille qui gessit negotia pupille aut eius filius.

¶Si quacūq̄ ꝓditus potestate. Rub.

s Jquis. Rector ꝓuincie vel iudex ordinari⁹ alicuius loci voluit habere aliquā in vxorem:& cū ipsa recusaret.sibi & suis parentibus minacem terroꝛē intulit:qua pena sit pueniend⁹ querit̄.rñ.q̄ patitur penā.x.lib.auri:& p̄uat̄ dignitate sua: quā infra biēniū recuperare non poterit. Et hoc casu mulier poterit recusare & vicariū si fuerint in eodē delicto.alias non.

¶Si nuptie ex rescripto petant̄. Rub.

q Jdam. Jn.l.ista ꝓhibet imperator cōtrahi ꝓhibitas nuptias:& iponit ei qui cōtrahit penaz. Ultra dicit q̄ filij nati ex eis nuptijs nō erunt legitimi. Si tamē q̄s impetrauerit rescriptū q̄ si cōtraxerit sponsalia cū aliqua ꝓhibita cui dederit arras:q̄ arre sibi restituantur:hoc casu valebit rescriptū.

n Efandissimum. Si aliq̄s impetrat a p̄cipe vt possit cōtrahere nuptias cū filia sua:nō debet concedi alicui tale rescriptū:& si concedatur non valet.

¶De secundis nuptijs. Rub.

s Jqua. Si mulier marito mortuo nubat infra annū luctus sit infamis & secundo viro pōt dare in dotē nisi tertiā partez bonoz suorū nec in testō relinquere. Itē nec ex testō alicuius aliquid capere posit:vel iure legati:vel institutionis:& ea que auferunt̄ mulieri dantur heredib⁹ illius testatoris;& nō dant̄ fisco. Sive

ro marij? prior aliquid ei relinquerat:auferet mulieri: ꝛ applicabitur aliqs de cognatione primi viri:vt filio ꝛ filie secũ do nepoti mariti.tertio patri ꝛ matri. quarto auo auie. quinto fratri ꝛ sorori.post illos vocat fiscus.poterit aũt succedere agnatis vsq; ad tertiũ gradũ:siue ex testõ siue ab intestato:vltra non.ꝛ sic habes ex hac.l.v.penas q̃ imponunt mulieribus cõuolantibus ad scõas nuptias infra annũ luctus Sed hodie fm cano.impune infra annũ luctus nubere pñt.

h Idem. Addit legi aut.q; sicut mulier que parit infra annũ luct?.v.penis punit sic mulier q̃ pepit post.x.mẽses infra annũ ex alio q; ex marito eisdẽ penis punit: sic punitur illa que suscepit tutelã filioꝝ suoꝝ:ꝛ iurauit nõ cõuolare ad scõas nuptias q; diu filij essent ipuberes ꝛ anteq; redderet rõnem administrationis ꝛ peteret filijs tutorẽ relicto sacramento secundo nupsit.

s Iq̃. Si mulier infra annũ nubat infamis sit ꝛ amittat q̃cq̃d habuit a marito vel in testõ:vel p don.int vinos

f Emine. Supiores leges dicũt qualit puniat mulier q̃ intra tps luctus nubit:hec loquit qualiter punit illa q̃ nubit post annũ dimissa affectione liberoꝝ. ꝛ dicit q; talis mulier quicq̃d habuerit ex primo marito:siue in testõ siue inter vinos reseruabit filijs pmi matrimonij:nec poterit aliquid alienare.ꝛ si alienet cogef restituere tm̃ ỏ suo ppio remanente vsufru.apud eundẽ virũ. Item si q̃s de filijs primi matrimonij decedat:poterit succedere filio: id tm̃ qỏ pcepit de successione debꝫ restituere filijs primi matrimonij. Si vero aliqui filij nõ sunt ex pmo matrimonio: q; oẽs decesserũt quicq̃d iuris pcepit ex successione filij vel filioꝝ plenο iure habebit. Autentica.

i In donatione. Aut.ista addit ad.l.codic. Mã.l.C.dicebat q; si mulier cõuolat ad scõas nuptias:pdit donatõeꝫ ppter nuptias:ꝛ pdit lucrũ quiuscũq; donatõis. Sed hec aut.addit ꝛ dicit q; si marit? nõ dedit donationeꝫ ppter nuptias mulieri:sed aliqs p viro dedit:illud lucrũ perdit q̃tũ ad ppetatẽ si cõuolat ad scõas nuptias. Sequit aut.lucrũ

l Crũ. Hec aut.corrigit.l.C. Nam.l.C.dicebat:si mulier cõuolans ad scõas nuptias:post annũ dimissa affectione filioꝝ lucrata est aliq̃d ex pmo matrimonio: illud lucrũ põt diuidere inter liberos primi matrimonij: vel oib? viriliter:vel cui elegerit.sed hoc hodie est correctũ:ꝛ vult h̃ auten.vt lucrũ. per ipsaꝫ.l. diuidat inter liberos equaliter:non aũt vult q; mater hẽat licentiã diuidendi. seq̃ aut.ex testõ.

e Ex testõ. Lex codic dicit q; mulier põt succedere filio suo:sed non dicit qualiter:qỏ aperit aut. q; succedit ex testõ sicut quilibꝫ instituꝫ:ꝛ ab intestato.ꝛ si fili? habuit aliqua bona a patre:mulier nõ habebit nisi vsufr.in alijs que habuit fili? nõ a patre:hꝫ mulier plenuꝫ ius. hoc tamẽ ita si mater nõ inueniat ingrata erga liberos.

s Ed ꝛ si q̃s. Lex codicis dicit q; quicq̃d pcepit mulier ex primo matrimonio quocũq; tpe cõpellet reseruare filijs primi matrimonij.hoc aũt in donati.ppter nup.distinguit:aut pacta est mulier de lucranda donatõe: aut nõ.si nõ restituet eã filijs. Si vero sic:nõ semper restituet. q; pone q; fit pacta de lucrãda tertia parte donatiõis si marit? decederet sine liberis.si liberis existentib? pacta est de lucrãda donatiõe tota:mortu? est marit? existentib? liberis:ꝛ ita extitit cõditio.habet ergo mulier totã donationẽ pleno iure:ſꝫ pactũ cõuolat ad scõm matrimoniũ. ꝛ ita amittit ppietatez:si aliqs ex filijs primi matrimonij sine filijs decederet: mulier succederet ei in tertiã partẽ eius ptis q̃ cõtingebat filiuꝫ ex donatione:alie due partes dant heredib? defuncti:ꝛ si mulier aliq̃d de reb? illis alienauerit p tertia parte cõfirmatur alienatio.sed si esset filio suo heres in totũ: confirmaret alienatio in totum.

c Cm. Sicut mulier cogit restituere quicq̃d habet ex primo matrimonio filijs primi matrimonij:ita debet restitui filijs scõi mrimonij quicq̃d habet ex secũdo mrimonio: q; si nõ habeat filios ex scõo mrimonio:habebit pleno iure:ꝛ ea poterit relinquere cuicũq; voluerit.

g Eneraliter. Sicut mulier cõuolans ad scõm mrimoniũ cogit reseruare quicq̃d pcepit a pmo marito filijs primi matrimonij:ita vir cõuolans ad scõm matrimonium omnia que habuit ex prima vxore cõpellit relinquere filijs primi matrimonij:ꝛ filij habẽt dominiũ illarũ rerũ:ꝛ si mortuo patre res ab aliquo possidentur:filij eas possent vendicare si extant:ꝛ si nõ extarent res:haberent cõdic.sine causa. pater aũt dũ viuit possidebit res illas:ꝛ in morte relinquat filijs suis sicut vult:nec eas alienat. Itẽ filij primi matrimonij possunt petere ea que pater vel mater lucrati sunt ex primo matrimonio siue velint habere hereditatẽ patris vel matris prius decedentis siue non:adire non debẽt hereditatẽ illius qui posterius mortit. Si aũt vir vel mulier ad mrimoniũ scõm cõuolat:potest facere de rebus illis ad arbitrium suum quas habuit ex primo matrimonio.si tamẽ nõ alienarent:filij post mortẽ parentũ poterũt vendicare.

h Eres. Lex codicis dicit q; filius poterit petere ea que pater vel mater lucratus est ex pmo matrimonio ꝛ si nõ adeat hereditatẽ patris vel matris qui posterius decessit. Hec aut.corrigit hanc distinctioneꝫ:dicens q; filij debent habere res siue velint adire hereditatem parentũ siue non. Autentica.

v Xore. Lex codicis dicit q; mater conuolãs ad scõm matrimoniũ non põt alienare res quas habuit ex primo matrimonio. Aut.cõfirmat hoc modo.q; si marit? aliq̃d lucratus est ex dote cogitur seruare filio siue conuolet ad secundũ matrimoniũ:siue nõ.ꝛ si mulier aliquid lucrata est ex donatione ppter nuptias a marito:compellitur reseruare filio siue cõuolet ad secundas nup.siue nõ.ꝛ predicta habent locum non solũ cũ matrimoniũ vxoris vel mariti soluitur:sed etiam si diuortio. Nam quedã est cõstitutio que loquitur super his lucris. Autentica.

s Item tamẽ. Aut.hec cõtinuatur cũ superiori.l.ꝛ dicit q; mater que nõ cõuolat ad scõm matrimoniũ: potest habere virilem portionẽ cum filijs suis in donatione ppt nuptias:et idem in patre.

h Ac edictali. Superiores leges loquunt qualiter puniatur mulier ꝛ vir secũdo nubentes in rebus quas lucrati sunt ex primo matrimonio:cũ cõuolant ad scõm matrimoniũ:mulier nec in vltima voluntate nec inter vinos potest plus secundo marito dare vel relinquere q̃ det vni ex filijs primi matrimonij. Idez est in auo ꝛ in auia.si vero plus detur secundo marito:vel scõe vxori qỏ plus datũ est nõ valebit. Item mulier ppietatẽ eorum que lucrata est a primo marito perdit vsufru.tantũ retinet in rebus imobilibus.mobiles vero res estimabuntur:ꝛ habebit vsufru.si satisdet fm formã hic positam.alioquin res remanebunt penes filios:ꝛ filij satisdabunt matri de tertia parte centesime estimatõnis soluenda matri:que ostituit pro rebus quas mater lucrata est:si nec filius nec mater det fideiuss.mulier habebit vsufru. ꝛ bona mulieris tacite erunt obligata p rebus illis. ꝛ si nec vir nec mulier conuolet ad scõas nuptias alienare poterũt ea que habent ex primo matrimonio. sed si nõ alienant filij prioris matrimonij mortuis parentib? vendicabunt:licꝫ hereditatem parentũ non adierunt.

s Ed si auruꝫ. Lex codicis dicebat q; in omnbus reb? mobilibus:si mulier volebat dare fideiussores de reb? restituendis filijs cum moreret:poterat illis rebus vti ꝛ frui Hec aut.corrigit.l.codicis in aliquo ꝛ dicit q; si mulier acceperit centũ in donationeꝫ ppter nuptias in auro: ꝛ premortuo marito ea.c.lucrata sit:si ad secũdas nuptias postea cõuolauerit:dicta centũ a filijs primi matrimonij etiã datis fideiusso.non exiget. Sed filij prestabunt cautionẽ de prestãda tertia parte centesime illius auri.

i In quibus. Si pater vel mater ad secũdas nuptias conuolauerint:lucra que habet ex primo matrimonio cogitur reseruare filijs primi matrimonij.si non sunt filij restituet nepotibus:ꝛ non fratribus defuncti si quis ex filijs decesserit.

s Jquis. Si pater vel mater ꝺuolauerit ad scȯm matrimoniũ cogitur reseruare filijs ex primo matrimonio Et si nõ supersint restituet nepotib⁹:nõ fratribus. ¶Illud Si pater vel mater non cõuolet ad scȯm matrimoniuz: potent alienare siue specialiter cõcedat: puta legata faciendo siue generaliter instituẽdo heredẽ.ꝛ si non alienauit:filij poteruntvendicare:etiã si non adiuerint hereditatẽ patris aut matris post decedentes.satisdaretamẽ debent hereditatez patris vel matris qui posterius decedit. ¶Talem. Hic.S. sic cõtinuaꝯ.in superioribus dictũ est ꝙ filij primi matrimo. possunt vendicare ea que pater vel mater habuit ex primo matri.ꝛ si non adiuerant hereditatem patrisvel matris.sed hec licentia nõ cõceditur filijs secũdi matri.qz nõ possunt vẽdicare in totũ lucra que habuit pater vel mater ex scȯo ma. sed ꝑ parte filij primi matrimo.vẽdicant. ¶In illo. Sicut omnia bona matris:ita oĩa bona patris tacite sunt obligata filijs ꝑ his que pater lucrat⁹ est ex primo ma. ꝛ pro alijs rebus que ad filios pertinent. Nuꝯ.

n Vnc. Lex codicis dicit ꝙ pater videꝯ alienare si aliquẽ instituat.ꝛ sic generaliter hec auꝯ.corrigit.qz nisi spãliter cõcedat alicui lucra que habet ex primo matri.ꝑsumitur cõseruare talia lucra filijs primi matrimonij.

q Vonia. Mater non põt plus dare secundo marito ꝙ dat vni ex filijs primi matri.ꝛ si dat plus non valet qz reseruabitur filijs primi ma.vt.ſ.e.hac edictali. hec.l.corrigit illam:dicẽs ꝙ id qõ plus datum est pertinet tam ad filios primi matrimo.ꝙ secũdi. Si vero mater sine causa repudiauit patrẽ lucrabiꝯ pater dotẽ ꝛ compelletur filio eam reseruare.

a De eos. Lex codicis dicit ꝙ lucra ꝓueniunt filijs ꝑoris matrimonij ꝛ scȯi.Hec auꝯ.addit ꝙ si ꝗs decedat relicta sobole:poterit ad eã qõ ad eũ ꝓuenit transmittere.

c Vm. Si mater vel pater cõuolat ad scȯm matrimonium nõ põt plus dare secundo marito vel secunde vxori ꝙ vni ex filijs primi ma.vt dicit lex leonis ꝟ distinguit ꝟ lex.qz aut filij sunt ingrati:aut non. Primo casu locũ nõ habz hec lex leonis.secundo casu sic.qz non repellunꝯ.

¶Si secundo nupserit mulier. Rub.

f Jvsufructum. Si vir vxori sue vsumfruct. rerũ suaz relinqueret in vltima voluntate:ꝛ illa ad scȯas nuptias cõuolauerit an vsufruc.retinere possit queriꝯ.dicit ꝙ non.sed filijs restituet:ꝙ si filius fuerit impubes:ꝛ ꝓpter etatis imbecillitatẽ vsufruc.nõ petierit:nec tutorẽ habuit:ꝛ mater vsufruc.vsurpauerit:rem cũ fructibus quos percepit restituet:vsufru.rerũ donataz ante nup.suã obtinente firmitatẽ.

h Oclocũ. Lex codicis dicit ꝙ si marit⁹ reliquerit vxori vsufructũ:perdit illũ si ad scȯas nuptias cõuolauerit.hec auꝯ.distinguit:aut vir dixit expresse ꝙ perdat si ad secunda vota migrauerit: ꝛ perdet:aut nihil de hoc dixit:ꝛ nõ perdet:licet secundo nubat.

¶De dotis ꝓmissione. Rub.

f Rustra Si paterfa.ꝓ filia sua in genere dotez ꝓmittat:nec reddit:nec de tali ꝓmissione dotis generali cõficiꝯ instrumentũ:an marit⁹ eã petere possit queriꝯ.dicit ꝙ nõ.ꝛ ita dos generaliter ꝓmissa puta dicendo sic.ꝓmitto dotem:peti nõ põt.

s Jpro. Pater ꝓ filia.c.nomie dotis ꝓmisit ꝛ vsuras si sua die nõ soluerenꝯ:si aliquo tẽpore vsuras nõ solverit:an postea sit cõpellendus queritur.rñ.ꝙ sic.

s Jcum. Si pater ꝓ filia marito non certã dotem:sed qualẽ ipse arbitratus esset ꝓmisit:nec stet placitis cõdic.certi ex stipu.cõpelletur eam declarare.alioquin recurreꝯ ad arbitrium boni viri.

s Jvoluntate. Pater ꝓ filia.c. dedit noie dotis. fecit confici instrumentum quo cõtinebatur maritũ fuisse cõfessum se recepisse.cc.tacite videtur pactũ de dãdis.ꝛc.ꝛ ea maritus petere potest.

s Jꝑte. Pater ꝓ filia ꝓmisit dotẽ marito filie: ꝛ decessit:an heredẽ patris filia ꝓ dote cõuenire possit ꝗritur.dicitur ꝙ non.sed maritus.

a Dexactionẽ. An dotis cõuentio stipulatione nõ interueniẽte:ꝛ ita nudo pacto fieri possit: queriꝯ.dicitur ꝙ sic.ꝛ ita ex nudo pacto agi põt:qõ est spãle in dote.

s Jpater. Si pater ꝓ filia dotẽ dedit:vel dare ꝓmisit nec exprexsit ex cuiꝰ patrimonio.ſ.an filie an patris:ꝓsumitur de bonis patris:ꝛ nõ filie. Si vero exprexsit de bonis patris ꝛ filie:si pater sit soluendo de ꝑprijs bonis ipsi⁹ videtur dos constituta:si non:de bonis filie.

¶De iure dotium. Rub.

e' Victa. Pater ꝓ filia dedit fundũ in dotez:postea euictus est:an maritus possit agere de euictõne queriꝯ.distinguiꝯ:aut incipit dos a datione:aut a ꝓmissione.si a ꝓmissione.ſ.ꝙ ꝓmittebaꝯ de ea ꝑ standa:aget ex stipuꝯ.si a datione:aut erat estimata: aut nõ. Primo casu aget actione ex emptu vtili ad interesse.secũdo casu aut intercessit bona fides dantis:aut nõ.si sic:non aget si nõ:aut intercessit mala fides.ſ.mulieris dantis:aut extranei dantis ꝓ ea. primo casu datur actio in factum. secundo casu actio de dolo.

s Jstipuꝯ. Materfa.duas habens filias:seiam ꝛ pollam:ꝓ seia dedit.c.in dotem:ꝛ passa est pollaz stipulari mediã partẽ dotis sibi reddi aio donandi causa mortis in casu dissoluti matrimonij:mortua matre:decessit mater polla instituta herede ꝓ tertia:si dissoluaꝯ mrimoniũ vel diuortio:vel morte:an possit petere medietatem dotis sibi reddi: aut tertiã sicut fuit in tertia instituta.rñ.ꝙ poterit petere medietatẽ:nisi ꝓbetur matrẽ mutasse voluntatem.

v Tsi do. Pater ꝓ filia mancipiũ dedit in dotẽ:ꝛ maritus in testamento suo reliquit fideicõ.libertatez:an pater ad quẽ dotis exactio pertinet possit libertatẽ revocare queriꝯ.dicitur ꝙ non.cũ maritus etiã inter vivos poterat eum manumisisse.

n Ulla. Omnia que habet mulier põt dare in dotez ꝛ hoc nulla.l. phibitum est.

q Votiens. Pater ꝓ filia dedit viro fundum estimatum in dotem:vir tamen nõ habet necesse soluere ipsi fundum:sed estimationem.sed an marit⁹ si estimationẽ soluere voluerit possit fundũ retinere queriꝯ.dicitꝯ ꝙ sic.nisi cõuenisset vt ipse fund⁹ so.ma.redderet ꝙ casu fieret qõ cõuenit.

a Tia. Differentiã assignat inter patrẽ dantẽ dotez:ꝛ extraneũ.qz etiã incõtinenti nõ põt paciscꝯ tm sibi reddi nisi interueniat stipulatio:nec actionẽ sibi ꝛ filie quesitam simplici pacto:poterit innouare.extraneus vero vtiliter sibi paciscitur incontinenti dotẽ reddi.ꝛ hz act.põscrip.ver.

c Vm. Pater ꝓo filia dedit dotem:nec ipse stipulatus est eam sibi reddi:postea pactus est cũ marito eaz sibi reddi. In scȯo casu sol.ma.an ꝓeiudicauit filie quo minus petere possit morte vel diuortio:queriꝯ.rñ.ꝙ nõ.si sine voluntate filie pactũ fuisset interpositum.

e Tiam. Pater ꝓ filia dedit dotẽ:nec eam stipulata est sibi reddi:sed vt eã sequeretur:vel ad eã pertineret in casu solu.ma.morte vel diuortio:licz illa nõ fuerit vsa verbis dotem sibi reddi:an ob hoc minus sibi sit ex stipuꝯ.ꝓo dote acquisita actio.dicitꝯ ꝙ nõ.ꝛ eadẽ actione non solũ dotem repetet sed dotis augmentũ.

o Otis. Pater ꝓ filia dedit dotẽ:maritus postea cõtraxit cũ fisco ꝛ factus est eius debitor:quis ꝑferi debeat in bonis mariti queriꝯ.dicitꝯ ꝙ mulier.

c Vm. Pater ꝓ filia dotis nomine fundũ dedit marito estimatũ:si euincatur:an vt talia ꝓestenꝯ que ꝑstanda sunt:maritus habeat actionẽ ex empto:queriꝯ.dicitur ꝙ

sic.ꝛ cõmodũ dotis ad maritũ pertinebit:ꝛ tantũ ad estima-
tionẽ tenebitur.

o Ex his. Pater ꝓ filia quasdam res dedit in dotez et
direpte sunt.i.ablate ꝓ vim vel rapte:an marit⁹ habeat an
vxor actionẽ cõtra rapientẽ queritꝫ.dicitꝫ ꝙ vir.

e Ex pecunia. Si marit⁹ ex pecunia dotali fundũ emat
ꝛ suo noĩe cui acq̃ritꝫ q̃ritꝫ.dicitꝫ ꝙ nõ mulieri:sed viro.qꝛ actõ
nes ex empto acq̃ri mulieri nõ potuit:ꝛ ꝓ parte residua do-
tis ꝓ dote hꝫ actionẽ:si partẽ recepit dũ tũ de ea parte non
fuerit a muliere transactum.

s Ja matre. De substãtia filioꝝ dotẽ dedit mater viro
ꝛ nõ intercessit stipulatio vel pollicitatio:an reb⁹ in dotẽ da
tis a filijs euictis agere possit marit⁹ de euictiõe.rñ.ꝙ nõ.

n Ecꝫ mater. An mater cõpellẽda sit dare dotẽ ꝓ filia
queritꝫ.dicitꝫ ꝙ nõ.nisi ex magna ꝛ ꝓbabili cã:vel.l.spã
liter exp̃ssa.ꝛ hoc in pꝛima.an vero marit⁹ bona vxoꝛis ea i
uita possit dare in dotẽ ꝓ filia q̃ritꝫ.dicitꝫ ꝙ nõ.ꝛ b̃ in scõa.

c Cum. An citra cõfectionẽ instr̃i dotalis dos a mlie-
re sol.ma.repeti possit queritꝫ.rñ.ꝙ sic.nec sibi oberit:li
cet instr̃m dotale nõ interuenisset vel interuenisset ꝛ amissuꝫ
sit non oberit q̃ min⁹ repetat si alias habeat ꝓbationes.

a Ante. Due sorores successerũt patri ab intestato:an
altera portionẽ quã hꝫ in fundo q̃si ꝓ indiuiso ante fa
ctam diuisionez possit dare in dotem:queritur.dicitur ꝙ sic.
nec obstat ꝙ fundus non est diuisus.

r Es. Si pater ꝓ filia fundũ in dotẽ dedit:deducto ꝓ
se vsufru.et eũ vendat.an filie ꝓiudicet q̃ritꝫ.dicitꝫ ꝙ nõ

s Ja socrus. Socrus dedit filie sue vxoꝛi mee fundũ de
tracto vsufru.vxoꝛ mea dedit mihi eũ in dotẽ ꝛ socrus
vsufru.ꝛ fecit mihi pactũ vxoꝛ mea ꝛ socrus de dote lucran-
da si vxoꝛ p̃decederet:p̃decessit vxoꝛ:an fund⁹ pleno iure pe
nes me remanere dẽat q̃ritꝫ.dꝛ.ꝙ sic.si vero socrus filie sue lo
casset vsufru.mortua filia ad socrũ reuertitꝫ.

c Cum patrẽ. Pater duas habẽs filias:seiã q̃ erat in
ptate:ꝛ titiã.ꝓ titia dedit.c.in dotẽ:ꝛ pact⁹ est vt mr̃i-
monio post mortẽ suã solu.ꝙ medietas dotis ad seiã pueni-
ret.pater fecit testm̃:ꝛ seiã cũ quibusdã alijs heredẽ instituit
ꝛ ꝓhibuit seiã aliq̃d petere ꝓ dote:an seia possit agere ꝺ do
te q̃ritꝫ.distinguitꝫ.Aut p̃ stipulat⁹ est ꝛ nõ aget filia.qꝛ al
teri ꝛc.aut ipsa stipulata est:ꝛ aget eaten⁹ q̃ten⁹ est instituta
ꝛ nõ in plus.qꝛ in eo qꝺ plus est obstaret exceptio: salua tñ
retentione.l.falcidie.verbi gr̃a.xl.habuit ex instit̃utõne.ꝛ.xl.
ei debebanꝫ ex stipl̃atione dot⁹:si agat repellitꝫ excep.in.xxx.
ꝛ.x.sibi retinebit ex falcidia.

p Ro oneribꝫ. Fruct⁹ dotis lucro cedũt marito ꝓpt
onus mr̃imonij qꝺ sustinet. Si vero constante mr̃imo
nio eos vxoꝛi dedit:reuocabit marit⁹ eaten⁹ quatenus locu
pletioꝛ facta est ꝛ vir pauperioꝛ.

s Ja inter. Mulier dedit vineã marito in dotẽ:ꝛ pacta
est vt in casu so.ma.in eadẽ bonitate ꝛ eodẽ p̃clo quo
tũc estimabaꝫ sibi reddereꝫ:an marit⁹ sol.ma.vineã retinere
possit ꝛ pꝛeciũ reddere queritur.dicitꝫ ꝙ non.

r Em. Pater ꝓ filia dedit rẽ inestimatã in dotẽ:ꝛ po-
stea nõ fuit ei restituta.qꝛ nõ fuit solutũ mr̃imoniũ ge-
ner ꝓstãte mr̃imonio rẽ illã alienauit:nunq̃d valet talis alie
natio queritur.rñ.ꝙ non.

s Ja p̃diũ. An vxoꝛ p̃diũ dotale inestimatũ sponte vel
coacte inuito viro alienare possit q̃ritur.dicitꝫ ꝙ non.

s Ja dotẽ. Si patron⁹ ꝓ liberta.c.dedit in dotẽ:nec pa
ctus est eã sibi reddi in casu so.ma.ꝓpter culpã mulie
ris solutũ est ma.vñ vir ꝺz dotẽ lucrari:an patron⁹ eã petere
possit q̃ritur.dicitꝫ ꝙ non.nec si post diuo.ma.ꝓpter ingrati-
tudinem eam in seruitutẽ reuocasset.

s Ja mulier. Mulier que dotẽ dederat cũ vellet de ea
testari stipulata est a marito sibi reddi vt ex ea testareꝫ
hꝫ decedat ab intestato.stipulatio tñ cõmittitꝫ:qꝛ nõ fuit con-
ditio apposita:sed cã efficiẽs vel ipulsiua.vt in tali exemplo
dedi tibi.x.vt emeres ciphũ:hꝫ nõ emeris: nõ reddes mihi.x.
qꝛ cã hec fuit ipulsiua.qꝛ ipellebat me ad dandũ tibi.x. ꝛ iõ
siue decessit testata siue intestata debet reddi dos.

s Ja genero. Pater dãs dotẽ ꝓ filia stipulat⁹ est eã red
di in casu diuo.ma.extraneo:puta filio emãcipato, vñ ex-
neus eã nõ repeteret:qꝛ nõ põt.qꝛ stipulari alteri q̃s non põt:
nec pater:quia noluit.

l Jcet. Clir pact⁹ cũ muliere habente p̃dia tributaria
scz alia ꝙ ipsa dotalia ꝺ dote lucrãda:si decedat mulier:ad
quẽ debeat ptinere onus p̃diorꝫ tributariorꝫ queritꝫ.rñ.ꝙ
ad heredes mulieris.

m Ulier. An mulier minoꝛ an.interueniente curatoꝛe
generali vel spãli ad hoc dato dotẽ cõstituere possit:
q̃ritur.dicitꝫ ꝙ sic.ꝛ hꝫ in creatione faciẽda.i.cũ ipe fuerit crea
tus curatoꝛ fideiussoꝛẽ dederit in minoꝛẽ q̃ntitatẽ q̃ dos sit
nõ ꝓpter hoc min⁹ valebit dotis cõstitutio. Jdẽ obseruãdũ
est in dona.ppt̃ nup.vbi.s.curatoꝛe auctoꝛe fieri debeat.

v Bi adhuc. An constante ma.si vir ad inopiã vergat
mulier dotẽ repetere possit q̃ritꝫ.dicitꝫ ꝙ sic.ꝛ si tenz reꝭ
mariti:aduersus creditoꝛes mariti agentes hẽbit excep. Si
nõ tenet:aget aduersus creditoꝛes q̃ tenẽt res viri:si ipsa sit
pꝛioꝛ tpe:seu posterioꝛ iure pꝛiuilegio legis.ꝛ hoc in pꝛima.
Nullã vero hꝫ licentiã alienandi res mariti: sed ex fructib⁹
eoꝝ tã ipsa ꝙ vir q̃ eoꝝ cões filij debẽt sustentari.ꝛ b̃ in se-
cunda. Creditoꝛes vo habebũt maritũ obligatũ ꝓsonaliter
ꝛ aduersus eũ si ad vberioꝛẽ fortunã pueniat agere poterũt
ꝛ b̃ in tertia. Si q̃ aũt pacta inter virũ ꝛ vxoꝛẽ de dote lucrã
da interceserunt ad illa obligentur.ꝛ hoc in quarta.

Autentica.

o Nationẽ. Lex.C.dicit ꝙ mlier agere põt aduersus
eos q̃ tenẽt res mariti. Aut.ista addit ꝙ mulier põt vẽ
dicare res que date sunt mulieri in dona.ꝓpter nuptias.

i Arebus. Siue res mobilis siue estimata deꝫ in do-
tem:morte viri so.ma.poterit res vẽdicare mulier si ex-
tant.habet etiã ypothecã ꝛ ꝓfertur oĩbus creditoꝛib⁹ mari-
ti etiã anteriorib⁹ tpe.puta si vir fundũ habẽs eũ obligauit
deinde eundẽ vendiderit mulieri:ꝛ illa postea eidẽ viro nu-
ptura in dotẽ dedit:hꝫ creditoꝛ anterioꝛ sit in eo fundo: non
tñ est mulier potioꝛ:nec est mirãdũ si deꝫ mulieri reiven. qꝛ il-
le res ab initio fuerũt mulieris.hꝫ in distinctiõe iuris dicaꝫ do
miniũ rerũ dotaliũ fuisse in virũ translatũ:ꝛ habebit vtpote
qñ dedit res estimatas.ꝛ b̃ in pꝛima. Si vero res inueniantꝫ
ab aliquo possessoꝛ:an p̃scrip.vl̃ vsuca.excludaꝫ mulier a rei
ven. Rñ.sic.si nõ agit eo tpe quo agere potuit.s.so.ma.ꝛ ma
rito vergente ad inopiã.si vero agere nõ potuit:qꝛ vir diues
erat:nec adhuc solutũ est ma.nõ currit ei vsucap.vel p̃scrip.
ꝛ hoc in scõa. Cũ vero mulier repetit dotẽ cõstante matrimo
nio nõ est necesse ꝙ fingat se diuertere a marito.

c Cum quidã. Si q̃s exneus olim dabat dotẽ magnaz
i.vltra q̃ngentos aureos ꝓ aliq̃ ꝛ nõ fuit stipulat⁹ do-
tẽ sibi reddi:sed adhibuit quãdã mulierẽ vt stipulareꝫ:dona
re ei volens:marit⁹ poterat eã accipere sine oi insinuatione
sed si illa mulier stipulareꝫ dotẽ sibi reddi so.ma.nõ poterat
agere.qꝛ nõ erat insinuatio:ꝛ sine insinuatiõe donatio nõ vz:
cũ excederet summã q̃ngentoꝝ solidoꝝ fm quosdã: hꝫ lr̃a di-
cat ꝺ.sed oportebat vt cederet mulieri act.ille qui ꝓ ea dotẽ
dederat:ꝛ ita remanebat aliq̃ mulier indotata. Dicit ergo
imperatoꝛ ꝙ hodie si mulier dedit habet act.si nõ dedit ipa
sed alius habet act.nisi ille qui dedit dotẽ ꝓ ea stipulat⁹ est
eã sibi reddi:nec necesse est ꝙ interueniat insinuatio. Jdẽ est
in dona.ꝓpter nup.ꝛ si q̃s dedit sponse mee donationẽ sol̃.
ma.repetet dona.vl̃ mulier si fecit pactũ de lucranda dona.
neq; dedit ꝓ me:poterit repetere:nisi in initio donationis sti
pulat⁹ est eã sibi reddi. Jtẽ si mulier ꝓmisit dotẽ in reb⁹ im-
mobilib⁹ si nõ tradat intra bienniũ:postea tenebitꝫ ad fruct⁹;
pensiones ꝛ alias obuentiones. Si vero in pecunia:tenebi
tur ad vsuras ex tertia centesime. Si vero alie res mobiles
ꝛ sint estimate:idem erit:ꝛ ꝺz estimatio cuiuslibet rei dotalis
nec ossẽs adunari ꝛ estimari debẽt. Si vo res mobiles nõ
fuerint estimate nõ debenꝫ vsure:nisi lite cõtes, ꝛ potest age
re maritus ꝓ dote etiam ante bienniũ.

De rei vxoꝛie actione. Rub.

Crederet aliqs ꝙ imperator nō tractaret
r Em. de arduis rebus sed minimis. sed nō est ve
rū: qz in p̄senti cōstitutione de arduis tractat. qz in
tendit ostendere per quā act. dos so. ma. repetatur.
ꝛ qua act. marit⁹ peret eā sibi reddi: ex quo semel ꝓstituta est
olim duab⁹ actionib⁹ petebatur: vel rei vxo. act. vel ex stipu
latu. hodie sublata est rei vxo. act. remanet actio ex stipu. ꝛ si
q̄d vtilitatis habebat illa hoc in act. ex stipu. translatū est: ꝛ
omnes dotes petunt act. ex stipul'. siue intercessit stipulatio
siue nō. qz ꝛ si nō interuenit p̄sumit interuenisse. ꝛ si interue
nit sed inutilis: puta inter absentes p̄sumetur vtilis: ꝛ ex ea
agetur: nec mireris ꝙ dico agi act. ex stipulatu: licz non inter
uenit stipulatio. qz hoc ideo est. s. ꝙ ex nudo pacto nō datur
actio: vt qñ cōueni tecuz de pmutādo codice si interuenit rei
traditio vel stipulatio: agek iam ex pacto vestito. vel da exē
plum ꝛ melius vt hic notat'. Jtē mulier habet oia bona ma
riti tacite obligata p dote: licz de hoc nihil dictū fuerit: sicut
pupillus habet omia bona tutoris tacite obligata: ꝛ tacite
ypothecata. Jtem nō solū mulieri dat' p dote: sed viro in bo
nis mulieris. ꝛ hoc siue dos fuerit pfectitia seu aduentitia: si
ue data a muliere: siue data ab alio. Nec refert vtrū dos fit
pmissa in script⁹: aut non. ꝛ hoc actio. ex stipul'. trāsfusa in eā
rei vxo. act. ꝛ sicut illa erat bo. fi. ita ꝛ ista. ¶ Sciēdū. Olim
si maritus in testamento suo reliquerat vxori aliqua legata:
mulier nō poterat petere si volebat petere dotē: vel econuer
so. hodie vtrūqꝫ petere pōt: nisi marit⁹ dixit cōtrariū. Jtē ma
ritus non pōt retinere dotē ꝓpter malos mores mulieris: ne
ꝓpter hoc inter eos fieret diuortiū. Jtem nec vtetur retētio
ne dotis ꝓpter res quas amouit mulier: sed ꝙueniet eā acti.
rerū amotarum. Jtem non vtetur retentione dotis si filios
habeat ex vxore. qz pater filios suos alere debet ꝛ filias do
tare. Jtem nec vtet' retentione dotis ꝓpter impensas in fun
do dotali factas: sed si accepi fundū in dotē ꝛ partem dotis
in re īmobili ꝛ quātitate: puta. c. ꝛ impendi. x. in fundo dimi
nuetur dos data in. x. ꝛ hoc qñ facit necessarias expensas: si
vtiles ex mādato mulieris cōsequit' eas per acti. mandati. si
mandauit siue nego. gest. si nō mandauit volūtarie nō repe
tunt': sed tollit qđ fecit sine lesione p̄ioris status rei: ꝛ si vo
luntate vxoris fecit eas. Si vo mulier decedat: heredes ei⁹
repetent dotem: nisi marit⁹ fecisset pactuz de dote lucranda.
¶ Cum aūt. Olim repetebat' dos sol. ma. annua bima tri
ma die si vir cōueniebat' rei vxo. act. ꝛ cōdēnabatur inquan
tū facere potuit per act. ex stipulatu. statim ꝛ insolidū. hodie
inquantū facere pōt cōueniet' deducto ne egeat: ꝛ si pauper
est nec dotē reddere pōt: ꝓmittet de dote tota restituēda cuz
ad pinguiorē fortunā puenerit: ꝛ si est īmobil' statī restituet'
mobil' elapso āno: ꝛ si nō restituat: tenebit' ad vsuras vsqꝫ ad
tertiā cētesime: fruct⁹ rez īmobiliū debēt mulieri restitui. et si
mlier fuerit hēs iſtituta đ iure detrahet falc. ꝛ p̄ deducet do
tē suā. ¶ Cū. Dicta sunt q̄ sūt ꝓpria tā rei vx. act. ꝙ ex stip.
hic intendit dicere q̄ erant cōmunia tūc nūc sunt accōmodā
da actioni ex stipul'. tūi. dicit ergo ꝙ si mulier ancillas dedit
in dotē: ꝛ peperint solu. ma. si inestimate sunt mulieri debent
restitui cū partu per actionē ex stipulatu. Jtē q̄cq̄d serui acq̄
sierint extra res mariti ꝛ operas suas. Fetus vero aialū: et
quicq̄d fructuū noie cōtinet' ad maritū pertinebit ꝓpter tpe ma
trimonij: ꝛ fructus vltimi anni in quo matrimoniū separatū
est habebit marit⁹ ꝓ ea parte anni ꝓ qua stetit in mr̄imonio
De fructib⁹ aūt rerū estimatarū nihil mulieri restituet': cū ea
rū cōmodū ꝛ periculū ad virū spectet. Si vero pater viri do
tē a muliere ꝓcepit: ꝛ virū cū alijs heredē instituit: detrahet
vir dotē de hereditate ꝛ cauebit ceteris coheredib⁹ de quan
do eos indēnes. s. ꝙ a muliere nō cōuenientur. ¶ Si vero.
Mulier fuerit heres instituta siue exheredata: siue emanci
pata a patre vel auo habebit dotem p̄cipuā: ꝛ sic excludit q̄
relam inoffi. ꝛ conferet' si decedat intestatus vel ex testō: si pa
ter voluerit. ꝛ hec erant cōmunia vtriusqꝫ actionis. ¶ Acce
dit. Olim si extrane⁹ dabat dotē ꝓ muliere actione rei vxo.
poterat dotē repetere. s. mulier: nisi fuisset stipulat⁹ dotē sibi
reddi. non ita erat in acti. ex stipulatu. sed hoc habeat hodie
rei vxo. actio. s. ꝙ mulier habeat semp dotis repetitionē: nisi
ille extraneus fuerit stipulatus sibi reddi. Extraneus autez
omis ille est intelligend⁹ qui non habet personā dotataz in
sua potestate: vt est pater. Jtē pater olim actio. rei vxorie nō
poterat solus dotē repetere nō consentiente filia. ꝛ si pater
anteꝙ concessisset in fata actionē moueret de dote. vel licet
lis fuisset cōtes. ad heredes eam nō transmittebat: sed ad fi
liū quasi ꝓpriū patrimoniū: qđ nō erat in actō. ex stipulatu.
quia in ea solus pater agere poterat filie consensu non expe
ctato: ꝛ transmittebatur actio ad heredē qđ hodie locuz nō
habet: sed naturā rei vxo. act. in hoc casu sibi vendicet actio
nem ex stipulatu. ¶ Et cū. Lex iulia ꝓhibet fundū dotalez
alienari a viro ꝛ ypothecari: ēt cōsentiente muliere qđ locū
habet: nō solū in italia sed in omni terra. nec cōtradicit huic
lex que dicit ꝙ mulieres possunt renunciare iuri ypotheca
rū. s. ad vell'. iubemus. quia loquit' ibi quādo mulier renun
ciauerat iuri qđ habet in bonis mariti tacite sibi obligatis
Jtem si aliqua pacta fiant in cōstitutione dotis: puta đ do
te lucranda vel similia: illa debent seruari: dū tamē legibus
non sint cōtraria. Et si bona gratia separet' matrimoniū: nō
amittit'. j. de repudi. l. consensu. ꝛ hec lex habeat locū in futu
ris negotijs non in p̄tentis actio.

f Ed quāuis. Lex codicis dicit ꝙ pater potest ꝓ dote
agere. hec auc'. addit ꝙ si agat debz eam dare filie sue
si vult demuz nubere: non pōt eā eam pater diminuere: nisi
forte substantia patris aliquo casu diminuta fuisset. qz tunc
p̄ filiā suā inquātū pati possent facultates sue dotare possz

¶ De pactis conuentis. Rub.

Dans quis dotē ꝓ alumna sua: pact⁹
l Egem. est eam sibi reddi in casu solu. ma. au ex
tali pacto agi possit queritur. rñ. ꝙ sic. videbatur ꝙ
non. quia est nudū pactū: quod verū nō est: qz interuenit pe
cunie numeratio.

f Ructus. Fecit maritus pactū cū vxore de fructibus
fundi dotalis: vt se suosqꝫ aleret: elapso triennio vult
vir penitere: an fructus quos mulier medio tēpore suscepit
repetere possit querit'. dicitur ꝙ non. vel dic secundo ꝙ mari
tus fructus perceperit: ꝛ ex eis vxorē ꝛ eius familiā alebat:
si dissoluat' matrimoniū: nunq̄d mulier poterit repetere fru
ctus. dicitur ꝙ nō. ꝛ hoc casu loquit' viro p̄imo: postea mu
lieri.

q Uamuis. Pater dans dotē ꝓ filia pactus est cum
marito đ danda medietate dotis filijs decedente marito in
matrimonio: an valeat pactū. dicit' ꝙ non. sed pater vel filia
qđ verius est: totā dotem repetere pōt.

p Actum. Mulier pacta est cuz marito de reddenda
dote filio cōmuni emācipato a patre si in matrimonio
decessit: an filius dotem petere possit queritur. distinguitur:
aut filius stipulatus est eam sibi reddi: aut non. si sic repetet
nec tamen ex pacto mulieris filio fit actio quesita. si non: nō
repetet

h Ereditas. Mulier pacta est cū marito vt post mo
rtem ipsius mulieris omnia bona sua ad eū peruenirēt
decessit mulier relictis heredibus ex testamento vel ab inte
stato: maritus vult vendicare illam hereditatē ostendens in
strumentū dotale in quo continentur p̄dicta: nunq̄d potest.
dicitur ꝙ non. qz hereditas testamēto non pactis dari cōsue
uit. vel dic pactum fuit inter virū ꝛ vxorē: vt bona mulieris
ad titiū post mortē suam peruenirent: iure testamenti petere
hereditatem non pōt. qz nec mulier eū instituit: nec iure pacti
quia alteri pacisci ꝛc.

s Conuenit. Pater ex suo dans dotē ꝓ filia conue
nit vt si filia ī matrimonio decederet ꝙ dos penes ma
ritū remaneret: an valeat pactio. dicitur ꝙ sic. qz potuit pa
ter cōditionē suam in hoc casu deteriorē facere per tale pa
ctum: cū ei soli cōpetebat dotis repetio.

p Ater. Si pater ꝓ filia nubente genero dotē dederit
ꝛ pactus est eam in casu solu. ma. uxorte filie: filijs p̄io

ris matrimonij reddi:an eam petere possint queritur. dicitur q sic.non actione directa:sed vtili ex equitate. q directa per pactū aui eis non erat quesita.vel sic.pact⁹ est eam reddi ne potibus ex eodē matrimonio qō est difficile vt filij habeant patrē suū obligatū.vel dic.pactus est nepotibus ex filio qui erant in eius potestate:quibus vtilem querere potuit. vt.ff. de ver.oblig.cuicunq;.p;ior positio verior est.

b Ac.l. Ün maritus de rebus mulieris parafernalib⁹ quas extra dotē habet:muliere cōtradicente p suo arbitrio disponere possit queriē.dicit q nō.licet alias res arbitrio viri gubernandas cōmittat:cū t ipsa marito cōmittitur gubernanda.

e Ex morte. Si maritus facit donationē in mulierē p;opter nuptias:t ipsa ei dotē dat:nō refert an dotis q̄ntitas sit maio; vel mino; q̄ q̄ntitas donatiōis:vel ecōuerso t hoc in p;ima. Pacta tamē que fiunt de dote lucranda vel donatione ꝓpter nuptias:debēt equalia esse in partib⁹. q; si maritus paciscat de lucrāda tertia parte dotis:mulier potest paciscī de lucranda tertia parte donationis ꝓpter nup. t hoc in scōa. Nec refert quis dedit dotē:an pater vel mater:vel ipsamet mulier vel extrane⁹:nec quis ꝓ marito donationē ꝓpter nup.fecerit ꝛc̄.t hoc in tertia. Si vero extrane⁹ ꝓ muliere dotē dederit:ipsa eam repetere pōt:nisi ille tēpore donationis vel ꝓmissionis pactus sit:vel stipulatus eam sibi reddi.t hoc in quarta. Äutentica.

e Qualitas. Lex codicis dicit q pōt esse inequalitas in dote t donatione. Äut.dicit q quātitates debent esse equales:t pacta debēt esse equalia: t in augmento t in omnib⁹.q; sicut augeat dos;ita debet augeri donatio ꝓpter nuptias.

l Ege. Si pacta de lucranda dote vel dona.fint ineq̄lia:maius pactum reducitur ad minus. Äut.

ſ Ed que. Lex codicis dicit q maius pactū deducitur ad minus.Äut.determinat:dicens q hoc verū est q̄n mulier ꝓmisit dotē t tradidit.sed si non dedit nihil de donatione lucrabitur. Item si ꝓmisit centū t dederit.l.p.l.donationem lucrabitur.

ſ J mulier. Si mulier extra dotē cautiones siue instrumenta in quib⁹.l.cōtinebant sibi debita marito tradidit:an aduersus debitores agere possit queriē.rñ.q sic. muliere volente:nec satisdabit eā ratū habiturā. Et si exegerit sortē reseruabit mulieri t vsuras in alimenta eius t familie sue cōuertet.t hoc in p;ima.Et si mulier ꝓ his cautionibus spālem habet ypothecā:ea debet esse cōtenta: si nō habeat generaliter omia bona mariti erunt obligata ex eo tpe quo incepit agere.q; ante poterat per maritū vel ꝓ ꝓcuratorem experiri.t hoc in secunda. Maritus aūt dū cautiōes apud eum sunt tenebit de dolo:t talē diligentiā habebit qualem in rebus ꝓp;ijs:ne mulier aliquā patiatur iacturā.t hoc in tertia parte.

De dote caute nō numerata. Rub.

Si mulier dotē ꝓmisit marito:nec tradidit:t confessus sit post in instō in dotem se recepisse qō nō receperit:an mulier aduersus eū agere possit q̄ritur.dicit q nō.q; numeratio ꝛc̄.

d Item.

q Quod. Mulier dedit.cc.marito: maritus aīo donandi cōfessus fuit in istrumēto se recepisse.ccc.decessit maritus cōstante matrimonio:t ita morte eius ꝓfirmata est donatio:an mulier augmentū dotis.l.c.que vir cōfessus est recepisse posset petere ab heredib⁹ mariti:q̄riē.dicit q sic.

i Ndotibus. Si mulier ꝓmisit dotem nec tradidit si maritus scripsit se dotē recepisse tā ipse q̄ heredes sui possunt opponere excep.non nu.do.infra annū post solutionem matrimonij:postea non. Äut.

q Quod locū. Lex codicis dicit q post annū opponi nō pōt excep.non nu.do.Äut.hec determinat q pōt opponi excep.infra annū q̄n matrimoniū durauit per biennium si vsq; ad.x.annos opponit excep.nō nume.dot;.infra tres menses.postea vero non;nisi essent tales persone que petere possent in integrū resti.sicut minor:t reī pu.cā absens.

De dona.inter virū t vxorē. Rub.

Maritus cōstante matrimonio vxori sue

b Dona dona.fecit:decessit nullo herede relicto. vñ fiscus omnia bona sua quasi vacantia occupauit: an fiscus dona.factā a viro morte confirmatā revocare possit queritur.dicitur q non.

s J ancilla. Miles ancillā quā cōparauit concubine sue dedit confecto instrumēto emptionali in ꝓsona focarie:an donatio revocari possit q̄ritur.dicit q licz donatio tenuerit.q; inter virū t vxorē nō est celebrata:tamē ad favorem militis revocari poterit.

d Donatio. Si vxor donat marito:aut est sui iuris aut non.si est t in eadē volūtate ꝓseuerat vsq; ad mortem conualescit donatio.secūdo casu:si volūtate patris facta est donatio valet:nec revocat.t hoc in p;ima.Si vero mortua filia socer in generū donationē fecerit:non solū morte cōfirmatur:sed inter vivos perfici potest.

n Ec inter eas. Ün pater vxoris posset dare patri viri queriē.dicit q non.nec qui sunt in eadē potestate cū viro;puta frater pōt dare vxori.vel ecōuerso:q; videnē sibi ad inuicē dare vir t vxor.vt.ff.e.l.i.

s J vt. Titius marito filie sue instrumentū quo habebat debito;rē sibi obligatus donauit:decessit titius:diuertit filia:an filia revocare possit donat.queriē.dicit q sic. q; diuortio subsecuto:donatio nō est confirmata morte titij

c Tiam. Deposui quandā rem penes te nomie vxoris mee vt restitueret:an possim illā repetere q̄ritur.dicitur q sic.Cū per illa verba nō auferat mihi dñium:nec ꝓsumit res acquisita mulieri aliūde q̄ ex rebus meis;si inter res mulieris inueniatur.

s J ex voluntate. Si volūtate patris filio tutoris pupilla nupserit t cōstante matri.in eum dona.fecit:non valet donatio.t hoc in p;ima.Si vero patre cōtradicēte:licet donatio tenuerit:q; matrimoniū nullus fuit:tū q; mulier fecit qō facere nō debet:mulieri vtilis dabitur actio ad donationē revocandam.

s J fructus. Mulier marito suo fundū dedit in dotez patiente marito;illa fructus percepit cōstante mrimonio:t cōsumpsit:an diuortio facto eos restituere debeat q̄ritur.dicitur q nō.sed q̄ten⁹ facta sit locupletior cōueniri pōt.

e Si. Maritus de pecunia sua p dñiū vxori cōparauit nō ad maritū:sed ad mulierē pertinebit: pecunie tū repetitionē.siue negotiū gerens vxoris pecuniā numerauit:siue dona sua in eam cōferens:quāti p;ecij emptor tradiderit vxor cōuenieē.p;imo casu neg. gesto. secūdo casu cō dic.sine causa insolidū: quaten⁹ facta est locupletior.

s J maritus. Maritus cuiusdā mulieris dedit ei quedam p dia cōstante matrimonio:t in eadē volūtate vsq; ad mortem perseuerās:decessit: t confirmata erat donatio.t hec secundo nupsit.pater p;imi mariti illa p;edia occupauit:an teneat.dicitur q sic.ſ.act.vi bonor; rapto. Si vero pater dicat mulierē maritū interfecisse:an eoipso q accusat debeat mulier amittere p;edia queriē.dicitur q non.quia se parata est causa donationis ab actione criminis.

s J cut. Si maritus singulis annis vel mensib⁹ ꝓmisit vxori sue donare aliquid:illud mulier petere nō potest.sic t si maritus ex ea causa soluit vxori q̄ ꝓmisit t vxor consumpsit:so.ma.t eo consumpto nulla competit repetitio marito.

ſ J maritus. Si vir cōstante matrimonio vxori fundū dederit:t eundez postea obligauerit:vel alij donauerit: vel vendiderit:videtur donationē reuocasse.

ſ J quidem. Si vir donat vxori in casu licito:si p;imo donat t postea obligat:nō tenet obligatio: nec potest vir mulieri derogare si p;mo obligat:postea donat: saluo iure pignoris transit:nisi iuri pignoris fuerit p;escriptū.

e Ex verbis. Titius constante matrimonio dedit quod

dam prediū vxori sue ⁊ in testamento suo donationē ꝯfirmauit dicens sic.illud prediū qđ dedi:cōfirmo vxori mee:vel tibi habeto:an hec liberalitas censeri debeat legatū habito respectu ad tempus donationis:vt primo casu possit petere estimationē predij ab heredibus.secundo casu prediū queritur.rñ.q͡ illa verba non habent vim legati:vel fideicō.sed tātum illis verbis videt affirmasse precedentē cōfirmationem ⁊ ita videt ei cōfirmasse dominiū eiusdem ꝑdij.

s Jnon. Si marit⁹ volens donare vxori cōstante matrimonio ⁊ sciens se non posse:finxit se vendere:⁊ in eadem voluntate vsq͡ ad mortē perseuerauit:si ex bonis mariti debitoris fisci ex primipilari administratione fisco satisfieri non possit:an ad ea que donauit vxori pueníre possit queritur.dicitur q͡ sic. Jdē est si reuocauit dona. q͡ tunc nō erūt res ille facte vxoris:sed in hereditate remanserunt:⁊ ex eis ⁊ alijs bonis satisfiet fisco.

s Jfilij. Marítus filiū habens emancipatū prediuꝫ comparauit:⁊ in instrumento emptionis fecit cōprehēdi nomē vxoris.ea mortua ex eius successione voluit fili⁹ vendicare ꝑdiū:an possit queri.distinguit: vtrū honoris causa fecerit cōprehendi nomē vxoris:aut vt ei donaret:in dubio ꝓsumitur maritū donasse.⁊ si non ꝓbet eū:non animo donādi nomē vxoris cōprehendisse:nihil lucri habebit in predio filius.si vero ꝓbet:cedet filio prediū ⁊ preciū patri.

o Ehis. Si mulier extra dotē res in domū mariti intulit:⁊ eas marítus cōsumpsit:quaten⁹ marítus vel eius heres teneatur:queri.distinguitur:aut mulier eas donauit: ⁊ quatenus heres locupletior factus est conueniet:aut non: ⁊ tunc insolidum.

a Marito. Marítus donans vxori ꝑstante matrimonio domū:nec statim:nec ex postfacto.i.traditiōe facta si diuortiū interessit:vel persona accipiēs prior decedat:vel donatio fuerit reuocata:valet.

s Jconstante. Cōstāte matrimonio:an mater filio emācipato possit donare queritur.dicit q͡ sic.

c Reditor. Marítus volēs donare vxori prediū qđ titio obligauit:soluit titio debitū:⁊ finxit se non soluisse ⁊ voluit vt daret vxori sue ꝑdiū:⁊ dicit se vendidisse:⁊ maritus cōsensit:nō valet donatio nec simulatio.

s Jꝓprijs. Mulier mutuo accipiens pecuniā ꝓ viro animo donādi soluit:an cōpetat sibi repetitio. dicitur q͡ non.nisi ex ea pecunia factus fuerit vir locupletior:vel dignitas inde empta marito fuerit.

m Maritus. An cōstāte matrimonio possit marit⁹ donare vxori sue mācipiū ad manumittendū:q͡rit.dr q͡ sic.

s Jte. Videt alicui q͡ sicut socer non pōt donare nurui:ita nec socrus.contrariū tñ est verū:nec si peniteat valz penitentia:quo magis reuocet donatio.

r Es vxoris. Si maritus vxori constante matrimonio animo donādi tradiderit:sicut morte eius naturali cōfirmat donatio:sic si ciuiliter morit:q͡ seruus pene efficiatur Si vero deportetur in pēdenti erit donatio. q͡ nec matrimoniū dissoluitur.vñ si maritus in ea volūtate vsq͡ in finē vite perseuerauerit morte eius cōfirmatur donatio;nullo aduersus eam fisco seruato regressu.

s Edhodie. Lex codicis dicit q͡ q͡s pōt fieri seru⁹ pene.⁊ sic matrimoniuꝫ dissoluitur. Hec aut.corrigit dicens:q͡ hodie nullus efficitur seruus pene.⁊ ideo non dissoluitur matrimonium.

d Donationes. Si marit⁹ dedit vxori cōstante mr̄imonio vel ecōuerso:ꝫ ab initio donatio nō teneat:confirmat tñ morte.si subsistat ifra quātitatē q͡ngētoꝝ soli.si vltra nō confirmat nisi fuisset insinuata:vel expresse cōfirmatio interuenerit.⁊ si sit vltra quingenta ⁊ cōfirmatio sit expressa: ex eo tēpore capit firmitatē ex quo donatio fuerit confirmata.⁊ hoc in prima ⁊ secunda. Si infra subsistit vel excedat: ⁊ est insinuata ⁊ confirmata ex eo tēpore quo erat facta donatio firmitatē capit sicut cōtingit in alijs negocijs in quibus ratihabitio retrotrahitur.s.ad tēpus celebrati cōtractus.et hoc in tertia subtili diuisione iuris vel facti de cetero locum non habente.

d Donationes. Si princeps donet vxori cōstante ma. vel ecōuerso:indistincte valebit donatio:siue fuerit expresse vel silentio confirmata:siue non.

s Jvnus. Si vir donauit vxori:⁊ postea capiatur ab hostibus:⁊ ibi decedat:an cōfirmet donatio queri.dicit q͡ sic.⁊ hoc in prima. Jdē est si vxor donet:deinde illa capiatur ab hostibus:⁊ ibi decedat.q͡ perinde estimabit donatio ac si domi decessisset.

De repudijs. Rub.

m Matrimonium Si maritus deportet: non dissoluitur matrimoniū si ꝓpter status mutationē viri mulier affectionē suā non mutauit.An aūt cōstante matrimonio possit dotez repetere. Rñ. q͡ licet non iure stricto.de equitate tamē sibi cōcedenda est. nec laudabile ꝓpositū suum.s.q͡ nō vult diuertere a marito ei erit impedimento:quo minus repetat dotem a fisco bona occupante.

l Jberū. Si filia tua cū aliquo sponsalia cōtrahat:et illo peregrinante nec infra triēniū reuertente ne nubēdi temp⁹ amittat possit cū alio cōtrahere queritur.dicitur q͡ sic.q͡ ⁊ si sponsus ꝑsens fuisset potuit mulier sibi misisse nūcium repudij.

d Cbiū. Pater dedit dotē ꝓ filia ⁊ stipulatus est ea sibi reddi solu.matri.morte:mulier finxit se velle diuertere a marito sine culpa mariti:sed sua vt sic marit⁹ dotē lucretur:an talis dolus filie obsit patri queri.dicit q͡ nō. quia talis fraus principi displicet.⁊ ideo firmitatē non habebit. quia tantū ea debēt obtinere firmitatē:que recte ⁊ cū consilio gerunt.vñ salomon. Omnia fac cū consilio ⁊ non penitebis.vnde non obstante tali fraude pōt pater dotē repetere in casu solu.matrimo.morte.

f Jlie. Si mater solueret matrimonium filie: ea inuita non est audienda.

d Jssentientis. An pater qui ab initio cōsensit in matrimoniū filie sue quaz habebat in potestate: innita ea possit id dissoluere queri.dicit q͡ non.nisi ex iusta causa suū sponsum repudiauerit.Sed ponam⁹ q͡ filia secuta voluntatem patris diuerterit a marito:an possit cogere eam inuitaz pater redire.dicit q͡ nō.Filie vero emancipate matrimoniū nullo modo dissoluere pōt pater. Aut.

c Contra. Lex codicis dicit q͡ inuita filia pater nō pōt matrimoniū dissoluere:an ecōuerso.si filia vult renunciare matrimonio in ꝑiudiciū patris qđ dedit dotē: an possit.dicit aut.q͡ nō pōt.q͡ sicut in cōiungendo matrimonium necessari⁹ consensus parentū exigit:ita in dissoluendo.

l Jcet. Destinauit mulier sponso libellū repudij:ꝫ ad eū nō peruenit:sed ad sponsi patrē:vel ad eū q͡ erat in ptāte sponsi:an dissoluant sponsalia.dicit q͡ sic.

v Xor. Si marito in militiā ꝓfecto nec etiā ante q̄tuor an.reuerso:ita vt vxor nesciat viuat aut non:⁊ velit ad secundas nuptias cōuolare ⁊ ducem sub quo militabat maritus cōsulat de marito:an possit q̄ritur.dicit q͡ sic.nec dicet in.l.iul.de adulte.incidisse:nec dotē amittet:nec clādestinas nuptias dicit cōtraxisse:nisi mulier habuit cōscientiā alieni thori:quo casu furtiue essent nuptie.

p Odie. Hec aut.corrigit.l.codicꝭ.dicebat.l.C.q͡ si mulier maritū suū in expeditione militari existentē q̄tuor annis expectauent:nulla aut lr̄is:aut nuncijs habita de mariti vita aut morte notitia:pōt impune ad scās nuptias cōuolare. Hec aut.dicit q͡ hodie mulier non pōt alij nubere si maritus fuerit in expeditione quātiscūq͡ annis:nedū q̄tuor annis:licet neq͡ nunciū neq͡ litteras a marito habuerit:immo debet expectare quoadusq͡ audiat eū mortuū esse: ⁊ tūc non debet prius nubere q͡ si valeat per se vel per aliū illum sub quo maritus militabat vt sciat veritatem:prestito ab ipso iuramēto sub quo militabat coram actis iudicis q͡ mortu⁹ sit:quo subsecuto post annū pōt alij nubere. Sed ⁊ si ille q̄

turauit:false iurauerit:ipse priuatur militia. ⁊.x. libras auri soluet illi quē iurauit esse mortuū:data licentia primo mari to si voluerit suam vxorē recipere.

c Consensu. Licet solo consensu cōtrahatur matrimo nium:non tamē solo consensu dissoluit:nisi misso libello repudij prius:vel nisi aliqua ex causis in p̄senti.l. expressis inciderit.⁊ hoc fauore liberoꝝ. Si ergo maritus vel vxor in aliquā earum inciderit impune alter ab altero discedere po test:si nec vlla earū interueniente mulier a viro diuertat: vel de aliqua maritū accusauerit:nec pbauerit amittet dotē:vir donationē ante nup.nec intra quinquēniū alij nubet. ꝙ si fe cerit erit infamis:nec dicetur cōnubiū illa cōiunctio. sed qui talem cōiunctionē accusare voluerit liberā habeat facultā tem.si vero causam pbauit:dotem recuperaret donationez ante nup.lucro suo cedet:⁊ post annū nubat ne de partu du bitet cuius fuerit:scz an primi an sequentis mariti. Si vero vir vxori aliquid de predictis obiecerit ⁊ pbauerit:dotē lu cratur ⁊ donatiōez ante nup. ⁊ statim vxorem ducat si velit. Si vero non interueniente aliqua de predictis causis eā di mittat:dotem ⁊ donationē amittat:⁊ seruus vel ancilla si sit pubes:si aliter pbari non possit:an adulterium cōmisit: tor queatur vt sic veritas eruatur.qꝛ que in domo geruntur:ma gis per domesticos q̄ per extraneos sciri possunt. ¶ Si ve ro. Si vir aut mulier temere repudium miserit filio:aut filijs siue filia aut filiabus ex matrimonio exātibus: quicquid ex nuptijs lucratum fuerit:vel per dotem vel per donationez ꝓpter nuptias:illud filijs ⁊ filiabus post mortem parentis reseruabitur:data electiōe tam viro q̄ mulieri quē filiorū ve lit instituere in dotē vel donationē: vel cui eam dare volue rit.⁊ si aliqua pacta facta fuerint aduersus huius.l.statuta: puta quia mulier pepigit de non amittenda dote:vel vir de non amittenda donatione ꝓpter nuptias:si in aliqua causa rum predictarum inciderit:nullā obtineant firmitatē.

s Constante. Si maritus ⁊ vxor consenserint de dis soluendo matrimonio:mulier non expectabit vscz ad quinqz annos:sed post annū poterit cōuolare ad secundas nuptias si nulla causa interuenerit ex illis que in.l.consensu continentur.

q Quod hodie. Lex codicis permittebat matrimoniuz separari cōsensu. Hec aut. phibet:nisi castitatis amo re:q̄ si post diuortium aliquis eorūz nubat:vel luxuriose vi uat filij eorum debent habere omnem eoꝝ substantiā: ⁊ ipsi puniri.

i Ex causis. Si maritus cum vxore sua a tempore con tracti matrimonij per cōtinuū bienniū steterit:nec ꝓpter na ture imbecillitatē eaz cognouerit:poterit ei repudiū mittere nec dotē amittet:nec vir donationem ꝓpter nuptias.hodie expectare debet per trienniū. Item nec post trienniū hoc licz

i Cubemus. Si maritus sine causa ab vxore diuertat amittat dotē:⁊ illa donationē si diuertat. Si vō dos vel donatio non fuerit constituta ⁊ diuerrat sine causa legi bus expressa:dimittet quartā partem bonorū suoꝝ:vt si ha beat quadringenta auri vel argenti:dimittet ei.c.si vero mi nus habeat deducto ere alieno quartā habebit in qualibz re:etiā in minima. Idē si mulier sine causa diuertat: vel ipsa causam prebuerit diuertendi. nā quarta pars bonorū eius viro reseruabitur:cū erat indotata.et si filij extant lucro illo rum cedat illa quarta pars:ad similitudinē dotis vel dona tionē ꝓpter nuptias. ¶ Inter. Si mulier indotata ope vel ex industria abortuz fecerit. Item si stuphas cū hominibus causa libidinis intrauerit inuito marito. Itez si viuente ma rito de cōtrahendo cum alio deliberauit eā vir dimittere po test ⁊ dimittet ei mulier quartā partem bonoꝝ. iste tres cau se computari possunt inter alias causas ꝓpter quas vir di uertere potest a muliere:⁊ retinere dotez ⁊ donationē ꝓpter nuptias iudicio de moribꝰ mulieris hodie quiescente. olim enim ꝓpter malos mores leuēs:poterat maritꝰ diuertere a muliere.

¶ Soluto matrimonio. Rub.

d Vbium. Si mulier marito suo ancillas etiā tas in dotem dederit ⁊ eas stipulatꝰ fuerit sibi reddi in casu solu.matri. si extarent:vel si non:extimationē eaꝝ:⁊ ancille dotales pepererūt: an partū cum matre maritus restituere debeat:querit.dicit q̄ sic.

s Secundū. Si pater ꝓ filia dotez det ⁊ viro pater filie successerit ⁊ omnia bona sua ob aliqd delictum confi scata fuerint:an dotem suā a fisco filia petere possit queritur dicit q̄ sic.nec obstat q̄ pater successit generaliter:⁊ sic actō de dote sit confusa. qꝛ bene preiudicat quo ad patrem: non quo ad filiam extincta erat actio.

s Ignorans. Si mulier ignorans seruo se copulauit quē credebat liberū:⁊ dotem dederit:⁊ ille ꝓnunciatꝰ fuerit seruus:an dotem de peculio repetere possit querit.di citur q̄ sic.⁊ filij nati ex contubernio ingenui sunt. qꝛ ex ma tre liberi nati:sed spurij erunt.nam sicut vulgo cōcepti spu rij sunt:ita nati ex seruo.

d Os. An pater dans dotem ꝓ filia ea decedente in matrimonio:⁊ in sua potestate constituta possit dotez repetere queritur.dicitur q̄ sic.

s Quidē. Mulier ab hostibus capta:si dubiū sit vi uat an nō:an frater eius dicens se heredē:eius dotem a marito petere possit querit.distinguit.aut viuit:⁊ tūc non est heres eius:nec dotē petere potest.aut nō viuit:⁊ tunc do tem repetet si eā stipulatus fuerit ipse:⁊ intellige maxime qꝛ idem esset si nō fuisset stipulatꝰ:illa vel ille.vt.ſ. de rei vxorie actio.l.i.ſ.accidit.

s Circūscripta. Si maritus res sibi datas in dotē esti mauerit:⁊ mulierez circūuenerit estimādo mmoꝛi p̄cio q̄ valuerint:filij si eas possideant habebūt excep.multoma gis acti.ad estimationē:non aūt ad res si extent.⁊ hoc in pri ma. Si vero vir dicat se circūuentū in estimatione a muliere facta vltra iustū p̄ciū non tenebit nisi ad verā estimationē ⁊ hoc in secunda. Ista locū habent cū res extant. si vero pre ciū in dotali instrumēto comp̄hensum sit considerabit si vir dolose non fuerit versatus.⁊ hoc in tertia.

f Filie. An pater pecuniā quā dedit filie in sua potesta te constitute adimere possit querit.dicitur q̄ sic. nisi ꝓ filia eam in dotē dedisset:quo casu ea inuita adimere nō pos set solu.ma.nec ea cōsentiente cōstante matrimonio.

n Ec marit⁹. Maritus ꝛ solu.ma.inq̄ntum facere pōt condēnandus sit:tamē facto eo postea ydoneo in resi duū conuenīri potest:nec solum ipse sed eius heredes insoli dum cōueniri possunt:⁊ si sint non soluēdo:sed postea facti fuerint soluendo poterunt conueniri.hoc intellige in heredi bus extraneis.secus si essent sui.

d Otis. Mulier solu.ma.actione sibi cōpetenti dotē repetere debet:nec ꝓpria auctoritate pōt ingredi res dotales heredibus mariti non cōsentientib⁹.

s Socero. Si pater mulieris dedit dotem socero filie sue:licz gener sit mortuus in potestate sui patris solu. matri.socer idēq̄ pater mariti non quatenus est peculiū:sed insolidum ꝓ dote restituenda cōueniet cōsentiente filia.

s Constante. Si vir cōstante ma.in fata ꝺcesserit mu lier dotē de bonis suis ꝓfectā petere pōt: nec heredes defuncti aliq̄d sibi poterunt vendicare.

¶ Si dos cō stan.ma.solu.fue. Rub.

s Constante. Marit⁹ cōstante ma.dotē red dit mulieri:non valet redditio. qꝛ instar hz donationis q̄ phibet fieri inter virum ⁊ vxorē. Si ergo ea decesserit ab eo tpe quo marit⁹ dotē reddi dit:fructus dotis marito restituent cū dote:ita tñ ne ꝓpria tē alienet marit⁹:sed salua sit liberis ex eo natis.

¶ Me fideiussores dotiū denᵗ. Rub.

f Iue. Lex scripta siue cōsuetudo q̄ iubet vt mari tus debeat vxori fideiussorē de cōseruāda dote dare aboleat;⁊ nō solū nō ꝺz dare fideiussorē

sed nec mādatorē nec a marito vel pre: vel alijs q̄ dotē suscipiunt est exigenda cautio. qz ex quo mulier marito se cōmittit sine fideiussore: t dotē t alias res suas pōt cōmittere. t b̄ dicit cum. l. seq.

¶ Rerū amotarū. Rub.

Si mulier res mariti sur

c **Ompensationes.** ripiat t diuertat: postea dotē petat: an vir possit cōpensare res amotas cuz dote q̄rit̄. rū. q̄ sic. alioq̄n mlier nisi res amotas restituat nō

d **Iuortij.** Facto diuortio rez amotarz actio audiet̄ datur. qz ma. ostan. famosa nec penalis alterutri eorūz cōpetit actio: sed in factū p dānis datis.

d **Erebus.** Si vxor tua res amouit: t a te diuertit: heredes eius nō insolidū: sed inq̄ntuz ad eos peruenerit cōuenire poteris: si res amote extent: eas poteris vēdicare

¶ Ne p dote mulier̄ b. ma. adijciant̄. Rub.

Si so. ma. morte viri mlier petat nō ob

v **Txor** seruādo iuris ordinem sibi adijci bona mariti iure dōij p dote: nō ē audiēda: ſz si decedēte marito nō soluēdo: t sine successore: petit se mitti in poss. bo. suoz cā rei seruande debitore nō sibi respondēte. p. l. ij. ff. quibus ex cau. in pos. ea. t distractis bonis cōsulat ex edicto de bo. auc. iudi. pos. t si emptor nō fuerit inuent⁹: vel inuentus sed min⁹ ydoneus: dabunt̄ mulieri bona insolutuz p. l. fi. de iure do. impe. t ff. de re iudi. a diuo pio. §. ex equunt̄. t est hec forma iuris de qua fecit mentionē lex p̄sens.

¶ De fundo dotali. Rub.

Si mulier p̄diū estimatū. c. in do

f **Jestimata.** tem dederit t cōuenerit so. ma. eligere velit p̄diū vel estimationē exigere vir alienare nō pōt obstante. l. iul̄. de fundo do. q̄ vetat fundū inestimatū datū alienari. t hoc in p̄ma. alienationis verbo cōtinetur omnis actus per quē transfertur dñium. hoc dicit.

m **Ariti.** Mulier partē fundi quā habebat cōem cū titio p indiuiso dedit in dotē t inestimatā: non pōt vir puocare ad cōi diuidūdo iudiciū. qz forte adiudicaret̄ titio t sic alienaret̄ qō vetat lex iul̄. sed titius pōt maritū puocare ad iudiciū cōi diuidundo.

¶ Diuortio facto apud quē li. edu. de. Rub.

Si q̄ lege vel cōstitutione nō caueat̄: apud

l **Jcet.** quē solu. ma. liberi vtriusq̄ sexus ali debebant: tñ cōsiderabit cōpetens iudex. s. vt masculi penes patrē. t femine penes matrē alant̄.

s **J**pater. Hec aut̄. clarificat. l. C. t dic̄ q̄ celebrato diuortio si marit⁹ dedit cām diuortij: t ad scōas nup. mr̄ nō duolauit: liberi debēt educari expēsis mariti apud mr̄em Sikr eō si mr̄ pstitit cām diuortij: liberi debēt educari expēs mr̄is apud p̄rem: si est locuples. sed si p̄r nō est idone⁹: nō tenetur filios alere: imo apud matrē locupletē debēt ali. nā et filij locupletes tenent̄ matrē indigentē alere. t qō dictuz est de matre alenda t filijs indigentib⁹: idē per oia seruet̄ in oibus ascēdentibus t descendentib⁹ indigentib⁹ alendis.

¶ De alendis liberis. Rub.

Filij p̄rem vergentē ad inopiā alere

p **Arentū.** tenent̄. t b̄ p̄uidebit iudex: si facultates filij suppetant. t hoc dicit. l. sequens.

s **J** cōpetēti. Si p̄r nō vult filiū suū alere: pbet mat̄ si liū suū esse: t vt pstet sibi alimēta: cōpellet cōpetēs iudex: t pendēte lite filij⁹ cōis: qz dicit p̄r eū filium esse nō suum apud quē educari debeat. s. an apud patrē iudex estimabit.

s **J** patrē. Pater filiū suuz si ei obsequiosus extiterit alere tenet̄. t b̄ in p̄ma. si noluerit cōpellet̄ a iudice pro mō facultatū suarū filio p̄stare alimenta. t b̄ in scōa. Si p̄r dicat eū filiū suū nō esse in p̄mis an sit filij⁹ inquiret̄.

¶ De cōcubinis. Rub.

Cūr constante matrimonio concubinā

n **Emini.** habere non debet.

¶ De naturalibus liberis. Rub.

Jsta. l. parū valz. videas eā p tex: cū

f **Enatores.** sua auten. que incipit. ſz nouo iure.

m **A**tre. Si titi⁹ hēat matrē t filios naturales t legitios q̄d naturalib⁹ liber̄ ex concubia t concubine relinq̄re possit q̄rit̄. rū. q̄ vnciā: t soli concubine si liberos naturales ex ea nō hēo dimidiā: si vltra relinq̄t restituet̄ legitimis vl̄ mr̄i.

n **C**inc. Lex. C. dicit siue testator hēat matrē siue filios legitimos poterit relinquere naturalib⁹ tñ vnciā cōcubine tñ semi vnciā. aut̄. ista corrigit. l. C. in b̄ qō dic̄ d mr̄e testator. qz filij legitimi tñ impediūt naturales: nō mr̄. aut̄.

l **J**cet. Hec aut̄. legit̄ sup hac. l. dsuevit tñ legi sup illa hūanitat̄. dicit ḡ q̄ titi⁹ q̄ nō hz filios ltimos nec parētes pōt relinq̄re bastardis totā suā substām: siue in testō: siue inter viuos. si vxo tñ hēat parētes: eis relinq̄t q̄rtā debitā in re nature: reliquū dare poterit filijs naturalib⁹: si decedat ab itestato nō habēs filios ltimos: nec vxorē. qz in fata dcessit: naturales filij succedūt in duas vncias hēditat̄ p̄rne: t mat̄ succedat cū eis viriliter: t si ltimos filios hēat t vxor ei⁹ viuat filij naturales debēt ali ō bo. p̄rnis. qz t ipsi alere debēt si cōtingeret ipsuz vergere ad inopiam.

s **J**quis. Leges istas vsq̄ ad. l. hūanitat̄ potestis videre p vos. vñ. l. ista ponit casuz q̄lit̄ filiū naturalē possum efficere legitimū vt mihi succedat. nā si suz liber hō t nō habeo legitimā sobolē: si volo ipsuz tradere curie efficit̄ legitimus: t succederet mihi si sum nat⁹ ex vico illo. Et idē si trado oneri⁹ curie ex cui⁹ territorio sum: t idē si sum ex regali ciuitate. Jdē est si habeo filiā naturalē t nō hēo legitimā vxorē si trado eā alicui in vxorē illi q̄ est obnoxi⁹ curie: poterit mihi succedere: qz non refert p̄uideam⁹ oneribus curie: an p liberos an per generos.

q **C**onia. Hanc. l. p vos videat̄. t tractat de eadē materia de q̄. l. supior: ſz addit q̄ p̄ñt succedere p̄rī ab itestato.

Jui. Hec lex ponit aliū modū legitimandi: t dicit. si ex

d cōcubina habeo filiū naturalē: si hō matrimoniū cuz ea: illi efficiunt̄ sui: siue erant nati ante cōtractū matrimoniū siue post. Et ad istā. l. concordat insti. de nup. in fi.

i **C**benus. Legē istaz videbitis per vos: t loquit̄ de eadē materia de qua tractat. l. supior. t addit illud esse verū in filijs t filiab⁹. Et dicit q̄ p tracto matrimonio sunt legitimi ac si impetret̄ a p̄rincipe.

l **E**gem. Hec. l. cōfirmat. l. iubem⁹. t dicit q̄ sicut nati ex libero mr̄imonio sunt naturales t legitimi: ita nati ex concubina: siue cōtrahо mr̄imoniū cum ea: siue impetro a p̄rincipe vt legitimentur.

b **C**manitat̄. In. l. ista dicit̄ q̄ olim in q̄daz antiq̄. l. cō tinebat̄ q̄ naturales filij cū matre sua poterāt succedere ex testō vsq̄ ad tres vncias: hodie vsq̄ ad. vi. vncias. qō corrigitur per aut̄. licet situataz. §. sup. l. matre. eo. ti. que aut̄. a pluribus hic legitur.

c **C**mmuniū. Legem istā videbitis per vos. qz loquit̄ de eadem materia de qua loquitur tertia lex huius tituli.

c **C**m q̄s. Habebas mulierē quandā in cōcubinā: et ex illa filios: postea cū ea ꝛristi matrimoniū: t filios suscepisti: t dotalia cōfecta sunt instr̄a: an p subsequēs matrimoniū filij postea nati legitimant̄. dicit̄ q̄ sic. t filij nati post matrimoniū debēt gr̄as referre filijs p̄imo natis. qz illi fuerūt cā q̄re isti erūt futuri legitimi: vel quare pater postea concubinā accepit in vxorem. Aut̄.

q **C**od ius. Lex codic̄ dicit q̄ filij nati ante mr̄imoniū fiūt legitimi p subsequēs mr̄imoniū. qō verū est etiā si ex vxore sua p̄mortua: vel a q̄ legitime p diuortiū diuerterat hēat titius legitimos. qz si p̄mo habuit vxorē: t ex ea filios: cū hijs filij naturales p̄ñt legitimari p p̄rincipē. Aut̄.

s **E**d noua. Jsta videt̄ distinguere p̄imā aut̄. qz si ista cōcubina ancilla fuit: t filios habuit ltimos ante mr̄imoniū: p subsequēs matrimoniū non possunt legitimari.

n **C**ua alia. Hec loquit̄ tam d ancilla q̄ de liberta. qz si aliq̄s desponset ancillā suā t manumittant̄ filij nati

er ea legitimant. postea legit autẽti. ꝓterea.

p Reterea. Ponit aliũ modũ hec autẽtica ꝙliter pat ꝓt legitimare filios. ⁊ sic sibi succedãt. ⁊ dicit ꝙ pat ꝓt supplicare principi vt eos legitimet: si nõ vult mulierez ducere vxorẽ: vtpote qz deliqt: vel mortua ẽ vel lateat vel alʒ matrimoniuz ipediat.

i Item. Ista autẽtica ponit aliũ modũ ꝙlit filij possũt succedere patri dicẽs. ꝙ pat ꝓt dicere in testõ suo ꝙ vult filios suos eẽ legitimos ⁊ sibi succedere. ⁊ filij debent ostẽdere testũ pris principi. ⁊ sic fient hẽdes. si volũtatẽ patris vltimã approbẽt. ⁊ bñ ius est gñale.

s Iquis. Hec autẽtica ponit adhuc aliũ modũ ꝙ quẽ sibi succedũt tanq̃ legitimi dicẽs. ꝙ si quis hz mulierẽ que ꝓt esse vxor: ⁊ dicat in istro publico vel priuato cũ subscriptiõe triũ testiũ fidedignor: ꝙ vult filios naturales suos eẽ ⁊ legitimos: erũt successores. ꝙ si de vno filioz diuerit ipz suuz eẽ ⁊ legitimũ: ceteri filij ex eadẽ muliere nati etiaz erunt legitimi.

¶ De tutela testamẽtaria. Rubrica.

Item. Si patrona liberto tutorẽ in testamẽto dedit: cũ nõ teneat datio. lz tutor tutelã
q non administret nõ tenebit. si vero sponte gessit tenebit negotia gesto. actꝰ.

e Si. Filio suo pater tutorẽ dedit in testõ. deinde i codicillis dedit aliũ. an videat ꝑmũ repudiasse. rũ. ꝙ non nisi hoc exꝑsse diuisset testator.

s Itutores. Si pater filijs dedit tutorez in testõ ⁊ vnʒ ad adultã etatẽ puenit. an fratꝰ sui pupilli debeat esse tutor: ⁊ datʒ in testõ remoueri querit. dicit ꝙ nõ. lz fm hoc nulla ẽ dubitatio legis qz minor. xxv. an tutor eẽ nõ ꝓt. vt ff. de legiti. tu. l. vlti. Dic ergo sic. vnus filioz habebat. xxi. an. alijʒ. xvij. qui alio pupillo remanẽte puenit ad. xxv. an. an tũc erit tutor fratris qui fuerit datʒ in testõ.

m Pater. An mater filio suo impuberi tutorẽ dare possit querit. distinguit. aut instituit eũ hẽdẽ: aut nõ. ꝑ casu ꝓt. sed cõfirmabit a iudice: lz sine inquisitiõe. Si vero dedit nec institutʒ est. nec tutor cõfirmatʒ. ⁊ tũc cũ inquisitõe nõ tenet datio.

s Ipupillozz. Pater filio suo impuberi tutorem dedit quẽdã libertũ ⁊ iussit alienũ seruũ redimi ⁊ manumitti ⁊ eũ tutorẽ dedit: filio eo redẽpto nihilominʒ alius erit tutor ⁊ isto facto libero adiũgeẽ curatorꝛ: qz tutorẽ habẽti: tutor dari nõ dz.

s Itibi. Pater filio suo auunculũ tutorez dedit: an valeat datio. valet: qz cõueniet tã de gestis ꝙ de gerẽdis neglectis actione tutele: nisi se excusasset.

t Etele. Finita tutela ꝓt adultʒ tutorẽ cõuenire iudicio tutele ad id qõ sibi ex administratõe debeẽ. ⁊ hoc ꝓma. An aũt in testõ dari possit curator querit. dz ꝙ nõ. ⁊ hoc in secũda.

t Eto. Non soluz per ẽba latina: lz etiã ꝙ greca dari in testõ potest tutor.

¶ De confirmãdo tutore. Rubrica.

Tutor ꝙ matre in testõ datʒ se excusare nõ hz necesse: cũ datio nõ
t teneat. datʒ tñ a iudice confirmat: ⁊ tutelaz administrabit: vel se excusabit.

u Ecz. Si tutor in testõ imperfecto datʒ nõ tenet datio cõfirmari tñ ꝓt a iudice. tps tñ legis datũ ad excusandum se: sibi nõ cedet añ ꝛfirmationẽ.

s Ivt. Si in testõ impfecto tutor deẽ: ⁊ anteq̃ confirmet iudex aliũ dedit. posterior erit tutor. an aũt qui cũ patre litigãt possint eẽ curatores: ꝓuidebit cõpetẽs iudex ꝑ vtilitate pupillorꝫ.

u Exturalibʒ. An pater filio suo naturali tutorẽ in his rebʒ quas vsqz ad modũ lege diffinitũ dedit iter viuos

vel reliqrit in vltima volũtate dare possit querit. dz ꝙ sic. tñ a iudice confirmabitur.

¶ De legitima tutela. Rubrica.

Frater patris qui dicitur co-
a Dauũculos. gnatʒ: tutor de iure. xij. tabu. esse ꝓt.

a Dagnatos. Tutor pupilli eẽ dz agnatʒ nisi maximã vel mediã capi. dimi. passus fuerit.

c Onstitutiõe. Claudi statuit vt agnatʒ vocareẽ ad tutelã feminaꝝ. cõstitutiõe cui cessante statuit imperator vt nõ soluz patruʒ: sed frater ad legitimã pupillorꝫ tutelam vocetur.

f Rater. An frater emãcipatʒ nõ obstãte emãcipatione ad legitimã fratris sui vocari debeat tutelã querit. dz ꝙ sic. nisi iusta cã possit se excusare nec ob hoc ꝙ sit emãcipatʒ vel capite minutʒ se poterit excusare.

n Emo. Minor. xxv. an. tutor eẽ nõ ꝓt obstãte minori etate: aut a legitima successiõe ꝓp hoc excludi ꝺbeat queritur. dz ꝙ non.

¶ Qui petant tuto. vel cura. Rubrica.

Si qs habẽs minorem sibi obliga
a Dmone. tũ velit eũ cõuenire si curatorez non habeat: admõeat eũ vt curatorẽ petat: qõ si nõ petierit adire poterit iudicẽ. ⁊ petat vt ei datʒ curator.

p Atronũ. Libertʒ filijs patroni sui tutorez petere dz. qõ si nõ fecerit puniet.

i Mlocũ. Si tutor pupilli decedit vel relegeẽ petente matre: alius ei ꝓ cõpetentẽ iudicẽ substituendʒ est.

s Ifi. Creditor ꝓt petere tutorẽ filijs debitoris: si cõ sanguineos nõ habet qui petãt.

a Dita. An sozor patris filijs tutorẽ petere possit q̃ritur. dz ꝙ sic.

m Atris. Mater filio suo tutorẽ petere dz. an autem filio curatorẽ hz necesse petere querit. dz ꝙ nõ. cũ ipe talis sit qui sibi ipe curatorẽ petere possit si rei ꝙlitas exposcat.

a Dmone. Mater misit ꝓcuratorez ad petẽdũ tutorẽ filio suo: qui a latronib⁹ interfectʒ ẽ. interim decessit pupillʒ: nunq̃d videbit nõ petisse. ⁊ sic excludi debeat a successione filij q̃rit. dz ꝙ nõ. cũ nõ stet ꝑ eã lz ꝑ fortuitũ casuz: q̃ ꝓ uideri nõ ꝓt.

c Um mater. Si mater filio suo habẽti tutorẽ: tutorez nõ petat: ⁊ decessit pupillʒ. an sit excludẽda ab eiʒ successione q̃rit. dz ꝙ nõ. qz habẽti tutorẽ tutor dari nõ dz.

n Epotibus. Si frater tuus habeat nepotes ex filio: ⁊ mater eiʒ tutorẽ nõ petierit: an tutorẽ petere possit q̃ritur. dz ꝙ sic.

m Atres. Non soluz legitimis filijs lz naturalibʒ matꝰ tutorẽ petere dz. ⁊ si nõ petierit ꝓtẽdẽs ignorantiã iuris non audietur nec legis penam effugiet.

¶ Vbi petant tutores. Rubrica.

Ubi peti dz tutor vbi pupillʒ habet domiciliuz: vel ibi vbi
m pater suus erat oriundʒ: vel vbi facultates sue cõstitute sunt. si vero alibi sit reduci dz ad patriam suam: ⁊ ibi tutor petetur.

¶ De tutoribʒ ⁊ curato. illustri. Rubrica.

Upupillʒ rome illustribʒ ꝓfectus vrbis
l Lustri. cũ. x. senatoribʒ ⁊ ꝓtore dabit tutorẽ: et
(si ille solʒ nõ sufficiat plures vocabit ad tutelam. ⁊ quẽ senatus ⁊ ꝓtor elegerint cõfirmabit ꝓfectʒ. ⁊ de cõcedenda administratiõe ei decretũ prętoris interponat nec actione in factũ subsidiaria tenebunt. de his pupillis vero quibʒ tutores in testõ dati nõ sunt: vl legitimi supersint. hec que dicta sunt intelligi debẽt de legibʒ q̃ ꝓcipiũt ne res pu-

pilli alienentur vel obligent ꝛ res tutor sint, eis tacite obligate: suã obtinẽtib⁹ firmitatẽ i ꝓuincijs. an curiales illustribus pupillis tuto, dent cũ ꝑiculo suaꝝ facultatũ. ſ. ſi nõ idoneũ eligat teneant. rñ. ꝙ ſic.

g Generali. Astrict⁹ curie illustri persone tutor dandus non est.

¶ Qui da.tu.vel cu.pos. Rubrica.

Si minori xxv. an. stat⁹ moueatur

c **Am tibi.** qõ. an ad defensionẽz suã dari sibi debeat tutor vel curator q̃rit. dr ꝙ ſic. cũ pẽdẽte liberali causa ꝓ libero ſit habend⁹.

m Arit⁹. An marit⁹ vxori ſue minori annis curator creari poſſit querit. dicit ꝙ nõ.

l Uminibus. An orbat⁹ vtroq; lumine curator dari debeat queritur. dicit ꝙ nõ.

a Rmate. An miles poſſit eẽ tutor. dr ꝙ nõ: nec legitimus: nec dari dz in teſtõ. ꝙ ſi credat ſe poſſe eẽ tutorẽ ꝛ res pupilli adminſtrauerit nõ actio. tutele. qz nõ põt eſſe tutor. ſz act⁹. neg. geſt. pupillo tenebit.

n Eq;. Si ꝑſes ꝛ magiſtrat⁹ hoiem nõ ſue iuriſditõis noiauerit ad tutelaz: nõ tenet noiatio: nec tenebit ſi tutelam nõ adminiſtrauit

q Elod dicis. Si mater filijs tutorẽ nõ petit: creditor adire põt iudicẽ ꝛ petere vt iuder eis det tutorẽ.

t M ſeruili. Pr̃eſes vel iuder ſeruũ tutorẽ dare nõ põt.

c Reditores. Creditor pupilli põt tutor ei⁹ eſſe nec petitionẽ debiti amittit ſed ſibi ſoluere tenet. Auc.

m Jnoris. Autẽti. corrigit. Lin eo qõ dicit ꝙ creditor pupilli põt eẽ tutor ei⁹. ꝛ ſi tutor ab initio creditor pupilli non fuerat ſed poſtea fiat. qz forte pupill⁹ ſucceſſit ei qui erat obligat⁹ tutori. tũc ali⁹ dz adiungi illi tutori. ab initio aũt dz tutor iurare ſe debitorẽ vel creditorẽ nõ eẽ pupillo. qz ſi tacet amittit act⁹. ſi debitor ẽ lz ſoluat nõ liberat. ꝛ ſi tutori cedat actio aduerſus pupillum tutor eã exercere nõ poterit nec ille qui ceſſit: qz fecit cõtra ius.

s Ororis. Filijs ſororis tue dat⁹ erat tutor patru⁹ eorũz. poſtea iuder volebat eis dare tutorẽ õ regulã iur⁹ qua dicit. ꝙ habẽti tutorẽ ꝛc. an eo ſe nõ excuſante teneber⁹ ex datione querit. dr ꝙ nõ.

c Uratorẽ. Habẽti tutorẽ vel datiuũ vel legitimũ alius eo nõ remoto ſubrogari nõ põt. idẽ ẽ i curatore. Si ergo in abſentia curatoris alicui⁹ adulti te iuder curatorem dederit nõ tu. ſz prim⁹ tenebitur. quia actorem periculo ſuo debuit conſtituere.

i M vniuerſis. Minor nõ hz legitimã ꝑſonã ſtãdi i iudicio: niſi generalẽ vel ſpecialẽ habeat curatorem: vel venia obtenta etatis.

c Urator. An curator in litẽ dat⁹ minori ſi litez fuerit cõteſta. eã deſerere poſſit. ꝛ ſibi aliũ qui litẽ pagat poſſit curatorẽ ſubrogare q̃rit. dr ꝙ nõ.

n E magiſtratuũ. An magiſtrat⁹ colonũ principis patrimonialẽ cõpellere poſſit ad ſuſcipiẽdã tutelã queritur dr ꝙ nõ. nec aliũ q̃ habeat ꝓuilegiũ qui ſe poſſit excuſare.

¶ Cũ mulier tutele officio fun. nõ põt. Rubrica.

Ad adminiſtrandã tutelã pupillo-

t **Utelam.** rum maſculus nõ femina vocabit qz tale mun⁹ excedit infirmitatẽ ei⁹ ſexus.

m Atres. Mulier ſi vult admiſtrare tutelã filioz põt. ſi hoc impetrauerit a principe ꝛ ei cõfirmet. anteq; tũ fiat cõfirmatio iurare dz ſe nõ vẽturã ad ſecũdas nupt⁹. quo ſubſecuto ſi nubat oĩa bona mariti ſecũdi erũt obligata pupillo. ab initio electionẽ hẽat vel nubere ꝛ nõ adminiſtrare. an ecõtra. tũc demũ aũt mulier ad tutelã admittit: cũ nullus tutor teſtamẽtari⁹ neq; legitim⁹ ſupeſt: vel remouet vt ſuſpectus. vel ſe excuſauit pp animi vel corporis ipedimẽtũ. ꝛ tũc ſi mulier magis velit nubere q̃ eẽ tutrix: audienda ẽ. ꝛ ꝑfect⁹ cũ prętore tutorez dabit in prouincijs. rectores eoꝝ ſeu iudices ex inquiſitiõe tutores dabunt. Autẽti.

m Atri ꝛ auie. Dicit in. l. codic⁹. ꝙ mulier tñc demũz admittit ad tutelã: cũ null⁹ ali⁹ legitim⁹ eã ꝑcedit. hic dicit ꝙ mater ꝛ auia ꝑcedũt tutores legitimos ꝛ mater pri⁹ q̃ auia admittit. hoc tamẽ ita ſi coram iudice renũciẽt ſecũdis nuptijs: ꝛ ſenatuſcõſulto velleyano: ꝛ ſoli teſtamẽtarij eas ꝑcedunt: datiui ꝛ legitimi eas ſequunt.

s Acramẽtũ. Lex. C. dicit ꝙ mulier dz iurare. Autẽti. dicit ꝙ nõ. ſed ſi cõuolet ad ſecũdas nupt⁹. expellit a tutela. Autẽti. ad hoc: addit ei ꝙ lex. C. dicit dicens ꝙ ſi aliqõ debitũ cõtrahat inter matrẽ ꝛ pupillũ: taliſ põt remanere tutrix. hoc dicit autẽti. hec. ꝛ ſequẽs

s J pater. Pater filio ſuo naturali vnã vnciã de bonis ſuis relinquere põt: ꝛ ſi nõ det tutorẽ. an mater ei⁹ poſſit eſſe tutrix. dr ꝙ ſic. Preſtito ab ea ſacramẽto: ꝙ ad ſecundas nupt⁹. nõ cõuolabit. ꝛ dz renũciare omni auxilio legitio ꝛ beneficio ſenatuſcõ. vel⁹. his que i ſuperiori. l. ſacra dicta ſunt obſeruãdis. ſi enĩ mater nullo exiſtẽte tutore filioz legitimã nãciſci põt tutelã: multo magis poterit eſſe tutrix filij ſui naturalis. alꝝs cũ in hoc caſu deficiat legitima.

¶ In quib⁹ cauſis tutorẽ habẽti tutor dari poſſit. Rubri.

Tutor erat reipu. cauſa abſens in-

s **J in locũ.** teriz dat⁹ ẽ tutor. eo reuerſo ſuſcipiet tutelã. cõſulte tñ faciet curator ſi faciet eũ compelli ꝓ iudicẽ vt adminiſtra. tute. pu. ſuſcipiat.

p Otuit. Si pupillus plures habeat tutores: ꝛ vn⁹ ſe excuſauit in locũ ei⁹ ſubrogabit ali⁹: q; vltra tp̃a pubertatis adminiſtrare nõ coget: lz curator deb⁹ nõ tutor.

p Ropter. Si pupill⁹ tutorẽ hñs diffuſuz habeat prĩmoniũ: ꝛ in plurib⁹ locis cõſtitutũ: ſi ſolus nõ ſufficiat: adiungi poterit ei curator.

l Jcet. Quãuis regula ſit ꝙ habẽti cu. tu. dari nõ põt fallit tñ i caſu. cũ in locũ ſuſpecti cõuicti ꝛ remoti: vl⁹ defuncti vel relegati alius ſubrogat.

c Um ob. Cũ pupillo habẽti tuto. obuenit aliqõ augmentũ puta hereditas. rõne cui⁹ dat⁹ erat curator vel adiunct⁹. nunq̃d ideo prius deſinit eẽ tutor ꝙ ali⁹ ſibi adiunctus eſt. dr ꝙ nõ. ꝛ ſi adiũct⁹ tpe finite tutele ſit ſoluẽdo. licet poſtea fact⁹ ſit nõ idone⁹: ꝑiculũ ad primũ tutorẽ nõ ꝑtiebit

¶ De adminiſtratiõe tutor. Rubrica.

Tutor pupilli male adminiſtrauit res

f **Ruſtra.** pupillares. facto eo adulto. datus ẽ ei curator q̃ timet adminiſtrare curaz adulti ne ſuccedat in periculũ adminiſtratiõis tp̃is p̃cedẽtis. dicit impator ꝙ fruſtra timet: ſed curã adminiſtret. ꝛ faciat qõ intereſt tutor⁹ pupilli ꝛ ſua: ꝛ tutorẽ ex male adminiſtrat⁹. ſueniet ꝛ qualiter interſit iſtoz nõ aperit lex. tu dic pupilli itereſt ne lapſu tp̃is fiat debitor nõ ſoluẽdo. tutoris intereſt vt cõueniat ꝛ libere tur ab vſurarũ curſu ne ꝓ negligẽtiã incidat i neg. geſ. act⁹.

a Uerſus. Si ex duab⁹ curatiõib⁹ alicui⁹ adulti alt⁹ alter nõdũ finita curatiõe adminiſtratiõis ſure velit cõuenire. an poſſit queritur. dr ꝙ nõ.

s Umptus. Si pupill⁹ finita tutela fruct⁹ quos tutor ꝓcepit petat me dicat ſe in eo multa impendiſſe. an expenſe veniãt in cõputatione q̃rit. dr ꝙ ſic. lz de his refundendis decretũ iudic⁹ nõ interuenerit. ꝙ iuſticia nõ auctoritate iudicãtis qõ bona fide erogatũ ẽ debeat.

n Jſi. Libert⁹ ſi pecuniã pupilli ſui nõ depoſuerit vel i emptiones p̃dioz collocauerit: ſed in vſus ſuos conuerteret ad p̃fectũ vobis remittet puniend⁹. vel dic ꝙ mulier ꝓ põit talẽ qõnẽ de curatore filij ſui ꝙ curator filij ſui q̃ p̃ris erat libert⁹ dẽbat ꝓ filio ſuo pecũiã: nec eã depoſuit: nec i p̃dioz cõparationẽ conuertit. an ſit puniẽd⁹ q̃rit. dr ꝙ ſic.

l Ruſtra. Si tutor fact⁹ fuerit debitor pupilli ex ma-

la adminiſtratiõe: ꝛ curato: ei dat⁹ tuto: ẽ cõuenerit ꝛ cõdẽnari fecerit: nec ille parere vult iudicatis. qõ timet ſi ſoluet: ꝛ adult⁹ perdat q̃ poſſit reſtitui aduerſus ſolutionẽ. ꝛ pp̃ hoc ſoluere cõdẽnationẽ ꝺicit: an ſit audiẽd⁹ q̃rit. ꝺ: q̃ nõ. cuꝫ exacta pecũia auctorítate iudic̃ poſſit depõi.

n Non eſt. Tutor vel curator pupilli vel adulti calũnioſe noie pupil. aduerſus aliquã actionẽ iſtituere nõ ꝺꝫ. qõ ſi fecerit ꝺdẽnad⁹ ẽ aduerſe parti in expẽſis. q: p:etextu pu. calũnioſa actio inſtituenda nõ eſt.

t Etrelã. Teſtator prohibẽs ne edificiũ qõ extruxerat alienare. tutorẽ filio ſuo dedit. an tutor alienare poſſit queritur. ꝺ: q̃ nõ.

e Tſi. Si quis ſciẽs ſe cũ aliꝭ datũ curatorẽ nõ adminiſtrat: ſi adminiſtrãtes ſoluẽdo ſunt nõ tenebit. ſi aũt ignorabat ſe curatorẽ datũ: licet alij ſoluẽdo non fuerint: nõ ideo hic tenebitur.

ſ Jcuratores. Curator adulte dotare nõ vult: adeat p̃ſidem vt eã dotare cõpellat.

ſ Jliberti. Si libert⁹ adulti eiuſdẽ curator: ſi ſeruũ adulti manumiſerit ſine ei⁹ cõſenſu: vel ab alio p fraudeꝫ manumitti paſſus fuerit: reſartiet ei dãn̄. vel p:o modo admiſſi delicti punier̃ in co:pore.

s Jbonã. Si tutor in cauſa pupilli ſi bona fuerit non appellauerit ſnia lata ꝺ pupillũ: vel appellatiõe interpoſita eã ꝓſequi nõ curauit: iudicio tutele pupillo tenebit̃ p indẽnitate pupilli cõſeruãda.

ꝺ Ehis. Tutor ex mala admiſtratiõe fact⁹ ẽ debito: pupilli in cã. deceſſit pu. ſucceſſit ei mulier: vult ꝺuenire tutorẽ. an poſſit diſtinguit̃. aut ẽ minor annis. ꝛ nõ p̃t ſine tutore: nec numer⁹ liberoꝝ in hoc caſu etateꝫ ſupplebit. vt ſi habeat. xxij. an. ꝛ tres liberos: ſi maior põt.

t Etores. Tutor ſi cõueniat debitorẽ pupilli. an debeat ſatiſdare pu. rem ratã habituꝫ q̃rit̃. ꝺ: q̃ nõ.

ſ Jnõ. Adult⁹ i aliq̃ ꝯctu ꝓ me fideiuſſit: ꝛ curator auctoritatẽ p̃ſtãdo nõ fideiubẽdo inſtro ꝯct⁹ ſubſcripſit: nũq̃d ꝺuẽt⁹ neg. geſ. act̃. ab adulto ꝛ liberat⁹ ſup̃ fideiuſſiõe ab eo facta cõueniri poſſit a creditore tã q̃ fideiuſſor q̃rit̃. ꝺ:

n On omi. Tutor res pupilli detrahẽ nõ p̃t q̃ nõ. quaſdã tñ diſtrahẽ p̃t: nõ ãt donare. ſꝫ ſi dõauerit: eas pupill⁹ poterit vendicare.

ꝺ Esucceſ. An tutor pu. teſtñ facẽ poſſit q̃rit̃. ꝺ: q̃ ſic. ꝛ de bonis ſuis in aliũ donatiõis titulo trãſferre. videbat̃ q̃ ñ q: oĩa bona ſua tacite ſunt obligata pu. ꝯriũ tñ eſt ver.

ꝺ Ebitoribꝰ. An tutor pupilli poſſit diſtrahẽ pigꝛa ei⁹ ꝺbitoꝝ. ꝺ: q̃ ſic. ſi p̃ denũciauerit debitori q̃ ſoluat.

t Etor. Si q̃s ſciat ſe tutorẽ datũ nec ſe excuſet: abinde periculũ ad eũ pertinebit.

p Ro officio. Si tutor vel curator ex mala admiſtratõe fact⁹ fuit debitor pu. vel adulti res tu. vel cura. p hypothecã ſibi obligatas p̃t vẽdicare pupill⁹ l' adl't⁹ a q̃libꝫ poſſ

p Epilloꝝ. Dedi. ꝛ pupillo ſi tutor vellet: voluit. an rei nõ acq̃ſite piculũ ad tutorẽ ptineat cũ potuit acquiſiuiſſe nec fecit queritur. ꝺ: q̃ ſic.

q Ele tu. Lex q̃dã p̃cipiebat vt oĩa bõa pu. p tutorẽ diſtraherent̃ ꝛ redigerẽt̃ in pecũiã: ꝛ illa fenori daret̃ p̃ter p̃dia ruſtica: q̃ lex erat aduerſa vtilitati pu. p̃cipit ip̃ator vt bõa pu. ũmobilia ſiue mobilia nõ diſtrahant̃: niſi hoc daret̃ in dotẽ vel donat̃. pp nupt̃. ꝛ in hmõi alienatiõe neceſſe ẽ vt inꝺponat̃ iudic̃ decretũ. Jtẽ phibet ne ſuũ alienet: ꝛ cãm ſubiungit. q:. ſ. ſi boni ſũt cuſtodiẽt domũ ꝛ res pu. ne i his fraudẽ tutor cõmittat: ſi ſint mali poterũt tor q̃rí vt dicãt ꝟitateꝫ de his q̃ i domo pu. ꝺtinẽt. ꝛ meli⁹ ẽ ſi fuĩ apꝺ pu. moꝛãt̃ q̃ exneo fuiãt: ꝛ fugiant quoꝝ fuga tutor̃ negligẽtie aſcribet̃ dom⁹ pu. vẽdi nõ ꝺ:: q: p̃ pu. ibi deceſſit. ꝛ ibi imagines ſuas habuit q̃s ꝺuelli pupill' eẽt lugubre. ſꝫ ſi ruinã patiãt̃ tutor eas reficere ꝺꝫ. vt ex cõductionib⁹ eaꝝ poſſit pu. oĩ anno pẽſionẽ p̃cipe. ¶ Serui. Serui q̃ aliq̃ arte p̃diti ſũt pupillo ſeruiãt: ꝛ de bõis pu. alãt̃. Alij q̃ arte p̃diti nõ ſũt p̃tiꝫ ex labore ſuo: p̃tim ex ſubã pu. alank̃. Qõ ãt ſul alienari nõ debeãt: duplex ẽ pu. ꝺmodũ. ſ. ne tutores i reb⁹ pu. fraudẽ cõmittãt. vl' mr̃ pu. res pu. ſurripiat: ꝛ ad ſecũdũ maritũ pferat Nec ꝺũt res pu. in pecũia redigi ne amittãt̃. ꝛ forte debitore facto nõ ſoluendo nec ſp̃ poſſet fenerari. Nullo g̃ mõ diſtrahat has tutor ſine iterpoſitiõe decreti: niſi ſint res q̃ fuãdo ꝑuari nõ p̃nt: veluti veſtes attrite ꝛ fruct⁹ ꝛ aialia ſupflua

ſ Jtutor̃. Si pupill⁹ hẽat p̃diũ i emphiteoſim p q̃ ſoluere tenet̃ fiſco ãnuuꝫ cẽſuꝫ: ꝛ in ſolutiõe p biẽniuꝫ vel triẽniũ ceſſauerit p culpã tutoris: ꝛ p̃diũ a pupillo auferatur dãnũ qõ ſenſit pu. tutor reſarciet.

t Etores. Tutor vel curator ſtatiꝫ ex q̃ dati ſũt ꝺũt facẽ iuẽtariũ i p̃ſentia tabelliõis: in q̃ ꝺũt ſcribẽ oẽs res ꝛ oĩa in ſtka q̃ iueniunt̃ i hr̃ditate pu. ꝛ auꝝ ꝛ argẽtũ ꝺꝫ i ſecuro loco reponi ꝛ de mobilib⁹ reb⁹ ꝺũt cõpare p̃dia. ꝛ ſi idonea p̃dia non inueniantur: pecunia dabit̃ ad vſuras. Eutẽti.

n Quiſſime. Lex. C. diĉ q̃ tutor ꝺꝫ fenerare pecũiaꝫ pupilli: qõ ſi feneret tenebit̃ pupillo de mutuo: niſi ĩmobilib⁹ eſſet ſubã. q: tũc eẽt fenerãdũ q̃tuꝫ ſufficeret ad expenſas pu. ꝛ familie ei⁹ illa pecunia que nõ fenerat̃ ꝺiligent̃ cuſtodienda eſt: ſi tota nõ ſufficit ad expẽſas pu. tota fenerabit̃.

ſ Ancim⁹. Debitor pu. ſi velit ſoluere tutori neceſſaria ẽ iudic̃ auctoritas ad ꝺ vt pleniſſimã cõſeq̃t̃ ſecuritatẽ. ꝛ ꝺ i p̃ma. ꝺ qõ dictũ ẽ i ſolutiõe faciẽda ſit neceſſaria iudicis auctoritas. fallit in ſolutiõe reddituũ ꝛ pẽſionum.

c Um. Si mr̃ filiuꝫ ſuũ p̃terierit ꝛ pu. extraneũ cui⁹ tutor eſt fili⁹ inſtituerat hẽredẽ qualit̃ filio ſuccurat̃ queri. q: niſi hẽredi: pu. acquirat: tenebit̃ actl'. tute. ſi acquirat ꝛ noĩe pu. adeat r̃ iudicat ſibi in actiõe inoffi. q̃rele. rñ. q̃ adire. i. pupillo adeũti auctoritatẽ p̃ſtare ꝺꝫ. ꝛ finita tutela aget ꝺ inof.

c Onſtõnẽ. Supra. e. l. ſãcim⁹. cautũ ẽ q̃lit̃ debitor ſoluẽdo pleniſſimã ꝺſeq̃t̃ ſecuritatẽ de ſolutiõe reddituũ ꝛ penſionũ. hic addit q̃ in ſolutiõe vſuraꝝ ſine interpoſitiõe decreti iudic̃ fieri põt. ꝛ plene ꝺſeq̃t̃ debitor ſecuritatẽ: que nõ excedat ſũmã. c. ſoliꝺ. neq̃ tp̃s biẽnale q̃ caſu decretũ iudic̃ in ſecuritate taliũ vſuraꝝ eẽt interponẽdũ ad hoc vt plene debeat cõſequi ſecuritatẽ.

s Ancim⁹. Si tutor vel curator pu. ꝺtroverſiã quã quiſ hꝫ ꝺ eos nõ defenꝺ. vel eoꝝ cãm nõ agat remouebit̃ a tutela cũ infamia: ꝛ tenebit̃ pu. ad oẽ dampnuꝫ. Si vero incepe runt agere vl' defendẽ: pcedẽte lite: qui litẽ ĩchoauerat fact⁹ fuerit furioſus: ꝺꝫ curator p̃ſtari a matre vel a ꝓpinq̃s curatoꝝ: ꝛ ordinãd⁹ ẽa iudice ꝛ matre ꝛ ꝓpinq̃s ſollicitãd⁹ ẽ: vt oĩ diligẽtia cãm agat. Si ꝟo curator ſe excuſat tũc ali⁹ ꝛ ĩ cõtinẽti petẽd⁹ ẽ ab his ad q̃s ptinet piculũ petẽdi tutores ꝛ ſic admittet̃ ad defenſionẽ pupilli: q̃ nõ ſatiſdabit de rato nec iudicatũ ſolui. vt. ſ. e. l. tutores. ſꝫ iudicio ſiſti. ꝛ p hãc ſatiſda. poterũt res pupilli obligari ſine decreto iudicis. Cum ꝟo contrahatur tutor ꝓmittet coꝝ iudice. ꝛ ĩ ſcriptis q̃ pupillũ diligent̃ ꝛ ſine dilatiõe defendet. Licebit ãt tu. vel cu. fruct⁹ diſtrahere ſine decreto. vt vinũ frumẽtũ ꝛ ſilua. ꝛ pecunia ex vẽditiõe fructuũ redacta vna cũ aliꝭ rebus p eos ad miniſtrabitur. ¶ De piculo tu. vel cu. Rubrica.

e Tqui. Pater ĩ teſtõ duob⁹ filiꝭs iſtitut̃ dedit duos filios dedit tutores. q: ipſi non nouerãt facultates ei⁹ adiũxit eis ꝺtutores duos libertos ſuos q̃ res ſuas nouerãt: ũ vt adminiſtrarẽt: ſꝫ alios i adminiſtratiõe iſtruerẽt. q: magis ſciebãt facultates ſuas nõ ſolũ datí tenebũt̃: ſꝫ ꝛ iſti q̃ ſimulauerũt ſe ſcire: ſiue fraudẽ adhibuerint ꝛ ꝓpetrauerit ꝛ eos accuſare de ſuſpecto ceſſauerẽt

a Deos. Paterfa. latũ hñs patiõniũ in duabus ꝓuincijs. vnũ in vna dedit tutorẽ: ꝛ aliũ in alia. degens in vna ꝓuicia nõ tenebit̃ p his que gerunt̃ in alia ꝓuicia nec econuerſo.

s Jres. Si tutor res pupil. in loco nõ tuto poſuerit: ꝛ p incẽdiũ pierint tenebitur q̃ ſuo dãno nõ pupilli perierũt.

t Etoribus. An tutor de fortuito caſu teneat̃ querit̃. ꝺ: q̃ nõ. q: p̃uideri nõ poterat.

s Jtutor. Siue tutor a matre petat̃ siue in testõ detur
& ignoret se datũ. res q̃ perierũt anteq̃ sciꝫ se datũ ad
periculũ suũ nõ ptinebũt si ꝓbauerit se nescuisse. qõ ꝓbatur
eo ipso q̃ nõ ꝓbat̃ cõtrariũ. vl̃ nõ ꝓbabit si vult: qz nec pz
sumet̃ scire qz forte nõ interfuit in testõ: vel ad domũ suaꝫ fu
erat denũciatũ.

t Emp⁹. Tutor finita tutela de ante gestis tenet̃: non de
his q̃ postea sunt gerẽda. in curatore ecõtrario. qz nõ
de gestis sz de gerendis tenet̃.

¶ Cñ ex facto tutoris. Rubrica.

Mulier quedã tenebat̃ mihi & con
i Mliana. ueni tutorẽ suũ: & obtinui: añq̃ sniã
mãdaret̃ executiõi facta est maior in cui⁹ bonis fa
cienda sit executio. s. an tutoris vel mulieris querit̃. nñ. q̃ in
bonis mulier ſ. qz finita tutela & cura & rõib⁹ reddit ſ ãpli⁹ tu.
vel cu. non conuenietur.

e T si. Tutor si pecuniaꝫ pupilli mutuet & stipulet̃ sibi
reddi: cui acq̃sita sit actio. nñ. q̃ vtl̃ pu. acquirit̃.

s J in rem. Mutuaui tutori noie pu. x. q̃ i rẽ pupilli cõ
uersa sunt. nunq̃d pupill⁹ tenebit̃. nñ. q̃ sic. actione ꝑso
nali: puta cõdictione certi ex mutuo.

s J hi. Si tutor finita tutela in administratiõe ꝑseuerauе
rit: puta locando p̃dia pu. an actõe vtili tutor tenebit̃
nñ. q̃ sic. & ex ei⁹ cõtractu adulto acq̃sita est actio.

p Er tutorẽ. Jn rem pupilli tutor õhens pupillo acq̃rit
act ſ. nõ sicut in rẽ suã. & hoc ẽ qõ dicit nisi ex certꝫ cauſ.

a B vno. Si pupill⁹ plures habeat tutores an vn⁹ cãꝫ
pupilli si alij defendere noluerint possit defendere que
ritur. respon. q̃ sic.

d Juisuz. Si in duab⁹ prouinciis tutores testator filio
suo dederit. vnus in vna: alius in alia causam agat.

¶ De tu. vel cu. vectigalia. Rubrica.

Tutor tenebatur pupillo ex
c Ompetens. mala administratõe in. c. vult
cõducere vectigal: an sit admittend⁹ q̃rit̃. dz q̃ nõ.
& hoc in prima. Si vero dixerit se nõ teneri pupillo cũ tenea
tur: & sic ad ꝺductionẽ accesserit: si pupillo satisfecerit & fisco
in crimie nõ fuit. & hoc in secũda. Si ꝺo primo fisco teneat̃
deinde tutelam suscipiat a periculo falsi excusabit̃.

¶ De tu. vel cu. qui satis non dede. Rubrica.

Jn minor a curatore min⁹ idoneo
s Jnondũ. facultatibus non morib⁹ anteq̃
officiũ cure cõpleuerit possit exigere satisdationẽ
queritur. dz q̃ sic. & anteq̃ agat cum iudice q̃ non idoneum
dedit tutorem. alioquin nisi satisdederit remouebitur.

e T eum. Si ex plurib⁹ tutorib⁹ vn⁹ tñ superstes fue
rit: an debeat satisdare querit̃. nñ. q̃ sic. & si nolit: qz no
bilis est: remouebit̃ sine infamia. si aũt ꝑ fraudẽ remouebit̃
cũ nota infamie. & in locũ defunctoꝝ alij surrogabunt̃. mari
me tamen si patrimoniũ pu. sit auctuꝫ. & illi tutores cõueniẽt
heredes defunctorum.

i M dubiũ. Tutor neq̃ ex testõ neq̃ ex inquisitiõe da
tus satisdabit. si prius egerit tutor alteri⁹ gener ſ noie
pupilli: & succubuerit q̃ satisdederit non p̃iudicabit pupillo
talis snia. neq̃ hz necesse petere bñficiũ ostõnis.

n On. Non oim tutoꝝ par cõditio ẽ. q̃ eñ dati in testõ
sunt vel inq̃sitiõe nõ satisdãt: alij satisdare debẽt: rem
pu. salua fore.

t Etor. Jn tutor neq̃ in testõ nec inq̃sitiõe dat⁹ possit
rez pu. alienare añq̃ satisdederit querit̃. dicit̃ q̃ nõ. sz nõdũ
ꝑfecta satisdatiõe petẽ põt bo. pos. pu. delatã postq̃ elect⁹ ẽ

¶ De suspectis tutoribus. Rubrica.

Tutorẽ filij sui an accusare possit
l Jbertum. de suspecto pat̃ q̃rit̃. dz q̃ sic. non
dum finita tutela: qua finita cõueniet eũ actiõe tu
tele ꝑ male administrat ſ.

c Etatores. Cñ curator sciẽs se curatorẽ datũ tardi⁹
administrat suo piculo cessat & tenet̃. Si vero fraudu
lenter cessat remouẽd⁹ est vt suspect⁹ & ali⁹ in locũ ei⁹ substi
tuendus.

p Reses. Si tutor dat⁹ ad administrationez nõ accedit
cõpellet̃ captis pignoribus: & si in cõtumacia ꝑseuerauerit re
mouebit̃ vt suspect⁹: & alius in locũ ei⁹ subrogabit̃.

e Tiam. An tutor testamẽtari⁹ possit accusari de suspe
cto querit̃. dz q̃ sic.

i M postulãdis. Memo qz paup ẽ tutor arguẽd⁹ ẽ vt su
spect⁹: sed si fraudẽ cõmittat.

p Jetat ſ. An frater filioꝝ fratris tutores arguere põt de
suspecto querit̃. dz q̃ sic. & hoc ẽ officiũ pietatis. & h̃ i ꝓ
ma. Si vero fraudem nõ cõmiserit sed inops fact⁹ fuerit ad
iunget̃ ei ali⁹: & hoc in secũda. Nõ solũ frater & mater sed co
gnati & extranei possũt petere: vt tutor suspect⁹ remoueatur

c Em. Tutor pẽdente actiõe de suspecto non dz admi
nistrare. sz ali⁹ interiz qui rem pu. administrabit subro
gabitur.

s J tu. An tutor cõtutorez suũ possit accusare de suspe
cto & remouere ab administratiõe q̃rit̃. dz q̃ sic. sz si petat vt
sibi cõcedat̃ administratio tutele anteq̃ accusauerit nõ ẽ au
diend⁹. vel dic casuz vt no.

s Elspectos. An tutor remot⁹ sit infamis q̃rit̃. distingui
tur. aut remot⁹ ẽ ob dolũ: & est infamis. aut ob culpam
& tunc non est infamis.

¶ De in litẽ dãdo tuto. vel cu. Rubrica.

Si pupill⁹ plures hz tutores: & vnus
s Jquas. habeat cãm cum pupillo: alij tutores
eũ defendũt. Si vero vnũ habeat tantũ: & ille ha
beat cãm cũ pupillo: petet ordinari curatorẽ.

a Mtibi. Duo erãt fratres sei⁹ & meui⁹ habentes fũdũ
cõem. seius fundũ vendidit insolidũ. & decedẽs meuiũ
dedit tutorẽ filio suo. an meui⁹ fundũ vendicare possit ꝑ pte
sua querit̃. videt̃ q̃ nõ possit. prima rõ est qz si agat meuius
emptor cõueniet pu. de euictiõe ad duplũ. & meui⁹ habet ne
cesse defendere pupillũ suũ. alioquin faceret contra officiũ suũ
Alia rõ est q̃ si vẽderet poterit obijcere cõpẽsationez pu. qz
pone q̃ pars fundi valeat. x. & debeat. x. tutor ex administra
tiõe fiet cõpẽsatio. Si vero meui⁹ nihil debeat cõueniat pu.
finita tutela act ſ. tutele ꝺria: si põt agere pro parte fundi: cõ
stituto tamẽ curatore.

a D ꝓtegendã. Tu. vel cu. dat⁹ ad vnũ negotiũ vl̃ rẽ
rõne illius tñ tenebit̃.

a D litẽ. Si curator det̃ ad litẽ & impẽsaz faciat a cõ
tutoribus suis exigere põt.

s Jue datus. Eras tutor fratris tui filijs: noluisti ad
ministrare sciẽs multas eẽ cõtrouersias inter te & frẽm
tuũ. dicit̃ q̃ nõ est tibi timend⁹ q̃ poteris pu. cõuenire. & da
bit̃ sibi curator ad litẽ. & pendente lite si hereditas aliqua ei
obueniat potet ſ ꝑstare auctoritatẽ adeundi eã.

¶ De eo qui ꝑ tu. neg. gessit. Rubrica.

Mulier credens se tutricẽ filij sui ad
e Tiam. ministrauit res pu. & male cũ tutrix nõ
esset. an cõueniri possit q̃rit̃. dicit̃ q̃ sic.

n On inutiliter. Bonoñ. nõ habebat tutorẽ: mater ei⁹
petijt tutorẽ mutineñ. inutilit̃ fuit petit⁹. verũtamen si
admistret & cõueniet debitores pupillares: an possit sic obij
ci: qõ nõ sit de iure tutor querit̃. dicit̃ q̃ sic. si mater indẽnita
tem ꝓmisit.

s Clo. Mulier petijt tutorẽ dari filio suo: & periculo
suo iuder malũ dedit tutorẽ: munq̃d pupill⁹ matrẽ suã
cõuenire poterit q̃rit̃. dz q̃ nõ. sed iudicẽ q̃ nõ idoneũ dedit.

q Cledã. Mater vel auus matern⁹ petijt a tutoribus fili
oꝝ suoꝝ vt quedã possit administrare & ꝓmisit de ꝑ
stando eos indẽnes: administrauit & male: si plus voluit pu
pillũ cõuenire tu. q̃ matrẽ vel auuz: bene possunt. sz a matre
vl̃ auo que suscepit administrationẽ tutele tutoribus oĩmoda
prestabit̃ indẽnitas.

o Btu. Mat petijt tutorē dari filio suo mi⁹ idoneuꝫ ꝛ suo periculo ꝛc. puta dicēdo sic. do tutoreꝫ periculo matris: nō poterit cōueniri nec ea obligatione obstricta ē.]

¶Si contra matris volūtatē. Rubrica.

s Jcontra. Mater decedēs, phibuit ne ⁹ titi⁹ filio suo tutor dareť. nhilomin⁹ eū pater dedit. nūq̄d poterit remoueri q̄ritur. dr q̄ sic sed nō erit infamis.

¶Vbi cause post pubertatē tutor adsit. Rubri.

t Utores. Pendēte tutela cām pupilli tutor egit ꝛ succubuit ꝛ appellauit omia acta penes eū hꝫ ꝛ fact⁹ est pu. adult⁹. nunq̄d cām appellationis prosequi dꝫ. dr q̄ sic.

¶Et pupilli educentur. Rubrica.

e Ducatio. Si inter matreꝫ ꝛ pupillū ꝛ tutorē ꝛ alios cōsanguineos sit ꝓtrouersia apud quē educari debeat pupillus. si mať ad scōas nupťſ. nō cōuolauerit p̄ferēda ē. Si autē ad scōas nuptias cōuolauerit ꝛ orta fuerit qō inter matrē ꝛ tutores seu cōsanguineos sup tutela pupilloꝝ: dꝫ adiri p̄ses, puicie qui inspecta qualitate psonaꝝ ꝛ cōiunctiōe ppendet. ꝛ si iudex decreuerit apud quē educari debeat. ille necesse habebit ꝫ facere.

v Trū. Auus matern⁹ ꝛ patern⁹ cōtendebāt inter se apō quē educari debeat pupill⁹, iudex extimabit q̄s eorum maiorē affectionē erga pupillū hēat. ꝛ q̄s magis insidiareť vite pupilli pp spem succedēdi vt nō ille sed ali⁹ admittať.

¶De alimētis pupillo p̄standis. Rubrica.

p Pupillus. Si tutor nō vult p̄stare pupillo alimēta cōpelliť p iudicē etiā si de statu pupilli moueať qō. puta q̄ sit seru⁹: vel de bonis sit cōtrouersia.

q Clod plerūq;. Aliq̄ petiť a iudice vt cōstituať alimēta pu. vel adulto. aliq̄ tutores subministrāt alimēta ꝛ impēsas faciūt sine auctoritate iudicis. q̄ nolunt declarare facultates pu. ne inde possit sustinere dānū: an tales sumpt⁹ repetere possint q̄ritť. dr q̄ sic. q̄ repetūt sumpt⁹ factos in alimentis ꝛ in magistris instruētib⁹ pupillū nec ei dicat se virisse de vento.

¶Arbitriū tutele. Rubrica.

c Um. Si paterfa. in testō suo tutorē dederit filio suo ꝛ dixerit se. c. hťe in bonis cū non habeat nisi. l. an in ratiōe reddēda pu. p̄iudiceť tutori quo magis petať q̄ritť. dr q̄ nō. Idē ē si dixerit testator se nō hťe nisi. x. cū habeat. l. q̄ nō p̄iudicabiť pupillo.

n Omina. Qñ tutor accessit ad gerenda negotia pupilli oēs debitores p̄fis erāt soluendo. si ḡ tutor dolo vel culpa nō exegerit ꝛ facti fuerint nō soluēdo. an periculū spectet tutori queritť. dr q̄ sic.

c Crator. Judex p̄cepit tutori vt de pecunia pu. cōparet p̄dia. ꝛ ille sibi nō pu. cōparauit in electiōe pupilli est: vel petere p̄dia empta de pecunia sua: vel pecuniā cum vsuris centesimis.

e Cum. Filiū tuū impuberē heredē instituisti ꝛ tutor abstinuit ab hereditate pupilli. ꝛ dānificat⁹ ē tuū in. c. puta hťditas valebat mille: ꝛ in nōgētis tenebať creditorib⁹ pu. egit aduersus tutorē ad interesse qđ erat in. c. ꝛ ei cōdēnatus est tutor: q̄ p culpā suā fecit eū abstinere. nunq̄d creditores poterūt cōuenire pupillū act⁹, hereditat⁹ queritť. dr q̄ nō q̄ hoc q̄ cōsecut⁹ ē noie trāsactiōis nō videť cōsecut⁹ noie hereditatis.

o Ones. Tam tutores si plures habet pu. q̄ eoꝝ heredes coram eodē iudice cōueniēdi sunt. Si igiť pať tu⁹ cū alio tutore administrauerit ꝛ vterq; decessit. idē iudex pu. dabiť aduersus te ꝛ heredē tutoris.

c Cum. Tutor in duob⁹ peccauit. tū q̄ vendidit rem pu. tū q̄ paruo p̄cio: ꝛ de p̄cio aliq̄d subtraxit. si minor vult habere ratā venditionē pōt repetere p̄cium qđ recepit tutor. ꝛ si tutor vnā ptē p̄cij pupillo restituerit, vel p̄cio min⁹ iusto vendiderit: residui p̄cij necessaria est restitutio: q̄ iure cōtut⁹ est: ꝛ illos q̄ gesserūt poterit cōuenire: cū ples hūit tutores: ꝛ si oēs gesserūt poterit eligere vnum ex tutoribꝫ ꝛ conuenire eū. pupill⁹ tñ cedit act⁹. quā hꝫ aduersus alios.

q Clicquid. Si tu, vel cu. omisit que facere debuit vt de gestis tenebitur.

t Ctores. Actio tutele psonaľ ē. si ergo steterim p. x. vel xx. an. q̄ nō egi: an repeliar p̄scriptiōe. dr q̄ non.

t Ctore. Tutor finita tutela cōueniēd⁹ ē vt rōnes reddat ꝛ reliqua deferat. i. q̄ remāserūt penes eū ex administratione. Si vero dicat se nō esse cōueniēdū. q̄ cessit matri administrationē ꝛ illa indēnitatē sibi ꝓmisit. ꝛ ita mater dꝫ ꝓueniri. an sit audiend⁹ q̄ritť. dr q̄ nō, sed tutoreꝫ cōueniet: ꝛ tutor matrem ex stipulatu.

s Jdefunct⁹. Tutor i initio qñ erat tutor dat⁹ erat pau per. pendēte tutela fact⁹ ē diues. vult pupill⁹ vendicare p̄dia que cōparauit sibi tutor tanq̄ ēpta de bonis pupilli. nunq̄d pōt q̄ritť. dr q̄ nō. q̄ non sufficit ad ꝓbationē q̄ ex bonis suis fact⁹ fuerit diues: q̄ ab initio gestiōis pauper erat

t Ctor. Durāte tutela tutor inchoauit edificare domuꝫ finita tutela cōtentis cōplet⁹ ad alia gerēda nō accessit de nō gestis nō tenebiť.

t Ctele. Actio tutele ꝛ heredib⁹: ꝛ ꝫ heredes datur.

v Eteris. Si tutor extra iudiciū cōfiteť pl⁹ eē in bonis q̄ sit vt pupill⁹ sit cū nobili muliere cōtractur⁹ matrīonii sibi nō p̄iudicat. ꝛ hoc in ꝓma. Si vero tutor in inuentario scripserit. c. eē i hťditate cuꝫ nō sint nisi. l p̄iudicat sibi. q̄a credit⁹ publico instro. ꝛ hoc in secūda. Nō aūt accedit tutor ad administrādas res pupillares nisi pri⁹ facto inuentario nisi testator p̄ceperit inuētariū nō fieri. ꝛ hoc i tertia. Si ꝫ o inuētariū nō fecerit remouebiť vt suspect⁹: ꝛ erit infamis. nec beneficio p̄cipali erit absolut⁹: ꝛ alijs penis legitimis subiugabitur.

¶De diuidenda tutela. Rubrica.

s Jpost. Si pupill⁹ plures habeat tutores: ꝛ finita tutela omēs fuerint soluēdo: ꝛ dat⁹ fuerit curator nec ille egerit. ꝛ aliq̄s eoꝝ fuerit fact⁹ nō soluēdo: periculū ad cōtutorē nō ptinebit: ꝫ ad curatorē qui cū agere potuit cū effectu agere supersedit.

ſ Jdiuiſo. Si pupill⁹ plures habeat tutores aut facta est diuisio inter eos a iudice vl a testatore aut nō. si nō electionē hꝫ pupillus finita tutela quē velit cōuenire ꝛ insolidū. cessiōe tñ cōuētionis ꝛ exactiōis sibi cōpetentiꝫ aduersus alios cōtutores suos facta. ꝛ ꝫ in ꝓma. Si facta ē: aut a iudice aut a testatore aut a se. istis duob⁹ ꝓmis casib⁹: vn⁹ ex alteri⁹ administratōe nō tenebiť: nisi p dolū aliū suspectū remoueri nō fecerit vel tarde remouit cū alē fact⁹ fuerit nō soluēdo. vl si accusauerit de suspecto ꝛ collusit patiēdo se supari pp aliquā pecunie quātitatē. ꝛ si dicat cōtutorē nō administrasse: q̄ p ꝫ nō excusabiť. q̄ ꝛ de nō administrat⁹ tenebitur. ꝛ ꝫ in secūda. Si ꝫo ipsi inter se diuiserūt pinde ē q̄si diuisio facta nō eēt: ꝛ q̄libet in solidū cōuenieť: ꝛ vno ꝓuēto ꝛ exactore cedet sibi pu. act⁹, aduersus aliū. ꝛ hoc in tertia.

l Jcet. Cōuenit inter duos tutores vt vn⁹ administraret: ali⁹ nō. pactū illud nō p̄iudicat quo min⁹ quē velit cōueniat pu. vel quo min⁹ periculū ad vtrūq; ptineat: nisi qō pri⁹ cōueniet q̄ administrauit si soluēdo sit: vel ei⁹ heres.

¶De in litem iurādo. Rubrica.

a Duersus. Si heres tutoris res vel ištra minoris detineat finita tutela: ꝛ dat⁹ est curator aget aduersus eū vt restituat. Si vero dolo vel culpa lata ištra non exhibeat. poterit curator aduersus eū iurare in litē ꝓ quāto nollet instrumētis carere: vel sibi nō exhibita fuisse.

s Jq̄. Curator repoſcēs rōnē tutor⁹ ab herede tutoris nō cōpelliť iurare in litē: ꝫ si vult pōt: si heres aut heres heredis ištra pupilli quondā dolo vel lata culpa exhibere detrectat. ꝛ ꝫ i ꝓma. Si ꝫo dol⁹ vel culpa nō interuenit nō iu-

rabitur in litē:ſz iudex de veritate inquiret.

s Emma Duob⁹ admiſtratiōe rez iniūcta vn⁹ adminiſtrauit ali⁹ ceſſauit.qui geſſit dicebat mīorē dānificatū fuiſſe in.c.q̄ b̄ q̄ ali⁹ nō geſſit.z iurauit aduerſus eū in litē z iudex cōdēnauit eū in.c.mīor circūuēt⁹ forte feē ei pactuz de nō petēdo,nūq̄d ei noceat q̄rīt.dr q̄ nō.eo q̄ nō interuenit curatoris auctoritas.vel ſic.petijt ſoci⁹ vt tranſigereē ſuper p̄dicta ſumma:an poſſit fieri trāſactio q̄rīt.dr q̄ nō,prima poſitio verior eſt.

a Lio.Alio iure teneē tutor alio iure heres ei⁹:qr aduerſus tutorē ſi inſtīa nō exhibeat dolo lata culpa vel leui iuratur in litē:aduerſus heredē nō:niſi inſtīa fuerint ī hr̄ditate iuēta.z illa dolo vel lata culpa nō exhibeat.z hoc in p̄ma. Si vero lis cū tutore fuerit cōteſtata in trāſferēda actiōe inheredē p̄ſes ptib⁹ ſuis funget.z niſi inſtīa exhibeaē nō ignorabit q̄lit̄ p̄cedet:ſz nō aperit q̄ actiōe. Tu dic q⁹ deferet iuramētū heredi:ſi poterat deferre vel defuncto.vt.ff.de here. tu.l.cum oſtendim⁹.z.l.vl.

l Jcet.Si tutor inuētariū nō feē z deceſſit:aduerſus heredē ī litē nō iurabit:ſz ꝓuenīri poterit de dolo defuncti ad cōe intereſſe. ¶De heredib⁹ tutoz. Rubri.

De negligētia tutor⁊ q̄ dolo non

h Eredes. cōparaē.an hēdes ei⁹ cōuenīri poſſint querīt.rñ.q⁹ nō.niſi lis fuerit cōteſ.cū defūcto vel aliq̄d ad eū puenerit ex bonis pu.vel cū pupillo acq̄rere potuit alij ceſſit.vt.ff.mādati.l.ſi,p curator.§.vlti.

p Ater.Si plures dati ſunt tutores alicui:z quidā geſſerūt z quidā nō. Nō gerētes vel eoz heredes tenenē p̄ius tū cōueniēdi ſunt qui geſſerunt.

a Duerſus.Si tutor in cā pupilli ꝯrit z fideiuſſorē non idoneū accepit.puta qr mutuauit pecuniā pu. an teneatur eo noie q̄rīt.dr q⁹ ſic.vel ſic.aliq̄s fideiuſſit p̄ titio apō ſeiuz.ſei⁹ filio ſuo fideiuſſorē dedit tutorē.ſi a ſeipſo nō exegerit titio facto nō ſoluēdo.vel titiū nō conuenit poterit pupillus ex cā fideiuſſionis act⁊.tutele cōuenire eo q⁹ conuerſa ſit p̄ma actio in actionē tutele.

h Eredes.Si ad tutoris heredes vel curatoris aliquid er re pu.vl adulti pueniat.an id reſtituē debeāt q̄rīt.dr q⁹ ſic z ſiue admīſtrauerit tutor vel curator ſiue nō tenebuntur.

¶Si tutor nō geſſerit. Rubrica.

Si plures dati ſunt tutores z q̄dāz

Ertū eſt. gerāt z q̄dā nō.nō gerētes ſi ſolvendo nō ſunt q̄ geſſerūt vel eos de ſuſpecto nō accuſauerint quin teneanē dubiū nō ē.z hoc in p̄ma.Si q̄ libert⁹ z patron⁹ dati fuerūt tutores z p̄ron⁹ fuerit ſuſpect⁹ nō dz libert⁹ excuſari ſi eo p̄textu dimittat patronū accuſare q⁹ nō liceat ſibi aduerſus p̄ronū famoſaz inſtituere actionez cū poſſit officiū iudic⁊ iplorare:ſi aliq̄d de rebus pupilli peiret vt amouereē z ali⁹ dareē.

q Uī ſe.Si duo tutores dati ſunt pupillo z vn⁹ gerat:alius nō.ille qui nō gerit nō teneē.ſi alter qui geſſit idone⁹ eſt Si vero aliq̄ ſunt que a nullo coz geſta ſunt ad vtrūq⁹ periculū cōiter p̄tinet. ¶De vſur⁊ pupillarib⁹. Rūca.

An tutor vel curator q̄ pecuniā pupilli

Utorez. vel adulti in vſus ſuos ꝓuertat ad legitimas teneaē vſuras,queritur.dr q⁹ ſic.

t Jus. Si plures ſunt tutores z vn⁹ vel ex p̄ſona ſua qr geſſit z male:vel omiſit cū gerere debuit:vl ex alteri⁹ p̄ſona q̄ ſoluēdo nō ē:cōueniaē z nō ſoluat.an teneaē ad vſuras q̄rīt.dr q⁹ ſic.ſz videaē q⁹ ex p̄ſona alteri⁹ vſuras ſoluere nō debeat.qr euenit vt ab alio vſure p̄ſteneē ſi cōtutorez ſuuz ſuſpectū nō fecerit cū facere potuit.

s Jpecūiā.Si tutor pecūiā pupilli fenerare vel ī emptiones p̄dioz idonee collocare nō potuit.an ad vſuras pecu. ſi eam depoſuit teneatur queritur.dicitur q⁹ non.

p Upill⁹.Si tutor finita tutela credat ſe debē pupillo pecuniā:z pupill⁹ noluit eū ꝓuenire vel rōnes audire adminiſtratōis p̄p curſuz vſuraz.an poſſit adultū cōpellere vl fa

cere cōpelli vt eū cōueniat q̄rīt.dr q⁹ nō.ſz ſepi⁹ dz facē pupillū ad iudiciū citari:vt ſic magl ꝓtumar p̄ſumaē.z ſic ei ſecuri⁹ poſſit p̄uideri.qualit̄ aūt b̄ fieri debeat nō aperit. Tu dic q⁹ offerre dz ſi nō accipiat:declaret b̄ iudici:z actor cōſignet z deponat.z ſic ibiber⁊ vſuraz curſus. Jdē ē ī curatore obſeruandum. ¶De fideiuſſo.tuto.vel cura. Rūca.

Finita tutela pupill⁹ bz eligere vtrūve

Ligere. lit agere cū tutorib⁹ ſeu curatorib⁹ vel

e cū eoz heredib⁹ vel cū fideiuſſorib⁹ eoz.vel velit agere p̄ pte cū tutorib⁹ vel cū curatorib⁹ vel cū heredib⁹ eoz:z p̄ pte cū eoz fideiuſſorib⁹.Si aūt velit oēs ſoli

n On eſt.Si tutor tene duz cōuenire b̄ ſibi nō licet. atur pupillo z ſoluat;liberaē fideiuſſor. Si vero fideiubeat p̄ tutore refert an ſimplicit: an interueniēte ſtipl'one rem pu.ſaluā fore.p̄imo caſu tutore ſoluēte liberaē fideiuſſor.ſecūdo caſu tutore ſatiſfaciēte nō dr liberat⁹:ſz nō icidiſſe ī obligationē.vel p̄ caſu obligaē fideiuſſor ī totū.ſecūdo ī eo tantum quod a tutore ſeruari nō pōt.

¶De contrario iudicio tutele. Rubrica.

Si finita tutela pupillus

Jpro iudicato. vnū de tutorib⁹ ob cōem

f dolū cōuenerit z cōdēnari fecerit:z ali⁹ p̄ cōdēnato ſoluerit.ſi poſtea alia die velit vt pupillus cedat ſibi act⁊.aduerſus cōtutores.an ꝺrio iudicio tutele ad id faciendum poſſit pupillū cōuenire q̄rīt.dr q⁹ nō. Si vero ſoluerit vt cedereē ei actiones b̄ caſu vī act⁊.emiſſe.z vt ea ſibi cedaē poterit pu.conuenire.

s Jnō.Duo erāt tutores q̄ male admīſtrabāt bōa pu. finita tutela pupill⁹ ꝺ vnū q̄ erat abſens egit z inſolidū ꝺdēnari feē.nec ille ſciuit ſe ꝺdēnatū nec appellauit:z ſic acq̄uit eo ſoluēte.iſte ꝺdēnat⁹ cōueniet pupillus vt ſibi cedat act⁊. aduerſus cōtutorē.vel ſi nō cedat cōueniet tu.vtil'nego.geſ. act⁊.vel tutele.

s Jpaē.Paē tu⁹ adminiſtrauit tutelā p̄uigni ſui.z ex mala admīſtratiōe tenebaē pupillo p̄uigno in.cccc. deceſſit p̄uigno z me heredib⁹ inſtituī.z ita cōfuſiōe extincta ē actio reliqua.cc.a te petē poterit.Si ñ⁹ p̄ aliq̄ ī rē p̄uigni ipēdit vſq̄ ad cōcurrentē quātitatē cōpēſabit.Si ñ⁹ quīgēta ipēdit:z ī.cccc.tñ teneaē,nec agē velit pl⁹ ſciēs fuiſſe erogatū q̄ debitū ſit:poterit eū ꝓuenire ꝺrio iudicio in id q⁹ ſupereſt deducto debito. ¶De auctoritate p̄ſtanda. Ru.

Si pu.ſine tutoris auctoritate ſtipuleē ali

n Eq⁊. quid ſibi dari vl fieri;an valeat ſtipl'atio'q̄ritur.dicitur q⁹ ſic.

n Eq⁊.Si pu.aduerſus aliquē act⁊.hēat:an ſine tutoris auctoritate eā remittere poſſit q̄rīt.dr q⁹ non.

e Um.Si a pupillo ſine tuto.auctori.diſtractū funduz cōparaſti eū p̄eſcribere nō potuiſti

c Arū.Tam in ciuili cā q⁹ in crimīali ſi pupill⁹ vl adultus ꝓueniaē vel cōueniat interuenire dz tutor vl cura. ad b̄ q⁹ teneat q⁹ actū ē ne dicat pupill⁹ q⁹ ſibi noceat: vel

v Eterem.Oliz ſi plures erāt taceat q⁹ ſibi ꝑdeſt. tutores dati in teſtō a iudice vel a lege vel ex inq̄ſitione vni⁹ dati in teſtō auctoritas ſufficiebat.ſi plures erant legitimi nō vni⁹ ſz oim ſufficiebat auctoritas.hodie ñ⁹ nulla erit dīa cuiuſcūq⁹ generſ ſint tutores:dū tū adminiſtratio nō ſit diuiſa.tūc eñ quilz ꝑ ſua regiōe ſeu pte p̄ſtabit auctoritatē:niſi tale factū fuerit p⁹ q⁹ ſoluit tutela. ñ bigā. Pupill⁹ vult ſe dare alicui ī arrogationē:finit̄ tutela.vñ i b̄ caſu oēs tutores debēt p̄ſtare auctoritatē nec vn⁹ ſufficit.qr q⁹ oēs tangit z. ¶Dñi tu,vel cu,eē deſinant. Rubrica.

Si tutor nō ſufficiat ad admi

s Jcuratores. niſtrationē tutele pupill⁹ pōt petere vt ſibi adiūgaē curator:qui eo tpe quo tutela finit̄ ab officio cure exim⁊:hoc ē cū tp⁹ pubertat⁊ aduenerit.q̄ puēto dād⁹ ē ſibi ali⁹ curator ꝓ etat⁊ infirmitatē.

t Utoris.Si pupil.tutorē ſibi datū nō pl⁹ hr̄e voluerit an ſola voluntate ei⁹ finiaē officiū tutele q̄rīt.dr.q⁹ non.

f Adecorã. Aduenière tpe pubertaſ;an finiť officiũ tutele.dr ꝙ ſic.qlit ãt ꝫ ſciebať:olim fiebat corpis indagatio.ſz hodie femina cuz puenit ad.xij.an. iudicať pubes, maſculꝰ cũ puenerit ad.xiij.an.

¶De actore a tutore ſeu curatore dãdo. Rubrica.

s Jſui. Pať filij ſui emãcipati erat tutor legitimus:obuenit pu.hrditas matna:quã pr admiſtrare nõ poterat:qz oportebat eũ abeſſe cã rei pu.an poſſit petere actorẽ qrit.dr ꝙ ſic.ſed ꝓcura.conſtituere nõ põt.qz dñs nõ eſt. ¶De excuſa.tu. vel cura.

f Alſa. An ſpado poſſit ſe excuſare a tutela qrit. dicitur ꝙ non.

s J curatores. Alicui erat datꝰ tutor:alꝫ curator gñaliť minor hz prmoniũ ſuũ tã in italia ꝙ ꝓuincia:an curator italicꝰ poſſit ſe excuſare ne ſit curator in ꝓuincia.dr ꝙ ſic quo facto dandꝰ ẽ ſibi curator in ꝓuincia.

e Xcuſatiõis. Jngenuꝰ excuſationẽ hz ne liberto detur tutor:ſz cũ aliqs põtẽdat hãc exceptꝯ.r iudex eum repellat qſi tarde põtẽdiſſet:niſi appellz hz neceſſe parere ſnie.

a Opluſſi. Tutor q̃ ꝫhit cũ pupilla nuptias nõ ẽ matrimoniũ.r erit infamis.ſi ꝛo aliqs vxorẽ hñs minorẽ.r cũ abſens datꝰ erat ei curator:an ipediať mrimoniũ qrit.dr ꝙ nõ.ſz dz ei alꝰ ſubſtituí.nõ ei dz ipſemet maritꝰ remanere in cura:ꝓ ꝫ q̃ dic ſe ignoraſſe curatorẽ datum.

l Jbertos. Libertꝰ ſi filie pfoni deť curator:ſe excuſare nõ põt:r pupillo facto adulto nõ põt ſe excuſare a cura. per ꝫ

q Cinq̃gita. Certũ ẽ ꝙ.l.dies danť qõ erat eiꝰ tutor volẽti ſe excuſare a cura:vl tutela.ſz a q̃ tpe icipiãt currere qrit.dr ꝙ ab eo tpe a q̃ qs ſcit ſe datũ tutorẽ vel curatorem:ſi iudex nõ amiſit eiꝰ excuſationẽ.qz infra.l.dies nõ venit nec appellauit videť acquieuiſſe iudicꝯ ſnie.

n Eqz. Eo põtextu ꝙ qs ſit debitor vl creditor pupilli vl adulti:a tutela vel cura ſe excuſare nõ põt:ſz aliꝰ dz ſibi adiũgi vt ſi creditor ẽ r velit pupillũ ꝓuenire defendet eũ adiũctꝰ

c Oloni. An ꝺductor pdiorꝝ fiſcaliũ eo põtextu a tutela ſe excuſare poſſit qritur.dicit ꝙ non.

f Rater. Nõ eo ꝙ qs nõ hz niſi vnũ oculũ a tutela vel

e Xactores. Quãdiu quis tri cura ſe põt excuſare. buta exigit a tutela habet vacationem.

t Eſtõ. Si pupillꝰ hẽat primoniũ i italia r ĩ ꝓuincia tutor ei datꝰ ſimplicit:infra.l.die excuſationem hẽbit.ſ. ꝙ vtrobiqz domiciliũ nõ hz:ꝓponere dz.ꝙ ſi tps fluxit vr datioi ꝓſenſiſſe:r vtriuſqz primonij erit tutor:ſz pp latuz patrimonium poterit adiungi curator.

v Olũtarie. Si volũtarie qs hẽbat excuſationẽ ſeu ſpõte ſuſcepit tutelã:nõ pp ꝫ cõpellit aliã ſuſcipe.vt.ſ.de epiſc. r cle.autẽti.ples. Vel ſic hz vnꝰ excuſationẽ hñs ſponte ſuſcipiat nõ ꝓiudicat alij q̃ ſilem excuſationẽ hz.vt.ff.de ꝓuile. vetera.l.ij.vel dic nõ ꝓiudicat ꝓuile.pu.q̃ minꝰ tutoris bõa

n Ec ſena. Nõ ſolũ liberti alio ſint pupillo obligata ruz:ſz nec ſenatorꝝ ſi gerãt tutelã vl curã pfoni a munerib⁹ ciuilib⁹ ſe excuſare põt.ſi ꝝo ſenator tũ hẽat vnũ libertũ q̃ datꝰ ſit tutor pfonor:ille a tutela vel cura hz excuſatio

s Eueriter. Judex noiauit aliquẽ ad tutelã vel nez. curã:nõ vt ille fieret tutor ſz vt redimeret r daret pecuniã iudici ne aſſumereť tutor ſi excuſationẽ hz quicquid ipẽdit recuperabit a iudice qui euz nominauit.

q Cũq̃. Noiatꝰ ad tutelã volebat ſe excuſare:iudex nõ admiſit excuſationẽ ſuã:r iõ appellauit.pẽdẽte appellatiõe factꝰ ẽ pubes.an cã appel.agitari dẽat qrit.dr ꝙ ſic.pp periculũ medij tpis qõ effluxit poſt appel.vt ſi appareat ꝙ malicioſe ceſſauit teneať.alioquin non.

s J vt. Noiatꝰ ad tutelã dicebat ſe ꝓtroverſiã hre cum pu.ſup oibꝰ bõis:aut ecõuerſo.r ꝓ ꝫ volebat ſe excuſare.an ꝫ ſufficiat qrit.dr ꝙ ſic.ſi hz excuſationẽ intra.l.dies r oponat.vt inſti.eo.itẽ pp litẽ.ff.e.l.pp.l.ſi.

l Jcet. Cũ minore ãnis ſi mrimoniũ ꝺrieſti r ei pr tuꝰ dotus fuerit curatꝯ ſi ſe nõ excuſet nõ ſolũ offendet oratione diui marci q̃ cauet ꝙ gener nõ dz eẽ curator vrozis filij ſed

r Ctores. Noiatꝰ ad tutelã vl curã infamis efficit ſi excuſationẽ ſuã hz appellare nõ hz ncce ſz eã ꝓpõat r.l.dies.an aũt ſufficiat ꝙ teſtator relinqt vrozi ſue vſufructoim bonorꝝ ſuorꝝ r pupillꝰ nihil hz qrit.dr ꝙ nõ.qz pſone ñ rei pricipalit datꝰ tutor.vt inſti.qui da.tu.poſ.

f Uſitatã. Noiatꝰ ad tutelã volebat ſe excuſare ꝓ hoc ꝙ hẽbat matrẽ pu.obligatã ꝛio iudicio tutele.qz aliqñ fuerat tutor r in eã ipendit.nũq̃d ſufficiat talis excuſatio qrit.

c Ratores. Si pupilli alicuiꝰ tutelã admiſtra dr ꝙ nõ ſti deide eo facto adulto curator noiatꝰ fuiſti an poſſis te excuſare ꝓ ꝫ ꝙ eras eiꝰ tutor.dr ꝙ ſic.r eã oppones ab eo tpe quo ſciuiſti te curatorem nominatum.

q Clod res. Tres habebas frẽs vterinos ſi datus fuerꝯ eis tutor nõ poterꝯ te excuſare ꝓ hoc ꝙ habeas cũ eis aliqs res:cũ dato curatore poſſit diuiſio fieri.

s J tutor. Si noiatꝰ ad tutelã ſe excuſet r cũ excuſatiõe ſua fuerit abſolutꝰ:an periculuz adminiſtratiõis ad euz ſpe

ꝫ Cmanitatꝯ. Noiatꝰ ad ctare dẽat qrit.dr ꝙ nõ. tutelã vel curã:ſi velit ſe excuſare ꝓ ꝫ ꝙ pupillꝰ litẽ habeat cũ ſorore ſua:ꝙ ꝓſumi poſſz ꝙ rõne affectiõis patit ſe ſuperari.an ſit audiendꝰ q̃rit.dr ꝙ ſic.r ei donandꝰ ẽ aliꝰ tutor qui pp affectionẽ defendere pu.nõ ipediať.

e Xcuſať. Eo ꝙ qs nauiculanꝰ ẽ a tu.vel cu.ſe põt excuſare,ita tñ vt ſi deť tutor pu.corpis ſui ꝓ ꝫ nõ poſſit ſe excu

v Jros. Silentiarij principis a tu. vl cu. ſare. vacationẽ hñt. Si ex falſis excuſationib⁹. Rub. Noiatꝰ ad tutelã abſentib⁹ pa

s Jabſentibus rẽtib⁹ pu.q̃ eũ dẽbat defendere falſaz excuſationẽ ꝓtẽdebat forte dicendo ꝙ hẽbat tres liberos cũ eẽt romanꝰ:r nõ hẽbat niſi duos r abſolutꝰ ẽ.ſi poſtea appareat eũ falſo ſe excuſaſſe:r iudicẽ circũueniſſe,piculũ adminiſtratõis ad eũ ptinebit ab eo tpe quo datus

t Ctores. Si tutor vel cu.poſtq̃ incepit erat tutor adminiſtrare ſe excuſauerit nõ valz excuſatio lz legitima

ſ J vt. Si tutor vel cu.de facto ſe excuſet fuiſſet, r iuder gratia vel amore eũ admiſit r a tu.abſoluerit: nihilomin⁹ ad tutorez ptinebit habita abſolutiõe ꝓ nulla.

¶Si tu.reipu.cã abſu. Rubrica.

q Ui. Si tutor datꝰ pẽdẽte tutela rei pu. cã abeſſe cepit tñ ſe excuſare dz ne medij tẽpis periculo aſtrigať qõ ſi nõ fecerit cõueniet:ſz poſtulabit ille qui interim adminiſtrauit vt prꝰ ꝓueniať.

e Ertuz. Ei q̃ abfuit reipu.cã r reuerſus ẽ datꝰ ann⁹ vt a tutela ſe excuſet. Vel hz excuſationẽ a noua tutela a tpe re

¶De excuſatione veteranorꝝ. Rubri. ueriſionis.

q Ui. Miles qui decem annos ſtetit cũ prinipe:ſi ex honeſta cã remittať puta cã ifirmitatis.idẽ ꝓuilegiũ hz ꝙ veteranꝰ qz ſicut a tutela nõ ſui corpis excuſať:ita a tutela miſſus alioꝝ excuſationez hz ne ſit tutor quã opponet.r.j.dies ab eo tpe quo ſcit ſe datũ tutorẽ.r hoc in.l.ſeq. Qui numero liberorꝝ. Rub.

q Uirome. Quis hñs liberos tres icolumes r iiij.ĩ italia:r.v.in ꝓuincia:liberatur ab onere tutele.

n Eqz. Liberi ꝓſunt prĩ vt ſupiorꝝ.l.pria.ſz ſi q̃s hz filiam r ex ea nepotes ſi illa decedat:an nepotes ꝓſint auo matno q̃rit.dr ꝙ nõ:ſz prĩ. ¶Qui etate. Rubri.

p Ater. Maior.lxx.an.a tutela ſeu cura:ſe põt excuſare.

¶Qui morbo. Rubrica.

l Uminibus. Orbatꝰ vtroqz lumine:r inuitꝰ excuſať a cura.

¶Qui numero tutelaꝝ. Rubrica.

ſ Jtres. Habẽs tres tutelas vel curas a q̃rta vacatõz hz.ſi ꝝo finite ſũt:alia potent ſubrogari.Si ꝝo qs hñs duos filios.r duas tu

telas cũ iste tutele sint ip̃i fecte:an faciãt vnã pfectã. dr q ñ

De curatore furiosi vel furiose. Rubrica.

Prodigo vl furioso maiori.xxv.

c **Rratores.** an.dandus est curator.

o Rationis.Tutor vel curator pdiũ mioris sine decreto alienare vel obligare nõ põt.z b oõne diui seueri caueť.sz an hmõi oõo extẽdať ad curatorem furiosi z pdigi.vt ille sine decreto alienare nõ possit q̃rť. dr q sic.vñ si obligeť nõ tz pignor obligatio.creditor tñ hz pr̃ cipalẽ actionẽ aduersus furiosuz vel pdigũ si pecunia in vti

s J pr̃.Filiꝰ pr̃i mẽte capto litatẽ suã fuerit cõuersa curatorẽ petẽ dz.p quẽ si q̃d alienatũ ẽ reuocari possit.

c Cum rẽ.Si mariť vxorẽ suã a pr̃e emãcipatã furiosaz repudiauerit:z mr̃ viro pactum fecerit de nõ reddẽda dote vel alijs rebꝰ filie.an p̃iudicet q̃rť.dr q non. Vel sic. delata erat hereditas viro z vxori sue furiose:mater eiꝰ repu

n Et lucrũ.Olim si pať duos hñs filiꝰ diauit:nõ põt os:vnũ emancipare:ille fratri suo succedere ñ poterat hodie secꝰ ẽ:q emãcipatꝰ succedẽ põt.vñ cñ emolumẽtũ sentit onus dz sentire qõ vocabiť ad tutelã fratr sui.

c Cum alijs.Cũ q̃s furiosus ẽ:aut ppetuo aut ad tp̃us primo casu curator administrare dz cõtinue nec eiꝰ cura finiť:si dilucida habeat interualla.an interiz debeat cessare curator.dicť q certũ ẽ cõstitutũ.sz i dilucido iteruallo hereditatẽ adire vel õhere põt sine auctoritate curatorꝭ.

c Cum furiosus.Si furiosus ẽ i pr̃is ptãte admĩstrabit bona filij castrẽsia vel q̃si.nec dabiť furioso curator. Si xo pr̃ moriať furiosuz põt ĩstituere hr̃dẽ z ei substituere,vt.j.de ĩpu.z alijs substi.l.vnã.z si furiosus moriať transmittit hr̃ditatẽ ad eos q̃ ei succedũt ab itestato.z si furioso deferať a liq̃ hereditas curatoꝛ eiꝰ poterit agnoscere bo.pos.z hr̃ditatem adire.Et si datꝰ fuerit curator in testõ patris nõ satisdabit de bene administrãdo:si nõ sit datꝰ in testõ:sz a iudice vl a lege:q ẽ prim̃ agnatꝰ:tũc nõ eogiť satisdare: si idoneam habeat subãm.iurabit tñ coram epo z tribꝰ p̃matibꝰ:q bñ ad ministrabit bona furiosi:z faciet inuẽtariũ.Si vero nõ hẽat idoneã substãtiã dabit fideiussores:z cõstituet apud p̃sidez puincie.Et oĩa q̃ acq̃rť furioso ex cã legati:vel ex quacũq cã dz administrare.z si cõpos mẽtis factꝰ fuerit:retinebit eũ si vult vel repudiabit.Si xo moriať in furore puenient bona ad eos ad q̃s essent puẽtura:si nunq̃ furiosus fuisset.Si vero curator discedat aliꝰ in locũ eiꝰ subrogabiť,habeat ãt hẽ lex locũ in futuris negotijs:nõ p̃teritis.

q Quod nũc.Dicit lex codicꝭ q curator furiosi dz iurare coram epo z p̃matibꝰ q bñ administrabit.hec autẽti.ãpliat hoc eẽ vex in oibꝰ curatoribꝰ.q sz iurẽt se recte administraturos.nõ tñ pp hẽ iuramẽtũ excusabunť a rõnibꝰ reddẽdis.

De p̃dijs z alijs rebꝰ minor. Rubrica.

v **Enditio.** Pater obligauit p̃diũ minorꝭ vel suũ:hoc pacto vt si sua die pecũia nõ solueret liceret sibi vẽdere:z decessit:z successit ei minor nõ satisfaciẽte sua die mioꝛe.creditor p̃diũ distraxit vult minor revocare p̃diũ q̃si alienatũ ꝺ senatusco. q̃ caueť q p̃diũ mioris sine decreto alienari nõ dz.an sit audiẽdꝰ q̃rtur.dr q nõ.Si tñ.creditor vilioꝛi p̃cio vẽdidit q̃ p̃diũ valeret põt iudex eũ restituere vt sibi iustũ p̃cũ restituať.z qõ dr̃ in senatusco.tũc locũ hz cũ minor ipse p̃diũ vendidit sine decreto,vel q mior nõ soluit missus ẽi possef.alicuiꝰ p̃dij ex cã

n On ẽ.Si tutor pupilli iudicati:z missus distraxit lz alij obligataz distrahat possef.sine decreto: ipo iure nõ tenebit alienatio nec restõ in itegrũ ẽ necaria.z b in p̃ma Si xo creditor mioꝛe nõ soluẽte iure creditoris sine decreto distrahat:vz vẽditio.sz si fraudẽ i vẽditione cõmisit restituet

c Cum.An pr̃ filij sui emãcipa mior.z hoc i sco.a. ti minorꝭ p̃diũ mioꝛi acq̃situ sine decreto alienare possit q̃rť.dr q nõ.ẽt si tanq̃ suũ eẽt vẽdidisset:nõ vt pupillare

n On soluz.Certũ ẽ q oõne diui seueri caueť vt p̃dium miorꝭ sine decreto alienari nõ possit titulo vẽditionis. an idẽ fit in alijs titulis alienatiõis puta donatõis vel trãs actiõis q̃rť.dr q sic.Si g̃ mior ex cã falsa vẽdidit fratri fun duz sine decreto revocari poterit restituto fratri: si q̃d minor

e T si.Judex circũuẽtꝰ falsis allega ab eo pcepit. tionibꝰ puta q dicebať q es alienũ vrgebat cũ nõ im mineret de p̃dio minoris alienãdo decretũ interposuit nõ vz decretũ nec alienatio:vñ p̃diũ alienatũ mioꝛ vẽdicare posit.

m Jnoꝛ.Si mioꝛ vl eiꝰ,pcurator p̃sidi de iterponendo decretũ libellũ porrexit:nõ statiz discernere dz: vt res minoris vendať:sed cãz examiabit.

s J ad.Pater filio suo minori z emãcipato p̃diũ donauit.postea filiꝰ sine decreto de reddẽdo pr̃i cautionez emisit. tñ ꝺ senatusco.huiꝰ cautio sic emissa filio nõ p̃iudicabit.

p Redia.Minor spõse sue donauit p̃diũ añ nupť. nomine spõsalioꝛ sine decreto.an valeat donatio q̃rť,dicitur q nõ.vtpote facta ꝺ senatusco.

e T si.Tutor vel curator si p̃diũ mioꝭ alienauerit sine decreto:an ideo minor revocare possit q̃rť.dr q sic.Pignora añt q curator ẽptori ob euictiõez obligauit poterit ẽptor p

p Redioꝛ.Si p̃diũ suũ mioꝛ sine decreto alie seq. nauerit:poterit id revocare,ita tñ vt p̃cũ q̃tenꝰ in vtilitatẽ suam cõuersuz est emptori restituat.

s Jquidẽ.Minor p̃diũ suũ sine decreto alienauit nõ refert alienauit vili p̃cio vel nõ:q nõ tenebit vẽditio.z b in p̃ma.Si xo interposito decreto alienauit:sed ignorãs vires p dij minoꝛi p̃cio q̃ valuit:tenebit alienatio:sz restituet vt iu

o Bes.Si minor alicui in.c. stuz p̃cũ ei suppleať. teneať.an vt libereť interposito decreto possit rusticũ p̃diũ alienare q̃rť.rñ q sic.etiam puinciale.

e Tiam.Si minor hẽat p̃diũ i ẽphiteosim vel tale p q̃ reddat tributũ fisco vel cesari.an id sine decreto alienari pos

v Tere.Si mioꝛ p̃diũ suũ puicia sit q̃rť.rñ.q non. le sine decreto distrahat vt ẽptor noie p̃cij fisco cuiꝰ debitor erat minor vel exercitui suo vel patrie satisfaceret z p̃diuz revocare voluerit.an ei agẽti nisi p̃cũ cũ vsurꝭ fisco debitꝭ restituat ẽptori obstet doli exceptio q̃rť.dr q sic, z b caueť in risso papi.z ceterorꝫ iurisconsultorꝫ.

s J minor.Tenebať mihi mioꝛ in fundo semproniano dedit mihi in solutũ aliꝰ sine decreto cũ debuit dedisse sẽpronianũ.an id vẽdicare possit q̃rť.dicitur q sic.

s J p̃diũ.Si mioris rusticũ p̃diũ vel suburbanũ sine decreto alieneť nõ tenebit alienatio:sz ageť z restituet sibi p̃dium cũ fructibꝰ:si extẽt cõsumptos cõdicet.si tñ emptor pbet p̃cũ fuisse xsuz i vtilitatẽ miorꝭ repelleret mioꝛ doli exceptõne:si nõ soluet p̃cũ cũ vsurꝭ;z sumptꝰ si quos fecit in p̃dio.

i Uter.Si mioꝛ cũ mioꝛe hẽat rẽ cõem sine decreto alienare ñ lz.sz nc ad cõi diuidũdo iudiciũ puocať.sz si maioꝛ cuiꝰ fundꝰ erat cõis ad iudiciũ puocet etiã si sine decreto

s J minores.Si minor noie fiat diuisio bene tenet. suo vel patri fisco vl p̃uato teneať:an interposito decreto res suas distrahi possit queritur.dr q sic.

Quando decreto opus nõ est. Rubrica.

Si mãdauit testator vt reddito p

s **Jpbare.** cio minor tibi p̃diũ restituat: decretum nõ est necessarium.

i Lud.Minor ipetrauit a principe vt liceret sibi p̃diũ distrahere sine decreto si distrahat.an valeat alienatio dr q sic.q̃ p̃iuile,loco est decreti.

p Rediũ. Prediũ mioꝭ sine decreto aliẽari nõ põt:niſi in testõ vel codicill:vt alienať iubeat testator.

e T sine.Tutor vel curator vestes attritas z alia superflua sine decreto alienare potest.

Si quis ignorãs rem minoris. Rubrica.

Heres tutorꝭ rẽ pu.distraxit.an eã pupil

s **Jea.** lus vẽdicare possit.distinguit.aut distraxit vt suã:aut vt pupillarẽ.secundo casu si emptor sciẽs nulla tpis p̃scriptiõe tutꝰ ẽ.p casu si ẽptor erat ignorãs lz dns nõ fuerit factꝰ statiz cũ res tradebať:tñ si eã post legi

tima etatē mioꝝ ꝑscripserit vēdicāti obstat ꝑscriptio.

ſ Ꝫ. Tutor vel curator si rē mioꝝ alienauerit sine decreto: rescidi pōt vēditio nec tm̄ res ꝛ in restōnē veniēt et fructus: siue extēt siue cōsumpti sūt. si ēptor nō bōa fide emit.

p Ꝓfessiones. Si tutor rē pupilli vt suā sine decreto alienauerit ⁊ ille in quē alienata ē secūdo vēdiderit: secūd' ēptor secur' nō erit: nisi p' etatē legitimā mioꝝ eā ꝑscripserit

q Ꝯloniā. Si p dm̄ a mīore mihi donatū sine decreto: vt ab ei' curatore vel tutore alij bōa fide emēti vēdidero an teneat vēditio. rn̄. q̄ si ēptor ꝑsente dño ⁊ maiore facto p dm̄. r. an eo ꝑsente. vel. xx. eo absente tenuerit secur' erit. ⁊ vēdicanti obstat exceptio. Rubri.

¶ Si maior fact' sine decreto fcāz alienatōz ratā hūerit.

Curator p̄ris tui creditori

c Ꝛm proponas. vel hr̄di vel tutori filij creditorꝭ p dm̄ qō valebat. rl. cū debituz nō eēt nisi. x. dedit insolutū vel vēdidit. ⁊ ita vltra dimidiā iusti p̄cij deceptus est. maior fact' ratā habuit vēditionē ⁊ decessit. an tu ígr̄ q̄ ei successisti ꝺefiderare possis vt iustū p̄cium tibi supplea tur cōpēsando si q̄d ei debes vsq; ad cōpetētē cōcurrētē q̄titatē q̄nt. rn̄. q̄ sic. ⁊ nisi suppleat p dm̄ cū fructib' recupabit. ⁊ b' vel b' eligere poterit hr̄s creditoris: vt suppleat iustū p̄cium cū vsuris: aut p̄ædium recuperare.

s Ꝯ sine. Si tutor rē mioris sine decreto' alienauerit vt suā: nisi fuerit bone fidei possessor ī quē res alienata est. ⁊ tutus fuerit ꝑscriptꝭ. vl' cōfirmatione quo min' minor vēdicare rem possit non sibi ꝓeiudicabitur.

s Ꝯ q̄n. Si res mioꝝ sine decreto alienet' siue adhuc fuerit sub curatore siue nō. p hoc q̄ venia etatꝭ impetrauit nō valet alienatio ab initio: si tm̄ minor nihil dicat tpe minoris etatis. ⁊ post. xxv. an. p quiquēniū tacuerit nō audīt: si vult postea rescindere vēditionē. ⁊ hoc ī ꝓma. Si ꝺo mīor sine decreto res suas donauerit: ⁊ p. x. an. int' ꝓsentes: p. xx. int' absētes: res donatari' tenuerit post' q̄ fact' fuerit maior securus erit. hoc ī secūda. Ita. ſ. vt si maiori aliq̄d supest de quiquēnio qz cucurrit biēniū: ⁊ succedet ei minor. illō qō superat defuncto puta triēniū currat ei post legitimā etatē ad ꝓscriptionem cōplendam. ⁊ hoc in tertia.

¶ De magistratib' cōueniendis. Rubrica.

s Ꝯ magistratus. Potestas bonoñ. dedit tutorem pu. tutor reꝓmisit rem pu. sal. fore. ⁊ fideiussores eo nōie dedit. itē dedit tutor fideiussorē de fuādo eū idēnē. i. ptātē postea apparet eū tutorē soluere nō posse administrata tutela: ⁊ ex mala administratiōe tenet' pu. in. c. finita tutela agit adult' aduersus tutorē quondā. nō p b' liberat' magistrat'. ꝛ si soluendo nō inueniat' ipse vel ei' fideiussor in subsidiū ꝓuenet' magistrat' vt cedat sibi actiōes aduersus fideiussores: q̄s magistrat' nōie suo accepit qm̄ ⁊ sine cessiōe vtilē hñt actiōz p fideiussores nōie pupilli acceptos.

i Ꝯ heredes. Si magistrat' dedit tutorez pu. sine dolo vel lata culpa. si decedit tutor an heres de leui culpa defuncti teneat q̄ritur. dr̄ q̄ non.

s Ꝯ tu. Si duo magistrat' tutorē pupilli dederūt ⁊ min' idoneū eo facto nō soluēdo insolidū ꝓuenet' magistrat'. ⁊ si soluēdo inueniat' nō insolidū: ꝛ p virilib' portionibus sunt conueniendi.

a Ꝺuersus. Ita demū ad magistratū q̄ tutorē dedit peruenit' si tutor vel ei' fideiussor soluēdo nō sint vt bonis eoꝝ excussis pu. satisfieri idonee nō possit.

i Ꝯ magistrat'. Aduersus magistratū vtil' in subsidiuz pu. cōpetit actio si nec tutor nec fideiussor q̄ fideiussit rē pu. saluā fore fuerit soluēdo.

c Ꝝm sit. Prætor dedit curatorē adulto ⁊ gñalez ei administrationē cōcessit. deide ipōsuit decretū vt fieret iuētarium. ⁊ vt curator daret fideiussorē rē pu. sal. fore. fm bonoꝝ estimationē. tabellio siue scriba estimauit mioꝝ p̄cio q̄ valeret puta. l. cī valebat. ccc. nō cōuenit' magistrat' quasi non valuerit curatoris datio. q̄ nō fuit reꝓhendenda. sed aduersus scribā legib' erit agendū. ꝛ non dicit qua actio. tu dic ex l. ista. vel actio. in factum.

Explicit liber quintus.

Incipit liber sextus.

¶ De seruis fugitiuis ⁊ libertis. Rubrica.

Eruum fugi. Seru' a me fugit. an vsucapi possit vel prescribi' queritur. dicit' q̄ nō. q̄ est res furtiua quia sui furtum facit.

s Ꝯ Equirēdi. Si seru' me' in domū alicui' potētis se receperit in quā ad req̄rendū eū intrare non audeo: ꝓeses faciet eū requiri.

s Ꝯ fugitiui. Si seru' me' fugit ad hostes ⁊ in itinere deꝓhensus est: quā penā subire debeat q̄rit'. dr̄ q̄ amputand' est pes: aut det' metallo: aut alia pena affici ꝺz. Seq̄t' aut'. nouo iure. ⁊ cōtinua sic cōsuenit eē p. l. C. alr̄ ēp autēti.

q Ꝯ Eliciū q̄z. Si inscio me seruū meū ī agro tuo q̄ ī domo recepisti q̄liē puniēd' sis q̄rit'. rn̄. q̄ eūdē reddes cū eq̄ bono. vel. xx. sol'. reddat. Si āt secūdo vel tertio eū receperis ꝑ vnoq; duos vel tres: aut dictā summā det. ⁊ istud locū hz in domo pupilli si recept' fuerit. ſ. q̄ tutor eadē pena feriat'. si soluēdo nō fuerꝭ supplebis ī pena q̄ nō ē ī pecūia. si āt fu' ꝓstitut' penes te pp mercedē se dixerit īgenuū missus forte a me vt p dictā pecūiaz extorq̄ret cū nihil dolo feciſti excusabe ris. Torq̄bit' āt fu' vt appareat an ip̄m miserim. q̄ si appareat pdā nō solū petitionē pene sz ēt fuum.

m Ꝯ Incipia. Si mācipiū ciuitatꝭ alicui' nō itelligas romāe ne sit ꝺ. ſ. eo. si q̄s fuū aduocādū crediderit cū altero fuo ⁊. x. sol'. ciuitati restituet si libertū eadē pena. i. rij. sol'. ⁊c. cum alteri libert' ꝓstari nō possit cū sit liber. ⁊ si defensor ciuitatis nō reuocet duos reddat: nec rescriptū vt libereꝰ a pena ipe tratū valeat nec retētionē ūlli' mācipij sibi vēdicet q̄ ipsum cōparauerūt soluēdo duos. ⁊ b' subijcit vēdicationi ⁊c.

c Ꝯ fuuz. Si fuū meū fugitiuū req̄rā ⁊ vetāte. i. penā mihi repetēti te q̄si dñm obiecisti. vel vt cū ꝓuocaret ī libertatē duxisti. torq̄at' fu' vt sic vitas appareat. nec solū mihi ⁊ tibi ꝓderit. ⁊ sic itellige diuisiue. q̄ nō solū. q̄ filiter vtri q̄ ꝓderit. verūetiā cohercebit' a fuga alij fui cū sciant se eē

s Ꝯ quis. Si cui fuū fisti occultasti: eū torquēdos. cū. tij. lib. argēti restitues.

p Ꝯ q̄. Si fu' public' puta faber ī domū alicui' se receperit: ⁊ ꝓtubernio ancille dñi dom' sciēte dño se cōiunxerint. tā ipse q̄ vtor ei' filij ꝓstine fuituti restituātur.

¶ De furtis ⁊ fuo corrupto. Rubrica.

Si mādato fuoz tuoz ex pecunia. cunia q̄s p dm̄ vel rez aliquaz sciēs nolle te cōparauit. an cū eo furti. ⁊ ꝓdict' fur ti. ⁊ mādati q̄si ex ꝯctu fui tui tibi acq̄sita sit actio conuenire possis q̄rit'. rn̄. q̄ electionē habes. vel mādati vl' furti: ꝛ simil' nō. qz agēdo mādati cōprobas factū fui tui: agēdo furti nō approbas. ⁊ ita esses tibi ꝺn̄' qō esse nō ꝺz.

i Ꝯ Maiulē. Si rē mihi surreptā penes te reperiero: nec restituere vis: nisi restituto p̄cio tibi qz dices te emisse. et b' ꝓbare possis. an sis audiend' q̄rit'. rn̄. q̄ nō. qz inciuile est qō petis. Ad talia q̄ rez emptionē facile nō debes accedere cū prauaz suspitionē incurrere possis ⁊ dānificari in restituri one rei: p̄cio non restituto.

s Ꝯ nōdū. Si rem tēplo dedicare ꝓposuisti nec dedicasti ⁊ eā vitric' tu' surripiat. an tibi furti teneat q̄rit'. rn̄. q̄ sic. rō dubitatōis fuit. qz videbat' q̄ ecclesia agere debeꝛet. secus tm̄ est.

a Quesus. Si fuũ meũ vt deterior fieret aut p te nõ ste
tit quo mĩꝰ ⁊c. ⁊ sollicitasti teneberis seruí corrupti: si
occultasti furti. nec solũ p me ſ̃p ꝓcuratorẽ agẽ possuz: qđ
intellige ciuiliter. tres. ll. sequẽtes satis clare sunt.

e Tiam. Si noie tributor sciẽs me nihil debere ancil
lã meã abduxisti ⁊ vẽdidisti; nõ solũ teneber ſ furti: sed
nec emptor vsucapiet: ⁊ ꝺ quẽlibet possidẽtẽ cõpetit mihi vẽ
dicatio.

f Ebtracto. Seruũ meũ mihi surripuisti ⁊ rapuisti: nec
obtulisti ⁊ decessit. an iteritu liberet ſ q̃rit. rñ. q̃ nõ. sz pene le
gitime subiacebis. nec obstat. ff. de ẽbo. obli. si ex legati. q̃a
speciale ẽ i fure q̃ interitu speciei ſ nõ libereturcũ semp ſ intelli
gat esse in mora.

s J abductũ. Si fuũ meũ mihi subripuisti vel abductũ
emisti vsucapere nõ potuisti nisi purgato vicio in ptãtẽ meã
reuertat. si g̃ ego ꝺcessi: vt hẽdi meo restituas ꝑses ꝙuidebit

ꝺ Ehis. Si instituto filio ipubere hẽde testator decessit
⁊ post appẽhensa bõa; a pupillo nouerca eius aliq̃ sub
traxit. an eã furti cõuenire possit q̃rit. rñ. q̃ sic. ⁊ furti manife
sti; si fuerit ma. vel nõ ma. nec obstat. ſ. eo. l. q̃uis. q̃ post bõa
habuit ibi: hic ante.

a Ncille. Si ancillã p̃gnãtẽ mihi subripuisti: ⁊ apud te
peperit noie partꝰ ⁊ furti: ⁊ cõdicẽ ſ. fur. mihi teneberis. ⁊ a q̃
libet possidẽte potero vẽdicare. nec vsucapiet nisi demũ pur
gato vicio. sz an actꝰ furti ꝑ ꝺictꝰ. vel eꝺ tollat. rñ. q̃ nõ. q̃a
extra penã ⁊c. nec solũ furti tu mihi tenet ſ sz ẽptor sciẽs partũ
eẽ in cã furtiua: vel q̃ rẽ alienã emit quã cũ q̃.

p Ost. Furtũ mihi feci sti ⁊ trãsegisti: nec soluisti qđ ꝺue
nit te dare. nũq̃d hẽo regressuz ad actꝰ. furti. rñ. q̃ nõ. si autẽ
mihi plura surripuisti. nũq̃d ꝑ residuis agã furti. rñ. q̃ sic. ⁊
cõdi. furti. ⁊ reivẽdi. ꝺ possidentẽ.

e Os. Si fuꝰ mihi surripuit aliq̃d: ⁊ alicui sciẽti tradi
dit. queritꝰ qualitꝰ mihi teneat. ꝺicitꝰ q̃ ipse tenebitꝰ mi
hi nõ solũ de suscepꝰ. sed etiã actꝰ. furti.

f Urti. Heredes furis nõ tenẽtꝰ actiõe furti: sz bñ rei vẽ
dicatiõe si rem furtiuã possideant.

q Auis. Si vxor marito vel ecõuerso aliq̃d surripiat:
nõ dabitꝰ inter eos actio furti: cũ sit famosa. q̃ inter taz
ꝺiũctas ꝑsonas dari nõ ꝺz. si g̃ mortuo marito vxor res he
reditarias subtraxit. an appẽhensa bona ab herede cũ iam ꝑ
miscuus sit vsus rez mariti ⁊ vxoris. q̃ indifferenꝰ vtiꝰ mari
tus rebꝰ vxoris: ⁊ ecõuerso. nõ cõueniet crimine expilate he
reditat ſ cũ sit famosa. sz ꝺueniet actꝰ. in rẽ ꝑ rebꝰ subtractis

i Eũ. Naui submersa aliq̃s surripuit bõa que ex na
ui ceciderũt queritꝰ q̃liꝰ teneat. rñ. q̃ infra ãnũ tenet i q̃
druplũ. post annũ vero tenet in simplũ ꝑter aliã penã: q̃ oliz
statuta ẽ veluti furti vi bo. rap. vꝫ. l. aq̃l. sequitꝰ autẽti. nauig.

n Auigia. Hec autẽti. nõ corrigit. l. codicꝰ. sed ; addit di
cẽs: q̃ omia debẽt nautis vꝫ dñis rez restitui si nauis
periculũ passa fuerit. ⁊ tollit ĩperator oẽm cõsuetudinẽ cõtra
riã huic cõstitutioni. Excipit ĩperator naues piratar: vel pa
ganor inimicas xp̃iano noĩ. Ultimo ĩponit penam transs
gressoribus.

f Alsus. Si rem quã penes te deposui aliꝰ nomĩe meo
mãdatũ nõ habens recepit. vel a debitore debitũ meũ
exegit. an furti teneat q̃rit. rñ. q̃ sic. ⁊ cõdicꝰ. fur.

s J quis. Si seruũ sollicitasti vt aliquas res mihi surri
peret: ⁊ ad te ꝑferret. si hoc mihi significauerit fuꝰ ⁊ me
sciẽte ⁊ volẽte res meas ad te ptulit: an furti ⁊ serui corrupti
actꝰ. mihi teneat ſ queritꝰ. rñ. q̃ sz furtũ nõ fiat nisi dño inuito
qđ hic nõ est. Jtẽ nec serui cor. dat actꝰ. nisi seruꝰ vere fuerit
corruptꝰ qđ hic nõ ẽ: cũ tñ ꝑ te nõ stetit teneberis furti: ⁊ fuꝰ
corrupti tanq̃ fuisset corruptꝰ in vitate: ne impunitate cõces
sa talia in suis alienis cõmittas.

De opis libertor. Rubrica.

f Jtempore Si fuũ meũ manumisero ⁊ ei opas
imposuero. an ad prestationẽ tenea

turq̃rit. rñ. q̃ sic. sz si opas nolo sz pecuniã ꝑ opis iusto liber
to. an sim audiendꝰ. rñ. q̃ nõ. si aũt cõuenit vt aliq̃d mihi pro
operis: puta captionẽ prestet ad hoc mihi tenet. tũ casus ẽ i
quo cogi posset vt p̃ciũ prestaret si vergã ad iopiã. q̃ ⁊ si nõ
tenet ad operas defect ſ tũ facultatibꝰ meis tenet me alere.

m Jnumissiõis. Seruũ tuũ mihi tradidisti vt eũ manu
mitterẽ: manumisi. an eũ possim in seruitutẽ reuocare
q̃rit. rñ. q̃ nõ. ⁊ sz ei opas imposuerit petere opas nõ possuz
ex necessitate manumissiõis.

q Ui nũmis. Si tibi. x. dedi vt seruũ meũ manumitteres
⁊ ꝑ opis pecuniã eregisti eã vt indebitã redderẽ cõpelleres
siue fuerint opere imposite siue non.

s J quã. Si te manumisero ⁊ opas imposuero: ⁊ eas
tibi vẽdidero puta ꝑ. c. an ad p̃ciũ mihi teneaꝰ. queritꝰ
rñ. q̃ sic. nisi boñ. ⁊c. q. ꝺ. patronꝰ. pmittis mihi. x. si me offen
dis ⁊c. vt. ff. qua. re. ac. nõ da. l. i. §. quilibet. sz tu manumissus
liberã habebis testamenti factionem.

m Ter. Rogaui in testõ meo matrẽ meã vt stichũ ma
numitteret post quiquẽniũ. manumisit post annũ ex cã
aliqua: ⁊ opas ĩposuit. ꝺr q̃ illa ĩpositio opaꝝ tz ante quin
quẽniũ finitꝰ: ⁊ eas petere posset: sz nõ vltra. sz si nõ exhibeat
reuerẽtiã puta de assurgẽdo ei castigabitꝰ.

l Jberti. Si seruũ meũ manumisero ⁊ opas ĩposuero et
decessero: exneo hẽdi ad p̃stationẽ opaꝝ nõ tenebitur
nec liberta marito patrone sue.

n Ex patronꝰ. Future ope p̃ciũ patronꝰ a liberto extor
quere nõ ꝺz. sz bñ lz accipe si ꝺsentiat libertꝰ. ⁊ ꝺ si cer
ta opa sit ĩposita. p̃terite aũt p̃t. Libertꝰ ãt duos hñs filios
siue semel siue diuersis tpibꝰ obligatiõe opaꝝ liberatꝰ.

f J tuis. Si fuũ tuũ pecunia sua redemero ⁊ eũ mãumi
sero: an ei opas ĩponere possiz: vel vt ingratũ in seruitutẽ reuo
care. rñ. q̃ nõ q̃ ad alia: tũ hẽo iura patronat

l Jberte. Si libertam tuã in vxorem dureꝰ tibi p̃stare
opas cogẽda nõ ẽ: etiã diuortio facto. cũ alij inuito te
nubere nõ possit. ⁊ hoc ꝺtent ee debes.

t Jtius. Decessit paterfami. ⁊ seruo suo in testõ reliq̃t
libertatem post lapsuz triennij: sub hac conditione vt
qđ sibi in vita prestiterit puta diurnuz obsequium heredibꝰ
prestaret. mortuo testatore prestitit vsq̃ ad diem prestite li
bertatis: ⁊ eam assecutus est. an vlterius ad illud teneatur q̃
ritur. respon. q̃ non. quia nil pecuniarum ipsi fuerat relictum

q Lod ex liberta. Si liberte tue nubendi prestitisti as
sensuz ad operas tibi non tenebitur propter turpem
suspitionẽ mei tamẽ ius patronatꝰ retines puta quod consi
stit in assurgendo: ⁊ in succedẽdo.

q Ui manumittuntur. Serui tui manumissi vbi mora
ri voluerint possunt. ita tñ vt opas p̃stare tibi possint.
nec ab heredibꝰ tuis in seruitutez reuocabuntur nisi ingrati.
Nec enim iura compellunt libertum stare cum patrono.

i Redibitione. Si libertum meum qui ad operas
mihi tenebatur occultasti: eas operas ad quas pre
standas mihi obligatus est reddere compelleris.

De bonis libertorz ⁊ de iure patronatus. Rubrica.

m Ltum. Si seruum meũ sus pe
cunia redemeris ⁊ ma
numiseris. an tibi ius succedendi in bo
nis liberti ex testõ vel ab intestato per
contra tabu. tibi competit queritur. re
spon. q̃ non. Si autem pecuniam mi
hi dedit ⁊ eum manumisero succedam. si ergo ob debitum a
liquod condemnatus fuero: ⁊ mihi fiscus succedit. an in iura
liberti succedere debeat q̃ritur. ꝺr q̃ sic.

J liberti. Si te consentiente libertus tuus ancil
f le principis se coniunxit in eo commodum patro
natus amittitur.

s Jquis.Seruū tuū int̄ vivos vel vltima volūtate manumīsti ⁊ ei dixisti:remitto tibi iura p̄onat⁹. q̄rit̄ q̄d cōsecut⁹ fuerit ista remissiō e.rñ.q̄ tm̄ obseq̄t̄ q̄tū obseq̄ret̄ p restitutionē nataliū fere.⁊ fere dic̄.q⁊ si eēt restitut⁹ natalib⁹ reuerētiā tibi nō deberet:nec in ſuitutē reuocari posset pp ingratitudinē:ſz sec⁹ ē in tali remissione q⁊ pōt reuocari. ⁊ hoc ita.saluis tm̄ vt olim nataliū restōne ⁊ alijs casib⁹ quib⁹ iura p̄onatus amittunt̄.

¶ Si in fraudē p̄ōni cū libert̄ donatio facta ē. Ru.

s Jn fraudem. Certū ē q̄ p̄on⁹ i bōis liberti in fraudē p̄ōni bona sua alienauit vsq⁊ ad legitimā:q̄ alie nata sunt reuocari possunt.

d Efuncto. Alienata a liberto in fraudē p̄ōni reuocari possunt p actū.caluisianā q̄ten⁹ ē legitima. Si āt fūdū p̄ōni alicui dedit:⁊ post mortē liberti p̄on⁹ donationē ratā habuerit.an successores p̄ōni eam reuocare possint q̄rit̄.rñ. q̄ non.

¶ De obsequijs p̄onis p̄standis. Rubrica.

l Jberte. Si liberta tua volente te alicui nupsit tibi ad operas non tenebit̄ propter suspicionē sinistram.

e Tiaz. Cū seru⁹ tu⁹ dedit tibi pecuniā vt ip⁹z manumitteres:manumisisti.oē obsequiū tibi p̄stitit q̄ osueuit liber⁹ p̄estare p̄ono:q⁊ ipso iure videris manumisisse.

s Jmanumisi. Seruū tuū si manumisisti ⁊ debitor eius fact⁹ fueris.ſz q⁊ ei nō soluis tibi cōuicia dixerit.vl̄ cōtumelia te affecerit a p̄side cohercebit̄. Nō em̄ statiz ad litigandū currere debuerat.⁊ si b̄ tibi facere vellet nō cōuicia dicere.ſz honore debito reseruato coz̄ iudice pecūiam petere debuit.

e Tiam. Si te cōdēnato ob crimen aliquod liber⁹ tu⁹ liberis reuerētiā p̄estare nō vult:merito erit puniēdus.

l Jbertos. Seruū tuū manumisisti.postea vis vt fodeat in aliquo loco inhonesto tota die:vel aliq̄ turpe faciat.an ad hoc teneat̄ q̄rit̄.rñ.q̄ nō.nec eū inuinculare potes ſz ad osuetū ſuitiū tibi tenebit̄:vt assurgere tibi ⁊ similia.

n Ecz. Si qua mulier libertū hēat facultas nulla liberto tribuat̄ inferēdi iniuriā p̄uiguis p̄one sue.⁊ b̄ i p̄ma. Si āt libert⁹ p̄ris tui iniurios⁹ extiterit ,puidebit iudex

n Ec p̄one. Si mat̄ aliq̄ seruū suuz manumisit,an ei obsequiū p̄estare teneat̄ querit̄.rñ.q̄ sic.

¶ De libertis ⁊ eoz liber⁹. Rubrica.

n On est ignotum. Rogata fuit mulier aliq̄ in vltima voluntate vt seruū suū manumitteret:⁊ manumisit.nūq̄d si liber⁹ cās ingratitudis cōmiserit eū ingratū accusare possit q̄ rit̄.rñ.q̄ nō.q⁊ ille tm̄ p̄t accusare libertū de ingratitudine q̄ sponte manumisit:⁊ nō ex necessitate.

s Jmanumissus. Si liber⁹ tu⁹ tibi ingrat⁹ extitit:vl̄ cui pe cōtrarerit offensaz:⁊ b̄ coz̄ ordinario iudice vel delegato oñder⁹ in ſuitutē reuocabit̄:⁊ filij ei⁹ post reuocationē q̄ i ſuitute nati ⁊ cōcepti fuerūt. Si āt coz̄ p̄cipe fuit māumiſſus:deide in ſuitutē vt ingrat⁹ reuocat⁹.postea āt er penitentia ita dignū se oñdit:vt dīs eū velit fieri liberz:nō alias ad libertatē p̄ducet̄:nisi dīs b̄ a p̄cipe ipetrauerit.q⁊ sine p̄cipe nō reuocet̄ in libertatem.

l Jberti. Nō magis audiet̄ liber⁹ ꝺ filiū p̄oni si euz si ne venia in ius vocauerit:q̄ ꝺ p̄onū cui si ingrat⁹ extiterit dabit̄ ei actio.i.officiuz iudicis pp ingratitudinē vt in ſuitutē reuocet̄.vel sic.q̄rit̄ vtz liber⁹ debeat reuerētiā ⁊ obseq̄ū si lijs p̄oni.rñ.q̄ sic.eodē mō sicut ⁊ p̄on⁹;quib⁹ si fuerint ingrati reuocari p̄nt in seruitutē.

l Jbertine. Si liberti vel eoz liberi militiā cōsecuti fuerint:nō pp hoc min⁹ in ſuitutē reuocabūt̄ si ingrati extiterint.

¶ De iure aureoz anuloz ⁊ de na.resti. Rubrica.

n Itales. Si libert⁹ tu⁹ te cōsentiēte ⁊ ingenui tatē quā q̄libet ex p̄ma natura cōsecutus ē ipetrare voluerit a quo sit ipetrāda q̄rit̄.rñ. q̄ nō a decurionib⁹ sed a p̄ncipe.

a Aureoz. Si quis ius aureoz anuloz a p̄ncipe impetrauerit:an plenā an semiplenā ingenuitatē cōseqūt̄ q̄rit̄.rñ. q̄ semiplenā:q⁊ in vita sua erit ingenu⁹ quo ad hoc vt mūmoniū cū filia senatoris ꝺ here possit:vel quo ad honorē:minor ātē habebit̄ vt libert⁹ q⁊ succedit ei p cōtra ta.sec⁹ āt si ad natalū restōnē ipetrauerit q⁊ plenā cōsequit̄.g̃ ius ē aureoz anuloz ſm quosdā.q̄n p̄ceps cōcedit liberto vt portet aureum anulū in digito.nec alit̄ libert⁹ licebit.vel dic vt dixi q̄ erat ingenu⁹ dū vixit ⁊c. Est ergo ius aureoz anuloz signū semiplene ingenuitat⁹ ⁊ libertatis p̄terite.

¶ Qui admit.ad bo.pos. Rubrica.

b Onorum. Filio meo in ptāte mea constituto delata ē bo.pos.i bōis mīis vel alicui⁹ alteri⁹ ex parte mat⁹ ex testō vel ab intestato me ignorāte vltra tps.c.diez:eā nō petijt.i. nō agnouit. an amissa sit q̄rit̄.rñ.q̄ sic.cū etiā ignorāte me potuit petijsse id est⁹agnouisse:⁊ mihi ratū hīti emolumentū acq̄siuisse.

s Jbonoz. Si alicui delata ē bo.pos.in bōis alicuius cōsanguinei sui collateral̄ quāto tpe lz ei eā agnoscere infra q̄ō si agnita nō fuerit de cetero ē amissa querit̄.rñ. q̄ infra centum dies.

i Jnfantis. Jnfanti delata ē bo.pos.⁊ eā tutor noīe suo petijt:⁊ anteq̄ fari posset:⁊ ita factū tutoris ratū habere decessit.ad quē ea deueniat q̄rit̄.huic q̄ōni nō rñd. Tu dic ad successores defuncti:vel veri⁹ ad suos.

e Emācipata. Filī⁹ emācipat⁹ nō vocabit̄ ad successiōnē p̄ris p.l.rij.ta.ſz p̄ptorē si g̃ filie emācipate delata ē bo. pos.i bōis p̄ris ⁊ eā intra ānū nō agnouit:nec ad suos successores trāsmittit.

q Cladiu. Delata ē bo.pos.alicui in bōis cuiusdaz de q̄ q̄ō est.decessit testat⁹ an intestat⁹:⁊ ita ignorat cōpetat bo. pos.aut nō.nūq̄d currit ei tps statutū ad petēdā bo.pos.q̄rit̄ rñ.q̄ nō.q⁊ errat i facto.sec⁹ si sciret se eē ,primiorē ſz ignorat sibi posse deferre bo.pos.q⁊ sic errat in iure:nec excusat̄.vt.s. de iur⁹ ⁊ fac.igno.l.emancipa.

i Cris. Alicui mulieri delata ē bo.pos q̄ ignorat sibi tēpus statutū currē.⁊ sic ignorātia nō petijt bo.pos.nec agnouit.elapso tpe credit se posse petere;⁊ sic ignorat̄ ius.nunq̄d sibi p̄iudicat.rñ.q̄ sic.

b Onoz. Si pupillo delata fuerit bo.pos.an tutor eaz agnoscere possit q̄rit̄.rñ.q̄ sic.ſz an pupill⁹ sine tutor⁹ auctoritate.rñ.q̄ nō.nisi ei tutorē nō hīti vel negligentē habē iudex eā ei decreuerit.quo casu emolumētū sibi acq̄rit.

q Cecilz. Olim nō p q̄libz v̄ba petebat̄ bo.pos.alicui delata in bōis agnatoz indistincte:sed v̄ba solēnia ꝓponebant̄.vt a sillaba cadēs a cā caderet.an istud hodie obseruetur q̄rit̄.rñ.q̄ nō.ſz suffic̄ quō velit suā volūtatē declarare.

v Verboz. Tria dicit. Primū q̄ antiq̄ solēnitates q̄ circa bo.pos.agnoscēdā frequētabant̄ hodie cessant. Secūdo q̄ qualiscūq⁊ ,ptestatio bo.pos. agnoscende apud iudicem ,pposita hodie sufficit.tempore antiquit⁹ circa petendam bonorum possessio.statuto obseruando. Tertio dicit q̄ si primus repudiet ante finem suī temporis. sequens vero negligat petere seu agnoscere bonorum possessio.nam si non peteret seu agnosceret nihilomin⁹ tamē statiz ei cederet legitimum tempus.

¶ Dñi nō petētiū partes petētib⁹ accrescūt. Rubrica.

Duob⁹ frib⁹ emācipat⁹ delata est
q **Notiens.** bonoꝝ pos. vn⁹ petit ali⁹ repudiat vel tpe exclusus est: an portio sua alij accrescat q̄rit̄ tur. rñ. q̄ sic, vel sic, si in bonis testatoꝝ hñt quatuor liberos eis vnde liberi deferat̄ bonoꝝ pos. ⁊ duo petāt: ⁊ duo repudiāt. an repudiātiū portio accrescat petētib⁹: vel excludant̄ tpe querit̄. rñ. q̄ sic. reiecta agnatoꝝ successiōe. q. d. q̄diu sūt liberi nō hñt locū agnati, vel pone in liber⁹ petentib⁹ maternam successionē.

¶ De bo. pos. fm tab. Rubrica.

Fecit q̄s testū ⁊ extraneū instituit.
p **Etende.** ⁊ arguit̄ de falso lata sn̄ia q̄ sit verus vel falsus nō curo. appellatū ē. pēdēte appellatiōe elapsus ē spaciū. c. dieꝝ vel. x. an. querit̄ an decēnio curat cū possit petere bo. pos. vñ agnati vel cognati. rñ. q̄ non pōt ei iputari: cur nō petat iterim dū dubitabat̄ de veritate testi. vel dic sic. decessit q̄s extraneo hērede īstituto. ꝓmus agnat⁹ arguebat testū de falso: ⁊ fm eū ꝓnūciatū ē: appellauit. an pēdēte appellatōe possit agnat⁹ petere bo. pos. q̄rit̄ rñ. q̄ nō: cū incertū sit iudici ap. intestat⁹ decesserit añ confirmationē ꝓxime sententie.

b **Onoꝝ.** Certū ē q̄ hēredi īstituto dat̄ bo. pos. fm tab. si testū factū sit in tabul⁹ siue in cartis siue in mēbranis ſꝫ qualit̄ dāda ē bo. pos. dicit̄ in lr̄a. vel sic. q̄s petere pōt bo. pos. fm tab. q̄rit̄. rñ. q̄ ille cui deferē ex testō solēnit̄ factoꝝ q̄ testes adhibiti sunt ⁊ nō subscripserūt. q̄ quadā solēnitate ō ficiēte iure dicet̄ deferri bo. pos. fm nuncupationē: vel vtilis fm tabulas.

¶ De bo. pos. ℈ tabu. Rubrica.

Fecit aliq̄s testū instituit extraneū
l **Iberi.** hēredē. liber⁹ suis p̄teritꝫ parētib⁹ reliq̄t legata, vni liberoꝝ data ē bo. pos. ℈ tab. queritur an legata debeant̄. rñ. q̄ sic parētib⁹. vel sic. si extraneo hērede instituto alicui p̄terito vel exhr̄dato delata sit bo. pos. contra tab. an legata alijs ꝓsonis relicta debeant̄ q̄ cōiūctis q̄rit̄. rñ. q̄ nō. q̄ hodie vez nō est. vt. ℈. de libe. p̄te. autēti. ex cā. q̄ est ꝓtra. sed hoc per illud corrigit̄.

p **Osthūo.** Si testatoꝝ vxoꝛe p̄gnāte relicta. neq̄ īstitu it neq̄ exp̄sse exheredauit posthumuꝫ. posthumo nato rūpit̄ testū ipso iure de iure ciuili: hoc ē absq̄ ꝓditiōe seu bono. pos. p ℈ ta. hoc i ꝓma. Secūdo dicit q̄ si tutoꝝ petat bo. pos. ℈ tab. ⁊ sic quasi huic iuri seu ꝑuilegio iur⁹ ciuilis velit renūciare: vt hac via nō ꝓma irritet testū de iure p̄toꝛio. pp q̄ō p̄toꝛio iure tz testū: ⁊ p̄toꝛio irritari p̄t. qz sicut p̄toꝝ nō potuit facere hērede: ita nō potuit facere vt q̄s desinat esse heres vel sic. aliq̄s fecit testū: nulla facta mētiōe ei⁹ q̄ fuit in vtero vxoꝛis sue: qui tāde nat⁹ ē: testū rūpit, si nomie illi⁹ petita sit bo. poss. qō nihil est.

¶ De bo. pos. cōtra ta. li. Rubrica

Decessit q̄s filio ⁊ filia relictis hēredibus
l **Icet.** quos rogauit vt stichū manumitterent: et manumiserūt, libert⁹ ille decessit: ⁊ īstituit extraneū hr̄dē: nulla p̄tonis suis relicta portiōe legitima, q̄rit̄ vtrum possit petē bo. pos. ℈ tab. si testū factū ē dr̄ q̄ sic. vel p ℈ tanūcupatā l' nūcupatiuā q̄ ē vtil' bo. po. si testū ē nūcupatiuū
p **Atronū.** Certū ē q̄ p̄rono cōpetit bo. pos. ℈ ta. liberti p pte legitima, si āt postea accepit opas vl' mercedē p opis vel munera repellit̄ a bo. pos. ℈ ta. liberti.

¶ Unde liberi. Rubrica.

Decessit q̄s itestat⁹ relict⁹ trib⁹ filijs
s **Jauus.** emācipat⁹. querit̄ sub q̄ forma petit̄ bo. pos. vñ liberi succederēt. rñ q̄ oēs succedūt eq̄ liter.
c **X** testō. Decessit q̄s ei successit fili⁹ su⁹ vel nepos ex testō vel ab itestato ei vult succedere aliq̄s in vltenoꝛi gradu: nūquid pōt. rñ. q̄ nō.
q **Si se.** Aliquis habebat filiū emācipatū: ⁊ ex eo nepotē emācipatū. decessit p̄ auus ab intestato non adita hereditate aui a patre vel adita nō cura: ille nepos repudiat hēditē p̄fis. ⁊ vult succedē auo suo qō p̄t. dr̄ cū sit incognit⁹ a iure ciuili nō pōt: ſꝫ ex bñficio p̄toꝛis petere p̄t bo. pos.

¶ Unde cognati. Rubria.

Decessit fili⁹ soꝛoꝛ matr⁹
c **Onsobrinoꝝ.** mee ⁊ volo adipisci bona sua. q̄rit̄ an possim. dr̄ q̄ si nemo sit ei primioꝛ possim ei succedē p bo. pos. vñ cognati. vel sic. filij duaꝝ soꝛoꝛuꝫ sunt ꝓsobrini. si ḡ vn⁹ decedat ab intestato an alius ei possit succedere p bo. pos. vñ cognati: q̄rit̄. rñ. q̄ sic: si null⁹ sit p̄xoꝛi mioꝛ. ſꝫ si agnat⁹ bo. pos. petat dicēdo se velle eē bo. pos. petet eā p pos. heredi. pe. vt. ff. de pos. here. bo. pos. l. i.
c **Elm ppioꝛē.** Quidā decessit: de filijs ꝓsobrine mee nullo cōdito testō. dr̄ q̄ ego eis succedē possuꝫ p bon. pos. ⁊ dicti sr̄ cōsobrini filij duaꝝ soꝛoꝝ. ppiores sobrini filij consobrinoꝝ.
n **Epotib⁹.** De p̄dict⁹ nepotib⁹ ex filia q̄rit̄ q̄lit̄ succedāt auo suo materno. rñ. q̄ p virili portiōe ⁊ iure p̄toꝛio si sint ex eadē filia.
n **On hoc.** Si mihi delata ē bo. pos. ex aliq̄ capite ⁊ eā tenui aīo deliberādi: an eā videar aḡuisse q̄rit̄. rñ. q̄ nō. nisi eā agnoueriz tm̄ sine coꝛpali appḥēsiōe. an ei sufficiat querit̄ dicitur q̄ sic.
c **Ertū ē.** Si mihi delata fuerit bo. pos. in bonis cognati de iure p̄toꝛio. certe nō possuꝫ succedere nisi ea petita ⁊ admissa quā admittere nō cōpelloꝛ. vel sic. nō possuꝫ succedē alicui iure cognatiōis: nisi petierim bo. pos. a iudice. si aūt petere nolo nō compelloꝛ.

¶ De edicto successoꝛio. Rubrica.

Delata fuit bo. pos. mr̄i mee ī bōis
s **Jmater.** paternis ī furoꝛe ꝓstituta non petit bo. pos. vñ agnati. ⁊ sic exclusa ē. an ego q̄ suuꝫ i sequēti gradu petere possiz q̄rit̄. rñ. q̄ sic. ex edicto successoꝛio vnde cognati.
s **Jauie.** Mulier aliq̄ hēbat filiū ⁊ ex eo nepotes duos ⁊ duos frēs. q̄ꝝ alt̄ hēbat filiū. decessit mr̄ ⁊ fili⁹ ⁊ frat̄ q̄ habebat filiū decesserūt nepotes ad q̄ꝝ successionē: an admitti debeat fili⁹ frīs q̄ ē eis ī. v. an frat̄ m'lier⁹ q̄ ē eis ī q̄rto gradu q̄rit̄. rñ. q̄ admittit̄ frat̄. ſꝫ si nō venit vel venit ⁊ venire nō oꝛ vt ex testō cū sit falsuz vel nō ab intestato: cū venire possit admittit̄ fili⁹ fratris.

¶ De carboniano edicto. Rubrica.

Decessit p̄fa. relicto filio īpubere nec
s **Jtibi.** īstituto nec exhr̄dato cui si moueatur qō stat⁹. ſ. q̄ spuri⁹ sit: vel fu⁹ ex ancilla ab agnat⁹ volētib⁹ venire ad successionē defūcti nec a pos. bo. discedē velit īpubes añ q̄ ad. xiij. an. veniret. an sit audiēd⁹ q̄rit̄. dr̄ q̄ sic. ⁊ erit ī pos. bo. ex carbo. edicto. itaq̄ mr̄ satisdet de restit⁹. bōis aduenīēte tpe pubertat⁹: si appeat filiū nō eē fuuz q̄ si satisdare voluerīt agnati simil' cū ipo ī pos. erūt: nulla eis pēdēte tpe īpubertat⁹ emolumēta spe relicta ſꝫ ex bōis fili⁹ ī teriz alat̄. ⁊ sic exp̄ōe i lr̄a q̄ dic vēdicat retinēdo. vl' dic q̄ nō fuit ī pos. bo. ſꝫ vēdicat. ⁊ sic ꝓpe ponit̄ vēdicat. ſ. ꝓueniēdo ⁊ dic q̄ decessit relicto filio īpubere. cui⁹ hr̄ditas ab aliq̄ possideꝝ īpubes ītētat peti. hr̄di. qz i ea ncē hz plene docere de iure suo: ꝓsulit̄ ei vt mō dixi. ḡ dicit̄ q̄ erit ī pos. vsq̄ ad tp̄s pubertatis p̄stita tñ satisdatione.
c **Arbonia.** Celebrato diuoꝛtio inter te ⁊ vxoꝛē tuā significauit tibi vxoꝛ tua q̄ ex te fuit p̄gnās: fecisti inspici ventrē custodiri ptuz: decessisti: tibi voluit succedere īpubes. monuet̄ sibi ꝓtrouersia q̄ fili⁹ tu⁹ nō sit. nūq̄d si in pos. bo. mitti petat vsq̄ ad tp̄s pubertatis audiēd⁹ ē. rñ. q̄ sic. si ptus fuerit custodit⁹ ⁊ b̄ ꝓbet̄ ⁊ nō plenarie cognoscet̄. alioquī si plene ꝓbaret̄ haberet̄ ꝓ instituto: ⁊ adiret hr̄ditatē. vt. ff. e. cuz sint. ⁊ interim alet̄ de bonis: nō obstāte q̄ dici possit q̄ nutrit⁹ fuerit alienis bōis: si postea apparuerit eū filiū tuū nō eē.

¶ Unde vir ⁊ uxor. Rubrica.

m **Aritus.** Si decessit uxor tua nec agnato nec cognato relicto ei succedis ꝓ bonoꝝ posſ. unde vir ⁊ uxor fisco excluſo; ⁊ ecōuerſo.

¶ De collationib⁹. Rubrica.

e **Mācipatus.** Decessit paterfami. habens quosdā filios quos in vita emācipauit; quib⁹ quedā cōtulit. an ea cōferre ōbeant facto testō ⁊ eis heredib⁹ institutis, rñ. ꝙ nō niſi hoc expressisset. Autētica

e ℵ testō. Ex testō ⁊ ab intestō cessat dotis ⁊ alioꝝ datorum collatio; ſi pater hoc dixerit nō aliter.

s ℑ pater. Pro filia tua dotē ꝓmiſiſti ⁊ anteꝙ ſolueres decessisti ab intestato relictis duob⁹ filijs ⁊ filia tibi eq̄liter succedūt. ſi filia dotē cōferat fratres ei⁹ liberent ab obligatione qua tenent ex promissione patris. ⁊ ipſa soluet

p Actū. Dediſti dotē ꝓ filia tua ⁊ cōueniſti cū ea ꝙ eſſet cōtenta de dote ſua nullo ſibi regreſſu in bonis tuis vel fratrem reſeruato ſi te decedente. an teneatur filia ſtare pacto queri. rñ. ꝙ nō. ſed ſuccedit ⁊ cōferet dotē fratrib⁹ ſuis qui erant in ptāte tua.

f ℑ lie. Certū eſt ꝙ filia dotem dꝫ cōferre: in illa demuꝫ locū hꝫ collatio: ſi ſuccedat ab intestato vel contra tabu. ſed nūq̄d oferre dꝫ cū fratrib⁹ qui ſunt in poteſtate magꝫ ꝙ illis qui nō ſunt in ptāte. rñ. ꝙ ſic. ſed illis qui ſunt in ptāte cōfert tā aduēticiā ꝙ ꝓfectitiā dotē: alijs tantū ꝓfectitiā.

d Otis. Pro filia dotē dediſti; durāte matrimonio deceſſiſti. quō fiet collatio cū nō poſſit dos repeti cōſtante matrimonio: niſi in caſu: ſi vir bona ſua diſlapidet: vel re ſua male vtaꝫ. rñ. dotis exactio nō cōpetit ſed tāto min⁹ accipiet filia de hereditate ꝙtū in dote ſua eſt. Autētica.

q Quod locū. Nō in. l. ōr locū hꝫ ſiue vir ſit ſoluēdo vl̄ poſſit imputari mulieri: qz dotē nō excedit in caſu. l. q̄a licebat ei exigere cū erat ſui iuris ⁊ maior. vel ſi dotem dediſſet mater patre cōſentiente. ⁊ his ceſſantib⁹ ſufficiet cōferre acꝭ. ⁊ ſi inanem. hec vera cum dos eſt parua. quia ſi magna poterat inuito patre exigi. hec vera ⁊ ſi ſucceſſio ſit auita.

e Idem. Fili⁹ emancipatus cōferre dꝫ ea que añ mortem patris acquiſiuit. ⁊ de illis deducit̄ es alienū. quia poſtea queſita conferre nō dꝫ.

f Ilia. Pro filia dotē dediſti ⁊ deceſſiſti; ⁊ filios ⁊ filiā heredes inſtituiſti. an dotem conferre debeat queritur rñ. ꝙ nō. niſi hoc expreſſeris.

s ℑ ſoror. Si patre tuo decedente ab intestato cum ſoror tua pro qua pater tuus dedit dotē hereditatē diuiſiſti. vel in iudicio vel extra: ſi ipſa dotem nō cōtulit. vel q̄a ignorauit vel qz decepit. an cogi poſſit vt cōferat queri. rñ. ꝙ ſic. ⁊ ſi plus acceperit ꝙ debuerit: iudex faciet eā reſtituē.

f ℑ emācipati. Emācipati inter ſe nō cōferūt: ſi alter fuit emancipat⁹. alter in ptāte. ⁊ pater ab intestato deceſſerit qui emancipatus in emancipatione vel poſt acquiſiuit confert.

a ℑ patre. Certū ē ꝙ filia teneꝫ dotem conferre ſi ab intestato ſuccedat vel ex teſtamēto ſi pater hoc expreſſerit. ſi aūt nec ſuccedat ex testō. nec ab intestato: ſi accepit legatū relictū a patre an audebat cōferre q̄ri. rñ. ꝙ nō.

p Osthumo. Filium habebas emācipaſti ⁊ deceſſiſti vxore tua pregnāte relicta; ⁊ herede extraneo inſtituto naſcit̄ poſthum⁹. cū poſt teſtū petit emācipat⁹ bo. poſ. nū quid teneꝫ cōferre cū poſthumo ꝙ acquiſiuit. rñ. ꝙ ſic. ſicut cōferet illis qui fuiſſent in ptāte patris mortis ei⁹ tempore. alioquin denegabit̄ emācipato actio.

f Ilie. Dotē pro filia ꝓmiſi ipſa relicta ⁊ filijs in ptāte mortis tpe deceſſiſti. nūq̄d cōferet dotē q̄ri. rñ. ꝙ ſic. alioq̄n denegabit̄ ei actio. Itē nunq̄d ⁊ frater teneꝫ ei peculiū ſuuꝫ cōferre. rñ. ꝙ ſic. niſi ſit caſtrēſe. vel p̄cipuū relictū a patre: an res peculiares ſint apud eū: an peyes aliū dūmō nec deſierit eſſe: in peculio eoꝝ nō refert.

ſ ℑ donatiōe. Deceſſiſti relict⁹ filio ⁊ filia: fili⁹ poſt mortē pat⁹ acq̄ſiuit fundū: nunq̄d teneꝫ cōferre. rñ. ꝙ nō. ſi aūt aliq̄d filie tue dediſti vt haberet in peculio; teneꝫ illō cōmunicare: nec p̄ciū vēdicare pōt.

s ℑ marit⁹. Deceſſit quis inteſtat⁹ relictis filia ⁊ filio: filius habuit uxorē ⁊ deceſſit ea p̄gnāte. nat⁹ eſt poſthumus. an filia ſoror patris poſthumi ⁊ eiuſdē poſthumi amita debeat cōferre dotē poſthumo volēs cū eo vna ſuccedere rñ. ꝙ ſic.

n Ec emācipati. Poſt mortē patris acquiſita filij emācipati nō cōferūt. q̄d̄ erit ſi vn⁹ ē in ptāte in morte patris ali⁹ emācipat⁹. an ſua bona in morte patris queſita cōferre debeant q̄ri. ōr ꝙ nō. ⁊ hec poſterior maiorē habet dubitationez ꝙ prior.

f Iliam. Deceſſit aliquis inteſtat⁹ relicto filio ⁊ filia cui in vita dotē dedit; ⁊ legatū reliquit codicill'. an cōferre debeat dotem. rñ. ꝙ ſic. ſi ſuccedere velit: ſed legatum habebit precipuum

v ¶ liberos. Quilt iperator ſeruare equitatē inter oēs liberos: vt ſiue fuerint liberi feminei ſexus: ſiue maſculi: ſiue ſui iur⁹: ſiue emācipati ſuccedūt ab intestato: hoc eſt ſiue edicto testō. ſz nō reſciſſo p ō tabu. vel p q̄relā inoffi. ſiue ab intestato penit⁹. ⁊ pater vel mater dotē ꝓ filia dederit. ⁊ ſic ō alijs. vt in littera. vel donat⁹. ꝓ filio pp nupt⁹. ſi fili⁹ eā nō receperit ſed vxor vel ecōtra. vel filia dotē nō marit⁹ vl̄ ecōuerſo: tam dos ꝙ donatio cōfertur. his ſeruatis q̄ circa emancipatos veteres. ll. ſtatuerūt vt quecūq; acquiſierūt vl̄ in cuſtodia. vel poſt: cōferāt ſm tenorez veterū tū legū.

l Iberos. Si quis fuerit emācipat⁹ auctoritate principis q̄ri. vtrū teneaꝫ cōferre q̄ acquiſiuit poſt emācipationē: ac ſi coram quolibet iudice fuiſſet emācipat⁹ queritur. rñ. ꝙ ſic.

t Illud. Pro dicit ꝙ oīa ea q̄ ad repellēdū q̄relā inofficioſi cōputant̄ in q̄rtā ptē portiōis q̄ cōtingeret aliquē ab intestato ſi nō foret exheredat⁹ cōferunt̄. Secūdo dicit ꝙ non tenet regula econuerſo. puta ꝙ ea q̄ cōferunt̄ cōputent̄: niſi de his q̄ cōferunt̄ ſpāliter a lege fuerit expreſſuꝫ vt cōputent̄ Tertio dicit ꝙ ſimplex donatio nō cōfert̄: ſi nō b̄ donator ex pſerit: niſi q̄s in quoſdā filios ⁊ filias donationē pp nupt⁹. ⁊ dotē in quoſdā vero ſimplicē donationē cōtulerit.

i Iam. Si maſcul⁹ inteſtat⁹ decedit filio vel filia ſuperſtitib⁹. ⁊ ex filia mortua nepotib⁹ relictis nō refert q̄ vel cui⁹ gener⁹. vel ſi femina inteſtata decedat inteſtata filio vel filia mortuo vel mortua nō refert vt i hoc caſu nepotib⁹ vel neptib⁹ relictis. nepotes ſeu neptes hodie ſint olim cū diminutiōe tertie ptis: q̄ matrē ſuā cōtingebat: vna cū materteris auūculis patruis: ⁊ amit⁹ ſuccedūt ei. hec ex ꝓma pte colligunt̄ In ſecūda vero colligit̄ ꝙ p̄dicte pſone inuicē cōferūt donatiōes pp nupt⁹. ⁊ dotes a parentib⁹ ſuis ꝓ ſe cōſtitut⁹ nō obſtāte cōſtōne diuoꝝ archadij: ⁊ honorij. qua videbaꝫ ſolūmodo a nepotib⁹ cū auūcul' foze cōferēdū. qz tū circa patruos ⁊ materteras ⁊ amitas equitas ⁊ rō repiaꝫ equal'. idē ius obſeruet̄ i collatiōe ſubtilitate p̄dict⁹ poſtōis nō obſtāte hodie tū ille pſone q̄ enumerant̄ in. l. codic⁹. ſuccedūt eq̄liter nō cū diminutiōe tertie pt⁹. iō iunge legi huic autēti. q̄ tertie.

v ¶ nemini. Filiuſſa. hꝫ bōa. ſ. caſtrēſia ⁊ ꝓfecticia ⁊ aduētitia. i oib⁹ iſtis bonis ceſſat collatio p̄terq̄ in ꝓfectitijs.

¶ De militari testō. Rubrica.

Rater. Miles aliq̄s deceſſit hīs bōa duplicis fuitut⁹. ſ. pagāica ⁊ caſtrēſia. ſi q̄ filiez ſuū i bōis pagauicī hr̄dē inſtituit. ſiue hr̄dē i caſtrēſib⁹ bōis nō inſtituit: ſiue inſtituit. ſed ea adire noluit ad te nō veniēt iure accreſcēdi: ſz ad ſuccedētē ab intestato: niſi inſtituto ſubſtituerit: ſi ꝓbatū fuerit ab inſtituto; vel a ſuccedētibus ab intestato militē nolle caſtrēſia ad te puenire. q̄ caſu niſi ꝓbet: loc⁹ erit iuri accreſcēdi. qō probatur eo ipſo ꝙ non ꝓbatur ipſum voluiſſe ad te bona deferri. ⁊ ita probabis maxie

qꝛ eꝰ volũtas ꝓ itre seruaꝝ.sz ꝙ a lege in vno cõcedit in reli quo prohibeꝝ.sic ergo instituẽdo eaz in paganis; castrensia videt ademisse.ff.de iudic.cũ pretoꝛ.

m Ales. Si in bonis castren.cõmilitonẽ suũ miles insti tuerit:in paganicis nullũ:ad ea vocabit mater proꝛi miozib⁹ deficientib⁹ tanꝙ ab intestato.si aũt vnũ in castrẽ sibus:aliũ in paganicis instituit mater non vocabit ex quo adijt paganica bona.

q Clãꝙ. Si miles filiã suã ex duab⁹ ꝛ vxoꝛẽ ex vna in stituit.quid iuris sit de alijs bonis qꝛiꝝ.s.vtrũ peruenī ant ad succedentez ab intestato:puta ad matrẽ.ñ.ꝙ videt his verbis filiã instituisse ex duab⁹ partib⁹ hẽditatis.ꝛ vxo rem ex tertia.nec istud hz locuz in milite:sz in quolibet altero priuato.qui iure cõi testat.

q Clãꝙ. Primo dicit ꝙ miles in expeditiõe ostitutꝰ absq; omni iurꝭ ciuilis subtilitate,put vult põt testari secũdo qꝛiꝝ:si miles filiã suã duab⁹ vncijs vxoꝛez ꝺo ex vna heredẽ sibi instituit.ꝺ residuis aũt nihil disposuerit. quid iu ris si de dodrãte.hoc ẽ de.ix.vncijs.ꝛ ñ.ꝙ etiã de iure cõi ꝓ sumaꝝ absq; omni priuilegio militari hereditatẽ suã in tres partes diuisisse.hoc ẽ vt filia duas partes habeat vxoꝛ ter tiam.hoc ẽ vt idẽ voluisse de residuo qꝺ voluit instituẽdo in telligatur.

s Irusinus. Si miles.xx.an.seruz suuz manumiserit liber erit.si minoꝛ nõ erit liber vetãte.l.elia sẽtia.nisi ex cã ꝓ babili ipsum manumiserit.puta si sit alũnus eiꝰ vel pedago gus vel cõsanguineꝰ.vt insti.qui ma.pos.§.qꝺ eadem.

e Ex testõ. Priuilegiũ factiõis testamẽti militi cõcedit dum est in militia.Si ergo dũ ẽ i militia testm̃ fecit.an eo reuerso.valeat qꝛiꝝ.dicit ꝙ sic.post tpus reuersionis põt instituere i testõ quẽcũq; velit.nisi lex ꝺ ei,phibuerit.vel si mi les intra annũ missus ẽ honeste vel in militia cõstitutus he redem iure militari põt ꝛ legata relinquere.ꝛ debebuntur ni fi.l.ꝛc.

i Ex testõ. Si priuatus.i.nõ miles decedat duob⁹ he redib⁹ institutis.fratre.s.ꝛ filio ꝛ filia impubẽ ꝛ eos ad inuicẽ substituat his x̄bis.vos inuicẽ substituo.quid his x̄ bis significeꝝ qꝛitur.ñ.ꝙ hoc significauit ꝙ patruus sit he res in totũ si impubes nõ sit heres.ꝛ ecõuerso. si patruꝰ non sit heres impubes succedat insolidũ.ꝛ locũ hz tm̃ vulgaris. ꝛ ẽ ratio.qꝛ patruo nõ põt substitui pupillariꝝ.ꝛ sic vitaꝝ ine qualitas.ꝛ ecõuerso erit in milite retento eodẽ casu.s. ꝙ mi les fratrẽ suũ ꝛ filiã instituit.ꝛ eos ad inuicẽ his x̄bis substi tuit.vos inuicẽ substituo ꝙ si patruus decessit postꝙ heres fuerit admittiꝝ substitutio filie nõ solũ si nõ fuerit heres.vt qꝛ anteꝙ adiuit decessit.ꝛ sic adhuc nõ fuit heres. vel si filia decessit similiꝝ miles erit heres:sz filia heres fuit.qꝛ non adi uit:sed decessit in pupillari etate,ꝛ in substitutionez ꝑdictaz incidit ista pupillarꝭ;qꝺ nõ erat in ꝑuato.ꝛ hoc fauoꝛe mili tari.ꝛ bꝫ est vez si mr̃ pupille nõ cõtradixerit patruo:ꝛ patru us ꝓbauerit fratrẽ suuz exꝑsse bꝫ voluisse. qꝛ extraneis here dib⁹ postꝙ heredes fuerint substituere põt indirecto.

e Ex his. Si priuat⁹ volens aliquid relinq̃re seruo vo cet eũ libertũ dicẽs. liberto meo tali cũ esset seruꝰ: talẽ rem lego.an pp hoc sit liber queriꝝ.ñ.ꝙ nõ. nec etiã legatũ petere põt. In milite distinguiꝝ.aut sciuit eũ seruũ:ꝛ aĩo do uãdi libertatẽ euz vocauerit liberuz:quo casu directe erit li ber:dũ ignoꝛauit:nec erit liber.

c Erti iuris. Miles instituere põt heredẽ vsq; ad decẽ niũ:vt extũc ad aliũ deferaꝝ hꝝditas.secꝰ in priuato ꝛ in eo qꝺ nõ est miles.

s Jcut. Miles sciẽs se filiũ habere:extraneos instituit eũ exhr̃dare intelligiꝝ. Si aũt credẽs se nõ hr̃e extraneos insti tuit ꝛ habuerit filiũ hr̃s erit:qꝺ si ipo iure testm̃ nõ valeat.ꝛ bꝫ si sit iptãte.sz qꝺ erit si sit emãcipat⁹.ñ.propter ꝓilegiũ mi litis.

s Jcũ. Si miles hñs vxoꝛẽ ꝑgnãtẽ bꝫ ignoꝛãs: filiã que erat ĩ vtero ꝑterierit nõ exhr̃dasse eã itelligiꝝ;sciẽs se fi liaz hr̃e appellãdo eã filiã in testõ ei reliqt legatũ cũ nõ insti tuit;exheredasse videtur.

c Aptatoꝛias. Nõ solũ i testõ alicuiꝰ ꝓuati inualida ẽ ea ptiosa istitutio,sz nec in milit; qꝺ i arbitriũ alteriꝰ ꝓferꝝ sic instituo heredẽ si titio placuerit.

i In testõ. Si ꝓuat⁹ heredez instituerit:ꝛ legatis ꝛ fideī cõmissis totã hereditatẽ exhausit:heres quartaz detrahere põt.sed an sit sic in milite queriꝝ.ñ.ꝙ nõ.qꝛ oĩmodo dz eius voluntas seruari ꝓp priuilegiũ suũ.si aũt plus petaꝝ ꝙ sit i eius patrimonio:petenti obstabit exceptio.

e Militibus. Si miles cõstitutus in militia aliquid commisit vt quia arma sua alienauit:vel duci belli nõ obtẽperauit.an testamentum facere possit queritur. respon. ꝙ sic scilicet in castrensibus bonis tm̃.si autem intestatꝰ de cessit fiscus ei succedit.

s Ja fratre Frater matris tue in minus solenni testa mento: puta adhibitis tantum duobus testibus te heredez instituit.nunquid obstante ꝙ minus solenne fuit te stamentum:frater tuus vel filius eiusdem fratris euincet he reditatẽ queritur.respon.ꝙ non.ꝛ hoc propter priuilegium militare.

m Jlites. Miles instituere heredẽ põt in militia con stitutus:siue vxoꝛem siue filios.siue quemlibet aliũm. nec inquiret filius an fuerit bene vel non.vel fuerit institutꝰ in dignitate:vel non.vel liber an seruus ꝓp priuilegiuz mili tis.cetera plana sunt.

s Criniarios. Si scriniarius.i.notarius intitulatus in matricula militum inueniatur.vel magistro milituz ob temperans priuilegium habeat militis in testando queri tur.respon.ꝙ non.licet videatur contra.ff.e.l.vltima.Solu. ibi fuit notarius in loco hostili.vel iurauit se nõ vitaturum moꝛtẽ ꝓp rem publi.

n Equidam. Testandi quomodo volnerit militi pro mittitur dum est in expeditione.secꝰ si extra.qꝛ habeꝝ loco priuati.

l Jcet. Pupillo militi tribunatũ adepto olim testari licebat ꝙ innouat imperatoꝛ:cuz instabilem mentem habeat:ꝛ extraneos instituendo heredes propinquis suis nocere possit nullo mõ etiam tribunus creatus habebit testi libertatem.

Qui testa.facere possunt. Rubꝛica.

Vamq̃z. Paterfamilias omnia bona sua habẽs commu nia cum fratre suo pro indiuiso: filiam suam titio matrimonio collocatam: in te stamento suo heredem instituit.an valeat institutio queritur.videbatur ꝙ non.quia non videbatur habere proprium:cum omnia bona sua erãt communia.secus tamen est.ꝛ ita est argumentum ꝙ idẽ qꝺ commune mihi est cum alio meum est:idem est si cum sooꝛe tua communem hereditatem habuisti,nihilominus valebit testamentum tuum.

q

Jis. Aliquis dum erat sane mentis:te;ꝛ vxoꝛem tuam heredes instituit.deinde se precipitauit.an va leat testamentum queritur.distinguitur.an impatiẽs doloꝛis hoc fecit:quia fuit valitudine detentus.quo casu va let testamentum.aut metu future pene:quo casu non valebit sed succedet ei fiscus.

s Enium. An senex vel eger possit facere testamentum queriꝝ.ñ.ꝙ sic,sed filiuffa.nõ.Cetera plana sunt vsq; ad.l.hac consultissima.

s Ac consultissima. Qualiter cecus naturaliter siue ex moꝛbo facere debet testamentum queritur.ñ. ꝙ prio vocabit testes septem ꝛ tabularium.coꝛam eis dicet ꝙ vult facere testamentum nuncupatiuum. Heredez certũ noia bit;ne nominis erroꝛ ambiguitatem generare possit;ex quoꝝ

ꝓ

vncijs velit eũ eẽ hẽredẽ: ꝛ quid ẏnũquẽq; legatariũ velit ca pere: quib⁹ ꝛ a tabellione scriptis ꝛ a testib⁹ subscriptis ꝛ si gnatis plenũ robur obtineat testũ. ꝛ hoc ꝑma. Si aũt co dicillos velit facere nec hꝫ dẽ instituerit ſz legata alia relinq; re: ꝑdicta seruẽ solẽnitas ꝑterq; i numero testiũ ne sit cõtra j. de codicillis, l. vlti. §. in oi. ꝛ cuicũq; velit siue testũ fecerit siue codicillos vno tpe cõmittit ad scribẽdũ. ꝛ alio tpe pote rit facẽ recitari tã sibi q; testib⁹: vt ꝓtestẽ se talit testamẽtuz cõfecisse vl' codicillos testiũ subscriptiõe insecuta. ꝛ hoc i se cũda. Si tabellio inuẽt⁹ nõ fuerit septim⁹ testis loco suo ad hibeat in testõ. sic facto codicillos poterit cui vult ex testib⁹ ad custodiẽdũ cõmittere: qõ habere põt locũ nõ tm̃ i ceco: ſz in alio: ſz marie ꝛc. ꝛ b̃ in tertia pte.

f Furiosuz. An furiosus possit facẽ testamẽtũ queritur dr q; sic. dũ ẽ inter dilucidũ intervallũ. ſz hoc antiqs in dubiũ venisset. an si incepit cõdere testm̃: ꝛ eũ furor iuasit va lebit testm̃. Justinian⁹ q; nõ valeat. ꝛ ẽ rõ. qr circa indiuidu uz sola inchoatio nihil operat. Si ẽo ita dilucidis ĩtervall' cepit ꝛ pfecerit. tenet si iur' solẽnitate fuerit subnixum.

o Iscretis. An surd⁹ ꝛ mut⁹ possint odere testm̃. distin guit. sunt oiuncta vicia: aut diuũcta. si cõiuncta qr sit. s. surdus ꝛ mut⁹ a natura. i. a natiuitate. puta aut ex morbo su peruenieẽte. primo casu nec facit testamẽtũ: nec codicillos ꝛc. secũdo casu facere põt si scribere sciat. Si ãt fuerit surdus ꝛ non mut⁹: qõ raro contingit: aut a natura aut morbo sũper uenienti. in primo casu fuit dubitatio ꝛ altercatio. in secũdo nõ. Si fuerit mut⁹ ꝛ nõ surd⁹ ꝛ scribere sciat: testm̃ facere po test. siue mutus fuit a natura siue supueniẽti morbo. ꝛ ista nõ solũ hab̃et locũ in mascul': sed in femineis.

n Emo. Jn reb⁹ acquisitis per filiumfami. puta in pro fectitijs vel aduentitijs: qr proprietatem habet filiusfami. pater vsufruct. testandi nõ habeat licẽtiam filiusfa. nisi tm̃ in his casibus in quib⁹ ei a veterib⁹ legib⁹ permissum est hoc autem est in castrensibus vel quasi. nec tale testamentũ querele inofficiosi subiacebit. ꝛ hoc dicit. l. sequens.

De testa, ꝛ quẽadmodũ testa. ape. Rubrica.

t Estes. Siue testm̃ in scriptis fuerit siue non septẽ testes sunt necessarij. vel dic cer tius q; hic loquatur õ testamẽtis in scriptis factis Si ergo quis fecit testam entum ꝛ habuerit quinq; testes et credebantur omnes esse liberi cum duo essent serui. an hoc comperto postea valeat minus testamentuz queritur. resp̃õ. q; non. cum eo tempore quo adhibiti fuerunt eis status que stio non mouebatur.

p Eblicati. Fecit quis testamentum non in scriptis: vel in scriptis sed a priuato confectum: heres de mor te testium timens. vel qr fuit corrosuz: vel mẽbrana in breui pitura. fecit illud publicari coram iudice. ꝛ testes fecit iurare omnia esse vera que in eo continebanť ꝛ publica carta con fecta est: an valeat publicatio queritur. respon. q; sic. licet ca su amissuz fuerit: qõ ꝓbare debz heres. qr qui casuz allegat ipsum probare debet.

e Jmperfecto. Licet in min⁹ solẽni testõ. qr nõ fuerũt adhibiti nisi duo testes instituť fuerit princeps: nõ etiam ob hoc firmũ erit: qr ſz legib⁹ nõ subijciať princeps: tñ le gibus viuere ciuile est.

s Jn nomine. Licet non est ꝛc. Heredis testatoꝛ erra uit dicẽdo. instituo meuiũ hẽdẽ: cũ vocareť titi⁹. an ob b̃ min⁹ valeat testamẽtũ ꝛ heredis institutio queriť. rñ. q; nõ cũ causa insit de quo sensit.

n Eq; pfessio. Si titiũ filiũ tuũ asseueraſti nec erat. ꝛ eũ tanq; filiũ in testõ instituisti. an valeat testm̃ q̃riť. rñ. q; non. nec heredis institutio.

v Erba. Si mater tua donationem inter viuos fecit ꝛ in testamẽto se nõ donasse asseuerauit: an veritati ꝑiudi cetur. s. quo magis reuocẽť donatio. rñ. q; non.

e Rote. Si in testamento suo ꝓsentibus septem te stibus dixisti: titius heres esto. ꝛ talis tabellio scripsit tantuz titius. an valeat testamentum queritur. rñ. q; nõ. sed valebit institutio heredis. ꝛ ex eo testõ legata debenť ꝛ peti possunt.

c Jsus. Si testamentum septem testibus ꝓsentibus commode inchoasti. ꝛ nondum completo vnum testi um inuasit morbus caducus: ꝛ eo postea restituto redeat. ꝛ coram eo vel alio eius loco supposito testato: ꝓfiteatur: an non obstante illo intervallo valeat minus testamentum queritur. respon. q; non. licet enim ob talem necessitatem re missum sit eis vt conueniant. non tamen est eis remissum ne redeant: sed redire debent. quia necesse est vt sufficiẽs nume rus testium adhibeať.

s Jnon. Heres titius institutus dicebat testamen tum esse validum ꝛ producebat testes: qui tamen non fuerunt ꝓsentes quando factum fuit testamentum: sed tan tum recitari audierunt: ꝛ ex animi sui iudicio hec dispositа esse dixerunt. recitato tamẽ ꝓius testamento. an valeat tale testamentũ. dicit q; nõ.

s Jtestamentum. Fecisti testamentum: ꝛ in eo extrane um filio ex causa exhẽdato instituisti: non obstante ꝓ cipis rescripto valebit testamentum. nec rescindiť a filio.

n Jn idcirco. Testamentum fecisti ꝛ decessisti. subtra ctum est testamentum. an ob hoc vicioſum sit: q; furti uum sit factum queritur. respon. q; non. ratio dubitationis erat quia videbatur vicioſum quia furtiuum. sed tale lucruz non facit ipsum non valere: sed tantum falsitas: vel si sit mi nus solẽne.

s Jvnus. Si non iure testaris quia ex testes adhibu isti vel septem. si tamen sigillis suis vel alienis non si gnabant non valet testamentum. Si autem iure testatus sed aliqua littera in testamento cancellata est: ꝛ etiaz vel su ꝓa scriptum vel additũ. an illi testamento adhibenda est fi des queritur. dicitur q; iudex inspicere debz: an aliquid per testatorem fuit emendatum: vel aliquid deletum ꝛc. quid au tem iuris sit non dicit. Tu dic q; qñ testator noluerit emẽda re nõ valet: qõ deletuz ẽ in alijs valet.

t Estandi. Licet pecunia tua sit in qua testari vis: non ob hoc quocunq; modo volueris testandi habes fa cultatez: ſz ꝼm formam iuris seruatam quaz mutare non po tes: nec iuri publico derogare.

n Jn codicil. Si voluntate suprema dubitetur fuerit codicillus vel testamentum inspiciendum est: an in eo quis constituatur vel exheredetur: quo casu erit testamentũ si nullus cõstituť ẽ erit codicillus.

q Joniam. Ad hoc q; testamẽtuz valeat nõ refert an ẽbis indicatiuis vel impatiuis in notatiuo vl' accusa tiuo fuerit: hꝫ dis institutio facta. ita tñ vt ex ea testatoris vo luntas appareat. Jtẽ nec necesse ẽ vt eodẽ momẽto ichoeť et cõpleať: qõ olim forte fuit obseruatũ: ſz q̃buscũq; verbis: vel in q̃cũq; carta ordinãdi testamẽtũ hẽat facultatẽ.

n Jn dubiũ. Sicut ꝓcipi relinq; põt in testõ vel he res instituiť: ita alijs in dignitate positis põt. videbať q; nõ. qr diuitib⁹ relinq̃re nõ oz. Jrũ tñ vꝫ vez. an aũt heres in mi nus solẽni testõ instituť ex quo legata nõ debenť sciens ea soluerit repetit queriť. rñ. q; nõ repetet tã et si essent indebita iure ciuili. erãt tñ debita iure naturali.

t Estm̃. An ẽbor gemiatio ifirmet testm̃ q̃riť. rñ. q; non ẽbigtia. si testator dixerit valeat iure testi: valeat iure codi

t Estã. Si testm̃ debeat publicari dñl'. cũ superflua ꝛc. coram quo iudice facienda sit publicatio. respondeo. q; coraꝫ mgro cẽsus: nec coraꝫ alio. ꝛ b̃ de ãtiq̃ori cõsuetudine q̃ si imuteť moriẽtiũ mutabiť iudiciũ. vl' ſc. cũ q̃s hꝫet testm̃ i q̃ fuit script⁹ hꝫs ꝑ qõ posset docẽ de instõne sua: si forte ti ment ne deficeret vel qr corrosuz erat vel vetustum. ꝛ velit ili co publicari ad ꝑpetuã rei memoriã. coraꝫ quo iudice fieri oz queritur. dicit q; coraꝫ magistro census.

o Omniū. Si testū feciſti: & illud principi inſinuaſti: an ob id ſolēne dici poſſit: teſtib⁹ nō adhibitis quos adhibere in testō neceſſe ē: ac ſi cora quouis iudice psentib⁹. vij. testibus cōditū ſit. rñ. q ſic. An aūt min⁹ valeat q ſup hoc reſcripto principis nō habuiſti querīt. rñ. q nō. An aūt poſt audientiā tibi a principe pstitā mutare poſſis voluntatē queritur dicīt q ſic. cū iudiciū tuū poſteri⁹ inſinuatū: ita firmū eſt ſi id cōfirmaueris: & vltimū ſit qđ pbabit. tamē nō probat cōtrarium. ſ. q aliud nō feciſti. nec neceſſe ē q ſucceſſor tuus iudicē adeat cā petendi bonor poſ. qz ſola voluntas ſufficit illi⁹ in adeunda hereditate. poterit ergo qui teſtari voluerit & potuit lege nō prohibēte hēdz principi declarare. nec timere dz here ſi pbare poſſit voluntatez ſic principi oblatā fuiſſe: ne aliud ſibi aduerſet. ſ. q nō ſit capax: vel poſſit teſtū per ārelam inofficiū irritari. vel ſi teſtū non poſſit facere defunct⁹ &c.

n Olum⁹. Si iure teſtū factū ſit: & heredes inſtituiſti & ſi principi fuerit p aliū ſuggeſtū: q in min⁹ ſolēni teſtō here ſit inſtitut⁹. an eo ipſo q princeps irritat pri⁹ ſolenne p cōſequēs nō ſolēne. rñ. q nō ſed ſuggeſtori faciendi teſtū facultas interdicat: & falſari⁹ iudicet. nec timeat here inſtitut⁹: nec iudex taliuz teſtimoniuz audiat: nec pecuniā recipiat.

b Ac cōſultiſ. Si. vij. teſtib⁹ adhibitis ſubſcribentib⁹ & ſignātib⁹ teſtū feciſti: & id ſignaſti: & ligatū oſtendiſti. an ob hoc infirmari debeat q ignorauerunt teſtes q̄ in eo ſcripta ſunt. rñ. q non. cū tu illud ſcripſiſti: vel alius: & ei ſubſcripſiſti. Si autez literas ignoraſti & ſubſcribere nequiuiſti adhibitis. vij. teſtibus: & cū ſcriptore firmū maneat teſtamētum. & ſi ea que in eo ſcripta ſunt teſtes ignorauerunt. nec neceſſe eſt q eodē tempe inchoet & cōpleat teſtamētū ſed diuerſo bene pōt. Ad hoc aūt vt cōpleat & valeant teſtes ſubſcribent & ſigillēt ſimul & ſemel: alioquin non valeat teſtamētuz ¶ Ex impfecto. Si teſtamētū min⁹ ſolēne condidiſti: puta adhibitis duob⁹ teſtib⁹ an valeat refert an inter liberos factum fuerit: an admixta pſona extranei. primo caſu valebit ſimpliciter. in ſecūdo caſu in pſona extranei non valebit. in pſona liberoz ſic & eis accreſcit.

q Quod ſine. Iſta autētica cōtinuat ad autētica q̄ ē. §. fami. herc. auten. ſz modo. qz ibi dicit lex inter oēs q pat pōt relinquere bona ſua p modū inſtitutiōis etiā in teſtō imperfecto inter liberos ſuos. tñ & autēti q̄ ſequit illā. l. īmediate dicit illud eē vez ſi pater & liberi ſubſcripſerint huic voluntati. hec l. dicit q parens etiā pōt liberos inſtituere ſine ſcripti in teſtō impfecto nūcupatiuo. autētica aūt iſta hoc in pte corrigit dicēs. q parens ſi ſcit literas debet ſubſcribere p̄o pria manu noia liberoz. & temp⁹ & alia q̄ ſequūt in litera.

h Oc inter. Hec autēti. ē cōtraria ſuperiori qz tractat de deſtructiōe primi teſtamēti dicēs. q ſi teſtator vellit infirmare primū teſtamētū vocet. vij. teſtes & cora eis declaret ſe nolle valere primū teſtamentū. & tunc faciat aliud teſtamētū vl pfectū vl nō int liberos. ¶ Per nūcupa. Si ſine ſcriptis vis teſtari adhibē teſtes ſeptē debes. & cora eis voluntatē tuā declarare. ¶ Si quis. Si primo teſtō facto et pfecto ſecūdū fiat. an valeat querīt. rñ. q nō. alſs valebit niſi iure fuerit cōſummatum. niſi in caſu. ſ. ſi in primo teſtō ſcriptus fuerit here qui ab intestato defuncto ſuccedere nō poterat. In ſecūdo min⁹ ſolenni ſcript⁹ fuerit here qui ſuccedit ab intestato. & ſic ſolēne primū per mīnus ſolenne ſubſequens tollit. v. tñ teſtes neceſſarij ſunt ad minus q ſi adhibiti nō fuerint nō valebit. nec ſoluz in latino poteſt condi teſtamentū ſed etiā in greco.

d Ictantib⁹. An dictāti teſtū vel teſti adhibito aliq̄d legari vel reliqui poſſit. rñ. q ſic. ratio dubitatiōis fuit qđ eſt. j. de his qui ſibi aſcribūt in teſtō. l. ij. ſi ibi dictauit.

c Onſulta diua. Qđ in plurib⁹. l. dictuz ē q publicatio ſit cora magiſtro cenſus facienda eſt vt. §. de epiſco. &c. repetita. & l. placet. & §. e. teſtamēta. & j. de donat. inter. hac. & j. eo. diui. per hāc. l. confirmat. ꝓhibet ergo q̄ coram nullo fiat niſi cora magiſtro cenſus. nec fiat cora clericis q̄bus obprobriuz eſt &c. Si qui aūt hui⁹. l transgreſſores fuerint pena. l. aureoꝝ mulctentur.

a Obiguitates. Si teſtamentū iure feciſti licet ordo ſcripture in eo vicio notarij & imperitia nō ſeruat. vt qz primo ſcripſit legata demū hēdis inſtitutionē. cū ecōuerſo fieri debeat. an ob hoc minus valeat teſtamētuz q̄ritur. rñ. q nō. lz antiquit⁹ hoc obſeruaret: quo nō obſeruato non valuit teſtamentum.

p Repoſteri. Si teſtamentū iure feciſti: & rogaſti mihi ab here tuo damnū: & reliquiſti hīs v̄bis. ſi nauis venerit: tūc infra diem mortis mee primū: vel pridie q̄ moriar illi datо. q. an iſta ꝓpoſteratio ſermonis cū debeat venire nauis. deinde legatū preſtet: viciet teſtamētū querīt. rñ. q nō. nec tñ in teſtamēto nō nocet ꝓpoſteratio: ſed nec etiaz in contractib⁹. vt inſti. de inuti. ſtipula. §. item ſi quis. Itē nec i dotibus. vt. §. de iure do. ſi mulier. & licet taliter relictū valeat. eractio tamē eius nō cōpetat niſi poſt diem vel conditionem exiſtentem.

i M teſtament⁹. Non ſcriptis condidiſti teſtamētum & ſeptē teſtes adhibuiſti. coraz quib⁹ ſubſtantiā tuā adquos pertinere volebas ſignificaſti. an ideo mīnus valeat teſtamentū: q iſta v̄ba nō exp̄ſſeris. vos teſtes vocaui. quia ſine ſcript⁹ ſupremā voluntatē meā declarare volo querīt. rñ. q nō. licet antiquit⁹ hoc obſeruarent. & p̄dicta v̄ba neceſſario erant exprimenda.

s Uncinus. Si teſtamētū iure feciſti & cōualuiſti & decennio elapſo voluntatē tuā nō mutaſti firmū manet teſtamentū. Si autez medio tempe voluntatem tuā mutaſti. & aliud teſtamētū cōdidiſti ſi ſolēne fuit: ipſo iure tollit primū. Si autē diciſti te nolle primū teſtamētū valere: vel alijs quibuſcūq̄ v̄bis apparuerit te velle cōtrariuz. & hoc etiaz coram iudice p̄ſentib⁹ ad min⁹ trib⁹ teſtib⁹ declaraueris. & decenniū a tēpore voluntatis cōtrario ſm quoſdā: vel cōpoſitionis teſtamēti ſm alios efluxerit: vtrū maneat teſtamētū primum ratuz. dicīt q nō. imo rumpitur.

c Um antiquitas. Dicebāt olim antiqui q̄ teſtamēta debebāt fieri vno cōtextu nullo actu extraneo interueniente. hoc taſſi limitat impator dicēs. q ſi forte teſtator alia neceſſitate conſtrict⁹. puta vel medicine capiende: vl cā forte cacandi vl alia neceſſitate vrgente vellet ſecedere modicū incepto teſtamēto: & poſtea iterz reuerti & reſiduā ptē teſtamēti pficere hoc facere pōt. ſimiliter & teſtes dū tamē teſtis nō diu abſit: q ſi forte opus eſſet ei diu obeſſe & nō poſſet reuerti & teſtator p̄clitaret. tūc eſſet ali⁹ ſubrogand⁹. Secūdo dicit impator q vult corrigere quādā cōſtitutionē q̄ dicebat q ſeptē teſtes debēt adhiberi in teſtamētis & ſubſcriptio ipſius teſtatoris. dicit lex q ſi teſtator totū teſtamētū ſcripſerit ſua manu nō eſt opus ſua ſubſcriptione ſimiliter de codicillis dicit. text⁹ ſatis ꝓlix⁹ ē hoc tñ dicit in caſu.

i Ubem⁹. Iſta lex & ſequētes vſq ad titulū ſequentē pcedūt per tertū ꝓlixū. & ſatis clare ſunt vide tex. qz caſum ſup eis ſcribere eſſet obtundere auditores.

¶ De heredib⁹ inſtituēdis. Rubrica.

q Si deportantur. Si teſtamētū feciſti & heredē inſtituiſti ōportatū: an valeat inſtitutio querīt. rñ. q nō. ſed pinde eſt ac ſi ſcript⁹ nō eēt: nec eſt ſimilis peregrino qui inſtitui pōt. vt inſti. e. §. vlti. vel dic q quodāmodo dicat ſimilitudinē. nō eñ peregrin⁹. i. ad peregrinitatē deduct⁹ puta deportat⁹ capere pōt.

p Ater. Si teſtamētū feciſti & in tertiā bonoz tuoz nō capacē puta natū ex nephādo coitu inſtituēdo. & titio ex reſiduo inſtituto quid appellatiōe reſidui cōtineat querīt. rñ. q tota hereditas. & ita erit titi⁹ in totū here cū nō capax ad aliquā partē hereditat⁹ admitti nō pōt.

c Cum ꝓponas. Alexander miles:ꝛ zosimus habebant seruū cōem iulia.alexander credēs iulianū esse libertuz suū ꝓpriū eū heredē instituit ꝛ ei vitalē substituit hoc mō. si iulian⁹ heres nō erit vitalē substituo:decessit alexander:ap paruit postea iulianū fuisse seruū alex.ꝛ zosimi:q̄d his verbis substitutio significet querit̄.vel q̄liter admitti debeat substitutus:q̄rit̄. Rñ.aut voluit testatoꝛ p iulianū alij acq̄ri hereditatē cū credebat eū liberū:aut noluit. Primo casu nō admittitur substitutus.secūdo casu sic.

s Si pater tu⁹. Pater tuus titiū heredē instituit:credēs esse filiū suū cū nō esset:an ei auferēda sit hereditas q̄ritur.rñ.q̄ sic.cui aūt sit applicāda nō aperit:tu dic venientibus ab intestato:qui si nō sunt:applicanda est fisco.

n Non ideo. Si testū fecisti:ꝛ vroꝛē heredē instituisti: an ob hoc qō eā affinē in testō noiasti: cū nō ꝓprie dicatur affinis;sed affinitatis principiū valeat min⁹ institutio queritur. Rñ.q̄ non.

ſ Si cōpensandi. Tenebat vxoꝛ tua tibi in.x. heredē testō suo in dimidiā bonoꝛ suoꝛ istituit;ꝛ aliū in dimidiā ꝛ te heredē instituit vt sibi cōpēsares.x.in quib⁹ tibi tenebatur ꝛ a coherede debitū vel partē debiti petis:an sis audiendus q̄rit̄.rñ.q̄ nō obstabit tibi sola iuris seueritas vt serues voluntatē defuncti:sed etiā ipsa defuncti volūtas.

n Et apud. Coꝛā nō habēte iurisditionē aliquē in fratrē adoptasti:eū heredē istituisti:cū nō tenuit adoptio: qz receptū nō est vt aliq̄s in fratrē adoptet:an valeat institutio q̄ritur.rñ.q̄ nō.sed ab instituto auferenda est hereditas.

e Extraneū. Testū fecisti exneū heredē instituisti his ⁊ bis:instituo te cū morieris:an valeat institutio q̄ritur. rñ.q̄ sic.vel sic an possim mihi heredē instituere sic:ille sit mihi heres cum morietur. Rñ.q̄ sic.

c Collegiū. An illicito collegio relinqui hereditas possit queritur.rñ.q̄ non.

e Extraneū. An ignotū mihi possim heredem instituere queritur.rñ.q̄ sic.

n Eq;. Si nō capacē puta hereticum vel ex nephariocoitu susceptū instituisti:an valeat institutio q̄rit̄.rñ.q̄ nō.nec etiā si seruū suū heredē istituisti nō acq̄ret hereditas qz q̄ p se nō heres instituī pōt:nec p aliū.vt.ff.eo.l.minus.

h Hereditatis. An romane ciuitati iure institutionis vl legati vel donationis aliq̄d relinqui possit querit̄.rñ. q̄ sic.ꝛ cuilibet alij ciuitati.

q Cotiens. Duos heredes ex certa re:puta ex vinea vel domo heredes instituisti:alios simpliciter nō factamentione rerū certarū.vel incertis partib⁹:puta vnū ex trib⁹ vncijs:aliū ex q̄tuoꝛ:an illi q̄ ex reb⁹ certis instituti sunt cōuenīri possint a creditoꝛibus hereditarijs querit̄.rñ. q̄ non. qz sunt loco legatarioꝛ:nō heredū. Alij aūt cōueniendi sunt et agere possunt:nec aliq̄d actionū cōpetentiū hereditariarum heredib⁹ institutis in certis partib⁹:vel sine partib⁹ p alios in incertis rebus institutis diminui debet.

c Cum in libris. Heredē instituisti his verbis: sempronius plocij heres esto:an valeat institutio querebatur dicebāt antiq̄ valere q̄si in tuo noie errasses. Dicit impatoꝛ hanc sniam supinā:cū non sit verisile aliquē ignoꝛare suum nomē.ꝛ h̄ si sint interp̄tanda verba institutionis:q̄ si tu plocij fuisti heres ꝛ semproniū instituisti:ꝛ semproni⁹ erit heres tuus.ꝛ p cōsequēs erit heres plocij:p regl̄am q̄ dicit q̄ hēs heredis testatoꝛis est heres.vel si plociū heredē instituisti:ꝛ si heres nō esset ei semproniū substituisti.vel sic: adiecisti semproniū in eius loco:vel in totū vel in partē q̄si ex substitutione quadā vocare debere. Si autē nec plocio heres extitisti: neq; plociū heredē instituisti:nec tu plocius vocabaris:non valet institutio:cū nō sit verisile te nomē tuū ignoꝛasse.

De institutionib⁹ ꝛ substitutionib⁹. Rub.

c Cum aūt Testū fecisti: neptē tuā.ſ. filiam filie tue sub tali cōditione instituisti si nuberet filio antilli:p eā nō stat quo min⁹ pareat cōditioni.sed p filiū antilli q̄ cū ea ꝛhere non vult:an ad hereditatē tuā admittenda sit querit̄.rñ. q̄ sic.qz habet cōditio p cōpleta:cū per eā nō stat quo minus impleat.

c Conditioni. Pater filiā heredē instituit si ꝺ sobꝛino suo nuberet:ꝛ si nō nuberet substituit titiū:p ipsaz stat quo min⁹ pareat cōditioni:an locū habeat substitutio q̄rit̄. rñ.q̄ sic.nec est audienda si allegauit hanc cōditionē turpez esse.ſ.q̄ nubere debuit cōsanguineo suo cū hoc liceat: nec officiū iudicis implorare debuit:cū per eam stetit.

s Si mater vos. Pater filiū suū sub hac ꝺditione heredē instituit si pater eū emanciparet:cōditione pendente si pater decedat vel si deporteť:an cōditio habeť p ipleta:vt locū habeat institutio queritur.rñ.q̄ sic.ꝛ ad eum hereditas transit cum onere suo.

s Si pater. Si filiū tuū sub cōditione potestatiua:puta si.x.daret qō potuit instituisti:valet institutio. si sub casuali: puta si nauis venerit ex asia nō valet:nec institutio nec testamentū.si tū vltra mare fuerit ꝛ eū institutū:si in ꝓuinciā suaz rediret cū hoc nō tm̄ ex voluntate sua pendeat q̄ ex insidijs fortune.qz multi casus accidere pñt ꝓpter quos redire impediatur nō valebit institutio:sed hereditatē tuā adeat abstato cū nō valeat testū:ꝛ illud deduci possit in questionem l.ſ.an valeat testamentū tale.

r Exhendēda. Mater filiā suā hac cōditione heredem instituit:si a viro diuerteret.filia lucrum cōcordie maritali p̄ferens:a viro diuertit:an valeat institutio querit̄. rñ.q̄ sic.ꝛ pinde est ac si ꝺditio apposita nō fuisset: vñ redire debet.ꝛ cōditione nō obstante cū fuerit turpis hereditatem retinere.sed tamē implendo cōditionē deliquit.

g Generaliter. Testū fecisti ꝛ heredē instituisti ꝛ adiecisti si sine liberis decederet vel cū viro nō ꝛheret:vel in testata decederet: alij hereditatē restitueret:vel ei aliū substitueret:an hec ofo disiuncta vel cōiūcta intelligat q̄rit̄.rñ.q̄ cōiuncta.qz si nullū fiat horū locū hz substitutio:nec vnū tm̄ si nō fiat locū facit substitutioni vel restitutioni; nec illud habet locū tm̄ in filio tuo instituto;sed in extraneo.

c Cum aūt. Heredē instituisti ꝛ rogasti vt qsi decederet hereditatē titio restitueret:an illa ꝺditio tacite sub intelligi debet si sine liberis decedat q̄rit̄.rñ.q̄ sic.ꝛ hoc dic papi.dicit impator q̄ istud nō solū hz in filio legitimo ꝛ naturali intelligi:sed in filio naturali si eū instituisti ꝛ ei substi. in ea parte in q̄ parte pōt vt libere legatū habeat locū:non aūt substitutio.ꝛ istud nō solū hz locum in hereditate relicta sed in legato ꝛ fideicō.

s Si q̄s heredē. Testū fecisti:heredē instituisti sub talicōditione:si cōsul ꝛc.vel filiā si nupsisset:qsi dicet impleta cōditio q̄rit̄.rñ.q̄ non refert impleat testatoꝛe viuo vel tē poꝛe moꝛt] vl̄ post ei⁹ moꝛtē:ad hoc vt valeat institutio.ꝛ ista sunt vera nō solū in hereditate relicta;sed in legatis ꝛ fideicō.ꝛ libertatibus.sed distingue an fuerit cōditio casual; aut potestatiua. Si casualis ante moꝛtē testatoꝛis impleri pōt. si potestatiua:aut est in dando aut in faciēdo.si in dando moꝛtuo testatoꝛe necesse est eā adimpleri.si in faciēdo ꝛ facile est eā adimplerivt dare.ſ.solū moꝛte testatoꝛis necesse est adimpleri.ꝛ no.q̄ sufficit aliquid fieri licet hoc factū nō duret.

ſ Si testū. Testū fecisti:heredē instituisti ꝛ adiecisti:sit ille heres ſm cōditiones.ſ.eodē testō scriptas ꝛ scribēdas.si nulla fuerit subscriptio:an valeat testū ꝛ heredis institutio q̄rit̄.rñ.q̄ sic.ꝛ cōditio reiecta ꝛ vacua est intelligenda exēplo eius q̄ rei pu.certos vicos reliquit:ꝛ dixit sevelle alia scriptura fines declarare:ꝛ quotiēs vel quō debeant in eis exerceri:nec fecit moꝛte p̄uentus:q̄rit̄ an valeat relictū. rñ.q̄ sic.ꝛ qō sequit referas ad primū casum. Si aūt aliq̄ cōditio apposita fuit in aliqua parte testamēti:ad illā referenda est institutio.ꝛ erit conditionalis.

c Cum quidā. Quidā testū fecit:vxoꝛē ex vna parte ꝛ eum q̄ in ventre erat ex alia heredē instituit ꝛ adiecit si posthum⁹ natus non erit vitalis sit heres in ea parte que ad posthumū peruētura erat:natus est posthum⁹ viuus:ꝛ ipubes decessit:an mater ad partē suā vocet:an substitut⁹ q̄rit̄.

de hoc dubitat papi.dicens voluntatis esse questionē. opinabatur aūt testatoꝛē voluisse posthumo nato ⁊ impubere moꝛtuo matrē vocari substituto excluso.⁊p ea allegat.imperatoꝛ distinguit:aut editus est partus:aut nō.si editꝰ:aut viua matre decessit:aut matre p̄moꝛtua. Primo casu admittitur mater:nec habz locū substi. In scō casu est locus substitutioni. Si aūt editus nō est:vl̄ editus p̄moꝛtuus tñ matre ex verbis testamēti locū habebit substitutio;⁊vocabit vitaꝫ

¶ De ipuberū ⁊ alijs substitutionibꝰ Rub.

c **Um heredes.** Testamentū fecisti:tres heredes ex partibus disparibus instituisti:puta vnū ex sex vncijs:aliuz ex duabus.tertiū ex q̄tuoꝛ:⁊ eos adinuicem substituisti hoc modo. vos iuicē substituo:substitutꝰ in sexte partē suā repudiauit ad illam vocabuntur coheredes. alij iure substitu. sed p quibꝰ partibus questio est.s.an p equalibꝰ an p hereditarijs.rñ. q̄ p hereditarijs.s.institutꝰ in q̄tuoꝛ vncijs vocet in q̄tuoꝛ: alius ad duas.p̄sumimꝰ em̄ testatoꝛez tacite hoc voluisse vt eedē partes que erāt expꝛesse in institutione intelligantur repetite in substitutione.

h Ereditatē. Fecisti testm̄ duos heredes puberē ⁊ impuberē instituisti ⁊ eos inuicē substituisti:impubes hereditatē adijt ⁊ in pupillari etate decessit:vult mater ad partē suaz admitti ab intestato:vult ⁊ substitutꝰ:quis eoꝝ admitti debeat querit̄.rñ.q̄ mater.videret tamē cōtra q̄ si solus institutus esset ipubes ⁊ aliq̄s ei substitutꝰ:in duobus casibus admittit̄ substitutio.s.si heres nō esset:vl̄ esset ⁊ in pupillari etate decessit:ꝫ hoc nō habet locū hic.q; cū pubes sibi est substitutus ⁊ ecōuerso:nō pōt esse substitutio:nisi in vno casu.s. si heres nō erit.ergo ecōuerso si impubes nō heres erit.ergo ex quo adijt heres est:nec habet locū substitutio.

h Eres. Mater testm̄ fecit ⁊ heredē filiā instituit.filia nō vult succedere ex testō sed ab intestato p bo.pos. vñ legitimi:an locū habeat substitutio q̄ritur.rñ.q̄ sic.⁊ si substitutus heres apprehendat successionē:filia possessoꝛiā hereditatis petitionē intēdere nō pōt.si quā aūt actionē habuit cōtra matrē:eā cōtra substitutū exercere pōt.

q Clāuis. Testm̄ fecisti:vxoꝛē ⁊ filium tuū impuberem heredes instituisti:firmanū eis substituisti:adijt impubes hereditatē;⁊ in pupillari etate decessit:an ad partē suaz substitutꝰ vel aliq̄s veniens ab intestato debeat admitti.rñ. q̄ licet alias vbi ipubes est institutus ⁊ solus;⁊ ei aliq̄s substitutꝰ vulgariter:locū habet substitutio tacita pupillar̄;hic gratia vitande inequalitatis locū nō habebit.

p Ost aditā. Si testm̄ fecisti ⁊ heredez instituisti:⁊ vulgariter substi.hoc mō:si ille heres nō erit ⁊c.adita hereditate ab instituto euanescit substitutio:nō est sic in pupillari substitutione.q; licet ipubes adeat ⁊ decedat in pupillari etate:locum habet substitutio.

t Estamēto facto. Si testm̄ fecisti ⁊ plures heredes instituisti:⁊ adinuicē substituisti:vnus eoꝝ poꝛtionē suā repudiauerat ad eā vocabunt substituti.

s Ꝫ testō. Testm̄ fecisti filiā tuā impuberē instituisti et ei pupillariter substituisti b̄ mō filiam meā instituo heredē.⁊ si heres nō erit:vel erit ⁊ decessit in pupillari etate titiū ei substituo si heres sit.q; hereditatē adeat.intra aūt tēpora decessit pupillaria:an vocet substitutꝰ:an veniens ab intestato:querit̄.rñ.q̄ substitutꝰ excludit veuientē ab itestato.

p Recibus. Testm̄ fecisti:heredē filiū tuū impuberē instituisti:⁊ ei substituisti titiū filiū in pupillari etate:adita tñ hereditate a filio decessit:vel mater admitti ad hereditatē vult ⁊ substitutꝰ:q̄s cui p̄ferri debeat q̄rit mulier a p̄incipe.Dicit impatoꝛ:o mulier manifestius debueras mihi p̄cibus tuis significasse q̄liter facta fuisz substitutio:an pupillaris:an vulgaris:an compēdiosa. Si vulgaris:vt q; sic dixit testatoꝛ:filiū meū heredē instituo:⁊ si heres nō erit substituo titiū:quo casu si filius tuus adiuit hereditatez: euanescit substitutio;⁊ ad eius hereditatē admittet̄.si pupillaris:hoc modo si heres non erit:vel erit:⁊ in pupillari etate decesserit vocabit̄ substitutus:⁊ tu excluderis.Si cōpēd iosa sic.filiuz heredē instituo⁊ q̄cūq; decesserit siue in pupillari etate siue post titiuz substituo;quo casu si ītra pubertatē decesserit admittit̄ substitutꝰ.si hereditatē adire voluerit;alioq̄n admiteris tu mulier.Si post tēpoꝛa pubertatis decessit admitteris ab intestato ad hereditatē:sed eam substituto ex causa fideicomiss.restitues.

h Manitatis. An pater filio vel filie nepoti vel nepti vel fic deinceps mentecapte substituere quēlibet indifferenter possit.hoc est si moriat mētecapta:queritꝝ. rñ.aut mēte captus heredē habet ex se:aut nō.Si vnū vel plures habeat:tūc vel oēs vel certos habet necesse substituere.Si nō sed fratrē habz eū substi ⁊c.alioq̄n q̄si vult ei substituere potest;ita tñ q̄ euanescat substitutio statum;ex q̄ resipuerit. et b̄ ad moduz pupillaris:vt sicut nulli querele locus est in debito bonoꝝ substitutio;si pupillo in eo substituat: ita nec in hac exemplari substitutione.

c Um quidā. Testm̄ fecisti:duos impuberes filios instituisti:⁊ eis titiū substituisti his verbis. Si vterq; intra tēpus pubertatis decessit sit heres titius:decessit alter q̄s ad suā partē:an substitutꝰ an coheres vocet̄ querit̄.rñ.q̄ nō habz locū substitutio;nisi vterq; in pupillari etate decesserit quo casu vocabit̄ institutꝰ ⁊ nō substitutus.

s Ꝫ quis. Testm̄ fecisti titiū ⁊ seiū vna cū filio tuo impubere heredes instituisti:⁊ eos ⁊ gaium filio tuo substituisti his verbis. Quisquis mihi heres erit: ⁊ gaiꝰ filiꝰ meꝰ heres esto:si decedat impubes intra tpa pubertatis qualiter partis sue inter substitutos fiat distributio:queritꝝ vtruz scz titius ⁊ seius in dimidiā ⁊ gaius ad aliā vocet: an vnusquisq; in trientē vocabit̄.⁊ dicas q̄ vnusquisq; in trientē vocabitur.Si aūt ita dixit titius vna cū filijs suis:⁊ sempꝛoniꝰ heres esto;an titius in vnā dimidiā cum filijs suis:⁊ sempꝛonius in aliā vocet̄:an vnusquisq; in virilē:vt quot sint psone tot fiant poꝛtiones;queritꝝ.rñ.q̄ vna dimidia dabit̄ titio cū filijs suis qui cū eo vna psona censet̄:alia sempꝛonio.

¶ De necessarijs seruis heredibꝰ instituendis vel substituendis. Rub.

i **Squi.** An debitoꝛ qui soluēdo nō est seruū sibi necessariū heredē instituere possit q̄ritur rñ.q̄ nisi fuit alicui spāliť creditoꝛi pignoꝛi obligatus:quo casu in eadē cā maneat:nec a debitoꝛe luaī nec erit heres:nec liber.

c Um serui. Si heredē seruū tuū libertū appellando instituisti hoc modo;ille libertꝰ meus sit mihi heres an sit liber;⁊ institutio valeat;queritꝝ.rñ.q̄ sic.legatū aūt nō valet vt si dixisset testatoꝛ:illis libertis meis relinquo.x. nō valet legatū si sint serui.vt.s.de testa.testō milit̄.⁊.l.ex his.

s Ꝫ tutoꝛ. Tutoꝛ si ancillā pupilli cōtubernio sibi adiunxit;⁊ heredē instituit:an p̄iudicet pupillo quo magis sibi auferaī dñium ancille.rñ.q̄ nō.sed si ea adiret hereditatē eam acquirit dño iussu suo.

c Um quidā. Testamētū fecisti:pupillū filiū tuū instituisti:seruo tuo directis verbis libertatē dedisti:in secūdo gradu eundē filio tuo impuberi nulla facta mentione libertatis substituisti:an filio tuo impuberi ex substitutiōe sit heres necessarius:cui in eodē gradu nō est libertas relicta:⁊ hereditas huic aūt ex testō paterno videt relicta libertas ex pupillari hēditas.Dicit ergo impatoꝛ q̄ viuo filio fit liber q; hoc voluit testatoꝛ:eo moꝛtuo fit ei heres necessarius:q; hoc voluit testatoꝛ.

q Uidam. Si testamētū fecisti ⁊ duos heredes instituisti:vnū ex vna dimidia.s.libertū.seruū vero ex alia nulla fcā mentione libertatis;⁊ eū postea titio legasti: vel ante;⁊ postea eū heredē instituisti:an valeat institutio vel legatū:⁊ an isti titio acq̄ret olim erat altercatio;cuiꝰ erat materia dubitationis q̄ seruus erat sine libertate institutꝰ.ne aūt dubitationi remaneat locus. dicit impatoꝛ q̄ seruus heres institu-

tus nulla facta mentione libertatis ꝑsumit liber:cuz ex ipsa
datione tutele testator voluisse eū liberū esse ꝑsumat.ꝛ hoc
in prima. An aūt si seruus in testō fuerit ꝑ parte institut⁹:in
codicillisq; fuerit ei libertas relicta:an valeat institutio:ꝛ sit
liber ꝛ heres.rñ.q; heres est ꝛ liber.ex quo eiī heres est insti
tutus:nec in testō nec in codicillis est libertas relicta:ꝑsumit
tū liber:ergo ꝛ hic.secus in legato sine libertate relicto seruo
nō eoipso q; sibi legatū relictū est efficit liber:cuz heredi nul
la pateat facultas auferendi legatū.ꝛ hoc in scda. Si autez
seruū legasti in prioꝛi testō:ꝛ filiū tuū ipuberez instituisti ꝛ ei
seruū sine libertate substituisti:q̄rit an valeat substitutio.ꝛ p
seruū hereditas mortuo pupillo intra pubertatis tpa lega
tario querat:aut in serui persona valeat vt sibi acq̄rat.an ve
ro valeat q; sine libertate facta est.rñ.q; legatū est in suspen
so.qꝛ si mortu⁹ fuerit impubes:locū habet substitutio:ꝛ erit
seruus liber ꝛ heres:nec legatario acquirit:si ipubes ad pu
bertatē puenerit euanescit substitutio:ꝛ transit seruus in do
miniū legatarij.si eiī in suspenso esset libertas si facta fuisz
substitutio cū libertate;ita ꝛ cuz sine adiectione libertat⁹ fcā
est:vt adueniēte cōditione sit heres ꝛ liber ꝛ seru⁹ substitut⁹

d Ecisione. Si seruū tuū pure instituisti ꝛ sub cōditiōe
ei libertatē reliquisti:quā implere potuit ꝛ noluit:pu
ta si daret.v.an fiat heres ꝛ liber q̄ritur.rñ.q; nō.si aūt cōdi
tio fuerit casualis:puta si nauis venerit ex asia sub qua fuit
libertas sibi relicta:hoc retento q; fuerit heres institut⁹:aut
hereditas est soluēdo:aut nō. Primo casu erit liber ꝛ veniet
hereditas ad primū agnatū defuncti:nisi facta fuit substitu
tio:quo casu vocabit substitut⁹. Secundo casu erit liber ser
uus:ꝛ heres necessarius.

¶ De liberis ꝑteritis vel exheredatis. Rub.

c Impost. Si testamētū fecisti ꝛ heredes in
stituisti:ꝛ eis inuicez substituisti:fi
lium exheredasti ꝛ adiecisti ab omnib⁹ gradib⁹ in
stitutionis siue substitutionis filiū meū exheredo:an valeat
testamētū q̄rit.rñ.q; sic. Si aūt hoc exꝑssisti alio autē modo
q; semp ꝑsumit:nec admittit ꝓbatio in cōsequētia si taceat
vt.ff.e.l.iij.in fi.appareat te hoc voluisse valebit testamētuz
vñ si tu oēs instituisti ꝛ eos adinuicē substituisti:ꝛ filiū exhe
redasti ab vtroq; gradu iudicabit exheredat⁹.qꝛ idem sunt
institutio ꝛ substitutio.ꝛ est ratio.qꝛ magis exheredet a gra
du institutionis q; substitutionis.ergo ab vtroq;.

f Iauus tuus. Si auus tu⁹ patrē tuū ꝛ nouercam ex
equis portionib⁹ heredes instituit:nec te nominatim
exheredauit:sed inter ceteros dicendo ceteros liberos meos
exheredo:an patre tuo mortuo auo tuo viuo beneficio legis
velł.in locū patris tui succedens rūpere possis testm̄ querit.
rñ.q; sic.ꝛ tota eius hereditas ad te ptinebit:sed nō benefi
cio legis velł.sed hui⁹ cōstitutionis.vt insti.de exhereda.lib.
§.i.ꝛ.§.posthumoꝛū.in fi.vel sic ponēs eū nec inter ceteros ex
hereda.sed ꝑteritū:tūc forte beneficio legis velł.tibi succur
retur.ꝛ hoc videt hec lex inuere.

f Iquis. Si pater in testō dixerit filiū meuz volo esse
alienū a substantia mea: an exheredat⁹ intelligat: an
ꝑteritus verbis his.rñ.q; exheredatus.cum eiī sensus testā
tis appareat:verboꝛ interꝑtatio requirenda non est.

m Arimū. In hac l.lex vicia recitant que ex ipsa reci
piunt emendationē q̄ fm antiq̄ iura circa successionez
exheredationē ꝛ preteritionē liberoꝛ fieri cōsueuerūt. Pri
mū cū filij tam masculi q; femine sine delectu ab itestato suc
cederēt circa dispositōez testamētariā ineq̄lia iura receperūt
sed que vel q̄lia:nec hec lex nec alia recitat exꝑsse. Scōm q;
filij nominatim exheredabant ꝛ filie inter ceteros. Tertium
q; circa exheredationē nepotuz ex filijs iura ptoria ꝛ ciuilia
varie statuerūt. Quartū si filius in potestate cōstitut⁹ foret
preterit⁹ ipso iure de iure ciuili patrem euertebat testm̄:vel
de iure ptorio per bonoꝛ pos.filia vero ꝑterita per ius accre
scendi non insoliduz sed ꝑ dimidia illud rūpebat suppositā
tamē legatis ꝑstandis ab istituto herede relictis vsq; ad do
drantē sue semissis.admittebat tū insolidū ꝺ iure ptorio ad
patris successionē ꝑ bonoꝛ possessionē.hoc tū beneficio per
cōstitutionē diui antonini ad ius antiquū iterū redacto.ꝛ ex
hoc emergebat quintū vicīū:puta q; filia ꝑterita q̄ paterna
non meruit indignationez magis grauabat q̄ exheredata
q; fieri consueuit ex culpa. Si ponas heredē institutū lega
tis pluribus oneratū:maxime cū hodie ꝑ cōstitutionez iusti
niani aucta quarta sit.qñq; in triētē:qñq; in semissem.vidēs
igitur iustinian⁹ q; introducentes huius differētias potius
naturā accusarent q̄ iura statuerent.sanciuit tam in testō q̄
ab intestato filium et filiam pariter debere vocari.ꝛ hoc ad
primū.ꝛ similibus verbis pariter exheredari.ꝛ hoc ad secun
dum.ꝛ in hoc vtroq; casu tam ad neptes q̄ ad nepotes ex fi
lijs extendunt.ꝛ hoc ad tertiū. Item filie ꝑterite vt filij con
tra tabulas habeāt bonoꝛ pos.si ipsi fuerint emācipate:vel
si in sacris posite ipso iure vt sui euertant testm̄.ꝛ hoc ad q̄r
tū ꝛ ad quintū. In vltima parte dicit q; tam circa exhereda
tionē posthumaꝛ filiaꝛ ꝛ amitarū differentia fuit:puta q; si
posthuma exheredaret aliq̄d ei relinquebat: q; in iam nata
non fuit necesse.ꝛ hoc totū reuocat ad statū masculoꝛ suoꝛ
heredū. Sequunt due autētice.

n On licet. Hec aut.corrigit iura antiqua in hoc. Jure
antiquo liberi poterāt exheredari sine cā.hodie istud ē
correctū.qꝛ nō licet parentib⁹ exheredare vel ꝑterire liberos
nisi inserat vna ex.xiij.causis legib⁹ approbata. sed si vna il
larū inserit ꝛ inuenit vera:filius vel filia excludit a querela.
si nō inuenit vera:vocat ad querelā.vñ si nō inserit cā exhē
dationis:non valet exheredatio:nec ꝑteritio:nec testm̄.

e X causa. Jstā aut.ita cōtinuabitis ad.l.C.ꝛ ad supe
rioꝛē aut. Olim nō erat necesse inseri cām exheredati
onis:hodie necesse est.ꝛ si nō inseritur nō valet testm̄ q̄ntum
ad institutionē:quātū ad alia sic. Ponetis ergo in hac aut.
ita casum. Pater extraneū instituit:filiuz exheredauit:nulla
cā inserta que sit.l.approbata.vel mater filiū ꝑterijt ꝛ eīneū
instituit:nulla cā a.l.approbata inserta.vñ non valet testm̄
quātū ad institutionē.nam fili⁹ dicet testm̄ ipso iure nulluz ꝛ
succedet ab intestato.verūtamē legata ꝛ fideicōmissa ꝑstare
tenet.qꝛ licet ipso iure non valet testm̄ q̄ tū ad institutionez
cetera tamen oīa firma remanent.

¶ De posthumis here.instit.ꝛ exhere. Rub.

f Iposthumus. Si testamētū fecisti ꝛ here
des instituisti nec ꝺ nascitu
ris mentionē fecisti.aliq̄s nat⁹ est:an rumpat testa
mentū querit.rñ.q; sic.nec ex eo aliq̄d debetur vt peti possit.

v Xores. Testm̄ fecisti ꝛ heredē instituisti nec de nasci
turis mentionē fecisti:vxoꝛ tua fecit aboꝛtū: an testm̄
rumpat querit.dicit q; nō. Si aūt vnus natus est licet incō
tinenti decesserit rumpit testamentū.

q Llod certarū. Cū posthum⁹ natus voce tamen non
emissa ab hac luce subtractus est:an rūpet testm̄ apud
veteres erat questio quā soluit sabinus:dicēs.si viuus nat⁹
est nō obstante eo q; ante vocē emissam vita functus est rū
pet testm̄.eodē mō ꝛ si viu⁹ natus est:in quā sniam declinat
impatoꝛ statuēs q; q̄squis natus talis fuerit:licet in terrā ce
ciderit:vel in manibus obstetricis decesserit rumpat, si tot⁹
ꝓcesserit ad nullū declinans monstrū:vel ꝓdigium.

q Elidam. Testamētū fecisti his ẋbis.vnusquisq; mi
hi natus intra.x.mēses post mortē meā ille sit mihi he
res ille si viuo te aliq̄s natus fuerit an ꝑteritus esse videat q̄
magis rumpat testm̄:querit.rñ.q; vtroq; sermone siue viuo
te siue post mortē tuā intra.x.mēses cōputandos a tpe mor
tis sue aliq̄s natus fuerit maneat voluntas tua firma:ne pe
nam preteritionis patiaris q̄ filios non preterijsti.

¶ De iure deliberandi. Rub.

Filie emācipate delata erat bo.pos.
f Ja patre. in bonis patris:seruū hereditarium

manumisit res quasdã obfunerẽ impensam distraxit: an videatur se allegasse hereditati: quo magꝭ a creditoribꝰ hereditarijs cõuenirí possit querit.rñ.q non. si bonoꝝ possess.nõ agnouit.qz bona mõ nõ videt p herede gerere filia emãcipata.

c Cum debitũ. Si obligatꝰ creditoribꝰ testũ fecisti: et heredes instituisti: an eoipso q aliqs debitũ paternũ soluit p portione hereditaria videatur hereditatẽ defuncti agnouisse: queritur. rñ. q sic.

f Jfratris. Frater tuus testamẽtũ fecit: filiũ suũ heredem instituit q erat in potestate pris mortis tpe. z hoc in parte vel in toto: in hoc tñ erat differentia olim: q si aliqs institutus esset in parte apertis tabulis adire potuit in toto clausis: hodie tñ pariter. Si ergo filiꝰ hereditatez eius non adiuit: licz intra paucos dies post mortẽ patris decesserit filius: nõ ꝓpter hoc ad hereditatẽ eius admittit frater: sed ad posteros suos eam trãsmittit. Si aũt sui iuris effectus ante aditã hereditatez decesserit filius: nec aliqs aliꝰ ꝓximior fit tanqꝫ legitimꝰ heres fratri suo succedẽs vel per bonoꝝ pos. intra an. si nõdũ tps petendi eã excessit: bona eius a quocũqꝫ possessa petere potest: si aliquis de descẽdentibꝰ supstes non fuerit.

f Jliofa. Si filio delata sit hereditas: pater eo volẽte põt se p herede gerere. q. d. z ei acquiret hereditatẽ. z sic solẽnitati ẽ. q. d. heres est.

p Puit. Si pupillo delata sit hereditas: pupilli tutor eam adire dz. vt insti. de auct. tuto. tutor aũt pupillo igrante: ei hereditatẽ acquirere nõ põt. qz voluntas pupilli: et actus interuenire debet.

s Jauia tua. Auia tua patrẽ tuũ ex duabꝰ vncijs heredẽ instituit z ante apprehensionẽ earũ sciens eas sibi relictas decessit: z in eis te heredẽ instituit: vel ad te ptinere decreuit: an eas persequi possis eo nõ obstante q eas nõ apprehendit pater tuus: querit.rñ.q sic.

q Coniã. Si sororí tue in bonis fratris tui vel alicuiꝰ agnati delata erat bo. pos. vel hereditas relicta: z antequ cognosceret decessit: an ad posteros successionẽ eã transmittere possit querit.rñ.q nõ. cum nec se p herede gessit: nec bonoꝝ possessionẽ petijt.

l Jcet. Si filio in sacris patris mortis eius tpe constituto delata fuerit hereditas: z ignoret sibi delatam: si nõ immiscuit: an ꝓscriptione. x. vel. xx. an. excludi possit quo minus vendicet queritur. rñ. q nõ.

s Jcuratoris. Curator aliqs adulto suo ex mala administratione tenebat in. x. decessit curator: hereditas alicui vel ex testõ vel ab intestato delata est: si eaz nõ repudiat qñcũqꝫ eam adire põt. sed cũ eo nõ adeunte nescit quẽ cõuenire possit: adultus adire debz ꝓsidem ꝓuincie qui interroget an ille cui delata sit hereditas volet adire vel nõ: z si tempus ad liberandũ petierit ei moderatũ statuet: infra quod vel adibit vel repudiabit.

f Jte. Si filiofa. maiori. xxv. anno. delata sit paterna hereditas: puta qz pater eũ heredẽ instituit: z ei se imiscuerit: an ptextu qõ minꝰ soluẽdo sit. qz pater inopia laborabat. vel qz frater suꝰ aliqd de portione sua q sua credebat esse rũpendo testũ eripuit: an a creditoribus hereditarijs se liberare possit: quo minus ab eis queniat ꝓ portione sua queritur. Rñ. q non.

r Enitente. Si filiofam̃. legitima fuerit delata hereditas: an si eo renitente z contradicente pater eam repudiauerit sibi ꝓiudicet. rñ. q nõ. nec etiã si seruũ hereditariuz manumiserit: pater sibi ꝓeiudicabit.

p Elberẽ. Si puberi delata fuerit hereditas z de iure ptorio bonorũ pos. vñ agnati: vel vñ liberi nõ curo aguerit: an p herede gerere videat querit.rñ.q sic. z itellige q gerit p herede de iure ptorio. Et potes ponere qñ nõ habuit tutorẽ: z erit tunc qõ an per se posset petere bo. pos. z sic p herede gerere, sed prima positio verior est.

f Cum heredẽ. Suꝰ heres succedere põt de iure ptorio petendo bonoꝝ pos. Pone etiã de iure ciuili si repudiauit bo. pos. successio ad eundẽ iure ciuili defertur et eaz adire potest.

s Jsororí. Si fratrí tui in bonis sororis sue delata ẽ bonorũ pos. vnde agnati: licz eã corporaliter nõ apprehendit hereditatẽ: tñ eo ipso q voluit heres esse cõtra possidentes p herede vel p possessore experiri vel cõsistere põt.

n Non est dubiuz. Si filiofa. delata sit hereditas iussu patris eã adire põt. Si ergo tpe delationis fuit in potestate z anteq̃ iussu patris adiret sui iuris effectꝰ sit: an eaz suo arbitrio adire z sibi acqrere possit querit.rñ.q sic.

n Ec emere. Si aliqs vult mihi rẽ suã vendere non cõpellor emere. Jtẽ nec si mihi donare velit: nõ cõpellor accipere. an aũt si mihi delata sit hereditas: an eaz adire cõpellendus sum querit.rñ.q non.

c Retionũ. Olim si alicui esset delata hereditas: vel bonoꝝ pos. nõ licebat eã adire nisi tertia feria vel q̃nta vel. vij. z in patrimonio: qz magis homis natura i his cõfortat: qõ hodie per hanc. l. amouet. vel sic. cretiones dicunt iudiciales dies: in quibꝰ ꝑsulebat adiri pretor ꝓ hereditate adeunda. credidit esse se habiturũ gram ꝓpter benignitatez planete cui deputati erant illi dies. qõ per. l. istã ꝓhibet.

f Jinfanti. Si alicui sit delata hereditas: aut est minor vij. annis: aut maior. fianino. aut est in potestate pris aut nõ. si est in potestate: aut noie suo pater eã adire vult: aut nõ. si vult siue fuerit delata a matre: vel a materna linea. scilz ascendentibus: siue a quibuscũqꝫ ꝑsonis eã adire põt. si non adiuit q̃si filio acq̃sitam occupare põt iure paterno. Si in ꝓdicta etate infans decesserit. si vero nõ est in prãte: aut habz tutorẽ aut nõ. si habz siue sit legitimꝰ. i. a lege datꝰ: siue datiuus. i. a iudice datus here. infa. siue supstes fuerit pater siue iam cõcessit in fata: eã ei acqrere. vel bonoꝝ pos. ei delatã petere põt si nõ hz tutorẽ: aut hz z ipse nõ petierit tũc veniẽt illi ad hereditatẽ q̃ venturi essent si nunqꝫ infanti delata fuisset z ea que in principio legꝭ dicta sunt de infante in ptãte cõstituto: intelligi possunt de eã egresso ptãtem. si aũt egressus fuerit z in pupillari etate decesserit: ea obseruanda sunt in ꝑsona sua q̃ antiquis statuta sunt legibꝰ. q̃ aũt illa sunt nõ aperit. Tu dic vt ita demũ transmittat pupillꝰ hereditatem ad suos posteros: si ipse sibi vel tutor vel curator q̃siuit. si autez nõ decessit: adire põt hereditatẽ sibi delatã ꝑsentiente ꝑe si in ptãte eius fit: si nõ fit z tutorẽ habet tutore auctore. si aũt tutorẽ nõ habeat adire debet pretorẽ z eius decreto eam sibi querere.

c Cum antiquioribꝰ. Ponamꝰ. titio delata fuit hereditas. q̃rit vtrũ ipse transmittat eã ad posteritatem suã: si decedat distinguit. aut est suus heres aut extraneꝰ. si suus transmittit: siue sciuerit siue ignorauerit sibi fuisse delatam: z sine additione: ita tñ si eã nõ repudiauerit seu tps de adeundo sibi datũ a iudice: vt in prima parte. vel a iure: vt in scda non pterierit. Si q̃dẽ extraneꝰ: tũc aut tps deliberãdi petijt instrumenta q̃ transmittere põt. aut nõ: z tũc distingue: aut scit sibi delatam: aut ignorat: si ignorat qñcũqꝫ decedit ignorans nõ transmittit: si scit. aut decedit infra annũ vel post. si infra tunc trãsmittit z tm̃ tẽporis: etiã quantũ ei superat de anno illo ad deliberandũ. si vero post decedat nõ transmittit. ipse aũt si viuat ꝑpetuo adire poterit. Iz Ro. dixerit õrium.

q Elidam. Titius in testõ suo instituit sibi heredẽ ponе seiũ in certa re: seu in q̃rta parte hereditatis. s. in prima parte testamẽti heredẽ instituit. querit vtrũ quasdã institutiones possit repudiare z alteras agnoscere. Jtẽ querit si titio filio suo ipuberi sibi herede in parte instituto, seium sibi heredẽ in altera sibi institutũ substituat: an possit cõmodum institutionis agnoscere: z id qõ sibi ex substitutione defertur si locũ habeat substitutio repudiare: vel ecõuerso. z tñ. vel q̃ oia agnoscet: vel omnia repudiabit.

c Cum aliqs. Titius sticbũ instituit sibi heredez: mota qõne de statu suo: puta eo ꝑclamãte in libertatẽ vl̃ alio reuocante eũ in seruitutẽ: querit an pendente liberali cã petente illo q̃ qui status qõnem mouet debeat cõpelli heredi tatẽ adire vt ipsi aduersario acquirat. distinguit: aut instituit sub hac forma sticbũ seruũ titij heredẽ instituo z tunc cõpel-

litur nullo penitus ei ex hoc ꝓiudicio generando ꝛ titio acq̃rere. Aut sic stichũ heredẽ instituo ꝛ nõ cõpellit̃: sed cause expectabit̃ur euentus: vt q̃ in cã vicerit obtineat succedendo.

s Cimus. In principio dicit q̃ due constitutiões a iustiniano late fuerit olim quarũ altera indultũ fuit olim tps deliberandi. s. ann⁹: vtrũ expediret magis hereditatẽ sibi delatã adire vel repudiare. vt. s̃. e. ti. antiquioꝛib⁹. Altera vero quã nõ habem⁹ cõsulebat̃ adeuntib⁹ seu inuiscentibus se sup hereditate aliena ex inopinato postea emergente. p. l. diui gordiani. tertio fuit succursum solũ militib⁹ vires patrimonij ignorantib⁹: ne vltra ipsas creditoꝛib⁹ tenerent̃ hereditarijs: adiecta q̃dẽ tali rõne. arma emũt ꝛc. ex his quidẽ tribus ꝓstitutiõib⁹ Justinian⁹ vnã cõstitutionẽ cõposuit eius bñficiũ idẽ in oib⁹ nõ solũ militib⁹ sed etiã ad oẽs extendẽs ita tñ si ẽm formã infra scriptã inuẽtariũ ꝓficerẽt. ꝛ hoc est q̃ colligit̃ vsq; ad. §. cũ igit̃. Subsequẽter distinguit: alicui delata est hereditas: ꝛ tũc si neq; deliberationẽ petierit: neq; inuentariũ cõfecit: sed se in reb⁹ hereditarijs imiscuit: ex tũc neq; hereditatẽ repudiare neq; onus eris alieni: neq; legatoꝛ factoꝛ absq; beneficio. l. fi. recusare poterit. Si vero nõ adierit: sed infra tres mẽses a tẽpoꝛe sciẽtie sibi delate hereditatis hereditati renunciet: ꝛ emolumento ꝛ onere erit alienus Si quidẽ nec exꝑsse renũciet: nec sup rebus moꝛtis tempoꝛe defuncto existentib⁹: ꝛ incipiat̃ q̃ infra tres quoq; ꝓsumetur numerãdos a tpe scie. ꝛ hoc si ꝑsens fuerit heres: alioq̃n absenti dabit̃ ann⁹. In cõfectione vero inuẽtarij ꝛ tabellio ꝛ testes sunt necessarij in reb⁹ hereditatis subijcere subscriptionẽ cõtinentẽ q̃titatẽ rerũ hereditariaꝝ. ꝛ si forte scribere nesciat tũc tabellio spãlis ad hoc adhibeat̃, assumptis etiã testib⁹ subscriptionẽ inspecturis. ꝛ in hoc casu duplici gaudebit remedio: puta falcidie: nec vltra vires ꝓmonij tenebitur creditoꝛib⁹. ꝛ hoc in scõa parte. vsq; ad. §. ꝛ si ꝛc. postea subijcit de effectu inuẽtarij. s. q̃ ꝑdixi ꝺ bñficio. l. falcidie. nec dimittendis creditoꝛib⁹ supꝛa id q̃ suppetũt bona hereditaria. ꝛ si forte ꝓius satisfactũ fuit legatarijs: nõ in ipsuꝫ heredẽ sed in ipsos legatarios ypothecaria si res fuerint cõsũpte a creditoꝛib⁹ erit dirigenda. Itẽ cõsulit̃ ꝓioꝛib⁹ si fuerit ypothecarij ꝑ ypothecariaꝫ: si supest res ypothecaria. vel si defecerit ꝑ cõdictionẽ ex. l. herede semp imuni cõseruando. ꝛ hoc vsq; ad. §. cõputatione. Postea dicit q̃ si heres vel ĩ funus testatoꝛ[]: vel in cõfectionẽ inuẽtarij seu eius insinuatiõnẽ: seu in alias necessarias causas hereditatis ipenderit: totũ põt deducere. ꝛ si forte testatoꝛ eius debitoꝛ fuerit actio ñ cõfundet̃: qꝺ est spãle. ceteris aũt creditoꝛib⁹ in nullo ꝓferet̃ videlicꝫ in ꝓiuilegijs ꝑsonaliũ actionũ. ꝛ si forte inuentariũ bona hereditaria. s. q̃ rei veritas expostulat nõ dederit: lꝫ creditoꝛib⁹ ꝛ legatarijs quibuscũq; legitimis modis voluerũt volũtatẽ manifestare: vel ꝑ qõnẽꝫ seruoꝛ: vel per delationẽ sacramẽti. heredes aũt si aliq̃d surripuerint vel celauerint in duplũ cõdẽnent̃. ꝛ hoc hereditatis aucta substãtia: iterim dũ cõficit̃ inuẽtariũ neq; a creditoꝛib⁹ neq; a legatarijs mouenda questione: neq; eisdẽ in aliq̃bus ꝑ dilationẽ ꝓiudicio generãdo. Si vero adierit heres neq; intra statutũ tps iuẽtariũ cõfecerit: insolidũ creditoꝛib⁹ tenebit̃ legꝫ falci. bñficio ei penitus denegando. ꝛ hoc vsq; ad. §. sed q: videt̃. postea subijcit q̃ si aliq̃s magis tps deliberandi q̃ inuentarij bñficiũ elegerit: lꝫ ei dũ tñ nouẽ menses vel annũ nõ excedat. ꝛ ꝺ vsq; ad. §. sinaũt hoc aliq̃s. Postea subijcit q̃ si aliq̃s deliberationẽ petierit ꝛ ipsa obtenta inuentariũ cõfecerit insolidũ creditoꝛib⁹ tenet̃: falcidie tamẽ dato beneficio: siue intra tps deliberandi adierit siue nõ renũciauerit. ꝛ hoc vsq; ad. §. si q̃s aũt. Si vero deliberationẽ petierit ꝛ inuẽtariũ nõ conscripserit: creditoꝛib⁹ insolidũ tenet̃: nec gaudet falcidia: siue adierit: siue nõ recusauerit legitimis heredibus ab intestato successuris. ꝛ hoc vsq; ad. §. notissimũ. Ultimo vero dicit q̃ cõstitutio nõ solũ milites sed etiã priuati si dispositionẽ constitutionis obseruauerint: ipsius gaudebũt priuilegio: milites etiã si simplicitate hanc solẽnitatẽꝫ omiserint olim legis gordiane retinent priuilegium.

De repudianda hereditate. Rub.

s Ipaterna. Pater tuus testm̃ fecit: heredem instituit: mortuo eo i domo paterna stetisti: an ꝓiudicasti quo magis heres videaris ꝛ a creditoꝛib⁹ hereditarijs cõuentaris q̃rit̃. rñ. q̃ non. si ꝑbes non eo aĩo in ea stetisse: vt velles esse heres sed stetisti tanq̃ inquilinus vel cõductoꝛ.

s Ipina. Testm̃ fecisti heredẽ instituisti: herede abstinẽte creditoꝛes bona distraxerũt: heres funduꝫ qm̃ ex bonis illis emit: posterioꝛes creditoꝛes volũt eũ cõuenire tanq̃ successoꝛẽ sui ꝓis: an sint audiendi querit̃. rñ. q̃ nõ.

s Cus. Testm̃ fecisti heredẽ instituisti: filiũ ꝓteriisti vel exheredasti: filius testm̃ arguit de falso tandeꝫ remisit instituto vt daret ei. r. q̃ nõ admisit: vel tacuit institut⁹: an sibi ꝓiudicauit is qui remisit: quo mĩn⁹ agere possit: exceptiõe tñ nõ obstãte q̃ritur. rñ. q̃ nõ ꝓiudicauit: tũ qꝛ hereditatẽ semel quesitã ꝑ agnationẽ mouẽdo querelã falsi resipuere nõ põt: tũ qꝛ transactio nulla fuit que nullo dato vel retento facta fuit cum nulla ꝓcedat sine aliquo dato ꝛc. vt. s̃. de transactio. transactio.

s Icut maioꝛ. Maioꝛ. xxv. an. delatã sibi hereditatẽꝫ ꝓiusq̃ adeat repudiare põt: nec de cetero eã repudiare põt. Si aũt in iure est cõfessus se heredẽ nõ esse: an sibi ꝓiudicet cõfessio q̃ritur. rñ. q̃ nõ. ꝛ q̃ alias dicit̃ q̃ cõfessus ꝓiudicato habet̃ nõ habꝫ locũ in repudiatione. sed cũ q̃s confiteat̃ in iudicio se certã quantitatẽ debere.

p Upilloꝝ. Si defertur hereditas pupillis illã hereditatẽ sine auctoꝛitate tutoꝝ repudiare non possunt: ꝛ si repudiauerunt: nihil nocet eis.

s Iquis. Si testatoꝛ filiũ suũ famil̃. heredẽ instituit: licebat filio hereditatẽ repudiare ꝛ postea ad eam redire q̃cũq; cũ res hereditarie alienate non essent: qꝺ in parte coꝛrigit imperatoꝛ dicens: refert aut fuerit maioꝛ vel minoꝛ. vt si maioꝛ ꝛ hereditas alienata sit: ad eã redire nõ põt. si minoꝛ restituebat̃ ꝛ creditoꝛib⁹ hereditarijs tenebat̃: si non est alienata: ꝛ est maioꝛ vsq; ad triennũ redire põt: quo elapso non audiet̃: si est minoꝛ post quadriẽniũ intra qꝺ ad hereditatẽꝫ quã repudiauit redire põt: quo elapso nõ audiet̃. ꝛ ita cum erit. xxix. an. cur rit sibi illud triennũ.

Quẽadmodũ testa. aperi. Rub.

v Ttestamentũ. Testm̃ fecisti ꝛ hr̃dẽ instituisti ꝛ testm̃ clausisti: ꝛ obseraſti. heres ignoꝛans ex quota parte sit institut⁹ vult vt testamẽtũ ꝓferat̃ ꝛ aperiat̃: ꝛ recitet̃: an sit audiend⁹ querit̃. rñ. q̃ sic. ꝛ hoc iubebit cõpetens iudex.

t Estamenti. Paterfami. cũ filio suo existens in pegrinatione testm̃ fecit: adhibitis. vij. testib⁹: quo solẽniter cõpleto illud clausit ꝛ ꝓsignauit ꝛ ꝑcepit heredi vt ꝓferret in patriã suam: si vult heres vt testm̃ aperiat̃ ꝛ recitet̃ adire ꝺz rectoꝛẽ ꝓuincie: qui cõuocatis coꝛã eo testibus nõ ꝑsentib⁹ qui signauerũt faciet aperiri ꝛ recitari: quo facto ab eisdem rursus debet obsignari.

c Jus. Si aliq̃s testm̃ fecit ꝛ illud clausit ꝛ cõsignauit si ꝑs vult vt illud aperiat̃ ꝛ recitet̃ ꝛ describatur: an totũ debeat aperiri q̃rit̃. rñ. q̃ nõ. sed excepta illa parte quã testatoꝛ vetuit aperiri: ꝛ in qua scriptus est dies ꝛ cõsul. ꝛ illa que ad ignominiã alicuꝫ pertinẽt. ꝛ hoc ꝑstito sacramento ab herede q̃ non aĩo calũniandi petit illud aperiri: hoc iubebit rectoꝛ ꝓuincie.

c Dicillos. An eadẽ solẽnitate debeãt codicilli aperiri: q̃ ꝛ testã querit̃. rñ. q̃ sic.

De edicto diui adriani tol. Rub.

c Um. Decessit paterfa. testm̃ fecit: heredeꝫ instituit ꝛ sibi substituit: vult institutus mitti in bonoꝝ pos. defuncti vult ꝛ substitut⁹: q̃s ꝑferat̃ q̃ri

tur.nñ.q̃ instituť,vel ponẽ substituť in posſ.esse ⁊c̃, ⁊ contradicat instituto.

q Clamuis. Paterfa.fecit testm̃ heredẽ instituit:petit mitti in bonoꝝ posſ.obijcit ei aduersariꝰ se esse filiũ ⁊ ꝓteritũ:vel q̃ testm̃ sit falsum:vel inofficiosum: vel q̃ testatoꝛ seruus fuerit:an ob hoc ipediať scriptꝰ:quo minꝰ in posſ.bonoꝝ defuncti mittatur: q̃ritur.nñ.q̃ non.

e Dicto. Olim si paterfamſi.decesſerit ⁊ heredẽ scripsit dabať heredi scripto ex edicto diui adriani adiťꝰ adipiscendi bo.posſ.defuncti infra annũ:quo elapso vlteriꝰ nõ admittebať.⁊ hoc cũ diminutione vicesime partꝫ applicãde fisco:qõ ĩmutat impatoꝛ ꝓ hanc ꝓstitutionẽ.statuit g̃ vt si scriptus heres insolidũ:vl̃ ex parte cõpetẽti iudici testm̃ in quo est scriptus ostẽderit:neq̃ cãcellatũ: neq̃ abolitũ:neq̃ in aliqua parte suꝛviciatũ.⁊.vij.testiũ sigillis sigillatũ mittatur in posſ.omniũ bonoꝝ:que habuit defunctꝰ tpe mortis sue:non aũt in illis bonis hẽditatis:q̃ aliq̃s legitimo modo possidet ⁊ hoc si nullꝰ fuerit ꝺictoꝛ.⁊ hoc in prima parte. Si aliq̃s extiterit ꝺictoꝛ q̃ potioꝛa iura habuit ille mittiť:siue fuerit petitoꝛ qui mitti desideraꝛ:siue possessoꝛ q̃ detinet ⁊ ꝺtradicit aliũ nõ esse mittendũ. In tertia parte dicit q̃ non solũ vsq̃ ad annum posſit petere mitti,sicut olim:sed post annũ qñcũq̃:nec illud tpis obijcieť obstaculũ:nisi qõ ꝺsueuit obijci peti.here.vl̃ rei vendi.ſ.triẽniũ.vel.x.vel.xx. vel.xxx. Et debz sic foꝛmari libellus. Peto dñe iudex me mitti in posſ. bonoꝝ defuncti q̃ tpe mortis sue habuit.qꝛ suz scriptꝰ heres in testõ nõ cãcellato ⁊c̃,⁊ hoc ꝑ cõditionẽ ex.l.ista.

¶ Si q̃s aliquẽ testari ꝓhibuit. Rub.

c Juli Aliquẽ cõpulisti vt te heredẽ institueret:⁊ instituit q̃ te non instituisſet si liberi arbitrij fuisſet:petis hereditatez a possidente ꝑ hereditatis petitionẽ.obijcit tibi aduersariꝰ q̃ testm̃ nõ valuit.qꝛ testatorẽ cõpulisti vt te heredẽ institueret:an sis repellendꝰ queriť. nñ.q̃ sic.⁊ qõ dicit noluerit.ſ.testatoꝛ.alias est voluerit:sez q̃ compulit.

e Os. Filius matri testari volenti impedimẽtũ ꝓstitit.qꝛ coꝛã testibꝰ ei interdixit ne testm̃ faceret nec fecit:an admittendus sit ad successionẽ queriť.nñ.q̃ nõ.q̃si indignus.

i Cdiciũ. Si vꝛoꝛi tue quo magꝫ bona sua mortꝫ sue tpe tibi reliquisſet blanditꝰ fueris:an quasi indignꝰ repellaris:q̃ritur.nñ.q̃ nõ.videť q̃ sic.qꝛ forte alij bona sua reliquisſet.⁊ ita videť impedita testari.cõtrariũ tñ est verũ.

¶ De his quibus vt indignis. Rub.

b Eredes. Si testatoꝛ interfectꝰ te heredẽ instituit:nec ĩterfectoꝛẽ accusaſti:qõ facere debuisti:fructus quos ex hereditate ꝓcepisti: fisco tanq̃ indignꝰ reddere cõpelleris.Si aũt res hereditarias distraxisti:eaꝝ ꝓtiũ cũ vsuris ⁊pecunias a debitoꝛibꝰ hereditarijs exactas inferre debes.⁊ hoc in scꝺa. Si aũt fructꝰ in ꝑdijs hereditarijs inueniſti:vel inde ꝓcepisti:⁊ eos distraxisti vsuras dependere debes.sed q̃s queriť.nñ.q̃ semisſes q̃ equi parantur sorti infra duos annos:puta.x.in anno.

p Olla. Testm̃ fecit puta titius:⁊ pollã ⁊ fratrẽ suũ impuberẽ ⁊ duos extraneos heredes istituit:polla volẽs repellere extraneos ⁊ succedere ab intestato cũ fratre suo incepit accusare testm̃ ꝺ falso:tandẽ transegit aliquo dato ab extraneis ⁊ de portione sua:decesſit polla pupillꝰ ei succesſit vult tutoꝛ dicere falsum noie pupilli tam ꝑ portõne polle ꝺ qua.erat transactũ q̃ ꝑ portione pupilli:an ꝑ vtraq̃ possit q̃ritur. Nñ.ꝑ prima oino nõ põt.ꝑ scꝺa põt: sed sciat tutoꝛ si accusauerit ⁊ succubuerit.qꝛ nõ ꝓbauerit:auferť a pupillo illa portio quã habiturꝰ erat ex testõ ꝓpter calũnioſaz accusationẽ ĩstitutã ab eo ⁊ dãnũ qõ ꝓpter hoc pupillo cõtingit:restituet ei iudicio tutele. Itẽ de calũnia dãnabiť si cõdẽnatus fuerit.vt.ff.e.tutoꝛem.

s Jea. Aliq̃s interfectꝰ a familia sua:vl̃ ab aliq̃ extraneo:filios soꝛoꝛis tue qui dicuntur tibi ꝓpꝛiores consobꝛini tui:heredes instituit anteq̃ interfectoꝛẽ accusarẽt vel seruos toꝛquerẽt fecerũt tabulas testi aperiri recitari ⁊ publicari et hereditatẽ ex eo testõ adierunt:an ab eis vt ab indignis auferenda sit hereditas q̃ritur.nñ.q̃ sic.ex senatusco.ſill. ⁊ de hoc cognoscet ꝓcuratoꝛ ꝓncipis.

h Ereditas. Testm̃ fecisti me heredẽ instituisti:postea in codicillis hereditatẽ ademisti:an sit a me auferẽda hereditas:q̃ritur.nñ.q̃ nõ.Si aũt alijs institutionibꝰ ⁊ in codicillis dixisti te nolle me heredẽ esse.qꝛ tibi extiterã ingratꝰ an sit auferẽda portio mihi relicta q̃ritur.nñ.q̃ sic.⁊ est fisco applicanda.an aũt libertates dande a me possiunt peti queriť. nñ. q̃ sic.sed nõ aperit a quo.tu dic a fisco.

n On oportz. Testm̃ fecisti ⁊ heredẽ me instituisti ⁊ ꝑcepisti vt facerẽ sepulchrũ marmoꝛeũ:nõ obtẽperaui: an a me auferenda sit hereditas q̃ritur.nñ.q̃ nõ.sed hoc facere cõpellendus sum ex voluntate legitima est.

m Jnoꝛibus. Aliq̃s interfectus a familia vel ab extraneo minoꝛẽ.xxv.an.heredẽ instituit:interfectoꝛẽ testatoꝛis nõ accusauit:an sibi ꝑiudicauit:quo magis sibi auferẽda sit hereditas:queriť.nñ.q̃ nõ.Si aũt accusauit ⁊ obtinuit:interfectoꝛ aũt appellauit.minoꝛ aũt cãm appellatiõis exercere noluit:an sit sibi ꝑiudiciũ:quo magis sibi auferať hereditas:queriť.nñ.q̃ nõ.Si aũt maioꝛ fuisſet cãm appellatõnis ad finẽ ꝓducere haberet necesſe: alioquin auferenda esſet ei hereditas.

s Jideo. Interfectꝰ aliq̃s te heredẽ instituit:mortez testatoꝛis nõ vindicaſti.qꝛ interfectoꝛẽ non inueniſti: an tibi q̃ magꝫ auferať hereditas ꝑiudicaſti:queriť.nñ.q̃ nõ.

a Lia cã. Si testm̃ i q̃ erat tibi legatũ relictũ de falso accuſaſti:⁊ succubuisti:vel obtinuisti a ꝓceptione illiꝰ excludendꝰ:diuersa tñ est cã illius q̃ accusationẽ de falso istituit ⁊ succubuit:⁊ illius qui istituit nec ad finẽ perduxit: sed destitit.qꝛ in partẽ ꝓximi succedit fiscus.in partẽ secũdi non succedit:sed integra sue partis sibi reseruať ꝓsecutio.

c Cm fratrẽ. Frater tuus ꝓemptus te heredẽ istituit: an hereditatẽ adire possis q̃ritur.nñ.q̃ sic.⁊ nisi mortẽ eiꝰ vindicaueris auferet tibi hereditas.q̃ eñ dicit heres cui de iure deferť hereditas possit eã adire anteq̃ vindicet mortez defuncti intelligendũ est:q̃ si nõ eam vindicet:ei auferenda erit successio.

f Oꝛorẽ. Maritꝰ interfectꝰ vxoꝛez suã instituit: soꝛoꝛ accusauit interfectoꝛẽ ⁊ obtinuit:vult soꝛoꝛ auocare hereditatẽ ab vxoꝛe.qꝛ mortẽ mariti nõ vindicauit:an possit q̃ritur. nñ.q̃ si vxoꝛ in mortẽ mariti machinata nõ fuerit:⁊ se dignaz ꝓbauerit non audieť soꝛoꝛ aduersus eam:licz viriliter fecerit q̃ fratrem suum vindicauerit.

t Alis. Hic dicit q̃ si serui sub tecto:vel alꝫ in agro ꝑsentes fuerint quo dñs interficereť:nec dñm iuuãdo interfectoꝛibus resisterẽt q̃ capite punireñ:sed verbũ tecti sine interꝓtatione dimiserunt:vel reliquerũt antiq̃ ⁊ verbo ꝑsentie ⁊ sine diſiunctione senatuscõsulto sillaniano cõꝓhenso.Sed Justinianꝰ hoc exponẽdo dicit:q̃ vbicũq̃z siue ĩ domo siue in agro clamoꝛẽ super hoc serui audierint:vl̃ insidias ꝓsumpserint nec succurrerint:pena teneanť antiqua.

c Cm sillañ. Senatuscõ.sillaniano ꝺtinebať q̃ testatoꝛe iterempto:nisi prius de familia habita qõne:⁊ testatoꝛis morte vindicata hereditatẽ adire non licebat. verũ tamẽ si heres in ꝓsecutione accusationis prius q̃ adireť hereditas decederet:ipsam nihilominꝰ trãsmittebat.libertates⁊ legata ⁊ fideicõmissa in tali testõ relicta valebãt de acq̃sitis medio tpe ⁊ de hoc quibꝰ fuerat relicta libertas:cui acq̃rerẽtur sibi:an interim hereditati ⁊ de partu interim edito nasceretur liber:nec ne:nihil dixit.sed ꝑ Justinianũ diui marci cõstitutione applicata sicut heredi vel legatarijs mora nõ nocuit:ita nec acquisitis medio tpe:nec editis partubus quasi post aditã hereditatẽ hꝫ acciderint:nullũ genereť diſpendiũ.

¶ De codicillis. Rub.

r Upto. Paterfa. fecit testm̃ ⁊ codicillos: sed in priori testo aliqd legauit: vel etiã in codicillo: eo rupto adhibitis. v. testib⁹ fecit scripturaz in qua dicit se velle valere relictũ in testo rupto: an valeat tale legatũ. ⁊ si iudex pnunciauerit legatũ deberi: qo est ex codicillis: an teneat snia quer̃. rñ. q sic. s. vbi ex nunc: vt ex nouis codicillis.

h Hereditatẽ. Si testm̃ fecisti ⁊ heredez instituisti in codicillis instituꝰ hereditatẽ adire nõ põt: ⁊ aliũ instituere. qz in codicillis neq; adimi neq; dari põt hẽditas directo. rogare tñ põt in codicillis heredẽ institutũ de hereditate restituenda alicui. vñ si in testo instituisti ⁊ in codicillis rogasti ⁊c. ⁊ sibi fuerit persuasum q tale fideicõmissum nõ valeat relictũ in codicillis: falsa est persuasio.

c Cm ꝓponatis. Mater quoꝛ fidã pupillo⁹ fecit codicillos in quib⁹ titio. x. legauit: fecit iterũ alios codicillos in quib⁹ eadẽ. x. titio abstulit: ⁊ seio legauit: an titius illa x. iure codicillo⁹ petere poterit: q̃r̃. rñ. q nõ. nã per cõtrariã voluntatẽ qo ex primis codicillis sperabaꝫ reuocatũ est.

n On idcirco. Mater tua fecit codicillos ⁊ in absentia tui vel mei legatũ vel fideicõmissum reliquit: an mihi ꝓiudicat quo min⁹ legatũ petam q̃r̃. rñ. q nõ.

n Ec codicillos. Qui cõpos mẽtis nõ est solũ testm̃ facere nõ põt: sed nec codicillos. Si g̃ pater tu⁹ codicillos fecit ⁊ in eis mihi legatũ reliquit: ⁊ mihi petẽti obijcias q nõ erat cõpos mentis tpe factionis codicillo⁹: an vt assertioni tue fides adhibeaꝫ ꝓbare debeas ipsum tũc cõpotem mentis nõ fuisse: q̃ritur. rñ. q sic. Et sic no. q incũbit ꝓbatio negãti: mõ ei q̃ dicit cuius ꝯriũ est. ff. de ꝓba. l. ij. sed habz b̃ implicitã affirmatiuã. dicendo eñ cõpotẽ mentis nõ fuisse: p cõsequẽs dicit eum furiosum esse.

s Jne. Paterfa. prius fecit testm̃ ⁊ ꝑcepit seruari que codicillis erat relictur⁹: siue prius fecit codicillos: ⁊ postea ꝯdito testo cõfirmet q̃ reliquerat in codicillis: ꝓinde est vt valeat q̃ legauit ac si in testo prius facto aliqd mihi reliq̃t Alias sic ponam⁹. aliq̃s fecit testm̃ ⁊ adiecit q̃ in codicill' dixero seruari volo: vel prius fecit codicillos ⁊ postea testm̃ in quo ita adiecit q̃ in codicillis dixi seruari volo: vtrũ codicilli testo cõfirmati intelliguntur. rñ. q sic.

s Jidẽ. Si testm̃ ⁊ codicilli idẽ significent: cur diuersa noia sortiunt̃. rñ. q sicut diuersitas est in nomie: sic in significato. qz in testo instituere ⁊ substituere q̃s põt: nõ sic in codicillis: qo intelligo directe. secus si per fideicõ.

s Jquis. Testm̃ fecisti extraneũ heredẽ instituisti: in fine adiecisti scripture si volũtas nõ valeat iure testi: valeat iure codicillo⁹: quer̃ si heres petierit hereditatẽ ex tali scriptura tanq̃ ex testo: postea possit petere ex fideicõ. tanq̃ ex codicill'. rñ. q nõ. Vel sic. hes dubitat an valeat volũtas vt testm̃: vel vt codicilli cũ testato: ꝓdicta verba nõ dixerit. ⁊ vtrũ sibi expediat agere directa vel vtili. Si primo agat directa nõ põt agere vtili cõtra legitimos ad fideicõ. rõne codicillo⁹ũ. ⁊ hoc in ꝓma. Adeo vt si dixerit testato: valeat voluntas mea vt testm̃: vel vt codicilli dabit̃ heredi electio velit petere directe vel vtiliter: ⁊ vna electa ad alterã cõuolare nõ põt. ⁊ hoc in scõa. Adeo sunt hec vera q siue velit petere bonoꝛ pos. cõtra tab. siue fm nũcupationẽ: siue aliã aliquaz extraoꝛdinariã possessionẽ. vt insti. de bo. pos. §. septimo debet in initio eligere an velit ea que est directa vel vtilis. ⁊ b̃ in tertia. Si aũt testamẽtũ fecerit nõ solẽne: puta adhibitis vi. testib⁹ ⁊ heres petat hereditatẽ: vt ex codicillis ab aliquo non audiaꝫ: nisi testato: exꝑsserit q si testamẽtũ non valeat iure testamẽti: valeat iure codicillo⁹. Si aũt agnat⁹ vsq; ad quartũ gradũ: vel cognat⁹ vsq; ad tertiũ fuerit institut⁹: ⁊ directe agat ⁊ succubuerit: nihilomin⁹ dabit̃ ei vtilis: ⁊ quare secus sit in exneo: ⁊ in agnato cãm assignat. ⁊ hoc in q̃nto. vltimo dicit q in qualibz volũtate excepto testo adhibent̃. v. testes vel rogati: vel fortuito aduenientes: ita q si fuerit testamentũ in scriptis testes subscribant.

Ode legatis. Rub.

q Uãuis. Testm̃ fecisti heredem instituisti ⁊ inde alimẽta mihi legasti q̃diu morarer cũ claudio hrede tuo: decessit claudius: an mihi ꝑstanda sint adhuc alimẽta quer̃. rñ. q sic. videbaꝫ q non. qz nõ moꝛat⁹ cum cũ claudio: nõ obstat. interptaꝫ eñ hec lex talẽ fuisse voluntatẽ defuncti vt etiam post moꝛtẽ claudij mihi alimenta ꝓstarentur.

q Uãuis. Testm̃ fecisti heredẽ instituisti: ⁊ multa alia legasti: heres hereditatẽ vendidit: an emptoꝛe debeãt conueniri legatarij: quer̃. rñ. q vendito⁹ cõueniend⁹ est. sed qo ꝑstitit ab emptoꝛe vendito⁹ cõsequaꝫ. quia cum suo onere transit hereditas.

q Ui post. Paterfamil'. fecit testm̃ ⁊ mihi legauit prędia. deinde ea obligauit an videaꝫ mihi ademisse legatũ: q̃ritur. rñ. q non. sed habet actionẽ personalẽ ex testamẽto cõtra heredem vt ea liberet.

s Eruis. Seruo tuo legatũ sine libertate reliquisti: an valeat legatũ quer̃. rñ. q nõ. nec cõualescit: licet post moꝛtem tuã manumittatur.

n On est dubiũ. Pone in legatario rẽ in spẽ mihi legasti: eã vel totã vel partẽ subtraxit: an amittã legatũ q̃r̃. rñ. q sic. totũ: si totũ subtraxit vel partez si partẽ. vel dic in herede q̃ subtraxit rem legatã non detrahet ei ea quartã: quod nõ est ita ꝓbabile.

s Jlegata. Legatũ mihi reliquisti ⁊ si aliquo casu illo non agnoscerẽ in eo titiũ substituisti: nunc agnouit: an euanescat substitutio quer̃itur. rñ. q sic.

s Jforti. Paterfa. testamẽtũ fecit fratres q̃tuoꝛ heredes instituit ⁊ eis funduz fortidianũ ꝓlegauit. demum mihi eundẽ legauit: cui acq̃raꝫ. rñ. q cõcursu partes fiãt. habeo eñ semissem ⁊ instituti aliũ. Si aũt in noie rei legate testatoꝛ errauit: puta dixit sic. lego tibi stichũ ⁊ sensit de hero te an ob b̃ min⁹ valeat legatũ: quer̃. rñ. q nõ. cũ cõstet de re.

a B administra. Filio tuo ipuberi militẽ in testo tuo tutoꝛẽ dedisti ⁊ ei legatũ reliquisti si tutelã ipuberis administraret: ũno simpliciter. sed dubitabaꝫ an emolumẽtũ sine onere posset agnoscere. vel dic sub cõditione q̃ militi fuerit ipossibilis de iure: ⁊ ob hoc repellenda: an legatuz petere possit nõ obstante eo q nõ administrauit qz miles. rñ. q sic. cũ per sacr̃m militie ꝓhibeaꝫ esse tutoꝛ. vñ a petitione legati nõ excludit̃: cũ si administrare vellet non posset.

s Jin fraudẽ. Jnstituisti heredẽ mihi legatũ reliquisti vt me defraudaret heres a legato titiũ suppositi q̃ accusabat testamẽtũ: an legatũ petere possim quer̃. rñ. q sic. sz cauebo de eo restituẽdo hereditate euicta: lz alij cautioni locus fuerit: tũc. s. cũ dubiũ fuit: an solida legata debeant̃ ꝓpt falcidiã. si hic legatarius ceperit plus q̃ per. l. falcidiaz capere licuerit: illud redd et.

c Cm rẽ alienã. Rem alienã nec tuã nec heredis mihi legasti: an valeat legatũ quer̃. distinguit̃: aut sciuisti alienã aut ignoꝛasti. primo casu valet: ⁊ petere possuz. scõo casu nõ. nisi cõiuncte persone id legasti.

f Jlia. Filie tue. c. legasti: deinde ea in dotez. c. dedisti: an. c. ex cã legati petere possit. quer̃. rñ. q nõ.

c Cm responso. Paterfamil'. fil iã ⁊ aliũ heredes instituit ⁊ filie ante partẽ fundũ legauit: vult partẽ hereditatis repudiare ⁊ legatũ petere: an possit q̃r̃. rñ. q sic. ⁊ hoc per papi. responsionẽ.

p Ropoꝛias. Si res tua tibi legeꝫ: an valeat legatũ q̃ritur. rñ. q non.

m Onumenta. Monumentũ mihi legasti: an valeat legatũ quer̃. rñ. q nõ. secꝰ si ius inferendi moꝛtuũ.

s Jvniuerse. Debito fiscali vel priuato obligat⁹ prędiũ mihi legasti: an valeat legatũ quer̃. rñ. q nõ. si bona hereditaria ⁊ debita tãtũ cõcurrãt. sed si deducto ere alieno aliqd residui fuerit illud cedet in legatũ: nec impedient̃ libertates relicte: salua tñ ratiõe. l. falci. alioquin ꝓstari legata pecuniaria non debent.

c Reditoꝛ. Prediũ mihi obligasti: illud idẽ mihi legasti: an debito soluto illo recuperare possit hẽs q̃r̃. rñ. q nõ.

d Atñ. Liberto tuo legatñ reliquisti:an ei adimere possis queriť.rñ.q; sic.siue pure dicēdo:nolo q; hēat legatñ siue sub cōditiōe:si nauis venerit ex asia.idē in ignuis est

e Xlegato. Actionē quā habes ꝓtra debitorē tuñ mihi legasti:an cū eā ab herede tuo nō habeā adhuc cessam intentare possim queriť.rñ.q; directā non. sed vtilē meo nomine sic.

n On tantñ. Uxorē duxisti infra duos mēses: decessit te heredē instituit:t multa legata reliquit:an ob hoc minꝰ teneāt q; tam paruo tpe cū ea fuisti qriť.rñ.q; non.

v Xor. Patrui tui in fundo tuo hēbat vsūfru. tu ꝑprietatē illñ mihi legauit:an valeat legatū qriť.rñ.q; nō.

i Mlegatis. Si testm fecisti t aliq̄d mihi legasti: non refert p p̄ceptionē:vel sinendo modū illud mihi relinqueris q: valet legatū.vel dic an obliq̄s casib' seu verbis.

i Mannalib'. Aliq̄d annuñ mihi t heredi meo reliq̄sti:an debeať legatū.s.singulis annis:an primis heredibus tm vel heredū heredib':queriť.rñ.q; heredibus heredum:t eadē debitur eis petitio t exactio.

c Um questio. Testm fecisti fundū cornelianū mihi legasti:deinde titio eius medietatē:q̄liter facienda esset distributō:apud antiquos dubitabať.dicit impator q; ego in mediā:titius in alterā vocabiť. Idē est si ego in totā heredita tē t ex cā legati titius ꝑcipere debuit medietatē. q: ego in.vi.vncias vocabor:ille in.vi.Si aūt testator mihi fundus reliquit vel aliā rē legauit:t postea iterato mihi eundē fundum legauit:vel aliā rem mihi prius legatā. t sic tertio eundem fundū titio reliquit semel facta eius mētione:q̄liter faciē da esset distributio q̄rebať.rñ.siue cōiunctim siue separatim esset legat' fund':ego in dimidia vocabor t titius in alia:ni si testator partes spāliter exp̄sserit:q̄ casu fuabiť ei' volūtas

c Um quidā. Filiū tuū ipuberē exheredasti exneū instituisti:ipuberi in bonis maternis titiū substituisti t a substituto legatū mihi reliquisti: an valeat legatū queritur. Itē si filio exheredato legatū reliq̄sti:siliter est qō:an valeat legatū apud antiquos erat de hoc altercatio. dicit impator q; nō valet:nec debet substitut' p̄grauari:nec in legato etiā relicto pu.dando a substituto substitutū grauare potuit.

s Jlegatarius. Si testm fecisti t heredē instituisti t mihi aliq̄d legasti t testm celaui quo magis heredē heredita te defraudarē:an eo testō legatū mihi petere possim q̄ritur.rñ.q; nō.sed remanebit apud heredē q̄si ꝑ nō scripto ad exēplū eius cui erat legatū relictū:si tutelā alicui' pupilli administraret:q: nō administrauit auferet ab eo t pupillo assignabitur.

i Lud. Fundū titio legasti in.x.annos. vel vsq; ad.x. annos:an valeat legatū apud iurisperitos erat qō:q: essz tē porale t sic irritandū statuit impator q; hmōi legatū valeat ad similitudinē ōctus tēporalis t donationis.ita tñ vt legatarius caueat heredi de eo restituēdo elapso tpe nō deteriore facto.

De verbor signification. Rub.

p Rediis. Fundū mihi legasti in quo erat vinū t oleū:an ista cedant legato q̄riť. distinguiť:aut erāt in eo reposita vt eis vteret cum tibi venisses:aut vt venderenť.primo casu cedāt legato. scdo casu nō. Idē est si aliq̄d in eo prędio deposueris ad tempus ꝑpter incursum hostiū q; legato non cedet.

f Undo. Fundū vt erat instruct' mihi legasti:q̄ legato cedant:q̄ritur.rñ.q; nō solū seruj quos ibi colendi cā habuisti:sed oia quib' instruct' est fund':nō q̄ ad tps ꝑpter hostiū incursum ibi reposuisti. Itē alia q̄ erant ibi gra cōseruandor fructuū:puta corbes gramina t filia. Item pecora stercorandi fundi causa.

f Ancimus. Testm fecisti me heredē instituisti:titio fundum sub cōditione legasti t mihi p̄cepisti vt ei cautionē p̄starē de legato p̄stando cōditione existēte:q̄d noīe cautionis intelligať:puta nuda ꝓmissio vel fideiussoria: queriť rñ.nuda ꝓmissio.vel dic exēplū.s.ti.i.l.vlti.in fi.

c Um quidā. Cū sit disiunctio refert an fiat personaꝝ aut reꝝ.Si ꝑsonaꝝ veluti si sic dicat testator illū aut illum heredē instituo: illi aut illi do lego apud antiquos dubitabať:an valeat legatū vel institutio.q̄dam dicebāt in institutione vnū vocari ex institutiōe:aliū ex substitutiōe in legatis posteriorē tm admitti ad legatū.dicit ergo impator q; si nūc taliter fiat institutio q; debet accipi aut p t. Idē est cū dicit illi aut illi libertatē relinquo:illū aut illū filio meo ipuberi tutorē do.t hoc in prima.Si aūt fit disiūctio reū: vtitio illā aut illā rē do lego:habēt locū q̄ in veteri iure sancita sunt.s.q; heredis sit electio: quā illaꝝ dare velit.t sic aut sumitur ꝑprie.t b in scda.hoc locū hēbit in ōctib'.t b i tertia.

s Uggestioni. Testm fecisti heredem instituisti: familie tue.t.legasti:q̄ familie noīe cōtineanť:queriť.rñ.q; non solū superiores t inferiores t collaterales:sed liberi t pronurus t gener. Idē est si testator mihi fundū legauerit: t ne alienē ꝓhibuit:q; si faceret eundē fundū familie legauit: an accipiať familia quō supra.rñ.q; sic.t hoc in scda. Alias autem sumiť familia ꝑ substātia.vt cū dicit familie hercisci.i.hereditatis diuidende.t hoc in tertia t vltima parte.

Si q̄s omissa cā testamēti. Rub.

f Jn fraudem Testm fecisti heredē instituisti t ei substituisti, t mihi legatus reliquisti:in fraudē mei omisit hereditatē institutus a quo petā legatus:queriť.distinguiť:aut interuētu pecunie eā omisit:aut nō.primo casu agā contra institutū. secūdo casu contra substitutum.

e Um qui. Heres instituť potuit adire hereditatē ex testō t nō vult:sed ab intestato.q: forte ꝓmior est:an obsit libertatib' in testō relictis queriť.rñ. q; nō.t hoc in prima.Si aūt testm tale fuit ex quo adiri non potuit hereditas vel bonoꝝ posset:peti.q: forte erat minꝰ solēne:adijt ab intestato legatoꝝ ꝓsecutōni locus nō est.t hoc in scda.Si aūt testō recte facto heres scriptus adire nō vult.aliꝰ aūt ab intestato succedit legata ex testō nō debebunť.t hoc in tertia.

s Jproculiana. Si ꝓculiana pri tuo reliquit t ei successisti:an a scriptis heredib' a ꝓcula volentib' succedere ab intestato omissa cā testi petere possis legatum patri tuo relictū:q̄riť.rñ.q; sic.quatenꝰ patiť lex falcidia.

De indicta viduitate. Rub.

l Egatū. Testm fecisti heredē instituisti,x. titio legasti:si vxor mea me mortuo nuptui alij se nō collocaret:an legatū peti possit queriť.rñ. q; legatū cōditionale est:t si alij nupsit:deficit cōditio t peti non

a Ambiguitates. Testm fecisti heredē instituisti ꝓpōsti:vxori tue.x.legasti:si alij te mortuo nō nuberet: lex iulia ꝓmittebat ad scdas nuptias cōuolare p̄stito iuramēto q; hoc faceret cā liberoꝝ ꝓcreādoꝝ.t hoc infra ānū a tēpore mortis viri:post annū accipiebat legatus p̄stita cautione mutiana de restituēda re cū fructib',dicit impator q; vult q; etiā lex cesset t cautio p̄dicta.vñ nō p̄stito sacramēto nubat t siue habeat liberos:siue nō legatū ꝑcipiat vsufru. apd eā manente ꝓprietate filijs prioris mrimonij deferenda. t hoc in prima t scda.t hoc ne piuriū cōmittať cum ad hoc natura mulieris ꝓduxit vt liberos habeant:t ea debeat esse earus cupiditas.cesset ergo lex t cautio mutiana:ne via piurijs aperiatur.t hoc in tertia t vltima.

c Ui q̄d. Hec auť.corrigit.l.codic':t dicit q; intra ānū nō p̄t assequi relictū:nisi certū esset q; nuptias ōhere nō posset:vt q: monacha facta est:sed post annū bñ p̄t assequi relictū si caueať de nō nubēdo.Sed quā cautionē debet p̄stare. Certe si legata erat res immobilis: p̄stabit iuratoriā cautionē t obligabit bona sua.si est mobilis p̄stabit fideiussoriā cautionē,sed si nubat:perdit relictū t restituit rē cum fructibus.

l Egem. In prima parte dicit impator q; sicut in femi

nis lex iulia ⁊ mutiana cautio sublata est; ita ⁊ in masculis tollenda est, sed si aliquis vxori sue legauerit cuꝫ vidua erit vel quotiẽs; vel cõtra viro qñ vxorẽ amiserit q̃liter intelligẽda sint ista verba querit̃.rñ.q̃ statim ex quo vidua erit perit legatũ; nõ q̃ habeat necesse stare in viduitate; similiter in viro; cũ hmõi libertas sit p̃ solatione sue tristitie; ⁊ non p̃ indicẽda viduitate. ff. de ver. sig. ista. lex sequẽs debꝫ poni; q; pulchra est ⁊ vltima suggestioni ⁊c̃. que sequit̃.

¶ De his q̃ pene noīe. Rub.

Olim si testator heredẽ vel legatariũ dãnauerat; in pena pecuniaria si volũtati sue non paruisset nõ valebat testamẽtũ. Statuit impator p̃ hanc. l. q̃ nihilomin⁹ valeat et p̃cipere poterit testator heredi vel legatario dare pecuniam si voluerit parere sue volũtati. Si aũt aliq̃d p̃hibꝫ posuꝫ p̃ceperit vel impossibile; ipune ei non parebit̃.

¶ De fideicõmissis. Rub.

Fecisti testm̃ min⁹ solẽne; matrẽ tuã heredẽ instituisti ab ea alimẽtũ mẽstruũ. i. singulis mensib⁹ p̃standũ mihi reliquisti ⁊ vestimẽtũ annuũ ⁊ ea p̃stitit mihi; an sibi p̃iudicauit quo magis futuri tp̃is alimẽta p̃staret. ⁊ si in p̃teritũ solutũ non sit; querit̃ an teneat̃. rñ. q̃ sic.

e Tsi. Testm̃ minus solẽne fecisti heredẽ instituisti; fũdum p̃ fideicõmissum mihi reliq̃sti; heres tuus restituit ⁊ decessit herede relicto; an heres tuus heredi meo de p̃cio mouere possit qõnẽ; q̃ritur. rñ. q̃ non, cũ volũtati tue in fideicõmiss. p̃stando satisfactũ videatur.

c Cm scõm. Testm̃ fecisti heredes instituisti eos de iusta ancilla tua manumittenda rogasti ⁊ de hereditate tua ei restituẽda manumissa ab intestato; decessit; ad quẽ p̃tineat eius successio. rñ. q̃ ad heredes tuos. vñ si illius adierit hereditatẽ cũ heredib⁹ suis esset restitutio faciẽda; ipsa mox tua liberabunt̃ p̃ confusionẽ actionũ; vel actionis ex testõ. bꝫ ideo quia debitor; succedit creditori.

v Oluntas. Testm̃ fecisti filiũ ⁊ filiã heredes instituisti de nõ distrahendo feudo extra familiã. vel dãdo rogasti vel alias p̃hibuisti; an alterũ alteri dare videaris p̃hibuisse queritur. rñ. q̃ non.

s Frater. Testm̃ fecisti filiũ tuũ impuberẽ instituisti heredẽ; ⁊ ei fratrẽ suũ pupillariter substituisti; hereditatẽ adijt; pubes decessit; an sit locus substitutioni q̃rit̃. rñ. q̃ non secus si rogauisses de restituẽda hereditate qñcũq; decederet quo casu heredib⁹ tuis adimeret̃ hereditas. vel si rogares institutũ p̃ fideicõ. restituere substituto. q; tũc substitutus hereditatẽ illã petere posset. p̃mus intellect⁹ verior est.

p Media. Testm̃ fecisti ⁊ heredẽ instituisti; p̃diũ obligatũ mihi legasti; vl̃ p̃ fideicõ. reliq̃sti q̃s illud luere dẽat q̃rit̃. rñ. q̃ heres; maxime si illud obligatũ nõ ignorasti. vel si sciuisset aliud tantũ dẽ mihi reliq̃sses. Si aũt creditor; legevl̃ pacto distraxit heres p̃ciũ eius mihi soluere cõpellet̃; nisi apparuerit testatorẽ hoc voluisse. s. q̃ si esset distractũ; hẽs estimationẽ nõ refunderet.

v Oluntat]. Decẽ mihi legasti nec apparuit de q̃ moneta sensisti; an de impialib⁹ an de bonoñ. iudex de officio suo debet dicere de q̃bus nummis sensisti. vt. ff. de leg. iij. l. nummis.

q Cli fide. Seruo tuo fideicõ. libertatẽ reliquisti ⁊. x. ei legasti; an legatũ petere possit q̃ritur. rñ. q̃ sic. dubitatio erat q̃ libertas cedit ab adita hereditate: legatum a die mortis. vñ videbat̃ q̃ cũ eo tp̃e non sit cui debeat̃ nisi q̃s dicat ⁊ male; q; huo ⁊ sic dño. ⁊ sic alicui a seipso acq̃rit in fauorẽ libertatis admittit̃ tũ; q; eodẽ tp̃e peti debuit ⁊ vtrũq;.

a Beo. Testm̃ fecisti heredẽ instituisti a titio quꝫ nec heredẽ instituisti; nec ei legatũ nec mortis cã donationẽ reliquisti fideicõ. seio p̃standũ reliquisti; an valeat fideicõmissum. queritur. rñ. q̃ non.

v Erbũ. Testm̃ fecisti heredẽ instituisti. x. titio legasti sic titio. x. dari nõ exp̃sso q̃ bo volo; an valeat legatũ q̃rit̃. rñ. q̃ sic. ex q̃ eũ subauditum p̃fectũ sensum faciat p̃ adiecto habendum est.

q Otiens. Testm̃ fecisti heredes instituisti; vni heredi fundũ p̃ fideicõ. reliquisti; ne extra familiã alienet̃ p̃hibuisti; oẽs fundũ distraxerũt; q̃ si alias nõ distraxerint distrahente eo cui per fideicõ. erat relictũ retractare poterũt venditionꝫ vel q̃busdã distrahentib⁹ alij cõsenserint; an valeat vẽditio queritur. rñ. q̃ sic. nec retractari debet.

p Ost. Testm̃ fecisti heredes instituisti ⁊ de hereditate restituẽda post mortẽ meã rogasti; an anteq̃ vite munus impleã restituere possim q̃rit̃. rñ. q̃ sic. quarta mihi retenta vel omissa.

q Otiẽs. Heredẽ me instituisti; ⁊ mihi titiũ substituisti ⁊ ab eo legata reliquisti; adij hereditatẽ; euanuit substitutio; an legata substitutionis p̃stari debeãt q̃rit̃. rñ. q̃ non.

c Am quã. Quandã in filiã adoptasti eã in testõ heredem instituisti; de hereditate restituẽda titio ⁊ seio eaꝫ rogasti; ⁊ si heres nõ esset eũ qui esset futur⁹ heres tibi ab intestato; de ea p̃dictis fideicõmissarijs restituenda rogasti. si tenuit adoptio; ⁊ p̃ cõsequẽs institutio; ⁊ si hereditatẽ adijt ipsa si supstes est; vel heres eius; si decessit tenet̃ ad fideicõ. p̃stationẽ. si nõ adijt; vel q; noluit; vel q; nõ potuit. q; non tenuit adoptio tenet̃ ad legatuꝫ ab intestato successores. ⁊ bꝫ in prima. Sed videt̃ in hoc casu cũ nõ adierit; q; non potuit q; adoptio nõ tenuit ⁊ p̃ cõsequẽs institutio q̃ p̃ceptũ ẽ hereditate restituẽda nõ tenuit; p̃ istã regl̃am q̃ dicit̃ si nõ adit̃ hereditas; q; nõ tenuit institutio; cetera q̃ relinquunt̃ inualida sunt. vt est p̃ceptũ de hereditate restituẽda. ad qẽ rñ. ipe rator q̃ tũc locũ habet regula cũ ex testõ põt adiri hereditas nõ cũ sic est relicta vt si in aliquo casu nõ adeat peti possit a succes. ab intes. ⁊ bꝫ in scõa. In tertia dicit in spẽ qẽ in prima dicit in genere. s. q̃ nõ adijt. q; non tenuit adoptio; vt q; erat aliena libertа; ⁊ per cõsequẽs nec institutio; succedentes ab intestato tenebunt̃. Si aũt erat legitima adoptio ⁊ institutio heredes eius tenebunt̃. ⁊ hoc in tertia.

q Clãuis. De ⁊ fratrẽ meũ heredes titius instituit in p̃ris ptãte constitutos. In alio capitulo testõ rogauit patrẽ nostrũ vt nos emanciparet; ꝫ patri nostro p̃ nos sit acq̃sita hereditas; tñ cõpellend⁹ est vt nobis p̃ fideic. restituat

c Cm virũ. Testm̃ fecisti filios tuos heredes instituisti; vni ante partẽ p̃diũ p̃legasti eos de restituẽdo q̃q̃d ad eos de hereditate pueniret rogasti; an p̃legatũ p̃diũ generali fideicõmisso continet̃; q̃rit̃. rñ. q̃ sic. si tũ heres velit p̃bare hanc fuisse defuncti volũtatẽ vt exciperent̃ a generali fideicõ. post legata audiat̃. vel ℈ si fideicõ. velit p̃bare testatorẽ hoc voluisse ea nõ exp̃ssisset audiet̃.

s Jcreditoris. Testm̃ fecisti solẽne in eo mihi debitori tuo liberationẽ legasti; ꝫ hẽs me solẽniter. i. p̃ acceptilationẽ nõ liberauit; sed p̃iusq̃ me liberet me cõueniat exceptione mihi ex voluntate defuncti cõpetenti me tueri potero

c Cm necessitatẽ. Jpupill⁹ cui⁹ tutelã administrauerat reliquit tibi liberationẽ necessitatis reddende rõnis; an valeat legatum queritur. rñ. q̃ sic.

c Lari. Legatũ in testõ tuo mihi reliquisti; postea volũtatẽ tuã mutasti q̃ tibi p̃ferenda sit voluntas; queritur rñ. q̃ posterior seruanda est.

e Tiam. Filiũ tuũ ip̃uberẽ here dẽ instituisti sed fideicõ. a tutore reliquisti; an valeat querit̃. rñ. q̃ sic. ⁊ perinde debebitur ac si a pupillo p̃standum relinqueretur.

s Jn personã. Bernard⁹ fautonũ ⁊ temeruꝫ instituit ⁊ sic dixit; volo temeri si sine liber] decesseris q̃ partes tuã hereditatis fautono restituas; decessit temer⁹ sine liber] vxore relicta herede; decessit fautonus anteq̃ peteret fideic. relicto filio suo herede; an fili⁹ fautoni fideicõ. ab vxore patrui sui petere possit; querit̃. rñ. q̃ sic. Si vero sibi patrui sui quesita fuisset hereditas eo casu quo nõ instituit vxorẽ heredem fideicõ. petere si põt, sic eñ a seipso peteret qõ esset ab

surdum sed ab vxore ipsaz possidente p̃ herede vel p̃ possessore p̃ hereditatis peti.vendicare põt.

e Tin epla. Inter absentes vel codicillo vel scriptura adhibitis tamẽ testib⁹:an possit fideicõ.relinqui q̃ritur.rñ.q̃ sic.ꝛ relictum valet.

s Iverítas. Si nullũ testm̃ fecisti vel fecisti sed minus solẽneꝛ in eo legata reliq̃sti:an cõpellend⁹ sit heres ea p̃stare queriť.rñ.q̃ nõ.nisi cã transactõnis p̃misisset.vel alio modo eius voluntatẽ agnouisset.

i Mstrumẽta. Testm̃ fecisti heredẽ instituisti: mihi fundum legasti:an cõpellend⁹ sit mihi heres instra ipsius fundi emptionalia p̃stare:queriť.rñ.q̃ nõ. tm̃ mihi ea p̃stare debet si mihi sint necessaria vt copiã describẽdi faciat. Vel sic.fundũ mihi legasti: volo cõuenire heredẽ vt exhibeat mihi instra emptionis ad p̃bandũ de latitudine: an teneať ea p̃stare q̃rieť.rñ.q̃ nõ.sed exhibere tm̃ ad describendum.

h Eredũ. An res herdis sicut suas p̃prias possit testatoꝛ p̃ fideicõ.relinquere:q̃ritur.rñ.q̃ sic.

e Xrepub. Si mihi fideicõ.reliquisti ꝛ illud repudiauit an mihi post repudiationẽ petẽti obstet doli exceptio.dubiũ non est.an aũt patris mei repudiatio p̃iudicet: quo minus petam:queritur.rñ.q̃ non.

f Jdeicõ. Fideicõ.mihi reliq̃sti:deinde penituisti: an heres ad p̃standũ fideicõ.compelletur.rñ.q̃ non.

e Xfideicõ. Seruo tuo legatũ sub cõditione sine libertate reliquisti:an valeat q̃rieť.rñ.q̃ nõ.nec libertas peti

e Xtestõ. An legata relicta ĩ minus solẽni testõ põt. puta adhibitis.vi.testib⁹ tm̃ peti p̃it:queriť.rñ. q̃ nõ. nisi de his p̃standis rogauerit succedens ab intes. Vel sic. si dixerit testatoꝛ si nõ valeat iure testi:volũtas mea valeat iure codicillorꝫ.primus tamẽ intellectus verior est.

c Vm te. Testm̃ fecisti filiũ tuũ heredẽ instituisti de hereditate restituenda post mortez suã titio eũ rogasti:ꝟ nõ adiecto si sine liberis decederet:an hoc subintelligi dẽat q̃ritur.rñ.q̃ sic.vt tũc demũ post mortẽ restitutioni loc⁹ sit: si sine liberis decedat.ꝛ rñ.papi.q̃dãmodo extẽdit imperatoꝛ nõ solũ ad filiũ:ſz ad filiũ ꝛ nepotẽ ꝛc.ne testatoꝛ extraneos suos illis de cognatione sua p̃ferre videať.

q Vidã. Testm̃ fecisti ꝛ extraneũ instituisti: filiũ tuum emãcipatũ p̃terijsti ꝛ ab eo legata reliquisti:an valeãt queriť.rñ.q̃ nõ.qm̃ eũ nõ honoꝛasti eũ onerare nõ potuisti.

q Vestionẽ. Testm̃ fecisti heredẽ instituisti ab eo fundum legasti mihi:peto fundũ:negat heres fundũ mihi legatũ:q̃liter mihi succurrať q̃rieť.rñ.q̃ heres:aut iurabit fũdum nõ esse legatũ si nõ iuret p̃stabit fundũ p̃stito p̃⁹ a me iuramẽto calũnie q̃ nõ aio calũniandi petã. ꝛ hoc in p̃ima. Si aũt nõ negat ſz dicat testm̃ min⁹ solẽne: p̃babo per.vij. testes illud fuisse solẽne:nec est mirandũ si tot testes exigant cũ ardua sit cã voluntaꝫ defuncti.ꝛ hoc in scõa. Tertio dicit ad p̃imã partẽ legꝫ.s.q̃ si recusauerit subire iuramẽtum: soluet legatũ:nec si vult per testes p̃bare audieť. q̃liter eĩ credetur ei sup aliena fide cũ de sua dubitat:cũ ꝛ legib⁹ caueať vt lucrũ hereditatis amittant hi qui deficientiũ voluntatib⁹ obedire detrectant. Auť.

h Ocamplius. Hec auť.ampliat legẽ codicꝫ. Nã in.l. codicꝫ dicebať.Si heres nõ obtẽperat volũtati defuncti:lucrũ hereditatis p̃dit.Hec auť.dicit si heres nõ iplet iudiciuz defuncti si est monit⁹ a iudice ꝛ infra ãnũ nõ impleuit:q̃rtam debitã iure nature nõ p̃dit:sed perdit totũ ꝛ aliud lucrũ hereditatis:ꝛ trãsibit cũ suo onere ad aliã p̃sonã: dũ tm̃ p̃stet ista p̃sona cautionẽ:de volũtate defuncti adiplenda.Sed q̃ sũt p̃sone in q̃s transeat.Certe p̃imo loco applicať substituto. scõo loco coheredib⁹ cõiunctis.tertio fideicõmissario vniuersali:vel fideicõmissario singulari maioꝛis rei.sed si nõ sũt iste p̃sone ꝛ sunt plures legatarij equales:applicať oĩbus si volunt.ꝛ scõa applicatio fit fm oꝛdinẽ scripture: vt q̃ p̃imo nominatus est vocaťi:si ille nõ sit:vocanť serui:si illi nolũt:vocantur extranei.si nolũt extranei:vocať fiscus.filij autẽ iuste exheredati nõ vocantur.

¶ Cõia de legatis. Rub.

c Vmhi. Olim erant certi modi relinquendi legata vel fideicõ.s.p̃ vendicationez p̃ finendi modũ:dãnationẽ:p̃ceptionẽ. vt instit.de legatis.in p̃in.ꝛ quolibet istoꝛ modoꝛ dabať legatario spãlis via ad cõsequẽdũ qõ erat sibi legatũ. Primoꝛ casu habebat actõnẽ in rẽ.Scõo exceptionẽ.alijs duob⁹ habebat tm̃ actionẽ p̃sonalẽ ex testõ. Itẽ nec dabať rei ven.nisi p̃i⁹ esset missus legatarius per iudicẽ in pos.rei sibi legate:quã diuersitatẽ tollit impatoꝛ:statuẽs vt q̃litercũq̃ aliq̃d legeť dentur legatario actiones.s.actio in rẽ ꝛ in personã ypothecaria in alijs reb⁹ defuncti:ꝛ q̃ tacita ypothe.dari doz p̃bat trib⁹ rõnibus:vna est vt sicut testatoꝛ exp̃sse poterat aliã p̃re legata obligare dicẽdo sic.lego tibi p̃diũ sempꝛonianũ:ꝛ p̃ eo sit tibi obligatũ p̃diũ seianũ:ita tacite a lege p̃sumiť obligatuz si hoc testatoꝛ nõ exp̃sserit. Itẽ alia rõne qꝛ legib⁹ nouis tacita põt ẽ hỹ ypotheca. Itẽ vt seruet testatoꝛis volũtas.ꝛ ꝟ in p̃ima. Hec vera sunt nõ solũ si ab herede legatũ fuerit relictũ dandũ.sed ẽt si a legatario: vt si testatoꝛ legauit mihi.c. ꝛ rogauit vt.l.restituerẽ titio: habebit actionẽ in rẽ ꝛ p̃sonalẽ ex testõ ꝛ ypothecariã in meis.l.p̃ suis. ꝛ hoc in scõa. p̃ꝛo mensura aũt eius qõ legatũ est in heredẽ:aut legatariũ daťypothecaria:nec in rebus p̃p̃ijs heredis vel legatarij;ſz in his q̃ a testatoꝛe relicta sunt ẽ hỹ ypothe.ꝛ ꝟ in tertia ꝛ vltima parte.

o One. Testm̃ fecisti in q̃ heredẽ instituisti:titio.ꝛ.legasti q̃busẋbis ea legasti an sit dẽia:q̃rieť.rñ.q̃ nõ.siue ẋbis p̃catiuis siue p ẋbũ mãdo siue p̃cipio. Itẽ natura legatoꝛ ꝛ fideicõ.coequeť:nec sit inter ea dẽia sicut olim erat:sed vt nõ ꝟriũ in legatis ꝛ fideicõ.reperiaťreducanť legata ad fideicõ.ꝛ duplex actio deť legatario ad cõsequẽdã rẽ sibi legatã: vel p̃ fideicõ.relictã actio videlicet ex testõ:ypothecaria ꝛ in rem.Si aũt testatoꝛ legati fecerit mẽtionẽ:nõ fideicõ.tamen idẽ itelligaťlegatũ ꝛ fideicõ.qꝛ reb⁹ nõ verbis legẽ iponim⁹

s Jduob⁹. Si testm̃ fecisti heredẽ instituisti:ꝛ seio et titio ꝛ gaio optionẽ seruoꝛ legasti:ꝛ in electione dissoꝛdent.vel optionẽ legasti vni:ꝛ anteq̃ eligeret vita funct⁹ sit trib⁹ heredib⁹ relictis ad quos optionẽ transmittit ꝛ dissoꝛdent:q̃d iuris sit queriť.rñ.q̃ sors fiet inter eos:ꝛ quẽ sors p̃tulerit ille eligeť:alijs estimationẽ partiũ ipsos cõtingentiũ p̃stabit.ꝛ faciẽda est estimatiofm q̃ in lfa dicit vsq̃ ad.§.ſz ꝛ si q̃s.vbi dicit q̃ si alicui optionẽ legasti nõ vt legatarius eligeť:sed alius:si ipse elegit stabit legatari⁹ electioni.si non vel qꝛ noluit:vel qꝛ nõ potuit.vel decessit:eliget legatari⁹:ſz nõ meliozẽ sed mediocrẽ.ꝛ hoc in scõa. Si aũt sub certo die puta ex die pasche.vel pure aliq̃d mihi legasti:an heres rem legatã alienare vel obligare possit:queriť.rñ.q̃ nõ.cuz non sit sua:sed mei legatarij:nec seruũ legatũ manumittere debꝫ ꝛ hoc in tertia. Si aũt sub cõditione:si nauis ex asia venerit. vel sub incerto die:puta qñ erit antixp̃us aliq̃d mihi legasti. An aũt pendẽte cõditione siue generalis siue spãlis est per substitutionẽ:siue p restitutionẽ relictũ possit heres alienare vel alij obligare:q̃riť.rñ.q̃ nõ.ne noie euictionis teneatur si alienauerit:ꝛ postea cõditio extiterit fuisset nulla retro vẽditio.s.a tpe celebꝛati p̃ctus:ita vt nec cõtra legatariũ vl̃ fideicom.nulla currat p̃scriptio:vel vsura siue fuerit legatum relictũ pure ꝛ sub certo die siue sub cõditiõe:ꝛ die incerto:ꝛ mihi legatario a quocũq̃ possidente rẽ mihi legatã vendicãdi dabiť facultas a possidente nulla except.apponẽda.ꝛ hoc ĩ quarta. Si aũt emptoꝛ mala fide emit:sciens eã nõ esse heredis vendentꝫ:tm̃ dabiť sibi regressus p̃ p̃cio cõtra vẽditoꝛẽ nec ages ad duplã noie euictionis:ꝛ si de euictione stipulationẽ interposuerit. creditoꝛi aũt dabiť pignoꝛatitia ꝺ heredem obligantẽ.ꝛ hec sic statuta sunt vt volũtas defuncti obseruareť.Si aũt emptoꝛ bona fide emit integra iura sibi reseruenť.s.q̃ agat ad p̃ciũ re euicta ꝛ ad interesse:vt ex stipla tu ad duplã noie euictionis.ꝛ ꝟ in q̃nta ꝛ vltima parte.

r Esque. Hec auť.duo dicit. Primo ponit regulaz.secũdo instantiã regule. Regula est.res que subiacẽt restitutiõi p̃hibenť alienari. Instãtia regule. Ecce si pater tu⁹ instituit te fratrẽ heredẽ cum sozoꝛe tua ꝛ rogat vos vt restiꝫ

tuatis:ſi quarta non ſufficiat ad donationē ꝓpter nuptias: vel ad dotē cōſtituendā:licebit tibi filio alienare vel obligare res q̄ ſubiacent reſtitutioni in eā cām vſq; ad modū legitimū. ⁊ ita apparet q̄ id qđ cōiter ꝓdeſt: ꝓferē cōmodo priua

e Opto. Si heres rogat⁹ reſtituere ſub cōdi ‹to. tione alienat:⁊ poſtmodū q̄ cōditio extitit a legatario res auocat̄ ab emptore:nunq̄d emptor hēbit regreſſum contra venditorē. Rñ.cū diſtinctione.q̄ aut emptor eſt malefidei.q̄ ſciebat rē ſubiacere reſtitutōni etiā in duplū ſtipulat⁹ erat euictionis noīe nō hz regreſſum ad duplū vel ad intereſſe rōne meliorationis ꝺ venditorē:ſed ad p̄ciū tm̄. Si aūt eſſet bone fidei:tūc ad duplū vl ad intereſſe habebit regreſſuz Sed ſi heres obligat rē ꝓhibitā alienari:hoc caſu creditor hz pignoratitiā actionē cōtra ſuū debitorē.

De falſa cā adiecta. Rub.

v Erba. Teſtm̄ feciſti heredē inſtituiſti:reliquiſti inter cetera ⁊ dixiſti.r.q̄ debebat mihi titius peti veto:q̄ ſoluit:ſi re vera non ſoluit: an peti poſſunt q̄ritur. Rñ.aut ſoluit ⁊ peti nō p̄nt.aut nō:⁊ aget titius ex fideicō.vt liberet̄.ſ.niſi heres ꝓbauerit teſtatorē liberare voluiſſe titiū.ſecus ſi per errorē putaſſet eū ſoluiſſe.

e Tiam. Teſtm̄ feciſti heredē inſtituiſti:⁊ ita dixiſti.r.q̄ tibi debeo tibi do lego nō ſubfuit debitū. q̄ nihil debebas:an valeat legatū q̄ritur.rñ.q̄ ſic.⁊ actio ex teſtamento peti poſſunt.

ſ Jnō deſig. Teſtm̄ feciſti ⁊ ſic dixiſti:q̄cq̄d noīe dotis ad me puenit vxori mee do lego: ſi nihil puenit:an vxor petere poſſit q̄ritur.dicit̄ q̄ nō.niſi ꝓbet dotē numeratā fuiſſe. ſecus ſi dixerit.r.q̄ in dotē ſunt do lego:⁊ tūc ſi nihil datū ſit in dotē petet.r.nō quaſi dotē ſed quaſi legatum.

s Jdotē. Vxor tua cōſtante mr̄imonio deceſſit :pater illius in teſtō ſuo dixit ſe recepiſſe vniuerſam dotē filie ſue b̄ mō dotē filie mee recepi a marito ſuo ⁊ ab ea peti veto q̄ mihi ſoluit:an ab eo peti poſſit q̄rit̄.rñ.aut reddidit re vera ⁊ ipſo iure liberat⁹ eſt marit⁹;aut nō:⁊ aduerſus petentez ex voluntate defuncti tuetur ſe ꝑ excep.

r Efert. Dicit̄ in hac.l.q̄ differentia eſt vtrū teſtator ſic dicat:volo vt vxori mee dos ſua reddat̄:an ſic q̄ inſtrō dotali cōtinet̄.primo caſu nō petit̄ niſi qđ ꝓbat̄ noīe dotis fuiſſe datū.ſcđo caſu peti pōt q̄ inſtrō eſſe cōtentū ꝓteſtabatur nō obſtāte demōſtratione falſa.vt q̄ in eo cōfeſſus eſt ſe recepiſſe.r.noīe dotis q̄ nō recepit.vt inſti.de leg.§.ſi qui.

De his que ſub modo. Rub.

i Legatis. Teſtm̄ feciſti heredē inſtituiſti ab eo ſeie vt titio nubat.r.reliq̄ſti: b̄ legatū ſub mō relictuz ſimile eſt legato relicto ſub cōditione.vñ ſicuti ſi cōditio eſſet inſerta: ita ⁊ q̄ modⁿ:ſi ꝓ ſe iam nō ſtet quo minⁿ nubat:ſed per titiū habebit legatuz ac ſi nupſiſſet.

e Jhis. Paterfa.teſtm̄ fecit heredē fautonē inſtituit: bzunello decē milia:vel inſulā legauit vt.v.caſtellis reſtitueret. olim legata vel fideicō.talia nō valebāt:ſcđo legatario nō dabat̄ petitio niſi in legato libertatis:puta ſi dicat teſtator vt ſeruū tuū manumittas:lego tibi.r.⁊ hoc in prima Hodie aūt etiā in cā pecuniaria ſiue fuerit legatū relictū ſub modo tm̄.vt lego tibi.xij.vt titio des.v.⁊ hoc ſiue legatū conſiſtit in dando.vt in ſuprādictis exēplis:ſiue in faciēdo: vt lego tibi.r.ſi aſcēdas:vel vt aſcēdas capitoliū: dabit̄ ſcđo legatario actio:videlicet vt ꝓ legato cōditionali: tunc demuz actio cōpetat:cū extiterit cōditio.⁊ hoc in ſcđa. Si aūt teſtator ſic dicat.lego tibi.r.ab herede meo:vt.v.q̄ tibi debeo nō petas aduerſus te petentē vſq; ad cōcurrentē quātitatez legati ⁊ debiti:obſtabit tibi exceptio.⁊ hoc in tertia.

De cōditionibus inſertis. Rub.

c Jm teſtatorē. Bernardus heredē rainerium inſtituit ⁊ rogauit vt ſi ſine liberis decederet fauteo.⁊ bzunello hereditatem reſtitueret:deceſſit rainerius neq; filio neq; filia ſuꝑſtite: nepote tū ex filia relicta:nūc deficit cōditio niſi ꝓbet teſtatorē aliud voluiſſe:videbat̄ q̄ ſic.q̄ vnic⁹ erat ⁊ dixit ſine liberis ⁊ hoc nō obſtat. Jtē q̄ nō erat ex filio:ſed hoc nō obſtat. q̄ noīe liberorū ⁊ nepos ⁊ neptis cōtinent̄ ex filia.vt hic. et vt ff.de ver.ſigni.l.liberorū.

c Jm patrē. Ad.l.euidentiā primo no.q̄ cū q̄d relinq̄tur ſub cōditione vel in diē debz heres legatario ſatiſdare:q̄ adueniente die vel cōditione p̄ſtabit legatū.vt.ff.vt le.no.ca.l.i.niſi teſtator illā cōditionē remiſit.vt.ſ. vt in poſſ. lega.ſcire.⁊ dic caſum hui⁹.l.ſic. Teſtator reliquit fundū ſempronio poſt annū dandū filiā inſtituit ⁊ p̄cepit vt caueret ſempronio ſub cōditione ſi a viro nō diuertiſſet:ipſa nō diuertit petit q̄ ſempronⁱ ſibi caueri:ecōtra illa ſe defendit.nā cuz teſtator p̄cepit vt caueret:ſi nō diuertiſſet:q̄ a ꝓtrario ſenſu noluit eā eſſe imunē ſi diuertiſſet a viro ſz ⁊ ea parata diuertere ꝓditio remittit̄ vt turpis.⁊ ſic videt̄ q̄ nō teneat̄ cauere. Ad hoc rñ.q̄ ꝓditio ſi diuertiſſz turpis eſt.q̄ ꝑ nō adiecta dz hēre q̄ hec iniuſta tacita itelligit̄.cauet ergo ⁊ nō diuertit.⁊ ſic nō tenet arg. a cōtrario ſenſu turpitudine refragante.

s Jea. Mihi.r.legaſti ſi cū cōcubina tua matre q̄ ei⁹ ſtarē:nō ſteti:an petam legatū.rñ.q̄ non.

l Egatū. Teſtator filie ſororis ſue.r.legauit ſi filio ſuo nuberet:nō nupſit:q̄ filius deceſſit;an legatum petere poſſit q̄ritur.rñ.q̄ non.⁊ eſt ratio.q̄ alias non eſſet relictur⁹. ſecus econtra.

s Jvxorē. Vxori ſue in paterna ptāte ꝓſtitute.r. legauit ſi nuberet:cui acquirat̄ legatuz q̄rit̄.rñ.q̄ patri ſuo nullo interueniēte ipedimēto:qō ipedire poſſit diē legati cedentē. Si aūt pater ante nup.eā emācipauerit; mater filijs ⁊ marito ſuꝑſtibus decedit fideicō.vel legatū trāſmittit ad

s Jplures. Decē titio ſeio gaio legaſti ſi ‹heredes. domū tibi facerent:an oēs ſimul facere debeāt:an ſufficiat q̄ vnus.rñ.q̄ vnuſquiſq; hz neceſſe implere cōditionē ⁊ ꝓ portione tibi cōpetente vnuſquiſq; legatū p̄cipiet:ſed ſi vnus ipleuerit alijs negligentib⁹ ꝓ portione ſe cōtingente totū cōſequet̄.vñ q̄ paruerit ad legatū vocabitur:q̄ non ſibi imputet.

c Jm quidā. Seruo tuo libertatē reliq̄ſti ſi heredi daret.r.vel ſeruū:vel equū:⁊ dum heredi als agēti ſatisfaceret ſm qđ ei iniunctū fuerit ad ipſum iter arripuiſſet incurſu latronū re ablata facultas parendi eſt adempta:an ꝑ hoc perderetur libertas apud antiquos erat qō:decidit hanc impator dicēs q̄ ſeruo libertas cōpetit:⁊ cōmodū heredi vel alij nō abſtrahit̄.vñ quocūq; caſu impediat̄ ſiue ꝑ heredē q̄ accipere noluit ſm quoſdā:qđ nō eſt verū:ſiue ꝑ fortuitū caſuz:q̄ dare nō potuit.vel per quēcūq; aliū cui dare iuſſus eſt liberet niſi ꝑ ſeipſum ſteterit:q̄ ꝓditioni parere noluerit:obligatus tū heredi ꝓmanſit vbi heres oblatū recipere recuſauerit vñ ſi extet mancipiū ſoluere debet vel man.vel eius eſtimationē ſi non extet.⁊ idem in alia re.

De vſuris ⁊ fructibus legatorū. Rub.

l Egatorū Fundū vel pecuniā mihi legaſti; an legis vel fideicōmiſſa:ſi ab herde petam venient fructus ⁊ vſure:querit̄.dicit̄ q̄ ſic.

a Duerſus. Teſtm̄ feciſti heredē inſtituiſti:plura legata reliquiſti:petūt legatarij legata:vult heres vt ſibi ſatisſdent de reſtituēdo ſi q̄d amplius ſoluat q̄ ꝑ l.fal.retinere pōt:an ſatisdare debeant querit̄.dicit̄ q̄ ſic.⁊ ſolida legata percipient.⁊ hoc in prima. Si aūt ſatisdare nō poſſint;q̄ forte fideiuſſores dare nō poſſunt:p̄figit iudex q̄ ad hoc datus fuerit tp̄s certū vtriq; parti ad cōputandū de bonis hereditarijs:intra qđ ſi non venerit heres ⁊ videbitur ei iudici locus falci.l.non eſſe.fructus ⁊ vſuras reſtituet heres poſt litem conteſtatam.

s Jhomies. Stichū ⁊ pamphilū legasti:post moꝝ̄ facta ab hēde decesserūt:cuiꝰ erit pticm q̄rit.ō ⁊ q hēdis

f Alegatis. Si fundū mihi legasti ⁊ p̄mū petij:a quo tpe debeant fructꝰ:q̄rit.rñ.q a tpe lit.cōtest.⁊ nō a die mortis testatoris:siue agat in rē.i.ypothecariā siue in personam:puta actione ex testamento.

¶ Ad senatusc̄ōsultū trebel. Rub.

f Jerse. Testator aliqs te hereditē istituit ⁊ rogauit de tota hereditate restituēda titio restituisti eādē retēta tibi quarta tam p portione tua quā fideicō.creditorūꝫ hēditarijs soluisti:an a fideicō.repetere possis queritur.rñ.q sic.

a Deci. Titiū heredē instituisti:ei de parte hereditatis eo restituenda rogasti:an titius creditorūꝫ hereditarijs ⁊ legatarijs p portione sua teneat q̄ritur.rñ.q sic.⁊ que pars dicit de media intelligēdū quotiēs essi spāliter partis mentio nō fit:de dimidia intelligit.vt.ff.ō ver.sig.nomē filio rū.§.portionis.Si aūt intelligas q dodrās sit restituendus tūc illud qđ dicit p cōpetenti portione refert ad onera creditorū nō legatorū.q ad ea soluēda fideicō. insolidū tenetur, vt.ff.e.l.i.§.vlti.

f J per fideicōmissum. Heres institutꝰ de tota hereditate restituēda alicui ciuitati rogatꝰ restituit nō retenta quarta ex trebell.senatusc̄ō.q locū habet etiā si legatarij rogarētur:an q̄rtā ⁊ eius fructꝰ repetere possit q̄rit.dicit q sic. ⁊ dic p ꝺdic.inde.q forte per errorē facti soluit:credēs aliq̄ de hereditate excepta ea remansisse q possent sufficere ad quartā vel dic si nō soluit adhuc sibi retentione cōsulet.

n On iustā. Semproniꝰ fratrē ⁊ auiā heredes instituit ⁊ eos adinuicē substituit vulgariter ⁊ rogauit auiaꝫ vt portionē suā exneo:puta titio restitueret:auia partē suam repudiauit vt ad substitutū:⁊ eundē coheredē pueniret:postea iussa adire hereditatē anteq̄ adiret:decessit an coheres portionē auie fideicō.restituere debeat ⁊ cū diminutione q̄rte:q̄ritur.dicit q restituere dꝫ:sed quartā retinebit. q auia partē suā nō adijt:⁊ adeuntibꝰ tm̄ dat beneficiū vt retinere possint quartā:⁊ si adijsset.q coacta nō retinuisset.

e Tsine. Mulier maritū ⁊ p̄uignū habēs codicillos fecit hoc mō:q̄cūq mihi heres erit hereditatez marito meo ⁊ p̄uigno restituat:an valeat hec volūtas q̄rit.dicitur q sic.⁊ veniētes ab intestato cōuēti cōtra fideicō.vtili actōe ex testō dodrantē restituēt retenta sibi quarta computanda ere alieno deducto.

i Ebemus. Si testator vel testatrix filium vel filios:filiā vel filias heredes instituerit p equalibꝰ: vel disparibus partibꝰ ⁊ inuicē grauauerit vt si aliqs sine liberis decesserit:alijs portionē suā restituat:an retenta q̄rta restitutio facienda sit q̄rit.dicit q sic.nec in fructibꝰ vel talibꝰ q̄ seruādo seruari nō p̄t:sed in p̄dijs hereditatis q̄rta retinebit. et hoc in p̄ima. An aūt simili mō possit retineri quarta si rogatus fuerit filiꝰ de hereditate restituēda filio suo nepoti auo: vel auie. Jdē itellige in filiabꝰ.⁊ hoc in scōa. An aūt in p̄dictis casibꝰ fideicō.ab heredibꝰ scriptis satisdari debeat nomine fideicō.q̄rit.dicit q nō.nisi in duobꝰ casibꝰ. Prim⁹ est si testator dixit vt satisdet.scōs est cū pater vel mater ad secūdas nuptias crediderit migrandū.⁊ hoc in tertia. An aūt si grauatꝰ de restituēdo vno filio supstite tm̄ vel nepote ex filio vel filia decessit sibi imineat restituēdi necessitas.dicit q nō. q deficit cōditio.nō em̄ sine liberis decedere videt q̄ plem sustulerit.vt.§.de fideicō.cū acutissimi.vñ fideicō.non datur petitio.⁊ hoc in q̄rta. An aūt qđ dictū est de q̄rta non in fructibus sed in rebꝰ hereditarijs retinēda ⁊ de satisdatione p̄standa in alijs heredibꝰ q̄ supradictis:puta in liberis p̄imi gradꝰ locū habeat q̄rit.rñ.q nō.⁊ hoc in q̄rta ⁊ vltima pte.

n Jsi rogatꝰ. Hec aut.ꝺtinuat ad.l.C. Lex codicꝫ dicit q si istiꝰ uo filiū meū i dimidia ⁊ rogo eū q si p̄decedat sine liberis restituat fratri suo:ipse detrahit q̄drantē de rebꝰ p̄incipalibꝰ. Sed fallit in casu huius aut.q est talis. Habe bā duos filios instituī eos equaliter heredes:⁊ rogauī eos adinuicē vt si alter eoꝝ decederet sine liberis restitueret alteri portionē suā.alter eoꝝ intrauit monasteriū vel eccl'iam aliquā venerabilē:nunq̄d portio sua erit restituēda fratri supstiti si moriat canonicꝰ. Certe nō.q sicut si decessisset sine liberis euanescit cōditio:ita ⁊ si intrauit monasteriū vel aliquaꝫ eccl'iam venerabilē.q monasteriū vel eccl'ia habet loco filij. ⁊ hic casus est fm dñm Jr. Sed fm Azo.q pinguius ⁊ latiꝰ hanc aut. extraxit ex corpore autēticoꝝ q̄ do. Jr. sic ponitur casus. Jn.l.codicꝫ dicit. Si filius instituit:⁊ rogat restituere fratri si decesserit sine liberis erūte cōditione detrahit q̄drantē. Et dicit decedere sine liberis:si decedat sine aliquo descēdente. Sed per istā aut. addit.l.codicꝫ.q si ingredī locū venerabilē vel monasteriū:fideicōmissum expirat.q monasterium habetur loco filij.

f Jncimus. Heredē tuū de hereditate tua pupillo resti.rogasti:an tutori restituere possit q̄rit.rñ.q sic.si pupillus abest:vel si p̄sens est ⁊ fari nō possit:⁊ cām subiungit in l'fa. Jdē est si rogasti furioso restituere:q curatori eius restituere pōt.ecōuerso si pupillꝰ vel furiosus rogatꝰ sit restituere.dicit q curator restituere pōt.⁊ hoc in p̄ima. Si aūt rogatus fuerit restituere ante vel post lit.cōtest.cōtumaciter se absentauerit:vel anteq̄ restituat decesserit:vel fideicō. scōs rogatus sit restituere in illis tribꝰ casibꝰ ipso iure transeant actiones ad fideicō.⁊ hoc in scōa.

q Elidā. Heredē tuū de tota hereditate tua titio restituēda rogasti ⁊ seio stichū p fideicō.reliquisti a q̄ seiꝰ stichū cōsequi debeat:an ab herede an a generali fideicom. ita.s.vt post restitutionē stichi alias res vniuersitatis titio restituat an generali fideicō.aggregari debeat:vt titiꝰ seio stichum tradat. Rñ.q tota hereditas titio restituēda est:⁊ ea restituta restituet titius seio stichū:nec refert cōstiterit spālis fideicō.

¶ Ad legē falcidiam. Rub.

f Cire. Si heredē instituisti ⁊ multa ab eo legasti ⁊ heres sciēs sibi cōpetere falcidiaꝫ solida soluit legata:an qđ plus debito soluit repetere possit q̄ritur.dicit q nō.cū errasset in iure.s.credens hoc ei licere etiā post solutionē. Vel dic.heredē tuū de aliqua re reddenda alicui rogasti:vel parte eius:heres cū poterat retinere q̄rtam illiꝰ rei per falcid.solidam soluit.vt plene faceret qđ iusserat sibi testator:an possit repetere quartā ex.l.q plus debito soluit q̄ritur.rñ.q non.

f Falcidie. Heres quartā detrahere pōt ab his que relicta sunt bñficio.l.falc.an detrahere tm̄ ab vno q̄tum ab alio debet:q̄rit.rñ.q nō.sed p mō ⁊ quātitate relictoꝝ ꝺ singulis est detrahendū:sed nō vna res p singulis retinēda vt.ff.eo.l.plautius.

e Tiam. Heredē tuū rogasti de restituēda hereditate tua p fideicō.cuidā nō capaci:puta filio tuo spurio ⁊ multa alia spālia legata relicta in testō tuo:an debeant querit.ditur q sic.q̄tenꝰ patit lex falci.q.d.deducta quarta.lꝫ videt q quartā retinere nō possit fiscus.q est heres:⁊ heres eam detrahere nō posset:a quo hēditas euicta ē q̄si ab indigno g̃ nec fiscꝰ q̄ in locū eius successit.lꝫ b̄ verū nō est. Vel sic.in testamēto suo reliquit q̄s legata:⁊ inter cetera dixit de hereditate restituēda ab eo filio quē habeo de tali monacha:⁊ rogauit in aure:vel alias nō coram testibꝰ:vt illi filio daret fideicō.⁊ dic sic.an fiscus debeat vel possit detrahere q̄rtā de tali fideicō.an totū legatarijs erogare sine iniuria falci. ꝺtentꝰ quarta heredi ablata.⁊ dicit q sic. Vel sic ⁊ male:an de tali fideicō.possit heres detrahere falc.⁊ an etiā de alijs. Rñ.q de alijs pōt.de hoc nō:hec positio nō valet.sed p̄ima positio verior est ⁊ magis cōsonat lr̄e.

e Tin legatis. Si heredē instituisti ⁊ p̄incipi tot legasti qđ mihi remansit penes heredē:aut nō obstante qđ p̄incipi legata relicta sunt:heres quartā detrahere possit q̄ritur.dicitur q sic.

s Jmortis. Paterfa.filiũ ꝛ filiã habẽs in filiũ dona
tionẽ fecit cã mortis ꝛ filiũ heredẽ instituit:ita ꝙ remã
sit ei minus q̃rta:si ꝓbare pōt heres talẽ donationẽ in filiaꝫ
exercuisse:an beneficio.l.fal.vti possit queritur.dicit̃ ꝙ sic.

i Jmponẽda. Debitorẽ heredẽ instituisti ꝛ multa le
gata reliquisti:ꝫ aditione hereditatis cõfusa sit actio:
detrahi debet es alienuꝫ:vel heredi vel alij debitũ. falcidia
añt locũ habꝫ in legatis:nec refert fuerit aliq̃d legatũ in opꝰ
publicũ:vel in statuas faciendas.qꝛ semp a quolibꝫ legato
ꝓrato detrahet heres quartã:nec si plus vni legatario sol
uerit q̃ debuerit.s.quarta nõ retenta.qꝛ ei gr̃am voluerit fa
cere:nec ꝓpter hoc sibi p̃iudicauit q̃tũ ad alios legatarios:
quo minꝰ in nõ solutis retinere possit quartã:siliter̃ in solutĩ
one repetere possit si ꝓ errorẽ soluisset.vt.j.e.erroꝛ.

i Mtestõ. Si miles militans iure militari testm̃ fecit ꝛ
heredẽ instituit ꝛ multa legata reliquit:an heres de le
gatis q̃rtam detrahere possit:querit̃.dicit̃ ꝙ nõ. Jdem est si
res alienas possedit.qꝛ in his cessat lex falci. ꝛ his quoꝫ sũt
sine diminutõe aliq̃ restitui debẽt. Sequunt̃ due autẽtice.ꝫ
primo legẽda est illa. Sed cũ testatoꝛ. deinde alia. ꝫ in eadẽ
s Ed cũ testatoꝛ. Hec aut̃.addit.l.codicis. ꝛ sic ꝓtinua
tur.lex codicis loquit̃ in testõ militis militantis in quo
cessat falcidia. Hec aut̃.ista loquit̃ in testõ veterani ꝛ ponit ca
sus in quibꝰ cessat falcidia.vñ si testatoꝛ vetuit falcidiam de
trahi exꝓssim sciẽs vires pr̃imonij sui:cessat fal.ꝛ si heres ad
monitꝰ a iudice iplere volũtatẽ defuncti infra annũ nõ adim
pleuit:auferẽ ei hereditas ꝛ applicaẽ supradictis psonis.vt
s.de fideicõ.in aut̃.bꝭ amplꝰ. Jtẽ nõ detrahit̃ fal. si tu heꝛs
soluisti:nec potes repetere. Jtẽ cessat falcidia si heres nõ fa
cit inuentariũ. Sed si facit inuentariũ solenniter vocatis le
gatarijs:vel si aliqui erãt absentes ꝓ eis adhibuit tres ꝓso
nas.nã hoc casu pōt detrahere falcidiã.qꝛ testabit̃ in inuen
tario:quo casu iurat de calũnia:ꝛ serui subijcient̃ questioni
bus.ꝛ iste tres qõnes debẽt agitari infra annũ.

s Ed in eadẽ. Jn ista aut̃.ponit̃ casus in quo cessat fal
cidia.ꝛ est talis. Testatoꝛ instituit titiũ heredẽ:ꝛ tibi et
fratribꝰ tuis legauit aliq̃s res vt ꝑpetuo nõ alienaret̃:ꝫ sem
per apud successoꝛes vestros deberẽt remanere. Certe in ist̃
rebus sic legatis cessat falcidia.

s Jmiliter. Jn hac aut̃.ponit̃ alius casus in quo cessat
falci.ꝛ dicit ꝙ nõ solũ cessat fal.in supꝛadictis casibus
immo cessat in relictis ad pias causas.

i Rritũ. Testm̃ fecisti duos filios tuos tibi hẽrdes in
stituisti ꝛ rogasti ꝛ si vnus eoꝛũ sine liberis decederet
alteri poꝛtionẽ suã restitueret:decessit alter sine liberis ꝛ fra
trẽ suũ heredẽ instituit:ꝛ legata reliq̃ videbaẽ ꝙ istud testm̃
nõ valeret:cũ rogatꝰ erat de restituẽdo:valꝫ tñ ꝛ deducit de
poꝛtione fratris fideicõ.sibi relictũ tanꝙ es alienũ.s.dodrã
tẽ hereditatis restituẽde.postea soluet legata de tribꝰ vncijs
ꝛ si nõ remaneat sibi quarta in illis tribus vncijs:detrahet
falcidiã de legatis.

e Rroꝛ. Testm̃ fecisti heredẽ istituisti:multa legata he
res solida soluit ꝓ errorẽ:puta ignoꝛãs vires substan
tie soluit legata:nec retenta sibi q̃rta:an repetere possit q̃rit̃.
distinguit:aut errat in facto credens plus esse in hereditate
q̃ sufficit ad quartã:aut in iure putãs se quartam detrahere
nõ posse. Primo casu repetit.scdo nõ. Jdẽ in sciente.

q Clanꝙ. Testatoꝛ duos filios heredes istituit ꝛ filie
dotẽ vel certã partẽ q̃ debuit esse cõtenta reliquit ꝛ ro
gauit si alter sine liberis decederet restitueret superstiti par
tẽ suã:decessit vnꝰ sine liberis ab intestatoꝛ:an soꝛoꝛ equalit̃
cũ fratre ad successionẽꝫ fratris admitti debeat:querit̃. dicit̃
ꝙ frater dodrantẽ habebit ꝛ in quarta que remanet tã ipse
q̃ soꝛoꝛ succedet ab intestato.

s Jvt allegat̃. Pater tuꝰ te ꝛ fratres tuos hẽrdes in
stituit ꝛ rogauit vt poꝛtionẽ tuã fratribꝰ restitueres nõ
detracta falci.ꝓ falci.certas tibi res reliquit:si ille res nõ suf
ficiãt ad quartã:an eã possis supplere ꝺ eo qꝺ iuxta p̃ceptũ
testatoꝛis restituere debes:querit̃.rñ.ꝙ potes.

i Rdonationibꝰ. Maritus dotẽ fecit in vxoꝛẽ nec in
moꝛte revocauit.vñ moꝛte cõfirmata est donatioꝛ:an hẽs de
functi de donatione possit detrahere falci.q̃rit̃.dicit̃ ꝙ sic.
cũ hec donatio inter viuos nulla sit.qꝛ moꝛte cõfirmata simi
litudinẽ habeat fideicõmis.

s Jea. Ex ancilla cuiusdã dñe filiũ sustulisti.ꝛ.dñe reli
quisti vt seruũ suũ filiũ tuũ manumitteret.ꝛꝛ.similiter ei
dem reliquisti:vtꝛ alios duos seruos redimeret ꝛ manumit
teret:agnouit legatũ an cõpellenda sit seruũ suũ.s.filiũ tuum
manumittere an heres de legato detrahere possit fal.devni
uersis.xxx.q̃rit̃.dicit̃ ꝙ manumittere debet.ꝛ de illis.xxx.
deducit̃ totũ p̃ciũ seruoꝛ redimendoꝛ ꝛ residuũ habebit do
mina ꝓ seruo manumisso.ꝛ de ꝫ residuo detrahet heres fal.
infra.ꝛ.dies si residuũ bonoꝛ defuncti nõ sufficiat ad q̃rtam
vel dic casum vt in glo.

l Jcet. Filiũ tuũ impuberẽ emãcipasti ꝛ tutelã eius tã
q̃ tutoꝛ legitimꝰ administrasti.ꝛ in.c.ex mala admistra
tione ei tenebaris postea testm̃ fecisti ꝛ alios duos:ꝛ ipsum
heredẽ instituisti:an ꝓ rata poꝛtione qua q̃libet succedit pos
sit iste a coheredibꝰ debitũ petere querit̃.dicit̃ ꝙ sic.ꝛ si eum
de dando fundo alicui rogasti de fundo poterit fal. detrahẽ
s Jꝓdioꝛ. Uxoꝛ tua dedit tibi ꝓdia i dotẽ ꝛ pactũ tibi
fecit de lucranda dote.postea testm̃ fecit ꝛ titiũ ꝛ seium
heredes instituit:ꝛ rogauit vt tibi instrumẽtoꝛũ ꝓdioꝛ dato
rũ in dotẽ emptionale restituerẽt:an de illis instrumentis sit
detrahenda falcidia q̃rit̃.dicit̃ ꝙ non.cuꝫ detrahenti non
ꝓficeret ꝛ alij officeret.

s Uccessoꝛes. Testm̃ fecisti ꝛ pluſq̃ habebas in bonis
titio debebas.sed postea testm̃ fecisti ꝛ legata reliqui
sti:an peti possint querit̃.dicit̃ ꝙ nõ.ꝛ si de hẽditate tua scio
restituẽda rogasti heredẽ seius eam petere nõ pōt.

a Coheredibus. Pater tuꝰ te ꝛ fratres tuos heredes
instituit ꝛ eos rogauit de dando tibi legatoꝛ:an petere
possis querit̃.dicit̃ ꝙ sic.ꝛ si eis nõ possit remanere quarta:
detrahent eam beneficio.l.falci.

s Jquis. Testatoꝛ habẽs.cccc.in bonis te heredẽ isti
tuit ꝛ in fraudẽ.l.falci.ꝓcepit vt nõ aliter heres adires
nisi.ccc.ꝛ octoginta vni vel pluribꝰ nõ curo restitueret:ita ꝙ
nõ remansit tibi integra falci.an tm̃ de heredi.possis retine
re quantũ tibi sufficiat ad falci.vel repetere si soluisti querit̃
dicit̃ ꝙ sic.sicut em̃ detrahere potes de moꝛt̃ cã donationi
bus.ꝛ de moꝛtis cã capione detrahere pōt.

c Um certũ. Testm̃ fecisti heredẽ instituisti:titio lega
ta reliquisti:heres insolidũ legata soluit:vel soluere ꝓ
misit sciens se quartam beneficio.l.fal.detrahere posse:an si
qõ pluſq̃ per.l.fal.retinere potuit soluit:an repetere possit q̃
rit̃.dicit̃ ꝙ nõ.ꝛ qõ ꝓmisit soluere cõpellẽ ꝫ quartã quasi
sciens volũtatẽ tuã impleuit.ꝛ diligenter no. ꝙ iste qui ꝓmi
sit tenetur soluere:ꝛ de soluẽdo pꝛestare cautionẽ.

De caducis tollendis. Rub.

e Tnomen. Unde legata caducoꝛ nomen et
pꝛincipiuꝫ habuerũt.hec.l.dicit ex
bellis ciuilibꝰ que habebat ppl's romanꝰ: sed cum
oĩa iam pacificata erant cõtingebat ꝙ aliq̃s extra ciuitatem
romanã alicui in ciuitate aliq̃d legauerat:ꝛ forte si ille inter
fectus fuisset erat illud legatũ caducũ ꝛ applicabaẽ fisco.ꝫ
cũ iaꝫ oĩa pacificata sunt.dicit impatoꝛ ꝙ nõ finit legata ca
duca remanere.ꝛ.l.papi.coꝛrigere vult:licet in multis ciuita
tibus a retro pꝛincipibꝰ fuisset coꝛrecta quã obseruationem
caducoꝛ tollit:que nõ solũ iurisperitis:sed etiã ipsis testato
ribus erat odiosa. Statuit em̃ vt hereditas adiri non possit
nisi ab aptura tabulaꝝ. Jtẽ vt legata fierent caduca:si lega
tarius decederet ante aperturã tabulaꝝ.vñ statuebat vt res
vel legata fierent caduca.i.inutilia:ꝛ fisco applicent̃:si cõtin
geret legatariũ vel heredẽ ante apturas tabu. decedere. nõ
em̃ poterat heres adire hereditatẽ ante aperturas tabula
rũ:nisi essent filij vel nepotes.hodie dicit impatoꝛ ꝙ oẽs in
distincte adire possunt a moꝛte testatoꝛis:siue fuerit pure:si
ue in diẽ certũ relicta:cedent a moꝛte testatoꝛis:ꝛ si decesserit

legatarius transmittit petitionẽ legatorũ ad heredes suos

¶ Et cum triplici. Imperator dicit q̃ tripliciter fiebant legata caduca. Primus mod⁹ erat quãdo testator reliquit legatũ illi qui nũq̃ fuit in rerũ natura. vl' fuit: sed ab humanis rebus exiuit ante tps testamẽti: ⁊ tũc erat caducũ ⁊ appellabatur p nõ scriptũ. Secõs mod⁹ erat qñ reliquit legatũ alicui ille postea decessit viuo testatore: ⁊ illud dicebaꝫ esse in cã caduci. Tertius mod⁹ erat qñ reliquit alicui legatũ ⁊ ille repudiauit vel decessit ante apertura tab. ⁊ dicebaꝫ hoc legatuz caducũ. In primo genere legati qõ dicebaꝫ p nõ scriptũ remanebat apud heredes a quib⁹ erat relictũ: nisi legatarius haberet substitutũ in legato: vel cõiunctũ: vel suppositũ sine onere: hoc est q̃ nõ dabũt: vel faciẽt illud qõ testator voluit vel dari vel fieri a legatario. ⁊ in hoc genere legati nihil immutaꝫ hodie. In scõo genere q̃ dicebaꝫ in cã caduci legatũ similiter remanebat apud illos a quib⁹ erat relictũ: sicut in p̃mo casu nisi legatarius haberet cõiunctũ vel substitutũ: ⁊ remanebat apud istos cũ onere suo quẽadmodũ erat remãsurũ apud legatariũ: siue istud onus cõsisteret in dando siue in faciendo. qz nõ est ferend⁹ qui lucrũ sentire vult: si on⁹ ei annexum recusat sustinere: ⁊ qõ dicit in mõ dic exemplũ. Lego tibi fundũ vt. x. des titio sub cõditione. vel lego tibi si nauis venerit ex asia. ⁊ qõ dicit vel alia quacũq; dic exemplũ. vt legaui tibi. x. ⁊ postea alio testõ p̃cepi aliq̃d dare vel facere. et no. q̃ in hoc genere legati aliq̃d mutaꝫ. olim eñ remanebat illud legatũ apud eos a quib⁹ erat relictuz sine onere: hodie cũ onere: vt hic dicit. ¶ In nouissimo genere legati qõ dicebatur caducũ. s. qñ legatarij repudiabãt: vl' ante apertas tabulas decedebãt. statuit impator vt heres siue ex parte siue insolidũ institut⁹ adire possit hereditatẽ a die mortis testatoris ⁊ ante apertas tabulas dies legatorũ vel fideicõ. cedat a morte defuncti ⁊ petitionẽ trãsmittat: ad heredes hereditatẽ aũt nõ aditã nõ transmittãt ad heredẽ extraneũ: sed tm̃ ad filios vel nepotes de quib⁹ lex theodosiana facit mẽtionez vt si auus decesserit nepotes habẽs ex filio ⁊ filiꝰ ante mortẽ patris eiusdẽ aui decesserit eã trãsmittet ad heredẽ: salua cõstitutione p̃mulgata sup deliberatiõe heredis velit hers adire. vt. ſ. de iure deli. cũ antiquiorib⁹. vt tũc. s. tm̃ tpis trãsmittat ad heredes ad deliberandũ: vel ad eundẽ quãtũ ei ô anno sup fuit. ⁊ lz dictũ sit generaliter q̃ dies legatorũ cedat a morte testatoris: nõ tm̃ hoc intelligendũ de legato libertatis. qz nõ cedet nisi demũ adita hereditate. Itẽ nec legata relicta ei q̃ manumittiꝫ: nisi adita hereditate. Itẽ nec legata fructuis legatis. vsufru. vero nec ab heredib⁹ nec ad heredes trãsmittiꝫ. ⁊ hec sunt vera in his q̃ pure vel in diẽ certũ sunt relicta. Si aũt legatũ sit relictũ sub cõditione siue fuerit mixta siue potestatiua siue casualis peti nõ poterit: nisi demũ existẽte cõditione. ea aũt pendente si moriaꝫ legatari⁹: vel defecerit cõditio remanebit apud eos a quib⁹ erat relictũ: ⁊ ad heredes transmittet nisi habeat substitutũ vel coniunctũ: cũ tã in istitutionib⁹: q̃ in legat ⁊ fideicõ. ⁊ in mort cã dona. possit fieri substitutio. apud heredes aũt remanebit p portionibus hereditarijs a quib⁹ fuisset p̃standũ cũ onere suo: nisi testator legatũ reliquerit ab vno herede. qz tunc penes grauatũ de p̃stando legato remanebit apud eos p virilib⁹ portionib⁹ apud legatarios vel fideicõ. vel mortis cã donatiõe honoratas vel alias p̃sonas q̃ fideicõmisso grauari p̃nt remanebit p virili portione. ¶ Ne aũt. Qõ aũt dictũ est in secũdo ordine. s. q̃ legatũ trãsit cũ suo onere. hoc verum est si illud onus cõsistit in dando: si in faciendo. distinguiꝫ: aut factũ p aliũ põt expediri: vel nõ. Primo casu pone exẽplũ. vt testator p̃cepit domũ fieri: vt tũc quicũq; legatũ p̃cipit sentiat et onus. Scõo casu pone exẽpluz q̃ testator p̃cepit vt legatarius vxorẽ duceret: istud factũ nõ teneꝫ heres facere: sed i dãdo oẽs p mõ lucri onus sustinebũt: ita videlz. qz in his gñib⁹ legatorũ p ea portione q̃ qui sentit lucruz sentiat ⁊ onus. vt ſ. e. l. ſ. sed vt manifesteꝫ. s. vt si remanere debeat apud heredes remaneat p portionib⁹ hereditarijs: si apud legatariuz aut fideicõ. p equalib⁹ portionib⁹. vt in isto. ſ. finaũt. Et hec vera sũt qñ transeũt hmõi legata cũ suo onere, vt si fuerint in cã caduci vel caduca. legatũ aũt p nõ scriptũ cũ suo onere nõ transit generaliter sed in quibusdã casib⁹ spãlib⁹ q̃ in nouis iuris cõpilatione enũerati sunt. l. pandecta. in. C. in auctne anti qui iuris fiat inuolutio. ¶ His. Fecit impator mẽtionez. ſ. de cõiunctis: qui hi sunt videam⁹ ⁊ gña cõiunctorũ de disiunctis. dic ergo q̃ heredes aut sunt ꝯiuncti aut disiuncti: aut legatarij. Primo casu aut oẽs sũt hẽdes ꝯiuncti tm̃: aut oẽs disiuncti tm̃. aut q̃dã ꝯiuncti: aut q̃dã disiũcti. Primis duobus casib⁹ si aliq̃ pars deficit trãsmitteꝫ ad coheredes: ⁊ cũ suo onere. ⁊ si aliq̃s coheredũ decesserit: ad heredẽ eius trãsmitteꝫ. aliꝰ eñ casib⁹ qñ q̃dam sunt cõiuncti: q̃dam disiuncti: si aliq̃ pars de cõiunctis deficit: ad cõiunctũ pueniet tm̃. si aliq̃ pars de his deficiat: illa pueniat nõ solũ ad disiũctos sed ad cõiũctos cũ onere suo: ⁊ p portionib⁹ hereditarijs remaneat. qz pars de cõiunctis deficiens ad cõiũctos tm̃ pueniat. ecõuerso de disiunctis assignat. qz cõiuncti in vnũ redacti sunt ex sermone testatoris cõtinuato. disiuncti aũt inter se sepati sunt ⁊ a cõiunct⁹ iõ ⁊ c̃. de cõiunctis dic exẽplũ: vt si dicat testator brunellũ ⁊ fautonẽ ⁊ rainer⁹ ⁊ castell'. heredes instituo in tali hereditate: illi dicunt cõiuncti re: qz in eadem hereditate ⁊ verbis: puta p copulatiuã cõiunctionẽ. De disiunctis dic exẽplũ. fautonẽ brunellũ castell'. heredes instituo hi dicunt cõiuncti re: qz in eadẽ hereditate. verbis aũt disiũcti. ⁊ sic accipiũt cõiunctũ ⁊ disiunctũ in tota ista cõstitutione.

¶ Si vero. Si plures legatarij sint cõiuncti ⁊ vna pars legati deficiat: pueniat ad ceteros legatarios p virili portiõe ⁊ cũ suo onere. Si aũt nullus voluerit remanebit penes euz a quo relicta est. Si aũt quidã voluerit partes nõ volentiũ volentibus accrescũt. Si aũt legatũ disiunctim fuerit relictũ ad oẽs si voluerit pueniet p virili portione: nec vnus rem petere poterit: alter estimationẽ: nisi testator expresse dixerit vt ad alterũ res: ad alterũ estimatio pueniat. Si aũt vnus ex legatarijs q̃bus separatim vel disiuncti relictũ est accipiãt ⁊ cõcursu legatũ prioris diminueꝫ. si null⁹ veniat qui p̃mo acceptit habebit insolidũ: nec diceꝫ aliq̃d sibi accrescere: cũ totũ habere videaꝫ ex volũtate defuncti. Onus aũt qõ fuit in p̃sona sua appositũ hoc subibit. Si aũt in personã alterius legatarij fuit onus a testatore appositũ q̃ repudiauit legatum ipsum nõ sequeꝫ. Que aũt de his q̃. vt indignis auferuntur sancita sunt obseruent. ¶ Cũ autẽ. Dictũ est in p̃ncipio huius. l. q̃ heres hereditatẽ nõ aditã nõ trãsmittit nisi ad quosdam certas p̃sonas. hoc verũ est si nõ habeat substitutum. si aũt substitutũ habeat: pueni ad substitutũ: si nõ: ad succedẽtes a iure: si hi nõ sint: vel sint ⁊ noluerint vocabiꝫ fiscꝰ. Hec que dicta sunt locũ habẽt in oi vltimo elogio: siue scripto siue nõ scripto. ⁊ lz omnib⁹ deficientib⁹ fiscus vocetur: sicut dictũ est: tũ cũ onere suo vocabiꝫ. ⁊ vltimo vt p̃ferat vtilitas cõis ⁊ c̃. vt in lra. Hec aũt questio ad futura elogia nõ ad p̃terita extendaꝫ: sed suo marte discurrẽt. vltimo cõstitutionẽ istã ad senatũ transmittit impator vt labor suus apud quẽquẽ non sit incognitus: sed oĩbus pateat ⁊ clarescat.

¶ De his q̃ ante apertas tabulas. Rub.

Scõm vetera iura generale erat vt si

p Erhanc. heres vel legatarius cui aliq̃d in testamẽto erat relictũ ante aper. tabu. decederet hereditatẽ vel legatũ ad posteros suos nõ transmittebat. sed dicit impator q̃ in quibusdã p̃sonis aliter est statuendũ. Statuit ergo vt si testator vel testatrix decedens: filios vel filias habens ex eis nepotes vel neptes: ⁊ eos solos vel cũ extraneis scripserit heredes: vel adinuiceꝫ substituit: ⁊ ante aptas tabulas decesserũt hereditatẽ ad filios trãsmittãt: nulla eis exceptione opponenda. ⁊ hoc in p̃ma. idẽ est in singulari re eis relicta. vt ⁊ si ante apertas tabu. decesserint eã ad posteros suos transmittãt. Iniquũ eñ esset vt ꝓpter casum filijs humanit⁹ cõtingentẽ nepotes successione auita: vel legato defraudarenꝫ. ⁊ hoc in scõa.

¶ Qñ dies legati vel fideicõmissi cedat. Rub.

f Jcõpetenti. Testm̃ fecisti annuũ legatũ mihi reliquisti: an in ꝓncipio an ꝑ fi. illud petere possim queritur. rñ. ꝙ in ꝓncipio.

a Qrũ. Fundũ mihi titio ⁊ seio legasti vt ad supstitem ꝑueniret: decessi an ad heredẽ meũ legatus trãsmittere possim: q̃ritur. dicit̃ ꝙ nõ. nec ꝑ tali fideicõ. heredi meo titi⁹ ⁊ seius supstites ob hoc fideicõ. capientes: nec eoꝝ heredes astringuntur.

s Jpontionilla. Cuidã mulieri de ꝓuincia noie põtionilla: aliq̃s reliquit legatũ seu fideicõmissum cũ ad legitimã etatẽ ꝑuenerit: nunc querit̃ si pontionilla ipleta cõditione legati decessit anteq̃ cõsequereꝫ legatũ vel fideicõmissum: vtrũ petitionẽ legati vel fideicõmissi trãsmittat ad suos heredes. Et rñ. dicitur ꝙ sic.

s Jpõtionilla. Põtiane fundũ legasti cũ ad. xij. an. ꝑueniret: ꝑuenit: ſz anteq̃ fundũ ꝙsequereꝫ decessit: an nihilominus petitionẽ fundi transmittat ad heredes: q̃rit̃. dꝛ ꝙ sic.

c Cum vxori. Testatoꝛ filios ex vxore nõ habẽs vxori sue vsufru. fundi titiani reliquit ⁊ eidẽ cũ liberos haberet eiusdẽ fundi ꝓprietatẽ legauit: postea filiũ habuit: ſz statim decessit filius an nihilomin⁹ cedat dies ꝓprietatis legati q̃rit̃. Rñ. ꝙ sic. rõ dubitationis fuit. qꝛ testatoꝛ dixit cuꝝ liberos haberet: iſta liberos nõ habuit sed vnũ filiũ tm̃. Jtez qꝛ decessit statim: sed hec nõ obstant. vt dicit.

e Xbis. Testatoꝛ elie ⁊ seuerine filiab⁹ suis. x. legauit: cũ ad etatẽ legitimã ꝑuenirent: decessit elya ante etatẽ legitimã an petitionẽ ad heredes trãsmittat: q̃rit̃. dicit̃ ꝙ sic. qꝛ legatũ cõditionale nõ erat sed purũ ⁊ in diẽ certũ: sed eius petitio in certuꝫ tp̃s delata est: vt eo tpe solutio fiat: q̃ futura erat fieri legitime etatis si nõ ꝓius decessisset: nec sufficit ꝙ ann⁹ fuerit inchoatus sed cõpletus esse debet.

f Jfideicõmissuꝫ. Si sozori mee. x. legasti in codicillis ⁊ die legati cedente ignoꝛãs sibi ea relicta decessit: an ei sit acquisita actio ad legati peti. ⁊ ꝙ cõsequẽs ad heredẽ eã transmiserit q̃rit̃. dicitur ꝙ sic. salua q̃rta succedẽtib⁹ abintes.

¶ Et in posses. lega. Rub.

q Nonã. Fundũ vel in diẽ vel sub cõditiõe legati: petij vt heres mihi satisdaret de eo dando die adueniente vel existente cõditione dicit heres legatũ mihi nõ debere: an iudex debeat ꝙgnoscere an debeat̃ necne. dicit̃ ꝙ sic. summatim. ⁊ ꝙ decernere debet vt mihi satisdetur.

i Ꝑsis. An satisdatio ꝺ legato reddẽdo relicto in diẽ vel sub cõditione a testatoꝛe in fauoꝛẽ voluntatis vltime remitti possit: queritur. dicitur ꝙ sic.

f Jpostq̃. Si legata mihi in diẽ vel sub cõditione relicta: ⁊ herede de eo restituẽdo die adueniente vel conditione existẽte cauere nolente missus fuero in pos. reũ hereditariarũ ⁊ custodie cã: ⁊ eas obligauerit heres vel vendiderit q̃s potioꝛ erit in pignoꝛe: q̃rit̃. dicit̃ ꝙ ego potioꝛ ero.

c Cum archimedoꝛã. Mulierẽ quandã heredẽ instituisti ⁊ eã q̃ decederet de hereditate titio restituenda rogasti: an titius anteq̃ ei restituat̃ hereditas debitoꝛes hereditarios cõuenire possit: rñ. ꝙ nõ. sed cõuenire poteris vt satisdet de hereditate restituẽda: nisi a te remissa fuerit satisdatio. Jdẽ est si rogata fuisset restituere. vt papi. dicit in lꝛa.

q Ei legati. Missus in pos. reũ hereditariaꝝ heredenõ cauente cã legatoꝝ seruandoꝝ: an ex ea missione cõsequat̃ illaꝝ reꝝ dñium: q̃rit̃. dicit̃ ꝙ nõ. sed ius pignoꝛis tm̃ ⁊ vt post acceptũ pign⁹ vt satisfiat adueniẽte die vel ꝺditione existente ꝓuidebit cõpetens iudex.

c Erta. Si fundũ in diẽ vel sub cõditione mihi legasti: ⁊ heres de eo mihi restituẽdo die adueniẽte vel ꝺditione existente satisdare noluerit q̃liter cõtra ipsum ꝓcedat̃: q̃rit̃ur. rñ. ꝙ mittend⁹ suus in possel. reũ hereditariaꝝ: ⁊ nisi post sex menses cõnumeratos a tpe quo cepi petere mihi satisdari de fideicõ. mihi nõ satisfaciat mittar in pos. reꝝ heredis.

f Cire. An satisdatio de legato seu fideicõ. die adueniente vel cõditione existẽte ꝓstando heredi a testatoꝛe remitti possit querit̃. rñ. ꝙ sic. sed si testatoꝛ vsumfr. fundi mihi reliquerit: an satisdationẽ de vtendo fruẽdo arbitrio boni viri mihi remittere possit: q̃rit̃. rñ. ꝙ non. ⁊ hoc in scõa.

c Ontra. Si admiꝛistratoꝛ reipub. noie legati relicti reipu. ih diẽ vel sub cõditiõe de eo ꝓstando adueniẽte die vel ꝺditione ab herede nõ satis acceperit: si postea fact⁹ fuerit heres nõ soluẽdo: an cõuenirí possit ipse vel heres su⁹ q̃ritur. rñ. ꝙ sic. sed qua actione nõ aperit: tu dic actõne in factũ inquantũ intererit reipu. ipsum ab herede satis accepisse

¶ De suis ⁊ legitimis. Rub.

f Jfratri. Mulieri erat delata bonoꝝ pos. in bonis fratris intestati: eã infra centũ dies nõ agnouit: an tpe ꝓdicto excludat̃. dicit̃ ꝙ nõ. cuꝝ sit fratris heres legitima. vt qꝛ eodẽ patre nata est. qꝛ super hoc dat̃ ei annus. ¶el dic. Mulier quedã habebat fratreꝫ cui erat agnata. decessit frater nullo alio relicto q̃ sit ꝓximioꝛ mulier nõ excludit̃ ab acquisitione hereditatis illius centuꝫ dierum spacio.

n Epotes. Decessit paterfa. in testõ relict⁹ ex vno filio mortuo duob⁹ nepotib⁹ ex alio q̃uoꝝ: an in stirpes an ꝑ eq̃libus portionib⁹ ad successionẽ admitti debeãt: querit̃. rñ. ꝙ in stirpes diuidenda est hereditas. s. ꝙ duo habeant vnam medietatẽ: alij quatuoꝛ aliã dimidiam.

v Jntesta. Decessit paterfa. relicto filio ⁊ nepote ex altero filio mortuoꝛ: an filius ⁊ nepos eq̃liter succedere debeant: q̃rit̃. rñ. ꝙ sic. ⁊ hoc. l. xij. tab. caueꝫ. Jdẽ est in successione de iure ꝓtoꝛio danda. vñ liberi bo. pos.

i Ntestato. Paterfa. sozoꝛẽ habẽs ab ĩtestatoꝛ decessit vxoꝛe ꝑgnante relicta posthum⁹: an sozoꝛ ꝺsanguinea. i. eodẽ modo ex patre nata ad hereditatem eius admitti debeat: q̃ritur. dicitur ꝙ posthumus.

i N successione. Nuk. ista dicit idẽ cũ. l. C. s. ꝙ in successione ab intestato potioꝛ est cã descendẽtiũ q̃ collateraliũ. addit añ ista aut̃. aliq̃d. Nã dicit ꝙ si decedat paterfa. sine filiusfa. potioꝛ est cã descendẽtiũ. ⁊ si plures sunt eiusdem grad⁹: vt sunt filij ꝓmi grad⁹ vocant̃ equalit̃. si diuersi gradus sunt: vt sunt nepotes vocant̃ in stirpẽ: ⁊ vocant̃ sublata dꝛia emancipationis ⁊ patrie ꝑtis ⁊ sexus ⁊ sublata dꝛia agnationis ⁊ cognationis sola naturali cã inspecta.

s Jte. Titius filium in ꝑtate sua habens: eum seio dedit in adoptionẽ: an seio mortuo filius titij cũ filijs seij naturalibus ⁊ legitimis. vel post adoptionẽ vel ante acquisitis succedere possit: queritur. dicitur ꝙ sic.

e Xlibera. Seruus cũ libera cõsuetudinẽ habẽs filiuꝫ ex ea sustulit postea manumissus ⁊ natalib⁹ restitutus decurio factus est: an filius habendus sit: vel ꝑ filio decurionis queritur. dicitur ꝙ non.

f Jlijs. An libertus filiũ in potestate habere possit q̃ritur. dicit̃ ꝙ sic. nec eius ꝑterit⁹ status. s. seruit⁹ impediret ad exemplũ ingenuoꝝ: cũ ei cõtrahere matrimoniũ legitimũ interdictum non sit.

f Jdefunctus. Nõ in. l. iſta dicit̃ habebat locum iure antiquo. pone ꝙ auus matem⁹ decessit: relict⁹ pluribus filijs: ⁊ ex vna filia ꝑmortua reliquit plures nepotes vel ꝓnepotes: illi nepotes succedũt auo cũ patruis ⁊ auũculis suis cũ diminutione tertie partis q̃ debet dari auũculis istoꝝ nepotũ. ⁊ hoc in ꝓima. Jn scõa dicit ꝙ statuimus in bonis aui materni. idẽ habeat locũ ⁊ in bonis auie materne vl̃ paterne. s. vt nepotes succedãt cũ diminutione tertie part⁹. Tertio dicit ꝙ hoc verũ est nisi auia iussit cõburi instra in quib⁹ nepotes erant instituti: ⁊ postea fecit testm̃ in quo extraneos instituit ⁊ nepotes exheredauit. Quarto dicit rediẽs ad ꝓmũ: siue auus vel auia mortu⁹ fuerit testat⁹ vel testata: ⁊ nepotes ꝑterierit vel exheredauerit. qꝛ nepotes succedũt cum diminutione tertie part⁹. Quinto dicit ꝙ si pater exheredasset filiã sine cã: ꝙ habebat querelã inoffi. testa. ⁊ peti. hereditatis: ⁊ ea filia eandẽ actionẽ transmittit ad filios suos q̃ sunt testa. oꝛis nepotes. ⁊ hoc dicit.

v Bi. Materfa.decessit nepote ex filio relicto:an ad ℔ vt succedere ei possit:q̄rī debeat fuerit pater eius emā cipatus vel nō:q̄ritur.dicit̄ q nō.q: hoc querendū est de successiōe eius q̄ filiū here pōt in ptāte.feia aūt habere nō pōt.

s Jmatre. Si aliquis matrē t filios habēs illis supstitibus decessit in successione illius mater:an filius p̄ferri debeat:queritur.rñ.q filius.

q Cotiens. Dicit q descendētib⁹ ex linea materna nō datur bono: pos.vñ liberi in bonis maternis:nec etiā agnati t collaterales possunt quartā partē hereditat̄ mortue psone sibi vendicare:nec etiā tertiā iure nouo licet.p.l.s. e.si defunct⁹ possent.sed soli descēdentes admittent̄ ad successionē mortuo parēte.q: in prima cā successionis est descēdentiū.t hoc in prima. Jn scōa dicit q locū habz in futuris negotijs t non preteritis.t hoc dicit.

¶ Ad senatusco.tertul. Rub.

Jcet. An filius infans matris ab intestato mortue hereditatē p se adire possit:q̄rit̄.dicitur q nō.sed p tutorē. Si aūt infans decessit: an mater eius succedere possit per se:querit̄.dicit̄ q pōt.

i Jsuccessione. Decessit q̄s patrē t matrē habēs nullo collateraliū vel descēdentiū relicto in successiōe eius mater an pater p̄ferri debeat:querit̄.rñ.q mater p̄fert

m Ater. Si filio suo ipuberi mater tutorē nō petijt:t t postea pubes factus decessit:an a successione illius mater excludatur:q̄ritur.dicit̄ q non.

s Jqua. Si mulier filios nō habēs infra annū a tēpore mort̄ mariti nupserit infamis est:nisi būficio pricipis remissa sibi fuerit infamia. Si vo filios habuit filiter infamis efficit̄:nisi a pricipe infamia remittat̄ cuz alijs penis q̄ sunt.ſ.de sec.nupt.l.i.t hoc demū si medietatē oīm bonor filijs mater cū plena ppietate reliquit.i.donauerit: t si vn⁹ ex filijs decesserit:alijs portio sua accrescit. Si autē oēs decesserint tūc illa medietas reuertet̄ ad matrē:t illaz habebit precipuā.t hoc in scōa.

m Ater. An mater bona filij decedētis si fecit testū:vl̄ ab intestato nullo descēdente relicto pleno iure habere possit:q̄ritur.rñ.q si ad scōm matrimoniū nō cōuolauerit pleno iure habebit ea vñcūq; questa.si vero ad scōm mr̄imoniū migrauerit ex paternis bonis acq̄sitis vsumfruc.tm̄. sed alia bona q̄ acq̄siuit filius ex̄ bona p̄ris pleno iure habebit in paternis bonis:qm̄ habebit vsūfru. ppietatē ad fratres t sorores defuncti transmissura.

o One. Si mater q̄ pmo suscepit tutelā filij sui:de emū matrimoniū cōtraxit:nec tutorē filio tuo petijt:an a successione filij repellat̄ q̄ritur.rñ.q sic.

s Jquis. Si aliq̄s vel aliq̄ intestata decedēs matrem t fratrē reliquerit:siue fratres fuerint ex eodē patre: siue ex eadē matre:vna cū fratrib⁹ ōfuncti succedit mater. Si aūt fili⁹ sorores habeat:mater jn virilē portionē succedet:nec occasione sororū defuncti in ampliorē partē admittit̄ mater Et licet antiq̄tus patruus defuncti ad aliquā particulā admitteret̄:nō tm̄ hodie admittet̄:nec matris portio in aliq̄ diminuet̄.t hoc in prima. Si vero defunct⁹ habeat p̄fem t matrē:fratres t sorores:pater t mater habebūt vsūfr. in bonis defuncti p.viij.vncijs.fratres t sorores habebūt ppietatē t tertiā partē vsufruc. Si vero defunct⁹ erat in sacris p̄ris cōstitut⁹:tūc pater habebit vsumfru.oīm bonor:t mater succedet in ppietatē cū fratrib⁹ t sororib⁹ defuncti in virilē portionē. Sequit̄ aut̄.que corrigit illud verbū ita tm̄ t̄c.q̄ incipit Et cum.ſ.q mater tm̄ in virilē portionē admittat̄ cuz defunctus tm̄ sorores reliquit sicut cū sorores t fratres reliqueret. Sequit̄ aut̄.in testamēto.sequitur t alia.

o Efuncto. Sic pone casum.Sēproni⁹ decessit habēs patrē t matrē:succedit ei pater t mater.si aūt p̄ viuat t nō mater:sed auus matern⁹:pater excludit auū maternuz. q: prior in gradu potior est in successione.t si ponaz habeat auū t auiā maternā:t tm̄ auū paternū:vel econuerso.t illi q̄ sunt ex parte p̄ris habebūt dimidiā:lz vnus sit tm̄ ex parte vna:t plures ex alia t ecōuerso. Si vero defunct⁹ hēat p̄fem t matrē:fratres t sorores vocant̄ cū ascēdentib⁹ in virilem portionē.t ista sunt vera q̄n filius decedit itestat⁹. Si faciat testū nec habeat filios nō debet pterire vel exheredare parentes:nisi sint ingrati.alioquin nō valebit testū quantū ad institutionē:quantū ad alia poterit valere.

¶ Ad officianū. Rub.

f Jntestate. Mulier filiā habens t matrē decessit ab intestato q̄ei p̄ferēda sit in ipsius successione:querit̄.dicit̄ q filia.

n On. Mulier q̄tuor habēs filios:duos emancipatos existentes in ptāte decesserunt: ipsa mater decessit ab intestato:q̄liter inter eos supstites facienda sit diuisio hereditatis ipsius:querit̄.rñ.q in viriles.

m Ater. Mulier decedēs ab intestato filiā reliquit q̄ succedet:nec habet necesse petere bo.pos.

q Cotiens. Filius emancipat⁹:filios patrē t matrez habēs:si ab intestato decedat:filius ipsi⁹ patri t matri prefertur.

s Jqua. Mulier illustris filios legitimos habens et spurios:si ab intestato decedat:an spurij cū legitimis succedere possint:q̄ritur.dicitur q non. Si vero mulier aliq̄ tanq̄ cōcubina aliquos liberos sustulit:t decessit:an cū legitimis succedere possit q̄rit̄.rñ.q succedēt. Lex quedā plana est.

¶ De legiti.heredi. Rub.

t Jsuccessione. Dicit̄ sūt plures fratres t sorores siue coniuncti ex vtra q; parte siue ex altera tm̄:si vn⁹ de fratrib⁹ decedat oēs.ſ.sorores t fratres pariter succedūt isto iure veteri.lz iure auten.prius cōiuncti vtroq; parēte:postea admittent̄ coniuncti vno parente tm̄.t hoc in prima. Scōo dicit:p̄ vna ex filiabus maritauit:puta bertā:decessit frater berte sine filijs ista berta volebat succedere fratri: nepotes alterius fratris mortui:vel ipse frater dicit q conferat dotem dataz marito queritur vtrū teneat̄.rñ.q non.

s Jeius. Pone berta me fecit heredē sibi q̄diu fui in ptāte patris mei hereditatē eius nō adiui:postea mortuo patre meo hereditatē patris repudiaui:t hereditatē berte agnoui.dicit si volo bona berte separari a bonis p̄ris q p̄ ses ppincie interponet partes suas vt separatio fiat.t ℔ dic

c On sanguitatis. Primo ponit regl'am q certū est q femine iure agnationis admittunt̄ ad successionē intestatorū fratruz. Scōo ponit casum.berta habuit duos ffres decessit vnus relict⁹ filijs;decessit alter sine herede;q̄rit̄ quis debeat p̄ferri in successione istius fratris q̄ decessit sine here de:vtrū berta sororum an filij alteri⁹ fratris q̄ sunt nepotes berte.rñ.q berta cū sit in scōo ḡdu:at fratris defuncti nepotes sunt in tertio.t sorores p̄ferēt nepotib⁹.sed ō p auc. cessante t̄c.

ſ Jaūt prioris. Sobrin⁹ est filius filij patrui mei.pone ergo sic casum. Jprioris sobrin⁹ me⁹ decessit nullo facto testō:vel facto anteq̄ haberet.xiij.an.t sic non valuit. dicit q bona eius iure agnationis ad me pertinent etiā nulla bonorū possel.petita.

a ℔ intestati. Pone berta ex pmo marito habuit vnū filiuz;postea scōm accepit:t ex eo scōo filios duos habuit.pone me t titiuz.dicit q si titius decedat q ego potior sum in successione titij q̄ frater eius ex matre tm̄ cōiunctus qui est natus ex primo marito.

d Efunctis. Pone frater me⁹ decessit relictis pluribus heredib⁹.ſ.de liberis.heredes repudiauerūt hereditatē: dic̄ q hereditas fratris mei ptinet ad me iure agnatōnis.q: suz frater ex eodē patre.

p Atruus. Patruus est frater patris:matertera est sor matris. Pone ergo sic casum.decessi ab intestato:relicto patruo t matertera.dicit q patruus p̄ferēt matertere mee in

successione mea, ꝛ hoc de iure veteri. sed secus est per auk. de functo. s. ad tercul'.

s Ciant. Dicit q̃ oẽs illi q̃ succederent pupillo ab intestato: si decederet si nõ petãt tutorẽ dari mortuo patre pupilli: si moriak postea pupill' q̃ ei nõ succedunt. Jdẽ est si ei pupillo substituti fuissent.

s Jab eo. Olim p̃ emancipationẽ legitima iura extinguebanť: nisi fieret emãcipatio ɔcta fiducia: hodie succedit pater siue fiat cõtracta fiducia siue nõ. vt insti. de legi. agna. suc. §. vl. pone ergo q̃ pater emãci. ipetrato rescripto a prin. vt legitima iura p̃ emãcipationẽ nõ extinguerenť. dicit tali ipetratione facta q̃ pť poterit filio succedere: ꝛ ecõuerso filius etiã agnatis suis: iure etiã agnationis: ꝛ ecõuerso. ꝛ b

ſ Jmaior. Hunc casum pone in scolari q̃ ɔrit / dicit cũ quinq̃genaria postq̃ recessit p̃ sapiẽtia: ꝛ ex ea habuit filiũ. querebať vtrũ esset legitim' filꝰ ꝛ possit patri succedere. rñ. q̃ sic. lz sit mirabilis partꝰ a natura: tñ est cõcessus: lz raro pueniat: nihilomin' tñ est a lege ɔcessuz tale mrimoniũ

d Emancipatis. Quatuor erãt filij emãcipati ꝛ vnꝰ decessit. dicit q̃ pater habebit vsumfruc. in bonis emãcipati mortui: ꝛ alij tres habebũt p̃prie siue diuersi excipiũtur res materne: q̃ ille res veniẽt tñ fratribꝰ ꝛ sororibꝰ eiusdem matris. si sunt. si aũt nõ sunt alij fratres in alijs rebꝰ ad

l Ege. xij. tab. Et cũ olim deferebať succes / mittunť. sio agnatorũ vniformiter tã masculis q̃ feminis agnatis nulla circa successionẽ inter masculos ꝛ feminas differentia introducta: vtputa si fratris tui vel patrui filia decederet vel amita sua. s. decederet: ꝛ ad te ipsaz hereditas ꝛ tua ad ipsas si tu decederes ex. l. xij. tab. ptinebat. media vera iurisprudentia hanc eq̃litatẽ ad inequalitatis vitiũ deduxit: hoc est vt masculi tã masculis q̃ feminis agnatis salua tñ gradꝰ p̃rogatiua succedãt. femie vero sorores tñ ad agnatoz seu agnataz successionẽ admitterenť. Jmpator vero iustinianꝰ hoc corrigit primeuũ statũ legis. xij. tabu. approbans: ꝛ adijcit vt ad legitimã successionẽ agnatoz tam consanguinee q̃ vterine sororis filia voceť: ita etiã vt soror tam vterina q̃ consanguinea nõ supsit: vt tũc nõ in stirpes: sed in capita hereditas diuidať. ꝛ hec duo vltima hodie corrigunť per auť. ô heredibus q̃ ab intes. ꝛc̃. §. reli. ꝛ auť. vt fratrũ filij. §. i. in fine vero dicit vt in ceteris successionibꝰ antiquũ ius obseruek intactũ. ¶ Oeminimꝰ. Jn principio huiꝰ. l. vsq̃ ad. §. cum igiť repetit q̃ dictũ erat. s. l. pri. in. §. huius. ꝛ §. in his. igiť videlicet de mutua successione agnatoz inter se ꝛ vno gradu cognationis. deinde adijcit q̃ sicut filij emancipati olim vocabantur tanq̃ sui ad pris successionẽ: ita hodie fratres ꝛ sorores tam sui q̃ emancipati: ꝛ tã cõsanguinei q̃ vterini mutuo tibi succedãt: adiecto etiã vnico gradu cognationis ad hoc hoc est vt filij fratrũ tã suoz q̃ emãcipatoz: ꝛ tam cõsanguineoz q̃ vterinoz patruis ꝛ auũculis: amitis ꝛ materteris. ꝛ viceuersa succedant: q̃ tũc erũt qñ eos in anteriori gradu nemo p̃cedit. ꝛ isti quidẽ nõ in stirpes: sed in capita succedent. Jn alijs aũt successionibꝰ cognationis ius antiquũ obseruetur. ꝛ sicut ad emolumentũ vocanť successionũ: ita oneri tutelarũ mutuo videlicet masculi subijcianť. ꝛ hec quidẽ cõstitutio locũ habet in futuris: non aũt in p̃teritis.

¶ Cõmunia de successionibꝰ. Rub.

Duo erant fratres emancipati sorores in

r Cire. sacris patris cõstitute: decessit vnꝰ ex emãcipa. soror cum emancipato supstite defuncto succedet: nec fratri p̃fertur.

ſ Jpater. Nati ex duobꝰ fratribus dicunť patrueles nati ex patruelibꝰ dicunť p̃pinquores sobrini. Nati ex p̃pinquis sobrinis dicunť sobrini. Done ergo casum q̃ paťne' successit p̃pinqui sobrino meo ꝛ hereditatem adiuit tutor illiꝰ possidebat heredi. decessit pater: ꝛ ei successi: debeo cõuenire

v Jtrico. Citricus petere nõ potest suc / tutorẽ cessionem p̃ximi sui.

a Dite. Habebãt amitã: ei succesſerũt filij sui: vñ ei succedere nõ possuz. Si vero ab intestato decesserit: an succede re possim eis. distinguiť: aut habet fratres ex parte p̃is sui p̃iuignos amite mee: tũc ego nõ succedã: sed ipsi: licz maritꝰ amite habuit illos ex illa vxore: ꝛ sint ita p̃uigni amite mee, sed si amita mea habuit p̃iuignos non ex p̃senti marito. i. a patre eoz amitanoz̃ qui decesserunt: sed ex alio: tũc tales p̃uigni non succedunt: sed ego.

a Cunculo. Habebã auũculũ ꝛ habuit fratrẽ: ꝛ ex eo cõsobrinũ: decessi ab intestato: auũculꝰ succedet.

a Ffinitatis. Frater vxoris tue est tibi affinis si moritur non succedes.

a Nteq̃. Si scriptus heres nõ repudiat hereditatẽ succedentes ab intestato non admittunť.

a Ncille. Ancilla mea habuit cõtuberniũ cũ seio liberoꝛ: si seius decedat nõ ꝓpter hoc ei succedam.

n Ctritoribus. Jlle qui nutriuit me ab intestato succedere nõ poterit. Sequiť aut. Oẽs peregrini. clara est.

s Tatuimꝰ. Filius meus in ptãte cõstitutꝰ cõtraxit matrimoniũ: ꝛ aliq̃d lucratus est ab vxore sua cũ qua forte fecit pactũ de lucrãda dote. decedit filius: an ad me q̃d lucratus est trãsmittat: queriť. dicit q̃ si filios habet ad filios transmittat: si nõ admittanť fratres q̃ ex vtroq̃ parente nati sunt. his nõ existẽtibus admittunť fratres q̃ nõ sunt ex vtro q̃ parente cõiuncti: sunt tñ cõsanguinei si hi nõ fuerint: tunc demũ admittanť ex linea materna: ita videlicet q̃ vsufru. in oibus p̃dictis casib' penes me remaneat succedentibꝰ reseruata p̃prietate.

i Taq̃. Lex antiqua dicit quid iuris sit qñ viuit pater Hec aut. dicit q̃d obtineat mortuo patre. q̃ tunc ille q̃ decedit transmittit q̃d lucratꝰ est ad filios: si nõ sunt filij trãsmittit ad illos fratres q̃ cõiuncti sunt ex vtroq̃ parente.

¶ De bonis maternis. Rub.

Ex materna successione filij ex testõ

r Esque. vel ab intestato quesitaz vsufruc. patri acquiriť: p̃prietate apud filios remanente. debz ait pater actiones: si que matri cõpetebãt noie filioz̃ intentare: sumptus ex fructibus facere actiones etiã suscipere. ꝛ si res illas distrahere voluerit: vel donare emptoꝛ vel donatarius neq̃ sciens neq̃ ignorans eas accipiat: nisi pater doceat eas suas p̃prias esse: ꝛ emptoꝛ fideiussoꝛẽ de euictione accipere debet. q̃ nulla opponẽda exceptione filij eas vendicare poterint.

q Elicq̃d. Supioꝛ. l. loquiť de bonis maternis filijs acquisitis. Hec lex loquiť de bonis aui vel auie: paui p̃ auie. dic ergo casum sic. Nnus tuꝰ vel auia: maternꝰ vel materna aliq̃d in te cõtulit titulo donationis vl̃ legati vel fidei cõ. ex testõ vel ex donatiõe: pater illud neq̃ donare neq̃ linquere poterit. sicut nec materna bona vsũfru. illiꝰ rei collocate penes patrẽ remanẽte: ꝛ quẽadmodũ eo defuncto amisit vsumfru. q̃ ad filiũ reuertiť: sic filius eã rẽ sibi p̃cipuã cõputet: nec a coheredibus suis vendiciť.

s Jviua. Si mater decedẽs filios reliquerit: aut oẽs sunt a patre emancipati: aut oẽs in sacris p̃ris cõstituti: aut quidã emãcipati aut quidã nõ. Primo casu ꝓprietas rerũ maternarũ penes filios restabit: ꝛ in virilẽ vsumfru. partẽ pater vocabiť. Jn scõo casu vsufru. oim rerũ penes patrẽ restat ꝓprietate remanẽte apud filios. Tertio casu rex filijs in ptãte exñtibus quesitaz vsumfru. apud patrẽ insolidũ remanentibus cũ emancipatꝰ in partẽ vocabiť. ꝛ hoc in scõa. vt fiat. s. similis distributio in his que in filijs.

o Onẽ. Si mater filijs relictis decesserit bonoz̃ eius vsufru. penes patrẽ remanebit ꝓprietas apud filios existẽtes: siue pater ad scõas nuptias cõuolauerit siue nõ.

¶ De bonis que liberis. Rub.

Dictũ est in supioꝛi ti. q̃

c Um venerande. filij q̃cq̃d acquirunt ex linea materna acq̃rũt patri quãtũ ad vsumfruc. Lex

ista hoc addit. q̄ quicq̄d lucrat fili⁹ in potestate cōstitut⁹ ab vxore sua: vel filia a marito totū acq̄rit patri quātū ad vsufr.

c Onstitutionis. Hec lex supioris legis est expositio. q̄ q̄quid fili⁹ lucrat ab vxore sua: vel vxor a marito totū patri acquirit q̄tū ad vsufruc sed hoc modo intelligendū est nō de dote: t donatiōe ꝓpter nupt̄. q̄ si gener me⁹ moriat dos quā dedi ꝓ filia mea pleno iure ad me reuertit. t si vxor filij mei que est nurus mea decedat: donatio ꝓpter nuptias pleno iure ad me reuertit.

q Quod scitis. Quod ōr in. l supiori hz locū filijs nō existentib⁹. Alioquin si fili⁹ tuus vel filia habeāt ex se liberos prius trāsmittūt ad filios. q̄ ad patrē vel ad auū. t prius ad patrem q̄ ad auum.

q Licūq;. Pater hz vsufruc. in his que fili⁹ lucratus est vel filia: sed potestatē alienādi nō habet ꝓprietas pertinet ad illos q̄ nascunt ex filijs vel filiab⁹. t si nō ex illa vxore susceptos: a qua aliquo titulo hec bona ad maritū puenerūt. t sic indistincte admittunt. sed si filij nō extant pertinet ad fratres si fr̄es nō extāt pertinet ꝓprietas ad patrē vel ad auū.

c Um oportet. Supra dictū est de his que acq̄runt filijs ex linea materna vel ex matrimonio. Hic vult dicere de his que acquirūt filijs ex suis fortunis. puta q̄ mercator erat pater. habebis in eis vsumfruc. apud filiū ꝓprietate manēte. nec poteris ꝓprietatem in alios filios tuos: si quos habeas vel extraneos trāsferre in pecu. castren. si. vel quasi. nihil habebis. Excipit q̄ si quis aliq̄d reliquit filio tuo hac cōditione ne tibi vsumfr. acquireret. Et q̄ pater mortuo vno ex filijs in portionē defuncti succedit vna cū fratrib⁹ defuncti ex parētē cōiunctis nō habeat pater vsumfruc. in portiōe fratrū t hoc est q̄ dicit attamē fili⁹ tuus a te rōnē administrationis tue exigere nō debet nec habet bona tua ꝓpter b̄ obligata. q̄ male gubernes res filij tui vel male vtaris. Poteris eā vti frui ꝓ volūtate tua: t de vsuris poteris res comparare: t in aliū quēcūq; trāsferre. Sed si vsumfruc. in rebus p̄dictis pater petere voluerit: alij heredes petere nō poterūt q̄ tu petere nō decreuisti. q̄ b̄n potuisti ei remittere ius petēdi ad alios filios tuos

C Cū aūt. Pater quando filiū dimittebat a patria potestate retinebat tertiā partem omnium bonoꝝ etiā quo ad ꝓprietatē: hodie ita nō est: hz habebit medietatē vsufruc. t hāc habebit siue dicat q̄ filiū emācipat: nisi pater exp̄sse renūciet. Et est no. q̄ fili⁹ habet oīa bona obligata patris ad hoc vt si pater aliq̄d de suo alienet. possit plenā habere securitatez. Sequunt tres autentice que clare sunt.

c Um multa. Princeps vel augusta in filiūfa. titulo donationis vel legati: vel fideicō. aliq̄d trāstulit: an in eo patri acquirat vsusfruct⁹ ꝓprietate apud filiū remanente. quer̄t ōr q̄ nō. sed ad similitudinē castrensiū plenā ꝓprietatem ꝓsequit fili⁹. vt em̄ t.

c Um nō solū. In prin. ponit harengā. scz q̄ in supioribus⁹. ll. dictū est recitādo. scz q̄ pater hz vsumfr. in reb⁹ maternis filiofa. quesit nec solū in his: sed in alijs reb⁹. Cū circa materiā istā plures oriebant altercationes. Dic ergo sic. filio tuo erat delegata hereditas: aut est plene etat̄ puta. xxv. an. aut vltra. vij. an. tū citra. xxv. aut erit. vij. āno. Primo casu dicitte iubēte vult adire hēditatē: aut nō. si nō. tu vero volueris poteris t ad te spectabit cōmodū t incōmodum. et ages aduersus debitores hēditarios t actionē suscipies nec filio tuo aliq̄ generat̄ p̄iudiciū. Si tu nolueris. ille vero voluerit eā adire poterit. t pleno iure acq̄ret sibi: t omne dānuz t emolumentū ip̄m sequet̄. Si tū agere velit vel ꝺueniat̄ requerēdus est tu⁹ ꝺsensus. t hoc in prima. Si vero maior. vij. an. minor. xxv. t vult adire hēditatē sibi delatā pōt. t si illaz hr̄ditatē gubernare voluerit pater. q̄ nec additioni cōsensit: dabit̄ curator illi hereditati. t siue repudiaueris fili⁹ nō accepit. siue ecōuerso. t fili⁹ se deceptū dicat in vtroq; casu poterit filius restitui. Si vero fili⁹ noluerit: t tu volueris eā adire pleno iure eam cōsequi poteris: sicut supra in secunda pte. l. dictū est. t hec sunt vera in filiofami. pagano. Si vero fuerit miles t hereditatē sibi delatā recusauerit poteris eā licet ex castrensib⁹ actionib⁹ quesitā pleno iure cōsequi hoc est q̄ tū ad ꝓprietatē: t q̄tū ad vsumfruc. q̄si ab initio fuisses hr̄s institut⁹. t ad te cōmodū t incomodū ptinebit filio nullo imminēte p̄iudicio. t hec sunt vera quādo fili⁹ tuus nō vult: aut ecōuerso. t hoc i tertia. C Ubi aūt. Si vterq; nostrū heredi tatez sibi delatā voluerit: tu habebis vsumfruc. t ages noīe filij: t actionē suscipies t de fructib⁹ quos p̄cipies sumptus facies. t si hr̄ditas debitis obnoxia fuerit primo vēdes mobilia t si hec nō sufficiūt vēdes immobilia t creditoribus⁹ satisfacies. t si hoc nō facias de ꝓpria bursa cogeris soluere usuras: si ille qui filiū tuū hr̄dem instituit legata ab eo p̄stāda reliquit de fructu vel redditu hr̄ditatis solues legata. t si nō sufficiēt vēdent̄ primo res: nō tā inutiles mobiles deinde immobiles steriles t satisfacies legatarijs mācipijs aūt hr̄ditarijs victū subministrabis: nec in aliquo deteriorabis ꝓprietatem a ratiocinijs eris immunis t a cautionib⁹ quas exp̄nei fructuarij p̄stare ꝺsueuerūt. Itē filios t filias ales nō obtentu hr̄ditatis: hz natura b̄ suggerēte. t ecōuerso fili⁹: si ad inopiā vergas subministrabit tibi necessaria. exāit causas p̄dictas. s. ob es alienū. t ꝓpter legatarios nō distrahes: sed in his sic. t si emptor inuētus nō fuerit pignori obligat⁹: nec vēditionē retractabit fili⁹. ita vt res mobiles distrahi. vel immobiles q̄ hr̄ditati sūt onerose: vt earū p̄ciū in cās hereditat̄ ꝓcedat. t b̄ in quarta. In q̄nta dicit q̄ fili⁹ nullaten⁹ in his in quib⁹ habes vsumfruc. ip̄e ꝓprietatē testari poterit te viuēte: vel vēdē vel obligare. C Ubi. Que dca sunt vera sunt in filiofa. maiore. vij. an. minore. xx. Si vero esset minor. vij. sine cōsensu suo hr̄ditatē sibi delatā adire poteris noie suo. t cū adoleuerit vel sui iuris fact⁹ fuerit ꝓ beneficiū restitutionis in integrū repudiare poterit. t nominib⁹ licet eā nō nomine tuo: sed filij adieris illigaberis. Filius vero si semel restitutus fuerit vt abstineat nō poterit petere restitutionē in integrū vt eā recipiat. ne leges sint ludibrio etiā si adhuc fuerit intra tpa restitutionis. t hoc in. vi. Si vero eā repudiasti filio infante poterit eā fili⁹ adire siue sui iuris factus: siue in patria potestate ꝺstitut⁹. ita vt si sui iuris factus fuit tutores eaz adeāt: nec in aliquo hec repudiatio tua p̄iudicabit. t si restitutus fuerit vt abstinendū ad restitutionē in integrū nō admittet̄ ad eandē ꝓpter causam supradictā. t que dicta sunt in hereditate locū habēt in legatis. t hoc in. vij. Si vero ille qui filiū tuū instituit heredē suū. c. legauerit. vel ali⁹ extrane⁹ sub ea cōditione vt manumittat̄ tu manumissionē impedire non poteris petēdo vsumfr. in seruo cū eodē momento nō possit vsufruc. cōstitui t finiri. t hoc in. viij. parte.

Liber septimus.

C De indicta viduitate. Rub.

c Orum. An minor. xx. an. seruuz suum manumittere possit quer̄t. ōr q̄ sic. apud ꝺciliū id est apud p̄sidentes in cōcilio: t semel libertate data t ꝓbata de statu eius ampli⁹ nō queretur.

n Ihil. Si minor. xx. an. seruū suum causa approbata apud p̄torē manumisit. postea manumissio facta nihil operabit̄ manumissio secūda.

n Ec mulierē. An mulier ꝓ maritū vel ꝓcuratorē apud concilium possit manumitti. quer̄t respondet̄ q̄ nō.

a Pud concilium. Seruū suū sibi obsequiosū pōt q̄s apud p̄incipē: vel p̄torē: vel p̄sidem manumittere. t tenebit libertas.

C De testamētaria manumissione. Rub.

f Codicillos. Minor. xx. an. ꝓ legem elias cē tam manumittere nō pōt si ergo minor. xviij. an. fecit testū t futuros codicillos ꝺfirmauit. q̄ potuit vt. s. ō codicillis. siue t post. xx. an. fecit codicillos quib⁹ libertatē suam reliquit: an valeat q̄r̄t. Rñ. q̄ sic. nec trahet̄ tp̄s factionis codicillorum ad tp̄s testamēti.

e Xtestō. Testū fecisti: hr̄dē instituisti libertatē stichō re

licuisti heres hereditatē nō adiſt:an libertas in teſtō relicta cōpetat.q̄rit.dr q nō.similiter nō valet legatū libertatis relicte in teſtō ei? cui? memoria poſt mortē dampnata eſt.

l Jbertas. Libertas in teſtō relicta ꝓpetit hereditate adita ſi minor poſt aditā hereditatē reſtituat̄ īintegrū nunquid libertati nocet.querit.dr q nō.

c Um in teſtō. Jn teſtō tuo ſticho caſtaldiōi tuo pure liberta.dediſti:an hr̄s ſuus poſſit cōpelli reddē rōnes, querit.dr q nō:r b̄in prima.Si xp̄o ſub cōditione reddende rōnis ſit ſibi relicta libertas:ſiue directa ſiue fideicō.vt nō peruenisset ad libertatē anteq̄ oīa reddidiſſet:q̄ apud eū ſunt derōnib? oñicis redditis:vel dolo malo amouiſſet nō erit liber niſi rōnib? reddit.r reliquis illatis.r hoc in ſcōa.Si vero nil penes eū remanſit.pinde libertatē cōſequit:ac ſi pure relicta fuiſſet r hoc in tertia.

s J in fraudē. Si in fraudē creditor? tuor? fui tui libertatē ꝓſecuti ſunt licet hr̄s quē inſtituiſti ſoluēdo ſit: nō

s J hereditatis. Teſtm̄ feciſti. tm̄ valet libertas. heredē inſtituiſti ſticho libertatē reli.hr̄s ꝓpter onus eris alienā hereditatē repudiauit:an gratia libertat̄ ꝓſequēde poſſit ſeru? peterevt adiſcian̄t ſibi bona.dr q ſic r ſatisdare creditor?b? hereditā.dz de ſolido debito ſoluēdo cū id etiam ꝛc.idem eſt vt ſeruaret libertas ſi ex̄neus aliq̄s ſatisdare vellet

c Ontra. Pater p̄cepit in teſtō.filio ſuo ne ſuus ad libertatē pueniret:an hr̄s poſſit eū manumittere.querit dicit q nō.

c Um teſtator. Aliquis in teſtō ſuo libertatē reliq̄t tpe nupt̄ filij ſui:vel filie anteq̄ nuberet deceſſit:an cōpetat libertas.q̄rit dr q nō.q? verba teſti magis reſpiciūt con

s Eruo. Quis inſtituit me hr̄dem ditionē q̄ tp̄s. ſuo meo directā reliquit libertatē:an teneat libertatis datio.querit. Reſpondet.q nō.

s J directis Si teſtator ſuo ſuo libertatē directam ab adita hr̄ditate.nō ab ip̄ſitiōe pillei ꝓpetit libertas.

s J iure. Reliquit aliq̄s ſuo ſuo libertatē in teſtō ſuo. ſi teſtm̄ nō valeat an teneat libertat̄ legatū. querit .dr q nō.niſi dixiſſet teſtator q niſi teſtm̄ valeret iure teſti.vale

s J hr̄des. Teſtm̄ feciſti hr̄di ret iure codicillor?. competit libertas ſi poſtea colludat heres ut ſu? libertate fraudet̄ an adimēda ſit libertas.q̄rit dicit q nō.r hoc in prima.Si xp̄o ſponte repudiauit.oīa que in teſtō erāt derelicta r libertates euaneſcant.r b̄ in ſcōa.Si xp̄o ſcriptū r ſuccedētes ab inteſtato adimuicē colluſiſſe ꝓſperit p̄ſes ꝓſulitur p edictū ſi q̄s omiſſa cā teſti ꝛc.vt.s.ſi q̄s omiſ. cau.l.ij. in prin.r hoc in tertia.

s Tatuliberis. Statuliber eſt quē teſtator ſtatuit fore liber? in alicui? ꝓditionis euentū.dic g̃ teſtm̄ fecit teſtator:hr̄dem inſtituit:ſticho libertatē reliq̄t ſub cōditione, ſi nauis ex aſia veniret:ſi hr̄s pendente cōditiōe eū alienauit:r vſucapt? fuerit puta alienat̄a dñō:an ꝓpter hoc impediat̄ ſi ꝓditio extiterit.querit.dr q nō.

d Jrectas. Nō refert an latine an grece teſtōr ſuo ſuo directam reliquit libertatem.

c Um cōſtitutio. Recitat impator quādam cōſtitutionē diui marci q̄ cauebat̄.vt ſi q̄s cōdito teſtō vel codicillis r libertates ſuis ſuis reliquiſſet.r hr̄s q̄ fuit ex teſtamēto vel ab inteſtato repudiaſſet hereditatē ꝓpter es alienū poterit extrane? vel aliq̄s ſuor? hr̄ditatē adire p̄ſtita ſatisdatione de ſatiſfaciēdo creditor?b? hereditarijs r libertatibus ſm volūtatē teſtātis.Dicit impator q ex iſta ꝓſtitutiōe multe oriebant̄ ambiguitates. Prima eſt.teſtator aliq̄s creditor?b? obnoxius deceſſit hr̄de inſtituto:r ſuis libertatē reliq̄t ſed herede hr̄ditatē repudiāte res hr̄ditat̄ diſtracte ſunt: an poſt venditionē ſeruus:vel ali? adire poſſit hereditatē:r bona ab emptor?b? inſolidū auocare r creditor?b? ſatiſſacere. querit. Rñ.impator q̄dā q nō.auctor hui?.l.dicit q ſic.intra t̄ annuale tēpus a tpe venditionis celebrate p̄ſtitis ſatisdatio de ſatiſfaciēdo creditor?b? inſolidū r imponēdo libertatē omnib?.r hoc in prima.Si xp̄o petitor ꝓmittit ſe omnes libertates impoſituꝝ.r creditor?b? nō inſoludū ſatiſfactuꝝ ſi creditores ꝓſentiūt audit̄.ſi vult oñs ſuos manumittere r hoc in ſecunda.Si vero quidam ex ſuis velint libertatez adipiſci quidā nō volentes admittant̄: nolentes in ſuitute remaneāt.r q̄ſi pa.r̄.r hoc in ſcōa.Si vero petitor hr̄ditatem pollicit? fuerit ſi quosdā ex ſuis manumiſſuꝝ:r nō oñs ſi res hr̄ditarie poſtea ſufficiūt vt omnib? creditor?b? ſatiſfaciat ꝓter ſuos benefaciet ſi oñs manumittat.Si vero nō ſufficiāt meli? eſt vt ſaltem pauci ad libertatē pueniāt.r hoc in quarta.Si xp̄o nō vn? tm̄ veniat petitor:ſed plures: ſi ſimul veniāt omnes audiunt̄ ſi vn? ꝓmor:alius poſtea.prim? admittat̄ r hoc p̄ſtita ſatiſdatiōe de ſatiſfaciēdo creditor?b? r ifra annale tēpus.r b̄ in quinta.Si xp̄o vn? ꝓmiſit quosdā manumittere.alter ꝓmittat oñs vel plures r omnib? creditoribus ſatiſfacere ille p̄fert.p̄uilegiū vero iſtud nō ſolū habet ſuus libertate donat? ſed nō donatus.r hoc in vi. Et nō ſolū ſi anteq̄ prior res hr̄ditarias apprehēdat: vel libertatē accipiat veniat ſuus plus offerēs admittet̄.ſed ſi iā ab eo res app̄henſe ſint.r q̄nidā ex ſuis libertate donati r prior liberabit̄ q̄ſ res ab eo auferant̄.r p̄dicta omnia fiāt intra annale tēpus.a tpe illo quo prior petitor iudicē adiuit.r hoc in ſeptima parte.

De lege fuſia canina tollenda. Rub.

s Eruorū . Lege fuſia cauebatur vt inter viuos quis poſſet omnes ſuos libertati donare in vltia volūtate nō niſi duos.vel tres q̄ corrigit impator:ſtatuēs vt indiſtincte tam inter vinos.q̄ in vltima volūtate poſſit quis omnes ſuos manumittere.l. fuſia canina quieſcēte.

De fideicōmiſſarijs libertatib? Rub.

c Am ꝓponas . Teſtm̄ feciſti heredem inſtituiſti ſticho fideicō. libertatē reliquiſti hr̄s hr̄ditatē nō adiit r q̄nit ab inteſtato rogat? fuiſſet de manumittendo.r hoc in prima Si vero heres accepta pecunia hr̄ditatē omiſit vt ſic ſticho ad libertatē nō q̄niret:ꝓpetet libertas.q̄ inſtitut? cogetur

c Um liber. Teſtator ancille liberta manumittere tē reliquit ſub cōditione.ſi nauis ex aſia venerit: pendente cōditione parit an pariat liberum an ſeruū.querit dr q ſeruū.Si vero cōditio extitit:r erat heres in mora dandi libertatē.r illa pepit ingenuū erit q̄ edidit.

s J voluntatē. Teſtator heredē inſtituit:eū de manumittēda ancilla quadā rogauit hr̄s dixit ancille vt ſtaret tanq̄ libera:ſed tm̄ eā nō miſit.ſed poſtea pepit:part? ſeruus:an ingenu? eſſe dicet. Rñ.q illis verbis heredis teſtatoris libera effecta eſt:r partus erit liber.r hoc in prima. Si vero fuit in mora petendi libertatē r interim pepit:ſibi imputet q̄ ſeruus naſcet̄.r hoc in ſcōa.

m Jnor. Minor.xx.an.ſuo ſuo fideicō.libertatē relinquere nō p̄ot.niſi cauſam cor̄ iudice ꝓbet.ſ.iuſtā ꝓp̄ quā velit ſeruū eſſe liberum.

d Eberi. Teſtm̄ feciſti:hr̄dem inſtituiſti eū de ancilla aliena manu.rogaſti redimere dz eā hr̄s ſi p̄ot r manumittere:ſi nō p̄ot q̄ dñs vendere nō vult nec cōpelli p̄ot ad vendendū:cū nihil ex teſtō p̄cepit an intercidat legatū libertatis.dr nō q̄ ꝓcedēte tpe ſi obtulerit ſe facultas redimendi redimere poterit r manumittē.r ita no.q̄ differt:nō auferet̄

q Camuis. Mulier in codicillis anūculo ſuo ſuū legauit.quē poſtea manumiſit.apparuer̄t codicillis falſi poſtea r falſi ꝓnunciati ſunt:nūquid reuocabit̄ libertas. Rñ.q nō.ſed manumiſſis heredi ſoluit.xx.aureos.

b J qui. Teſtm̄ feciſti:hr̄dem inſtituiſti de dāda libertate ſticho eū rogaſti:manumiſit:cui? erit libert?. querit.

c Um ꝓponas. Teſtm̄ feciſti: Rñ.q hr̄dis. vxor ē tua in vna dimidia:filiū ex alia hr̄des inſtituiſti ſticho fideicō.libertatē reliquiſti.Si vxori tue placuiſſet;vxore partem eius repudiante:r inſolidū ad filiū pueniēte.an fuo debeat libertas.rñ.q ſi vxor nō ꝓdixit libertatē petē p̄ot

f Idei. Reliquit stichotici⁹ fideicõ. liberta. cũ filio⁹ p/ueniret ad. xxv. an. decessit nũquid intercidit libertas. ór q nõ. sed eo tpe puenit ad libertatẽ: quo si viueret puenis/set filius ad predictam etatem.

e Ti nõ. Testm̃ fecisti. filio tuo impuberi fnũ tuũ nul la facta mẽtione libertatis tutorẽ dedisti: an p hoc fiat liber. Rñ. q sic ꝛ libertatis fauore ꝛ pupilli videt̃ p cohere/dem pupilli. vel si exheredauit pupil p hẽdem patris videt̃ recepisse. ꝛ hoc in prima. Idem est si fuũ alienũ filio tutorem dedisti sciens ei⁹ cõditionẽ nisi te cõtrariũ noluisse apparue

s Iseruus. Seruo tuo in testõ rit. ꝛ hoc in scõa. fideicõ. libertatẽ reliquit. q̃liter ad libertatẽ pueniet. q̃rit̃. Rñ. q p beneficiũ manumissionis. vñ si heres tuus liber tatẽ imponere cõtradicit ꝓpellet eũ pses si latitet p senatus/cõsul. ad libertatẽ pueniet decreto vel snia ptoris interposita

e Xverbo. Testm̃ fecisti hẽdem instituisti ꝛ dixisti hẽs me⁹ cõmendo tibi hũc fuũ. nũq̃d p hec verba videt̃ ei libertas fideicõ. relicta. Rñ. q nõ.

s Ite. Sponse tue ancillã dedisti legato postea vxori tue relicto: heredem tuũ in testõ de ea manumittẽda ro/gasti. pcepit legatũ an cõpellend⁹ sit hẽs eã redimere ꝛ ma/numittere. ꝛ hec sit cõpellẽda vẽdere. ꝛ manumissioni ꝓsenti

e Cum inter Seruo meo nato re. queri. Rñ. q sic. iam certũ est q relinq̃ põt p fideicõ. libertas: an autez nascituro. inter veteres erat qõ: quã decidit impator dicens q nõ solũ directa sed fideicõ. libertas ei relinq̃ põt. nõ solũ masculo: sed femine. nec obest si tpe quo edit⁹ fuerit partus mater fuerit ancilla. ꝛ hoc in prima. Si vo testato: sic dixit. qui nascitur ex tali ancilla fiat liber. si plures ediderit: an om nes erũt liberi. queri. ꝛ Rñ. q sic. in ambiguis eim ꝛc. ꝛ hoc

a Ancillam. Ancille tue in testõ fideicõ. in scõa. libertatẽ reliquit: hẽs erat in mora manumittẽdi eã an manumissione heredis nõ interueniẽte vel volũtate ei⁹ pos/sit puenire ad libertatẽ q̃rit̃. Rñ. q sic. ex snia pẽsidis: ꝛ pin/de erit libera: ac si directa ei data esset libertas.

s Iquis. Testm̃ fecisti hẽdem instituisti ꝛ eũ rogasti ó manumittẽdo: vnũ ex filijs aretuse quẽ eligeret eo dum vixit nullũ ad libertatẽ pducẽte vel eo deliberãte quẽ manu/mitteret vita funct⁹ sit: an oms: an quidã. an nullus ad liber tatẽ pueníre possit. apud antiquos erat qõ. ad qõ Rñ. impa tor dict⁹. q nõ solũ hẽs: si potuit ꝛ noluit ꝓpter cõtumaciam suam si supstes est. sed hẽs ei⁹ ꝓpellet̃ oms manumittere: nec volũtati testatoris derogabit̃ p hoc qõ voluisset oms manu mitti. q̃ fuũ certũ nõ respexit: sed ad omnes. vñ ob heredis maliciã omnes ad libertatẽ pducent̃. ꝛ hoc in prima. in scõa q hec eadẽ vera sunt in legatario rogato de manumittẽdo vnũ ex hijs quẽ eligeret. ꝛ si aliq̃ pati se dispendiũ cõquesti fuerũt sibi. ꝛ nõ huic. l. q̃ põdictã penã imponit imputent.

c Cum seruum. Tit⁹ fecit testm̃: hẽdem instituit ꝛ mihi seiũ legauit: ꝛ ro. p fideicõ. vt eũ manumitteret: hẽs no/luit eũ mihi dare: sz i iudicio eũ petij ꝛ obtinui: ꝛ iudex eũ nõ in fuũ: sed in ei⁹ estimationẽ mihi cõdemnauit: an intercidat libertas: vel ab herede danda: an a me legatario: ꝛ si ab here de an estimationẽ quã recepi possim totã: vel ptem: vel nihil retinere. Inter antiquos erat qõ. ad hãc nõ videt̃ respõdere sed sic dicit: q mir[illegible] q iudex tulit talem snĩam cõdemnãdo in fui estimationẽ: ꝛ nõ in fuum. vñ si talis questio decetero emerserit nullus iudex sit ita stult⁹ q sic diffiniat: sed legata/rijs seruus restituat̃. q si petit⁹ nõ det̃ tũc infra duos mẽses a tpe litis cõtesta. sup petitione serui eripiat̃ in libertatẽ. ꝛ he res legatario cõdemnet̃ in expensis q̃s fecit in litẽ sz in qua druplũ. ꝛ pone legatario integrũ ius patronat⁹ reseruat̃.

De dediticia libertate. tol. Rub.

o Lim. cij dicebãt qui viuebãt serui: sed moriebãt vt liberi. Hodie dicit impator q hui⁹ hominũ cõdi tio a romana re pu. penit⁹ tollat̃. ita q nec nomẽ remaneat.

De latina libertate tollẽda. Rub.

c Um dediticiũ Jn prin. hui⁹. l. dicit impator q ex quo dediticia sublata est libertas quare etiã nõ latina libertas tollit̃. Hũc̃d latini liberti dicebant̃ illi q̃ dum viuebãt erãt liberti: in morte tñ eripiebant̃ in seruitutẽ nec habebãt hẽdẽ. ꝛ no. q in hac. l. xiij sunt casus in q̃bus olim aliq̃ fiebãt latini: hodie ciues efficiunt̃ romani. prim⁹ incipit ibi sancim⁹ ꝛc. dic̃ g̃ q sicut an tiqua latinitas sublata est q⁹ ei⁹ remanet ymago. dicit g̃ oli Romani subiugãtes sibi aliquã ꝓuinciã transmittebãt ho mines illius ꝓuincie in aliã ꝓuinciã. ꝛ dicebãt̃ latini id est romani: et nõ erat simpliciter liberti. nec erãt liberi. vñ sicut il la transmissio iam sublata est: q⁹ aliqñ bellũ cũ indigenis ha bebãt: sic nõ fiunt hodie huiusmodi latini. sed cũ variis mo/dis introducta erat latinor⁹ cõditio. ꝛ difficultates exorte tã ex. l. q̃ ex sena. consul. dicat impator q vult resecare: ꝛ latinã libertatẽ tollere: ꝛ certos modos eligere. in quib⁹ olim cõpe/tebat latina libertas nõ pfecta. q̃s eim eodẽ tpe dicet cõcurre re libertatẽ ꝛ seruitutem. ꝛ hoc in prima. ¶ Sancimus. Ti/tius vult seruo suo absenti p epistolã dare libertatẽ: an possit queri. Rñ. q sic. adhibitis. v. testib⁹ eidẽ epl'e subscribenti bus ꝛ siue p se scribẽtẽ: siue p tabellionẽ data fuisset in codi/cillis erit liber nõ latinus roman⁹ patrono viuente ei liberta te plena cõpetẽte. ꝛ hoc in scõa. Si vero inter pñtes q̃s suo suo voluerit libertatẽ donare põt: adhibitis. v. testibus. ꝛ sic extra iudiciũ. ꝛ siue coram iudice iter acta ꝛ tabulario hoc fue/rit ꝓtestat⁹: siue testes in iudicio: iudice tñ nõ autorãte sed vt teste audiente ꝓtestati fuerint q talis seruũ talem manumi/sit eis psentib⁹ ꝛ scriptura inde facta fuerit. ꝛ subscriptio tã manumittẽt̃ q̃ testiũ secuta: talis erit liber, nõ latin⁹ vt olim sed ciuis efficiet̃ romanus. ꝛ hoc in tertia. ¶ Sed ꝛ si. Si vero aliquis seruum suum egrotantem dereliquerit ꝛ extra domum eiecerit publice nec alij eum commendauerit: vel ad hospitale miserit: fiet ille talis seruus ciuis Roman⁹ non la tinus vt olim nullo modo adhuc supstite domino iure patro nat⁹ reseruato vel spe in bonis eius relicta succedẽdi ipo mo riente. ꝛ hoc in quarta parte. ¶ Silicꝫ modo. Si vero ali/quis ancillam suã hac cõditione vendiderit ne ꝓstituat̃. ꝛ si ꝓstituta fuerit in libertatẽ eripiat̃. vel si ꝓstituta fuerit liceret ei manus inicere: ꝛ emptor eã ꝓstitueret: vel vendito: in eam man⁹ injiciens similiter ꝓstituerit: fiet libera nullo casu ꝓsti tuenti in ea iure patronat⁹ seruato. ꝛ hoc in. v. ¶ Sed ꝛ qui Si vero serui alicui⁹ voluntate ipsius vel heredis ei⁹ puliati anteceserint domini defuncti cadauer statim fiat ciues Ro. ne populus credẽs eos liberos esse deciperet̃ si secus fieret patronat⁹ iure patronis fuato. ꝛ hoc in. vi. ¶ Illo ꝓculdu. Si vero aliq̃s in testõ vel inter viuos seruũ manumisit ꝛ ad iecit q velit eũ fore latinũ talis adiectio abijciat̃: ꝛ fiat ciuis Roma. ꝛ hoc in. vij. ¶ Sed ꝛ si. Si vero aliq̃s in testõ suo herede extraneo instituto libertatẽ seruo reliquerit directam sub cõdi. si nauis ex asia venerit ꝛ pendẽte ea hẽs eũ manu/miserit latinus nõ fiat vt olim: sed ciuis Roma. ꝛ si cõditio defecerit fiat libertus manumittentis. Si vero extiterit: libero/rũ ꝛ agnatorũ in eo reseruato iure patronat⁹ ꝛ dicat̃ libertus orcinus. ꝛ hec in. viij. ¶ Illud etiã. Si vero fuus a dño ex possessione libertatis in seruitutẽ perat̃. siue seru⁹ in liberta/tẽ ex possessione seruitutis ꝓclamauerit ꝛ succubuerit: ꝛ ali/quis ꝓ seruo. ꝛ dederit. vt remaneat liber olim erat latin⁹ ho die fiat ciuis Ro. nullo iure patronat⁹ dño seruato. ꝛ hoc i nona. ¶ Sed ꝛ si. Si vero quis ancillã suã alicui libero cre denti eã liberã collocauerit in matrimonio ꝛ dotalia cõscri/bat instra olim fiebãt latini: hodie ciues Roma. ꝛ hoc in de cima. ¶ Similicꝫ. Si vo quis coram iudice seruũ suũ filium vocabat quantũ ad causam liberalem licet nõ quo ad ius fi/liationis olim erat latinus: hodie ciuis Ro. ꝛ hoc in vndeci ma. ¶ Illo. Si vo aliq̃s seruo suo instrumẽta emptionalia q̃ in emptione fui cõfecta erãt tradiderit vel corrupit adhibi tis. v. testib⁹. talia eim instra seruo dari nõ possunt: ꝛ nisi testi bus. v. adhibit ne seruo furãdi det̃ occasio. ꝛ tunc nõ fiat la/tinus vt olim: sed ciuis ro. ꝛ b in duodecima. ¶ Hijs Hijs xiij. modis electis ceteri abolent̃: nec latini dicant̃: sed ser/

ui maneãt: ꝛ lex Iulia nor̃bana: ꝛ senatusco. cõquiescat nec de cetero locũ habeat. ꝛ licet antiquitus libertor̃ triplex fuisset cõditio quidã eñ plena: quidã plenior̃: quidã semiplenã accipiebãt libertatẽ: ꝛ ciues fiebãt Ro. Cõstitutio añt ista ad futuros libertos ptineat. ꝛ si aliq̃ bona libertor̃ añ. l. istam occupata sunt eis nõ ꝓiudicet̃. ꝛ hoc in vltima pte. sequit̃ autẽ. q̃ clara est.

De seruo cõmuni manumisso. Rub

¶ Olim si aliq̃s habebat seruũ cõmunẽ cũ aliquo: ꝛ alter ẽ no volebat libertatẽ imponere. Inter veteres erat qõ: an nõ volenti manumittere pars volenꝫ accrescat. nec ne. et hoc maxime in milite dubitabat̃: ꝓpter hoc duplex: circa materiã istã fiebat ꝯstitutio. Prima si miles seruũ cum priuato haberet cõem. ꝛ ei libertatẽ voluit imponere hr̃s suus cõpellebat̃ ꝓtem socij emere. alter autẽ generaliter cõpellebat̃ ociũ suũ ꝓtem suam vendere: licet ex substãtia socij nihil lucri ad eũ pueniss̃et: ꝓcio arbitrio ꝓtoris cõstituto. ꝛ hec sunt que a plurib⁹ iurisco. relata sunt. ꝛ hoc in prima nullo habito delectu priuati ꝛ militis: vt si q̃s cũ vno: vel cũ plurib⁹ seruũ cõmunẽ habeat: ꝛ inter viuos. ꝛ in vltima volũtate ei velit libertatẽ imponere: hoc ei licet: ꝛ alius vel alij socij ꝓtem suã compellañ vẽdere qualẽcũq̃ habeãt. siue tertiã. siue dimidiã. sive q̃rtã ipsi vel hr̃dib⁹ ei⁹ si hoc moriens dixit: sc̃z q̃ vult eũ esse liber: ꝛ emi a socijs: ita videlicet vt qui aliorũ partẽ cõparauit: si adhuc supstes est cõpellat̃ libertatẽ imponere: et hr̃s eius si iam cessit in fata. ꝛ hoc in secunda. ¶ Sin autez Si vero soci⁹ vel socij ꝓciũ recipere noluerunt cõsignet̃ ꝛ in edc sacra deponat̃ suus plenã ꝯsequat̃ libertatẽ. ꝛ sibi imputẽt socij q̃ lucrari ꝓciũ distulerũt. ꝛ hoc in tertia. Ita vt peculiũ inter eos socios diuidat̃ ꝓ ea pte ꝓ qua q̃sq̃ in eo habet dominiũ ꝛ licet libertatẽ suo imponẽti suo cõcedere peculium ei iure patronat⁹ ꝓ suo ordine refuato. ꝛ hoc in quarta. Si vero seruus supposit⁹ est rõcinijs: ne rõnes pereãt vl libertates impediañ pses tẽpus statuet infra qõ rõnes ꝛ reliqua si qua emerserit reddañ: ꝛ sic ad libertatẽ pueniet ꝛ b in. v. In sexta dicit qualiter faciẽda est estimatio seruꝛ ꝛ ꝓ se patet. Si vero vnus dixit insolidũ se velle libertatẽ imponere. ꝛ ꝓciũ dare: ꝛ ali⁹ postea veniat idẽ offerens. prior potior erit habendus. Si vero vn⁹ ꝓ parte velit liberta. ĩponere et ali⁹ sequẽs similiter. nullo hinc inde refuso ꝓcio oĩs libertatẽ imponere cõpellañ ꝛ peculiũ ꝓ pte dimidia inter eos distribuat̃ iure patronat⁹ equaliter omnib⁹ refuato. Jure añt accrescẽdi qõ ab antiq̃s erat inductũ penit⁹ euacuato. nec imposterꝫ frequẽtari ꝯcedat̃. ꝛ hoc in vltima pte.

c Cum apud. Olim inter veteres ꝯuenit vt suus cois apõ vnũquẽq̃ dñor̃ ptim esset alien⁹ ptim ꝓpri⁹. ꝛ si vn⁹ dominor̃ ptem quã habebat in suo legauerit ipsi seruo dicẽdo sic: do lego tibi. inter eos qõ erat quã sensum habere verba ista. distinguit ergo impator̃ q̃testator̃ aut putauit posse illũ fieri liberꝫ ꝓ parte: aut cõtemplatione socij: vt sua pars socio acq̃reret̃ q̃ nolebat eũ ad hr̃ditatẽ puenire: dicit q̃ sic sunt verba testamẽti interpretãda. q̃ ꝓ pte fiat liber ne cessitate ĩponẽda socio de vendẽda pte sua hr̃ditat̃ diuidẽ de p. l. ꝓri. ꝛ si ꝓciũ recipere noluerit ꝯsignet̃ ꝛ periculo suo deponat̃: cũ in ambiguis benignior̃ sntia sit ꝓferẽda.

De seruo pignori dato ꝛc. Rub.

¶ Certũ est q̃ maritus seruũ dotalẽ si soluẽdo est manumittere põt: sz si mulieri sit specialiter obligat⁹: an eũ manumittere possit. q̃rit̃ dr̃

l Jcet. Jbertas. Si cũ fisco ꝛristi q̃ nõ. ea inuita. omnia bona tua tacite sunt obligata ꝓpter priuilegiũ suum si ergo seruũ tuũ ei specialiter nõ obligatũ manumisisti: an re uocet̃ libertas. q̃rit̃. dr̃ q̃ nõ. nisi fraudis ꝯsiliũ habueris.

s Jeo. Si generaliter oĩa bona tua mihi obligasti: an seruũ tuũ possis manumittere. querit̃. Rñ. q̃ sic. ꝛ hoc in prima. secus si seruus fuisset obligatus. ꝛ b in sco.

s Jvt ꝓponis. Si debitor̃ seruũ quẽ pignori obligauit ꝯsentiẽte creditor̃ manumiserit: an teneat manumissio. quẽritur. dicit̃ q̃ sic.

s Jcreditorib⁹. Si in fraudẽ creditor̃ seruũ tuũ manumisisti. ꝛ postea eis satisfeciisti. si postea vis reuocare libertatẽ: qr̃ dicis te in fraudẽ creditor̃ manumisisse: an sis audiendus. q̃rit̃. dr̃ q̃ non. qr̃ ꝓpriã turpitudinẽ allegas nec sꝛ tu infata ꝯcessisti audiẽdi eñt hr̃des tui.

s Jtutor. Tutor emit suus de pecunia pupilli. postea vult eũ manumittere: an possit. q̃rit̃. dr̃ q̃ nõ. fauor̃e pupilli. qr̃ huiusmoi res pecuia pupilli ꝯpate sũt pupillo obli.

s Jue. Mulier aliqua dedit mihi suũ in dotẽ vel ex pecunia dotis suũ emit: an possim eũ manumittere querit̃ dr̃ q̃ sic. vnde suo manumisso mulier sup ista mouebat qõnẽ status.

De suis rei publi. manumittẽdis. Rub.

s Jta. Consiliarij ciuitat̃ bononiẽ. ꝯsentiẽte potestate manumiserũt seruũ rei. pu. seru⁹ ille vicariũ suũ ꝓ se dederat: qui aufugit: an ideo magꝭ reuocabit̃ iste in suitutẽ. q̃rit̃. Rñ. q̃ nõ.

s Jte decretũ. Si a cõcilio bononiẽ. ciuitatꝭ auctor̃itate potestatis interueniẽte suus ciuitatis manumissus vxorẽ duxerit: ꝛ ex ea filiã suscepit: an sit libera: ꝛ in potestate patris. querit̃ dicit̃ q̃ sic.

t Jtulo. Quo casu suus priuati manumissus reuocat̃ in suitutẽ. eodẽ mõ ꝛ suus vniuersitat̃: si ꝯsules ciuitatis bononiẽ. ꝯsentiẽte põtate dato suo vicario vt statutũ est taz in ytalia q̃ in ꝓuincia seruũ rei pu. manumiserint ꝛ manumissus officiũ tabellionis administrauit vt prius fecit: an ꝓpter hoc videat̃ libertas reuocari. dr̃ q̃ non. nec filijs nocet. quominus possint fieri decuriones.

De his qui a nõ dño manumittunt. Rub.

c Jm. Si suũ tuũ quasi ꝓpriũ manumisi. an ad estimationẽ serui tibi teneat. querit̃ dicit̃. q̃ sic. vel ad id qõ tua interfuit eũ nõ manumitti.

f Felicissima. Mandaui cuidã mulieri vt seruum mihi emeret ꝛ suo nomine emit ꝛ anteq̃ eum mihi traderet manumisit: si petã eum mihi reddi libertate reuocata: an sim audiendus. querit̃. dicit̃ q̃ non.

q Eli tibi. Si hereditatẽ mihi vẽdidisti: ꝛ anteq̃ tradares suũ hereditariũ manumisisti: an teneat manumissio. q̃rit̃. dr̃ q̃ sic. qr̃ ante traditionẽ eras dñs adhuc.

s Jministeriũ. Si ancillã meã ad tempus cõcessi tibi nõ aio in te ꝓprietatẽ transferẽdi ꝛ eam manumiseris: an teneat manumissio. querit̃. dr̃ q̃ non. nec mihi ꝓiudicasti.

s Jtradita. Si mulier aliq̃ suũ tibi nemo eñ ꝛc. dederit. an eũ manumittere possit. vel si de facto manumittit teneat manumissio. q̃rit̃ dr̃ q̃ nõ.

s Jpater. Si pr̃ tu⁹ te mior̃e. xx. an. ꝯsentiẽte suũ tuũ manumisit: tibi nõ ꝓiudicauit. vñ nõ tenuit manumissio.

s Jañt. Si aliq̃s suũ alienũ manumiserit aut in pr̃sentia iudicis simplicis habentis tñ ius dandi libertatez aut principis. primo casu reuocabit̃ libertas: ꝛ sine pena. secũdo casu restituto dño suo. duo mãcipia eiusdem artis dabit dño: ꝛ tria fisco. ꝛ hoc in prima ꝛ secunda parte. Si vero xx. an. tacuit ita q̃ nemo status moueat qõnem: ꝛ ille p̃dicta p̃scriptione se tueri possit: a p̃dicta pena erit ĩmunis qui manumisit ꝛ sibi imputet dñs q̃ tãto tpe tacuerit. ꝛ b in tertia.

¶ Qui manumitti nõ pos. Rub.

c Certum ius. Si in testõ tuo sticho directam libertatẽ reliquisti in creditor̃ fraudem nõ alias reuocabit̃ nisi ꝯsiliũ ꝛ euent⁹ sc̃z q̃ re ipsa sint fraudati sequañ. ꝛ hoc in prima. Si vero te ab aliquo hr̃ de institutor̃: ꝛ a te fideicõ. relicto pstando titio: antitius inter creditor̃es cõputet̃ si tu minus ydone⁹ suos ma

numittas.queriť ōr cp sic.r hoc in scōa.

s Eruos. An fuus ordinarius p̄incipis vicariū suus manumittere possit.q̄riť.ōr cp nō.

d Juo. Dum ptās pulsat ad arēgā r populo congregato corā populo q̄s velit fuū suū scz actorē manumittere nec alterius officij fuū r libertas data nō tenet.r hoc senatores censuerūt diuo marcho auctore.videť em̄ iste talis coactus manumisisse qō esse nō debet.vt.ff.q̄ r a quib⁹.l.si

s J pater minor. Si minor.xx.an.seruū paratus, suū ad manu.tradidit nō tenebit manumissio.

s Ed hodie. Jsta autē.extendiť tm̄ ad fuos q̄ in testō manumittunť et est clara.

s J in fraudem. Libertas in fraudē eor que in fisco debenť data nō valet.Si vero debitori fiscali aliquis pecunia p̄ seruo subministrauit.r sic manumissus est non revocabiť libertas:cū nihil ō bonis debitoris p̄ b⁹ fuit diminutū

u Ec fideicom. Libertatē fuo testatoris relictā dādam a pupillo:an tutor pupilli p̄stare possit.q̄riť.ōr cp nō. idem si rogata erat de manumittēdo rogat⁹ est manu.Si vō fuo certo tpe.r ante tēpus illū tutor manumisit. qr manebit in fuitute nec erit liber.alij modi casum ponēdi sunt sicut ōr

s J debitor. Si ex administratiōe tutele in glo. vel cure adulto vel pupillo fact⁹ sis debitor i.r.r te nō existente soluēdo fideicō.libertatē nō fraudis cōfilio stichо reliqueris:cū in fideicōm.libertatē solus euent⁹ dāni sufficiat licet fraudis cōfiliū nō intercessit nō valet legatū.

¶ Qui ad liberta.nō possunt pue. Rub.

c Am diuus. Si seruus ob delictū cōdemnatus fuerit:vt in ppetuis sit vinculis:an si ei libertas fuerit relicta:vel hr̄ditas possit illud capere.q̄riť.ōr cp nō.vel dic cp debeat esse i vinculis vs q̄ ad annū:si medio tpe fuerit ei relicta rc̄.Si vero tēpus pene iā efflux erat:r postea aliq̄d ei relictū est:sine vlla questiōe pene p̄terite q̄ ei relicta sunt p̄sequeť.r hoc in scōa.

p Js Si testator in testō suo vetuerit fuū suū manumitti:an ad libertatē puenire possit.queriť. distinguiť. aut noluit eū manumittere.qr voluit eū in ministerio hr̄dis p̄sistere:aut in modū pene q̄si male meritū vetuit manumitti. primo casu mortuo hērede ad libertatē pōt puenire.scōo casu nō.nec si hēres in emptorē aliq̄ alienauit.

¶ Pro quibus causis ser. Rubrica

q Oniam. Si seruus morte dñi in publicū detulit r strēnuus in accusando extiterit aduersariū p̄uincēdo:an ob hoc liber effici mereatur.queriť.ōr cp sic.nō ipso facto.i.ipo iure:sed ex p̄sidis sentētia:vel nō eo ipso cp p̄silijt ad accusationē:sz p̄uicto aduer

s Erui. Si seruus cudentē adulterinā monetā sario. in publicū detulerit ad libertatē pueniet:soluto a fisco

s J quis. Si aliq̄s virginē rapuit p̄cio fui dño. r ita potuit accusari crimine capitali r amici virginis cū raptore vel sub dissimulatione p̄trāsierint:si fuus tales in publicū detulerit ad libertatē pueniet.

s J deserto. Si fuus deserto:ē militie in publicū detulerit:an p̄ premio mereat libertatē.q̄riť. Rñ.cp sic.

¶ De ingenuis manumissis. Rub.

s J ingenuum. Si liber hoiez quē credebas seruū tuū esse in testō tuo manumiseris r ille in ingenuitatē p̄clamauerit:an bona q̄ occasione manumissionis acq̄sierit in domo manumissoris apud hr̄dez relinquere debeat. q̄riť ōr cp sic. J dē est si ei tanq̄ liberto aliquid fuerit legatū.

i Ngenuā. Si ingenua p̄ vt ancilla nutriat vel obsequium qō cōsueuit ancilla p̄stare p̄stitit:an ob hoc cp vel vt ancilla nutriat vel obsequiū qō cōsueuit ancilla p̄estare p̄stitit ancilla dicēda sit.q̄riť ōr cp nō.nec si de fco manu mittat libertine ꝺdictionis efficieť.

s J auiam. Si ingenuā vt ancillā possedisti r manumisisti:an ea i igenuitatē p̄uocāte.r obtinēte filij post manumissionē r añs niam p̄creati ingenui dici ꝺbeāt. q̄riť.ōr cp sic.et nepos mulieris hanc cōsultationē faciēs si p̄itiores cōsuluissent, cp tales esset ingenui facile cognouissent.

c Jm cognatū. Si ciuitate habēte bellum cū ciuitate alia ingenu⁹ aliq̄s capt⁹ fuerit r distract⁹:an seruus dicēdus sit.queriť ōr cp nō.qr tales nō dicunť hostes.vt.ff. de capti.l.hostes. Vel dic qr palmurena ciuitas bellū faciebat cū populo Ro.r captus erat liber homo r distract⁹ cū quodā iure postliminij dicať reuersus eū p̄ses p̄uincie reddet ingenuitati:nec seruus esse diceť.

d Jffamari. Primo ponit regulā:deinde exemplum. Ad regulā que talis est stat⁹ ingenuor error vel malignitate alicu⁹ diffamari nō debet. exemplū tale est. titius p̄sepi⁹ iposuit seio cp erat fuus. p̄sidem r ei⁹ successorē sepi⁹ interpellauit:vt titium citaret r p̄baret seium seruum esse: vel desisteret:seij allegationib⁹ auditis,p̄nūciauit ne sei⁹ a titio sup statu suo de cetero inquietareť.si igiť adhuc p̄seuerat in iniuria:debet titiū temperare.

s Lientis. Si sciens vt seruū liberū possedisti nō ꝓpter hoc libero quo fiat fuus p̄iudicasti licz ministeriū qō f ui cōsueuerūt facere tibi p̄stitit longo tpe.nullo vō titulo intercedente.puta emptionis vel donationis.non intelligitur

s J te Si alicui status questio/ sua cōditio mutata nē mouisti r renūciasti coram actis:an alij p̄iudicet volenti ei status mouere qōnē.queriť.ōr cp nō sufficit ad p̄bationē ingenuitatis cp aliq̄n mote liti renūciasti.

Jbertina. An nat⁹ ex liberta sit ingenu⁹.q̄riť dicit cp sic.vñ si talis ab hostib⁹ capt⁹ fuerit:vel ex libertina nat⁹ sibi nō p̄iudicať quo minus sit ingenuus.

a Recogno. Jn.l.plerūq̄ hoc nomē stich⁹ ponit p̄ro noīe serui:si aliq̄s ingenuo hoc nomē imposuit:ad celandā ingenuitatē:nūquid ob hoc mutať ei⁹ ꝺditio.ōr cp nō

s J iuramentū. Si ingenuū tanq̄ seruū pos.nullo p̄cedēte titulo:vel ei⁹ opas in.x.vel.xx.an.liberi ꝺduxit.nō ob hoc ingenuitati eius p̄iudicať.r vt sibi cōuētionis fides adimpleať agere poterit.

a Dmutandū. Jngenua vēdita r exportata tanq̄ ancilla nūquid libertatē.r ingenuitatē amittat.ōr cp nō sed nati post maneāt liberi.

i Ngenuū. Si de possessione libertinitatis i ingenuitatē p̄uocasti nec p̄basti:an liberta sis.q̄riť ōr cp sic.

s Tatus. Si ingenuā tanq̄ ancillā noīe sponsalioꝝ sponse tue dedisti nō ob hoc vt ancilla fiat ei p̄iudicare pot uisti.

¶ Cōmunia de manumissionibus. Rub.

s Ancimus. Primo refert antiquitatē quandā scz cp olim si aliq̄s in fuo habebat vsumfr.ali⁹ p̄prietatē.r p̄prietari⁹ volebat eū libertati donare nec fiebat liber:nec dñium hēbat aliq̄s r qō acq̄rit nulli acq̄rit hodie autē aliť cū manumissione aut p̄prietari⁹ aut vsufr.simul manumittūt:aut p̄prietari⁹ tm̄.aut vsufru.nō p̄prie.primo casu pleno iure erit liber:r sibi acquiret.in secundo casu inter liberos p̄prietari⁹ ꝺputabiť.r si aliq̄d medio tpe inter manumissionē r p̄seuerantē vsufr.acq̄sierit sibi acq̄rit r ad posteros suos illud trāsmittat iure patronat⁹ saluo,nisi fuerit remissum:tūc fuiat donec viuat vel cuz morte:vel capitis diminutione finiať r finito vsufr.plene liber sit adeo vt nisi velit degere possit.Si vero viuēte vsufru, decesserit hereditatē suā ad hr̄dē suū si testat⁹ moriať.vel ad succedētē ab intestato trāsmittat.in tertio casu distinguet:aut noluit eū libertatē ꝺsequi.qr volebat cedere vsumfr maneat fuus p̄prie.si vō eū voluit liber esse viuente vsufru, ministeriū p̄prietatis nō poterit sed iudices inquirere eū teneanť.r qō medio tpe acquisiuit finito vsufr. ad dñm reuertať.r hoc in prima. In autē pater vel mater p filiū vel filiā libertū: vel libertam a iure patrono possit manumittere fuū suū vel in ecclesia vel corā iudice:vel inter viuos r in vltima volūtate: vt

directe: vel p fideicō. manumittere voluerit. ōz q̄ sic. An sit habēda distinctio etatis illi⁹ sit maior vel minor qui manumittendus est. queriť. dicit q̄ licet rem illicitā cōmiseris tñ eos vendicare potes vel nomine eoz in libertatē ꝓclamare.

s Jhij Si seruos meos quo ad opinionē possedisti: et eos vēdicādo obtinuisti si postea in libertatē ꝓclamauerit an eis obstet res inter me z te iudicata. q̄riť. Rñ. q̄ nō.

s Jliber. Si ancille mee liber homo se copulauerit habendo eā vt cōcubinā. z ei vt abstineret denūciasti nec abstinuit forteā ob hoc mutet sua ꝺditio vt seruus efficiať

s Jis. Si de possessione liber queriť dicit. q̄ nō. tatis aliquē in seruū petisti: z absente te p cōtumaciam legitime citato pronunciatus fuerit liberam ꝓtextu sententie late in absentia. an possis eum petere in seruitutem. queriť ōz q̄ nō est scōa petitio tua admittēda. z ꝺ in prima. si tñ postq̄ sciuisti lata fuisse sniam infra. x. dies appellasti: an iure lata fuerit snia inquiret iudex appel. z hoc in scōa.

n Dn ideo. Si fiscus ancillā tibi vendiderit: an ideo minus qō a fisco ea cōparasti possit in libertatē ꝓclamare. queriť dicit q̄ nō. z ꝺ in prima. An āt ei obsit quominus ꝓclamauerit in li. q̄ cū vendebať excessit numer. xx. annoz. Rñ. q̄ nō. q: tunc habet locū q̄ ei obesse possit cuz gratia pticipandi p̄cij p̄buit assensum z hoc in scōa. Cui ño incūbat ꝓbatio: an ei ꝓuocāti de possessione seruitutis in libertatē: an tibi queriť. Rñ. q̄ ei incūbit onus ꝓbandi. q: nō ꝓbante ius possidēdi eā vt ancillā obtinebis incōcussum z

n Ec si. Scripsisti te seruū meū esse: hoc in tertia. an tibi p̄iudicasti quo magis fias seruus. queriť. Rñ. q̄ nō multomin⁹ fieret tibi p̄iudiciū si te p vim ꝺpulissem vt scriberes te seruum meū esse.

s Jab eo. Si in testō tuo seruū tuū manumisisti an heres tuus possit eū in seruitutē reuocare queriť dicit q̄ nō. licet de iure manumissio nō ꝓcedat. ex quo em̄ hereditatē adiit factū tuū debuit cōprobare.

c Um affirmes. Si cū suo tuo de dādo sibi z filijs libertate accepta certa pecunie q̄titate cōueneris si non manumisisti sicut cōueneris nō es cōpellendus stare cōuētioni. sed hortabiť te p̄ses facere vt cōueneris iure patronat⁹ ti

c Um p̄cū. Si in libello p̄cū bi manēte saluo. quē principi cōtra seruū tuū porrexisti in prin. seruū natū ex ancilla asseueraſti. in fine aūt ex ascriptitia posteriori asseuerationi fauore libertatis stabiť coram iudice delegato ꝓpter vltimā assertionē in rescripto ꝓtētam. nec rediens ad principem aliud obtinebit vt pot⁹ dicēdus sit ascript⁹ q̄ seru⁹ Uel sic dixi impatori vellem vt cognosceres inter me z quēdam quē dico ex ancilla mea natū. etiā ille dicit Albert⁹ carbonien. dixit impator intelleri ex verbis p̄cū tuaz q̄ dixisti ex ancilla tua natū. z dixisti vocari albertū quo nomine non cōsueuerūt vocari fui. sed liberi: z posset esse ex ancilla natus nō tñ seru⁹: ideo videť q̄ tu nō sis audiendus.

l Jberos. Licet liber homo tibi seruiat: vel pact⁹ sit q̄ sit suus nō ob hoc sibi p̄iudicat quo magis fuerit su⁹.

n Dn mutāt Si suus tuus te ignorāte ad honores ciuiles aspiranerit nō ob hoc ꝓbabit se esse ingenuū: nec ꝓ hoc q̄ pater ei⁹ aliqñ ad ciuiles aspirauit honores: sed cō rā cōpetente iudice de statu ei⁹ quereť. s. an sit liber vel suus

s Jex libera. Si liberū vt suū tuū distraxisti ei nō p̄iudicasti quominū⁹ in libertatē ꝓclamare possit. vt fiat suus z hoc in prima. Si vero ex ancilla tua natū distraxisti: licet emptori p̄ciū seruus soluerit: nō ob ꝺ erit liber.

p Rincipaliter. Stichus dicebať esse suus meus decessit relictis filijs z peculio venit titius ex aduerso dicēs peculiū ad eum ptinere. z q̄ filij stichi serui sui erāt. quid iuris sit. queriť. dicit q̄ nō debet principaliter inq̄ri ō stichō z ita de carne z ossib⁹ ei⁹. sed debeo ꝓbare coram p̄side q̄ dominiū stichi spectabat ad me: quo ꝓbato peculiū eius z filij mihi assignabunť. Uel sic. si habui seruū z ille habuit peculiū z decessit nō pōt questio principaliter de dōnio istius assignari: sz si de peculio ei⁹ fuerit cōtrouersia. poterit questio illa agitari prior sentētia verior est.

l Jte. Si aliquē de possessione libertatis in suitutem petieris lite cōtesta. in liberali cā ea pendēte interim ꝓ libero habebiť quo ad causam liberalē exercendā.

n Ec omissa. Si de possessione suitutis in libertatē ꝓuocasti: nō ob hoc tibi p̄iudicabiť q̄ instrumēta natiuitatis tue nō habueris quomin⁹ lis cū suo marte currat. z pro ut iuris ratio dictat decidať. aliis ydoneis probationibus

s Jministeriū. Ministeriū mulieꝛ libe adhibiť. re cōduxisti z ea nesciente eā in dotē ꝓ filia dediſti: an ei q̄ ancilla sit dicēda p̄iudicet. queriť ōz q̄ nō. maxime cum erat minor. xx. an. talis mutationē status patiť: nisi se vendiderit z p̄ciū participauerit. cū etiam ante talem etatē quis libertatem conferre non possit.

m Ultis. Si te in seruitutē petiero ō libertaꝛ possessione z exceperis esse tibi status questionē mouēdā eo q̄ fratres tui sunt ingenui: an sit admittēda talis exceptio. queriť ōz q̄ nō est ydonea ingenuitať ꝓbatio. q: plurib⁹ modis cōtingere pōt vt tu suus sis: fratres tui ingenui: z ecōuerso. vñ alia ꝓbatio est necessaria.

a Ꝺ ꝓbationē. Si me de possessiōe libertatis in suitutem petieris. z eo p̄textu velim te repellere q̄ mihi fundū tuū ad colendū locasti nō sum audiendus quasi hec ingenuitať ꝓbatio sufficiēs nō sit sicut nec etiā esset sufficiēs ratio ad seruituť ꝓbationē

p Rincipaliter: Si stichum q̄ a sempronio in seruitutē petiť manumisisti. ipe stichus seipm̄ defendere debet z ei teneris p̄stare patrociniū. q: cū dico meū manumisisse ꝓbare debeo q̄ su⁹ meus fuisset aliqñ. z cū in quē manumisi. Si vero p collusionē dicať q̄ seruus sit stich⁹ sempronij debeo defendere stichū: z inuitū vt nō amittā ius patronatus. Uel sic habebā suū. cū manumisi. sempron⁹ dicit seruū suū esse: an a me: an a titio sit cā ista agitāda. queriť dic vt in lra.

s Jcut. Sicut vera libertas reuocari non pōt. sic dōs domū vel agrū lōcādo suo. vel aliq̄d cū eo ꝺhendo ad libertatē eū ꝓducere non videtur.

c Um. Si aliqs de possessione libertatis in suitutem petať pendēte liberali causa remanebit liber si seruus mala fide fuit etiā libertať possessione. q: aufugit a dño remanebit seru⁹: z ꝺ eo fictqō fieret si ille in suitutē possuisset z hoc in secunda. Si vero dubiū sit in possessione libertatis an seruituť sit p tormēta veritas eruet z declarabiť. z hoc in

p Arentes. Si nata ex libera cōfiteať se de tertia ancillā natā nunq̄d sibi p̄iudicat vt habeať ꝓ filia ancille. queriť dicit q̄ nō. q: p natiuitatē parētes ꝓstituunt: nō p cōfessionē z hoc in prima. Si vero nata ex aretusa postea manumissa cōfiteať se natā ex ancilla z ancillā esse siue simulādo se. siue errādo ꝓfessa est sibi nō p̄iudicat quo magꝭ amittat libertatē q: ex natiuitate nō ex cōfessione. ꝛc. z ꝺ in scōa.

s Jtibi. Testū fecisti: filias tuas istituisti: directā libertatē sticho reliquisti. si stichus liber factus magis seruiat vni q̄ alij. z si alia ad iracundiā ꝓuocata velit eū in suitutē reuocare: an possit queriť. dicit q̄ nō.

i Nterrogatā. Si in p̄tia iudicꝭ interrogauero aliquē: an suus meus sit: z cōfiteať se seruū meū esse: an p talē

cõfessionẽ sibi ꝓiudicet quo minꝰ in libertatẽ ꝓclamet.que rit dicitur ꝙ nõ.ꝛ intellige de cõfessione facta coꝝ iudice ex iudiciũ:cũ alias sibi obesset sua cõfessio vel melius. nõdum

s Jcut instrumẽtum. Sicut ꝗs mota causa liberali seruũ suũ ad libertatẽ sine instrõ manumiſ ꝓducere potest.sicut si instrm factũ sit ꝛ amissum nõ ꝓpter hoc amittit manumissionẽ.Sicut libertatẽ suo tuo a te prestitã reuocare nõ potes:sic nec instrm manumissionis quo magis libertatem amittat denegare debes.sed ad ꝓstandũ instrm officio iudicanꝫ vl cõditiõe ex l.ista cõpellendus. Vel sic.ita nõ debes ꝓstare impedimẽtũ libertati retinẽdo vel denegãdo ei instrm

a Krian⁹. Si leonides arriano stat⁹mo manumiſ. ueat qõnẽ petẽdo eũ ò possessione libertaꝭ in ſuitutẽ ꝛ succũbat eo ꝙ nõ ꝓbat:an copia ꝓbatõis se offerẽte:postea nõ obstãte exceptꝭ.rei iudi.possit iterato eũ in seruitutẽ petere querit.dicit ꝙ nõ.Si vero cũ vno ex hꝭdib⁹ collusit dando ei pecuniã vt cõfiteaꝭ alteri⁹ seruũ fuisse ꝛ cõfessus est an alij coheredi cõfessio sua ꝓiudicet.querit dicit ꝙ nõ.

a Vl. Si ꝗs de possessione ſuitutꝭ in libertatẽ ꝓclamat ad ꝓbationẽ libertatis ꝓsit ꝙ auus ei⁹ patern⁹ creat⁹ erat magistrat⁹ ꝗrit.Rñ.ꝙ nõ.qꝛ ad iudicãdũ de alicui⁹ statu:an liber sit:an ſuus nõ patris sed matris inspicit cõditio.Jtẽ nec dignitas aui materni sufficeret ad ꝓbationẽ libertatis:nec ꝙ auia materna fuisset libera qm̃ ex pluribus causis cõtingeret stat⁹ hoim mutari puta qꝛ potuit esse ꝙ vendidit se ad ꝓciũ participandũ.

d Ancilla. Si ancillã alienã redemeris ꝛ eã in contubernio tibi copulaueris:an ꝓ hoc fiat libera.querit dicit.ꝙ nõ.nisi eã manumiseris.

s Oluto. Si libert⁹ patrono suo nõ assurrexit vel saluta uerit eũ:an data libertas ob hoc reuocari possit.que

s Ubscriptio. Si seruũ tuũ manu rit.dicit ꝙ nõ. misisti, subscriptio filij apposita nõ manumissioni ꝓ

l Jcet. Si accepta pecu dest nec omissa detrahit. nia ſuũ tuũ manumisi.an in ſuitutẽ reuocare possis.ꝗ

l Jbera. Si ſuus ad liberã ꝓsuetu rit dicit ꝙ nõ dinẽ habeat an fiat ancilla.ꝗrit.òꝛ ꝙ non.

u Vnde circo. Si ſuus velut tutoꝛ res alicui⁹ pupilli administrauit:an ideo min⁹ a pupillo ei possit status moueri.qõ.querit dicit ꝙ nõ.sed bñ patet eũ in ſuũ.

p Ost. Si cui ſuo tuo pepigisti de danda ei libertate post decẽniũ:an stare cõuentiõi cõpelli possis.ꝗrit.rñ. ꝙ nõ.similiter si pact⁹ sis vt filij tui liberi alicui⁹ ſui fiãt. vel qò ministeriũ venderes nõ cõpelleres stare cõuentioni.

s J filiũ. Tuũ liberũ generi tuo scienti vendideras: an tu eũ de crimine plagij: vel ille te accusare possit querit Rñ.ꝙ nõ.nec generis ꝓtendere põt ignoꝛãtiã. quã ꝓdit.filij et tã cõuictã ꝓsonã nõ sit verisimile ignoꝛare.

n Vn. Si liminarcha Creatus fueris ꝺicẽte:an ideo min us tibi possit moueri questio.querit.òꝛ ꝙ nõ.

s J liberos. Si liber homo se ſuũ ꝓfiteaꝭ ꝛ ali⁹ eũ sticchum nominauerit:an ob hoc fiat ſuus.ꝗrit òꝛ ꝙ non

i Vxta. Jn liberali causa siue de ingenuitate ꝗs petatur in libertinitatẽ.siue de libertinitate de ingen .ꝓclamauerit absente altera parte hoc est siue actoꝛe.sine reo causa decidi põt.lite prius tñ contesta.

i Vbem⁹. Si mulier aliqua litteras seruo suo miserit ꝛ eũ decurionẽ nominauerit:vel ipe se gerat decurionẽ an mulieri ꝓiudicet:quomin⁹ ab ea stat⁹ moueaꝭ questio petẽdo eũ ex possessione libertaꝭ in ſuitutẽ.ꝗrit.Rñ.ꝙ nõ.sed hmõi epistole casse sũt ꝛ vane maxime cũ ex testiũ ꝓfessione in ſuili toga seru⁹ ostendaꝭ.ꝛ cũ in alio iudicio cõfessus fue-

p Lacuit. Si mulier in status mo rit se seruũ esse. ueat aliqꝝ questionẽ ꝛ lite pendente peperit ꝓ'ea lata sententia sibi ꝛ filio ꝓderit:lata cõtra eã sibi ꝛ filio nocebit. natis vero ante litẽ cũ suo noie mouenda est questio status.ꝛ ita noua interpellatione opus ꝫest.

s J tibi. Moueaꝭ stat⁹ questio oꝛdinata libera causa p litẽ cõtesta.ꝓtestari põt ꝙ aduersus moꝛientẽ vel iniuriarũ vel de calũnia ages ꝛ ita cã liberali finita te ꝓnuncia tio libero ageres iniuriaꝝ:ꝛ peres restitui ea ꝗ tibi ablata sũt

De assertione tollenda. Rubꝛica.

l Jtes. Olim si cui status mouebaꝭ questio puta si petebaꝭ de posſ.libertatis in ſuitutẽ. vel ecõuerso ille ꝓclamabat ò posſ.ſuitutꝭ in libertatem faciebat assertoꝛẽ qui ipm esse liberꝝ assereret. Jtem ꝛ aliud erat viciũ ꝙ semel cã liberali examinata ꝛ finita poterat iterꝝ agi.ꝗ duo vicia tollit impatoꝛ dicẽs ꝙ siue ꝗs in ſuitutẽ petaꝭ:siue de posſ ſuitutis in libertatẽ ꝓclamet ipe.rñdeat ita tñ vt si ex possessione libertaꝭ petit ꝓstituat ꝓcuratoꝛem. Si vero ꝓclamet hoc ei nõ ꝺcedaꝭ.cã aũt liberalis semel finita amplius nõ moueaꝭ:nisi beneficio appellationis fuerit suſpensa. Peculiũ vero illi⁹ qui in libertatẽ ꝓclamat:ꝛ alie eius res.que ab eo qui se dñm dicit vendicãꝭ ꝓ dispositione iudicis apud sequestrũ deponãꝭ.ꝛ hoc in scõa.Si vero quis ex libertate in ſuitutẽ petaꝭ fideiusſoꝛẽ det iudicio sisti si põt si nõ põt iuret ꝙ stabit iuri.quo ꝓstito si nõ veniat citat⁹ ꝛ p annũ ab fuerit remaneat ſuus.ꝛ ei qui litẽ sibi intulit assignẽtur.ꝛ hoc in tertia.Si vero is ꝗ aliquẽ in ſuũ petit lit.cõtest. coꝝ vno iudice ad aliũ trahere ꝓsumpserit nisi ſuus occasionẽ ꝓstiterit q̃uis dñs fuerit qui stat⁹ moueat q̃stionẽ suo iure pꝛiuabit.ꝛ hoc in quarta.

e Xpeditã. Per.l.superioꝛẽ duo vicia que olim cõsueuerũt esse in vsu sublata sunt.sed videt si assertoꝛ locũ nõ haberet hodie ꝙ cõtingerit ꝗdã absurditas scꝫ ꝙ si ꝗs liberũ hominẽ bona fide vt ſuũ ꝓparasset:ꝛ ille de possessione ſuitutis in libertatẽ ꝓclamasset:ꝛ pẽdente iudicio decede nõ haberet cõtra venditoꝛẽ regressum ꝓ emptoꝛe. qõ oli nõ erat.qꝛ assertoꝛ causam liberalẽ ad finẽ ꝓduxit.ꝛ si ꝓnunciare tur pꝛo libertate habebat emptoꝛ cõtra venditoꝛẽ regressum hodie vero ostenderet venditoꝛ se ſuũ nõ hominẽ liberꝝ vendidisse.qõ si ostendere nõ posset quasi libera ꝓsona vendita habeat emptoꝛ ꝺ venditoꝛẽ regressum noie euictionis.

Quibus ad libertatẽ ꝓcla nõ licet Rub.

o Jspar. Si liberũ hominẽ vt ſuũ vendidisti.et apud emptoꝛẽ esset in libertatẽ de posſ. ꝓclamare voluit.an potuit:distingue:aut ꝓticipat⁹ est ꝓciũ:aut nõ.si nõ ꝓcla.potuit si sic nõ. idẽ est in eo cui ꝓ fideicõ.relicta est libertas dãda ab herede.

d Elatronib⁹. Quidã erãt qui dicebant de genere latronũ ꝓpter quoꝝ pfidiã cõcessit impatoꝛ vel pꝛocuratoꝛ fisci.vt si quis aliquẽ de familia latronũ capet dñs ei⁹ fieret:an sic capt⁹ in ſuitutẽ redactus possit in libertatẽ ꝓclamare.querit dicit ꝙ nõ.nec forte manumitti,az.

s J quis. Si de possessione ſuitutis ꝗs in liber. ꝓclamaret:ꝛ res ei⁹ ꝗ dicit dñs tenuerit:aut cõfiteaꝭ res esse dñi.aut diffiteaꝭ. Pꝛimo casu dño reddant statim.scõo casu penes eũ remaneãt ꝓstita ab eo satisdatione de hijs restituẽdis cum fructibus.ꝛ accessionibus:si apparuerit eas domini esse.ꝛ de his restituendis ꝗ subtraxit his ꝗ ad eũ titulo legati vel donationis puenerũt penes eũ ꝓnũciatũ ingenuuꝫ remanentib⁹.hoc in pꝛima ꝛ scõa.ita scꝫ vt finita liberali causa res de quib⁹ erat ꝓtrouersia ꝗs ꝓclamãs ad libertatẽ negabat ad dñm ptinere.ꝛ apud sequestrũ deponant:ꝛ ei ꝗ melius ius habuerit reddant.ꝛ hoc in tertia.

De ordine cognitionũ. Rub.

c Vm et ipse. Dicebãte ſuũ meuꝫ volebas me accusare de homicidio ꝓ⁹ est finienda causa liberalis.vt si ꝓnũcieris liber.me

s J de heredi. Decessit quis.stichus accusare possis. chus hereditatẽ eius petit ꝛ libertatẽ que cã cui ꝓferaꝭ querit.Rñ.ꝙ liberalis ꝛ ea finita ageꝭ petitione hereditaꝭ ꝛ hoc in pꝛima.Si vero petat hereditatẽ ꝛ in modũ exceptionis obꝺiciaꝭ ꝙ sit seruus ꝺgnoscaꝭ pꝛius sup liberali causa sed sup pꝛincipali ꝓnunciabit.quia si ꝓnuncietur heres ꝙ cõsequens pꝛonunciabtur liber,

s Jcrimẽ. Titus volebat accusare mulierẽ aliquã de homicidio. seius dicebat eã ancillã ⁊ de possessione libertat̃ petebat eã in fuitutẽ: gaius defendebat eã dicens ingenuã esse: ꝓius cognoscer̃ de cã liberali: postea ageꝛ̃ de crimine. qz si ꝓnũciata fuerit libera min⁹ punier̃: si ancilla plus

s Jstatus. Titi⁹ petebat a me fundũ. petij eũ de possessione libertat̃ in fuitutẽ ꝓius ageꝛ̃ liberalis cã vt si ꝓnunciar̃ liber agere possit rei vendi. ꝓ fundo. si nõ. nõ possit. ⁊ hoc in ꝓima. Si vo me accuset in modũ exceptꝫ dicam nõ fuũ ꝓpriũ: sed alienũ. cessat liberalis cã. qz de libertate nõ cõtendit: sed deducat̃ accusatio in iudiciũ. ⁊ si appareat iudici q talis sit cã. q̃ ꝓ fuũ agi possit lis suo marte currat: ⁊ ad fine pducat̃. ⁊ hoc in scõa

c Cum status. Stichus habẽs debitorẽ debitũ suum volebat petere. titi⁹ dicebat fuũ esse. ꝓius ageꝛ̃ cã liberalis ⁊ terminabit̃: ⁊ eo ꝓnũciato seruo nõ petat: sed dñis: et ita offereꝛ̃ debiti petitio: ⁊ tẽpus finiet late in liberali cã.

s Jres. Quidã quẽ dicebas fuũ tuũ: ille ecõtrario: in libertatẽ ꝓclamauit: res tuas rapuit vel amouit: ꝓius terminãda est cã liberalis: vt si ꝓnũciat⁹ fuerit liber: accusare eũ possis: si fuus euanescat accusatio vi bo. rap. ⁊ eũ ver

s Jqñ. Bona stichi quẽ fuũ tuũ berib⁹ subijcias. dicebas rapuisti: vult agere aduersus te vi bonoꝝ raptoꝝ: tu dicis eũ seruum tuũ esse. ⁊ eꝰrio: ille se asserit liberuꝫ quid iuris sit. Rñ. q ageꝛ̃ cã liberalis. ⁊ tũc queret̃ ò bonis cũ distinctiõe hac: aut stich⁹ ꝓclamat de possessione fuitut̃ in libertatẽ: aut ecõtrario: petit⁹ est de possessione seruitut̃ in libertatẽ. ꝑmo casu nõ restituer̃ sibi bona. scõo casu restituẽtur ꝑstita ab eo fideiussione de restituẽdis si ꝓnũcier̃ seruus si fideiusso. dare nõ possit deponer̃ apud sequestrũ. ⁊ hoc in ꝓima ⁊ scõa: Pendẽte vero iudicio itez̃ aler̃ de his bonis in ea quãtitate quã declarabit iudex. ⁊ hoc in tertia. si ꝏo status questione nulla ei mota egerit stich⁹ vi bo. raptoꝝ: ꝺ aliquẽ extraneũ: ⁊ extrane⁹ succubuerit: ⁊ ne satisfiat executioni rei iudi. ei ꝓrouersiã moueris sine satisdatiõe restituet res: cã liberali suo marte currẽte ⁊ hoc in quarta.

De collusione detegenda. Rub.

c Vm seruum. cũ fuo suo dicebat eũ liberum filio cõsentiẽte. interim suggessit ꝓncipi qõ capt⁹ erat ab hostib⁹ ⁊ redempt⁹ ab ea: ⁊ cõstitutione cuiusdã ꝓncipis cauet̃ q capt⁹ ⁊ redempt⁹ nõ amittit ingenuitatẽ an fama ꝓ stichо faciẽte ⁊ filij cõsensu interueniẽte: ⁊ ꝓncipis rescripto fiat liber. queriꝫ ꝺz q nõ.

l Jbertine. Habebã libertũ: ꝓuocauit ingenuitatẽ: dedit mihi. x. vt paterer superari ⁊ eũ ꝓbare potui q libert⁹ meus erat. nõ ꝓbaui: sed succubui. q̃d iuris sit. q̃riꝫ. dicit̃ q nõ amittã ius qõ habebã in ipso ⁊ detegẽti collusionẽ istam ius patronat⁹ acq̃rit̃ qz hoc cauet̃ senatusco. ne paciscẽdo quis possit statũ suũ mutare. ⁊ ad hoc est. s. de inge. manu.

De de statu defunctorum. Rub.

a Titius. Stichus stãs vt liber cõseruã suã manumisit decessit stichus ⁊ lapsuꝫ est mihi quinquẽniũ a tpe mortis sue. decessit manumissa ⁊ hr̃dem instituit cõtra quẽ agit dõs stichi ⁊ domicianeas bona. hr̃s excipiẽdo dicit eum fuũ fuisse. nec potuisse manumittere. heres duplicat q quinq̃ anni elapsi sunt a tpe mortis stichi. vnde de statu ei⁹ nõ est querendũ q̃cq̃ ꝓscriptione opposita indicat hec lex ꝓ herede ⁊ ꝓ statu defuncti scz q non

s Jis ⁊c. Ancilla stans vt libera in retractabitur libertate decessit. ⁊ filiũ heredẽ suũ instituit: lapsum est quinquenniũ a tpe mortis sue decessit fili⁹ here de titio instituto mouet questionẽ dñis de bonis filij. qz dicebat euꝫ fuisse natũ ex ancilla sua: excipit heres ꝓscriptionẽ quiquẽnij opponẽdo qu e currit a tpe mortis matris. q̃d iuris sit. queriꝫ. ꝺz q locũ habet ꝓscriptio: nec de statu filij querẽdũ est: ⁊ ꝓ cõsequẽs de bonis. ⁊ hec vera sunt si mulier sine interpellatione in libertate stetit ⁊ decessit.

q Vamuis. Si fuus tuus degẽs vt liber decessit here de instituto: nec a tpe mortis ei⁹ lapsum est quiquẽniũ: an de bonis ei⁹ ⁊ statu mouere possis questionẽ. queriꝫ. Rñ. q sic. intra eũ quinquenniũ durat ꝓdicta questio: ⁊ qõ debeatur peculiũ cognoscet de status questione.

s Jis. Duo fratres habebãt seruũ cõmunẽ. vn⁹ eũ manumisit. ⁊ hr̃dem instituit ꝙm vetera iura accreuit fratri stetit in libertate ⁊ decessit here de instituto fuis quibusdã libertatib⁹ relictis: lapsum est quiquẽniũ a tpe mortis eius: vult frater mouere questionẽ de bonis ei⁹ ⁊ statu heredi scripto: ⁊ fuis libertate donatis: an possit. q̃riꝫ. Rñ. q nõ põt. ⁊ hoc in ꝓima. Si vero intra quinquẽniũ agere ceperit peculiũ ꝓsequi poterit. ⁊ eũ manumissis ab eo expiri. ⁊ hoc in scõa Vel sic certũ est q elapso quinquẽnio nõ est q̃rendũ de statu defuncti. ⁊ hoc intelligit̃ cũ queriꝫ de fuitute. vel an fuerit manumissus: nõ de emãci. fuerit vel nõ fuerit rite facta id est

q Quod est. Fili⁹ in sacris cora cõpetenti iudice. patris cõstitutus stetit vt homo sui iuris. decessit: heredẽ instituit ⁊ a tpe mortis sue lapsuꝫ est quinquẽniũ. vult pater vendicare bona filij ab hr̃de scripto. heres excipit de lapsu quinquẽnij a tpe mortis: an ꝓtextu quiquẽnij iã lapsi pater excludat̃. queriꝫ dicit̃ q nõ. qõ eñ est cõstitutũ ò hoc quiquẽnio nõ habet locũ in emãcipatione: sed in fuitute. vñ q̃ritur. an fuerit iuste emancipatus vel nõ.

s Jmater. Mulier vt libera stãs habẽs. x. filios heredes instituit ⁊ lapsum est quinquẽniũ a morte ei⁹: an fillus vel fiscus petẽs bona ꝓscriptiõe quinquẽnij possit repelli. queriꝫ. Rñ. q põt. ⁊ hoc in ꝓima. Si vero ali q̃ stetit vt libera: aliq̃ vt ancilla. illud tps quo decessit inspiciẽdũ est q ꝓ duos testes ꝓbabit̃. ⁊ sufficit. ⁊ si tũc stetit vt libera. lapso quinquẽnio de statu eius nõ q̃rat̃. Alioquin fic. ⁊ hoc

s Jpatri. Patri tuo cora nõ cõpetenti iu in scõa. dice puta ꝓuato a fisco de statu ei⁹ mouebat̃ questio: stetit vt liber ⁊ decessit ⁊ lapsum est quinquẽniũ: an filio suo status moueri qõ possit. q̃riꝫ. Rñ. q nõ. sed stat⁹ eius ꝓscriptiõe ꝓtectus est. vñ ad honores vt ingenuus vel vt ingenu

r Petitio. Seruus tuus au oꝝ fili⁹ ꝓcheri põt. fugit ⁊ stetit in libertate dolo malo: ⁊ decessit: lapsum est quinquẽniũ: bona sua a quodã detinent̃: an nõ obstante ꝓscriptione tẽporis ea petere possis. q̃riꝫ. ꝺz q sic.

De longi temporis ꝓscripti. Rub.

m Ala. Si seruus tuus. x. an. vel. xx. absens stetit vt liber: an statũ suũ longi temporis ꝓscriptiõe tueri possit. q̃riꝫ. distinguit̃. mala fide steterit in pos. libertat̃. qz fugit a te. aut bona ꝓmo casu nõ erit tui⁹ ꝓscriptiõe. secũdo sic. ⁊ hoc dicit hec lex et seq. Et qõ dicit in scõa. l. iusto initio dic. i. iusta cã dante initiũ. puta cũ liber homo alicui fuiret de facto eũ manumisit. ⁊ in libertate moraꝝ est scz ꝓscrip. vel dic q in ea opinione q crederet se liberum.

s Ola. Si libez̃ hominẽ vt fuũ. lx. an. detinuisti: an ex tali tẽporis diuturnitate vel ꝓscrip. impediat̃ quominus ꝓclamet in libertatẽ vel fiat vel sit liber. q̃riꝫ. ꝺz q non.

De peculio ei⁹ qui libertatẽ meruit. Rub.

l Onge. Si fuũ tuũ manumisisti: an videris peculiũ suũ ei cõcessisse: ad qõ distinguit̃: aut inter viuos manumisisti: aut in vltima voluntate. ꝓmo casu tacite est cõcessum: si expresse ademptum nõ fuerit. scõo casu nisi fuisset cõcessum ad heredes transit. q̃ sit diuersitatis rõ dic vt in glo.

De senatusco. claudiano. Rub.

c Vm. statũ ꝓmo omnes erãt liberi ⁊ nascebãt secundo ꝓpter ferocitatẽ hostiũ inducta est fuit⁹ qz capti ab hostib⁹ fiebãt fui hostiũ. Interea supuenit senatusco. claudianũ quo cauebat̃ vt si fuus cõsuetudinẽ haberet cũ libera: ⁊ mulieri denũciatũ esset a dño fui ne accederet ⁊ spreta denunciatione nihilomin⁹ accessit efficiebat̃ ancilla

illius cuius erat fuus qō senatusco. tollit impator de medio ꝛ hoc in ꝓma. Idem est in mulierib⁹ libertine conditionis q̄ ꝓpter talē cōsuetudinē cū fuis habitā in fuitutē ne detrudant. ꝛ hoc in scōa. Seruus vero vel ascripticius maxime a nuptijs liberaꝝ mlieꝝ se abstineāt. qō si nō fecerint: dñi libera castigādi eos habeāt facultatē ꝛ a mulieribus abstinendi eos. qō si cōtempserint dñi damnū patiant scz q̄ filij ascripticij nō erūt ei⁹ ascripticij vel fui. qō esset si ascripticia vel ancilla eos suscepisset ꝛ hoc in tertia ꝛ in vltima parte.

¶ De nudo iure quiritum. Rub.

a Vtique. Sicut dudum triplex erat libertinorū status. vt insti. de libertinis. sic in fuis q̄ quidā dñoꝝ plenū habebāt dominiū. quidā semiplenū. quidā medūm. ꝛ hoc erat introductū de iure q̄ritū ro. qō tollit hec lex statuēs q̄ ois dñi plenū habeant dominiū. nō solū fuoꝝ: sed etiā aliaꝝ reꝝ ad se ꝓtinētiū.

¶ De vsucapio. ꝓ emptore. Rub.

m Incipia. Si mācipiū meū nō habēs ius distrahendi titio vendidisti: illud vendicare potero. nec emptori cū furtiuū sit parabitur

s Icōtra. Si tutor seruū quē causa vsucapiendi testatoꝝ ꝓhibuit alienari: sed pupillo hereditatē fuari p̄cepit puta q̄ artifex erat distraxit: an vsucapi possit. queritur

s Imatrem. Si ancillā meā mihi sub Rñ. q̄ nō tractā bona fide emisti: ꝛ apud te pepit. an partū possis petere. queritur. dō q̄ sic. licet ipa ancilla in cām furtiuā inci-

v Enditioni. Si aliquo rem tuā distrahente derit ratū habuisti: ꝛ hoc ꝓbatū fuerit: an venditionē retractari possis. queritur. Rñ. q̄ nō. ꝛ hoc in ꝓma. Si vero te habuisse ratū ꝓbari nō possit: sed emptor bona fide emit: vēditor bona fide distraxit: si emptor eā vsucepit vēdicare nō po-

s Ipartē. Si fundū alienū materis. ꝛ hoc in scōa la fide possessum vt differat ab vltimo casu ꝛ partez distraxisti: ꝛ ptē retinuisti. retentā cū fructib⁹ restitues. distractā si emptor mala fide emit: vel bona: ꝛ nō vsucapta est dñs vēdicabit. ꝛ b in ꝓma. Si ꝙo vi possedisti. nec bone fidei emptori parabit vsucapio. ꝛ hoc in scōa.

c Um ꝓbatū. Si alienā rez mihi obligasti ꝛ mihi subripuisti: ꝛ vendidisti. an emptor possit eā vsucapere. q̄

s Iens. Si fuū meū cōtra volunta rit dicit q̄ nō. tē meā vendidisti: furtū ꝺmisisti. ꝛ b in ꝓma. nec a bonefidei possessore vsucapiet. añq̄ in ptātē meā reuersus fue-

c Ꝛ causa. Petebas a me. c. tran rit. ꝛ hoc in scōa segi: ꝛ dedi tibi rem alienā ꝛ noīe trāsactionis: an eam vsucape possis titulo transactio. q̄rit dō q̄ sic.

c Um. Si a pupillo sine tutoris auctoritate sciēs ez pupillū rem emisti: an eā vsucape possis. queritur. Rñ. q̄ nō. ꝛ hoc in ꝓma. Si vero vēdicaret. rem: nec preciū quo factus locupletior est offerēte obstet sibi doli exceptio. queritur. Rñ. q̄ sic. ꝛ hoc in secunda.

¶ De vsucapione ꝓ donato. Rub.

s Ine. Rem mihi dedisti. siue dñs fuisti siue nō ꝛ eam bona fide suscepi a me nō auocabit

d Onantem. Si ancillā alienā titio donasti. dño ancille nō ꝓiudicasti. ꝛ si sciens cōtra voluntatē domini dedisti Ixisti furtum: nec vsucapi poterit.

i Ritam. Donatio pfecta retractari nō debet si vero credidisti me dedisse rem meā quā non dedi error falsecause nō facit te dñm. Idē est si credas rem nō meā. quia nō vsucapies.

¶ De vsucapione pro dote. Rub.

f Es. Si mulier rem alienā marito in dotē dedit bona fide: an maritus eaz dotē vsucapere possit q̄rit. Rñ. q̄ sic.

¶ De vsucapione ꝓ herede. Rub.

c Um pro herede. Auus titij matem⁹ posidebat aliena mācipia q̄ decessit ꝛ ei successit mater titij. q̄ fuerat in potestate patris mortis sue tpe. queritur. an ipsa vel titi⁹ q̄ matri successit possint vsucapere illa mācipia ꝓ hērde. Rñ. q̄ nō. qz in suo herede. b est in filio vel filia existēte in potestate patris mortis tpe. nō habet locū titulus ꝓ herede.

n Ichil. An sui scz qui fuerūt in ptāte defuncti possint vsucapere. queritur. dō q̄ nō.

o Pinione. Seius aberat oegēs vltra mare. credebā q̄ esset mortuus. ꝛ q̄ instituisset me hērdem. vel forte accepi bona sua qz erā ꝓxim⁹ agnat⁹ inter que erat res aliena: an ea ꝓ herede vel res suas viuent vsucapere possim titulo pro herede. queritur dicit. q̄ non.

v Sucapio. Ad b q̄ ꝓcedat vsucapio necesse est vt interueniat titulus ꝛ bo. fi. si ergo aliqs possidebat rez furtiuā. ꝛ ei successi. sicut nō potuit vsucape. sic nec ego.

¶ Cōmunia de vsucapionibus. Rub.

q Ui ex. pere. queritur. Rñ. q̄ nō. qz nō possidet.

i Am. Si cōparaui mācipiū fisci: an possim id vsucapere. q̄rit. Rñ. q̄ nō. ꝛ si ꝓbo q̄ id nō fuerit mancipiū fisci. nec natū ex ancilla ei⁹ potero vsucapere.

s Imala. Anthiochus mala fide possidebat alienum mācipiū. successi ei ꝛ bona fide possedi. an possim vsuāpere. q̄rit. Rñ. q̄ nō. qz fuit vicios um a ꝓin.

¶ De vsucap. transformanda. Rub.

c Um. Sicut remouit impator nudū ius quiritū ita vult auferre duo⁹ vitia quoꝝ vnū est in tēpore. Aliud in loco. Oli eīm res mobiles in omni loco vsucapiebant anno. res immobiles biennio in ytalia. sed res ꝓuincialis immobilis nō poterat vsucapi. hāc diuersitatē tollit impator dicēs q̄ res mobilis in omni loco triennio vsucapiat. res imobilis decēnio iter p̄sentes. c. xx. inter absentes. ꝛ hoc nō solū in ytalia sed in ꝓuincia. ꝛ in oi vsucap. exigit bona fides a principio. nec supueniēs scia nocebit quomin⁹ vsucapiat sciens rē alienā. ꝛ hoc dicit.

¶ De acquirenda possessione. Rub.

p Er liberam. Si ꝓcurator meus noīe meo aliquā rem emerit: acquirit mihi ignorāti etiā possessiōez ꝛ si tradēs nō fuit dñs anteq̄ sciā qō ab eo gestū est vsucapere nō potero: sed interuenien te scia incipiā vsucapere.

m Inus. Procurator me⁹ noīe meo emit mihi p̄dium ante factā traditioue ꝓpria auctoritate ingressus sum possessionē p̄dij venditore sciēte. vult venditor auocare p̄diū eo ptextu q̄ nō intercessit traditio: an possit q̄rit. Dicit stultus iudex q̄ possessionē non acq̄siui ꝛ p hoc auocari possit. Dicit impator q̄ ille iudex q̄ taliter sensit nō erat instructus. qz sufficit ad acquirendū possessionē: si diu steti in p̄dio illo. ꝛ nō p̄iudicat qz in instrumēto emptionali nō erat cōprehensum qz intercesserat traditio.

d Onatarū. Aliqua res donata erat infanti ꝛ tradita ꝛ corporaliter apprehensa: an ei acq̄sita sit possessio. rñ. q̄ sic. licet animū acq̄rendi nō habuit. qz si diceret q̄ possessio sibi nō acq̄reret. qz nō habet animi affectū plenū sequeretur hoc q̄ nō acquireret etiā p tutorē: cū tunc nō magis ha-

l Icet. Licet in acq̄rēda possessione beat affectum necessarius sit actus corpore⁹ ꝛ anim⁹. retinet tñ possessio solo aio vnde si habebā p̄diū ꝛ nō poterā ad illud accedere ꝛ colere ꝓpter circūstātes inimicos: an ꝓpter hoc amittam possessionē. queritur. rñ. q̄ nō qz solo animo retineo.

c Um nemo. Si colono locaui p̄diū ad colēdum. ꝛ illud vendidit volēs sibi causam possessionis mutare q̄ possideret ꝓ suo: ꝛ nō meo noīe: an mihi p̄iudicauit. queritur rñ. q̄ nō. sed potero id vendicare nec sibi potuit mutare cām possessionis id est nō potuit incipere possidere cū ꝓius non

possideret. ⁊ hoc vez est siue sibi possidere vellet siue alij tra/dere alicui titulo interueniẽte: licet sine affectu.

s Jnulla. Si absente me possessionẽ meã ingressus fu/eris: ⁊ me remeãte suspicor posse repelli ⁊ ita amisi pos/sessionẽ nõ dominiũ: an eã ꝙ interdictũ vtile vñ vi repetẽ pos/sim. q̃rit. rñ. q̃ sic. nisi. x. vel. xx. an. obstet. Vel sic. deiecisti me de possessione ꝑdij mei ꝙ vim. an id vendicare possim querit. Rñ. qõ sic. nisi. xxx. an. mihi obstet exceptio ⁊ tãta ꝓscripcꝫ ex/igit̃. in hoc casu. qz res erat vitio affecta. qz vi possessa.

i Mꝓba. Si ꝑdiũ meũ nullo ꝓcedẽte iusto titulo ti/tius ingressus fuerit me nõ cõsentiẽte vel ꝓcuratore q̃ ptãtẽ habuit vẽdendi vel cõsentiẽdi eũ ingredi in possessio/nẽ: an ꝙ talẽ ingressum videat̃ titi⁹ acq̃fisse possessionẽ querit̃ Rñ. q̃ nõ habet iustã cãm possessionis. ⁊ sic nec ꝓscribẽdi.

p Er ꝓcuratorẽ. Mandaui ꝓcuratori meo vt emeret mihi ꝑdiũ: emit ⁊ sibi traditũ est: an mihi sit acq̃sita pos/sessio. querit̃. Rñ. q̃ sic. licet ꝓprietas ab eo separi nõ possit ⁊ si tradẽs fuit dñs acquirit̃ mihi dominiũ.

n Ec. Vendidi prediũ meũ titio. auctoritate sua ingrs/sus est possessionẽ: an ea sibi acquirat̃. querit̃. Rñ. q̃ nõ. Jdẽ est in creditore cui obligaui ꝑdiũ ⁊ ꝓpria auctorita/te vult illud possidere tanq̃ ex cã emptionis q̃ possidere nõ põt. vel loquit̃ in creditore volẽte ꝓpria auctoritate ingredi possessionẽ bonoꝝ sibi nõ obligatoꝝ debitoris.

n Emo. Jn acq̃renda possessione duo sunt necessaria: corporalis appẽhensio: ⁊ animi affectio ea sic q̃sita põt possessor triẽnio vsucapere vel ꝓscribere. decẽnio inter ꝓsentes vel vicẽnio inter absentes: nisi aduersarius interpellat possesso/rem mouẽdo ei litẽ. ⁊ eã cõtestãdo. qz licet eã corporaliter te/neat nõ videt̃ possidere cũ iam dubitat ⁊ vacillat de iure suo

v Jtia. Si pater tuus aliq̃ rem subripiat. vel de ꝑdio aliquẽ expulit ⁊ ei successisti vicũ patris tibi nocet. qz nec vsucapere nec ꝓscribere poteris.

e Xlibris. Coloni mei vel fui mei possidebant ꝑdium meũ ⁊ noie meo: si ꝑdiũ relinquerint negligẽtia. vel do/lo ꝑdiderint vt ingredẽt̃ possessionẽ: an mihi ꝓiudicet̃ quo magis possessionẽ amittã. q̃rit̃. Rñ. q̃ nõ. ⁊ b̃ in prima. Si vero ꝓcuratori dederim vt acq̃rat mihi possessionẽ rei dona/te ipe vo acq̃rere noluerit ⁊ sic alius intrauit possessionẽ illi⁹ rei. querit̃. an amittã possessionẽ. Rñ. q̃ sic. mihi em̃ debeo imputare q̃ talẽ elegi ꝓcuratorẽ. ⁊ qõ dicit regula iuris q̃ p fuũ nõ possit fieri domini cõditio deterior locũ hz in iam q̃si/tis nõ q̃rendis: vel adipiscẽdis. in ꝑdicto vero casu scõo sal/ua erit mihi actio mãdati cõtra ꝓcuratorẽ.

De ꝓscriptiõe lõgi temporis. Rub.

c Um post. Possidebas ꝑdiũ quoddã: titi⁹ dicebat illud a se ptinere. ⁊ tecum est litẽ cõtesta. sed nõ curauit ꝓsequi litẽ: tu ꝑdiũ ven/didisti seio: an possit ꝓscribere spatio lõgi tẽporis. querit̃. dr q̃ sic. Si ꝝ vtat̃ accessione tua vẽdentis ꝓscribere nõ põt cũ aduersus te litem est contesta.

l Ongi. Ad hoc vt aliq̃s ꝓscribere possit aliquã rem x. vel. xx. an. oportet q̃ bona fide inceperit possidere et cõtinue ꝙ totũ tẽpus. ⁊ q̃ nõ sit interrupta ꝓscriptio ꝙ litẽ cõ/testa. vel sic. si possedi rem tuã bona fide ⁊ cõtinue ꝙ spacium longi temporis: ero securus.

s Jvinee. Si mater tua dedit victrico tuo vineas tuas in dotẽ. poteris eas repetere ꝙ ꝑsidẽ ꝓuincie si lõgi tẽ/poris ꝓscriptio nõ excessit.

d Jutina. Si velit q̃s ꝓscribere rem aliquã necesse ha/bet ptẽdere titulũ sue possessionis. nec sufficit dicere q̃ succes/sit illi q̃ eã possedit. Vel sic. Pater tu⁹ decessit te hr̃de insti/tuto. inter res hereditarias inueneris res alienas an eas pos/sis longo tpe ꝓscribere. querit̃. rñ. q̃ nõ.

n Ec petentem. Titi⁹ possidebat ꝑdiũ meũ: sei⁹ moue/bat illi litẽ de ꝑdio illo ⁊ fui aduocat⁹ titij in lite illa: an titius possit ꝓscribere spacio longi tẽporis dr q̃ nõ. nec mihi ꝓiu/dicaui quomin⁹ ꝑdiũ vẽdicare possim q̃ ei ꝓstiti patrocinũ.

s Jfraude. Titi⁹ induxit me dolo vt vendere ei rẽ meã quã alias nõ erã venditurus: an eã ꝓscribere possit. q̃/

l Ongi. Si emi aliquã rem et lõgo nit̃. dicit̃ q̃ nõ tpe possedi: si amisi instrm quoꝝtinebat̃ qõ emi: an no ceat mihi querit̃. dicit̃ q̃ nõ. Et si aliq̃s mihi illud surripuit. nõ ideo minus potui me tueri ꝙ ꝓscriptio.

s Jis. Mater tua adoptauit quẽdã in filiũ: qõ nõ po/tuit nisi beneficio ꝓncipis in solatiũ liberoꝝ amissoꝝ in acie ꝓncipis: ⁊ tũc nõ coram iudice sed sacerdote. ⁊ ita non tenuit adoptio. decessit mater: filius adoptiuus possidet mã/cipia ex successione matris: an possit ea vsucapere: querit̃. dr q̃ nõ nec tibi vendicãti obstabit longi tpis ꝓscriptio.

e Ptor. Seius emit quãdam rem quã titi⁹ dicebat ad se ptinere. titus cõuenit seiũ rei vẽdi. sei⁹ opponit ꝓscriptionẽ lõgi tpis. an hãc exceptionẽ opponere debeat: q̃ rit̃. rñ. q̃ sic. ⁊ antelitẽ cõtesta. ⁊ eã ꝓbabit post litẽ cõtesta. cũ de intentione sua docuit seius.

n Ec bona fide Titius possedit rez alienã pnũ annũ. dñs fecit litẽ cõtesta. ⁊ in ꝓsecutiõe lit̃ lapsi sunt duo ãni: an isti duo anni sibi ꝓficiat ad vsucap. ꝓficiẽdã. querit̃. dr q̃ nõ

s Eper. Titi⁹ possedit rem alienã x. an. inter ꝓsentes: xx. inter absentes: põt eã ꝓscribere. nec est distinguẽdũ an ex lucratiua causa: puta ex donatione vel titulo legati: an ex nõ lucratiua. puta ex venditione põt vti accessione tẽpo/

m Ble. Lex. C. dicit q̃ si de ris ꝓioris possessoris. di rem alicui vel vendidi q̃ ille q̃ accepit ꝓscribit. auc̃. distinguit qz si possideo rem alienã: ⁊ eã do alij: an ver⁹ dñs sciat: an ignorat. si scit currit ꝓscriptõ aduersus cũ. si ignorat rem suã alienari nõ põt ꝓscribi.

l Ongi. Olim erat dubiũ qualiter deberet intelligi qõ dicit̃ q̃ ꝓscriptio currit inter ꝓsentes decẽnio: inter absentes vicennio. erat eñ questio: an esset necesse q̃ actor ⁊ reus essent in eadẽ ꝓuincia: an nõ. ⁊ res esset in eodẽ loco vbi petit̃. dicit ergo q̃ presentes debẽt intelligi q̃ habẽt domici/liũ in eadẽ ꝓuincia de re q̃ ꝓscribit̃: nõ distinguit sit in ꝓsen/tia vel nõ. si vero nõ habuit domiciliũ in eadẽ ꝓuincia. tunc intellige absentes. ⁊ dixi q̃ nõ est curandũ vbi res sit que ꝓ/scribit̃. qz ille cui⁹ res est habet actio. ꝙ ea ꝓsequẽda que in/corporalis est. nec loco cõtinet̃. ⁊ in eadẽ sunt obseruãda nisi res incorporalis petat̃ puta fructus realis vel ꝑdialis: vel vr/bana vel ꝓsonalis vt vsufruc.

q Vod si q̃s. Sic cõtinuat̃ ꝓsens autẽ. ad. l. C. Si rez alienã vel alij obligatã possideo bona fide ⁊ iusto titu/lo ꝓscribo decẽnio inter ꝓsentes: vicẽnio inter absentes. Sz quid si ego emptor ⁊ domin⁹ fuim⁹ octo annis ꝓsentes: duo/bus annis absentes. Rñ. hoc casu illi duo anni debẽt dupli/cari. vt si octo annis fuim⁹ ꝓsentes: ⁊ duob⁹ annis absentes elapsis duob⁹ annis primis adhuc req̃runt̃ duo anni q̃b⁹ fuim⁹ absentes: ⁊ ita requirunt̃. xij. anni: nõ autem. xx.

In quib⁹ causis cessat lõgi tpis. ꝓscrip. Rub.

s Jis. Locasti colono ꝑdiũ tuum: nouerca tua in/strumẽta ꝙ que poteras ꝓbare dominiũ ꝑ dij ad te ptinere subtraxit: colono tradidit: vult se tueri ꝓscriptio. x. an. an possit. q̃rit̃ dicit̃ q̃ nõ.

i Mseruorum. An seruus alien⁹ si. x. an. bona fide pos/sideat̃ ꝓscribi possit. querit̃ dr q̃ nõ. qz in suo cũ sit res mo/bilis nõ habet locũ ꝓscriptio: sed vsucapio.

v Mus. Habebã tecũ rem cõmunem: eã. x. an. sol⁹ pos/sedisti: an ꝓscriptio longi tẽpo. te tueri possis quomin⁹ ꝓuocem ad cõmuni diuidũdo iudiciũ: querit̃. Rñ. q̃ nõ. nõ em̃ huic actioni ꝓscribit̃ eo tempore.

h Ereditatẽ. Si rem meã. x. an. bona fide possedisti: cer/tũ est quomin⁹ agã rei vendi. ad rem: obstabit mihi lõ/gi tpis ꝓscrip. ⁊ si hereditatẽ ad me ptinẽtem ꝙ herede vel ꝙ possessore: q̃s x. an. possedit: an tutus sit lõgi tpis ꝓscriptio quomin⁹ agã petitio hr̃ditat̃ aduersus est: querit̃. rñ. q̃ nõ.

s Jpuerũ. Si fuũ meũ ab hostib⁹ captũ quẽ credebas liberũ redemisti; ⁊ tuis sumptibus curasti: ⁊ longi tpis

pos.habuisti:an mihi vendicāti obstabit lōgi tēporis p̄scriptio.queriť.rñ.q nō.ꝫ refuso tibi qō in eū erogasti:eū recuperare potero:cū eum p derelicto nō habui.

¶Quib' nō obijciť longi tp̄is p̄scrip. Rub.

Si in expeditione degentis possessi

t **Empus.** oēz p̄scripsisti:an ei reuerso nō obstā te p̄scriptōe deť petitio.queriť.rñ.q sic.

c Vm per ab. Si p̄diū alicui' medici existentis in comitatu principis dū erat absens p̄scripsisti:an non obstante lon.temp.p̄scrip.illud recuperare possit.q̄riť.rñ.q sic. nec est necesse vt ex speciali beneficio principis petať:ne sibi opponať longi temp.p̄scrip.cū iusta absentia eū excuset.

n On est. Ad rem minoris longi temp.p̄scribere possit q̄s queriť.rñ.q nō.qz in minore etate nō admittiť:sed

s Ꝑ possessio. Si rem meā lon.temp.iu/ in maiore. sto titulo bona fide possedisti tut' eris ꝑpetuo.quia rei pu.causa absenti vel alio casu fortuito nō obstet.

n Eq̄. Mutuaui tibi.x.steti p.x.an nec petij:an p̄scrip. longi tp̄is tueri te possis.queriť.rñ.q non.qz psonali actioni longi temporis p̄scrip.nō obstat.

a Bostibus. Si capti ab hostib' rem vsucapere incepisti:z eo reuerso vsucap.cōpleuisti dabiť vtilis.

p Rescriptū. Si rem meā bona fide inter p̄sentes.x.an. possedisti.vel xx.inter absentes tut' eris:sed si aliquib' illoꝝ.x.an.aberā cā reipu.illi subducenť nec cōputabunť.

s Ancim'. Si res militis dū est in expeditione vsucapiať vel p̄scribať.illa tp̄a quib' erat in expeditiōe subducenť de medio.qō bñficiū existenti in domo nō in expeditione sibi denegabiť:sed cū est in expeditione sibi dabiť beneficiū:qō alias si alijs locis stet nō cōcedeť.

¶Si aduersus venditionem. Rub.

Mutuasti mihi.x.obligaui tibi pig

d **Iturnū.** noxa:ea distraxi.vel quis extrane' ea possedit.x.an.an agente te ꝑpote.ꝑ pignore cōtra possessorē possit titulo p̄scrip.lon.temp.te repellere.queritur. rñ.q sic.Si vero ego an heres meus ea possideret nō obstaret tibi lon.tp̄is p̄scrip.nihilomin' primo casu aduersus me ꝑ debito durabit psonalis actio.

s Ꝑ debitori. Obligata tibi pignora dedi titio:z longo tēpore possedit:an possis agē aduersus titiū ꝑpotecaria ꝑ pignorib'.queriť.rñ.q nō.nec poteris cōuenire titiū ꝑ debito sed me tm̄.

De quadriennij p̄scriptione. Rub.

Decessit titi' sine herede.vñ bona sua

n **Otum.** erāt vacantia z fisco denūciata.ea possedi p quadrienniū:an fiscus a me ea auocari possit.queriť.rñ.q nō.obstāte p̄scriptiōe q̄drennij.z hoc in prima. Idem est si princeps aliquā rem de vacātibus mihi dederit z p̄dicto tp̄e possedi.qz nō auocabitur a fisco nec alio.z

o Nes. Olim si fiscus rem aliquā b' in scōa. vendidit emptor patiebať multotiēs cōtrouersiā. vñ impator leo dederat ꝓuilegiū q̄busdā nobilib' vt securi essēt impator iusti.extendit priuilegiū p̄ istā.l.ad omnes ēptores vt quicūq; a fisco rem emeret statim sit securus. Idez est si impator aliq̄s res donauerit:ita tm̄ q dñs rei aduersus fiscū intra quadriennium habeat regressum:postea nō.z hoc in prima Si vero emā rem aliquā a ꝓcuratore fisci:z ipse in instro cōfessus est sibi solutū nō poterit postea opponere exceptionez nō solute pecunie.z hoc in scōa.

b Ene. Si aliq̄s emebat a fisco statim securus erat vt in.l.supiori nō ita erat qñ aliq̄s emebat ab impatore aliqō p̄diū de ꝓprio patrimonio suo.sed idem decetero debet obseruari de eo qui emit a principe.qz statim securus erit.z si ꝓcurator impatoris vel auguste venderet nō habet necesse ꝓmittere ō euic.sed sufficit si facit instrumētū z impator ponat ibi signū suū. Item si ante.l.istam imperator dederit aliquā rem alicui loco religioso de cetero erit securus.

¶De rei dominice vel tēpoꝝ. Rub.

Si fui vel coloni reipu.recesse

s **Epenumero.** rūt de p̄dijs:z facti sunt milites:z lon.tp̄is spacio in militia steterint.q̄d iuris sit. q̄riť. Rñ.q debēt spoliari cingulo militie z reuerti cū filijs z nepotibus ad predia fisci

v Niuersas. Coloni principis vendiderūt p̄dia sua:an possint p̄scribi:queriť. Rñ.q nō.sed impatori dabiť facultas ea vendicandi nec cogiť refundere preciū emptoribus.

s Ꝑqua. Si aliq̄s occupauit p̄dia impatoris oz ea restituere nec ꝓdest si impetret priuilegiū ꝑ fraudē vt liceat ei possidere.

¶De p̄scrip.xxx.vel.xl.an. Rubrica.

Possidebas p̄diū tributa/

c **Vm assueueras.** riū pro quo singulis an. soluebas tributū fisco.cum esses absens ꝑ aliquot annos vicinus tuus nūciauit ꝓcuratori fisci q in solutione tributoriū longo tpe cessaueris z ipe p̄diū illud distraxit vili p̄cio:an reuersus possis restitui ad p̄ciū.q̄riť. Rñ.q si emptor.xxx.an.possedit amodo nō audieris petēs p̄diū. Si vero tēpus nō effluxerit poteris vendicare.nec emptori preciū qō dedit refundes:si ꝓbaueris q dolo z fraude accessit ad

m Ale. Locasti prediū tuū ꝑ certa p̄dij emptionē. mercede.tenuit possessor illius.xxx.vel.xl.an.z ita se dominū dicit quasi p̄scripserit:an possit prescribere.queriť dicitur q nō.qz male esset dño predij q cōpelleť prediū suū amittere:z aliquādo expellere bonos z vtiles colonos z nō ydoneos sibi subrogare.vel q cōpellēt dñs quolibet anno vocare testes:z coram eis ꝓtestari se dñm esse.nec obstat lex constātini q̄ dicit q si aliq̄s possedit predium.xxx.an.q sit securꝰ nec requiriť initiū possessionis ab eo:qz illa intelligenda est in eo q̄ sibi z nō alij possidet:sed colon' iste non sibi sed dño possedit.vnde prescribere nō potuit.

s Icut in rem. Omnis actio siue specialis in rē vt rei vendi.etiā malefidei possess.p̄scribēte siue de vniuersitate:sicut hēditatis.peti.siue psonalis vt certi ꝓdictio spacio.xxx. antolliť.z ypote.similiter que cōpetit creditori ꝑ pignore sibi obligato q̄ extrane' possidet.si vero debitor possidet non tolliť nisi.xl.an.vt.j.eo.cū notissimi.z hoc in prima. Si vero titius p̄scribebat rem meā:an p libelli oblationē porrectā p fidei interrumpať p̄scriptio.queriť. Rñ.q nō.sed p executorem.z hoc in scōa. Et hec lex est generaliter intelligēda in q̄libet psona tā maioris q̄ militis q̄ minoris. excepto pupillo cui non currit p̄scriptio in pupillari etate. Incipit tm̄ currere postq̄ incipit esse pubes q̄ incipit currere ꝓtra defunctū.z b' in tertia. Et intelligēda est hec lex de illis actionibus q̄ anti quo tpe habebant longā vitā.z nō de his que certo tēpore limitabanť sicut redibitoria que durat p annū.z b' in quarta. Elapsis vero.xxx.an.an possit recuperari actio.si ille cui ꝓpetebat dicat se hāc legē ignorasse.queriť.dicit q nō.qz talis errat in iure:z ideo nō est audiendus.z hoc in quinta. In superiori.l.dictuꝫ est qualiter omnis actio tolliť.xxx.annis sed nō fecit mentionē de qualibet actione in spē.dicit hic q ita fuať in omni actione:quod dictū est ibi tanq̄ si exp̄ssisset omnē actionē.qz nullū ius nec publicū nec priuatū durat vltra xxx.vel.xl.an.z qui p̄dicto tempore possedit:securus est:dummodo sine cōtrouersia possideret.qz si aliq̄s possedit rē meā z cōueni eū interrupta est p̄scriptio p litē cōtesta. Item si aliq̄s stetit p tantū tempus in libertate securus est.

p Rescriptionē. Si curie astrict'.xl.annis extra curiā steterit:an se tueri possit p̄scriptio.q̄riť dicit q nō.sed debet curie reddi.supiores enim leges de astrictis curie nō loquūť.

c Mperit. Si possideo p̄dia tributoria z omni ānodebebā soluere.x.nomine tributi.z p.xxx. vel.xl.an. nō solui:an sim securus.queriť. Rñ.q nō;q̄tum ad tributa:sed p̄dia tanto tempore p̄scribere possum.

c Um notissimi. Ypotheca tolliť.xxx.an.spacio si extraneus:nō debitor vel eius heres possidet pignus.qz tunc

tollet.xl.an.& currit hec ꝑscriptio.si nō sit interrupta:pupillo nō currit.actio psonalis,vt certi cōditio ex mutuo tollit.xxx. an.& hoc in prima.Si vero debitor ꝑmo pign⁹ obligauerit: vni postea alij:& secundus possidet:an possit repellere ꝑmū spacio xxx.an.distinguit:aut vixit cōis debitor:aut nō.si sic nō pōt repelli.xxx.an.spacio.sed.xl.an.si nō:pōt repelli p spa cium.xxx.an.post mortē debitoris.Si ꝙo vult cōiungere tpa quib⁹ possedit secundus creditor:tūc exigunt.xl.an.curricula & hoc qō dictū est.qñ scōs creditor possidet habet etiā locuꝫ qñ prim⁹ creditor possedit.qr primus creditor possidēs pote rit repellere scōm spacio.xl.an.nisi debitū ei soluat.& hoc in scōa.in tertia dicit q ꝑscriptio.xxx.an.incipit currere ab eo tē pore quo peti pōt debitū.qr si sub cōditiōe debeat pecunia: nō currit ꝑscriptio nisi existēte cōditiōe.vñ cōtra mulierē inci pit currere a tpe soluti matrimonij.qa ab eo tpe poterit age re ꝓ dote.vñ si stat.xxx.an.q nō agat repellit ab ypotheca. quā habet aduersus res maritit acite sibi obligatas.In q̄r ta dicit illud qō dictū est scz q debitor pōt ꝑscribere pignus intellige qñ post nō pueniat ad creditorē.vñ si pueniat interrū pit ꝑscriptio:multomagis si p executorē.vel litē cōtest.inter rūpat.In quinta dicit q interrumpit ꝑscriptio qñ debitor incepit ꝑscribere pign⁹ & postea scōo puta lapsis.xx.an.fecit cautionē creditori recognoscēs debitū suū.& hoc in vi.parte ¶Si vero aliqs ex causa legati annui vel mēstrui vel simili teneat mihi in.x.qñ incipiat ꝑscriptio.queri.Rñ.ab eo tpe quo cessat in solutiōe rei debite quā aliquib⁹ annis vel men sib⁹ soluit & peti poterat.& hoc in vij.Item si aliqs accepit rē in emphiteosim nō pōt eā vllo tpe ꝑscribere.qr nō sibi: sed

s Jquis. Si aliqs iusto titulo & bona alij possidet, na fide possedit rem aliquam p.x.an.inter ꝑsentes.xx. inter absentes securus est si cadat a possessione illi⁹ rei quam ꝑscripserat.& habet actio.cōtra dñm & quēlibet:& cōtra credi tores quib⁹ fuerat res primo obligata. Sed pone q sine ti tulo possedi aliquā rem.xxx.an.& a possessione cecidi.q̄d iuris sit.queri.distinguit.aut ab initio bona fide possedi:aut ma la.si bona habeo act.ō quēlibet possidentē ꝓterq̄ ꝓtra dñm si mala tūc act.nō habeo aduersus possidentē:sed verus do min⁹ possit agere cōtra possessorē:nisi scōs possessor spacio. xxx.an.possederit.qō aūt dictū est q qñ possideo mala fide nō dat mihi actio aduersus possidentē tūc habet locū.qñ se cūdus possessor nō abstulit mihi rem nec surripuit: alioquin possum rem ab eo aduocare.Si vero rem aliquo mō ꝑscripsi & vocat⁹ ad iudiciū rōne illi⁹ rei ꝑscripte nō veni aduersari⁹ me⁹ fuit missus in possessionē eius rei quā ꝑscripserā possum intra annū recuperare possessionē si satisfedi iudicio si sti:in illis aūt cōtractib⁹ in q̄bus vsure debent ex illo tpe currat ꝑ scriptio ex quo cessatū fuerit in solutione vsurarū.

s Epe. Olim si q̄s ꝓtestaret litē aduersus aduersariū suū & impedit⁹ aliquo casu litē ꝓsequi nō poterat:lapso xxx.an.spacio cadebat ab actiōe sua.hodie aūt p litē cōtesta, ppetuat actio vsq̄ ad.xl.an.

¶De annali exceptione. Rub.

s Uper annali. Olim si aliqs possidebat rem aliquā in italia p annū vel con traxit habebat exceptio.& hic annus extendebatur aliqñ vsq̄ ad.v.aliqñ vsq̄ ad decēniū.qr in eo anno nō ꝓpu tabant nisi dies in quib⁹ aliqs poterat agere:& hoc corrigit imperator dicens q hic annalis exceptio cesset,& habet locum xx.vel.xxx.nisi in ypotheca.que extendit vsq̄ ad.xl.an.Omnes alie actiones psonales mixte vt actio fami.hercis.&c.tol lantur vsq̄ ad.xxx.an.& ita demū currat ꝑscriptio si non pre rumpat p litē cōtesta.& hoc in scōa.Sed an filijs in aduenti cijs currat ꝑscriptio hic queri.dr q nō.cū patri nō acquirā tur.qr cū est in ptāte.& si agere vellet nō posset.& hoc in tertia

v Ppfectius. Si aduersari⁹ absens fuerit vel furiosus vel infans.vel mentū habeat impūnita vt eū cōuenire nō possum auctoritate mea.rem de qua lis est:nō possum au ferre:sed debeo porrigere libellū ꝑditi:& interrumpere ꝑscri ptio,si ꝑses nō est:porrigā epo,si epus ꝑsens nō est,mittā,li bellū ad edes aduersarij & ptestabor coram testib⁹ me velle eū cōuenire si possem.& sic sua interrūpet ꝑscriptio.

s Jex multis. Tenebat mihiq̄s ad.x.ex cā locationis & ad alia.x.ex cā venditionis.& ad alia.x.ex cā mutui. si.x.petiero non exꝑssa causa:an interrumpat ꝑscriptio in o bus.x.queri. Rñ.q fic.in fi.l.& hoc in prima.Item si tenea ris mihi ad.x.ex cā mutui & pignora obligasti.& peto.x.certi cōdict.ex mutuo:an ypotheca.rumpat.queri.dr q sic.& l̄ in scōa.Si ꝙo tenearis mihi ex pluribus causis:& in libello meo certā quantitatē nō exꝑssi nec causam.sed dixi sic cōue nio te.qr mihi es obligat⁹.queri an sint ppetuate oēs acti ones quibus mihi tenebaris,dr q sic & hoc in tertia.

¶De allunionibus. Rub.

q Uamuis. Eursum fluminis p opus manufa ctū alio auertere nō possum.& l̄ in p ma.Si vero flumen resoluto alueo nouū fecerit,ag ger quē circuit ad priorem dñm ptinebit & hoc in scōa. In tertia dicit q si auferat de fundo vni⁹ aliqd.& postea alij ap plicet illius erit cui⁹ est fundus cui coaluit.

b Jquos. In egypto aliqñ riuus inūdat:ex cui⁹ inun datione aliqd accrescit possidēti p dia tributoria:& alij detrahit:an census vni⁹ augeri alius diminui debeat. queri e Aque siue. Si in egypto p nilū tur.dicit q sic. siue in alijs ꝓuincijs p flumē aliqd alicui accreuerit il lud nec a fisco vendat:nec petat:nec illi cui accreuit separa tim ꝓpter hoc census nouus imponat.vet⁹ tū augebit cum aliqd accreuit.& hoc in prima qui vero,p palude vel pascuis modicū pstant censum:si p eoꝝ diligentiā ad culturā redigā tur & ad frugū fertilitatē translata sunt. Illa vero nō petant a fisco:nec vēdent nec census augeat.& hoc in scōa. In ter cia parte imponit penā temeratori huj⁹.l.scz vt puniat in.l.li bris auri:& officialis ꝑfecti ptorio eadē pena punit si alicui suggesserit.q possit venire ꝓtra statuta huj⁹.l.vel si pses ali cui⁹ instruxerit petētis vt pfit ascript⁹ huj⁹.l.observatione,

¶De sententijs prefecto. Rub.

l Jtigantibus. Si ꝑfect⁹ ptorio inter aliquos iudicauerit.& altera pars se le sam affirmet an a snīa possit appellare q̄rit. Rñ. q nō.sed principi poterit supplicare:nec refert fuerit snīa la ta in causa publica:an in priuata.& hoc in prima intra autē que tpa supplicare liceat,queri. Rñ.q intra biennū nume randū ab eo tpe quo princeps successit ꝑfecto ptorio iudici p inuocationē supplicāt & sic post q̄ ꝑfecto iudici incepit pos se succedi.hoc est a tpe late sentētie a pfecto.vel dic post suc cessionē id est post snīam latā a pfecto qui alij iudici successit & hoc in secunda.

¶Quomodo & quādo iudex. Rub.

n On semper. Habebā cōtrouersiā cū titio: Incepit abesse instetit vt iudex ferret snīam:an sit cōpellendus queri. Rñ. q nō licet rescripto cuiusdā principis ꝓtineat q cōtra absentes

c Essāte. Judices quidā sunt snīa ferri debeat, maiores:q̄dā minores puta ordinarij,possunt aliquē vocare in ius p edictū ꝓpositū in albo ptoris.minores vt de legati vel pedanei nō possunt:sed p se vel p nūciū. Si ergo in cā quā habes cū titio:iudex minor titiū vocauerit:nec ve nire voluit:an ferre snīam possit:cū nō sit ꝓpositū edictū per emptorū.q̄rit. Rñ.q sic.alijs modis pōt poni casus sz dic

a Beo. Inter actorē & reū lite cōtesta. vt in glo, reus incipit ab esse:iudex eū cōdemnauit post.vi.men ses reuersus est.si intra.x.dies a tpe quo sciuit se cōdemnatū non appellauerit:habebit necesse parere iudicat,q̄ si appel latū fuerit:sen tētia lata nō tenet.

s Jvt. Inter actorē & reum lite cōtesta,re⁹ incepit ab esse:actor instabit vt iudex ferret snīam:tulit aduersus reū:& die feriato:an teneat snīa.dic q nō.sed retractabit;et ea notioni alteri⁹ iudicis terminanda cōmittet.

s Jvt. Jn cā quā habebā cū titio iudex nobis assig/
nauit diē & locū in quo cōparere debebam⁹: suggessi
q̄ alīū locū assignauit: assignauit. vel supplicauit ex pārte titij
vt alīū locū titio ignorāte deputaret. Titi⁹ nō venit. sz in lo/
co prius assignato vel in alio nō curo expectauit: iudex sen/
tentiauit: an sit standū huic sententie. querīt dicīt q̄ non.

s Jpses. Jn causa quā habebat titi⁹ cū minore. xxv.
an. curatorē habēte: cui curatori datus erat actor q̄ ad
iutor appellauit: succubuit minor & actor appellauit: appella/
tionē nō est ꝓsecut⁹. qr decessit: tam ipe q̄ curator. iudex ab
eo tpe quo minor curatorē nō habebat vel actorē sniam pri/
mā cōfirmauit: an huic snie necesse habeat minor parere. que
rīt dicīt q̄ nō. sed idē iudex notionē suā exhibebit.

c Atque. An snia lata altero litigantiū absente & non
per cōtumaciā tenet querīt. dr. q̄ nō. nec sua absentia p
ꝓsentia est habēda. puta q̄ esset cōtumax: quo casu pinde es/
set: ac si ꝓsens esset & teneret sententia.

c Insentaneū. Lite cōtesta. inter actorē & reum: re⁹
incipit abesse qualiter iudex ꝓcedere debeat. queritur
Rñ. q̄ citabit eū trib⁹ edict⁹: vel vno ꝓ omnib⁹ peremptorio:
in quo cōtinebīt q̄ ꝓcedet in cā & snīam feret: nisi reus se p̄
sentauerit. quo nō veniēte audīt allegationib⁹ pītis mittīt
actor in possessionē rei petite: si fuerit actio realis: & re⁹ d pos/
sessore fiet petitor. Si vero fuerit personalis actio: puta con
dictio certi ex mutuo mittīt actor ī possessionē bonorū rei ꝑm
mensuram debiti declarati. Autentica.

q Cli semel. Lex. C. loquīt q̄n reus absentat se post li/
tē cōtesta. aut. dicit q̄d iuris sit q̄n actor ante litē ꝙtest.
se absentat. dic ergo titius volebat me ꝙuenire coꝛā iudice:
porrexit mihi libellū vel supplicauit principi: iudex fecit me
citari: actor incipit abesse. q̄d iuris sit. q̄rīt. dicīt q̄ iudex cita
bit eū trib⁹ edict⁹ ꝑ interualla. xxx. dier. & ideo citabit eū ter.
qr actor forte nō exaudiuit vocē ꝑconis. et pōt citare tā dele/
gat⁹ q̄ ordinari⁹. si ergo actor nō veniat intra tres mēses: da
bīt ei spaciū vni⁹ anni. & si nō venerit iudex ꝓnūciabit. Cli
pone casum vt sequīt. dictū erat in. l. C. de cōtumacia rei ista
aut. tractat de cōtumacia actoris & loquīt tā post li. ꝙtesta. q̄
ante. Et hoc dicit actor in actione ꝓposita habet necesse per
sistere vsq; ad fīnē lit̄. & si incipit abesse reo postulāte debet
citari trib⁹ edictis. vor eñ ꝑconia paucis innotescit: que ci/
tatio ꝑ edicta ꝓmittīt etiā delegatis ꝓncipis: quo actore nō
cōparente dar̄ ei annus a iure post dicta tria spacia. & si ī cō
tumacia ꝑseuerat pōt reus ꝓbare de iure suo & pēsita veri/
tate feret diffinitiua etiā lit. nō cōtest. sed si infra annū cōpa/
ret nō audīt nisi reficiat expensas quib⁹ refectis si se iterꝫ in/
cipit absentare fiūt alie tres citationes: & ali⁹ annus dar̄ a
lege: infra que spacia nō veniēs actor cadit a causa eo ipso li
cet nō sit de meritis cause liq̄datū & specialissimū est hic q̄ li
te nō cōtesta. fertur diffinitiua. Bal.

t Res. Lite cōtesta. inter actorē & reum: reus cepit ab
esse: ter citatus est: nō venit: habendus est ꝓ cōtumaci
& pinde est ac si esset missum peremptorium.

c Cum. Lite cōtesta. reus cepit abesse rei pub. cā. & ita
ex necessitate cōtra eū ꝓnunciatū est: an teneat snīa que

c Cum pīentib⁹. Lite cōtesta. reus nīl dicīt q̄ nō.
incepit abesse iudex tulit snīam: si intra. x. dies postq̄
sciuit cōtra se ꝓnunciatū nō appellauit iudicatis tenet̄.

De senten. ex periculo rec. Rub.

Si iudex sententiā scripserit: nec reci/
a Rbitri. tauerit: sed ad recitandū litigatorib⁹
dederit clausam vel aptā & fugerit: an teneat sentē/
tia huiꝰ querīt. dr. q̄ nō. sed citra appellationis bñficiū ex in
ꝑ Ric lege. Judex. in cā ꝺ qua tegro iudicabit pses
cognouit nō ꝑcipitant̄ sed cū deliberatione debet ꝓ
nūciare & snīaz in scriptis redigere & ꝑ se partib⁹ recitare. ex/
cepto pfecto ptorio. & alijs illustrib⁹ qui ꝑ officialē suū recita
re possunt: an aūt sentētiā quā tulit possit iudex corrigere vel
mutare, dicitur q̄ non.

s Tatutis. Jn scriptis debet iudex ferre sentētia & l.
in prima. alioquin nec valeat nec necesse erit appella/
re. & hoc in scda. Sequīt aut. que plana est.

De senten. & interlocu. om. iu. Rub.

n Non videt. Mulier in causa quā titi⁹ habe
bat aduersus eā ordinauit ꝓcu
ratorē: iudex tulit snīam: nō in ꝑsona ꝓcuratoris: sz
mulieris cū ipa nō fuit i iudicio: an teneat snīa q̄rīt. dr. q̄ nō.

d Estatutis. Jn scriptis debet iudex ferre sentētiā.
Jarbiter. Judex delegatus qui liber credebat̄ de cā
s quadā cognouit: & pnūciauit. postea apparuit q̄ erat
seruus: an retractāda sit snīa. q̄rīt. dr. q̄ nō.

p Reses. Sentētia que absolutionē vel cōdemnatio
nem non cōtinet non valet.

p Rolatā. Jn cā de qua cognoscere debebat iudex ꝑ/
mo ꝓnūciauit: & postea lite cōtesta. fecit ptes iurare de
causa an valeat snīa. querīt. dr. q̄ nō. quasi cōtra formā iudi/

c Clm. Fiscus habebat quosdā cio⁹ prolatam.
principaliter sibi obligatos: & quosdā fideiussorio vel
mādatorio nomine fiscus cōuenit fideiussores qui petierunt
sibi cedi actio. aduersus principalē: & pignora sibi tradī si fi/
scus desideraret sibi satisfieri ab eis ꝓcurator fisci q̄ cogno/
uit fiscū & priuatū ꝓnunciauit act̄. cedendā & pignora tradē/
da an valeat sentētia. querīt. dicīt q̄ sic. si a snīa nō fuit ap/

c Clm sentē. An sentētia lata in coquina pellatū
vel in lupanari valeat. querīt. dr. q̄ nō.

e Xstipulis. Frater tuus. x. tibi ꝓmisit ꝑ stipul. cū non
solueret vocasti eū ad ius: & volebas eū cōuenire: Ju/
dex suasit tibi vt fratrē tuū nō cōuenires: sed cū eo trāsigeres
Cel iniurias tibi intulit nisi trāsigeres. An talia verba iudi
cis tibi ꝑiudicēt. quomin⁹ act̄. tibi cōpetentē possis intenta/
re. querīt. dicīt q̄ nō sunt curāda talia verba iudicis: nec om
nis vox iudicis est snīa: sed talis que in se cōtineat cōdemna
tionem vel absolutionem.

l Jbera. Ancillā mihi vendidisti & tradidisti: vel quia
eras debitor me⁹ in. x. ex cā mutui: eā in solutionē mihi
dedisti. ꝓuocauit in libertatē & pnūciata est libera: qualiter
mihi succurrat̄. querīt. Rñ. q̄ snīa ꝑ appellationē nō suspen
sa nō rescindet̄. sed in primo casu si tibi denūciaui cū in liber
tatē ꝓclamauit agā exempto ad interesse. ī scdo casu agā ad

p Ost. Jn cā quā habebā cuꝫ debitū act̄. pustīna
titio iudex mihi cōdēnauit titiū in. c. vult postea muta/
re snīaz. querīt. an possit. vel ipse: vel successores. Rñ. q̄ nō.
Sed videt̄ q̄ possit qr in eo q̄ iudex ꝓnunciat in cā postea
in cā ꝓprietatis ꝑ aduersario. & ita ꝑ cōsequens auocabit a
me possessionē & sic ꝑ posteriorē snīaz videt̄ mutare primā: sz
nō est verꝫ: qr cū ꝓnunciat sup ꝓprietate ꝓnūciat in alia: vel
dic q̄ diuerse sunt cause: cā ꝓprietatis & possessionis. Jtē nō
obstat q̄ iudex pōt mutare snīam interlocutoriā. qr ꝑ talem
sententiam causa non diffinitur.

n Olli. Si magistratus vel q̄s ali⁹ interdixerit tibi ne
amplius stares in patria tua: an valeat talis sentētia.
q̄rīt. dicīt q̄ nō. cū nō habeat prātem statuēdi hic.

c Cum iudex. Judex in cā quā habebā cū titio ꝓnūcia
uit alterū nostrū debere iurare nec sic dixit: absoluo te
si iuraueris. vel cōdemno te si titi⁹ iurauerit: an valeat snīa. q̄

i Cdicis. Tam in greca q̄ in latina, nīl. dr. q̄ nō.
lingua sententia ꝓferri potest.

n Emo. An iudex ꝑm qō alius iudicauit in cōsimili ca/
su sentētiā ꝓferre debeat sequendo talē snīaz. queritur.
Rñ. q̄ nō. etiā si esset lata a pfecto ptorio: vel ab alio magi/
stratu. sed ꝑm q̄ sibi videt̄ sequēdo leges & iusticiā: iudicare

c Clm ꝓpter. Si scolaris bononiē. cōue debet.
niat ciuē bonoñ. coꝛā ptāte & velit scolarē recōuenire:
an possit allegare priuilegiū. ne sub magistro recōueniat̄ q̄ri
tur. rñ. q̄ nō. sed sub eo iudice sub quo ꝙuenit: sub eodem de

e Cōsequent̄. Hec aut. dicit bet recōueniri. aut.
idē qō lex. C. sed addit. Done ergo sic. titi⁹ cōuenit me

apud iudicē: volo eū reconuenire coꝝ alio iudice: an possim eū recusare. Rñ. q̃ possum. ⁊ debem⁹ aliū petere iudicē nobis dari. Si ꝙo in principio cause nihil dixit titi⁹ nūc: debeo expectare q̃ sīa det: ⁊ cā terminata potero recōuenire utriuz

e Um olim. Potestas bonoñ. coꝝ alio iudice. delegauit te iudicē: ad aliquā causam. ⁊ ita dixit null⁹ recuset talem iudicē ante sīam: vel ab eius sīa appellet: an possit talis iudex recusari. queriť. rñ. q̃ sic. ante litē cōtesta. ⁊ appellabiť postq̃ tulerit sīam.

De sīa que sine cer. q̃ti. pla. est. Rub.

Petij a te centū succubuisti. appellasti: iu

c Um. dex appellationis cōfirmauit pmā sentē tiā. ⁊ p̄cepit vt p̄stares vsuras donec solueres. c. an valeat sīa cū certa quātitas vsurarū in sīa nō sit cōp̄hensa. queriť rñ. q̃ tenet. aliꝭ modis poniť: dic vt in glo.

q Clam q̃. Debebas fisco. x. fideiussi p parte: cōuenit me ꝓcurator fisci dicēs me ꝓmisisse fuare fiscū indemnē: ꝓcurator cesaris qui cognoscit inter fiscū ⁊ priuatū cōdēnauit vt p̄starē indemnitatē fisco: an sīa teneat. queriť. dꝛ q̃ sic. licet in ea nō sit certa quantitas cōp̄hensa.

b Ec sentē. Petebā a te. c. iudex cōdemnauit hoc mō ꝓnuncio vt soluas q̃quid debueris cū vsuris nō descendēdo ad certā quātitatē: nūquid valet sīa. dꝛ q̃ nō.

n Ec sīa. Vxor soluto matrimonio ꝓpter cōsanguinitatē. vel qꝛ habebat aliū virū. vel aliā vxorē repetebat dotē a viro: iudex pnūciauit sic. ꝯdemno te maritū vt restituas qō accepisti nomine dotis: an valeat sīa. queritur dicit q̃ nō. vñ si alius iudex cognouit ⁊ maritū ad certā quātitatē cōdemnauit: valz sīa retractata p̄ma. nisi fuit ab ea appellatum.

De senten. que ꝓ eo qō interest. Rub.

Si titius teneať mihi ex ali

c Um plures. quo cōtractu. aut ille cōsistit in dando: aut in tradēdo puta ex venditione ad tradendā rem. vel ex locatione. aut faciēdo. Primo casu si nō fecit qō cōuenit id est si nō dedit vel tradidit tenebiť mihi ad interesse. verbi gratia. puta interesse seu p̄ciū cōuentū fuit. xx. rei cōmune p̄ciū fuit. xxx. interesse meū singulare nō excedet duplū cōis interesse. ⁊ ita nō excedet. rl. Scdo casu cū ꝓsistit in faciēdo puta. qꝛ debebat mihi facere domū: iste ꝓtract⁹ dicit incert⁹ vbi factū est in obligatione incertū est. vt. ff. de verbo. obliga. vt nō. ℈. id qō. An hoc casu si titi⁹ nō fecit qō cōuenit possiz petere totū singulare interesse etiā si excedat duplū cōmunis interesse: ⁊ totū damnū qō in re habuissem resarciet: ⁊ lucrū qō p̄cipere potuissem: si dom⁹ facta fuisset oū tñ ꝓbem. nec eī simplici dicto meo credeť. ⁊ si dicerem si domus facta fuisset rex anglie hospitat⁹ fuisset in ea vel comita tū vel dimidiā regni sui mihi dedisset: nō sum audiēdus: sed debet iudex moderari interesse nō estimādo in infinitū. qꝛ idē dicit in pena. vbi pena cōuentionalis p̄steť sicut partib⁹ cōtrahentib⁹ placuit. puta ꝓmisisti penā mihi. c. si nō traderes digestū: si vero pena legalis petať: puta cōuenio te actione furti: in hoc casu conueniā te ad penā quadrupli ſm qō lege statuiť. Et no. q̃ triplex dꝛ interesse. conuētionale. ꝯmune. singulare. de singulari loquit hec lex ꝙuenit te p̄stať cōuen. silr ⁊ singulare sicut hac. l. cōp̄hensum est. ⁊ est interesse singulare rei ad p̄ciū. vel est dānū emergens ⁊ lucrū cessans eo q̃ non fit qō cōuenit fieri. Vel sic. dic casum. cū agit ad interesse singulare refert: an agat ex certo ꝓtractu an incerto. p̄imo casu nō debet id interesse excedere duplū interesse cōis. In scdo casu debet p̄stari q̃tū id sit. ita vt nō extendať in infinitum sicut ex pena cōuentionalis certo fine cōcludit similiter ⁊ legalis. nec vltra eas aliq̃d peti pōt. sic ⁊ interesse singulare certo termino dꝛ ꝙcludi. ⁊ hec sunt obſuāda tā in lucro q̃ in dāno qꝛ in lucro qō petit versatur interesse.

Si a non ꝓpetente iudice. Rub.

Delegat⁹ iudex in cā qua petebať fun

i Vdex. dus sempronian⁹ si ꝓnunciauit de seia no: an valeat. queriť dicit q̃ nō.

s Jmilitaris. Magister militū cognouit de cā de qua debuit cognoscere iudex ciuil⁹ puta iudicauit inter p̃uatos. ⁊ delegat⁹ sīt ab eo q̃ nō potuit eū delegare. nichd valet sīa dꝛ q̃ nō. nec necesse est ab ea appellare.

s Jde. Si iudex dat⁹ vt cognosceret de appellatione pnūciauit sup possessione: nō valet sīa.

c Tin p̃ua. Nō solū in fisci causa sīa a nō suo iudice lata nō tenet sed etiā in p̃uatorum.

De pena iudicis q̃ male iudicauit. Rub.

Qui iudicē vel aduersariū. i. p̄cra

c Onstitit. torem vel aduocatū aduersarij ꝓ pecuniā corrumpit cadat ab actione: quia talis videtur de suo iure diffidere.

d Eo. Judex q̃ accepit pecuniā puniť qꝛ fit infamis ⁊ litē suā facit. qꝛ tm̄ dare dꝛ q̃tū erat deductū ad litē.

u Duo. Hec aut. statuit alias penas in iudice q̃ accepit pecuniā. qꝛ si ꝓmisero me dedisse pecuniā nō punidꝛ. sed iudex in triplū ei⁹ qō accepit. si aliq̃d ergo ꝓmissuz fuerit in duplū reddet ⁊ p̄iuabiť ptāte iudicādi. si cā erit pecuniaria. si criminalis omnia bona iudicis ꝓfiscanť ⁊ relegabitur Si ꝙo ꝓbatū nō fuerit se nō accepisse iurauerit liberať. Si nō iurat puniť ac si accepisset. ⁊ ego puniꝛ qꝛ soluo tm̄ comiti p̄iuatas rei ſ q̃tū erat in lite. Si vero causa est criminalis bona mea ꝓfiscabunť: si iurauī me nō dedisse: sz nō solū ego sed iudex puniť sicut supꝛadictum est.

Sententiā rescindi nō posse. Rub.

An iudex sīam suā retractare pōt. queriť.

n Eqz. dicit q̃ nō. nec ei⁹ successoꝛ. si scdo ferat sententia nō tenebit: nec ab eo necesse est appellare.

p Eremp. Tenebar tibi in. x. feci tibi pactū de nō petēdo: cōueniſti. me nec exceptio. pacti oppositi ⁊ succubui an post sīam possum eam opponere dicit q̃ nō. nisi fuerim minoꝛ: quo casu restituar. si fuissem maioꝛ. vel absens appello aliter eī sub p̃textu exceptio nō oppo. nō retractať sīa.

i Ꝓpetrata. Sententia lata inter actoꝛē ⁊ reū si aliter impetrare voluerit vt sīa rescindať: an sit audiendus. queriť. dꝛ q̃ nō. qꝛ nec rescriptū puta p̄iuilegiū cōcedeť: nec cōcessum habebit effectū.

De fructib⁹ ⁊ liti. expensis. Rub.

Rem meā bona fide possediſti ⁊ fruct⁹ ꝓ

b Dc. cepisti: ⁊ sumpt⁹ in ea feciſti: si cōueniā te rei vendi. ꝓ parte q̃d nomine fructuū ꝙtineať lit. cōtesta. queriť. rñ. q̃ id qō factū est de dicti expensis.

l Jrigatoꝛ. Egi cōtra te rei vendi. ⁊ est sīa lata: non vis rem restituere: ad quid mihi teneaˢ. q̃riť. Rñ. q̃ nō solū ad rem ⁊ ad fruct⁹ extantes. sed ad eos quos p̄cipere potui. ex tpe quo res fuit deducta in iudiciū ꝓ lit. cōtesta. q̃ dicta sunt: vera in hꝫ de mala fide possidente.

t Erminato. Petij a te. x. ⁊ obtinui. qꝛ iudex te cōdemnauit nihil exp̄imēdo de expensis in sīa. an eas petere possim. queriť. Rñ. q̃ nō. etiā ꝓ p̄incipē. iudex tñ in cōtinēti q̃n sīam dixit scz toto eo die potuit te mihi in expensis cō

n On. Habebā litē ꝺ̄ tituū in ciuitate boñ. dēnasse. īpetraui rescriptū q̃ ipe rñderet mihi cremone. qꝛ ibi petij iudicē: titi⁹ multa expendit in itinere in aduocat] . nec ego cām meā ꝓsequoꝛ. ⁊ si causa est criminalis subibo penā talionis. si pecuniaria condemnaboꝛ in expensis.

c Um. Jmpetraui p̄iuilegiū vt nihil vel min⁹ darem sportulaꝛ: vel sumptuū noie: sz iudici vl̄ executoꝛi: tāndē dabit aduersarius me⁹ ⁊ nō plus. Vel sic. ne aliquid obstet contra te impetraui p̄iuilegiū. vt nihil vel min⁹ nomine sportularū. vel sumpt⁹ darē si obtineā ⁊ velim petē ab adnersario oīa q̃ expendiſſem ac si ꝓuilegiū nō impetrassem nō possem. sz id solū qō expēdi.

¶ De re iudicata. Rubrica.

Cōmodaui tibi equū; subrept⁹ est: egi
r Ebus commodati aduersus te ⁊ obtinui. postea
equū recuperaui: si agā actiōe i factū exre iudicata: repellendus sum p doli mali except. alias reindi. standū esset.
r Es iudicate. Tenebaris mihi ex vna cā in .x. ex alia in .xv. iudex credēs .x. ⁊ .xv. cōtinere .xxx. dēnauit te in .xxx. q̄rit. an valeat sīa dr q̄ sic. alioq̄n null⁹ essz litiū finis ⁊ hoc intellige vez esse: nisi error esset exp̄ssus in sīa vt si sic pnūciasset iudex .qz. x. ⁊ .xv. faciūt .xxx. iō te dēmno in .xxx.
s Pecuniā. Pecunia mea surripuisti: eā petij: in ea: ⁊ in pena mihi cōdemnat⁹ es. si a sīa non appellasti: habes necesse stare iudicatis.
s Ub. Debeo. x. tibi: fecisti mihi pactū de nō petendo ⁊ inde factū fuit instrm: si post rē iudicatam ipsum p̄feram an rescindit sententia. querit. dr q̄ nō.
a D. Judex dēmnauit aliquē in certa summa nec appellauit: sed ad satisfaciendū iudici dilationē petijt: an lis suscitari possit. q̄rit. dr q̄ nō. qz videt sīe acq̄uisse.
g Esta. Eorā iudice dato ad causam facte sunt cōfessiones: attestationes recepte: in publicā scripturā sunt redacte illo iudice mortuo an possint illa gesta valere querit. dr q̄ sic.

¶ De executione rei iudicate. Rub.

Debebas mihi .x. iudex lite nō cōtesta.
n Imis vel attestationib⁹ nō auditis. nullo ordine iudiciorū seruato: p̄cepit vt pignora tua caperē tur ⁊ distraherent: an recte fecit. querit. dr q̄ nō. sed p̄mo intentāda erat actio: ⁊ lis sup ea dtestāda.
s Jcausam. Petij a te .x. ⁊ obtinui: nec appellasti vel in cā appellationis succubuisti: nec soluisti iudicatum an execution mādari debeat. querit. dr q̄ sic. p captionem ⁊ distractionē pignor nisi id qđ debebat ex cā iudicati in aliā obligationē esset transfusum p nouationē.
o Rdo. Petij a te .x. ⁊ obtinui: pignora capta sunt et subhastata: sed fraude tua vel potētia nō est inuentus emptor: dabunt mihi pignora insolutū vt p solido debito hijs cōtentus sim: licet minus valeat.
s Tipendia. Miles mihi debet .x. ea petij ⁊ dēmnatus est: nec soluit iudicatū: an stipēdia sua pignori sint capienda. querit. dr. q̄ nō. si alias habeat res in quib⁹ possit fieri iudicati executio.
e Tiam. Hoc ordine sīa mādanda est executioni. vt p̄mo capiāt mobilia. hijs nō inuentis: puenīat ad immobilia: deinde ad nomia. vt. ff. de re iudi. a diuo. Si ergo a te .x. petunt ⁊ cōdemnat⁹ fueris non sit in qđ iudicati possit fieri executio debitore excepto: in debitorē suū faciēda est ex
s Jvt p̄ponis. Sententia lata inter actorē ecutio ⁊ reū: ⁊ reo dēmnato misit iudex executorē qui exeque ret sīam: an executor cognoscēdo possit minuere quātitatez in sīa cōp̄hensam. querit. dr q̄ nō. nec valet ei⁹ sīa.
s Jlongis. Petebā a te fuū ⁊ obtinui: te existēte i mora restituendi decessit fuus: an ad estimationē eius mihi tenearis. querit dicitur q̄ sic.
e Xecutorē. Quis dicat executor. q̄rit. Rñ. q̄ ille qui lite discussa ⁊ sīa lata ad finē p̄ducit id qđ iudicatū est.
e Os. Si debitor me⁹ cōfiteat vel neget se mihi tenere: ⁊ cōuict⁹ cōdemnet: si intra quatuor menses non soluat qđ iudicatū est pignora capient ⁊ distrahent.

¶ De vsuris rei iudicate. Rub.

Petij a te .x. ⁊ obtinui si intra quatuor
i Squi menses nō soluas qđ iudicatū est elapso tpe quadrimestri teneberis mihi ad vsuras centesimas. ⁊ hoc p̄cipiet sententie executor.
e Os. Reo cōdemnato. nec intra quatuor mēses soluente cōdemnationē a tpe late sīe: si nō fuerit appellatū. vel si fuerit a tpe cōfirmationis sīe p̄ue dnumerādo ex tūc cētesimas p̄stabit vsuras. illis legib⁹ cētentib⁹ q̄ duas cētesimas soluere p̄cipiebāt. ⁊ illis q̄ dimidiā locū nō habētib⁹
s Ancim⁹. Reo dēnato nec cōdemnatione intra q̄tuor menses soluēte ad vsuras centesimas sicut supiorib⁹. ll. dictū est tenebit. Sed an ad cētesimas vsuras vel sortis deducat. querit. Rñ. q̄ sortis tm. ⁊ hoc p̄bat trib⁹ rōnibus: sicut patet in littera. ⁊ hoc in p̄ima. Jstud aūt quadrimestre tēpus nō solū dabit reo cōdemnato. sed ei⁹ fideiussori. ⁊ nō duor mensiū spaciū det reo sicut olim. qz in p̄sona fideiussor erat denegatū. qz licebat victori incōtinēti exigere a fideiussoribus⁹. ⁊ ipsi q̄uenire poterāt reū statim nō expectato tēpore quadrimestri. qđ erat iniquū q̄ sic in nullo erat succursum reo sed fraus legi q̄ tm̄ post quadrimestre tps. dcessit fiebat. ⁊ hoc in scđa.

¶ Si plures vna sīa cōdemnent. Rub.

Duo tenebant mihi in .x. ⁊ insolidū cō
s Jnon ueni eos ⁊ condēnati sunt simpliciter: q̄ p̄mo tenebat insolidū extunc tenet viriliter. vt qz iudex sic dixit cōdemno vos in .x. nec dixit vt qđ ab altero p̄ uari non possit alter suppleret.
q Cotiens. Tres administrauerūt tutelā alicui⁹ pupilli. ⁊ ex mala administratiōe facti sunt debitores pupilli in .ccc. ⁊ insolidū finita tutela pupilli adeunte pupillo indiciū tutele. ⁊ illis p̄ curatorē se defendentib⁹ cōdemnatus fuit p̄curator: licet ante sīaz tenerent insolidū post sīam tenebunt p parte. ⁊ q̄ ab altero p̄sequi nō debet.

¶ Quib⁹ res iudicata nō nocet. Rub.

Habebā rem cōmunem cū fratre meo:
s Jneqz. p illa re egit titius aduersus fratrē meū me absente: ⁊ obtinuit. an p̄iudicet sīa cū ei nō mādaui q̄ defenderet. dr q̄ nō. ⁊ sic ponit agere q̄si imp̄opriesz p defendere. Vel dic q̄ frater me⁹ egit ⁊ succubuit: nō p
r Es. Primo ponit regulā. de iudicat mihi sīa. inde exemplū ad regulā q̄ talis est. res inter alios acta alijs nō nocet nec p̄dest. Si ergo neptis tua habeat cohere dē. ⁊ coheres cōuent⁹ ⁊ dēnat⁹ est nepte sua absente ei nō
i Uris. Non solū in ciuili cā res in p̄iudicat sīa. ter alios ⁊c. Sed in cā criminali. si ergo aliq̄s in publico iudicio aliquē accusauerit. ⁊ cuz eo collusserit p̄indicabitur alijs accusare volentib⁹ si nō doceāt de p̄uaricatione.
n Ec. Medum in eadē causa: sed nec in simili res inter alios actā p̄iudicare nō debet.

¶ Cōminationes epistolas. Rub.

Debes mihi .x. Judex dixit tibi sic nisi
n Eam. infra mensem debitū solueris p̄stabis vsuras cētesimas: an ob hanc cōminationē ad vsuras centesimas tenearis querit. dicit q̄ nō qz talis cōminatio vim stipulationis nō obtinet ne dū sīe.
r Ei. Judex debet vtraq̄ parte p̄sente p̄nunciare. si ꝝo nō p̄nunciat sed mittat epistolā p̄cipiendo vt debitor fisci soluat fisco huj⁹ epistola nō habet vim rei iudicate.
e Al. Judex tulit sīam vt debuit: sed postea subscripsit p qđ v oluit reuocare sententiā: an ppter hoc reuocet
l Terlocu. Precepit iudex alicui sol q̄rit dr q̄ nō. uere pecuniā ⁊ si nō infra certū tēpus solueret q̄ daret duplū: an tale p̄ceptū habeat vim rei iudicate. q̄rit. dr q̄ nō.
i Dex. Si iudex delegat⁹ dicit q̄ nō. ad causam: eā examinare nec audire voluerit: sed diē p tibus quo iuri se p̄sentēt assignauit: ⁊ libellū alteri parti misit ⁊ ei subscripsit significās q̄ aduersari⁹ in pos. rei petite mitteret an hmōi scriptura vim rei iudicate hz querit dr q̄ nō.
p Rograma. Pone q̄ iudex p̄posuit scripturaz quacōtinebat q̄ q̄ ita faceret ita puniret: nunq̄d vim rei iudica. obtinet dicit q̄ nō. ⁊ hoc in p̄ima. Jdē est si alicui minatus fuerit nisi solueret. qz talis cōminatio.
q Uod magis. Judex delegat⁹ ad causam sepius debet interrogare: an ita sit sicut dicit actor: ⁊ an velit partes plura dicere: ⁊ allegationes examinare. Cetez si hoc nō

obfuauerit sed litteras miserit in quib⁹ cõdemnet vel absol/ uat nõ pentib⁹ tale rescriptũ nõ obtinet vim rei iudi.

¶Si ex falsis instrumentis. Rub.

s **Italis.** Mota controuersia inter me ⁊ titiũ de hereditate seiana in qua dixit se heredẽ instituere ⁊ ad ꝓbationẽ intẽtionis sue ꝓduxit testa mẽtũ. iudex eũ absoluit volo postea arguẽ ō falso an possim. queritꝰ dicitꝰ ꝙ sic. nec obstabit exceptio rei iudi.

c ¶ qui. Petebas a me. ꝛ. ⁊ ad ꝓbatꝫ intentionis tue induxisti falsum instrm. iudex illud secutꝰ me cõdẽnauit: si postea velim arguere instrumentũ de falso. an possim. queritꝰ. dicitꝰ ꝙ sic. ⁊ ꝓbata falsitate ex integro cã vẽtilabitur

f Allsam. Petisti. ꝛ. a me. ꝓduxisti testes. iudex dicta eoꝝ secutꝰ: sniaz tulit ⁊ me ꝓdemnauit: an postea argue re possim dicta testiũ de falso. queritꝰ. Rñ. ꝙ sic. sed si nõ ꝓ/ bem eos falsum dixisse ⁊ iudicẽ dictũ eoꝝ secutũ me cõdem nasse nõ recedã a iudicato.

i Cldicati. Petis a me. ꝛ. falsi instrumẽti auctoritate succubui. si postea velim arguẽ instrm de falso: an pos sim. queritꝰ. Rñ. ꝙ sic. nec mãdabitꝰ sniа executioni. si nondũ solui qõ iudicatũ est ⁊ si ꝓbem qõ solui repetã.

¶De confessis. Rub.

c **Onfessos.** Petij a te. ꝛ. tu interrogatꝰ an de beres: cõfessus es: an de cetero sit litigandũ. dicitur ꝙ nõ.

¶Res inter alios acta. Rub.

i **Nter.** Res inter alios ꝛc. Si ergo coheres meꝰ cõuẽtus a creditore hereditario succubue vel soluere ceperit: an ꝑiudicet mihi q̃rit. Respõ.

i Nter. Auia mea dedit mihi mãcipiũ ꝙ nõ. de quo passa ꝓtroversiam cũ titio trãsegit cũ ea titiꝰ an ea ꝑiudicare mihi poterit. q̃rit. dr ꝙ nõ.

Idem est si habeam tecum rem cõmunem: ⁊ eam me absen/ te diuiseris. qz non ꝑiudicabit mihi diuisio. si tũ successi ma tri mee cũ fratri meo: frater meꝰ cũ debitoribꝰ hr̃ditariis fecit pactũ de nõ petendo me irreq̃sito: an obligatio ꝓ parte mea sit extincta. queritꝰ. dicitꝰ ꝙ non.

¶De relationibus. Rubrica.

s **Iquis.** Iudex qui cognouit de aliqua cã dubi tabat qualiter debuit de iure ferre sniaz an possit referre questionẽ ad principẽ vt eã determinet. queritꝰ. rñ. ꝙ põt. anteq̃ ferat sniam. qz si iã tulit appel lari poterit: nec põt litigatorẽ terrere dicendo ꝙ causam retu lit ad principẽ: iudex aũt cũ refert debet ꝓius causam exami nare ⁊ exemplũ ꝓsultationis siue relationis debet dare parti bus. ⁊ si litigantes viderint ꝙ illa relatio non sit bñ facta qz iudex nõ posuit plene omnia in epistola quã mittit ad ꝓinci

s Lper delictis. Prouicia pẽ poterũt appellare. les cõmiserũt delictũ iudex cognouit de delicto: sed du bitat ferre sniam: põt referre ad principẽ: debet tñ dare parti bus exemplũ relationis: vt eã approbẽt: vel reprobẽt.

s J. Quando iudex vult referre ad principẽ dꝫ ꝓius examinare cãm: ⁊ oia cause acta debet bene cõprehen/ dere ⁊ in scripturã redigere: ⁊ eã principi mittere: ita ꝙ nõ fit necessariũ: vt acta recitentꝰ id est scripture in quib⁹ cõtinentꝰ que acta sunt in causa.

¶De appellationibus. Rubrica.

p **Rius.** Conueniebas me vti possi. ne ego inq etarem te: ego volo cõuenire te iterdicto vnde v i quia dico te expulisse me de possessione. iu/ dex cũ debuit ꝓmo te audiuisse ⁊ cognouisse de interdicto vti possidetis. cognouit ꝓius de violentia. ⁊ ideo appellatũ fuit an rite sita ꝑpellatio interposita. queritꝰ. dicitꝰ ꝙ sic. ꝫ dic ca/ sum vt no. ⁊ m elius quatuoꝝ modis.

n Quũ. An a snia delegati a principe appellari possit

a Ppellatione. An appellatiõe in queritꝰ. dr ꝙ sic. te ꝓposita manere debẽt oia in suo statu. queritꝰ. dicitur ꝙ sic. ac si admissa sit appellatio.

s J ad. Eligs electꝰ est vt sit scriba. nõ appellauit: ne/ cesse habet stare electioni de se facte.

p Reses. Qui appellat debet afferre appellationẽ in scriptis ⁊ petere apostolos infra. xxx. dies alioquin nõ stabitꝰ ei⁹ appellationi. Si vero nõ stetit ꝓ eũ qui appellabat quo minꝰ appellationis causam ꝓsequat sed ꝓ iudicẽ vel fo/ tuitũ casum. vt qz q̃ ferebat apostolos decessit: nũq̃d ei suc/

c Os. Judex in cã qua habebã cũ currit certe sic titio absoluit titiũ. appellauit ad ꝑsidẽ: an ꝑses debeat remittere cãm ad eũ a quo appellatũ est. queritꝰ. dr ꝙ nõ. Et si aliqs nostrũ coꝝã primo iudice nõ plene ꝓbauit poterit po stea supplere in cã appellationis: ⁊ testes ꝓducere: ⁊ eis im/ pensas subministrare. Si vero aliꝰ fuit cõdemnatꝰ de crimi/ ne capitali: ⁊ appellat debet dare fideiussorẽ si põt. si nõ po test mitti in vincula. ⁊ iudex a quo appellatũ est debet dare exemplũ snie sue. Nota qui appellãt debẽt sibi cauere. quia si calumniose appellent punient in. l. libras auri. ⁊ appellari põt infra duos dies cõputando a tpe quo recitata fuit snia. Et postq̃ appellatũ est iudex debet dare apostolos id est lit teras dimissorias isti appellanti: ⁊ dz eũ mittere ad iudicẽ ap pellat. ⁊ appellãs nõ habet necesse dare de excercenda ap/ pellatione. Hodie habent decem dies appellare volẽtes vt

s J cõtra. Almaiore. xxv. an. pe in aut. que sequit. tij. ꝛ. cõdemnatꝰ fuit: appellauit: nõ est ꝓsecutꝰ appel/ lationẽ intra annũ hodie olim bienniũ: nec pendẽte appella tione cũ eo transegi: iudex snia suã exequi poterit.

o Omin⁹. Constitui ꝓcuratorẽ ad agendũ: egit ⁊ suc/ cubuit: ⁊ appellauit: an cãz appellationis ꝓ me absen te ꝓcuratore excercere potero. queritꝰ. dr ꝙ sic.

s J actor. Curator adulti ordinauit ꝓcuratorẽ ad agẽ dũ cãm adulti: egit: succubuit: tam curator q̃ ꝓcurator appellare põt. sed solus curator eã ꝓsequi debet. ⁊ hoc i pri/ ma. Si vero pendẽte appellatione adultꝰ maior factus fue/ rit vel veniam etatis impetrauerit suo nõie ꝓseq̃ põt appel/

c Jues. Si ciuis vel incola nominet ad lationẽ. munus aliqd nõ põt se excusare: nisi appellet.

i Cli. Petij a te. ꝛ. cõdẽnatꝰ fui: appellaui libellos di missori. tibi obtuli an pẽdẽte appellatione i carcere de trudi: vel ad iniuriã sufferre debeã. queritꝰ. dr ꝙ nõ. secus si es set cã criminalis in qua post appellationẽ interpositã nisi re us fideiussorẽ daret in vinculis ꝓseuerare debet.

e Xillo. Si iudex velit referre cãm ad principẽ: vt eam decidat: non debet audire aliquẽ allegantẽ priuilegia anteq̃ a iudice respondeat. Item si appellatũ est a minore iudice ad maiorem: pendẽte appellatione nõ est admittẽdũ aliqd priuilegiũ: sed omnia acta cause debẽt mitti ad iudicẽ

l Jitigatorib⁹. Non solũ in ciuili appellationis. cã: sed criminali poterit sine scriptis appellare qui dux erit appellandũ: iudice adhuc sedente ꝓ tribunali.

n Ec. Si appellaret a snia iudicis ad principem iudex acta rediget in scriptis: ⁊ ea destinabit ad principem. Nã si aliter faceret grauiter esset puniendus: qz notabit infa

e Os. Non solum delegatus ab alio: sed a mta. principe appellationẽ eiꝰ qui duxerit appellandũ reci

s J apud. Duo sunt ptores in ciuitate pere tenet Ro. vrbanus ⁊ pegrinus: si ab eoꝝ snia appellet: ꝑfec⁹ vrbis appellabit ⁊ de cã appellationis cognoscet.

q Oniã. Si fiscus cõueniat debitores suos: ⁊ ꝓdem nari faciat: ⁊ illi appellauerũt nec apostolos petierint intra tempora intra que peti debeãt. vt sic nõ tradant excu/ tioni snie ꝑsumũt nolle appellationẽ ꝓseq̃: ⁊ debitũ ab eis

a Proco. Al quolibet iudice siue delegato: exiget siue ordinario: siue in cã appellatiõis cognoscens põt appellari ⁊ iudex a quo appellat dabit appellãti apostolos. ⁊ acta cause ad eũ ad quẽ appellat trãsmittet cũ litteris suis sed a ꝑfecto ptorio nõ appellat. ⁊ hoc in prima. Si vo iudex

apoſtolos nō admiſerit: neq; appellationē: adeat p̄fectū ⁊ ex integro ille cognoſcet tanq̄ appellatione ſuſcepta. Si vero qui appellauit videat̄ iniuſte appellaſſe: cauſam p̄dat: ⁊ noꝛtet̄ infamia. Si vo iſte iudex eū q̄ appellat nō admiſit ad p̄n cipē remittat̄ puniēdus. ⁊ b̄ in ſcō. Et nō ſolū i maioꝛi ſz ēt i minoꝛi cā pōt appel. nec reputare dz iuriā ſibi fieri iudex ſi a

q Cloniā. Judex ⁊ſi oꝛdinarius ſnia ſua appelleť.

ſi appellationē nō admiſerit in. xxx. pondo auri mulcta bit̄. ⁊ eadem mulcta afficiendus erit ei⁹ officialis ſi ei appel lantē nō admittenti non reſiſtat.

l Ata. Si denunciet̄ fiſco bona aliq̄ vocare. ⁊ poſſeſ ſoꝛ cōueniat̄ coꝛam p̄curatoꝛe ceſaris: ⁊ appellat an ſit admittenda eius appellatio. querit̄. dꝛ q̄ ſic. Idem eſt in cauſa bonoꝛ que auferunt̄ ab aliquib⁹ vt ab indignis q̄ ap

i Ūdicibus. Judex appellationē pellari poterit. ad ſe interpoſitā admittere dz. ⁊ apoſtolos intra. xxx. dies dare appellanti ⁊ acta cauſe ad iudicē appellatōis mit tere. qō ſi nō fecerit ⁊ acta in aliquo diminuta p̄ iudicē vel p ei⁹ officiū fuerint grauiter punietur.

e Tin. Si iudex alicui mulctā indicat appellare poterit

c Ūm poſt. Si a p̄curatoꝛe ceſaris appelleť ad p̄refe ctū p̄toꝛio appellabit̄. Si vero mediocris ſit cā. vel liti gantis multū ſint remoti p̄fect⁹ poterit cām appellationis p̄

n Ominationes: An noiat⁹ ſibi p̄uincie delegare: ad decurionatū nō interueniēte cōſilio publico a nomi natione habeat neceſſe appellare. querit̄. dꝛ q̄ nō. q̄ non te

s Jquis. Si aliq̄s appellat: ⁊ po nuit noiatio. ſtea peniteat q̄ appellationē interponit: an poſſit revo care appellationē: ⁊ libellos appellatoꝛios recuperare queri

a Ūdictos. Condemnat⁹ ad ſuppliciū tur dꝛ q̄ ſic ſi nō appellat ſed adducat̄: ⁊ monachus vel religioſus velit eripere de manib⁹ officialiū p̄tendēs q̄ habet p̄ulegiū vt poſſit tales a pena ſeruare: an ſit audiendus. q̄rit̄. dꝛ q̄ nō Vel pone in ſuo cōdemnato ad ſuppliciū quē dñs vult libe rare: nō eſt admittendus. ſed talis cōdemnat⁹ appellare po terit nō ſolū ad p̄ncipē: ſed ad alios magiſtratus: ita videli cet: vt ſi crimē exigit puniat condemnatū.

s Jquis. Jlle aduerſus quē lata eſt ſnia appellare po terit. ⁊ ſi iudex minat⁹ fuerit q̄ ſnīam mādabit executi oni: ſi appellationē interpoſuit nō debet timere iudicis ꝓtu meliam: tñ etiā a tali iniuria iudic̄ appellari pōt. a p̄fecto p toꝛio nō appellabit̄: ⁊ ſi appellat̄: appellans amittet cām ab alio quidē iudice appellat̄ ſiue in criminali ſiue in ciuili cā.

s J appellationē. Si appellationē ad p̄fectū p̄toꝛio inter poſitā iudex nō admiſit vel admiſerit: ſed apoſto los appellāti denegauerit: infra annū poterit appellās cōue nire iudicē: vt det ei exemplū ſentētie ⁊ de eo querimoniā de ponere: ſi vero ad inferioꝛē p̄fecto interpoſita fuerit qō datū eſt licebit appellanti infra. vi. menſes facere p̄dicta. Si vero iudex delegatus nec appellationē interpoſitā admittere: nec apoſtolos cōcedere voluit: dabit̄ appellanti copia cōueniē di iudicē infra quatuoꝛ menſes

i Ubemus. Contingit aliq̄n q̄ iudex delegat⁹ vel oꝛ dinari⁹ dubitat ferre ſnīam ⁊ cōſulit p̄ncipem: ⁊ tūc ſi ue exp̄imat q̄d ei placeat ſiue nihil dixit. ſed ſimpliciter con ſuluit ſup queſtione nō debet p̄ius determinari queſtio a iu dice: ſed duo patricij vel ꝓſules cū queſtoꝛe debēt decidere queſtionē. Jtez ſi duo iudices diſcoꝛdes ſint in ferēda ſnīa. ⁊ ideo ꝓſulāt p̄ncipem p̄dicti patricij cū queſtoꝛe decidēt

i Noſſi. Jn ſuperioꝛi. l. iubem⁹. dictū queſtionē illā eſt q̄ duo patricij cognoſcūt de cā. ⁊ ferūt ſnīam in diſ finite immo refert ſe ad hoc qō dicit̄ in. l. p̄cipim⁹. in p̄inci. ⁊ §. huic ſaluberrime. Hec lex diſtinguit̄. q̄ ſi eſt q̄ſtio p̄pter. x. libꝛas vel minoꝛis ſumme. vn⁹ tñ patricius vel queſtoꝛ iudi cabit. ſed vſq̄ ad. xx. duo patricij cognoſcēt. ⁊ ſi iſti duo diſ ſentiant queſtoꝛ eis adiunget̄. Si vero ſit queſtio q̄ excedat. xx. vel in palatio p̄ncipis ventilabit̄: epiſtolares id eſt ta belliones omnia que agunt̄ redigere in ſcripturā debēt ⁊ qñ iudex cōſuluit imperatoꝛē: ⁊ impatoꝛ cōmittit cām p̄dict̄ pa tricijs victus ⁊ victoꝛ infra bienniū debēt iſtis patricijs con ſultationē offerre. ⁊ qñ iſti iudices cognoſcūt de tali ꝓſultati one noui teſtes poſſunt induci: ⁊ noue p̄bationes.

s J quādo. In. l. p̄cipim⁹ circa p̄incipiū dicebat̄ q̄ ſi appellet̄ a duce p̄fect⁹ de ſnīa iudicabit. hec. l. coꝛrigit. ⁊ dicit ſiue ſit illuſtris duꝛ ſiue ſit duꝛ magiſter militis. ſemp a duce appellabit̄ ad magiſtrū officioꝝ: ⁊ ad queſtoꝛē.

a Ūpliozem. Olim ſi aliq̄s appellat: appellatoꝛ an te habebat cōmodū de appellatiōe nō aduerſari⁹. ver bi gratia. ꝓueni titiū in. xl. Judex cōdemnauit eū in. xxx. ſi ti tius appellabat iudex appellatōis. vt ei videbat̄ ferret ſnīaz p̄ appellatoꝛe: nō p̄ me. dicit impatoꝛ q̄ ego debeo repoꝛta re cōmodū de appellatione. q̄ ſi titius dicat ſe iniuſte ꝓdem natū in. xx. ego poſſum dicere q̄ debēt cōdemnari in. xl. ⁊ iu dex appellationis poterit ferre ſnīam p̄ me: ſi videtur ei: ſiue fuerit p̄ſēs: ſiue abſens Sz cū Oñ appellat̄ a minoꝛi ad maioꝛem debet mittere iudici appellat̄. oīa acta. ⁊ ſi ſit q̄ſtio de. x. libꝛis auri. ⁊ poſt p̄ceſſum cauſe appareat q̄ illa queſtio ꝓtineat. xv. ⁊ ita videbat̄ q̄ vn⁹ iudex nō poſſet cognoſcere vt. §. eo. in offerendis. dꝛ tñ q̄ iudex appel. etiā de. xv. poterit cognoſcere ⁊ ferre ſnīam.

De tempoꝛib⁹ appellationum. Rub.

Nominat⁹ ad munus aliqō ſi ſe vult s Jquis. excuſare debet appellare. Jnfra vero qō tempus debeat p̄ſequi appellationē. querit̄. rñ. q̄ ſi abſens eſt infra duos menſes cōputandos a tpe ſnie. ſi p̄ſens eſt ſtatim incipiūt currere ſibi duo menſes.

t Empoꝛa. Olim ſtatuta erāt tēpoꝛa in excercēda cau ſa appellationis: ⁊ illa dicebant̄ fatalia. q̄ fatū id eſt mortē vel terminū imponebāt cauſe: q̄ ſi aliq̄s appellabat a ſnīa clariſſimi vel ſpectabilis. vi. menſes dabant̄. ⁊ hec tem poꝛa dicebant̄ p̄imi fatalis diei: elapſis hīs tēpoꝛib⁹ vide bat̄ terminata cauſa vel mortua de rigoꝛe iuris: ſed de equi tate dabat̄ ſcōs fatalis dies cuius ſcōi diei tēpoꝛa erāt. xxx. ⁊ vnus dies ⁊ tertius ⁊ quartus ⁊ quilibet totidē diez. ⁊ ſi appellatoꝛ nō p̄ſequebat̄ cām appellationis intra illa tem poꝛa: adhuc poterat petere reparationē vel refectionē cauſe a p̄ncipe infra tres menſes qui ꝓputabunt̄ a tpe quo quar tus fatalis dies elabatur. Si vero appellatū eſt a delegato a p̄ncipe tpa p̄imi fatalis diei erūt. vi. menſiū: ⁊ poſtq̄ eſt elapſus ꝓ dies fatalis. dant̄ tres fatales: ⁊ tpa cuiuſlibet fatalis ſunt. xxx. ⁊ vn⁹. elapſis hīs tēpoꝛib⁹ nō pōt peti re ſtitutio a p̄ncipe ſed ſnīa mandat̄ executioni. Si aūt ſit ap pellatū a delegato p̄fecti p̄toꝛio: vel alteri⁹ p̄m⁹ fatalis dies erit duoꝝ menſiū: ⁊ alij tres dies fatales ⁊ cōputabuntur in hīs dieb⁹ fatalib⁹ dies feriati. hīs tēpoꝛibus elapſis ſi ap pellatoꝛ nō p̄ſequat̄ cām appellationis: p̄ima ſnīa remanet

n Emo. Hec lex coꝛrigit p̄imā in hoc q̄ p firma. ma dicebat q̄ elapſis p̄imis fatalibus diebus. pote rat peti repatio ſiue reſtitutio cauſe: h̄ dicit q̄ reparatio nul lo mō petat̄: ſed appellatoꝛ ſtatim cū appellat vel intra medi etatē tpis qō dat̄ ad appellationē p̄ſequēdā vel excercendā debet appellationē excercere.

p Er hanc. Jn cā vtraq̄ pars inducere pōt nouas p bationes vel exceptiones: dum tñ hee p̄bationes nō ptineant ad nouū. c. ſed ad p̄imā cām. in q̄ erat appellatū.

c Ūm anteriozib⁹. Lex ſcōa ſtatuit tpa fatalia indi ſtincte. hic diſtinguit q̄ p̄imus dies fatalis eſt. vi. mē ſium: ſi fiat appellatio de oꝛientalibus part ibus: ſi nō ex oꝛi entalib⁹ partib⁹. p̄imus fatalis dies eſt. iij. menſiū: alij tres fatales dies dant̄ ſic in ſuperioꝛi. l. ⁊ pōt peti reparatio. vn de videt̄ coꝛrigi lex illa nemo: ⁊ ſi aliquis impeditus neceſſi tate nō potuit venire ante fatalem diem ſufficit ſi veniat poſt p. vi. dies. Jtem. §. in. l. offerendis. ſtatutū fuit bienniū infra qō fieri debeat relatio ad iudicē appel. hac. l. dat̄ annus. ⁊ ſi appellatoꝛ noluerit p̄ſequi cām: poterat lis que mouebatur in cōſiſtoꝛio p̄incipis ꝑpetuo excerceri. Jtem ſi vna pars eſt abſens nō poterit obijcere aliq̄d: niſi oſtendat ſe p̄ſequi vo luiſſe cām ſed ſtetit p̄ iudicē: ſi tñ partes faciāt inter ſe pactū

q̃ nullus eaꝝ appellet tale pactũ valebit. Auc.

e Jqui. Jn legibus erant plures fatales dies constituti sicut dictum est supius. auc statuit vnũ tm̃ fatalem diem intra qõ appellator debet ꝓsequi appellationẽ siue solus ipse sit in iudicio siue p̃sente altera parte. ⁊ si iusta cã interuenerit ali⁹ ann⁹ daf̃ ei ad exemplũ. Si appellator nolit ꝓsequi appellationẽ victor debet afferre suas allegationes vt prima sniа confirmef̃ vel rescindaf̃ ⁊ absens p̃senti debet

s Jtamẽ. Hec auten. dicit si cõdẽnari in expensis cõtingat q̃ forte in medio tpe fataliũ id est duoꝝ annoꝝ q̃ dati sunt ad appellationẽ excercendã ipsi litigatores eligãt arbitros: nõ currit tẽpus: qz litiganti nõ currit tẽpus.

s Ed ⁊ si. Supiores auc. locũ habẽt qñ lis ventilabaf̃ corã aliquo iudice hec appellatio ventilaf̃ corã principe. dicit eñ q̃ lis que mouef̃ corã principe põt moueri omni tẽpore donec imperator ꝑcipiat q̃ illa cã determinef̃.

s Jappellatiõe. Si appellator. vel altera ps aut ambo simul veniãt ad iudicẽ appellationis. etiam vltima die fataliũ. ⁊ iudex nolit eũ: vel eos audire. nullũ fit ꝓiudiciũ partib⁹ in b̃. qz postea etiã poterit examinari. cã appellationis. cũ stet ꝑ iudicẽ quominus appellatio exerceaf̃.

Quãdo ꝓuocare nõ est necesse. Rub.

Egi rei vendi. ⁊ succubui: an teneat sen

d Jtam. tentia si ostendaf̃ alia in cõtrariũ ꝓius lata a qua nõ fuit appellatũ. querit. dicit q̃ nõ. nec ab ea necesse est appellare.

s Jcũ. Jnter mulierem et fratrẽ defuncti de testõ quo erat auia instituta erat questio. qz dicebat esse institutã in testõ minoris. xiiij. an. ⁊ dicebat hoc fieri posse: vnde ꝓnũciauit minorẽ. xiiij. an. posse facere testm̃: an valeat sniа. queritur. dr q̃ nõ: qz erat lata cõtra. l. nec ab ea erat necesse appellare. Si vero de etate esset questio ⁊ iudex ꝓnunciauerit maiorẽ. xiiij. an. esse. ⁊ ita posse testari: nec a sniа fuit appellatum vel fuit: sed appellator destitit valet sniа.

s Jvt. Ab electione decurionat⁹ appellasti appellatione pẽdente es electus ad mun⁹ duũuirat⁹ nõ tenet electio qz duũuir eligit̃ ex decurionib⁹ nec ante põt eligi q̃s duũuir q̃ extiterit de numero decurionũ. ff. de decurioni. l.

c Clm. Delegati sunt duo vel honores. ff. hi qui. tres ad causam: vnus tm̃ ꝓnũciauit nõ valet sniа: nec ab ea necesse est appellare.

c Clm. Delegata est alicui cã vt ꝓnunciet intra certuꝝ diẽ si. vlteriori die ꝓnunciat nõ tenet sniа.

c Erta. Magistrat⁹ habent iurisdictionez indicendi mulctã: quidã maiorẽ: quidã minorẽ. si ergo p̃ses indicendo mulctã modũ statutũ excedit: nec valet sniа: nec ab ea necesse est appellare

v Enales. Litigabã cũ titio. titius dedit pecuniã iudici vt me iniq̃ cõdemnaret. dicit q̃ non valet sniа nec

s Jpater. Aliqs filiusfami. ⁊ opus est appellare. minor. xv annis creat⁹ est decurio. vtiũ opus fuerit appellatione in hac creatione si nolebat esse decurio: Rñdetur q̃ nõ: lex sequens plana est.

o Onem. Petebã fundũ a titio: ꝯdemnauit eũ iudex tantũ in fundũ ⁊ nõ in fructib⁹ ⁊ litis expensis. dicit q̃ nõ daf̃ mihi facultas appellandi nomine fructuũ: ⁊ expensarũ: cũ cõfiteor recte latã sniam. ⁊ hoc in prima. Jdeo dicit q̃ si titius q̃ cõdemnat⁹ fuit appellauit q̃ si iudex appellationis ꝓsperit me actorẽ iuuandũ in expẽsis ⁊ fructib⁹. q̃ me iuuabit. Tertio dicit q̃ si vict⁹ titi⁹ appellauit ⁊ cãm appellationis nõ fuerit ꝓsecut⁹. dicit q̃ ego actor ꝑ eandẽ appellationẽ victi titij potero ꝯsequi fruct⁹ ⁊ litis expensas in p̃mo iuditio nõ deductas. ⁊ hoc dicit.

Quoꝝ appellationes nõ recipiunt. Rub.

Petij a te. x. lite cõtesta ꝑ cõtumaciã cepi

e Jtis. stit abesse: iudex te cõdemnauit: nunquid reuersus audieris appellãs. querit. dr q̃ nõ.

o Wseruare. An ꝓuict⁹ ⁊ cõfessus ô crimie ꝑ testes ⁊c. audiaf̃ appellans. querit. dr q̃ nõ. Si vero ꝓbato crimine cõdemnat⁹ fuerit nõ confessus: an sit audiẽdus appellans. qrit. dicitur q̃ sic. ⁊ hoc in scõa.

n Clli. Si iudex officialẽ sibi deputatũ cõdẽnauit. qz male se habet circa officiũ suũ: an audiaf̃ appellãs q̃ritur. Rñ. q̃ nõ. secus est si sup patrimonio officialis litigat ⁊ cõdemnat⁹ fuerit. qz appellare põt.

a Bstinendũ. Tenebaris fisco in. x. ex cõtractu vel nomine tributoꝝ: an cõuẽt⁹ ⁊ cõdẽnat⁹ possis appellare

a B executione. Petij a titio. x. q̃rit. dicit q̃ nõ. fuit mihi ꝯdẽnat⁹. executor modũ excessit exequẽdo qz fecit me mitti in possessionem maioris q̃titatis. q̃ erat deducta in sniа: an a tali executione possit appellari. querit. dicit. q̃ sic. licet alias ab ea appel. nõ possis. ita vt si res de qua re est cõtrouersia sit mobilis possessio tradef̃. vel apud titiũ collocef̃ tradenda cui iudex appel. eã adiudicauit. Siv̄o est res immobilis puta fundus fruct⁹ ꝓcepti ⁊ ꝑcipiẽdi apud sequestrũ deponaf̃ possessione fundi remanẽte penes eũ q̃ appellauit. si vero appellator inueniaf̃ frustratorie appellasse in. l. libris argenti mulctaf̃

q Clis. Testm̃ fecisti: heredẽ instituisti. heres adito iudice volebat q̃ illud aperiref̃. seius ex aduerso dicebat q̃ illud erat nõ apperiendũ iudex ꝓnũciauit illud esse apperiendũ. seius appellauit: an admittenda sit appellatio. queritur dicit q̃ nõ. sed appellans ⁊ iudex q̃ appellationẽ admisit in. xx. libris argenti puniref̃.

e T publicaꝝ. Si teneris fisco in. x. ⁊ si sis cõdemnatus nõ audieris appellans.

Si pendente appellatione ⁊c. Rub.

Petij a te. x. cõdemnat⁹ es appellatio-

c Onfes. ne pendente cõcedo infata: an heres tuus cãm appellationis debeat ꝓsequi. querit. dicit. q̃ sic alioquin stabit iudicatis.

c Jus. Volebã te accusare de crimie capitali: incepe ras abesse: iudex te citauit: bona tua describi fecit intra annũ te p̃sentasti ⁊ litẽ ꝓsecut⁹ fuisti: ⁊ appellatione pendente decessisti: an bona tua ad heredes tuos transmisisti q̃

s Jis. Reus criminis in exilio dam rit̃. dr q̃ fic. nat⁹ cũ bonis adẽptis. appellauit: ⁊ appellatione pẽdente decessit: an appel. cã ꝓpter bona agitari possit. querit̃ distinguit̃. aut tacite sunt adempta: qz est deportat⁹: aut exp̃s se vt relegat⁹. primo casu nõ sup est questio scõo sic.

s Jpater tu⁹. Ad decurionatũ vocat⁹ fuisti: ⁊ appellasti ⁊ appellatione pendente decessisti: an tuus heres teneaf̃ ꝓsequi. dicit̃ q̃ non.

q Clamuis. Petij a te ancillã cũ peculio: ꝯdemnatus mihi fuisti: appellatione pendẽte decessisti. nõ est extincta appellatio ꝓpter peculiũ ancille. Prefinita sunt tẽpora fatalia inter que debet exerceri cã appellationis: si te adhuc supstite aliq̃d de tpe effluxerit: residuũ dabit̃ heredi tuo ad ꝓsequẽdã appellationẽ. ⁊ ꝓterea tpus quatuor mensiũ. ⁊ si heres petierit tempus ad deliberandũ de hereditate eius qui appellauerit: ⁊ iã decessit eo lapso incipiet currere tẽpus quatuor mensiũ ad ꝓsequendã appellationẽ. ne ignorãtes negocium damnis afficiantur.

Debis q̃ ꝑ me. iudi. nõ appel. Rub.

Aliquis in cõmitatu p̃incipis' cõuẽ

s Jcontra. tus ⁊ cõdemnatus nõ appellauit ne cesse habet stare iudicatis. nec si dixit se metu iudic] non appellasse audietur.

s Jis. Si cõdemnat⁹ nõ appellat: necesse habet parere iudicatis. nec excusabit̃ si dicit se metu iudicis non appellasse: si vero ei facta fuerit vis quomin⁹ appellet. ꝓtesta ri debet corã aliquib⁹ infra. x. dies q̃ nõ põt appellare: ⁊ tũc sufficit talis ꝓtestatio ad appellandũ.

¶Si vnus ex pluribus. Rub.

Tres erāt tutores diuisa habētes
s Iudici. administrationē: duo cōdēnati p
uocauerūt: ꝛ pnunciata est puocatio iusta: an ter
tio q̄ nō appellauit pfit illa puocatio. querīt. dr q̄ sic. Idez
dicīt in pn. l. b̄ addito q̄ si duo maior ꝛ minor habētes cāz
cōmunē cōdemnati fuerint: ꝛ minor restituat aduersus sentē
tiam nō ppter hoc restituet maior.

¶De mōtanea possessione. Rub.

Duplex est iudiciū: petitoriū ꝛ possessoriū
c Um. in petitorio vict⁹ appellat. i possessorio nō
vnde si intērā otra te interdictū vti possidet q̄ō est
possessionis retinēde. vel interdictū vnde vi q̄ō est recuperā
de. vel quor legator q̄ō est adipiscēde. ꝛ succūbas nō audie
ris appellans: salua tñ tibi questione sup pprietate non esse
preiudicabit questioni de proprietate.

¶Ne liceat i vna eademq̄ cā tertio puocare vel
post duas sententias ꝛc. Rubrica.

Petij a te. x. ꝛ obtinui: appellasti: ꝛ po
s Iquis. stea succubuisti: ꝛ appellasti tertio: cōdē
natus fuisti: ꝛ an tertio appellare possis. querīt. dr.
q̄ nō ꝛ si tertio pfectus pto. cognoscat: ꝛ duas primas sentē
tias cōfirmauerit aduersum sentētiā supplicare nō poteris.
Litigator aūt ante litē cōtesta. poterit iudicē tertiū delegatū
recusare ꝛ recurrere ad delegantem.

Qui bonis cedere possunt. Rub.

Si debitor meus cōuent⁹ ꝛ con
q Si bonis. demnat⁹ bonis cedat: an ipso fa
cto liberet. querīt. dr q̄ nō. si aliqua acquisierit sol
uere tenebīt. si nō dū solidū debitū soluit. Sed pdest ei cessi
sio bonor ad hoc vt reus cōdemnat⁹ nō trahat ad carcerez.
s Iquāti. Tenebaris rei pu. in. c. cō nō vt liberet.
fessus es debitū sed soluere nō possis. cessisti bonis: si
antēq̄ bona distrahant paratus sis soluere: an possis reuo
care cessionē: querīt. dicīt q̄ sic.
s Ipater. Filiā habēs quidā emācipauit: ad munera
ciuilia vocat⁹ bonis cessit: an bona quesita a filia inq̄
etari debeant. querīt. dicitur q̄ non.
l Egis. An puinciales bonis cedere possint. querīt.
dicīt q̄ sic. ꝛ hoc in prima. an aūt creditor iure dñij bo
na cessa detinere possit. querīt. dr q̄ nō. sed distrahere debet
nec cōtra petitorē p scriptione se tueri poterit. ꝛ hoc in scōa.
Si vero debitor res suas creditori insolutū dederit domini
um eaz acquisiuit. ꝛ hoc in tertia.
p Ropter. Vocat aliq̄s ad munus publicū ꝛ ppter b̄
bonis cessit: an teneat cessio. querīt. dicīt q̄ nō. qz ex ta
li cessione blasmū: vel inuidiā assequet fiscus. vel sic. Titi⁹ in
fraudē bonis cessit vt inhabilis fieret: an teneat talis cessio.
querīt. dr q̄ nō. qz cedēti blasmū ꝛ inuidia esset.
i Momni. An sine verboz solemnitate q̄ olim exige
bat posit fieri bonor cessio. q̄rīt. dr q̄ sic. qz sola volū
c Um. An filiusfami. bonis tas cedentis sufficit
cedere possit. querīt. dr q̄ sic. castrensib⁹ vel quasi. ꝛ si
postea aliqua acquirat ad exemplū patris fami. creditori sa
c Um solito. Tenebaris mihi ꝛ ti tisfacere debet.
tio: ꝛ seio in. x. vis cedere bonis. ego ꝛ titi⁹ volum⁹ erpe
ctare in quinqueniū. nolui sei⁹ q̄ sint audiēdi. q̄rīt. rñ. distin
guēdo. aut in maiori quātitate est obligat⁹ seio aut gaio. aut
in equali. primo casu audiēdi sunt. scōo casu nō. Si vo tres
cōsentiāt in dilatione dāda quart⁹ dissentiat: maior numer⁹
pferat. Si vo ex omni parte equalitas sit: tam creditorū q̄
debitorū illi admittant q̄ inducias ꝛc. nulla habita differen
tia inter creditores habentes ypothe. ꝛ nō habentes in reb⁹
ptinētibus inter creditores. eq̄litate iudic̄ officio fuata: nul
la temporis pscrip. creditor⁹ inducias quinquēnales cō
cedentibus opponenda

¶De bonis auctoritate. iudi. pos. Rub.

Decessit titi⁹ seio herede instituto ꝛ
i Bonis. legauit mihi. x. decessit sei⁹ sempro
nio herede instituto ꝛ legauit gaio. x. q̄s nostrū po
tior sit: an ego prim⁹ legatarius: an gai⁹. Rñ. q̄ ego. cū pri
mū legatū debeat. quasi es alienū.
e St. Si otra. i cum titio. ꝛ fact⁹ sit debitor me⁹ in. x.
ꝛ decessit: seio herede instituto possum cōuenire seium.
Sed si ex psona sua habeat aliquos creditores: an possum
petere vt fiat separatio bonorum heredis ꝛ bonorum defun
cti queritur. dicitur q̄ sic. si vero animo nouandi stipulatus
fui ab herede q̄ō titius debuit non possum petere fieri sepa
e Xcōtractu. Debitor a creditore vno con rationē
uentus existens nō soluēdo si cedat bonis: an ab alijs
creditorib⁹ cōueniri possit. querīt. dr q̄ nō. nisi postea aliq̄d
i Nciuile. Si plures fuerint cyrographarij ceperit
debitores: nullus eorū cōpellat accipere bona debito
ris: ꝛ sibi ꝛ alijs satisfacere.
s Ibona. Debitor me⁹ decessit bona sua erāt vacātia
neca fisco. agnita an possim petere mitti in possessiōez
bonorū eius. querīt. rñ. q̄ sic.
p Ro debito. Si petā vt adijciant mihi bona debito
ris rōne dominij: an sim audiēdus. querīt. dr q̄ nō. Si vero
sim cyrogra. creditor alios aūt habet creditores quibus res
sue obligate sunt illi sunt potiores. ꝛ hoc in scōa. Si vo nul
li obligate sunt: ꝛ debitor cōis decedat sine herede vel cū he
rede ꝛ ille cessit. ꝛ bona nō iure dominij creditorib⁹ adjciāt:
sed vendant ꝛ p portiōe debiti cuilibet creditori satisfiat.
s Ixor. Patru⁹ vxoris mee decessit vxorē meā p tria
parte hr̄dem instituit: tenebat eidē vxori in. xxx. an pro
xx. coheredes suos cōuenire possit. querīt. dr q̄ sic. nisi testa
phibuisset eā exigere a coherede. Si vero coheredes sint nō
soluēdo habētes ppios creditores poterit mulier petere vt
fiat separatio bonor defuncti. ꝛ cohered⁹.
i Mpossessionē. In possessionē creditor missus bo
nor debitoris: an p talē missionē nāciscāt dominiū. q̄
c Um pponit. Aliq̄s cū mādato rīt. dicīt q̄ nō.
vel sine mādato gessit negocia mea: ꝛ ex mala admini
stratione fact⁹ est debitor me⁹ in. c. volebā eū cōuenire: latita
bat q̄d iuris sit. querīt. rñ. q̄ si latitat nec defendat. eū pba
bo mihi debere: ꝛ mittar in possess. bonor suor. Eo aūt in ea
dē cōtumatia pseuerāda vēdent bona: ꝛ satisfiet mihi. Aut.
e Tqui. Ler. C. dicit q̄ si debitor latitet nec defendat
petere possim me mitti in possessionē bonorū eius: sed
nō determinat modū declarati debiti. Aut. declarat aliter di
cens: q̄ si subtrahat se debitor si sit iudex ordinarius citabit
eū accipiendo psonā suam ꝛ verbo mittendo nūciū. si nō ve
niat sententiabit examinato negotio ꝛ dat sibi inducijs ad
rep̄sentādū se: si nō veniat mittar in bonorū pos. ipsius pro
mensura declarati debiti. ꝛ si veniat postea nō audiet. nisi re
stituat mihi omnes impensas: ꝛ omne dānū resarciat: dato
c Um apud. Si titi⁹ habeat fideiussore iudicio sisti
plures creditores ꝛ timore creditor se absentet: ꝛ q̄dā
ex creditorib⁹ petāt se mitti in bono. possess. an absentes vel
p̄sentes: si nō sunt ita sollicīti cōsequant omoditatē aliquā.
Ad id q̄ō alij missi sunt in bonor pos. querīt. dicīt q̄ sic. ita
si p̄sentes infra duor annor spaciū se rep̄sentēt b̄ est si sunt
in eadē puincia. si absentes intra quadriennīū. restitutis im
pensis quas missi in possessionē feceūt iuramēto eor declā
randis. Si vero intra p̄finitū tēpus nō venerit eo lapso au
ctoritate iudicis poterūt vendere bona. ꝛ illud q̄ō superit de
ponet in ed⁹ sacra: tabellione ꝛ venditore p̄sentib⁹: ꝛ de eo ce
teris creditorib⁹ p portione debiti satisfiet. ꝛ sic deponat ne
in expensis dānificet. predicta aūt venditio fiat p̄sente non
solū tabellione: sed sacrista ecclesie: penes quē q̄ō superit
de p̄cio deponat: prestito iuramento a creditore. q̄ nō p gra
tiā emptoris ad rem venit vēditionē, nec q̄ dolo min⁹ iusto p̄
cio accepit.

¶De priuilegijs fisci. Rubrica.

Maritus ex mala administratione ꝓfimi
b Dona. pilari tenebaꝫ fisco in.c.fiscus occupauit
res suas inter quas erãt res vxoris: an mulier pete
re possit vt separentꝫ res sue a reb⁹ mariti.q̃rit.dicit q sic.
q Clamuis. Contraxit aliquis cũ fisco: ꝛ cũ muliere ac
cipiendo ab ea dotẽ quis ꝑferri debeat.queritꝫ distin
guit ꝛ aut contraxit ꝓmo cũ muliere: ꝛ ꝑfertꝫ mulier.aut cũ fisco
s Jcum. Maritus teneꝫ fisco in.c. ꝛ ꝑfertꝫ fiscus
vxor ea soluit.nec fecit sibi cedi ius ꝓsonale vel reale a
fisco.postea idẽ maritus ꝯtraxit cũ fisco conducẽdo ab eo ve
ctigal: ꝛ factꝰ debitor eius in.c.q̃s sit ꝑferendus.queritꝫ dici
tur q fiscus.salua ergo indemnitate fisco poterit mulier ꝙue
nire maritũ ꝓ pecunia quã ꝓ eo soluit fisco.
s Jdebitor. Clendidisti mihi fundũ. postea ꝯtraxisti
cũ fisco: an inuẽto te nõ soluẽdo possit fiscꝰ auocare fun
p Ecunia. Teneris mihi in dum.queritꝫ.dr q nõ.
ꝛ.fisco in.c soluisti mihi.ꝛ.te postea nõ existẽte soluẽdo
an fiscus possit a me auocare pecuniã.q̃rit.dicit q sic.
c Cum patrẽ. Debitor fisci copulauit cuidã filiã suam
in matrimonio.ꝛ dedit p̃diũ in dotem: an fiscꝰ iure ꝓpi
gnoris illud auocare possit.queritꝫ.dicit q sic.
s Jin te. Mulier pro marito soluit fisco.c.ꝛ sibi fecit
iuscedi qõ habebat fiscus: an anteferaꝫ alijs credito
ribus mariti: sicut ꝛ fiscus ꝑferebatur in cuius locũ successit
mulier.queritꝫ.dicitur q sic.

De ꝓuilegijs dotis. Rub.

Mulier tacite habet obligata oĩa bona
s Lire. viri pro dote sua ꝛ habet ꝓuile. q ꝑfer
tur creditoribus alijs mariti in actionibus ꝓsona
libus: an illud ꝓuilegiũ transmittat ad hr̃des.q̃rit.dr q nõ

De reuocãdis his q̃ in frau.alie.sunt. Rub.

Debitor meus in.ꝛ.decessit herede
s Jheres. instituto titio: qui habebat credito
rem: dedit ei insolutũ quasdã res hereditarias. An
si in fraudẽ meã eas isolutũ dedit possum eas reuocare.que
s Jsuccessione. Paterfami.credi ritur.dicitꝫ q sic
tores habens filie sue.c.dedit in dotẽ: ꝛ decessit filia
herede instituta: que ab hr̃ditate paterna se abstinuit: an ra
tione dotis a creditoribus paternis cõueniri debeat.queritꝫ.
dicitꝫ q nõ. nisi ꝓbentꝫ fuisse oblata pignora: vel nisi in frau
dẽ creditorũ filie fuisset dos cõstituta a defuncto.ꝛ b̃ doceaꝫ
s J. Paterfa creditores habẽs decessit filio herede in
stituto: qui ab hereditate se abstinuit: an a creditorib⁹
hereditarijs cõueniri possit.queritꝫ.dicitꝫ q nõ, nisi in fraudeꝫ
creditorũ aliquid in filiũ fuisset trãslatũ.
f Jlios. An filius patri succedẽs possit reuocare alie
nata in fraudẽ creditorũ.queritꝫ.dicitꝫ q nõ.quasi alle
gans turpitudinẽ ei⁹ cui successit qõ esse nõ debet.
i Cnoti. Debitor meus cõuentus ꝛ odemnatus nisi
infra quatuor menses mihi soluerit capientꝫ bona sua.
ꝛ si mihi satisfieri nõ possit ꝛ aliqua inueniantꝫ alienata: sed
titulo nõ lucratiuo: aduersus emptorem qui sciuit fraudẽ re
uocatoria agã. si vero lucratiuo: puta quia in aliũ aliquid do
nationis titulo transtulit. si sciuit fraudem reuocatoria agam
Si vero ignorauit donatarius fraudem admissam non re
uocabitꝫ qõ sic donatũ est.
s Jactu. Teneꝫ mihi titius in.x.ꝛ ego sempronio in
alijs.x. in fraudẽ sempro. liberaui titiũ ꝓ accepꝫ. poterit
sempronius infra ãnũ ꝙueniri ꝛ inquãtũ facere põt liberatꝰ
enim ꝓ accep. teneꝫ inq̃tum facere potest. vel sic. liberaui de
bitorẽ meũ in fraudẽ creditorũ. postea cessi bonis debeo con
ueniri inq̃tũ facere possum.

Liber octauus.

De interdictis Rubrica.

posite in verbis edicti in.ff. de arbo.cc.
t Eges de arboribꝰ pẽdentibꝰ in alienas edes
ꝛ in alienũ agrũ loquũtꝫ: nõ de arboribus extenden
tibus suas radices sub domo alterius. vnde ꝓ verba illꝰ edi
cti ibi daꝫ directum interdictũ hoc modo domini domus in
qua impendet arbor aliena debet denunciare domino arbo
ris vt illã incidat a stipite. Si in agrũ ꝓ .xv. pedes: si nõ vult
daꝫ domino edium directum interdictũ ne fiat ei vis quomi
nꝰ incidat: ꝛ lignũ habeat: vbi autẽ verba nõ sunt. vt in hac
l. nõ datur directũ: sed vtile ad exemplũ. ꝛ q vbi verba sunt
deꝫ directũ. vbi mens tantũ vtile: ꝓbaꝫ. ff. de iurisdi. om. iu
dicũ in. l. qõ ꝓpetue. ff. si quadru. pau. fe. di. l. fi. in fine
c Cm ꝓponas. Si vicinus meus in area iuxta domũ
meam arborem habeat: que radices sub fundamento
domus mee emittat: ita q mineꝫ ruuã. qualiter mihi cõsula
tur. queritur. Rñ. q interdictũ de arbo.ce. de quo mihi magꝭ
videreꝫ cõpetere post quo ad vsum. qr ꝓmũ est de arbore q̃
impendet alienis edib⁹ ꝛ tunc succidẽda est. scõm de arbore
que impendet agro alieno. ꝛ tũc vsq; ad .xv. pedes a terra ex
cidẽda est arbor ista: hoc edictũ qõ habet duo capita nõ ha
bet locũ in casu huiꝰ. l. tñ de equitate ad similitudinẽ illi⁹ in
terdicti deficientibus directis verbis dabitꝫ vtile interdictũ
de arbo.ce. vel in factũ actio que datur hodie loco cuiuslibet
p Reses. Si competit mihi interdictũ ad interdicti
uersus aliquẽ coram eo cui⁹ iurisdictioni est subiectꝰ de
beo id ꝓponere.

Acerti. Si cui sup rei ꝓprietate retinẽda ꝛ pos
sessio. competat questio ꝓius terminã
da est questio possessionis. deinde causa ꝓprietatis
vt victꝰ in possessorio ꝓ se afferat ꝓbationes in petitorio.
ꝛ hoc in prima. Jn secunda Rñ. tacite obiectioni: cum dixit
agendũ cõpetenti actiõe id est cõpetenti interdicto. ſ cũ hõ
die nõ habeãt locũ interdicta quid fiet. Rñ. agẽdũ est ad ex
s Jquis. Olim si quis vole emplũ interdictorũ
bat ꝓponere interdictũ necesse habuit obseruare solen
nitatem vt in hac. l. dicitꝫ. cõtrariũ vero est hodie si quis acti
onẽ habeat: illam sine omni solẽnitate ꝓponere potest.

Quorum bonorum. Rubrica

Decessit titiꝰ: ꝛ filiũ ꝑterijt: ꝑte
b Ereditatem. ritus petijt bonoꝝ pos. contra
tabu. a ꝑtore facta fide prętori qõ erat filiꝰ titij: an
hoc sufficiat vt habeat bona corporalia ab aliquo forte pos
sessa nec sit ei opus interdictũ ꝓponere. queritꝫ. Rñ. q non.
alias essẽ nõ admittitꝫ nec essẽ possessor cõstituitꝫ: nisi interdi
cto quoꝝ bonorũ agat: ꝛ doceat se filiũ. ꝛ bonorũ possessio
s Jex. Filia patrui mei decessit ab nẽ obtinuisse.
intestato: vt ꝓximus agnatus petijt bonorum possessio
nem in bonis defuncti si sint res ab aliquo possesse ꝓ hr̃de
vel ꝓ possessore. qualiter mihi succurraꝫ. queritꝫ. Rñ. q intẽ
tabo interdictũ quorũ bonoꝝ: si adhuc possidẽt vel dolo de
c Onstat. Decessit mulier ab in fierint possidere.
testato: relictꝭ ꝙsanguineis. vult maritus succedere ei
ꝓ bonoꝝ possel. vnde vir ꝛ vxor. an possit. queritꝫ. Rñ. q nõ
sed cõsanguinei succedũt ꝛ petũt vt bona in se transferantur
ꝓ interdictũ quoꝝ bonorũ: salua questione ꝓprietatis

Quorum legatorum. Rubrica

Si pater meꝰ fuit heres institutꝰ a scio:
b Eredi. ꝛ hereditas euacuata sit legatis: an pos
sit detrahere falcidiã de legatis. q̃ritꝫ. ꝛ Rñ. q põt
si legatarij sua auctoritate occupauerint legata pater meus
vel ego possum agere interdicto quorũ legatorũ ad repeten
da legata prestita a me satisdatio. ꝰ restituendo eo qõ super
erit de legatis detracta falcidia.

Unde vi. Rub.

Si aliqs vult expellere me de fundo meo
r Ecte. quẽ recte possidebã: an possim ei resistẽ. q̃
ritꝫ. Rñ. q sic. cũ moderamine.

p J pub. Expulisti me de fundi mei possessione occasione violentie. plura amisi que ad te nō puenerunt: an p interdictum: ꝛ vsq; ad qd̄ tempus veniant: ꝛ Rñ. ꝙ vsq; ad annū: ꝛ sine solemnitate tñ ꝓposito interdicto agere possum aduersus te interdicto vnde vi: vt restituaꝫ mihi possessio, et heres tuus inq̄tū puenit ad eū tenebiꝫ.

a Victori. Expulisti me de possessione fundi mei impetrasti rescriptū vt liceret tibi fundū retinere: an valeat rescriptū. queriꝫ. dicitꝫ ꝙ nec cōcedi debuit: nec ꝓcessum tenet

s J de pos. Si de possessione fundi mei me deieciſti sine armis. potero te puenire ciuiliter interdicto vnde vi ꝛ l. iulꝫ. de vi ꝑuata. ꝛ siue ciuiliter siue criminaliter te cōuenio teneberis de fructibus tam ꝓceptis q̄ ꝓcipiendis. ꝛ alias pe

i Vuasor. Si aliquis inuasit ꝑ nas sustineb is. diū: teneꝫ ad possessionē restituendā: ꝛ ad fructus: ꝛ ad omnia deperdita. ꝛ si nō ad inuasorem puenerūt infra annū interdicto vnde vi. si vero errauit. qꝛ ego dominus esse credebar ꝛ sic intrauit ꝑdiū vel ignorauit ꝑdiū illud ad me ꝓtinere aliā penā nō patieꝫ inuasor: nisi ꝙ possessionē restituet.

m Eminerint. Si volo titiū cōuenire quia rem meā detinet nō debeo impetrare rescriptum a principe. vel ab alio iudice vt titius mihi restituat. vel ꝙ mittar in eī possessionē nec occasione talis rescripti debitorē inuadere nec etiā ꝓcessum tenet. ne a principe vel ab alio iudice nascanꝫ inimicie: sed debeo cōueniri loci possessorem: ꝛ si absit debet req̄ri ꝓcuratorem eī: ad rectrandā sententiā citato iam titio si aliter faciam puniar in hoc ꝙ amittā causam. ꝛ hoc in prima. Si vero tutor: vel curator alicuī pupilli vel adulti colludendo cū eo qui rem pupilli vel adulti possidet violenter abstuꝫ. vt sic pupilli vel adulti ius qd̄ habuit in re amittat. nō ꝑiudicabiꝫ propter hoc adulto: vel pupillo. sed restituiꝫ ei res cui ablata est pupillo causa in integrum resti. reseruata. ꝛ tutor vel curator deportabiꝫ: ꝛ omnia bona sua publicabuntur ꝛ hoc

s J quis. Si rem quā possidebā aliquis in scḋa proprīa auctoritate inuaserit qualiter puniri debeat q̄ritur. distinguitur: aut res erat inuasoris aut nō. si erat. amittet dominium rei ꝛ mihi eam restituet: si nō sit dominus restituet eiusdē estimationē. Idem est si fiscus rem aliquā possideat: ꝛ aliquis eam inuadat.

m Mentanee. Deiectus ꝙ vim de possessione aliqua mōtanea audietur: interdictum ꝓponens. ꝛ siue in

s J quando. Expulisti me de possessione. scriptis. prediꝫ mei: in quo erant multe res. si ꝓpono interdictū vnde vi. ꝛ ꝓbem te vim mihi intulisse: si ꝓbare nō possum singulas res esse arreptas qualiter mihi succurraꝫ q̄riꝫ. Rñ. ꝙ debes deferre iuramentum mihi vt iurem de estimatione illarum rerum quas amisi iudex determinabit quantitatē vltra quā nō debeam iurare: ꝛ sacramēto interposito: sed qd̄ iurauero iudex te mihi condemnabit.

n Onabre. Sicut superiores cōstitutiones meminerint ꝛ si quis: puniunt inuasores. sic hec punit colonos qui tēpore cōductionis finito detinet fundos domino inuito dicit igitur: ꝙ si colonus nō restituat fundū domino conductione finita: si agat dominus contra colonū: ꝛ cōuincaꝫ colonus restituet prediꝫ possess. ꝛ eius estimationē.

n Omen. Eis expulsiua introducit interdictum vnde vi. qd̄ datur ad possessionē recuperandā. ꝛ dicitur interdictum momentanee possessionis quia potest esse ꝙ hec possessio nō durabit nisi per momentum apud illum qui expulit ꝛ expulsus poterit agere ciuiliter interdicto vnde vi vt sibi restituatur possess. vel criminaliter. l. iulꝫ. de vi publi. vel priuata ꝛ hoc casu fm vetera iura obtinuit: vel offerri libellus. aliquādo tamen in possessorio iudicio nō poterat quis agere criminaliter: sicut est quando inferꝫ vis inquietatiua sicut interdicto vti possidetis. hodie hꝫ lex nō valet. quia in omni interdicto debet offerri libellus. vt. ſ. de lit. cōtesta. offeratur.

c Cum quare. Constitutiones superiores inuasores ꝑ diorum que ab alijs possidenꝫ puniūt de illis qui inuadunt ꝑdia que a nullis possidenꝫ: sed a possessore vacua sunt nulla facta mentione super quo articulo loquitur hec ꝑsens cōstitutio. dic ergo sic. nō curabā vel negligebam quedam ꝑdia ad me pertinentia. vnde nec animo. nec corpore ea possidebā: vacuam possessionē ꝑdiorum occupasti qualiter sis puniendus. queriꝫ. Rñ. ꝙ veteres. ll. nō dabant interdictuz vñ vi. vel vi aut clam: sed rei vendi. ꝛ certe punieris in hoc ꝙ possessionem ꝛ eius estimationē restitues: ꝛ non excusaberis ꝓtendens qꝛ a nemine possidebanꝫ prędia. qꝛ quilibet scire tenetur: ꝙ ea que sua nō sunt: aliena sunt: ad exēplū furti. qꝛ si rem meā me inuito contractaueris teneberis furti. licet dicas te ignorasse rem meā fuisse: sicut ad restitutionē possessionis teneberis ꝓsti. si quis in tantā. nisi spacio. xxx. anno. extiteris munitus.

¶ Si per vim vel alio modo. Rub.

i Vdices. Habebā possessionem: ꝛ in ea colonos vel seruos. cepi abesse: ꝛ me absente expulisti illos qui erant nomine meo in possessione: an expulsi agere possint ad recupandam possessionem ꝛ iudex eos audire debeat. queritur. Rñ. ꝙ sic. nec obstat exceptio ꝙ nō habeant man. de experiundo: vel ꝙ seruus non habeat ꝑsonam standi in iudicio nullo tempore domino excludendo quin reuersus agere possit: si colonus vel serui agere ꝓ negligentiā supersederint. ꝛ licet isti possessoriū intenderunt iudicium. questio sup ꝓprie. dño reseruabiꝫ.

n Ec imperiale. Aliquis impetrauit priuilegiū vt liceat ei possidere prediū meū. vel iudex interloquēdo me absente ꝓnunciauit aduersariū me in possessionē prediꝫ mei fore mittendū: an desinam possidere ꝓ hoc. dicitur ꝙ nō nec mutatur possess. status qꝛ iudici me absente non potuit plene liquere de causa. quia ꝓ allegationes partium nō partis scitꝫ an cā sit certa vel non.

¶ Vti possidetis. Rub.

v Ti. habebam in quodā fundo proprietk. tu vero vsumf. ego ciuiliter tu naturaliter possidebas si nō permittas me facere in fundo ea que ad proprietatis causam ꝑtinent. vel ecōuerso inquieto te in naturali possessione: quomin9 liceat tibi vti frui. ꝛ tu aduersus me vel ecōtrario ego aduersus te interdictū vti possidetis. intentauero qualiter iudex ꝓnunciare debeat. queriꝫ. Rñ. ꝙ sic. vti possidetis ita possideatis sꝫ ego ciuiliter ꝛ tu naturaliter iubebit vt ego te in naturali nō inquietā: nec tu me in ciuili. si vero tu victus in possessorio velim cōuenire te super ꝓprietate fundi rei vendi satisdabis iudicatū solui qꝛ nisi satisddeeris transferetura te in me pos.

¶ De tabulis exhibendis. Rub.

s J in potestate. Paterfa. decessit filijs suis impuberibus instituꝫ: ritio eis substituto: decesserunt impuberes in pupillari etate: substitutꝫ vult vendicare hereditatē iure substitutiōis ꝛ petit a tutore pupilli testm̄ aperui ꝛ exhiberi ad ꝓbandum se fuisse substitutū quo iure hoc possit petere. queriꝫ. Rñ. ꝓponendo interdictū de tabulis exhibendis.

¶ De exhibendis liberis siue deducēdis Rub.

s J vt. Mater tua decessit: delata est hereditas sua aduersus possessores hereditatis egisti: ꝛ obtinuisti. eos acꝫ. in factū ex re iudica. cōuenire poteris. ꝛ si aliquis dicat te esse in eius potestate vt filius debet ꝓbare te esse in eius possessione ꝓposito interdicto de

a Di. Si filius tuus ab aliquo liberis exhibendis possideaꝫ vt tibi exhibeatur adire debes cōpetentem

s J ad. Accepi filiam philippi in vxorem. iudicem. quā penes se detinet. nec eā vult exhibere. qualiter mihi succurratur. queriꝫ. Rñ. ꝙ vtili interdicto de libero hominem exhibendo.

¶ De saluiano interdicto. Rub.

Debitor meus p̄dia mihi obligata si di-
s Ite. strahat cōueniam emptorē act. quasi futa
na. nec habet locū in hoc casu interdictū saluianum
qō cōpetit domino super rebus coloni tacite obligatis.
h Abitantis. Concessi tibi dom⁹ mee habitationē p̄ca
rio; an eā ab herede tuo repetere possum. queri⁊ dicitur
q̄ sic.

¶ De pignoribus. Rubrica.

Obligaui tibi codicē p. r. ⁊ sub usu
Ebitor. nis cessaui in solutione ita q̄ plus est
debitum q̄ sit code; an cedendo tibi codicem libe-
ror. queritur. dicitur q̄ non.
q Uamuis. Obligasti mihi. ff. pro. r. ⁊ cōuenit si non
sufficeret pignus q̄ omnia bona tua essent mihi obli-
gata: postea aliquid ex rebus tuis titio specialiter obligasti
an ea auocare possim. queri⁊ distinguit. si sufficit digestū ad
debitum non potero auocare.
c Reditores. Obligasti mihi prediū tuum p. r. ⁊ cōue
nit si sua die nō solueret pecunia q̄ propria auctori ta
te liceret mihi ingredi possessionē p̄dij: nō soluisti sicut cōue-
nit: an ingredi possim. queritur. dicit q̄ sic. cōsultius tamē fa
ciā: si auctoritate iudicis ingrediar.
c Um. Si ꝓpter alimentū familie mee: ⁊ sic quasi coa-
ctus a te. r. accepero mutuo. ⁊ prediū meū tibi obliga-
uero: an possim cōqueri quasi tibi sim cōpulsus p̄dium obli
gare. queri⁊. Rñ. q̄ nō. sed debeo pecuniā reddere: ⁊ p̄dium
p Reses. Mutuaui tibi. r. ⁊ p̄dium mihi ob recupare
ligasti: titius prediū emit cōuenit te in iudicio sup isto
fundo: tu accepta pecunia ab eo passus es te supari. vt sic pi
gnore me defraudares: an sentētia lata aduersus te mihi p̄iu
dicet in ypothecaria. dicit q̄ nō. cum passus vinci fueris per
collusionē cōtumaciam.
i M summa. Obligasti mihi p̄diū p. r. ex quo consue
ueras soluere aliquid in refectionē. si illud solui quia ta
le on⁹ sequit⁊ prędium quocunq; vadat: an in summā compu
tari debeat. queri⁊. dicitur q̄ sic.
v Sucapio. Obligasti mihi rem tuā: puenit ad titium
titi⁹ eam vēdidit sempronio bona fide emēti ⁊ eā vsuce
pit an extinguat⁊ ius pignoris p hoc q̄ desijsti esse domin⁹
queritur. ⁊ dicitur q̄ non.
q Uamuis. Si debitorem meum vel fideiussorē cōue-
nero: ⁊ cōdemnari fecero in actione p̄sonali: an nichilo
minus ypothece pignora mihi obligata p̄sequi possim que
s J dominiū. Mulier quedā ritur. dicitur q̄ sic.
obligauit prediū suū postea illud mihi donauit: si cre-
ditor illud possidet potero illud vendicare: si tm̄ p̄cepi de fru
ctibus q̄ sufficiat ad debitū: vel si nō sufficiat illud qō deest
d Ebitores. Ex curialitate debeo denuncia soluā ei
re debitori meo vt soluat: si nō soluat agā ad pignora.
n Ominatori. Judex potestatis nominauit me vt esse;
decurio cōtradixi nō debet accipere a me pignus sine
auctoritate p̄sidis.
s J vxor. Vxor mea quoddā p̄dium titio obligauit. ⁊
heredem me instituit: si soluero titio potero prędium li
cet non interuenit instrumentū sup eo vxori vel heredi suo re
stituendo vendicare.
c Um. Si maior annis mulier debitrix tua in solutū
p̄dia dederit: an talis cōtract⁹ valeat q̄ri⁊. dicit⁊ q̄ sic.
d Jstractis. Si debitor me⁹ mihi pignora obligata vē
didit: habeo electionē velim eum p̄sonali actione cōue
nire an possessores pignorū ypothecaria. Nisi debitor me⁹
ex illa pecunia mihi satisfecerit: nam tūc habet potestatē pi-
gnus vendendi hoc dicit cū autē. sequen.
h Ocita si. Lex. C. dicit. q̄ creditor habet electionē an
velit cōuenire reū act. p̄sonali vel pignora p̄sequi. aut.
dicit hoc esse verū si debitor pignora possideat. secus si ali⁹
⁊ si nō satisfiat creditori ex ypothecis debitoris. vel si distra
xit primo cōuentā debitorē: ⁊ eius fideiussorem: ⁊ opea pi-
gnorum possessores.

e T si frater. Si frater meus pecuniā meā nomine suo
titio dederit mutuo ⁊ pignus acceperit: cui sit acq̄sita pi-
gnoris obligatio. queri⁊. dicit⁊ q̄ sibi.
q Uamuis. Si frater me⁹ ex pecunia quā ei mutuaui
prediū comparauit: si nō cōuenit vt generaliter vel spe
cialiter sit obligatū in causam pignoris deductū non est sed
p aliam actionē debitū meū p̄sequi potero.
p Jgnoris. Actio ypothecarū in rem est ⁊ in p̄sonam
s Jcut. De dolo ⁊ culpa nō fortuito cāu tenet creditor
Reditor. Debitor creditorem vt debitū petat cōpel
c lere potest: sed debitū offerat: ꝓsignet: ⁊ deponat ⁊ pi-
r Es obligatas. Pecuniā quā a gnus p̄sequat
titio mutuasti solui ⁊ pignus recollegi: an sim domin⁹
pignoris. queri⁊. ⁊ Rñ. q̄ nō. sed qō solui possum petere.
s Ecundus. Mutuasti mihi. r. ⁊ obligaui tibi pignus
⁊ titius tibi soluit cōfirmat tibi pignus. sed an vsuras
vsurarum petere potest quas soluit titius. queri⁊. et dicit⁊ q̄
nō. puta quia sors erat. r. vsure. v.
m Ajor. Si creditor maior annis elegerit debitorē per
sonali actione ⁊ pignoraticiā p̄secutionē remiserit per
exp̄ssum pactū. al's infra biē. p̄secutionē an postea penitēs ea
p̄sequi possit. queri⁊. ⁊ dicit⁊ q̄ non.
p Er secutione. Creditor electionē habet velit debitorē
conuenire act. p̄so. an ypothec. pro pignore. vnde omissa
ypothe. agere potest act. p̄sonali.
s Eruus. Si seruus pignori datus decessit. nō ꝓpter
hoc distinguitur persecutio debiti.
s J tibi. Jn. l. ista dicit⁊ Mutuaui tibi. r. tu quēdā no
tariū id est seruum notatorem obligasti mihi pignori:
nūquid tenet obligatio illa. Rñ. q̄ sic. vnde si ille seruus vi
arreptus est mihi: possum agere cōtra raptorem.
s J tibi. Creditor ꝓpter seruū scriptorem sibi obligatū
surreptū furem conuenire poterit actio. furti.
s Uper. Distractores argenti puta campsores vel alij
mercatores pecu. mutuā a me acceperunt ⁊ ex ea militiā
filijs suis cōparauerunt: ⁊ postea obligauit oīa bona sua: an
militia seu p̄benda militia intelligat⁊ queri⁊. ⁊ dicit⁊ q̄ sic. q̄
p̄sumit⁊ q̄ militia empta fuit de pecunia mutuo accepta eo ip-
so q̄ in cōtrariū nō ꝓbatur. Auten.
q Uod obtinet. C. dicit q̄ creditor potest conuenire
possessorem militie. aut. b̄ determinat dicens. q̄ b̄ vex
est si creditor mutuauit specialiter ad b̄ cuz p̄benda de pecu
nia illa emerit⁊. ⁊ si creditor nō exp̄ssit hoc nō habet p̄iiule.
quia p̄feruntur ei filij qui habēt bona patris tacite obliga
ta p̄o dote matris: ⁊ p̄ferī ei vxor testatoris: ⁊ alij creditores
si erant potiores.

¶ In quibus causis pignus vel ypotheca tacite
contrahitur. Rub.

Si possideo p̄dium tributariū: taci-
v Niuersa. te videntur omnia bona tua obliga-
ta p̄o tributis fisco.
c Ertum. Si cū fisco cōtraxisti ⁊ debitor eius fact⁹ sis
licet nō sit dictū vt bona tua obligent⁊. tm̄ tacite obli-
q Uamuis. Obligasti mihi fundū gata vident⁊.
tacite videris obligasse fructus fundi. vnde si ex p̄cio
fructuū aliū fundū cōparasti: an sis mihi obligatus. queri⁊.
s Atis. Si ex mala administratione ⁊ dicit⁊ q̄ nō
primipilari factus sis debitor fisci: nō solū res tue ob
ligantur tacite fisco: sed dos vxoris tue: ita videlicet si bona
mariti exhausta sunt. nec⁊ aliquid residuum inuenitur.
s J non. Si fundum ad colendū mihi locasti: ⁊ in eum
seruum induxi nō eo animo vt tibi perpetuo det: ⁊ eū p
pensione retineres rector p̄uincie iubebit vt eum mihi restitu
as: p pensione vero solenniter me cōuenies.
s J mater. Materia. decessit relictis filijs impuberib⁹
⁊ vxor legitimā tutelā filiorum nacta est p̄stito iuramē
to q̄ ad secundas nuptias nō cōuolaret: si cōuolauit. ⁊ tene
atur pupillo ex mala administratione: nec⁊ eis antec̄ cōuo-
let ad scōm iterum tutorē petijt tacite erunt omnia bona ma-

titi obligata pupillo ex mala administratione.

s Ancimus. Non solum in ciuitate Ro.sed in alijs p uincijs inuecta ab inquilino in domū ꝓducta domino domus sunt obligata ꝓ pensione domus.

¶Si aliena res pignori data sit. Rub.

p Procurator. Si ꝓcurator meus nō expecta ta voluntate mea rem meā obli gauit mihi ꝓiudicare nō potuit.si tñ pecuia quā ac cepit in rem meā versa sit:cōsuletur creditori per pignoris re

s Jꝓbaueris. Jgnorante me res ad me tentionem ptinentes obligasti mihi nō ꝓiudicat nisi in fraudem creditoris sciens dissimulaui.

c Orator. An tutor vel curator rem pu. vel adulti ob ligare possit. Rñ.q nō. nisi pecunia in vtilitatē eorum

c Im res. Si alienam rem obligaui nō cōuersa sit tenet pignoris obligatio:si dominium eius nact' sim cōualescet pignus ⁊ creditor licet directā ypothecam nō ha beat de equitate tamen vtilem habet:⁊ pign' ꝓsequi poterit

q Le. Si mater mea dedit mihi fundum me inuito ob ligare nō potest:cum sit me' nec pro re q̄ obligātis nō est cōpetit seruiana:⁊ b eius actionis natura declarat

s Jn rem. Tutor pupilli pro pecunia quā in suam rē accepit rem pupilli obligare nō potest.⁊ si obligat nō tenet pignoris obligatio:si pupillus factus maior cōsenserit quo casu conualescit pignus.

n Exum. Si seruus meus vel colonus obligat rē meaz mihi nō ꝓiudicat quia nexum.i.obligationē nō facit nisi ille qui obligare potest.

¶Que res pignori obligari pos. Rub.

a Lumnos. Si omnia bona tua mihi obliga sti:an alumnos tuos vel cōcubinā v idearis obligasse q̄rit'.⁊ dicitur q nō.

c Im. Emi fundū ꝓfectum est instrumentum emptio nale:illud obligaui an fundum obligasse videar queri

s Jmonumēta. An monumētū in tur.⁊ Rñ.q sic. quo filiā tuam intulisti obligare possis querit'.⁊ dicit' q non quia ꝓ illationē locum religiosum fecisti.

u Omen. An ius qō habeo in debitore alij obligare possum.querit'.⁊ dicitur q sic.⁊ aget creditor vsq ad q̄titatem sibi debitam nisi primo mihi soluisset.

s Hem. An athleta spē victorie quā de aduersario suo habiturus est obligare possit querit'.⁊ dicit' q nō nec si generaliter omnia bona obliget illā spē itelligit' obligasse.

q Eli. An quis filium suum puta liberū hominem obli gare possit.querit'.⁊ dicit' q nō.

e Xecutores. Si debitore meo nō cōparēte datus fue rit mihi executor ad mittendū me in bo.pos.debitoris pro mensura declarati debiti:an boues aratorij vel instrumē ta aratri vel bubulci intelligantur obligata.querit'.⁊ dicit' q nō.nec ꝓ defectū culture tributi exsolutō retardet'.q si creditor detect' fuerit ⁊c. supplitio subiugabit'.

p Jgnoris. Si bona debitoris mei loco pignoris ca pi debeant:ea que ad agriculturam pertinent capi nō debent. Sequit' autē. Agricultores:que idez dicit quod lex executores paucis additis.

s Jquis. Si mutuaui tibi pecu.⁊ promisisti satisfacere sub pena obligationis omnium bonorū tuorū.an per hec verba videaris mihi obligasse tā presentia bona q̄ futu ra.querit'.⁊ dicit' q sic:licet nō dicas te obligare res p̄sētes ⁊ futuras.

¶Qui potiores in pignore habeant'. Rub.

q Vi. Si secundus creditor priori pec.soluit cō firmat sibi pignus si prim' recipere nolit: ꝺsignet ⁊ deponat ⁊ cōfirmet sibi pign': nisi pecu. postea in vsus suos cōuertit.

6 Jdecreto. Cōueni heredē tūij ꝓ q̄dā fideicōmisso re licto sub conditione.⁊ quia mihi nō satisfdabat' misit me iu dex in possessione fundi.creditor hereditarius eundē cōuenit ⁊ obtinuit.idem fundus loco pignoris sibi adiudicatus est quis potior sit.querit'.⁊ dicit' q ego:qui potior sum tpē.

c Im rem. Pater meus cum re pu.cōtraxit me here de eius conuento ⁊ condemnato missa est res publi.in possessione nō solum rerum mearū sed hereditariarū an p̄fe ratur alijs creditoribus patris dicit' q sic.

s Jfundū. Si fundū obligauit quis prius mihi q̄ rei publi.ego p̄ferendus sum.

p Rior. Creditor primus nō cōpellit' soluere secundo sed secundus debet offerre primo.⁊ si velit sibi offerere pignus suum cōfirmabit.

s Jgeneraliter. Titi' obligauit mihi omnia bona sua generaliter:postea obligauit seio quedā ex hijs specia liter ego sum potior.vnde si eandem rem quā secūdo obliga uit iure pignoris distrahā eā ab emptore auocare nō pote

l Jcet. Qui prior est tpe potior est i iure. rit seius. fallit in eo qui obligauit omnia bona sua p̄sentia ⁊ fu tura.⁊ postea a secundo mutuam accepit pecu.⁊ ex ea fundū comparauit.⁊ cōuenit vt illud predium ei esset obligatū q̄ potior erit secundus. Auten.

i Tem possessor. Lex.C.dicit de petitorio iudicio. au tē.de possessorio fm azo.sed sicut ille qui mutuā dedit pecuniā ad emptionē predij prefert' alijs prioribus ita p̄fert' secundus creditor priori:si prior cōuincatur de mēdacio.dic ergo sic seius possidebat predium qō dicebam titiū mihi ob ligasse.seius negabat predīū esse titij:ꝓbaui id esse titij ꝓ q̄ restitueret dixit q titius illud predium sibi obligauit et se potiorem esse:querit' an sit audiēdus.⁊ Rñ.q nō.sed ꝓpter mendaciū predium restituet mihi secundo creditori.

d Juersis. Primo die obligaui p̄dium meū seio. Se cundo titio qui numerauit primo pecu.ille potior erit: nisi secundus qui pignus distraxit satisfecit priori.

c Os qui. Qui psonalē hz actionē ⁊ ypothe.p̄fert' illi qui tm̄ habet psonalem:licet in psonali actio. habe

c Im tibi. Marit' obligauit quoddā at ꝓilegiū p̄dium vxori sue pro dote.scdo idem mihi p̄dium obli gauit:illa potior erit:nisi ei suum debitū offerā nec creditor si id p̄dium habebat obligatū ⁊ si vendat' a muliere nō habet

s Cripturas. Titius cōfessus est ius reuocādi illud. se debitorem meū ex aliqua causa ex qua incōtinenti potuit sibi ꝓiudicare cōfessio:puta trāsactione vel cōsimili: vel ex qua nō potest nisi intra biennīū:puta mutui:siue facta scriptura ꝓ manū titij seu tabellionis nō in cōmuni forma: si ue testes fuerūt adhibiti id est rogati:dū tamē ꝓbet' siue nō simul robur obtinebit.⁊ hoc in prima.⁊ si ex ea ꝓuata scriptu ra petā rem mihi obligatā:⁊ meuius ꝓferat instrumentū pu blicū:⁊ petat eandem rē ipe p̄feretur:licet prior sim nisi ꝓua ta scriptura triū testiū sub scriptione fuit munita. Auth.

s Jquis. Autētica istam cōtinuabitis ad.l.C.hoc mo do. Jn.l.C.dicit' q nō stat' private scripture ꝓtra scēm credi torem qui habet publicā scripturam:si nō habeat sub scripti onē trium testium. Jn auten. ista loquit'.cū cōtract' excedit summam vnius libri auri:⁊ agitur inter cōtrahentes vt inde fiat scriptura id est cōtractus celebret' in scriptis ⁊c.q̄s vult illā scripturā ꝓducere ad ꝓbationē.vnde in autē.ista dicitur Si volo apud te deponere vnā libram auri:⁊ agit' q fiat inde scriptura.vel si volo tecū celebrare aliū cōtractum scz volo ti bi mutuare libram auri ⁊ agit' q de hoc fiat scriptura: debeo adhibere tres testes fidedignos.si nō adhibeat' tres testes nec huic instrumento stabit':nec ad ꝓbationē poterit ꝓduci

a Siduis. Dicit imperator se fecisse duas cōstitutōes quibus succurrit' mulieribus p̄ferēdo eas omnib' cre ditoribus psonales actiones cōtra maritū habētib':sed fm veteres leges dubiū erat tm̄ de ypothe.dicit ergo p hanc.l. q nō solum p̄ferr' mulier in personalibus:sed ypothe.nec re fert extēt res dotales vel nō:nec habeat filios vel nō vel ha buit sed in fata concesserunt:quia semper preferr':nisi mulier que petit dotem sit secunda vxor:⁊ filij prime vxoris petant

dotem matris sue quia filij p̄ferunt. hoc tamen p̄iuilegium ꝯ habet mulier in donatione ꝓpter nuptias: si pacta est de lucranda donatio. ꝓpter nuptias: qꝛ nō p̄fertur alijs creditoribus. quia in damno vitando eis succurrendū est non in lucro captando. due aut. sequentes plane sunt. vide eas.

¶ De hijs q̄ in prioꝛ creditoꝛ locū succedūt. Rub.

n **Obligaui** tibi fundū pro. x. titius tibi soluit pecu. ⁊ pignus recollegit an fundꝰ sit ei obligatus queritꝝ. ⁊ Rñ. q̄ non. nec succedit in locū primi creditoris: nisi ad hoc mihi mutuasset pecuniam vt ex ea fundus liberaretur ⁊ cōuenisset vt fundus specialiter esset ei obligatus.

c **Cum.** Si filius emācipatus pro parte debitoꝛe soluit: fisco: hoc pacto vt in locū ⁊ p̄iuilegium fisci succederet: an sit potioꝛ alijs creditoribus quibus p̄ferebat fiscus: dicitꝝ q̄ nō. sed si illi pignus distraxerunt. filio nō potuerunt p̄eiudicare: ⁊ hoc in secunda. Si vero ꝓcura. filij creditoribus alijs solueret: vel si pecu. ꝓ recuperandis pignoribꝰ distractis dederit eam repetet p condi. indebi. ⁊ b̄ in tertia.

s **Jpotiores.** Titius habebat duos creditoꝛes. cuilibet eundem rem obligauit vni primo alij postea. debitoꝛ eam mihi vendidit: ⁊ ex ea pecunia satisfactū est primoꝛi: in locum ⁊ ius primi successi: ⁊ me aduersus posterioꝛē possum tueri: ⁊ aduersus oēs: ⁊ aduersus quos. prim⁹ se tueri poterit

s **Jprioꝛ.** Contraxisti cum fisco: ⁊ fundum mihi obligasti: deinde eundem mihi obligasti: si offerā fisco debitum in ius eius succedam: ⁊ ero potioꝛ alijs creditoribus.

¶ Si antiquioꝛ creditoꝛ pignꝰ vendiderit Rub.

s **Jvendidisset.** Si prioꝛ creditoꝛ pignus sibi ⁊ mihi posterioꝛi loco obligatū lege vel pacto vendiderit: ego secūdus aduersus emptoꝛē nō habeo ypothe. si vero debitoꝛ eam ꝑmo creditoꝛi insolutū dederit: remanet mihi ius pignoris: sic tñ rem obligatā persequi potero: si debitū primo creditoꝛi soluero.

o **Bligatā.** Creditoꝛ si iure pignoris hoc est pacto vel lege distraxerit debitoꝛ post pecuniā emptoꝛi offerens: vel creditoꝛ debitū pignus ab emptoꝛe nō euincet.

q **Dominus.** Secūdus creditoꝛ nō pōt impedire quominus prioꝛ creditoꝛ vendat pignus: si debitum prioꝛi non offerat.

¶ Si cōmunis res pignoꝛi data sit. Rub.

f **Frater** habens rem cōmunē cum fratre obligare possit. queritꝝ. ⁊ Rñ. q̄ non nisi p̄ro sua parte.

¶ De p̄etorio pignoꝛe. Rub.

Jpretorium Debitoꝛe citato ⁊ nō cōpente debeat creditoꝛ mitti ī bono. pos. eius p̄o mensura debiti declarati. queritꝝ. ⁊ dicitur q̄ sic. nō solū in pos. rerū. immobiliū vel se mouentiū sed

v **Eteris.** Duplex est ius pignoris p̄ etiā nominū. toriū: ⁊ cōuentionale. p̄toriū est quod a iudice cōstituitꝝ qñ mittit aliquē in pos. alicuius rei. Conuentionale est. qđ cōstitutū est ex conuentione sicut ergo creditoꝛ qui habet pignꝰ cōuentionale potest illud recuperare a quolibet possidente: si illud amittit: ita ille qui habet p̄etorium.

¶ Si in cā iudicati pignus sit captū. Rub.

r **Es.** Debitoꝛe cōuento: ⁊ cōdemnato iudex q̄ cōdem. reo nō satisfaciente iudicatis p̄reci piet pignꝰ vendit: in cuius pos. actoꝛ fuerat missus per cōtumaciā debitoris citati nō cōparentis quia eadem est auctoritas iudicialis pignoris ⁊ cōuentionalis: vnde sicut conuentionale ex partiū cōuentione distrahi potest: sic iudiciale

c **Cum.** Auct. eiꝰ iudicis qui reum cō auct. iudicis. demnauit debet res in quam missus est actoꝛ distrahi ⁊ si emptoꝛ nō inueniatur vel inuentus nec̄ iustū offerat p̄ecium dabit actoꝛi si plus offerat q̄ alius insolutū.

i **Jn causa.** Si debitoꝛem tuū cōueniſti ⁊ cōdemnari fecisti: ⁊ quia in pos. alicuiꝰ rei sue missus fueris an potiꝰ distrahi debeat q̄ iure dominij possidere debes. queritur. et dicitꝝ q̄ sic: ⁊ si calliditate rei emptoꝛ nō inueniat: dabitꝝ creditoꝛi insolutum

¶ Si pignus pignoꝛi datū sit. Rub.

c **Jam** Si fundū tuum mihi obligasti: an eundē alij obligare possum. queritꝝ. ⁊ dicitꝝ q̄ sic. ⁊ q̄diu mihi res ypothe. est tamdiu scōdo creditoꝛi obligata tenebitꝝ vt sibi vtilis act. detꝝ ⁊ b̄ in prima. Si vero tibi vsufru. mihi obligasti: ⁊ ego alij fundū obligauit: et ille vendidit: an tibi p̄iudicauit. si nō intercessit tua voluntas ⁊ dicitꝝ q̄ nō. ⁊ hoc in secunda. Si vero pos. fundi nō vsufru. mihi obligasti: ⁊ eā iure pignoris vendidi: ⁊ de p̄cio fuit mihi satisfactū: nō retractabitꝝ venditio.

e **Jam.** Si. l. vel pacto creditoꝛ pignus vendat: si debitū offeras possis recuperare certū est q̄ nō. Si ergo pater tuus fundū obligauit nec̄ creditoꝛ adhuc distraxit ꝛ alij obligauit soluto a te debito poteris fundū recuperare.

s **Jcreditoꝛ.** Jn. l. ista dicitꝝ si res tibi pignoꝛi obligata sit p̄ro. x. debitoꝛe nō soluente nō vendidisti rē: sed alij creditoꝛi scōdo obligasti: indubitanter si debitoꝛ tibi satisfecit ꝓ secundo creditoꝛe: ius pignoris liberatꝝ. ad istā. l. facit. §. l. ꝓx. ⁊. ff. de pig. l. grege. §. etiā. ⁊. ff. de pig. act. l. si cōuenerit.

¶ De partu pignoris. Rub.

p **Partus** Si ancillā mihi obligasti ⁊ peperit quesitur. an partus sit obligatus.

c **Cum** pignoris. Si mancipiū mihi obligasti ꝓ. x. ⁊ ex operibus suis lucratꝰ fuero. xx. illa cōputabuntꝝ in vsuras ⁊ sortem minuēt. ⁊ si aliquid residuum fuerit de debitoꝛ illud solues ⁊ mancipium recuperabis.

¶ De remissione pignoris. Rub.

s **Jte.** Obligasti mihi seruum me sciente ⁊ nō cōtradicente eū manumisisti ⁊ diu in libertate stetit: an videar pignoris obliga. remisisse. ⁊ ꝓ hoc ꝓ uum inde manumissum. queritꝝ. ⁊ dicitꝝ q̄ sic. nec̄ ab herede meo revocabit in seruitutem.

s **Jpbaueris.** Fundū mihi obligasti ⁊ me sciēte ⁊ nō cōtradicente eum distraxisti ius pignoris videoꝛ remisisse: ⁊ me agente per exceptionē repelles: quia pignus cōsensu dissoluitur ⁊ contrahitur.

s **Jignoꝛāte.** Debitoꝛ tuus: qui tibi omnia bona sua obligauit postea cū fisco cōtrahens quominꝰ potioꝛ sit tibi p̄iudicare nō poterit.

c **Cum.** Si debitoꝛ rem quā titio obligauit: eo sciēte et nō cōtradicente mihi vendidit videtꝝ remisisse ius pignoris: nisi nouus cōsensus postea interuenisset: quo mediante de nouo esset cōstituta pig. obliga. nec̄ ꝓ ypothe. vendica

d **Ebitū.** Debebas mihi x. ⁊ pignus re poterit. obligasti: cōpulisti me ꝓ metū vt remitterem tibi debitū ⁊ pignus ⁊ sic nil est cōtrarium. an videar remtisse quominꝰ debitum petam ⁊ pignus ꝑsequar per ypothe. queritꝝ. ⁊ dici-

s **Jeo.** Obligasti mihi primo fundū: tur q̄ nō. postea alij: ⁊ cōuenit vt distraherē. petij pecu. sua die: ⁊ nō soluta feci p̄conisari vt si aliquis habens ius in eo veniret. secundus creditoꝛ certioratus nō venit. an videatꝝ pig. obligationē remisisse. queritꝝ ⁊ dicitꝝ q̄ sic.

c **Reditricem.** Debebas mihi x. sub pignoꝛe cōfectū est instrumētū sup pignoꝛe reddidi tibi cautionē an videar debitū remisisse. queritur. ⁊ dicitꝝ q̄ sic.

s **Jypothecas.** Debebas mihi. x. ⁊ fisco. obligasti mihi ⁊ eidem fisco fundū. fiscus me sciente: ⁊ nō cōtradicē te fundum distraxit an videar actꝝ. ypothe. remisisse. queritur. dicitur q̄ sic.

c Um. Mandasti mihi vt creditori tuo soluerẽ: & mã
cipia creditori obligata liberarez: solui neq; hoc egi vt
mihi essent pignorata: sed tibi tradidi: an videar remisisse pi
gnus. querit̃. & dicit̃ q; sic: & agam mandati tam pro sorte q;
r Es. Debitor citra cõsensum credi. pi p vsuris.
gnus vendens creditori nõ p̃iudicat: quominus tran
seat cũ sua causa nõ obligatio dissoluitur.
s Olita. Si cõsentiente creditore pignus distrahatur
& postea idem legati causa vel simili puenerit in debito
rẽ an in pristinã recidet obligationẽ. querit̃. dicũt quidã q; sic
quia debitor obligauit mihi bona sua: tam p̃sentia q; futura
vnde cũ hec res erat futura. impator dicit cõtraq; nõ recitat.
cũ creditor videatur remisisse

¶ Etiã ob cyrographariã pecunia &c. Rub.

Soluto eo qõ debetur vel nouato vel
p Ignus. acceptilato tollit̃ ois obligatio: an aũt
pignorum obligatio per nouationẽ vel actio p̃sona
lis tollit̃ dicit hec lex q; sic. dic ergo sic. obligaui tibi rẽ meaz
p. x. delegaui tibi titiũ qui erat debitor meus in. x. & tuus in
alijs. x. sine pignore & animo nouãdi stipulatus es illa. x. tibi
reddi a titio: qui rem illaz obligatã a me oparauit: an pign'
sit liberatum: neq; tibi obligatũ. querit̃. & dicit̃ q; sic: nisi iter
te & titiũm: & me hoc cõuenisset: quia tũc si tu possidebas ha
beres retentionẽ tam pro pecunia pro qua erat obligata q;
p qua nõ erat obligata. puta quia in alia manu tenebat̃ mi
hi titius in. x. sed hoc nõ est in secundo creditore: qz scõs cre
ditor nõ cogit̃ offerre pec. primo. nisi eam pro qua pignora
erant obligata.

¶ De distractione pigno. Rub.

Obligasti mihi fundũ & fruct' per
f Undum. cepi valentes debitũ ipso iure libe
ratur pignus. neq; illud distrahere possum.
c Reditor. Obligasti mihi librum cõcessi tibi in p̃ca
rium te nõ soluente pecu. sua die libruz distraxi: an eo
ipso q; precario possedisti videar rem litigiosam vendidisse
y Pothecis. In. Lista dicit̃. querit̃. & Rñ. q; non.
Si creditor vendit pignus cum ex precio nõ satisfecit
sibi integraliter de residuo habet regressum contra debitorẽ
vel eius fideiussorem
c Reditor. Si creditor velit pignus debitori denun
ciare & publice venale ponere: & si fraudem committat
puta nõ subhastando eum nõ denuncian do debitori opor
tuno loco & tempore: neq; dando plus offerẽti aget debitor
aduersus eum directa. pignora. ad suum interesse.
s J residuũ. Debebas. xv. ofessus es de. x. & ea mihi ob
tulisti dato cõputatore: an si ad iudicem venire nolui:
vel si oblatis mihi. x. ad vẽditionez pignoris profiliero non
q Tamdiu. Debebas mihi. c. sub tibi p̃iudicabo
pignore octoginta & x̃ix. mihi soluisti: neq; restabat ni
si vna libra: si eam nõ soluas an pignora distrahere possum
queritur. & dicitur q; sic.
s J cessante. Cessante debitore in solutione: si creditor
lege vel pacto pignus vendidit rata manet venditio
& si creditor fraudem commiserit: nõ emptor sed ipse a de
bitore erit cõueniendus.
s J priusq;. Debitore offerente pecu. si creditor nolue
rit eam accipere cõsignet eam: & deponat: & si creditor
pignus distrahat nõ valebit venditio. si autem ante oblatio
nẽ lege vl' pacto distraxit qõ recte factum est nõ retractabit̃
q Le. Celius pone vt in libro secũdũ ia. creditor de
bet solenniter vendere pignus & bo. fi. vt sic appareat
an ex precio possit solui debitũ qõ si aliqua õsint eius credi
tori integra cõpetit petitio.
e Si. Creditor volens sibi pignus retinere emptorez
supposuerit debitori nõ p̃iudicat: sed ea cã manet qua
erat ante collusionem. & hoc in p̃ima. si vero debitore ven
dente cõparauit: neq; dolus eius intercessit tenet venditio:
& hoc in secunda. si vero vt in casu. l. creditor ymaginariũ sup
posuit emptorem nõ valebit qõd actum est: sed oblato debito
pignus recuperabit: & hoc in tertia.
m Ellier. Si mulier pro marito res suas obligauit cre
ditor eas vendere nõ potest: nisi volens creditorẽ õdeci
pe simulz maritũ obligasse tanq; res suas.
s J debitor. Debitore non requisito consensu credito
ris pignus vendente dominiũ cũ sua cã trãstulit.
q Ei. Si obligatũ mihi fundũ & te cessante in solutio
ne eum vendidi neq; emptorẽ in vacuam pos. induxi
nulla in rem act̃. emptor acquiritur.
s J in. Debitore nõ soluente & pig. tenẽte. an creditor
possit illud distrahere. querit̃. & dicit̃ q; sic.
o Bligatio. Si creditor mancipium sibi obligatũ di
strahat: & tradat & postea debitor illud sollicitauit: vt
ad se rediret: nõ creditori eidẽq; venditori sed emptori cõtra
debitorem possidentem in rem cõpetit actio.
v Nus. Si vnus ex heredibus debitoris partem suã
soluerit: an alijs cessantib' in solutiõe creditor possit pi
gnus distrahere. querit̃. & dicit̃ q; sic: neq; p illius solutionẽ
adempta est sibi distrahendi facultas.
r Ei creditor. Si rẽ specialiter vel generaliter mihi ob
ligatam alius creditor qui eam ypothe. nõ habet ven
dit mihi non preiudicat.
q Ei. Si a creditore. lege vel pacto rẽ obligatã emisti.
consecutus es dominium.
s J maritus. Maritus dans mutuo pecuniam vxo
ris: & pignus accipiẽs nõ acquirit sibi obligationẽ pi
gnoris neq; pignus: si vxor ei successerit distrahere potest.
s Ecundum. Obligaui tibi rem pro. c. q; valebat. cc pa
cto vel lege distraxisti pro. cc. & ex precio fundũ cõpara
sti: an act̃. in rem agere possum queritur. & dicit̃ q; non. ſz act̃.
pignoris ad id qõ plus est in precio q; in debito.

¶ Debitorẽ venditionẽ pignoris. Rub.

Obligasti mihi fundum: te nõ soluen
s J sint. te sua die pecu. volebam pignus vẽde
re denunciasti mihi ne venderem ostendens testamẽ
tum quo apprehensum erat ne illud distraherẽt̃: & si aliter fi
eret q; publicarẽt̃: an nõ obstante tali denunciatione vel scri
ptura testamenti possem fundum vendere. queritur. & dicit̃ q;
sic. quia nõ impedit talis p̃hibitio testatoris.
d Ebitoris. Si creditor debitore cessante in solutione
vult pignus vendere põt lz a debitore fuerit denuncia
tum ei ne vendat: nisi debituz offerat: totam pecuniam depo
nat & cõsignet. si hec nõ fiãt creditor potent pignus distra
here etiam si modica pecu. restet ad soluendũ & õ emptor sci
at debitorem denũciasse nõ ideo efficit̃ mala fi. pos.

¶ Si vendito pignore agaĩ. Rub.

Si creditor lege vel pacto assecut' ius
p Eses. vendendi pignus in venditione dolum
vel fraudem cõmiserit dando p minori precio q;
pignus valuit tenebit̃ debitori ad interesse. & si creditor non
soluendo inueniatur & emptor fraudẽ participauit refuso pre
cio cũ vsuris fundum obligatũ: cum fructibus restituet. idem
s Ernos. Si creditor seruos sibi ob dicit tercia. l.
ligatos nõ habuerit ius distrahẽdi le. vel pacto distra
xit si nõdum vsucapti sunt a pos. debitor petere potest. Si ve
ro vsucapti sunt qõ esse poterat quia creditor credebat se pos
se distrahere tunc a debitore precium petet: sed qua act̃. non
aperit. tu dic nõ habendo ratazz venditionẽ & intellige q; cre
ditor teneatur debitori ad precium saluo eo qõ sibi debebat̃
s J vxor. Vxor mea seruos suos pro. xxx. aureis q;buſ
dam creditoribus obligauit: illi creditores ex pacto vl'
ex lege illos seruos vẽdiderũt: sed dolo vel gratia: minori pre
cio vendiderunt: modo creditores nõ sunt soluendo: querit̃.
qualiter vxori mee sit subueniendus. vel quid debeat agere:
Rñ. q; vxor tua poterit agere cõtra emptorem qui fraudem

participauit: ⁊ illos seruos aduocare. ⁊ oblato precio. preses puincie iubebit emptores seruos restituere. vxori tue.

c Cum contra. Si creditor predium sibi obligatū non interueniēte leg' solēnitate puta subhastatiōe ⁊ cū pl' esse. deē distraxit. nō solū debitor creditorem cōuenire poterit pignorati: sed possessorem ad restitutionē predij ⁊ fructuū si fraudem participauerit cū creditore.

s Jcreditore. Creditore vendente pignus lege vel pacto pluris cū fuerit debitum puta debitū erat. v. ⁊ pign' valebat. x. ad residuum debitor cōueniet creditorē nec ad restitutionem rei habebit regressum aduersus emptorem

De luitione pignoris. Rub.

q Vi. Debitor. in. xx. mihi tenebatur decessit q̄ tuor heredibus relictis an vno soluente p pte sua liberat pignus p ea parte. q̄rit. ⁊ rñ. q̄ nō

i Intelligere. Tenebaris mihi actione psonali ⁊ p̄scripta est. xxx. annor spacio an adhuc remaneat ypothe. querit ⁊ dicit q̄ sic. quia durat vsq; ad. xl. annos.

s Jcredita. Si debitor pecu. soluat vel aliquas res dederit ei insolutū vel debiti quo adinuicem tenebantur fiat cōpensatio petere poterit rem obligatam sibi restitui vel offeratur debitū nec ille velit recipere.

Si vnus ex pluribus heredib'. Rub.

m Anifesti. Si decedat creditor plurib' heredibus relictis. actio q̄ ei cōpetebat cuilibet heredi cōpetat p parte sed pign' cuilibet remanet insolidum obligatū. vnde si vni soluat pro parte sua nō liberat pignus.

a Actio. Si titius creditorem habens sempronium decedat pluribus relictis heredib': psonalis act. qua tenebatur titius diuidit inter heredes. vnde quilibet p parte sua cōuenit. sed si vn' pignus possideat ipse solus insolidum pignora. act. cōuenit.

Si pig. cōuen. nume. secu. nō sit. Rub.

s Jpecunia. Spe numerationis future scripsisti pecu. recepisse: ⁊ pignus obligasti. si numeratio secuta non est: qualiter tibi cōsulitur vt reuoces pignus querit. ⁊ dicit q̄ per in rem act. ⁊ si creditor dicat datum sibi pignus nec pecu. sibi redditā probabit se numerasse hic qñ creditor pignus possidet. Si vero tu possides ⁊ ille agat ypothe. p̄babit se numerasse. alioquī

s Jvt nūc. Si vxor tua cauit se accepisse nō audiet. pecu. quā nō accepit ⁊ pignus dedit illud p̄sequi poteris cū per talē falsam cautionē res suas obligare nō potuit

De iure dominij impetrando. Rub.

Dominii. Obligasti mihi fundum ⁊ generaliter omnia bona an te cessante in solutione possum impetrare vt liceat mihi omnia bona tua iure dominij possidere. querit. ⁊ dicit q̄ nō. ⁊ loquit creditori imperator dicēs. q̄ libello meo supplicatorio debui expressisse nomen debitoris mei: ⁊ an peregi solennia q̄ sunt. j.

s Jcreditor. Creditor postulabat a prin eo. l fina. cipe vt liceret sibi possidere pignus iure dominij: ⁊ princeps cōcessit postea exegit a debitoribus vsuras: an videat renunciasse beneficio impetrato ⁊ obtento. querit. ⁊ dr q̄ sic

v Etustissimā. Olim creditor publice prescribebat pignus: ⁊ si post annum debitor illud nō recolligebat creditor pu. poterat vēdere: hodie sic nō erit: sed aut conuenit vt creditor pignus vendat: ⁊ hoc fiet. an nō ⁊ tūc debet denunciari debitori vt pignus recolligat. ⁊ si intra biennium nō redemit. poterit creditor pign' distrahere ⁊ si nō inueniat emptor adeat creditor iudicē ⁊ denūciet debitori vt veniat si nō veiat statuet certū tpus a iudice intra qō si nō veniat: poterit petere a principe vt dominiū pignoris ei det. ⁊ adhuc si intra aliud biennium debitor veniat ⁊ pecu. offerat: poterit pign' recuperare si vero nō veniat extunc elapso biennio cōsequet creditor plenissimū dominiū: ⁊ si creditor pignus vendat. ne q̄ tunc cōsequat debitū suum de eo qō deest aduersus debitorem manebit integra petitio: ⁊ si pluris sit pignus vēditū q̄ sit debitū: debitor vel eius creditores supfluam petere poterunt: ⁊ si dubitet q̄tum debuerit vendi pignus: iudex debz estimare ⁊ creditor debet iurare se nō potuisse plus vendidisse ita videlicet: vt hoc qō iudex extimauerit obseruet

De pactis pignor: ⁊ de lege. Rub.

q Vi. Obligaui tibi fundum hoc pacto vt nō soluta pecu. sua die haberes eum insolutū: an valeat pactū. querit. ⁊ dicit q̄ nō. nec plus consequeris p talem conuentionē: nisi qō de iure cōmuni tibi competit hoc est vt pignus vendere possis iure cōi.

s Jfundi. Vendidi tibi fundum: ⁊ p euictione alium fundum obligaui: hoc pacto vt si nō euinceret restituere. fundus obligatus: si aliquis egerit ⁊ succubuerit. qr non euincit an fundum recuperare possis. querit. ⁊ dicit q̄ sic. sz p quā actionē nō aperit: tu dic q̄ p̄scri. verbis vel act. pigno

q Quoniam. Inter alias deceptiones quib' ratificia creditor intendit debitorem decipere est hꝭ scz q̄ creditor cōuenit cū debitore vt si sua die nō soluatur prestet q̄ pignus penes eum remaneat. statuit imperator q̄ hmōi cōuentiones nullius sint momenti sed creditor debitum recipiat ⁊ pignus debitori restituat.

De exceptionibus. Rub.

Debitores. Si debitor vel creditor ī fata concessit pluribus heredibus relictis inter heredes pro portionibus hereditarijs diuidit actio ⁊ pro portionib' hereditarijs condictio competit. Si vero creditor no men debitoris sui vni heredū prelegauit: ⁊ ille egerit ⁊ exegerit: alij volentes agere doli mali except. repellet.

p Pro portione. Duo habebāt domū cōmunē cōtra vnū illorū pnunciat: si alius velit pro parte sua agere an res iudicata cōtra alium sibi noceat. querit. rñ. q̄ nō.

a Quersus. Frater admīstrauit tutelā legittimā fratris sui: ⁊ ex mala administratione tenebat ei in. c. dolo induxit vt ei dimitteret: si agat frater alius excipiat de remissione replicabit de dolo. id est q̄ dolo induxit eum ad remittēdū vel dic q̄ cōmiserat dolum in tutela licet frater generaliter remittat ei administrationē tutele: nō tamen videt remisisse dolum. prima positio verior est.

c Cum. Exceptio emptoria puta pacti. rei iudica. vel transactionis ante sententiā opponi debet: postio opponere volens non audietur.

l Jcet. Si deiectus de pos. eā recuperabit licet pro dāmis infra annū habeat interdictum vnde vi p pos. aduersus eū q̄ deiecit hꝭ except. ppetuā: hūc casus positio improbatur p. l. s. vnde vi si quis in tantā scōm io. vbi dixit expulisti me: cessi titio interdictū titius iterum vi deiecit te pos. non apprehendit egi cōtra te interdicto cesso: excipis post annuz ⁊ perpetuo. vel sic. expulisti me de pos. ad damna et possessionē resti. habeo condictionem inde. vel sic. deiectus recuperauit pos. cōuenit a deiectore vti pos. ppetuo excipit quia si agēs possideret interdicto vnde vi teneret nisi ānus esset elapsus multo magis p exceptionē poterit se tueri. vt. ff. de supfi. l. i. §. q̄ ait pretor.

s Jpactum. Tenebaris mihi in. x. dolo iduxisti me ad remittendū si agam: ⁊ excipias de pacto ⁊ ego replicabo de dolo. vel sic. feci tibi pactū de nō petendo: si petā ⁊ excipias de dolo: ⁊ ego replicē: tu duplicabis ō dolo quia nulla alia except. locum habet.

s Jex. Debebas mihi. x. sola. v. soluisti confessus fui mihi fore satisfactū: remisi: si petam ⁊ excipias replicabo: vt

p Rescriptionē. Exceptio pempto j. de sol. si iteria. siue ante siue post si ptestatus fuerit quis se cā vel

le opponere ante sentẽtiam opponi debet:nõ post
s Jquidem. Aut reus certus est in nullo actori teneri ꝛ actor deficiet in ꝓbatione.aut certus ꝙ teneaꝫ,aut dubius primo cãu nulla exceptio reo est necessaria. sc̃o de ea cogitet,ꝓponẽda si quã habet.tertio casu si est pemptoria ab initio;ꝓponere potest si vltra fundata intentione actoris eã ꝓbet.ꝛ bene dixi si vltra,quia nõ cõpellit post litẽ cõtesta.p
n On exceptionibus. Non actori daꝫ ex ponere ceptio.reo daꝫ replicatio.
d Efensiones. Debitori factum pactũ de nõ petendo fideiussori parat exceptionẽ nisi reus tũc mutauerit statum suum:quia forte fuit deportatus.ꝛ intellige responsionẽ istam de except.coherente rei vt est de non petendo de re iudica.ꝛ nõ de illa q̃ coheret ꝓsone vt est restitutio in integruz
s Jquis. Aduocatus in initio litis dilatoriam non ꝓponẽs exceptionẽ:si postea velit eã ꝓponere nõ audietur.ꝛ si institerit vt audiaꝫ in vna libra auri cõdemnabit.
tp Rescriptiones. Qui vult recusare iudicẽ hoc faciat ante litẽ cõtesta.postea nõ audiet.

De litigiosis Rub.

c Emptor pignus vendẽs nõ videt rem litigiosaz vendere lz debitor denũciet ei ne vendat vel emptori ne emat. Auten.
l Jtigiosa. Lex.C. facit mentionem de litigiosis.ista autẽ.dicit q̃ sit res litigiosa.dic ergo sic:petij a te fundũ actionẽ meã in alio non debeo trãsferre siue cõueniam te coram iudice ordinario:siue impetraui rescriptũ ꝙ aliqs iuder cognoscat inter me ꝛ te,ꝛ illud rescriptũ obtuli iudici delegato ꝛ ipse tibi.
l Jte pendente. Actor siue reali siue ꝑsonali actione aliquẽ cõueniat res petitas a reo:ꝛ detentas ꝛ actꝫ.nõ solum in cõiũctam nõ potest transferre:sz neqꝫ in extraneos aliquo titulo.vel donationis.vel vendi.qõ si fecerit reuocabitur pinde ac si factum nõ fuisset neqꝫ lite suo marte currẽte
q Elicunqꝫ. Si rẽ vel quãtitatẽ quã in litẽ quis deduxerit mihi legauerit:vel fisco:vel potentiori vel actꝫ.aliquã heres estimationẽ dabit mihi illius rei.in scõo casu actꝫ suo periculo manebit ꝛ pecu. mihi reddet quam essem habiturus:si eas nõ mouissem ꝛ obtinuissem.
c Enisemus. Si rem de qua inter me ꝛ te est cõtroversia tu ꝙuentus alij dones:vel vendas aut emptor scit eam litigiosam:tibi restituet ꝛ precium fisco refundet ꝛ tu eãdem q̃titatẽ dabis fisco:neqꝫ precij qõ dedit tibi retinebis ne in lucro ꝓpter dolum tuum inueniaris si ignoret rem restituet ꝛ precium recuperabit:ꝛ tertiam partem estimatiõis rei vt si valeat.xxx.habebit.x.ꝛ duas partes estimationis dabit fisco scõm quosdã.licet hoc nõ dicat.alij ꝙ insolidum precij preter tertiam quã dabit emptori quia ipsum nõ certificauit: sed nõ aperit qua actione aget emptor hoc casu tu dic in factum vel dic ex hac lege ꝛ hoc in prima ꝛ scõa.Si vo dones rehabebis rem.ꝛ si donatarius sciuit sic punietur:vt emptor q̃ sciuit sz vt habeat tertiã partem estimationis:ꝛ hoc in tertia.si qua autem instrumenta super hoc fiant nullã obtineant firmitatem ꝛ hoc in quarta.hec que dicta sunt fallunt in ante donatio.,ꝓpter nup.vel dotis:vel transac.:vel donationis facte per comuni diuidun.,siue famil.hercis.,vel transact. vel legati ꝛ hoc in quinta
n Unc. Aut.corrigit lege illã quicqꝫ:quia lex illa dicit ꝙ lex debet soluere pe.hereditarijs ꝛ agere periculo aut.dicit ꝙ aget heres si vincat rem restituet legatarijs:si nihil cõsequitur ꝑ illas actiones:nihil tenetur dare legatarijs

De cõtrahenda ꝛ cõmittenda stipu. Rub.

Tibi misi epistolam in hũc modum,sciasI Jcet. me redditurũ tibi.c.q̃ tibi ꝓmisi cum essemus ꝑsentes bonoñ.an presumaꝫ per hanc epistolã me tibi presenti promisisse,c,ꝛ stipulationẽ interuenisse:vt ex ea agere possis queritꝫ.ꝛ dicitꝫ ꝙ sic.
s Jfilie. Si pater filie in potestate ꝯstitute a liquid stipulatus fuerit:an illud petere possit:sibi obligatiõe q̃ sita.queritur.ꝛ dicitꝫ ꝙ sic.
s Jcũ. Mutuaui tibi pecuniã:et stipulatus sum eam reddi titio:valet stipulatio ꝛ si titius de facto egit:ꝛ egerit actꝫ.neg.gestorũ habendo ratam solutionem pecu.a titio recuperabo.
s Ecundũ. Mulier stipulata est a marito medietatem dotis cuicũqꝫ vellet cuz moreretꝫ sibi stipulata videtꝫ:et anteq̃ moriatur petere potest ꝛ pecuniã transmittit ad hꝫdẽ.
n Lda pollicitatione. Conueni tecum nudo pacto de ꝓmutando codicem meũ cum.ff.tuo:ꝛ si nõ faceres stipulatus sum interesse.exegi ex pacta ꝛ lite contesta.nõ facis qõ ꝙuenit ad id interesse agã ex stipulatione quã iterposui vel sic nõ facis qõ pacto ꝙuenit ago litẽ ꝓtesto:offers mihi ff. an libereris ab interesse dicitꝫ ꝙ nõ cõmissa est stipulatio.
s Cire. Petij a te.c.cum nihil mihi deberes transegi ꝛ nomine transactionis aliquid ꝓmisisti mihi si fuit certum agã cõdic.certi:si incertũ agã actꝫ.ex stipulatu.
n Ecꝫ. Pupillus vel adultus nõ expectata ꝑsentia tu vel curatoris aliquid sibi dari potest stipulari.
n On. Tenebaris mihi ad stichum.te existente in mora decessit:ꝛ postea eundem mihi promisisti:teneris:licet nulla fuisset stipulatio.ꝛ dic nõ ,mo.id ẽ nõ mortuũ:quia amplius mori nõ potest:ꝛ sic illa determinatio post mortem determinabit participium stipulatus.vel sic. ꝓmisisti mihi ꝛuum viuentem nõ mortuũ te existente in mora decessit:an possim agere. Rñ.duo videris ꝓmisisse scz ꝛuũ ꝛ nõ mortuũ.in primo teneris.secundo nõ.vt.ff.de arb.celsus.sed iutile nõ viciat vtile.ff eo.si mihi ꝛ titio.vel sic,ꝓmisisti mihi hominẽ in genere ꝛ decessit te existente in mora ꝛẽ.qõ nichil est quia male diceret post mortem quia genus perire nõ potest.vel sic,ꝓmisisti mihi dare seruũ viuũ ꝛ te existẽte in mora decedat agã post mortem ad eius estimationem.
s Jquidẽ. Promisi tibi pecuniã inductus per metuz non valet promissio.
o Ones. Quibuscunqꝫ verbis ydoneis cõfici potest
s Crupulosam. Olim nõ poterat quis stipulatio. stipulari aliquid sibi dari post mortem:vel cũ moreretꝫ vel vna die anteq̃ moreretꝫ.hodie sic.
m Gnam. Promisisti mihi.c.vel scribere librum hinc ad pasca,ꝛ nisi solueres vel liber esset scriptus,ꝓmisisti mihi penam adueniente pasca:nõ feceris qõ cõuenit: nunqd incidisti in penam.dicitur ꝙ sic.nec potes te excusare ꝑ hoc ꝙ te nõ interpellaui quia p̃dictum tempus debuisti memo
v Eteris. Omnis stipulatio siue in rie cõmendare dando siue in faciendo:siue mixta ad heredes ꝛ cõtra heredes transinitti potest.siue qui stipulatur de herede facit mentionem siue nõ nec credatur ꝙ illa q̃ in faciendo cõsistit cõtra heredes nõ transeat quasi factum vni impositum non possit ab alio compleri quia bene potest transmitti.
o Ptimam. Si seruus tuus stipuleꝫ a titio.c.tibi dariꝛ de hoc est factum instrumentũ in quo cõtineaꝫ ꝙ ſuus tuus die tali.c.stipulatus fuerit:ꝛ te agente ex illa stipulatione obijciatur tibi a titio ꝙ ſuus tuus nõ fuerit:neqꝫ ꝙ fuisset eo die presens qui instrumento cõtineꝫ:vel si tibi promisit aliquid.ꝛ inde fiat instrumentũ quo cõtineatur dies facte stipulationis:an nõ obstante tali exceptione agere possis ꝛ credatur scripture:ꝛ Rñ.ꝙ sic.ꝛ in secundo casu p̃sumitur inter p̃sentes facta stipulatio.nisi titius,ꝓbauerit te vel se nõ fuisse in ciuitate tota die de qua facta est mentio in instrumẽto sc̃z vel per scriptum:vel ꝑ testes omni except.maiores
s Jquis. Si ,ꝓmisisti mihi facere domum cum moriꝛ ris:an valeat stipulatio.dicitur ꝙ sic.licet olim nõ valeret ꝛ heredes eius tenebuntur edificare domũ.

De inutilibus stipulationib⁹. Rub.

Pupillus si tutorẽ habeX stipulatione. at sine eius auctoritate ob

ligari nō potest idem.si nō habet tutorem quia si quis dolo stipuletur ab eo nō valet stipul'o.

l Ibera. Si mulier ꝓmisit.x.nomine pene:si tibi non nuberet vel si a te diuerteret:nō valet ꝓmissio: nec eo obstante minus diuertet:quia libera debēt esse matrimonia.

v Inter. Premittit duas regulas scz ꝙ inter absentes non potest confici stipulatio.ꝛ ꝙ alteri nemo stipulari potest:nisi sua intersit.si ergo pater ꝓ filia sua dotem dederit.ꝛ pactus fuerit ꝙ dimidia dotis erit penes virum aliam dimidiam stipulat⁹ est nepote suo ex filio reddi:vel si ille tēpore soluti matrimonij in rerū natura non esset:qō redderet iuliano absenti:ꝛ si ei nō redderet stipulatus est interesse.scz q̄nti.sua interesset iuliano reddi:an iulian⁹ agere possit premortuo nepote.querit.ꝛ dicitur ꝙ nō.quia sibi nō fuit q̄ fita obligatio quia alteri ꝛc. quia ascripserat sed aget pater ad interesse scz q̄nti sua intererat dotē fuisse iuliano redditā.

e Xeo. Promisisti ꝓ stipulationem ꝙ faceres me heredem.ꝛ inde confectum fuit instrumentum inutilis est stipulatio:ꝛ contra bonos mores puta de successione futura ꝛ ideo ex ea agi non potest.

d Olo. Si dolo vel metu induxisti me ad promittendū aliquid:tenet q̄daz stipulatio ꝛ ex ea agere poteris sed obstabit tibi doli vel metus exceptio.

s Iauia. Mutuaui tibi.x.ꝛ ea stipulatus sum mihi ꝛ titio extraneo reddi dicitur ꝙ solui sibi extraneo non potest sed tantuz sibi numerāti.Et sic habes ꝙ extraneo nō acquirit⁹ act.ex stipulatu sed remanet penes numerantē sed qui sibi ꝛ alij stipulatur valet tantū ꝓ parte dimidia.ꝛ sic est differentia cū numeratio p̄cedit stipulationem vel nō p̄cedit

De duobus reis stipulandi. Rub.

Si creditor habeat duos reos promittendi scz ꝙ sibi promittant eandem pecuniam:electionē habet quē eorū velit convenire ꝛ insolidum:ꝛ si contra vnum egerit insolidū habeat ille regressum contra reum ꝓ parte sua.scz nō aperit qua act. tu dic mandati scd̄m.m.scd̄m io.pro socio.si erant socij: vel man si hoc actum erat vt si vnus ꝓ altero fideiuberet:si nec erant socij nec hic actū erat act.neg .gesto.

Creditor.

h Oc ita. Hec aut.determinat.l.ꝙ creditor nō potest cōuenire quemlibet debitorem insolidum:nisi alter sit nō soluendo:vel absens.si vero vterq; esset presens ꝛ soluendo vterq; est conueniendus.si vero non est actum.expresse vt quilibet possit insolidum cōuenīri tunc quilibet cōuenit⁹ pro

e Xprimē. Refert cum duo obligant se pro parte eadem pecunia:an ab initio obligent insoliduz an quilibet pro parte sua.primo casu creditoris erit electio quē velit cōuenire:ꝛ insolidum.secundo casu fiet qō conuenit scz vt quilibz pro parte sua conueniet.

p Ropter. Mutuaui titio.x ꝛ accepi pro eo duos reos:puta gaium ꝛ seium:dicūt se nō esse cōueniēdos ꝙ sibi pecunia numerata nō erat opponit⁹ exceptio nō numerate pecu.an sint audiendi quent.ꝛ dicit⁹ ꝙ non:vel dic ꝙ mutuaui omnibus sed titio de voluntate omniū mutuaui:ꝛ ꝓcedit sicut dixi.

c Um. Si plures creditores habent vnū debitorem: vel vnus creditor plures debitores vel plures creditores habēt plures debitores ꝛ aliquis ex debitoribus soluat alicui ex creditoribus talis agnitio debiti sufficit ad intenūpendam p̄scip. qua se volunt alij debitores tueri q̄ nō agnouerūt quia talis agnitio debiti ab vno debitore facta vni creditori:alijs creditoribus obest ꝛ alijs creditoribus ꝓdest.

s Ilias. Mutuaui lisie.x.ꝛ fideiuss.accepi:ꝛ lisias cōdemnatus lege iul.de vi:ꝛ ita tertia pars omniū bo. delata est fisco:licet nō possum conuenire liſiam nisi pro duabus partibus q̄ apud eū remāserunt ꝛ ita in parte tertia fideiussorem quē insolidum habeo obligatum ꝛ insolidū conue

c Reditori. Mutuaui tibi.x.fideiussorē nire potero. ꝛ pignus accepi,electio mea est quē velim conuenire vel reum vel fideiusso.exegi tandem fideiussori cedaz ius pignoris.si vero alias essent obligata mihi eadem pignora:ꝛ si ꝓ alia pecunia non inquātū fideiussit:nisi totam pecuniam soluat nō cēdam ei ius pignoris.

n On recte. Electionē habet creditor quē velit primo cōuenire.scz fideiussorem:vel reum si ergo mutuaui tibi pecu.ꝛ fideiussorem accepi:ꝛ fideiussoribus ob debitū aliqō succedat fiscus.ꝛ cōueniam fiscum ꝓcurator autez cesaris q̄ cognoscit inter fiscū ꝛ priuatū interlocutus fuerit me debere cōuenire prius reum principalem:an recte ꝓnunciauerit.q̄ritur.ꝛ dicit⁹ ꝙ nō.si vero accepi duos fideiussores ꝛ alteri fiscus succedat.fiscum ꝓ parte ꝛ alium pro parte si soluēdo sit nec etiā si ab initio nō cognouisset vt quilibet fideiussor insoliduz tenet⁹.nez ob hoc minus insolidum tenebunt⁹:sed ꝛ si omnes ydonei fuerunt pro parte erit quilibet cōueniendus. sed autentica dicit ꝙ si vterq; sit presens scz tam fideiussor q̄ reus principalis.debet primo conuenīri principalis si esset nō soluendo in totum vel in parte si reus sit absens potenit fideiussor cōueniri.ꝛ si petat tempus infra qō reducat reū ꝛ a iudice concedendū est ꝛ qō si nō venerit cōuenietur fideiussor.creditor tñ cedat fideiussori actiones suas.

p Resente. Presens auten.sic cōtinuat⁹ ad.l.C.in iure ff.ꝛ C.erat in electione creditoris vellet primo cōuenire reum vel fideiussorem.sed hodie istud est correctū cum distinctione.si vterq; est presens ꝛ soluendo.nā primo agendū est cum reo.sed si reus est absens:vel nō est soluendo in totū vel in partē:in subsidium potest agi cū fideiussoribꝰ.sed si reꝰ est absens ꝛ agit⁹ cum fideiussore:ꝛ fideiussor petit tēpus vt presentet reum in iudicio vt primo cōueniat⁹ datur ei tempus a iudice infra qō ducat eū.postea in subsidium agitur cum fideiussore et cogitur satisfacere elapso p̄dicto tēpore:ꝛ cedunt ei actiones absq; distractione cōtractus

n Uatione. Habebam debitorē in.x.ꝛ fideiusso. animo nouandi stipulatus sum.x.ei a titio:an fideiussores sint liberati querit⁹.ꝛ dicit⁹ ꝙ sic nisi in cōsequēti cōtractu ob

i Ure. Electio datur creditori velit pri ligauerint se. mo cōuenire reum vel fideiussorē relicto reo:nisi aliud

s Ipater. Mutuaui.x.titio.cōfectū fuerit actum. est instrumentū pater tuꝰ interfuit tanq; testis:ꝛ i instrumento signum apposuit nō ꝓpter hoc erit conueniendus ni

s Icreditor. Mandaui tibi vt si se obligasset titio mutuares.x.ꝛ pignus acciperes.sed pignus non accepisti:an me cōuenire possis actione mādati.querit.ꝛ dicit⁹ ꝙ non aliter videor me obligasse nisi pignus accepisses.

f Iliussa. Pater fundum vendidit:filius in sua potestate cōstitutus ꝓ emptōe fideiussit an teneat⁹.querit.ꝛ

e Tiam. A debitore fideiuss.ꝛ pignus dicitur ꝙ sic. accepi:egi ypothe.an nichilominus possum conuenire fideiuss. per hanc actionem.querit.ꝛ dicitur ꝙ sic non em̄i ob b̄ ꝙ egi ypothe.liberatus est fideiussor.

f Ideiussor. Si pro te tam in sortē q̄ in vsuras fideiuss si eas qui soluam nō potero recusare:ꝛ hoc in prima si vo cū alio fideiussi an possiz impetrare vt diuidat⁹ inter nos obligatio.Rñ.ꝙ sic.si vterq; nostrū est soluendo:ꝛ hoc in se

c Um aliter. Si creditor plures habēs cunda. fideiuss.contra vnum egit:ꝛ solidū exegerit an ille q̄ cōtra fideiuss.agere possit.querit.ꝛ dicit⁹ ꝙ non.nisi a creditore fuerit ei cessa actio.ꝛ hoc in prima.idem est in fisco creditore vt fideiusso.soluens infra annū aduersus fideiusso. pig.act. habeat si ius p ignoris vel actionis sibi fuerit cessum.

b Landitus. In latino stipulat⁹ a te.x.in greco respōdisti.ꝛ intellexisti.an sis obligatus.querit.ꝛ dicit⁹ ꝙ sic. ꝛ si aliquis contra illud psuaserit magis videtur blandit⁹ q̄ verum dixisse Intellige ꝙ tātuz fideiubeat pro aliquo apud me et illa si ipse non solueret stipulatus sum a te.

s Barsatorem. Salias ꝓmisit quēdam latronem fistere in iudicio ꝛ sic q̄si fideiussor erat;sed non vere cū nulli obligationi accessit.vel ergo eum exhibebit:vel ꝓ motu iudicis punietur.ff. custo.ꝛ ex.ꝛ eo.l.si quis ꝛ ad turpil.l.jj. vel sic.promisit se inuenturum latronem ꝛ super hoc fideiuss.

dedit:licet inuenerit non ꝓpter hoc eſt liberatus niſi exhi beat:vt.ff.de in ius vo.l.cū.

m Andam. Mandaui tibi vt ꝓ me fideiuberes:ꝛ fi deiuſſiſti non ſolum me ſed heredem meum habes ob ligatum mandati:ſi creditoꝛ ſolueris pignoꝛa que obligaui ad te non tranſeunt:niſi a creditoꝛe ius pignoꝛis tibi fuerit ceſſum ꝛ mandati actio quibus ſecutis aduerſus pignoꝛum poſſeſſoꝛes vtilis ypothe.tibi competit:que directa dar.

s Indebitam. Habebam debitoꝛem ꝛ fideiuſſo.ſolvuit mihi debitoꝛ:fideiuſſoꝛe ignoꝛante ſolutionē factā extoꝛ:ſi cautionē ab eo de pecunia reddēda.ſi ſoluit repetet p condic.indebi.ſi non ſoluit ꝛ agam excipiet de dolo:ꝛ cauti onem per cōdi.ſine cauſa:vt acceptoferaꝛ ꝙdicet ꝛ hoc in pri ma.ſi bona debitoꝛis ſunt a fiſco occupata:creditoꝛ agat ad uerſus fiſcum et exigat nō eſt dubium quin libereꝛ fideiuſſoꝛ

l Iberum. Creditoꝛ habet electionem cōueniendi vel ꝓmo fideiuſſoꝛē vel principalem vel vtrunq; inſolidū vnum qui ſit ſoluendo:ꝛ ſi ydoneū inſolidū an poſſit poſtea actionem in alium tranſferre.queritur.ꝛ dicir̄ q nō quia hanc poteſtatem habuit anteq̄ lis eſſet cōteſtata.

o Miſſis. Electionem habet creditoꝛ in reſiduum;debitū qō nō poteſt redigi ex pignoꝛis venditione conuenire fideiuſſo.quo caſu ꝓmo aget ypothe.

s Ivt. Si creditoꝛ in centū habeat pignus qō valeat centum et fideiuſ.lege vel pacto diſtrahat ꝓo.l.an ꝓo reſiduis.l.que ſibi debentur adhuc habeat regreſſum aduerſus fideiuſſo.querir̄.ꝛ dicir̄ q nō.

s Ialienam. Si ꝓ titio fideiubere mādaſti: vel te ꝓ eo ſolutuꝝ cōſtituiſti:nō compellir̄ creditoꝛ euꝫ ꝓmo conuenire:ſed electionē habet an velit te ꝓmo conuenire: vel eum:niſi ab initio aliter conueniſſet.

s Ententia licet omnia bona debitoꝛis confiſcenr̄: habet tamen creditoꝛ electionē velit cōuenire fiſcū vel heredem debitoꝛis:vel ſucceſſoꝛem aut fideiuſ.

s Icut. Sicut electio daꝛ creditoꝛi quem velit conuenire ſcilicet fideiuſſo.an ꝓm.ita nō compellet creditoꝛ fideiuſ.ad ſolutionem niſi cedat actio ypothe.i. ius qōaduerſus debitoꝛem habet.

s Iultra. Mandaui titio vt mutuaret tibi decē ꝛ me redditurum niſi ſolueret.v.tñ accepiſti non niſi .v.teneoꝛ vel.dic.mandaui de.v.mutuandis accepiſti decē non niſi in.v.tenebor.

r Eos. Creditoꝛ habet electionē quem velit cōuenire an ꝓm.an fideiuſ.omnes:an vnum inſolidum:vel omnes ꝑ parte ſi tamen vnum ꝙuenerit neq; exegerit quia ydoneus nō eſt.nihilomin9 ad alium habebit regreſſuꝫ cum electione nullus eoꝝ libereꝛ.

f Ideiuſſoꝛis. Heres fideiuſſoꝛis teneꝛ ſicut fideiuſſoꝛ

p Ignoꝛibus.Creditoꝛ ſi vendat pignus legevel pacto nec ſolidum conſequatur non obſtante q pignus fuerat vſucaptum ſi tamen erat res mobilis vel preſcrip.ſi immobilis conuenit fideiuſ.in reſiduum debiti.

s Ancimus. Promiſi aliquē ſiſtere in iudicio qui deliquit.ꝛ ſi nō ſtaret ꝑmiſi centum nomine pene quādo committatur ſtipulatio penalis diſtingue aut fuit adiectum tempus vi.menſium aut in maius intra quod debui reū repſentare.ꝓmo caſu ſi infra vi.menſes non venerit incido in penam:ſed ſtatim peti nō poterit:ſed dabitur mihi ſpacium adhuc .vi.menſium infra qō ſi reuꝫ repꝛeſentauero liberoꝛ a pena quo elapſo nec reo veniēte ſoluā penā.Si vō poſt ſpacium ſex menſium ab initio conſtitutum vellem reum defendere poſſem niſi eſſet ꝑ actionē de reo nō defendendo vt ſi inciperem eum defendere opoꝛteret vt perſeuerem vſq; in fin. nec pendente lite reum repꝛeſentabo eſſem a pena liberatus poſt fm autē tempus mihi cōceſſum non a pena eſſem liberatus.quod dictum eſt locū habet in fideiuſſo.ꝛ eius herede.

s Ifideiuſſoꝛ. In ciuili cauſa promiſi aliquez exhibere in iuditio fideinſ,dedi ꝓ eo q ſtaret,aut fideiuſſio facta eſt in ſcriptis,aut non.ꝓmo cāu in perpetuum tenetur Secundo caſu elapſis duobus menſibus liberoꝛ,ſi vero eo ram tabellarijs promiſi an promiſi in ſcriptis diſtinguiū aut erat publica perſona que conuenitur. aut priuata primo caſu in perpetuum teneoꝛ perinde ac ſi ſcriptura interueniſſet,ſecundo caſu niſi ad duos menſes.

g Eneraliter. Sicut creditoꝛ habet electionē an velit conuenire reū vel fideiuſſo,ita creditoꝛ qui habet duos vel plures fideiuſſoꝛes poteſt vnum ex fideiuſſo.conuenire inſolidum:ꝛ eo cōuento non ꝓpter hoc erunt liberati alij vel principalis:niſi inſolidum ſatiſfaciat cōuentus.de hoc dicit imperatoꝛ q iuſſit legem generalem facere q̄ hoc cauer̄ qꝛ ſi cōtrahentes hoc agere poſſunt inter ſe vt conuēto vnoꝛ nō ꝓpter hoc alius liberetur multo magis poteſt ꝑ legē ſtatui ꝛ diffiniri ne ꝙtrahentium ſimplicitas ꝓiudicet creditoꝛibus

De nouationibus ꝛ delegationibus. Rub.

Debebas mihi decem ꝛ ego titio

d **Elegatio** . decem te inuitū titio nō poſſum delegare ſed ius qō habeo aduerſus euꝫ te inuito ꝛ ignorante vendere poſſum vel dare nō delegare inſolutum: qꝛ in delegatione neceſſe eſt vt creditoꝛ ſtipuletur ꝛ debitoꝛ ꝓmittet in qua ſtipulatione neceſſarius eſt conſenſus in venditione nō eſt neceſſaria debitoꝛis reſponſio.

e Ex cōtractu.Si delegaui debitoꝛeꝫ meū creditoꝛi meo ꝛ creditoꝛ animo nouandi ſtipulatus fuerit non poteꝛo āmodo eum conuenire

s Idelegatio. Si mandaui creditoꝛi meo actionē aduerſus debitoꝛem meum ꝛ creditoꝛ negligens fuerit in petendo ꝛ timebam ne debitoꝛ fiat inhabilis an non obſtāte q mandaui actiōeꝫ creditoꝛi poſſiꝫ debitoꝛē cōuenire q̄ritur,ꝛ dicitur q fic niſi in tribus caſibus ſcilicet ſi creditoꝛ litē fuerit,ꝓteſt, ſi partem debiti accipiat ſi denūciauerit debitoꝛi ne mihi ſoluat.ꝛ hoc in ꝓma.Si vero delegaui debitorem meum creditoꝛi per nouationem non potero eum amplius conuenire.

n On. Procuratoꝛ tuus exegit a debitoꝛe tuo pecuniam ꝛ ꝓ parte eum liberauit ſtipulādo ꝛ poſtea acceptoferendo an preiudicare tibi poterit, queritur ,ꝛ dicitur q non.

s Ipater. Mutuaui Alexandro decē ea ſtipulatus ſum a patre tuo animo nouandi.ſi patri tuo alexāder nō ſatiſfaciat tibi qui ei ſucceſſiſti ſoluere tenetur id in quo liberatur alexander a me.

n Ec creditoꝛis. Debitoꝛem meum inuitum nec etiam creditoꝛi meo delegare poſſum cum per ſtipulationem fiat delegatio,vt.ſ.e.l.i.

s Ifoluere. Si debitoꝛ meus eucarpū mihi delegauit ꝛ eucarpus ꝓ debitoꝛe ſe ſoluturum cōſtituit eum cōuenire potero.Si vero nō conſtituit nec delegar9 fuit dimiſſo debitoꝛe meo ſine obligatione eucarpum ꝙuenire potero

n Uationum. Olim ſi aliquis teneba mihi ad centū ꝛ de ea quātitate aliquid detrahebaꝛ vel conditionale debitum fieret pure cuius fiebat nouatio ꝛ prima obligatio euanuit hodie nō aliter fiat nouatio niſi hoc expreſſe agaꝛ nec euaneſcat prioꝛ obligatio niſi expreſſe ꝛ ſpecialiter remittatur

De ſolutionibus ꝛ liberationibus Rub.

Si teneartibi ad plures ſum

t **Potestate** .mas ex pluribus cauſis puta ad decem ex cauſa venditionis,ad alia decē cauſa mutui ad decem cauſa locationis et ſolui tibi decē in electione mea eſt in qua cauſa velim ea eſſe ſoluta;ſi nō elegero tua

erit electio: si ꝛ tu nō elegeris: nec expꝛesseris in quā causam velis accipere nec ego: tunc pꝛimo conuertuntur ad decimū in vsuras: deinde in sortem.

l Liberari. Fiscus habebat duas stationes vnas accepi mutuo ꝛ fideiussoꝛes dedi: alia statio tenebatur mihi in centū ꝛ ita fui debitoꝛ fisci ex vna parte et creditoꝛ ex alia: decessi et successit fiscus an fideiussoꝛes liberent. queritur ꝛ dicitur ꝙ sic.

s Jcum. Accepi decem mutuo a seruo tuo: qui habebat administrationem peculij tm̄: anteq̄ scirem peculium fuisse sibi ademptum solui. nunquid sum liberatus: dicitur ꝙ sic.

s Jbi. Siue soluam creditoꝛi meo id in quo sibi tenebar: sine voluntate eius seruo suo quo ad hoc vt contingat mihi liberatio nihil interest: quia in vtroq; casu liberoꝛ: licet instrumentum obligationis penes eum remanserit quando decessit.

n Illa. Titius mutuauerat decem meuio: volo soluere ea decem titio vt cedat mihi act̄. aduersus meuium: nunquid est titius cōpellendus cedere queritur dicitur ꝙ non.

s Jinter. Si pater tuus a debitoꝛe tuo partem debiti accepit partem accepto tulit vel animo donādi remiserit pꝛo residuo debitoꝛem poteris conuenire.

e Jus. Tenebaris mihi in decē ꝛ ego tibi in alijs decez admissa compensatione hincinde quasi solutione facta non currunt vsure.

v Suras. Pꝛomisisti mihi decem ꝛ pꝛomisi me soluturum vsuras bonoñ. vis me cōpellere vt soluaz mutine: nūquid potes: dicitur ꝙ non. ꝛ sic est ꝑmittere in littera alias est recipere: ꝛ tunc dic ꝙ debitoꝛ non potest compellere creditoꝛem alibi recipere solutionem q̄ vbi ꝑmisit si habeat pactū. facit. ff. de eo qđ certo loco. l. is qui.

o Bligatione. Per oblationem debiti: ꝛ cōsignationem publice factam: si creditoꝛ non vult oblatū recipere: liberaī debitoꝛ: si deponit eo loco quo pecunia debebatur.

s Eccessoꝛes. Debes mihi decem mancipium mihi insolutum dedisti: nunquid heres tuus poterit illud reuocare. queritur. ꝛ dicī ꝙ non.

c Um maritum. Si maritus aduersus debitoꝛes vxoꝛis egerit: ꝛ exegerit an mulieri pꝛeiudicet. queritur. dicitur ꝙ non.

i Nuito. Si creditoꝛi meo ignoꝛante ꝛ inuito alij solui nō sum liberatus: si eo volente liberoꝛ

s J obligatum. Pꝛocuratoꝛ meus tenebatur mihi ex causa mandati in centum scripsi me recepisse pecuniam quā non recepi: an talis errоꝛ mihi pꝛeiudicet quo magis liberetur dicitur ꝙ non: nisi eum per acceptilationē pꝛecedēte aquiliana stipulatione liberassem.

p Ecunie. Si in instrumento confessus sit creditoꝛ sibi solutam fuisse pecuniam maioꝛ pꝛobatio est q̄ si debitoꝛi cyꝛographum reddidisset.

q Elod. Titius surripuit mihi instrumentum in quo erat mihi obligatus seius ꝛ reddidit seio: si ꝑbam seium debere mihi pecuniam non pꝛeiudicat mihi instrumenti surreptio.

e Um aquo. Debebam tibi decem volebam tibi cedere insolutum actio. quā habebam aduersus titium: nūquid es cōpellendus: dicī ꝙ nō. Aliī.

h Oc nisi. Lex. C. dicit ꝙ creditoꝛ non cogitur recipere aliud pꝛo alio ac nō determinat illud scilicet qđ compellitur scilicet quando debitoꝛ pecunias non habet: ꝛ tunc res mobilis melioꝛ quā habet potest pꝛo pecunia solui creditoꝛi ꝛ iudex extimabit quātum valeat res illa que datur creditoꝛi insolutum. ꝛ si creditoꝛ paratus est ostendere emptoꝛem debitoꝛ debet rem distrahere: ꝛ soluere pecuniā creditoꝛi.

m Anifesti. Si alius soluit creditoꝛi qđ ei debeo: liberoꝛ. Jtem si res aliquas accepit insolutum: similiter liberoꝛ.

i Nquisitio. Si pꝛocuratoꝛ meus creditoꝛib⁹ meis pecuniam soluit ꝛ cyrographa recipit in quibus cōtineatur ꝙ creditoꝛibus nihil debeatur: ꝛ heres eius vel ipse eam mihi restituat: ꝛ eisdem cirographis subscribat an pꝛocuratoꝛi tollatur actio pꝛopter ea sua cyrographa quibus subscripsit. queritī. ꝛ dicitur ꝙ non. licet enim fuerit scriptum ꝙ nihil debebam creditoꝛibus: ꝛ ille de creditoꝛibus erat per hoc ꝙ de suo non obstat soluit quia in generalibus verbis: vel qđ nihil ꝛc. non continetur ꝑsona pꝛocuratoꝛis

s J actoꝛe. Mulier quedam pꝛoposuerat seruum suum pecunijs mutuandis: ꝛ recipiendis vel exigendis: solui ei pecuniā quā debebam mulieri: nunquid sum liberatus dicitur ꝙ sic. Si vero solui seruo qui nō habuerit mandatum de pecunia exigenda non liberoꝛ.

s J operas. Obligaui tibi mancipium vt opere eius in debitum computarentur si tibi satisfactū fuit nunquid potero mancipium recuperare: dicitur ꝙ sic.

i Nteresse. Mutuasti mihi centum solui quinquaginta scripsi me recepisse non obstante tali subscriptione petā residua quinquaginta. si vero ex causa trās actionis accepissem a te quinquagita tibi nulla supereset repetitio.

i Nductum. Si debitoꝛ soluat creditoꝛi licet instrumentum obligationis non sit cancellatum vel incisum: non pꝛopter hoc minus consequetur liberationem.

s J litterarum. Auxonius debebat mihi centū misit epistolam ad aristonem vt mihi solueret sciens epistolam missam scripsit se mihi fuisse satisfactum aristo non soluit: nunquid auxonius liberatus est: dicitur ꝙ nō

c Um. Obligaui fundum eum insolutum dedi. ꝛ eum melioꝛasti nunquid possum reuocare: dicī ꝙ non: quia si deterioꝛ factus fuisset nunq̄ reuocarem. vnde si petam hoc cuī contrarium non eram petiturus: nō sum audiendus.

s Loꝛ. Si debitoꝛ dicat se soluisse creditoꝛi. debet hoc pꝛobare. ꝛ postq̄ pꝛobauerit petere potest vt sibi reddatur instrumentum.

¶ De acceptilationibus. Rub.

i Am. Si sozor mea debitozem suum tuto/ris auctozitate interueniente per acce/ptilationem liberauit: z post acceptilatiõez sol/uit: an repetere possit si indebite sit solutum. queritur. z di/citur q si tu ei successisti: vel nomine illius si viuit: pote/ris vti defensionibus. sed non apperit quibus. tu dic vt quia acceptilatio non erat solenniter facta vel sine tuto/ris auctozitate: vel quia enozmiter esset lesa per talem ac/ceptilationem.

s Jdonationis. Debebam tibi decem ex causa vẽ/ditionis: animo nouandi stipulatus es ea tibi red/di: z donandi animo ea mihi acceptotulisti nunquid ad/huc petere potes: dicitur q uon.

p Er aquilianam. Debebas mihi decẽ ex causa vẽ/ditionis ea mihi promisisti per stipulationem animo nouandi z conuenit vt ea accepta tibi ferrem z solenni/ter acceptotuli: nunquid potero adhuc petere dicit q nõ

De euictionibus Rub.

e Vendidi tibi hereditatem conuẽ/Optoz. tus tu rei vendicatione pro fundo vno. denunciasti mihi vt te defenderem an tene/ar. queritur. z Respondet q non. sed tuis sumptibus te defendere debes neq; de euictione teneoz: nisi aliud con/uenisset vt pro vna re euicta debeam teneri.

q Voniam. Auus tuus dedit tibi quedam pre/dia: z de euictione promisit. postea decessit te in/stituto herede z quibusdam alijs. si aliquid ex predijs il/lis euincatur ages pro euictione aduersus coheredes tu/os pro ea portione qua sunt heredes actione ex stipula/tu. Si vero de euictione per stipulationẽ non promisisset nullo modo eum conuenire potes.

q Vi rem. Vendidisti mihi predia si dicantur aliena vel alij obligata: an possum agere aduer/sus te actione ex stipulatu p euictione anteq; euincat di/citur q non. Nam si emo a te rem que dicitur alij pigno/rata: vel que dicitur aliena: licet de ea moueatur mihi que/stio: q diu non est euicta nõ agam de euictione.

s Jpredium. Debebas mihi decem predium de/disti mihi insolutum alijs creditozibus obliga/tum: vnde si euincat dabitur mihi vtilis actio ex empto pro euictione aduersus te: quia hic cõtractus habet simi/litudinem cũ venditione. Vnde nota hic vt breuiter tol/latur contrarium argumentũ cum quis est debitoz meus z dat mihi insolutum: aut est debitoz in quantitate: z dat mihi rem insolutum. eo casu si res euincitur: ista datio in/solutum est quasi venditio: z agam vtili ex empto: vt z ff. de pigno. act. l. eleganter. in prin. Si autem est debitoz in/cozpoze. puta debet mihi quis aliquã speciẽ: z dat mihi aliam speciem insolutum non contrahitur hoc casu emp/tio de specie ad speciem. vt. ff. de actio. empti. l. i. z tunc non ago directa nec vtili actione ex empto secuta euictio/ne: sed agam preseri. ver. vel prima vt. ff. de solutio. l. si qs aliquã rem pro alia. z sic intelligit qõ nota. s. de senten. z interlo. omnium iudicum. l. libera quidẽ.

e Xhis predijs. Mulier emit a te predia z ob/ligata scio: si nondũ tradidisti ex empto agetur. ea tradas: z liberaberis. Si vero tradidisti z precium an teq; pdia liberẽt ab obligatione petas: repellet te mulier doli exceptione. Et nota si consulit alicui per modũ agẽ di: multo fortius per modum excipiendi. quia cui dam actionem cõ. vt. ff. de supfi. l. i. in fine.

n On. Licet venditoz de euictione nõ promisit spe/cialiter. re tamen euicta tenebitur de euictione actione ex empto.

t Utoze. Vendidisti mihi predium de euictio/ne promisisti z fideiussozem dedisti. denunciaui tibi vt me defenderes in causa euictionis: licet nõ denun/ciauerim fideiussoribus an nõ iõ minus tenent fideius/sozes queritur z dicitur q non. Nota hic q emptoz non agit de euictiõe nisi denũciet venditozi q eũ defendat vt s. vbi in rem actio. l. i. z. s. de pericu. z commo. rei vendi. l. i. nisi per pactum esset remissa denunciatio. vt. ff. eo. l. he/rẽnius modestinus in fine. fideiussozi autem dato pro eui/ctione non habet necesse denunciare vt hic. primum no/ta. subseruit. l. immediate sequẽti.

e Optoz. Nisi emptoz venditozi denunciaue/rit vt eum defendat in causa euictionis: z res sit euicta non tenebitur venditoz actione ex stipulatu: vel pro euictione. si vero emptoz in iudicio non compareat: aut pzesens per iniuriam iudicis condemnetur non tene/bitur venditoz vel eius fideiussoz.

s Jcontrouersia Duobus modis pone. vendi/disti mihi fundum conuentus pro fundo denũ/cianc tibi vt me defenderes. si euincatur agam aduersus te q̃ti mea interest. vel sic vendidisti mihi fundum cecidi a possessione: ego aduersus possidentem ago: si non pos/sum recuperare predium agam aduersus te q̃ti mea inter/est: z consequar sumptus quos feci in meliozatione pdij.

s Jfines. Vendidisti mihi fundum: euicta est pars fundi nunquid agere possum pro eui/ctione fundi. queritur z dicitur q sic. Si vero vicin egit finium regun. z pars sibi adiudicata est refuso mihi pre/cio partis illius an nihilominus agere possim. queritur. z dicitur q non.

e Xceptione. Fundum mihi vendidisti z pro eui/ctione pmisisti: z fideius. dedisti. fideiussoz agit pro fundo dicens se per vozem eum emisse: an possit re/pelli per excep. fideiussoz. queri. z dicit q sic: cum vendẽ/do adeo consensit vt p euictione fideiusserit quia quẽ de/ euictione tenet actio: eundem agentem repellit exceptio ¶ Vnde nota hic. sicut venditoz non potest euincere rez quam vendidit: ita nec eius fideiussoz. quia quem de eui/ctione tenet actio cõ. vt hic. z. ff. eo. l. vendicantem.

s Jue. Vendidisti mihi seruum siue proclamaue/rit in libertatem z sic euictus sit. siue cõuenit vt si aliqua questio mihi moueretur nomine eius restitueres mihi pre/cium: licet nondum esset euictus: quid mihi restituendus sit animaduertet preses prouincie. Nota hic. Si tu ven/dis mihi rem: z tu promittis mihi: q siue res euincatur. siue de re moueatur questio statur conuentioni.

ſ Job. Mulier tenebaꝫ mihi in.x.cōuenta ꝺdēnata eſt ea nō ſatisfaciente iuſſu iudicis diſtracta ſunt ꝑdia eius ⁊ mihi eſt ſatisfactū:an ꝑdia mulier illa vel eius ſucceſſor poſſit recuperare:dicit ꝙ nō.⁊ ſi ab alio emptore cōuincatur nō ꝺ iudicez:ſed aduerſus me cui facta ſolutio eſt ꝓ euictione emptori competit actio.

ſ Jue. Titi⁹ vēdidit mihi ꝑdīū:deceſſit filio herede inſtituto:ſiue erat ꝑdīū patris:ſiue filij:filius a me auocare nō poterit illud.qz qō ꝺ euictōne ⁊c.cum ergo filius heres ꝓris ſit agat:ſi agat per exceptionē repellet.

ſ Jnon. Si emptor nec ꝑ iniuriā iudicis nec per culpam ſuā fuit abſens ⁊ denūtiat⁹ fuit ⁊ condēnat⁹ in cauſa euictionis ⁊ res fuerit euicta:pignora q̄ ꝓ euictione obligaꝝ perſequi poterit.

ſ Jper. Mulier vēdidit mihi prediū:in eo meliorando impēſaz feci.ſi titius ptem predij vēdicet:⁊ euincat:ſumptus quos feci habita ratiōe fructuū a titio recuperabo.⁊ ad ꝑciū agam aduerſus mulierē.

ſ Jcū. Vendidiſti mihi fuū:cōuentus reiven.ꝓ ſeruo denūciaui tibi vt me defenderes: nihilomin⁹ euict⁹ eſt quia ſuccubui:ꝺ āna paſſus ſum:mihi reſarcies.q.ꝺ.teneberis mihi ad expenſas factas in lite:⁊ ad ꝑciū.

ſ Jſtatus. Vendidiſti mihi liberū quē credebā eē ſeruz ꝓclamauit in libertatē:⁊ ſi pronūcieꝫ liber:quia ſeiꝑm euicit teneberis mihi de euictione:ſi fu⁹ eſt ī nullo mihi teneberis.

ſ Jobligata. Vēdidiſti mihi mancipiū:licet alij obligatum.x.vel.xx.an.illud poſſedi.an poſſit a me euinci.dicitur ꝙ nō.

ſ Jparentes. Pater me⁹ vēdidit tibi mancipiū: ſi cōueniaris potero ī iudicio adeē ſi forte timeā colluſionē. Si ꝺo euictū iā fit:niſi fuerit appellatū:ꝓpter ꝑſonam meā lis ſtabitur. Si ꝺo mihi nō denunciaſti de euictione me obligatuz non habebis.

e Opti actio. Mihi fuum vendidiſti poſſedi eum ſpatio.xx.an.quib⁹ elapſis ꝓclamat ī libertatē:denūciauit tibi ⁊ ꝓnūciatus fuit liber:agam ꝑ euictione q̄ti mea intereſt.

c Um. Vendidiſti mihi ꝑdium liberū ab omni obligatione:⁊ promiſiſti mihi reficere omne dānum:apparuit poſtea qui dicebat illud ſibi forte obligatū ꝓ.x. q̄ ſoluit ei: nūquid ea a te potero petere q̄ritur.⁊ ꝺr ꝙ ſic.

c Um. Pater tu⁹ vendidit mihi ꝑdium obligatū ciuitati tue:⁊ deceſſit.ſi actor ciuitatis agat ypothe.⁊ euincat ꝑdīū prius tibi facta denūciatōe qui ei ſucceſſiſti:nō ſolū cōueniāte ad id qō mea intereſt ꝑdīū nō fuiſſe euictū:ſz ēt ad ꝑciū.

ſ Jpoſt. Vendidiſti mihi domū:vel mācipiū ꝑciū tū nō ſolui.ſi aliq̄s dn̄ium vēdicauerit vel mancipiū ad libertatem ꝓclamauerit an ꝑciū tibi nūerare ſim compellēdus q̄ritur.⁊ ꝺr ꝙ nō.ſi ꝺo ptez precij numerauī:⁊ mihi ab aliquo denūciatū eſt ne emā:iudex ꝑcipiet tibi vt ſatiſdes de fundo me indēnem cōſeruare:ſi domus euincatur.

ſ Jtibi. Vendidiſti mihi liberā:quam credebā ancillam proclamat in libertatem:⁊ tu eam defendis ꝓnunciata eſt liberа teneberis mihi ad duplū noīe eius:ſi duplū promiſiſti: vel q̄ti mea intereſt cōueniam te iudicio emptionis.

ſ Jquis. Vendidi tibi fuum nemine vendicāte eū ſed forte ꝑparāte te ad litē deceſſit nūq̄d ages ꝺ euictōe:ꝺr ꝙ nō

ſ Jfundū. Si ſciens fundū alienū vel alij obligatū comparaſti:nec de euictione caueri feciſti tibi:preciū qō ſoluiſti petere nō potes. Si ꝺo ignorans emiſti non iure recuſat venditor refundere tibi ꝑciū qō nūeraſti.

e Optori. Vendidiſti mihi ꝑdīū: de quo erat pactum de nō petendo tibi factū.vel forte illud preſcripſeras vel vſuceperas:nunq̄d ꝑſcriptio mihi emptori proderit:ꝺr ꝙ ſic.vñ ſi res euincaꝫ per culpā qz exceptiōez ex ꝑſona tua cōpetentē mihi non oppoſui:de euictione nō teneberis.

ſ Jpermutationis. Permutaſti.ff.tuū cū.C. meo titi⁹ vēdicat.ff.tuū.denūciaui tibi:nihilomin⁹ euictū ē:an agere poſſim de euictione q̄rit.⁊ ꝺicit ꝙ ſic ad intereſſe.

n On ex eo. Vendidiſti mihi ꝑdīū tuuz feci mihi caueri de euictione nūquid ideo intelligendus ſim male fidei emptor:ꝺicitur ꝙ non.

b Eredem. Vendidiſti mihi ꝑdiuz de euictione promiſiſti mihi ⁊ fideiuſſorē vnū ꝓ euictione dediſti. ſemproni⁹ heres titij vult vendicare ꝑdium an poſſit q̄rit.⁊ ꝺr ꝙ ſic.nec ꝙ factuz titij cui ſucceſſit ſibi obeſt.qz ex ꝑſona ſua vendicat. videbaꝫ ꝙ nō:qz qñ de euictione tenet actor:eundē agētē repellit exceptio.vñ cū fideiuſſor tenebaꝫ videbaꝫ teneri ⁊ hꝰ fideiuſſoris.vñ ⁊ agere nō poſſit .ſrium tamē eſt verum

¶ Creditorē euictionē pignoz nō habere. Rubrica

Si fiſcus iure creditoris hoc eſt.l.

c Um iure. vel pacto diſtrahat:an teneaꝫ emptori de euictione q̄rit.⁊ ꝺicit ꝙ nō.ſicut nec vt priuatus niſi de euictiōe ſe obligaſſet. Si ꝺo idem pignus erat obligatū fiſco ⁊ ꝑuato:⁊ poſt vēditionē fiſcus priuato ſuccedat:an poſſit fiſcus pign⁹ euincere cōtra factū ſuū q̄rit.⁊ ꝺr ꝙ nō.tū potior eſt ꝑ qñ vēdidit ꝙ hoc ꝺz etiā cū rem diſtrahit ſe oſtendere potiorez ceteris creditorib⁹ eſſe.

ſ Ja creditrice. Titia creditrix vendidit mihi ꝑdiuz ſibi obligatū.l.vel pacto ſi euicaꝫ a debitore nō agā de euictōne niſi de euictōe repromiſerit:vel dolū omiſerit quē q̄lit cōmittere poteſt creditrix nō aperit.tu dic ſi ſciat ſibi nō fuiſſe obligatū:vel ſe nō eē potentez vel rē nō eſſe:vel ſi dicat ſuā eē cū ſit aliena:vel ſibi nō licere in q̄bus caſibus aget emptor de euictione.

¶ De patria poteſtate. Rubrica.

Pater filiū ſuū heredē inſtituit tutorē in teſtamēto ſuo ⁊ noīauit.tutor

ſ Jfilium. admiſtrauit ⁊ ꝓ paſſus pater tāq̄ filius eſſet emancipat⁹ vult pater tutorez remouere dicēs filiū i poteſtate ſua eē.nūquid eſt audiēdus q̄rit.⁊ ꝺr ꝙ pōt eſſe ꝙ nō ſit audiendus cū diu ſit paſſus filiū morari i emācipatione.

e Jus. Fili⁹ i ptāte cōſtitut⁹ acq̄rit pri:niſi ſint ea q̄ pri nō acquirunt:puta caſtrenſia.

ſ Jfilius. Si filiuſſa.aliq̄d acq̄rit q̄ patri q̄ſitū alienari nō pōt.⁊ ſi pri nō obediat:caſtigare eū poterit. Si ꝺo in contumacia pſeuerauerit eū iudici offerat accepturo de filio vindictam qualē pater voluerit.

c Ongruētius. Si inter prem ⁊ filiū orta eſt ꝺtroverſia in domo ꝺz determinari. Et ſi filius aduerſus prem velit experiri in cā pecuniaria iudex inter eos ꝺz iuſticiā exhibere. Jtē cōpellet iudex filiū vt mri reuerentiā ꝑſtet qō niſi ꝑſtet eū poterit punire.

f Jlia. Non ſoluz debet filia pri obedire:ſz alere ⁊ ſuſtētare tenetur.

a Bdicatio. Licz apō grecos pater filiū vēdere pōt: nō tñ apud nos:ſz ſi fiat venditio non tenebit vt.ſ.de patribus qui ſi.di.l.i.

ſ Jmaritus. An filius filiſfa.militis ſit in poteſtate aui. queritur.⁊ ꝺicit ꝙ ſic.

l Jberto. Sicut ingenui homines liberos natos ex legitimo mrimonio hñt in ſua poteſtate ita liberti.

n Ec filiū. Quatuor ſunt q̄ declarant nulli licere negare filiū quomin⁹ teneaꝫ ei preſtare q̄ filio a pre ſint ꝑſtāda ſ.ſe.cō.pena denūciata aduerſus eū. Jtez preiudicialis actio remediū alimētoz

l Jbertati. Licet pater habuerit olim ptātem vēdendi filiū vel nō:tñ fauore libertatis pater filium in ſuitute redigere nō pōt

¶ De adoptionibus. Rubrica.

Qui filiū nō habent an aliquē poſſint a

b Jqui doptare q̄rit ⁊ ꝺr ꝙ ſic apud cōpetentem iudicem.

i Opuberē. Si aliquē qui ſui iuris ē arrogare voluerit propīquoz ſuoz requirendus eſt conſenſus.⁊ ſi eū arrogaueris ⁊ poſtea emācipaueris:relinquas ei quartā partem:

ꝛ cauebit restituere quicq̃d ex bonis suis ad te peruenit occasione arrogationis ꝛ pinde valet arrogatio facta p̃ p̃ncipis rescriptū sicut valuit olim per pplm̃ facta.

c Cum eum. Si quis libertum vult arrogare nec cām assignat q̃ nō hz filios naturales; an sit audiendus q̃ritur, ꝛ dicitur q̃ nō.

a Doptio. Si scriptura interueniat nō ꝓpter hoc valet adoptio; nisi apd̃ cōpetentē iudicē fiat cū solēnitate.

m Mierē. An mulier aliquē adoptare possit q̃rit; ꝛ dicit̃ q̃ nō. cū filios naturales in ptāte sua habere nō possit; tñ in solatium liberoꝝ in acie p̃ncipis amissoꝝ adoptare aliquē pōt ꝛ pinde est, ac si ex ea nat⁹ fuisset.

a Rrogare. Necꝫ in ciuitate rome necꝫ in ꝓuincia sine p̃ncipali rescripto facienda est arrogatio.

i Madoptionē. Si bon̄. dedit se i adoptōez mutineñ. nō adimit̃ ei patria q̃n sit bonoñ. vñ in ciuitate bonoñ. ad honores promoueri pōt; ꝛ onera ciuilia agnoscere.

i Madoptionē. Accepi libertā vxorē: suscepi ex ea filiaz volo eam dare in adoptionē patrono vxoris, an possim dicit̃ q̃ sic. Si vero sui iuris fuisset, sine p̃ncipis rescripto in adoptionē se filia dare nō posset.

a Doptatū. Si beneficio p̃ncipis aliquē arrogasti in filiū nō bñficio p̃ncipis req̃sito cōsensu eiz poteris emācipare

c Cum filiū. Filiū quē habebas in ptāte titio in adoptionē dedisti. si decedas eo nō instituto an habeat inoff. querelā; quidā dicūt q̃ sic, ꝛ quidā dicūt q̃ nō. Item si pater adoptiuus emāciparet post mortē suā; olim q̃rebat̃ q̃d iuris eēt. has duas q̃nes soluit imperator dicens, q̃ si aliq̃s det filiū suū in adoptionē non amittit ius patrie potestatis. vnde si fili⁹ nō instituat̃ heres a p̃re naturali; poterit agere de iofficio. ꝛ hec sunt ꝛa cū fili⁹ dat̃ extraneo in adoptionē. Si ꝛo datus fuerit auo materno; tūc au⁹ hēbit eiz in ptāte; q̃ ei succedere dz, ꝛ si eiz emancipauerit reuertit̃ in ptāte p̃ris. Quādo ꝛo qui dat extraneo nō hz necesse extraneus aliq̃d relinquere filio suo si velit eū emancipare, ꝛ si non emancipauerit fili⁹ succedet ei ab intestato, ꝛ hec habēt locū i filio adoptato. q̃ si aliq̃s sui iuris det se in arrogationē; transibit in potestate arrogatoris ꝛ ei succedet.

v Eteres. Olim si pater volebat dare filiū suū in adoptionē oportebat q̃ venderet alicui; deinde alij; ꝛ ille tertio ab vno q̃z debebat emācipari. postea ꝛo vēdebat̃ bis; vt fuus ꝛ manumittebat̃ q̃ nō obtinebat̃ i filia; q̃ nō erat necessaria nisi vna emancipatio, excluso q̃ veterū circuitu statuit imperator p. l. p̃itez; vt si pater in adoptionē filiū suuz dare voluerit scriptura interueniente ꝺ iudici insinuet p̃ite filio; q̃ dz adoptari; ꝛ p̃ite adoptante.

De emancipatione liberorum. Rubrica.

f Ilex. Si pater filiū suū apud magistratū municipalē cui sola consuetudo municipalis iurisdictiō dedit emācipandi emancipauerat; an teneat emancipatio q̃ritur, ꝛ dicit̃ q̃ sic.

i Memancipationib⁹. In emancipatōe an necessaria sit scriptura q̃rit̃, ꝺz q̃ nō. vel si pater filiū emancipauerat interuenit scriptura; amissa est postea; an ꝓpter ea debeat retractari emācipatio; ꝺz q̃ nō, si ꝛitas possit aliter ꝓbari; vl̃ si facta erat emācipatio, q̃z adoptio p̃ scriptura fieri dz nō scriptuz sed actus cōsiderandus est.

n On. Si pater dicat filio fili vis emācipari; nō ꝓpt̃ ꝺ emancipatio vid; fieri; nisi solēnitas inuenerit q̃ est neccia.

n Ec auus. Mulier a p̃ncipe volebat impetrare vt au⁹ su⁹ cōpelleret eā emācipare, an ꝺ possit impetrare; ꝺz q̃ nō, neq̃ rescriptū impetratū tenet q; p̃nceps in alteri⁹ iniuriā nō cōsuecuit concedere rescriptū.

i Ebem⁹. Si pater velit emācipare filiū absentez; dz impetrare a p̃ncipe vt liceat sibi filiū emācipare; quo impetrato ostendat iudici ciuitatis rescriptū; ꝛ doceat de filij cōsensu; nisi filius fuerit infans; quo cāu nō est requirēdus cōsensus ei⁹ ꝛ rite fiet eius emancipatio.

c Cum inspexim⁹. Olim cuz volebat patet emācipare filiū vēdebat eū; ꝛ ille emācipabat ꝛ alapā ꝺabat ei; hodie si vult quis filiū suū emancipare impetret rescriptū p̃ncipis ambagib⁹ sublatis antiq̃s; vel cora iudice terre euz emācipet; ꝛ hēbit dimidiā vsufruct⁹ in bonis filij.

De ingratis liberis. Rubrica.

f Ilios Pater emācipauit filiū extitit ei postea ingratus an possit eum reuocare in potestatem suā q̃rit̃, ꝛ dicit̃ q̃ sic.

De postliminio reuersis ꝛ ab hostib⁹ redēptis. Rub.

e Xduobus. Si mulier cū marito ab hostib⁹ capiat̃ ꝛ ibi cōcipiat; ꝛ pariat; et ambo reuertant̃ an part⁹ hēat postliminiū q̃rit̃, ꝛ ꝺz q̃ nō. de stricto iure, q; ille solum hz ius postliminij; qui ab hostib⁹ capt⁹ erat, q̃ nō erat hic, de equitate tamē p̃sona patris ꝛ matris hēbit ius postliminij. Si ꝛo mater tñ redeat, q̃tū ad mīez erit part⁹ legitim⁹, sz q̃tū ad p̃rem ꝓ spurio habendus est vñ p̃ri nō erit heres; sed mri; q; lex cornelia fingit eū qui apd̃ hostes decessit p̃ma hora captiuitatis decessisse.

a B hostib⁹. Mulierē ab hostib⁹ captā titi⁹ redemit; q̃ ad p̃ciū solutū erit loco pignoris. Si ꝛo nūmos quib⁹ redēptā est titi⁹ ei dedit; ꝛ eā in mīmonio sibi copulauerit, p̃ cāu sue cōditioni reddita vid;. scd̃o cāu de statu illi⁹ ꝛ cōi liberoꝝ nō debent ptimescere.

c Cm. Bonis capte ab hostib⁹ adhuc supstitis danduſ est curator ne interi dissipētur, ꝛ vt deb̃ petet cognat⁹ capti fideliter cōseruandis.

n Ec. Hereditas capti ab hostib⁹ q̃ad sciat̃; aut viuat vel decesserit adiri nō pōt nec sup̃ bonis suis facta trāsactio, vel adiudicatio tenet. Si q̃ matertera tua apd̃ hostes discessit ꝛ hoc notū est agnoscere potes bo. pos. in bonis ei⁹ delatam. nō q̃d in bonis suis p; parte gestum est anteq̃ scires eam decessisse.

c Cm. Capt⁹ ab hostib⁹ si redimat̃ ab aliq̃ ꝛ p̃ciū redēptoris restituit̃ p̃stinū statū recupat. Si ꝛo redēptor p̃ciuz recuperare noluerit; cōpellet eū p; ses p̃uincie.

f Ediſſime. Cn⁹ ingenuā quandā ab hostib⁹ redemit; ꝛ eā p̃stituit, redēpta ad mīez fugit custodiēde pudicicie causa cū mulier indigna sit p̃ciū recipe aduersus eā petētē tuta erat

p Reses. Mulier rapta redēpta; si p̃ciuz soluerit redēptori vel q̃nquēniū fuerit p̃stinū ꝺsequet̃ statū; ꝛ si filiū post redēptionē peperit iure pignoris nō erit obligatus p; peccato matris.

c Aptū. Fili⁹ ab hostib⁹ capt⁹ si pater in ciuitate medio tpe decedat ꝛ ille restituat̃; si tpe quo capiebat̃ erat in patris ptāte iure psonali erit pater su⁹ heres; siue testū fecerit; siue nō; ꝛ res hereditarias a q̃lib⁹ possidēte vendicat, nisi fuerūt eo p̃ite ꝛ reuerso vsucapte vel p̃scripte.

f Icut. Sicut liber ab hostib⁹ capt⁹ ꝛ reuersus iure psonali statū p̃stinū recupat; sic fuus ab hostibus reuersus dño restituit̃; si q̃ ancilla p̃ris tui erat capta ab hostib⁹; ꝛ reuersa; nec redēpta ad p̃rem suū nihil ad te qui ei succes. pertinebit.

f Liberū. Si libero ab hostib⁹ capto is q̃ redemit ius pignoris remisit nō erit libert⁹ si ingenuus vñ si redemptor decedat filijs ei⁹ obsequiū nō debebit.

a B hostib⁹. Capt⁹ ab hostib⁹ si nō redimat̃; sz virtute cōi militū suoꝝ hostiū ptātem euaserit p̃stinū statū recuperet seru⁹ dño restituat̃ nec apud militē ꝓpt̃ quē euasit hostiū ptātē remanebit cū miles taliū defensor eē dēat nō dñs'.

f Is. Ingenua ab hostib⁹ capta; ꝛ redēpta, si is qui redemit eā mīmonio copulauit sibi caute remisso pignore p̃stinū recuperat statū.

i Ls. Mater ab hostib⁹ capta ꝛ ibi decedēte; an filia reuersa rone legis cornel. possit successionē matris vendicare q̃rit̃, ꝛ ꝺz q̃ sic, nec sibi obest q̃ medio tpe erat in seruitute; quomin⁹ res per maternam successionē sibi quesitas possit vendicare.

i Si qui. Liber captꝰ ⁊ redẽptus intim quouscꝫ pciũ solu ityl̃ per q̃nquẽnũ fuierit: in fuitio remanebit: si interi obueniat ei aliqua succeſſio vel deferat: an eã vendicare poſſit q̃rit. ⁊ dr q sic. vt ex ea pciũ ſoluere poſſit.

c Jnmertio. Si captã q̃s ab hoſtibꝰ redemit: ⁊ interiz dñs in fuitio eſt filios ex fuo ꝓcreauerit: an ſoluente ea pcium liberi ingenui remaneãt q̃rit. ⁊ dicit q sic.

l Jber. Liber ab hoſtibꝰ redẽptꝰ cũ pciũ ſoluerit: vel ei remiſſuz fuerit ꝑſtinũ recuperat ſtatũ. Si vo mater filiũ ſuũ redemerit: an pciũ repetere poſſit q̃rit. ⁊ dr q nõ.

a Bhoſtib'. Captus ab hoſtibꝰ ⁊ reuerſus: an recupare debeat qđ habuerit ante captiuitatẽ: dr q sic. ⁊ ſi nõ ſint vſucapta vl̃ ꝑſcripta ꝑ ill' agẽ poſſit: ſi ſic vtili reciſſoria.

ſ J quos. Captꝰ ab hoſtibꝰ nõ ſponte: ſed vi hoſtiũ: res quas habuit añ captiuitatẽ: ⁊ ſi a fiſco poſſideant recuperat poſtli. hoc eñ ſolũ inq̃rendũ eſt. an ſponte: an coactus apud hoſtes ſterit.

d Jueršarũ. Capti ab hoſtibꝰ cuiuſcũqꝫ ꝓuincie fuerint dñi reuertunt nõ debẽt in via impediri: ⁊ ſi aliqđ in eis impẽſuz fuerit illi' nõ dez repetitio. q: pietatis cã videt impẽſum fuiſſe: nec refert maſculus fuerit aut femina: qui ab hoſtibꝰ capiat. ⁊ reuertat q: idẽ beneficiũ oibus dz concedi: pciũ vo ꝑ quo redẽpti ſunt: redẽptoribꝰ reddere cõpellẽdi ſunt: vel loco preciꝫ ꝑ q̃nquẽnũ fuire redimenti: ⁊ tũc libertatez in qua nati ſunt conſequant: ⁊ res ſuas: ⁊ iura recuperant. ⁊ ſi aliqs huic l. cõtradicẽdũ putauerit: dr ptibꝰ ⁊ h̃ q̃ dicta ſunt locoꝫ epi ⁊ finales faciãt obſeruari. qđ ſi nõ faciãt rectoꝛ ī. x. libꝛis. ⁊ apparitoꝛes eius in totidẽ punient.

De infantibus expoſitis. Rubꝛica.

ſ **J inuito.** Si aliquis me inuito ptũ ãcille mee expoſuerit: an vẽdicare poſſim q̃rit. ⁊ dicit q sic. ita tñ q id qđ alimentoꝫ noie vel doctrine in eo impẽſuz eſt refundã mihi a fure eũ vendicauerim

v Vſquiſqꝫ. Si filiũ ſuũ naturalẽ ⁊ legitimũ vel naturalẽ tñ expoſuerit qs: pene legibꝰ ſtatute ſubiacebit. ſi vero dñs fuũ vel ꝓnus libertũ expoſuent repetere nõ poterit: nec illud ſuũ dicere potuit. qđ nõ ꝓiret cõtempſit.

ſ Ancim'. Si pat̃ expoſitũ quis nutrire faciat. nõ poterit dicẽs puerũ illũ fuũ ſuũ: ⁊ quicqđ acquirit ſibi acq̃rit nec dñs illi' infantis poterit eũ i fuũ vẽdicare: cũ nolũt ei prebere alimenta. Sequit auten. que incipit antiqua lex plana eſt.

Que ſit longa conſuetudo. Rubꝛica.

p **Reſes.** Conſuetudo eſt vt filius vaſalli monachus ī feudũ ſuccedere nõ debet: ſz qđ ſi nõ eſt monachꝰ: ſed canonicꝰ regularis. nũquid eſt idẽ. dicit q sic. q: de filibus ad ſimilia dz ꝓcedi. Si quid vero cõtra cõſuetudinẽ fiat: ꝑ reuocabit preſes.

c Jnſuetudinis. Poſſet quis dubitare cui' ptãtis eẽt cõſuetudo. ⁊ rñ. q cõſuetudo nõ è vilis auctoꝛitatis nõ tñ tante auctoꝛi. q̃te eſt. l. rõ. Eñ legẽ: vl̃ rõnẽ vincẽ nõ põt

l Eges. Conſuetudo perpetue legis optinet firmitatez

De donationibꝰ. Rubꝛica.

e **Aptionis.** Emi mãcipium: dedi tibi inſtrm emptiõis: an mãcipiũ videar tibi donaſſe queriť. ⁊ dicit q sic.

ſ J noīs. Si ignoꝛãte debitoꝛe meo ius qđ otra euz habebã filio meo emãcipato titulo donationis ceſſero: an valeat donatio queriť. ⁊ rñ. q sic. videbat q non: q: fcã erat de debitoꝛe ignoꝛãte. Jrium tñ eſt verum.

ſ Jpem. Stipulatꝰ ſuz a te. x. ſi nauis ex aſia venerit ſpe future actiõis: an tibi donare poſſim q̃rit. ⁊ dicit q sic.

J functões. Donaui rez tuã titio ꝑ qua cõſueueras ſoluere tributũ: ille vel ego ſolui tributa: nũquid tibi dño ꝑ iudicat. dicit q nõ. ⁊ sic eſt lra cui' al'. cui. ⁊ dic sic. titi' credẽs rez ſibi donatã: cũ nõ erat ſoluiz tributa. vl̃ illi quibꝰ titi' erat heres ſoluerũt, an ꝓiudicat dño q̃rit. ⁊ dicit q sic, maxime ſi donatariũ volũtate tã donãtis q̃ donatricis poſ. trãſferat

ſ J donatio. Si mulier aliq̃ nõ donauit mihi domũ. ſed in teſtõ ſuo dixit. ſciãt oẽs domũ quaz ego int̃ viuos in epla mea titio donaui. q volo eũ hre. iſta vba obtinẽt viz ſi deicõmiſſi: vt ꝑ iſta vba videat ei domũ reliquiſſe: etiã ſi non appeat in epla q illã domũ mihi donauerit.

c Enſualis. Si pdio tuo tributario titi' tributũ ſoluit. et de hoc inſtrm fiat. vel ille qui ſoluit profeſſus fuerit. dño non ꝓiudicat. Si vero vtric' ꝑ mãcipijs aio donãdi: ꝓuignum cenſuz ſoluere paſſus fuerit. ꝓſumit donaſſe ei mãcipia.

ſ J preſes. Si pater aio donandi paſſus fuerit ꝑ pdio ſoluere tributũ: ſibi nõ ꝓiudicat ſi hoc ꝑ bauerit: q non animo donandi. ⁊c.

l Egem. Donaui pdiũ tibi hac. l. vt ſatiſfaceres creditoribus meis. ſi nõ ſtes pactis ⁊ int̃ceſſit ſtipulo agã ex ſtipulatu. ſi nõ agam ꝑſcriptis verbis. vt fiat quod ꝓuenit vel repetam quod dedi.

n Ec ignoꝛãs. Dare nẽo cogit̃. ſi ergo q̃s ꝑferat inſtrm quo cõtineat q donaui ſibi pdiũ cũ animũ donãdi nõ habui plus valet qđ actũ eſt q̃ qđ ſcriptũ eſt. vñ ꝑ inſtrm mihi non preiudicatur.

c Eum. Jn filiũ retentũ a pre fcã donatio non valet. ſz eã reuocare põt nõ eſt iõ emãcipatio q: ſub articulo donatõnis noie fcã ceſſio valet ⁊ donatio pfecta eſt.

p Ortionẽ. Habebã tecũ rẽ cõz ꝑ indiuiſo in ptẽ meã alij donare poſſum q̃rit. ⁊ dicitur q sic.

ſ J aliqđ. Si dediſti mihi fũdũ valentẽ q̃nquaginta ⁊ ī breui ⁊ vili carta ſcriptũ eſt. nũquid hoc nocet queriť. ⁊ dicitur q nõ.

ſ J filius. Res ad pfem ptinentes ſpõſe ſue dedit quis pro nõ cõſentiẽte pri nõ ꝓiudicat. quominus poſſit eas reuocare.

e Ris. Dedit mihi titi' fundũ ⁊ deceſſit. nũquid creditores me cõuenient. dicit q nõ ſed vniuerſalez ſucceſſoꝛez niſi fundus ille eẽt ei obligatus.

ſ Enecꝰ. An ſenex donare poſſit q̃rit. ⁊ dicit q sic. videbatur q nõ. quaſi puerilez habeat ſenſum.

ſ Jue. Si pat̃ donauit filio refert an emancipato an ipſi ptãte cõſtituto. ꝓmo cãu valet donatio nec reuocat̃. ſcõdo cãu ſi filiꝰ emãcipet̃ ⁊ retineat donatã an cõfirmet̃ donatio diſtinguit. aut tenet eã de volũtate pris ⁊ cõfirmat̃. aut nõ ⁊ pater eã reuocare põt. q: pater cũ non potuit voluit ⁊c.

ſ J donatiõis. Surripui tibi aio donandi. remiſiſti mihi actionẽ furti. an iterũ poſſis me ꝓuenire furti q̃rit. ⁊ dr q nõ.

ſ J auia. Auia tua res q̃s auus tuꝰ ei dederat titulo donationis cõtulit. vis eas reuocare q: ꝑfecte ſunt de bonis illius aui tui. an poſſis. rñ. q nõ.

v Jce. Mulier dedit mihi fundũ cõfectũ eſt inſtrm vice ſua. titi' in inſtro cõſcripſit. an ob hoc minus valeat donatio q ipa ñ ſubſcripſit q̃rit. ⁊ dicit q nõ.

c Nſtãte. An mulier ꝓſtãte mrimonio dotẽ penes maritũ cõſtitutã ī aliũ titulo donatiõis trãſferre poſſit queritur. ⁊ dicit q non.

c Em res. Dedi filio tuo emancipato pdiũ: vt creditoribus meis ſatiſfaceret. ſi nõ ſatiſfecit ⁊ iterceſſit ſtipulatio nõ agit creditoꝛ aduerſus filium ex ea. q: alteri ⁊c. ſed aduerſus

ſ me ⁊ ego aduerſus filiũ ꝑſcriptis vbis.

J ea. Dedi fundũ eundẽ mihi donaſti ſecũda donatio auelli non debet.

ſ J patri. Pater rez filij donãs filio nõ ꝓiudicat niſi pri filius heres exiſtat.

d Natio. Si donatio fiat int̃ viuos. vel in vltima volũtate ſiue fiat pure ſiue ſub cõditiõe ſiue in diẽ valet ⁊ pacta que in donatione ponunt debẽt obſeruari. ſi vo ī donatione inſueniat ſcriptura ſcribi dz nomẽ donatoꝛis ⁊ donatarij ⁊ rei q̃ dat̃: nec refert fiat ī tabula an in carta ſcriptura: duz tñ coꝛã cõpetenti iudice fiat.

ſ J quis. Si infanti quis fundũ donare velit ſi excedat

legitimã summã vel actionẽ vt inde fiat scriptura nõ al's perficietur donatio q̃ fuerit insinuata: ⁊ tũc p̃ fuũ infantis perficiatur vt sic infanti acquiri possit per fuum.

d Ita. Si quis vltra legitimã sũmã donãre voluerit nõ al'r pfecta erit donatio q̃ fuerit insinuata: ⁊ maxime inter cõiũctas personas ne fraus aliqua ꝓpter familiaritatẽ domesticaz cõmitti possit: vel donatio cõfingi. idẽ sit in donatione facta inter extraneos vt sic deinde valeat si excessit summã legitimã si facta fuerit insinuatio.

s Si quis. Si vendo tibi rem vel dono et retineo ꝓ me vsufru. videor rem tradere

i In extraneos. Si in extraneũ sit facta donatio: licet insinuata nõ fuerit valet: cũ siq̃dẽ qõ gestũ est ꝓbari possit

i In hac. Donationes q̃ excedũt legitimã sũmaz debent insinuari in ciuitate coꝝ magistro cẽsus: in ꝓuincijs coꝝ rectore: vel ipso absente coꝝ defensore ciuitat⁹ ⁊ facta donatio quarũcũq; rerũ vbiq; sitarũ valebit.

i In donationib⁹. In donatione faciẽda q̃ fit vltra legitimã sũmã interueniẽte insinuatõe nõ sũt testes necessarij: cuz in publico hoc est in iudicio pũtia facta fuerit. Si vo fit extra legitimã summã: si qõ actũ est debent insinuari sufficit pũtia sol⁹ tabellionis siue testõ scripserit. ⁊ hoc in scõa. donatiões vero q̃ sine scriptis fiunt suã obtineant firmitatẽ. ⁊ b̃ in tertia

s Ecundũ. Donatiões facte in ciuitate cõstãtinopoli. nõ nisi coꝝ magro census habebũt rate. Si vo coꝝ alio magꝝtu insinuẽt tã donatoꝝ q̃ tal'in. xx. libras auri ml'ctabit

i Ham. Si olim titulo donatiõis alicui cessa eẽt actio eã ad heredes nõ transmittebat nisi lis cũ defuncto eẽt cõtestata: vel nisi eẽt impetratũ ꝓuilegiũ: vt ad heredes trãsmitteret. Itẽ nec poterat cõstituere ꝓcuratorẽ nisi cessa eẽt actio ad eam exercendã hodie transmitti põt ⁊ ꝓcurator ꝓstitui.

s Ancim⁹. Donatio vsq; ad. ccc. sol. sine insinuatione fieri potest. vltra nõ. hoc fallit ī ꝓncipe qui ꝓuilegio ꝓncipali sine insinuatione põt donare. ⁊ in donatõe in pijs causis q̃ valet sine insinuatiõe vsq; ad. l. sol'. ⁊ in donatiõe facta a spõso sponse minoꝝ. xxv. Si vo donatio fiat in spẽb⁹. ita demũ valet sine insinuatiõe si earũ estimatio non excedat sũmã. ccc. sol'. Si vo excedat puta qꝝ res valeat septuagita. ille penes quẽ remanet maiorꝝ ps offerat donatario. ccc. ⁊ retinebit oẽs res si b̃ donatoꝝ nõ faciat: conuertit̃ electio ad donatariũ: q̃ offerat. cccc. habebit totam rem ⁊ oia ista fiant ne si starent in qõne aliqua inter eos possit oriri contentio. Si vo diuersis tẽpibus quis. ccc. alicui dederit: ita vt quelibz sũma per se subsistat infra legitimã: sed coadunata excedat: an debeat insinuatio fieri: dicit̃ q̃ non. qꝝ plures intelligunt̃ donationes nõ vna. Si vero stipulatus fuero omni anno aliquã q̃titatẽ q̃ nõ excedat legitimã q̃titatẽ an intelligunt̃ plures donationes: nec est necessaria insinuatio. apud veteres erat dubitatuz: imperatoꝝ distinguit aut stipulat⁹ sum mihi dari dũ viuo: aut dũ donatoꝝ viuit: ⁊ tũc si excedit legitimã summã: nec est necessaria insinuatio. aut est sic actũ vt stipulatio transeat ad heredes: ⁊ sic. ꝓmittis mihi ⁊ hr̃di meo p te ⁊ heredẽ tuum ⁊ tũc nõ est vna donatio: ⁊ indiget insinuatione.

s Si quis. Si ꝓmisi alicui argentũ al's in massa soluendo vel in vasis liberoꝝ. Si ꝓmisi ex p̃dijs meis. x. corbes deducta pensatione. Si ꝓmisi tibi. v. fuos nõ optimos non viliores: sed mediocres dare debeo. si nõ habeo fuos: teneoꝝ dare estimationem. scilicz. xv. solidos ꝓ vnoquoq; fuo. Item si nõ habeo p̃dia dabo estimationẽ. x. corbiũ. Idem est de argento ⁊ in omnib⁹ hijs casib⁹ si donatio subsistat infra legitimũ modũ: nõ erit insinuatio: al'r supfluũ euanescat. ⁊ hoc in ꝓma. Si vo quis omia bona sua vel duas partes vl' tertiã vel quartaz ⁊ sic deinceps donat: valebit donatio: si q̃rele in off. locus nõ sit. ⁊ si necessaria fuerit insinuatio. puta quia excedat summã interponat̃. si infra subsistat nõ. sed qõ iã statutũ est. Si nautem donatoꝝ in casibus predictis vsufr. retinuerit in re: intelligat̃ facta traditio: si vero de vsufruct⁹ retẽtõne nihil. dixerit aut intercessit stipulatio aut nõ: si aget cõdi. ex. l. cõ pellit̃ donatoꝝ rẽ tradere ab initio: licet ī ptãte sua erat nõ donare ex quo dedit necesse hẽbit tradere ⁊ maxime: cũ in pias causas facta sit donatio: aliqñ nõ soluz ꝓ motu iudicis extra ordinẽ punet̃: sed celestes penas expectabit: nõ solum ipe ad tradendũ compelletur sed heres eius.

s Si quis. Dedi vel ꝓmisi aliquã q̃titatẽ pecũie in redẽptionem captiuoꝝ: eã repetere volo: vel promissum soluere detracto eo p̃textu q̃ donatio nõ erat insinuata: an sim audiendus querit̃. ⁊ rñ. q̃ nõ. ⁊ ille qui pecuniã accepit fideliter eam vt captiui redimãtur submistrabit: ⁊ ob eã causam pecũiam esse impẽsam iurabitur. Si magister militũ rem mobilem vel ĩmobilem vel de suo vel de spolijs hostiũ dederit siue in bello siue extra militib⁹ dat: ⁊ si nõ fuerit insinuata vires hẽat. Idem est si detur pecunia illi cui⁹ est domus combusta in refectionem: vel promittat̃ vel qꝝ nõ soluta repetet̃ ꝓmissa nõ soluta exiget̃ nõ obstãte q̃ insinuata donatio non fuerit: ita vt accipiẽs in refectionẽ dom⁹ cõuertit: ⁊ nõ ī aliam causam ⁊ si dubitet̃ an tot erpẽdatur vel nõ sacramẽto accipiẽtis declarabitur. Alie autem donatiões oẽs valebũt vsq; ad q̃ngentos solidos.

v Erba. Olim si fiebat donatio necessaria erat quedam solẽnitas verboꝝ hoc modo: do tibi rem istam sextercij. si minus vni⁹ assis vel quatuor. hodie autẽ nõ est necessaria talis ẽ boꝝ solẽnitas sed reiciẽt: quid eñ verbis opus ẽ cũ rerũ effectus nullus sequit̃. si ergo fiat donatio siue q̃cũq; p̃dicta reiciãtur nec refert an fuerit hmõi solẽnitas remissa an posita quia omni modo valebit donatio.

De donatiõib⁹ que sub mõ vel cõditiõe. Rub.

I Duus nepti sue hoc pacto prediũ

s Idoceas. dedit: vt submistraret ei alimẽta: nõ fecit qõ cõuenit qualiter auo succurratur queritur. ⁊ respõdetur q̃ vẽdicabit prediũ: ⁊ neptem cõdictõe sine causa personaliter habebit obligatã.

s Si rerum. Dedisti mihi p̃dium hoc pacto vt post mortẽ ad te rediret. an valeat donatio: dr̃ q̃ sic. ⁊ quẽtio fuanda est

q Otiẽs. Socer mea dedit mihi prediũ ea cõditiõe vt tenerem per. x. ãnos ⁊ eis elapsis restituerem titio. si nõ stem placitis: si titius sibi dari stipulatus nõ fuerat habebit aduersus me cõdictioz sine causa. item aget ea actiõe qua socer mea egisset: si nõ cõcessisset in fata

p Erfecta. Pater tuus dedit mihi p̃dium. post elapsis multis tẽpib⁹ voluit pater apponere cõditionẽ. vel que cõsistebat in dãdo. vel in faciendo an sit audiẽdus queritur. et dicitur q̃ nõ.

s Si quid. Donauit mulier filie sue p̃dium si infra biẽniuz pater suus emãcipare eam poterit. nõ emãcipauit sed decesit infra biẽnium: ⁊ ita filia sui iuris morte patris effecta est vult' mater reuocare prediũ quasi cõditiõe nõ existẽte: an possit querit̃. ⁊ dicitur q̃ nõ. quia nõ refert quõ sit sui iur̃ effecta. vel emancipatiõe: vel morte. ⁊ hoc ad similitudinẽ legati ita relicti. vnde si filia p̃diũ possidet nõ reuocabitur: si nõ vendicabit.

De reuocandis donationibus. Rubrica.

D Edi liberto quodam prediuz: extitit mihi ingratus. an reuocare possim prediũ

c Si. queritur. ⁊ dicitur q̃ sic. Idem si dedi sibi pecuniã ⁊ ex ea fundum cõparauit. ceterum si dum ego viri reuocaui reuocabitur: alias heres meus reuocare nõ poterit.

s Si apud. Mulier dedit prediũ nepti sue ⁊ inde cõfectũ fuit instrumẽtum: surripuit mulier instrumẽtum ⁊ combussit: ⁊ p hoc volebat prediũ reuocare an possit querit̃: ⁊ dr̃ q̃ nõ.

p Ossessionem. Si mater in filios suos emãcipatos cõtulit donatiõem aliquarum possessionum: illam donationẽ si pura est: mater sola penitentia nõ potest reuocare.

c Um. Vult quis reuocare qõ dedit eo pretextu qõ dixit in fraudem creditoꝝ donasse an sit audiẽdus queritur, ⁊ dicitur q̃ nõ.

J donationem. Si donatio rite facta est: talis donatio
auctoritate rescripti ip̄ialis non potest retractari.

v Ellés. Mulier donationē in filiā factā vult reuocare
eo p̄texertu q̄ dicat maritū vel alios amicos p̄sentes
nō fuisse tempe donatiōis: an sit audienda q̄rit̄. ꝛ dicit̄ q̄ nō.

b Js. Mulier vult reuocare q̄ dedit filio suo quia erti
tit̄ sibi ingrat⁹. an possit querit̄. ꝛ distinguit̄ aut cōuola
uit ad secūdū mr̄imoniū aut nō. si cōuolat non reuocabitur si
non cōuolat: reuocabitur. Si vo mater secundo nō nupserit
sed alias meretricando fedā vitam duxit indistincte nō reuo
cabitur. Auten.

q Clod mat. Cer. C. dicit q̄ si mater cōuolat ad secūdas
nuptias vel sit alias meretrix donationē reuocare non
potest: aut. corrigit dicens q̄ potest in trib⁹ casibus: si vite ei⁹
fuerit insidiatus: si eā verberauit: si eaz accusauerit ratiōe cui⁹
accusationis oīa bona sua poterūt publicari.

p Retertu. Retertu liberoꝝ si post natoꝝ potest pa
tron⁹ donationē in libertū factaz reuocare: puta si tempe do
nationis filiū non habuerit postea habuit.

f J vnq̄. Si patron⁹ carens liberis libertis suis dona
uit omnia bona sua vel partez bonoꝝ suoꝝ: postea patron⁹
suscepit liberos nūq̄d donatio illa īsolidū reuocatur. rñ. q̄ sic

d Donationes. Si pater in filium emancipatū nepotem
pronepotē ⁊c. donationem fecerit eaz reuocare non po
terit nisi appareat eos esse ingratos aliquo genere ingratitu
dinis q̄ se. l. proxima declaratur.

g Eneraliter. Donatio legitime facta nisi in quibusdam
casib⁹ qui in littera continent̄ non reuocat̄: ꝛ hoc in prima.
Si vero donator in vita sua nō reuocauit donationez: hers
eam reuocare non potest.

¶ De donatione causa mortis. Rubrica.

Dedi duob⁹ funduz hac. l. vt

f Jdonatione. si alter prius ōcederet portio
sua ad alterū perueniret: conditione existente super
stes portionem illius qui in fata concessit petere poterit.

i Ptestata. Eror filij mei habēs. l. in bonis: mortuo filio
meo cōuolauit ad secundas nuptias: ꝛ illa secundo ma
rito dedit in dotem: ꝛ stipulatus est frater suus ea sibi soluto
matrimonio ea ꝓmittente ex donatōne causa mortis: ea in fa
ta concessit. qualiter heredi suo puta nepti mee cōsuli debeat
q̄ritur. ꝛ rñ. q̄ detrahet falcidiā de predicta donatione.

n Ec. Mortis causa fratris sor̄ dedit mihi funduz an
possit reuocare q̄ritur. ꝛ dicit̄ q̄ non.

c Cm de. Olim dubitabatur an donatio causa mort⁹ es
set donatio inter viuos: an esset legatū: dicit imperator
q̄ per omnia similitudinem habet cum legatis nec est neces
saria insinuatio dum tamen. v. testes adhibeantur.

¶ De infirmandis penis celibatus. Rubrica.

Olim ei qui celibem. i celestem vitā

q Viiure. ducebat: ꝛ castam: nec vxorem duce
re volebat dari non poterat: hodie dicit imperator
secus esse. quia in tales potest fieri donatio — si essent mariti
nec refert an fuerit talis masculus vel femina

i Vter. Olim erat statutū per. l. papiam. vt decima pars
eorum que relinquebantur vxori a viro: vel econuerso appli
caretur fisco si non essent liberi ex eo matrimonio: hodie non
habet locum illa lex: sed solidum capiat aut vir aut vxor nisi
alia lex prohibeat.

¶ De iure liberorum. Rubrica.

Olim si pater volebat succedē filio eman

n Emo cipato oportebat q̄ hoc a principe impe
traret. hodie sec⁹ quia ꝛ hoc non impetrato poterit
pater succedere.

i Llaz. Olim nō poterat mater succedere filio nisi tres li
beros peperisset: si esset ingenua vl̄ quatuor si esset libe
rta: quod hodie non habet locum.

¶ Qui accusare non possunt. Rubrica.

Accusabam te actione iniuriarum.

p Rius est. quia seruum meū verberasti die do
minico: re accusasti me quia eundez seruum meū. oc
cidissem die sabbati precedēti. l. cor. de. sic. que accusatio p̄
ferri debeat queritur. ꝛ rñ. q̄ tua. ꝛ si contra me fuerit sentētia
lata non admittar ad accusationē meā si nō admittend⁹ sum

f J cautiones. Secundin⁹ tenebatur titio in decem ꝛ de
cessit titius filio suo here de instituto cui dedit tutorem.
secundin⁹ cōuentus protulit instrumentum quo cōtinebatur
eum soluisse. an tutor nomine suo instrumentum arguere pos
sit de falso queritur. ꝛ dicitur q̄ sic. ō falso quia si succumbat
nō erit infamis: nisi euidens calumnia apparuerit

q Eli. Ille qui vult accusare duo facere debet. scz inscri
bere ꝛ fideiussorez dare de accusatione prosequenda. Si vo
accusatus compareat accusator nō compareat punitur arbi
trio iudicis ꝛ condemnabitur ipse accusator in expēsis.

v Xor. Mulier vult accusare interfectorem cōsobrini sui
an sit admittenda queritur. ꝛ dicitur q̄ sic.

f Enatusconsultum. Mulier. l. cor. de ficca. aliquez accu
sare non potest nisi suam vel suorum iniuriam ꝓsequa
tur. Si ergo filius tuus vxorem habeat ꝛ cōtra pupillū actū
fuerit ꝛ obtentum per instrumentū nō ipsa: sed tutor nomine
suo nomīe proprio accusare poterit instrumētum de falso.

a Ecusationē. Si aliquem accusare incepisti ꝛ postea te
velle desistere fueris protestatus: quominus accusatio
nem repetas tibi preiudicasti. q̄ ampli⁹ accusare nō poteris

f J ea. Si mulier aliquē accusare voluerit: vel accusaue
rit ꝛ mortā fecerit nec ad causam venerit: iudex certū tps
ei dabit infra q̄ si nō venerit: ꝓsumit̄ ōfecisse: ꝛ recessisse a lite

n On. An miles in publico iudicio si aliquē accusare ve
lit sit admittendus querit̄. ꝛ dicitur q̄ sic. si suaz vel suoꝝ
iniuriam prosequatur. vñ si interfectorem cōsobrini sui accu
sare velit bene poterit.

n On. An mulier si quē accusare velit quia dicat eū filiū
suū interfecisse: an sit admittēda q̄rit̄: ꝛ dicit̄ q̄ sic. si appareat
q̄ sit mater.

f J crimen. Si miles suā vel suoꝝ iniuriā ꝓsequēdo ali
quez accusare voluerit: ad penam talionis se obligare debet
ad hoc vt audiatur.

d Ata. Si domū meā cōbussisti: an. l. cor. de ficca. accusa
re possuz q̄ritur. ꝛ dicitur q̄ sic.

d E crimine. Ad accusationē nō admittat̄ mulier: nisi suā
vel suoꝝ iniuriā ꝓsequat̄ ꝛ hoc eram̄iabit̄ p̄ses sine
aūt inscriptione accusabit i omibus illis casib⁹: quib⁹ ātiq̄
iure fuerat sibi ꝓmissuz: vel sic. vbicūq̄ mulier accusat sine in
scriptiōe i illis casib⁹ i quibus ei spāliter accusare ꝓmittitur
iste expositōes faciūt ad illā lr̄am. scōm antiqui ⁊c. ꝛ lege sine
cū ꝑn. vsq̄ ad verbū secūdū anti. l. ista accusabit ꝛ subaudi ñ
exacta inscriptiōe. tñ i illis casibus: supple: de quib⁹ spāliter
est eis ꝓcessum. s. accusare sine iscriptōe. hoc est i vnico casu. s.
in crimine abigeatus

f J magnū. Frater frēm de crimīe capitali volēs accusa
re: nō audietur: sed in exilium relegabitur.

p Ropter. An mulier filiū suū vite sue insidiātez accusa
re possit q̄ritur. ꝛ dicit̄ q̄ sic. nisi a tali itentiōe eam ma
terna pietas reuocauerit.

c Riminis. Infamis accusare nō pōt: si g̃ integre fame
fuerit ꝛ quē accusare voluerit q̄s: sine periculo calūnie potit.

c Cm. Accusans duos: ad accusatōez tertij nō est admit
tēdus: nisi suam ꝛ suorum ⁊c.

i Liquū. Simachus thamasiū recepit i domū suā: ꝛ cuz
abijt thamasi⁹ vult symachū accusare: nūq̄d potet it q̄
ritur. ꝛ dr̄ q̄ nō. ciuilit̄ tñ aduersus eū ꝓsistere pōt.

f J sorōrē. An quis de leui crimine sorōrē suā possit accu
sare: dicitur q̄ sic.

n Eganda. Accusauī titiū: vel me accusauit de pari: vel
de tali crimine: an sit audiēdus q̄rit̄. ꝛ dr̄ q̄ nō. nisi suaz
vel suoꝝ ⁊c. pēdēte accusatiōe aduersus me pōt.

ſ Iquis. Ad accusationē alicui⁹ aliquis de familia sua siue liber siue seru⁹ p̄ofilijt. is nō solū amissiōe bonoꝝ: sed capite plectēdus est: excepto de crimine le.ma.

ſ Iliberti. Si libertus ad accusatōꝫ patroni sui ꝑtineat pena afficiendus est qua & seruus: si inueniatur crimi nis delator.

¶ De accusationibus & inscriptionib⁹. Rubrica

Aliquis sustulit positos terminos inē agrū

e Os meū & vicini mei causa seminādarū litium q̄ pena puniri debeat. & rn̄. q̄ extraordinaria p̄o motu iudicis.

ſ Icuiusdā. An seru⁹ de publico crimine accusari possit: querit. & dicit q̄ sic. & dñs eius defendere pōt & verba ꝑ eo facere. sed ꝑbato crimine seruus nō dñs pena subeat

r Eos. An rei absentes in causa capitali per ꝓcura. defēdi possint queritur. & dicitur q̄ sic. qō intelligēt alleget causas absentie nō causas cause: ne sit cōtra. ff. de pu. iudi. l. accusa. §. ad crimē.

ſ Iaccusatoribus. De facto duo vnū accusabant de eo⁹ dem crimine: ceperūt abesse: & non per ꝓtumaciā: in absentia quoꝝ iudex ad postulationē accusati eū absoluit: an valeat sīa absolutoria queritē. & dr q̄ nō. sed apud eūdē iudicē vel successorem eius causa iterata ventilabit.

n Onideo. Intulisti mihi iniuriā: volebā te accusare dicebas te nō eē accusandū: eo p̄etextu qō de mādato alterius dicebas te fecisse: an sis audiēdus q̄rit. & dr q̄ nō. sed vterq; tenebitur tam tu: q̄ ille qui mādauit.

a Bsentez. Accusatū de crimine capitali in absentia sua p̄eses cōdēnauit in metallū: an sīa teneat: dr q̄ nō. sed req̄ri dz & bona eius annotari. pñtabit se. q̄ accusat⁹ iudici: & se ipsuz defendet: & qō perperā gestū est in meli⁹ reformabitur.

e Al. Officialis deputat⁹ ad hoc vt denūciet: an se inscribere debeat q̄rit. & dr q̄ iudex facile dicī ei⁹ nō credet.

ſ Iquis. Si quis dicat ab alio se passum iniuriā adeat cōpetentē iudicē: nō stationariū: & cōueniat eū ciuiliter si velit vel criminaliter.

q Ui. Accusatus de vno crimine: super eodē casu accusari nō pōt nisi eēt tale crimen ex quo possunt plures oriri accusatiōes. vbi gr̄a. vt q̄ cōmisit accusat⁹ adulteriū cum cognata sua. q̄ de adulterio de incestu pōt accusari a titio: & de vtroq; cognoscet iudex. & sup vtroq; feret sīam.

q Ui explicandi. Si comes vel assessor iudicis accipiat pecuniā a cōuento vt absoluat: nō min⁹ punit̄dus est comes vel assessor q̄ qui corrupit. que ār sit h̄ pena: nō aperit. tu dic si corrūpens sit actor: perdit litē vt. §. de pena iudi. qui male iudi. l. i. comes fustib⁹ cedit: & ꝑ iniuria quā fecit iudici dānabitur. vt. ff. de iniu. l. item apō

ſ Iquis. Accusaui titiū de adulterio: & absolutus est. an possis eundē accusare q̄rit. & dr q̄ nō; nisi arguere me poteꝛ de ꝓuaricatiōe. q̄ forte collusi cū titio. Si ꝏo titi⁹ homicidiū fecit poteris eum accusare.

ſ Actū. Si quis sponte vel ignorātia doloris se precipitauerit h̄ heredi suo non imputabitur.

ſ Iquis. Si aliq̄s volēs seruū accusare petat eū torqueri vt sic veritas patefiat: an fit audiēdus añq̄ inscribat queritur. & dicitur q̄ non.

ſ Inguli. Si q̄s publicū crimē ab officialib⁹ dicat̄ ꝑpetrasse: scōm relatōꝫ eoꝝ nō cognoscet iudex: sz vtilitatem inq̄ret

t Unc. Nobilis demū adesse iudicio debz cū accusat̄ de publico crimie aliud cū pecuniaria causa ꝓuenit: q̄ cāu per procuratorem se defendere potest.

i Ncausis. In libello accusatorio dz cōprehēdi nomē accusatoris & accusati: & crimē & tp̄s cōmissi crimis: qō si aliter fiat iudex recipiēs inscriptiōes i. v. libris mulctabitur.

a Ccusationis. Si quis accusat̄ de crimie nō dz statī credi q̄ crimē cōmisit: sz accusator libellū accusatorium porrigat: in quo cōtineat crimen cōmissuz: & nomē accusati: & in fine libelli obligabit se ad penā talionis: q̄ est vt eādē penaz patiat̄ si nō ꝓbet quā passur⁹ eēt si crimē institutū ꝓbatū fuisset: & vterq; sub custodia tenebit̄ sili: nisi dignitatis rō aliud exegerit. & nō audiet̄ accusat⁹ volēs se excusare per hoc q̄ dō alij dicant idē crimē cōmisisse: qō ipe cōmisit: cum de se cōfiteri debeat quis: nec de aliena ꝓscientia interrogari q̄ null⁹ de ꝓpo crimie sup aliena cōscientia est interrogādus.

¶ De exhibēdis vel trāsmittendis reis. Rubrica.

Miles si publicū crimen in prouincia cōmisit: ꝑses facier eū custodire: &

ſ Imiles. epl'am emittet ad magfm militū in qua contineat̄ qualit̄ cōtra eū fuerit probatum & vt pro reo mittat.

n Ullus. Accusat⁹ anteq̄ quincat̄: & si custodiri debeat vinculis tū nō est ponēdus: nec accusatori facile credendū: est nisi iscripſit: quo facto dabūtur. xxx. dies accusato ad disponēdā familiā suā: nec officil' a qui mittit̄ ad accusatū dz habē copiaz nūdinādi. i. negociandi. & si ꝓget tp̄s quo veniente donec de vitate cōstiterit: sub pari erit custodia accusator cum accusato.

n Eminē. Nō dz q̄s sua auct̄. sz iudicis capere crimiosū.

¶ De custodia reorum. Rubrica.

Siue solēniter quis accusat⁹

i Nquacunq;. de priuato siue iudici per exercitores denūciatū fuerit de crimine vt q̄ notorium examinatio cause differri non debet. sed statim accusat⁹ absoluendus est si appeat innocius: siue vo accusator absit itez si dz accusatus cathenis destringi: vel cruciari: vel in cōpedib⁹ custodiri: ita vt de die videat lucez: de nocte imponat̄ in profundū carceris & postea in ortu solis ad lumen eleuet̄. custos vo carceris ꝑmiū nō accipiat ab accusatore vt accusato crudelior fiat: vel vt accusato deneget̄ quomin⁹ audiri possit a iudice: quia si hoc faciat erit infamis

ſ Iquis. Si de crimine alicui⁹ qō fit notoriū iudice denūciatū fuerit: & iudex ad locū tormētoꝝ criminosuz ducere fecerit: & ille metu tormētoꝝ cōfessus fuerit: nō statim est puniendus sz ponēdus est in carcere: & postea educendus: & interrogandus: & sic seuitia iudicis refrenabitur.

q Ioniā. Si in eodē delicto inueniat̄ masculus & femia nō sit̄ sz seorsuz incarcerabūt̄. Sequit̄ autē. hodie & ē plana.

a Dmētariensez. Si custos aliquē suppositi qui accusatū: vel incarceratū custodiat: & ob negligentiā illi⁹ accusat⁹ fugerit: eadē pena plectet̄ custos: qua eēt plectendus incarcerat⁹. Et si habeat sociū custos carceris socius in custodiēdo adhibebit diligentiā: qua omissa simili pena plectendus est qua cōmētariēsis si ille negligētiā commisisset.

d Ebis. Accusatus in carcere inclusus aut cito cōuincat̄ aut dēneturaut absoluat̄ si innocius inueniat̄. custos vo carceris numerū ꝑsonaꝝ etatem & ordinē suggerat potestati. quia si hoc nō fecit in. xv. libris auri mulctabitur.

¶ De priuatis carceribus. Rubrica.

Si priuatus quis carcerez habeat

i Abemus. an criminosos auct̄. sua possit incarcerare priuato carcere q̄rit. & dicitur q̄ nō. sed si talis inueniat̄: per rectorē ꝓincie cohercebitur: alioq̄n si pr̄e terminserit pindevt le. se. ma. reus coherecēdus est. cū officiali suo q̄ h̄ passus fuerit. illi eñ q̄ h̄ facin⁹ ꝓmittūt tanq̄ rei criminis lese maiestatis intelligunt̄.

¶ Si reus vel accusator mortu⁹ Rubrica

Pendente accusatōne falsi q̄ accusabat̄

e Tsi. titi⁹ & sei⁹ & vxor titij. lz titi⁹ decesserit & morte ei⁹ sit finitū crimē in ꝑsona vxoris sue & seij absolita est accusatio.

ſ Iis. Accusat⁹ de homicidio si pēdēte accusatiōe decedit: accusator q̄i accusatiōz defuerit pena deserto is nō subibit. q̄ fit h̄ pena nō apit. tu dic. v. libre auri infamia. vt. j. ad turpil'. vt. ff. de ꝓuarica. l. iij. §. i. & l. i. cū eñ morte accusati extincta sit crimē: accusatiōis necessitas adepta vidr.

ſ Ivt. Cōueniebaris ad. x. ꝑtulisti instrm̄ q̄ accusabaz de falso: pēdēte accusatiōe falsi vita funct⁹ es & successit tibi

titi⁹ si heres velit vti aduersus me eodē instrox an possim eux

d Efunct⁹. Si ac⁹ accusare de falso q̄rit⁹. & dicit⁹ q̄ sic cusat⁹ homicidio pēdēte accusatiōe decessit ad quē debeāt puenire bona ei⁹ q̄rit⁹. & dr q̄ ad hr̄dē: nisi mortem metu criminis sibi conscius sibi: q̄ cāu deuoluēda eēnt ad fiscū. idē dr ō eo q̄ mādauit de aliq̄ crimie cōmittēdo: & accusat⁹ pēdēte accusatione decessit extingit⁹ crimē: & cessabit bonor⁹ adēptio. & b̄ in pma Secūdo si accusato: pēdēte accusatione decessit si vo iure dānat⁹ cui ps bonor⁹ adēpta erat exp̄sse appellatōx instposuit: pēdēte appellatiōe: post mortē ei⁹ d bonis examia bit⁹ vt inq̄rat⁹ valeat an ne pticular⁹ adēptio. b̄ dic cū. l. seq.

¶ Si quis imperatori maledixerit. Rubrica.

Si aliq̄s p̄ncipi maledixerit: an pūiri

f Iquis. deāt q̄rit⁹. & distinguit⁹. aut leuitate: & venia ei p̄standa est: aut p insaniā & ei miserādū est. si aio iuriādi mittēd⁹ ē ad p̄ncipē: vt ex psona hois dcā pēset⁹.

¶ Ad legem iuliā maiestatis. Rubrica.

Si iudex ō p̄ncipis ostitutiōes sniam

e Tiam. tulerit an q̄i le.ma. re⁹ accusand⁹ sit. dr

a Lienaui. Si iracūdia mot⁹ q̄ fu⁹ q̄ nō me⁹ stabit i ppetuis vinculis iurauī p vitam p̄ncipis & hāc penā ei remittere: an q̄i lese ma. crimē accusare

f Iq̄s. Si me crimie le.ma. ac⁹ debeā. q̄rit⁹. & dr q̄ nō. cusasti & p vnū testē pbasti & sic semiplene: an vna mecū ad pbatiōx mee intētiōis sis tor q̄ndus q̄rit⁹. & dr q̄ sic. Itex & ille tor q̄bit⁹: q̄ tibi mādauit vl' osiliux dedit vt aduersus me

n Ullus. Si accusat⁹ ne tor q̄at accusatōx istitueres tormento fiducialit⁹ exceptī militie: vel dignitatis hēat an eā obūcere possit q̄rit⁹. & dr q̄ sic. p̄terq̄ i crimine le.ma.

q Uisquis. Si aduersus p̄ncipē: vl' ei⁹ comites iuratio nex fecerit q̄s: ei⁹ sola volūtas punit⁹. lx nō fecerit: q: gladio iterficiet⁹ & bōa ei⁹ cōmittūt⁹ i fiscū. filij vo nō intficient⁹: lx nihil d bōis p̄nis vl' matnis ad eos ptineat. nec alicui succedē. nec ad honores promouent⁹: nec ad militiam cū sit eis mors solaciū: & si aliq̄s p eis durerit supplicādū: non audiet⁹: lx erit infamis. filiabus vero in bonis maternis falcidie portio remanebit. si vero post institutū crimē tale filiū vl' filiā emācipauerit: postq̄ d nuda iuratōe cogitauerit valebit. vxor vo dotē recupabit: & si aliq̄d fecerit donatōx pp nuptias hēbit vsū fructū. lx ea i fata cōcedēte reuertet⁹ ad fiscū. Si q̄s vo cōiuratōx deterrerit lx ipe de his sit q̄ iuratiōx fecerit: penā nullā

m Eminisse. Si crimē le. sustiebit: lx erit p̄mio afficiēd⁹ ma. q̄s omiserit: & decedat post mortex ei⁹ accusabit⁹ vt bona ei⁹ publicētur. fui vo an in caput dñi in tali cāu possūt torq̄ri & post crimē cōmissux nō poterit cōmittēs rē aliquā alienare nec manumittere.

¶ Ad legē iuliā de adulterijs. Rubrica.

An vxor maritū d adulterio possit

p Ublico. accusare q̄rit⁹. & dr q̄ nō vetāte. l. iul' de adulterio. q̄ in masculis solis locū habet.

c Rimē. Si vxorē tuā in aliquo adulterio ōp̄hendisti. & postea i mrimonio tenuisti adulterio osensisse videt⁹ vñ

v Erba. Tam ex snia crimie lenocinij potis accusari q̄ ex vbis. l. iul'. si marit⁹ velit vxorē de adulterio potest fui vel ancille vxoris: vel p̄ris ei⁹ torq̄ri: vt eruat⁹ vitas & infra. xi. dies computādos a die dissoluti mrimonij: & b̄ i p̄ma nec māumittent⁹: nec alienabunt⁹. & b̄ i scōa. & si in qō fui decesserint: vl' deteriores facti fuerit absoluta muliere cauebit marit⁹ de eq̄ ydoneis reddēdis. & b̄ in tertia.

g Racc⁹. Rameri⁹ dep̄hēdit burnonē cū vxore sua adulterātex: & eū occidit: an ppter b̄ aliquā penā sustinere debeat q̄rit⁹ & distinguit⁹. an fuerit talis quē licuit iterficē: & nō punie

a Ulter. An marit⁹ elap⁹ tur. an nō. & i exiliū mittetur so cōtinuo q̄nquēnio a die cōmissi adulterij possit adulteriū accusare q̄ritur. & dr q̄ nō. non esī exceptio tpalis q̄ reo

i Re mariti. Marit⁹ adul⁹ dat⁹: sibi reo dx auferi. reriū infra. lx. dies vtiles iure mariti pōt accusare: nec timeat accusari de calūnia: si pbat qd facile erit sibi pbare. l. p questionem seruorum.

p Ropē. Si iure mariti possit accusari ppt violatā virgi nē q̄ vxor nūdū fuit q̄ritur. & dr q̄ nō. nisi spōsa fuissx siue ipa de violētia cōqueri velit auctore curatore suo b̄ faciet.

r Eos. Adulterū & adulteram an possit marit⁹ eodem libello accusare q̄ritur. & dr q̄ nō.

c Stirati. Si q̄s dānatā de adulterio durerit seu maritus fuerit q̄ reducit siue alien⁹ pena lenocinij plectendus est.

d E crimine. An marit⁹ cū adultero de crimie adultij possit trāsigere q̄ritur. & dr q̄ nō. si par est delictū vtriusq̄. s. trāsigēt⁹ aliq̄ accepto & dato q̄ vo p cōperto stupro aliq̄d ac

c Rimen. Marit⁹ nō pōt accu cepit lege iulia tenet⁹. sare vxorē suā de adulterio si eā retineat i mrimonio

f Ed nouo. Autē. corrigit legē. C. q: marit⁹ pōt retinere post adulteriū vxorē suā: & pōt eā accusare: & si pbauerit repudiabit eā: si nō sustiebit eā penā quā passura eēt mulier:

e T si. Licet adulter cōdēnat⁹ fue si marit⁹ pbasset. rit nec restitut⁹: nō pp̄t b̄ mulier cū qua dr adulteriū cōmissux siue accusetur: penax aūt infamie notā sustinebit.

a Dulteram. Si post accusationē adultera incipiet abesse: nō iō min⁹ abūs int⁹ nota reox recipi potest.

f Idum. In ea puintia i q̄ adulteriū cōmissux est dx marit⁹ crimē adulterij pseq̄: & si añ denūciationē factā a marito alij nupserit: nō ab ea: sed a marito incipiet.

f Iquondā. Mulier anteq̄ accusaretur de adulterio cepit abesse: absens accusari nō pōt. neq̄ in puintiax in q̄ militat marit⁹: trāsmittēda est. Si vo marit⁹ qz militie causa aberat int⁹ statuta tpa vxorē accusare nō poterit: an ei currāt tempa q̄ritur. & dicitur q̄ nō. Aut⁹. si vero

f Idvero. Lex. C. dicebat si inchoato crimie mulier se subtrahit: nihilomin⁹ nomē ei⁹ recipit⁹ int⁹ reos. Aut⁹. vero ista dicit q̄ si mulier inchoato crimie se subtrahit vt impediat⁹ cognitio crimis: dx citari & de loco ad locū trāsmitti vt ita de crimie

a Bolitionē. Marit⁹ si cognoscatur & ēt puniatur. cepit accusare suā vxorē: & velit desistē: impetrabit b̄ a iudice: alioq̄n si simpl'r desistat. s. nulla ipetrata abolitiōe penā deserte accusatiōis nō euitabit: nec de ceto ex. l. petronia ad

f Iue. Marit⁹ iracūdia cō accusatiōex admittetur. mot⁹ porrexit vxori libellū accusatiōis an possit desistē & eā sine metu. l. iul'. mrimonio retinere q̄ritur. & dr q̄ sic. q: ille solū punitur q̄ sciēs dānatā durit i vxorē: ita q̄ nō possit dissi

e Um. Qui fil' bx duas vxores mulare se ignorasse. est infamis. si q̄ in ciuitate bonoñ. vxorē hñs alia i puintia durit: dicēs se nō hre vxorē de stupro potit accusari. lx ipa decepta. s. q̄i ignorās ipm eē iure alteri⁹ accusare nō possit de stupro: & res quas ipsa viro dedit repetet & illas q̄s vir ei vt spōse p̄misit nullo mō petet.

q Uānis. Uiator vxorē suā pp adulteriū qō omisit a se reiecit & de adulterio accusauit. dixit se nō eē dānādā in absētia accusator⁹. qd iur⁹ sit. rñ. q̄ potest. nec viator ab excubijs

f Ediss̄imā. Mulier q̄ spōte stupr⁹ est reuocādus. omisit puniēda est nō q̄ p vim: qz cuilibet pōt nubere.

o B cōmissa. Statuta sunt tpa infra q̄ marit⁹ vxorē suā accusare pōt: ita q̄ si reipu. cā absit. sibi reuerso dāda ē ex integro licentia accusādi: vt eā q̄cito mun⁹ sibi creditū im

f Iea. Si eam q̄ mercricio pleuerit: accusare incipiat more se cū q̄libet sine delectu cōmiscuit: stupr⁹ aueris. an

f Erui. An fu⁹: stupri accusari posses q̄rit⁹. & dr q̄ nō. quē hñtē rē cū vxore sua de adulterio accusare possit q̄rit⁹. & dr q̄ nō. & b̄ i p̄ma. Si vero tit⁹ vxorē suā a se reiecit & alij se copulauerit: & tit⁹ ab illo pecuniā accepit ne eū accusaret. an eā q̄si turpiter acceptā repetē possit q̄ritur. distinguitur aut erat innocēs aut nō. p̄ cāu reputet. scdo cāu nō. & accipiēs pu

f Iei⁹. Si tu es cōtubernalis alicui⁹ & ille vel nietur. let te de adulterio accusare sibi nō licet.

e T si. Aliena ancillā stupr⁹ asti. & dñs iudici d q̄st⁹ fuit. si iudex pbra dixerit an fias infamis q̄ritur. & dr q̄ nō

q Uonia. Tit⁹ accusabat alexandrū de adulterio. alex.

ercipiebat ō lenocinio titij. q⁹ dicebat titiū tenuisse eam post cōmissuz adulteriū: titius replicando dixit eum seruū esse: qō istoz̄ triū sit p⁹ferendū queritᷣ: dicitᷣ q⁹ p⁹ius inquiretᷣ de statu. ⁊ si appuerit liber: admittetur ei⁹ exceptio. si⁹ seruus: nō. ⁊ si appuerit eū adulteriū ꝺmisisse: iuder eū vt adulterū pūire oz

c Ommissuz. Non ob hoc q⁹ adultera se dedit nuptui adultero: extīguitᷣ adulteriū cōmissuz. q⁹ pōt accusari: si

i Ta. Oli mrte obijciebāt excep. /vir p⁹i⁹: illa ꝺo p⁹ea marit⁹ q volebāt vxores suas ō adulio acusaſ. ſ. q⁹ si cadebat a fillaba: cadēt ab accusatōe. Jtē nō pt accusare nisi dotē reddēt vt id i q̄ marit⁹ sibi tenebaſ. Hodie dicit ip⁹erator q⁹ non sunt admittende tales exceptōes frīuole: sed tres tm̄: ⁊ alie q̄ sunt in glo. q̄ incipit tres tm̄. ſ. exceptio q̄nquēnij lenocinij. q⁹ p̄ sit accusandus is cui adultera nupserit post dissolutū mr̄i⁹

q Le adulteriū. Seius cōmisit stup⁹ cū tamoniū.

bernaria. an possit accusari ob stup⁹ distinguitᷣ: aut taberneria erat dña taberne: aut ministra q̄ ꝓpinauerit vinum potantibus. ꝓmo casu punitur. ſcō non.

q Clāuis. Adulterij crimē quāuis inter publica crimina cōnumeretᷣ: tñ q̄libet nō admittitur ad accusandū. ſz p̄ marit⁹ postea pater frater ⁊ alij consanguinei. ⁊ possunt desistere ab accusatione impetrata absolutione a ꝓncipe. Marit⁹ autez ex sola suspitione potest vxorē accusare: ⁊ tūc suspectā potest penes se retinere: nec tenetᷣ marit⁹ se subscribere in libello accusationis: obligādo se ad penā talionis. Post maritū ⁊ p⁹pinquos admittitᷣ extran⁹. ⁊ is qui dānatur de adulterio capite punitur. Aut.

ſ Ed hodie. Autētica ista corrigit. l. C. in eo q⁹ dicit adulteros capite puniri: q⁹ hoc nō est verū in muliere: q⁹ ꝺberatur ⁊ in monasteriū detrudit. ⁊ marit⁹ intra biēniū eam recupare pōt. Si biennīū effluxerit vel marit⁹ nō viuit: due ptes bonorū suoz debēt dari filijs suis. tertia pars daᷣ monasterio. Si filios non habuerit: monasteriū omnia occupabit.

ſ J quis. Si marit⁹ hz aliquē suspectū ō vxore sua: denūciare oz ter in scriptis vt se abstineat: si post inuenerit cuz cuz vxore sua: vel in domo sua vel adulterij poterit cuz interficere si in alijs locis tradetur iudici: ⁊ si in ecclesia tradetur ycono mo ecclesie ⁊ custodientᷣ separatim. ⁊ iudex mittet ad ep̄m ciuitatis vt sciaᷣ quale debeāt subire tormentū.

c Clm vir. Lex ista tractat de quodaz turpissimo stupro: ⁊ est materia huj⁹. l. turpissima: tū per elegantia ꝺba tradita est: qō laudabiliter fecit imperator. hanc. l. potes vidē pte.

i M adulterij. Si accuseᷣ quis de adulterio: non solū fui mulieris: sed viri torquebuntur.

a Dulterij. Si vxorē tuam de adulterio accusaueris: an potes opponere exceptionē. ſ. dotis reddi vel alteri⁹ debiti vt sic remoueat vel differat adulterij accusationē q̄ritur. ⁊ dicitᷣ q⁹ nō. sed his nō obstantibus ꝓcedet accusatio: ⁊ fertur sna: ⁊ post snam latam poterūt ciuiles qōnes intentari.

ſ J hi qui. Seius dicebaᷣ cōmisisse adulteriū cum titia: titi⁹ excusabat se ex p̄textu q⁹ erat eius agnata: iudex in causa nō ꝓcessit. postea seius duxit in vxorez eam: vnde p⁹sumptio est cōtra eū q⁹ nō fuit cognata eius: an sit puniēdus queritur. ⁊ dicitur q⁹ sic.

ſ J mulier. Oulier titio nupta timēs se subijcere alij p⁹ accusatiōz adulterij ⁊ ob hoc el misit libellū repudij vt sic subijcereᷣ an possit accusari q̄riᷣ ⁊ dicitur q⁹ sic.

ſ J libertatem. Si mulier accuseᷣ de adulterio: tam serui sui q⁹ mariti: q⁹ parentes torquebunᷣ infra duos mēses cōputandos a tēpe diuortij ⁊ serui manumitti non possunt. Si vero mulier pendēte accusatione decessit: post mortē suaz examinabitur accusatio: ⁊ serui infra duos menses computādos a morte mulieris manumitti nō debent: quib⁹ elapsis poterit heres mulieris eos manumittere.

Si quis eam cui⁹ tutor fuerit. Rubrica.

Si tutor pupillā factam adultam stu

ſ J tutor prauerit: deportabitur ⁊ bona sua confiscabuntur. licet pena qua raptor virginis punit

fuerit plectendus.

De mulieribus que suis ppr̄is. Rubrica.

Si dña cuz seruo suo se immiscuerit capite plectetur ⁊ seru⁹ cōtaminabitᷣ ⁊ q̄libet admittitᷣ ad accusationem istoz̄um: ⁊ si ex tali cōmixtione nati fuerūt filij: ad dignitates non promouebūtᷣ nec ex matris substātia aliquid percipient mulieri succedant filij legitimi: vel his nō extantib⁹ alij ꝓpinq̄: ⁊ si q̄d habuerit in peculio: hoc supest mulieri ad victū dabitᷣ successorib⁹ ei⁹

Ad legē Julia de vi pu. siue ꝑuata. Rubrica.

Creditor siue fuerit p⁹uatus. siue

o Bdebitum. fiscalis bona vxoris debitoris p⁹ vi accipe nō debz. alioq̄n. l. iul. de vi. accusari poterit

Etoris. tenebatur tutor pupillo in. c. male administra⁹

t tionis. cōdempnat⁹. q⁹ alicui vim intulit relegat⁹ ē: ⁊ tertia ps bonoz̄ suoz̄ cōfiscata: an pupill⁹ rōe tercie illi⁹ possit ꝺuenire fiscū iudicio tutele queritur: et dicitur q⁹ sic.

ſ J confidis. Si spōsam filij tui rapuerit quis: vel filium tuū per vim inclusit. an eum. l. iul. de vi accusare possim. Respondetur q⁹ sic.

ſ J criminis. Si seruus tu⁹ res meas rapuit: ip̄m non te accusare debeo. l. iuli. ō vi. si ꝺo tu me verberaueri⁊ hoīb⁹ coactis te potero. l. iul. de vi. accusare.

i M possessionē. Si creditor in possessione fundi sibi obligati per vim ingrediatur. l. iul. de vi. poterit accusari.

q Oniam. Possidebam quoddā p̄diū. tu illud inuasisti: ⁊ ego tibi resistebam. in illo ꝺflictu aliquis interfect⁹ est: vel ex parte mea vel ex tua: quā penā pati debeas q̄ritur. ⁊ rñdetur q⁹ penā capitis: nō deportationis: vel relegationis nec audieris appellans.

J quis. Licet de possessione fundi me expulisti. an agere possim ciuiliter interdicto vnde vi: vel criminaliter. l. iul. de vi: quo casu nisi p⁹obauero sustiebo penā talionis: si vero te deieci: restituam tibi possessionem: ⁊ me accusabis. l. iul. de vi. et differtur pena mea quousq̄z de possessione fuerit agitatuz ⁊ si contra me fuerit p⁹nūciatū: in causa criminali deportatiōis penam sustinebo oībus bonis meis cōfiscatis.

ſ Eruos. Si seruus cōmisit vim aut ignorante dño: aut sciente. ꝓmo casu dabitur seruus vltimo supplicio. ſcō casu dñs erit infamis: ⁊ seruus in metallum dabitur. si vero persona dñi vil' fuerit ⁊ sepi⁹ tale delictū ꝺmisit. pena cōstitutōib⁹ ꝺp̄ēsa puniēd⁹ ē. q̄ ista sit nō aperit: tu dic pena capitis. vl'. l iul. de vi. iudex ꝺo q̄ id exequi distulit infamis erit.

c Rimen. Par crimē est rape: ⁊ raptā fuare capientis.

o Onib⁹. Prohibet imperator ne q̄s secū hēat tales qui trāseuntes spoliant: ⁊ eis penā. c. librarū auri p⁹ter aliā penam corpalem imponit. iudex aūt qui hoc obseruari nō fecerit: pena. c. librarum auri mulctabitur.

De raptoribus ꝺginuz. Rubrica.

Si quis ꝺginē rapuerit: vel viduā

r Aptores. vel sanctimonialem capite plectendus est. ⁊ si velit appellare nō audietur. bona tū ei⁹ nō applicabūtᷣ fisco. sz dabūtᷣ rapte. vel disponat de his scōz q⁹ voluerit. ⁊ potit nubē cui voluerit raptore excepto. ⁊ nō solū p̄dicta pena puniet raptor: sz ei⁹ seruatores: siue volente: siue nolente muliere tale facinus fuerit perpetratū. Si ꝺo fuerit seruus qui tale quid admiserit concremabitur abolitis his que de raptore virginū antiquis legib⁹ statuta sūt. ⁊ hac l. suam obtinente firmitatem

De emendatione suoz. Rubrica

Si dñs seruū suū verberauerit: licz

ſ J virgis. postea decessit seruus nō tamē criminaliter potit cōueniri: sed modice ꝺberabit nec modum excedet.

De emendatione ꝓpinquoz. Rubrica.

Frater frēm p⁹o qualitate

i N corrigendis. delicti punire vel corrigere potest, ita tamen q⁹ modum nō excedat, sed si exce

data a iudice est puniendus.

Ad legem corneliã de sica. Rubꝛica.

Miles fortuito casu quẽdã interfecit:

r **Rater.** pꝛeses pro eo misit: nec venit. frater suus consuluit pꝛincipem an expediret vt se pũitaret nñ. q sic. quia nõ punit de homicidio si ꝓbet se casualiter intfecisse: qꝛ sine voluntate nõ cõtrahit ctũnem.

i Si qui. Si titius aggrediat seiũ ⁊ interficiat titi⁹: nõ tenebit seius. l. coꝛ. de sic. ¶ Sivt. Si surripientẽ res tuas iterfeciſti: nec. l. coꝛ. de sic. teneberis.

e Elm. Si quis fortuito cãu percussit quẽdã calce ⁊ intfectus est: nunq̃d tenet. l. coꝛ. de sica. q̃rit. ⁊ nñ. q nõ.

s Jquis. Minoꝛ quẽdã interfecit: vult se excusare eo ꝓtextu q minus teneatur. l. coꝛ. an sit audiendus querit ⁊ dꝛ q nõ: nisi pꝛobet se ignoꝛantez esse.

i Si qui. Nõ solũ is qui occidit: sed qui ambulat cuz telo hominis necãdi causa tenet. l. coꝛ.

s Jforte. Si mulier voluit interficere virũ. l. coꝛ. accusabit: ⁊ ad veritatẽ eruendam fuit toꝛquebuntur

¶ De his qui liberos vel parentes occidũt. Rub. Pater filiuz vel ecõuerso: vel aliquis

s **Jquis.** descẽdẽtiũ aliquẽ de ascẽdẽtib⁹ vel ecõuerso si interfecerit: quã penã sustinebit q̃rit. ⁊ dicitur q involuitur ⁊c.

¶ De maleficijs ⁊ mathematicꝭ. Rubꝛica.

Incantatoꝛ vel aruspex ad domuz al-

n **Ullus.** terius accedere non debet qõ si fecerit cõcremabitur. ⁊ q eũ receperit deportabitur. ⁊ oia sua bona cõfiscabuntur. ⁊ qui talem accusauerit: crimen delatoꝛis nõ incurret: sed pꝛemium accipiet.

a Item geometrie. Discere ⁊ docere geometriã nõ est ꝓhibitum: sed diuinare sic.

e Oñ. Ille puniẽdus est: q̃ per talẽ magicã cõtra hoim salutẽ aliq̃d machinat⁹: vel alios mulierũ ad ipudicitiã ꝓuocauit: ille vo q̃ per incãtationẽ suã grãdines: vel intẽperies aeris q̃ magis fruct⁹ saluent sedauerit: puniẽdus nõ est.

n Emo. Nullus dz ꝑsulere incantatoꝛẽ: de his que futura sunt nec caldeos nec maleficos: ⁊ qui cõtra fecerit vl toꝛe gladio capitali pene subiacebit.

m Clti. Si aliq̃s in necẽ alicui⁹ demones inuocauerit: ⁊ consuluerit capite puniet.

e Tſi. Licz hoies in dignitate cõstituti ꝓ crimine toꝛq̃ri nõ deant exceptis q̃busdã. s. lese maie. ⁊ falsi. vt infra de falsis. si q̃s de crimine. nõ debẽt tamẽ si in comitatu pncipis aliq̃s aruspex vel mathe. vel cõsilijs inueniatur: lz in dignitate fuerunt cõstituti nõ ꝓpter hoc tormẽta effugient.

c Clpa. Similis culpa est tam ꝓhibita discere q̃ docere

Clicũq̃. Si aliquis maleficioꝛ labe pollutũ audierit/

q ⁊ deꝓhẽderit: statim ad iudicẽ eum ducat. ⁊ si q̃s plaustrarius talẽ oppꝛesserit vel siquis ali⁹: vltio supplicio punit.

¶ De sepulcro violato Rubꝛica

Qui rez religiosam cõtractat

r **Es religioni.** distrahendo vel emẽdo scient licz vẽditio nõ tenuerit: tñ sacrilegij crimen incurrit

s Jseru⁹ Si nesciente dño seruus sepulcrũ spoliauerit in metallũ cõdẽnabit: si sciente dño relegabitur: si ad domũ dñi aliquid apꝛportatũ est dom⁹ cõfiscabitur.

s Jquis. Si iudex sepulcroz violatoꝛẽ punire negleꝛerit in. xx. libꝛis auri multabit: fisco inferendis.

q Cli. Sepulcroz violatoꝛ duplex facinus cõmittit. scilz spoliando mortuũ: ⁊ viuũ polluendo. vñ qui aliq̃d a sepulcro substꝛaxerit in. x. pondera auri multabitur.

p Lrgit. Sacrilegiũ cõmittit qui sepulcrũ euertit. i. ornamẽta ex triclinijs sepultoꝛum rapit

c Elm sit. Olim creditoꝛes anteq̃ coꝛp⁹ debitoꝛis poſſet tradi sepulture petebant debitũ: ⁊ fideiussoꝛes ⁊ pignoꝛa ab heredib⁹ nec ꝓmittebãt coꝛpus sepeliri. hodie si creditoꝛ faciat: nõ tenebit fideiussoꝛ datio: nec pignoꝛis obligatio: sed quid fecerit in q̃nq̃ginta libꝛas auri multabit. vel si

si soluere nõ possit. ⁊c. Auc.

i Tez i. Auc. addit ⁊ corrigit. dicit em q si aliquis abscõdit in domũ debitoꝛis sui: ⁊ moꝛibundũ vel familiã ei⁹ molestauerit ⁊ res ſjas occupauerit: amittat actionẽ suã. ⁊ tantuz q̃tũ accepit restituet. ⁊ tertiã partem bonoꝛ suoꝛ fisco appli

cãdoꝛ amittit. ⁊ infamis efficit. Auc.

s Ed neq̃. Hoc addit q creditoꝛes post mortẽ testatoꝛis ꝑ. r. dies nõ debẽt petere debitũ. ⁊ etiã interiz si aliqua pro missio fieret nõ valebit.

¶ Ad legẽ fauiã de plagiarijs. Rubꝛica.

Ancillam patris mei sollicitaſti:

p **Ater tuus.** vt fugeret: ⁊ eam hac. l. vendidiſti: ne ad pꝛem meũ rediret: ꝙueniã te vtili rei vẽ. q dolo desijsti ꝓbꝛe: ⁊ accusabo te. l. fauia de plagiarijs. ⁊ si vim ꝓmisisti accusaberis de violẽtia.

s Jab eliano. Si puum meũ sollicitaſti vt fugeret te potero. l. fauia de plagia. ⁊ ciuiliter ꝑ ꝓcuratoꝛem actiõe fui coꝛ.

e Tlegis. Qui aliquẽ accusat. l. fauia de plagiarijs dz iscribere. nam si puũ meũ abduxiſti ⁊ te. l. fauia coꝛã ꝓcuratoꝛe cesaris accusauero: sniа lata ab eo nõ valet. vt potest dicta a nõ ꝓpetẽte iudice: nisi vice pſidis h̃ cognitio ẽ cogꝙerit

s Jfrem. Frem meũ abduxiſti: ⁊ suppꝛssisti q̃r te ꝙuenire possuz q̃rit. ⁊ nñ. q accusabo te. l. fauia.

i M fuga. Serui in fuga ostituti nec valz vẽditio: nec donatio. sed qui vẽdit punit pena pecuniaria fisco inferẽda. coheredẽ tñ ad iudiciũ fami. h̃t. ꝓuocãte ꝑ suo h̃ditario in fugã ostituto põt adiudicari fcã cõdẽnatiõe pecũie inuicem. in cãu x̃o põt vẽdi fugitiu⁹. s. hac cõditiõe exꝓssa vt valeat tũc demũ h̃ vẽditioꝛ cũ seruus fuerit ab emptoꝛe deꝓhẽsus.

q Clonia. Jlle cõmittit plagiũ q̃ liberũ hoiem abducit. vt puũ ⁊ eũ vẽdit. hac. l. vt nõ redeat ad ciuitatẽ romanã cui⁹ pena est vt dẽat puniri capitalit vt alij terreãt: ne sile cõ

p Reses. Seruũ meũ abduxiſti ⁊ vẽdi- mittãt delictũ distiſi accusauı te de plagio. ⁊ dicas puũ tuũ ꝓpꝛiũ fuiſſe: ꝓ inq̃rẽt de dño fuit: ad quẽ ptineat. ⁊ h̃ vt locũ hẽat actio ꝺ plagiarijs. q: si appuerit q⁹ fu⁹ fuerit me⁹ locũ hẽbit accusatio: si tuus nõ.

e Elm. Seruũ meũ abduxiſti: ⁊ celaſti. l. plagi. teneberis

Omparãtez. Seruũ meũ abduxiſti ⁊ distꝛaxiſti: an em-

c ptoꝛ. l. fauia de plagia. teneat q̃rit. ⁊ dꝛ q nõ: nisi particeps crimis inueniat

a Bducti. Si liberũ abduxiſti: ⁊ vẽdidiſti: ñ mutat ei⁹ cõditio vt fiat fu⁹ fm istũ. casũ erit libẽ ilra fm aliũ cãum

s Jq̃s. Si puuz meũ fugitiuũ receꝑiſti: ⁊ res me- liber. as ad te ptulit: q̃s mihi surripuerit agã furti ⁊ accusabo l. fauia de plagia.

p Lagij. Accusatio plagij publica est nõ ꝓuata.

Lagij. Si vẽdidiſti puũ quẽ credebã meũ: vel filiũ nõ te

p neoꝛ fauia: si iusta ductus fui ignoꝛantia.

l Jberũ. Qui sciẽs liberũ vẽdit crimẽ plagij cõmittit.

Lagiarij. Oli q̃ omittebat plagiũ deportabat. hodie

p fu⁹ bestijs dabit: libert⁹ capite punit ꝏbil lz ingenu⁹.

¶ Ad legem iuliã viscelliam. Rubꝛica.

Ad honoꝛes aspirare libert⁹

l **Ex viscellia.** nõ põt: nisi ꝑpetrato iure aureoꝝ anuloꝝ: h̃ obtẽto dñi vixerit statũ ingenuitatis obtinet ⁊ publica officia: si alit ad honoꝛes aspiret ciuilr ꝓpopis. pmissis ꝙueiri pokit. i. l. viscel. crimialr est oꝛdinẽ accusari. ⁊ si curie se imiscеat infamia notabit. ⁊ h̃ cũ aspirat ad miores honoꝛes supioꝛa intelligunt cũ aspirat ad maioꝛes. si x̃o ad on⁹ tutele pꝛoni vocet: necesse hz illud subire

¶ Ad legem corneliã de falsis. Rubꝛica.

Mulier accusabat de ptu suppoſi

s **Jpartus.** toꝛan accusatio differri dẽat vsq̃ in tpe pubertat⁹ pueri. dꝛ q nõ. q: nõ ẽ visile q se nõ defendat: cũ periculũ capitis expectet.

s Atis Cõuenit debitoꝛẽ q̃s ꝓ istrũm qõ debitoꝛ argueb at ꝺ falsoꝛ ꝓpp fideiussoꝛẽ vel yporhe. q̃i nõ deberẽt iscribi: tñ q: ꝺfessus est debitũ ꝓpus dz soluẽ: ⁊ p⁹ ea itẽrabit accuſ. ꝺ falso

l Jcz. Fecit titi⁹ duo testā: vnū verū in quo instituit filiū suū heredē sibi. aliud falsuz in q̄ vxorē nouercā filij: ꝛ filio legatū exegit ignorās an crimē falsi aduersus nouercā nō obstāte qđ legatū ꝓsecut⁹ est: intētare possit q̄ꝛ. ꝛ dr q̄ sic.

m Jtem. Si aliq̄s vtatur rescripto falso p̄incipis magis puniendus est q̄ si vteretur falso instr̄o p̄uato. si vero non impetrauit rescriptū sed alius ꝛ ille accusetur potest se excusare si illum exhibeat imo ꝛ melius si probet innocētiam suam qui impetrauit.

f Jlli. Ex falso testō petijt mar fidecom. a filio: excipiet fili⁹ aduersus mrez de falso: sz eā criminal'r non accusabit: vt. ff. de accu. hi tñ. §. i. si tñ dubiteē de fide testi inqreē fides: sz nō aperit qua acr. tu dic q̄ act. in factuz.

q Cui falsas. Js q̄ testiū alicui⁹ arguit de falso ꝛ succu-
i bit Jdse significas. Petebas buit nihil de eo petē pōt a me. x. ex instr̄o. go dicebā falsuz: postea trāsegi sup eo dē instr̄o: nūq̄d poco p⁹ ea arguē istrm ō falso q̄rir. ꝛ dr q̄ nō

f Jf falsos. Accusare te possuz ō falso: si falsos codicillos feciſti sz dicas te nolle vti his qz tūc pōt q̄s se excusare si nō vtar q̄ nō ipe: sz alius illos codicillos cōposuisz.

f Jf docueris. Fecit titi⁹ codicillos: ꝛ i eis legata relinq̄t potero ingredi possessionē here. ꝛ p̄stabo legata: si vero veli codicillos arguē de falso ꝛ accusationē instituis: ꝛ ex p̄ncipis indulgentia abolita est de fide codicilloꝝ ciuil'r q̄ri pōt p actōez i factū: vel p exceptionē vt. ff. e. q̄ noīe ꝛ. j. e. dam⁹

c Clm. Anvroꝛē p̄ui mei de supposito ptu accusare pos-
f Jlis. Cōueni te ad. c. coꝛā pedaneo iudice: ex instr̄o qđ arguebas de falso: an coram tali iudice possis me cōuenire crimial'r de falso q̄rir. ꝛ dr q̄ sic.

q Clerela. Accusatio falsi nō finir nisi spatio. xx. ānoꝝ si-
q Cli. Jturus pegre deponebas cut cetē accusatiōes penes me res tuas: feci fieri instrm q̄ continebar q̄ res illas accepisti: nūq̄d tibi p̄iudicar: dr q̄ nō. ꝛ poco accusari de

e Clm. Aliq̄s fecit testū i q̄ erā istitut⁹ hrs ali- falso, q̄s illō testū āmouit ꝛ celauit: an eū possuz accusare cri-

c Reditor. Die sabbati obli- mie falsi. q̄rir. ꝛ dr q̄ sic. gaui titio fūdū: eūdē sempronio die dñica seq̄nti obligaui. sei⁹ vult detrahē colludēs mecū confeci instrm q̄ otinebar q̄ fundus die sabbati erat seio obligat⁹: an possim accusari de falso q̄rir. ꝛ dr q̄ sic. nec emptori obest collusio

d Et fide. De falso testō agi pōt ciuiliter ꝛ crimialir. p cāu-
f Jcut. Tractu tpis testiū p, pcuratoꝛez: scdo cāu nō falsuz nō fit verū nec eōuerso vel solo tpe ad eruēdā g̃ vitatē toꝛq̄ri possūt fui aliq̄b⁹ indicijs p̄cedētib⁹.

e Jnitio. Feciſti ofica instrm in quo otinebar q̄ p̄dium meū erat tuū nō ꝓpter b affect⁹ es iust⁹ possessoꝛ. vñ potero te accusare de falso. Et si mulier dedit mihi fūdū: titi⁹ fecit ofici instrm in q̄ otinebar mulierē sibi titio p⁹ donasse: i q̄ instr̄o mulier subscripsit: credēs illō instrm eē epl'am: licz videreē mulier suā ꝓpeq̄ iniuriā si accusaret: tñ accusare nō pōt mulierib⁹ eñ accusare ꝓhibitū est. vt. §. q̄ accu. pos. l. senatus

n Ec exemplū. Jmpetraui rescriptū a p̄ncipe vt delegare tur mihi iudex in cā: quā hēbam aduersus titiū in. x. notari⁹ ꝓxeh̄dit in rescripto. xxv. an p̄textu talis falsitatis de

f Jq̄s. Tabel- beat iudicis cognitio ipediri: dr q̄ nō. lio aliq̄s multa fecit instr̄a. postea creat⁹ est decurio de aliq̄ instr̄o qđ scripsit dñi erat tabellio. an ad eruendā vitatē toꝛq̄ri possit: nō obstāte ōcurionat⁹ dignitate: q̄rir ꝛ dr q̄ sic

v Bi falsi. Si accuset aliquē q̄s de falso, dr iudex diligēter inuestigare vitatē p testes ꝛ instr̄a scripturarū collationē: ꝛ tā accusator q̄ accusat⁹ dr ꝓbatiōes inducere: ꝛ iudex dr cām diffinire ꝛ terminare: nō inf loquēdo. nec dr durare accusatio vltra biēniū: ꝛ iudex dr penā imponere: vel maioꝛē vel minoꝛez: vel faciet reū deportari: si b exegerit qualitas de

d Am⁹. Si ꝓferar in- licti: vel decapitari si est seru⁹. strm falsuz pōt ꝓferēs crimialir accusari. l. coꝛ. de fals. vel ciuiliter actiōe in factū. Et si p agar criminalir: suspēditur qō ciuilis quoad criminalis accipiat finē. in ciuili autē leniorꝛ

p̄cedat indagatio: qz i criminali vtq̄ ꝓbat: i ciuili tātū actoꝛ.

p Rebem⁹. Si ex instr̄o petas a me. x. qđ dico falsuz: potero criminaliter vel ciuiliter agere: vtrum velim: ita tñ vt cū criminalir agir: ꝓpus icūbat on⁹ ꝓbādi ꝓferēdi. deinde eiō quē ꝓfertur.

De his qui sibi ascribūt in testō. Rubrica.

q Qui sibi ascribit in testō teneē. l. coꝛ. ō

Vanq̄z. fal. si tñ fili⁹ emācipat⁹ a pre dictante scripsit se heredē: ꝛ si filiū nō scripsit pri. tñ erat successurus p̄inde hr ac si pater sua manu scripsisset.

s Jn testatoꝛ. Si testatoꝛ in codicillis q̄s scripsit ascripsit mihi legatū reliq̄sse: an videar incidisse in. l. coꝛ. dicitur q̄ nō.

f Et natus cōsulto. Qui sibi aliq̄d ascribit in testō teneē. l. coꝛ. ō fal. Si vo dicat se ignorasse ꝛ nolit legatū hre ve-

q Ele in testō. Si marit⁹ in testō mia indulgēda est. vxoꝛis sibi aliquid ascribat non p̄o scripto hēar ꝛ inci-

q Quod adhibit⁹. dit i. l. coꝛ. de falsi. idē est ꝛ ecōuerso

Si cōmilito in testō cōmilitonis sui ascripsit sibi: p nō scripto hñdū est. nec illud petere pōt. pena tñ. l. coꝛ. ei remittēda est: in quā magis per erroꝛē q̄ p malitiā videt incidisse

f Jlibertatē. Seruus in testō dñi p̄cipiēte dño libertatē sibi ascripsit: quomin⁹ petat libertatē auctoꝛitas senatuscō. sibi obest. a pena tamen. l. coꝛ. q: dño obtēperauerit remittitur.

De falsa moneta. Rubrica.

q Noniam Fabꝛicatoꝛes falsarū monetarū requiri debēt: ꝛ toꝛq̄ri: vt manifestent socios suos: ꝛ qui eos accusat nō punir: si nō, pbet

miles vo q̄ tales p̄misit egredi a carcere punir capite ꝛ appellādi ei copia denegar. Si vo miles fuerit qui in p̄dictū incidit crimē ad magrm militū remittēdus est. dom⁹ in q̄ fit mone

ta adulteria est ofiscanda si dñs erat p̄ns: sz ignorauerit. Si vo p̄ns nō fuerit: nullū patiet dānū: sed actoꝛ siue castaldus qui b passus fuent capite plectet. Si vero in domo vidue dicar pecunia adulterina fabꝛicata: venia digna est: sz p̄ns fuerit. ne domo sua careat: nisi eudēs appeat ei⁹ delictū. idē in

pupillo: tutoꝛ tñ ei⁹ nō excusabit: sz tñ ex substātia tutoꝛis fisco inferar q̄ tū ex substantia pupilli erat inferēdū: si alias pu-

f Jq̄s. Si aliq̄s falsaz monetā cude- pill⁹ nō fuisset. rit: oia bona sua cōfiscabunt. ꝛ in loco isto vbi cudit cō

f Jquis. Non debet quis impetrare rescrip cremabit tū a p̄ncipe: vt liceat sibi fabꝛicare monetā. qđ si fecerit nō valebit rescriptuz: ꝛ penā nō effugiet

De mutatione nominis. Rubꝛica

Aliquis nomē impositū ei an mutare pos-

f **Jcut.** sit q̄rir. ꝛ dr q̄ sic. si liber fuerit si in alteri⁹ fraudem non fecerit.

Ad. l. iul'. de ambitu. Rubꝛica

Si aliq̄s semel dignitate funct⁹ ē. nou-

n Iterū ad eandē p ambitū aspirare dz: et si fecerit p dz cōpelli ad solutionez illi⁹ qđ debuit ex p̄ma administratiōe ꝛ postea deportabitur.

Ad. l. iul'. repetundarum. Rubꝛica.

Si rector p̄uincie aliq̄d cōmiserit in

v **Tvnius.** p̄uincia quā rexit: exꝛoq̄ndo a subditis stabit in ea vsq̄ ad. l. dies. ꝛ q̄rētib⁹ de se rñdebit: ꝛ si p̄uinciā egrediatur dz reduci ꝛ quicq̄d abstulit dz in quadruplū restituere.

f Liant. Si iudex in administratione deliquerit nō soluz ipse: sed hēres eius poterit cōueniri.

o Ones. Judex p̄o sñia nihil accipere dz: qđ si acceperit: penā legib⁹ statutam non euitabit.

t Ebem⁹. Judex si pecūia accepta aduersus decurionē sñiam tulerit, vel q̄ tūcūq̄ aliū vel p p̄recio penā dignā infli-

gremiserit: vel inferendā si intulerat durāte admīstratiōe et ea depositā poterit accusari ⁊ accusans si pbet: victoriaz re-
v Muscouisz. Si comes vel p portabit ⁊ gloriā.
curator aliqs cōstitut' sup aliquo ertorsit pecuniā a subditis suis: intra annū post depositā admīstrationē pōt petere pecuniā quā ertorsit: vt inde soluat pēsionē fisco debitā ab illis a quib' pecunia extorta est, anno aūt elapso grelantes
ſ Ancim'. Ad regimē puincie nō tunc nō audient.
dz qs per ambitiōz vel pciū vocari, vocat' aūt dz iurare nihil se dedisse: nec plenec p interpositā psonam: nec aliqd accipiet pter sibi cōstitutū salariū. Et si aduersus sacramētuz suū aliqd ertorsit, illud in quadruplū restituere dz; nec solum dans: sz accipiēs a quolibz poterit accusari.

De crimine peculatus. Rubrica.

i Judices. Juder qui tpe admīstratōnis pecu. publicā subtrarit. l. iul. ambit' accusabit': quo pbato deportabit': his eadē pena plectendis qui opem eis tulerint vt pecuniaz subtractam ab eo susceperint.

De crimine sacrilegij. Rubrica.

q Si diuine. Errans in fide crimen sacrilegij committit.

d Jsputare. Elegit pnceps aliquē vt eēt pses in aliqua puincia: vel magistrat' in aliqua ciuitate: in qua ciuis est desiderare nō dz admīstrationē: puta vt sit potestas in ea, alioqn crimē sacrilegij cōmittit; nisi ex indulgētia pncipis hoc fuit ei cōcessuz.

De seditiosis ⁊ hijs qui plebē cōtra rēpu. Rubrica.

ſ Jquis. Qui plebē cōuocat ad seditionē faciē dā: vel tumltū in ciuitate ⁊ se ⁊ suos milites in aliquē locū tutū ptulit ⁊ sedat penā sustinebit
i Nullis. Nullus in ciuitate vel in castro: vel vllis dz tumultū mouere: vel seditionē: qō si fecerit patiet penā q antiqs legib' pscribēsa est

Quādo ciuilis actio crimīali pīudicet Rubrica

Regulā aūt ponit quā pbat. vi. eremp Leriqz plis. regla talis est: qū ex eodē facto cō currūt ciuilis actio: ⁊ crimialis vtraqz agi pōt: nec altera p alterā tollit': nec refert que pri' intēteť. vbi gra. Si de pos. vi me deiecisti: agā interdicto ciuil'r: ⁊ crimial'r te potero accusare. l. iul. de vi pu. ⁊ si testū in quo erā instituť cōbusisti: ⁊ ita dolo fecisti quomin' exhibere posses vl' suppsseris agā ciuiliter de tabulis exhibēdis: ⁊ crimialit'. l. cor. testamentaria te accusabo. Jtē si libert' me' se ingenuū dicit p operis qs mihi dz agā ciuilit': ⁊ accusabo eū crimie. l. vicel. Jtē si qs surripuerit mihi rē: agā ciuilit' ⁊ crimialit': vt. ff. de puatis delict'. l. vltia. Jdē si fuū meū abduxisti: vel filiū: agam ciuilit' rei vē. ⁊ crimial'r. l. fauia de plagia. vt. ff. ad. l. fa. l. i. Jtē alia exēpla sunt que difficile est enumerare. Jtē pōt qs aliquē accusare de fal. ⁊ ciuilit' agere ad interesse actiōe in factū.

De crimine expilate hereditatis. Rubrica.

e Expilate. Mihi ⁊ titio erat delata hēditas ⁊ titio pīte me date sunt claues arche hereditarie. vñ videbať quilibz nr'm appēdē posse. Jz g titi' aliqua subtrarit: nō potero eū accusare crimine expilate hēditat'; sz actōe ad exhibēdū. ⁊ si aliqua possideaz nō fiet cōpensatio spēi ad spēm: sz reb' exhibit' agā rei vend.
e Expilate. Delata erat mihi hereditas extnei: vitric' meus aliquas res de hereditate subtraxit: an possim eū accusare crimine expilate hereditat' qrit'. ⁊ dicit' q sic.
a Duersus Jnstituisti me hēdē: iacēte hēditate vtor mea aliqd de reb' hereditarijs subtraxit: an eā accusare possuz crimine expilate here qrit'. ⁊ dicit' q nō. sz si possidet vēdicabor: si dolo desijt possidē: agā ad exhibēdū fruct' qs mala fide pcepit suos ñ fac'. sz extātes vēdicabūť. sumpte dicēť
o Btentu. Jacente here. res quedā subtracte sunt legatarij petūt legata ab hēde. heres ptextu here. expilate vult differre solutiōz legator: an sit audiēd' qrit'. et dr q nō.

e Expilate. Quotiēs actio defecit i locū ei' succedit crimē expil. here. vel accusationis.

De vi bonor raptor. Rubrica.

ſ Jbonorum Actio vi bonor raptor locū hz quando quis rem mobilez: non
ſ Jres. Mulier dedit mihi rem imobilē occupauit. aliquā heres eius eam rapuit infra annū vtilem i qua druplū: post annū in simplū cōuenietur.
d Ehis. Noxali actione teneť dns: si eo nesciente seruus rapuit infra annū vel seruū det pro noxa.
ſ Jne. Nouerca tua res tuas vendidit: ⁊ rapuit electiōez hēs: velis eam uenire post annū i simplū: vel i quadruplum infra annū: vel habēdo ratā venditionē. q. neg. gesto.

De crimine stellionatus. Rubrica.

i Improbum Debitor qui rem eandē duobus obligauit crimine stellionat' tenetur. soluendo tamē vtriqz: vel vni liberatur.
ſ Jpater. Pater si in filiū emācipatū donationem fecit: postea rez quā donauit obligauit: nō preiudicauit filio nec filius potent eum accusare crimine stellionatus.
i Jgnorantia. Si debitor obligat rē duob': tenetur crimine stellionat'. si vno collusit cū scōo creditore: scribēs euz potiorē eē: cuz ali' potior erat: qz prior accusat'. l. cor. de fal. vbi gra. titi' mutuauit sibi. x. in kal'. iunij. ⁊ scripsit seiuz ipm mutuasse in kalendis aprilis.

De iniurijs. Rubrica.

Non solū libero: sed nec suo faciendo est iniuria.
i Jniuriarū. Nō solū nomine suo sed patris et vroris agere potest marit'.
ſ Jnō. Aliqs intulit mihi iniuriā: dicēdo me eē delator an pter hoc sum infamis qrit'. ⁊ dr q nō. sz agam aduer
ſ Jnō. Si mot' ira quē homicidā voca sus te iniuriaz sti: si pbare possis p irā: nō aio iniuriādi vocasse. idem si excessit ann' liberaberis. qr āno finit' iniuriaz actio. itē non solū patron' sed nec hēs ei' liberto pōt inferre iniuriā: alioqn
d Ominū. Si fuū vō heres cohercebit'. hz dic cū. l. se. berasti: agā iniuriaz i q veniet dānū mihi datū in suo ⁊ qui aio iniuriādi liberū fuū vocauerit iniuriaz tenebit'. hz dic
ſ Jqd. Si zenodorus vocauit auiā suā aio cū. l. se. iniuriādi ancillā: audiēdus est: ⁊ si libera fuerit pnūcia-
ſ Jqñ. Si illustris ta uenieť ēt zenodorus iniuriarū. accuset vel accuseť crimial'r de iniuria rndē pōt p procuratorem: secus in alio

De famosis libellis. Rubrica.

Si aliqs famosū libellū iuenerit: ad alterī' ifamiā apositū: dz cū corrūpe. qō si nō fecerit: sz manifestauerit: capite plectēd' ē ac si fecisset. Sz si crimīosū qs vult accusare cui' famā p libellū credidit laescē audieť. si iscribat Et pmiū si pbet reportabit qō si nō pbz capite plecteť. ⁊ tal' libell' famā ei': in cui' igominiā cōpositus erat nō ledet.

De abigeis. Rubrica

Abactor aialium sine inscriptione potest accusari.
a Bacti. De his qui latrones vel i alijs ⁊c. Rubrica.
Si abscōdi latronē i domo mea: pena pu-
e Os. niēdus sū. qua ⁊ latro est: si iudici eū nō exhibuero: penā corpalē sustinebo.
ſ Jqui. Si crimīosus i fundo meo latitat: vel ego vel procurator me' debeo eū pīte iudici. alioqn poto ueniri ab officialib' iudic': vt eū exhibeā. ⁊ si nō exhibuero rector puintie mittet milites vt me capiāt: q si cape nō possūt: qr eis resistā: mittat ad tribunū militū i puīciā vt veniati auriliū cū militib'. Illij aūt rectores puīcie ueti vocari dēnt: ⁊ ego q crimīosus sū exhibē noli amitto fidē: ⁊ procurator relegabit'. Si vō nō poto reijcē crimīosuz: iudex dabit mihi auriliū: ⁊ si ille q crimē dr milisse inocēs appuit accusať de calūnia puniet.

¶ De requirendis reis. Rubrica.

c Am. Si absens quis accusek iuder ad p̄ ferendā sn̄iam nō debek festinare: sed debet citari ꝛ bona eius annotari, qui si infra ānū venerit recuperabit bona: ꝛ ad defensionē criminis admittetur. Si vo post annū super bonis nō audiek sed super defensione criminis qō si intra anū decesserit ad heredes ei⁹ perue nirēt bona sua. Et idem dicit. l. sequēs.

i Pecūia. In causa pecuniaria si citatus nō compeat nō fit infamis: secus in crimiali, qz ꝛ bona amittit ꝛ infamia. ſ. lapso anno: ex die requisitiōis ei facte notatur.

¶ De questionibus. Rubrica.

q Uestionē. An in caput dñi seruus torqueri possit q̄ritur. ꝛ distinguiť. aut petitur torqueri in causa ciuili: aut in criminali. p̄mo cāu nō torquetur. scō casu in tribus casibus torqueť: ꝛ non p̄cedentib⁹ indicijs. in caput dñe vel tutoris vel eius filij seruus torqueri nō potest.

c Im. Mulier quedā dicebať veneno aliquē peremisse si accusetur p̄mo debēt torqueri serui alieni: deinde mulieris

ſ Jeuti. Si accusatus dicat ad excusationē suā: q̄ alius idez crimen cōmisit. an ob hoc libereť q̄riť. ꝛ dr q̄ non. neq; ei credi debet. si tamen appareat eū cōmisisse qui crimi sum deprehēdit ꝛ hoc probeť nō euitabit penam: vt. ſ. de accusa. l. vltima. ꝛ de liberali causa si filiū.

n Ec. Si heres testatoris vindicare velit mortem ne ab hereditate repellatur vt indign⁹: petat seruos qui in testō libertatem meruerūt torqueri vt veritas eruatur an sit audiendus queriť. ꝛ dicitur q̄ nō.

p Idem. Seru⁹ cōtra dñm: nec libertus cōtra patronū interrogandi sunt: nec p̄o eis: nec ꝯ eos valet eoꝝ confessio.

ſ Eruos. Nec volente nec inuita dña seru⁹ suus p̄prius in caput eius torquendus est.

m Ilites. Miles in criminali causa torquend⁹ nō est ni si ignominiosus sit a militia missus. Itē nec filij militū Judex vo anteq̄ aliquē torqueat debet eē instructus argumentis. nec a questionib⁹ debet incipere. si tamen quis torq̄ri debeat habenda est personarū discretio.

ſ Uper. Si dicat se quis filiuz alicui⁹ ꝛ ideo debere ei succedere: ꝛ obijciať ei q̄ sit suppositus: an ī hmōi questōe possit vel debeat seruoꝝ haberi qō. dicit q̄ sic. nec talis loco nobilitatis ꝛ ingenuis auferatur debita successio

c Im. Accusaui testamentū de falso: in quo eras institutus hers: an fui hereditarij torqueri possint: vt eruaťvi tas dicit q̄ sic. vel sic reuocabať in dubiū de quodā testamēto esset verū vel falsum: an fui ꝛc. ꝛ nō. q̄ sic. etiā si is qui se heredem affirmet illos manumisit.

d Juo. Decuriones p̄uil. habēt q̄ torqueri non debent. idem p̄uilegiū extēditur vsq; ad pronepotes: nisi in p̄ore gradu constitut⁹ esset infamis. verbi gratia. auus me⁹ erat decurio: filiꝰ me⁹ si fuerit infamis nō habebit idez p̄uilegiū q̄n torqueri possit. idem est in alijs nobilibus ꝛ eorum filijs.

q Loriens. Si de dominio alicui⁹ serui inter aliquos fiat questio. ſ. ad quem eoꝝ dñium serui pertineat: an idem fu⁹ torqueri possit queriť. ꝛ dicit q̄ sic.

b Ec quidē. Si inter aliquos sit cōtrouersia de hēditate aliqua vt quia vnus dicat se heredem: ꝛ alius similiter an seruus hereditatis torqueri possit q̄ritur. et dicitur q̄ sic: sed si titius habeat cōem seruū cum seio. ꝛ titius dicat seiū crimē cōmisisse: an possit petere vt seruus cōmunis torqueatur queritur. ꝛ dicitur q̄ non.

ſ Eruos. Si vendidi tibi seruum: an in caput meū possit torqueri queritur. ꝛ dicit q̄ nō. sicut neq; in tuum.

i Nterrogari. Seruus cū contra dñm torqueri nō possit cum meum seruū deposui vel cōmodaui an de facto suo torqueri possit queriť. ꝛ dicit q̄ sic.

Ecanio. Ob delictū suum decurio nec alienū tormen-

tis fidicularum subijci debeť: nisi in crimine lese maiestatis.

n Jhil. Qui iudex est neq; ira neq; odio neq; p̄o precio debet decurionē torquere etiam si dignitatē suaz deposuerit.

d Et tormētis. Si inter aliq̄s de hereditate singular⁊ fuerit questio: an sui hereditarij torqueri possint queriť. ꝛ dicitur q̄ sic. siue eis fuerit relicta libertas in testō: siue nō p̄stito tam sacramēto calūnie ab eo: qui petit eos torqueri.

¶ De abolitionibus. Rubrica.

p Reses. Si institui accusatiōz aduersus aliquē criminaliter: possum impetrare abolitionē a p̄side: vt liceat mihi desistere: si nō velim impetrare vt liceat mihi interim accusare. ꝛ ita abolitionē abolitionis nō possum impetrare nisi a p̄ncipe.

a Bolitio. Si accusauī te per errorem penitere possum ꝛ impetrare abolitionē. ꝛ si per pecuniā instituī accusationē.

f Llaciter. Per calūniam accusanti abolitio denegať: sed ꝛ si motus iusta de causa accusauerim: ꝛ tu reus passus es tormēta: ꝛ tunc nō possum petere nisi requisito a sensu tuo aut nō. sed ꝛ intra. xxx. dies te inuito potero petere abolitionem post nō: nisi te cōsentiente. si testes tormēta passi fuerūt: tunc nullo modo. in casib⁹ tamē nō datur abolitio: nisi in crimine le. ma. ꝛ in patria oppugnata. ꝛ in actione peculatus ꝛ quādo accusať miles de periurio q̄cūq; mō fuerit instituta accusatio: siue reus siue testes fuerūt siue non.

¶ De generali abolitione. Rubrica.

q Ui. Si accusationē aduersus te instituero et generaliter per p̄ncipem abolituz sit vsq; ad certum temp⁹: puta octo dies quia natus sit ei filius: aut p̄pter rem p̄spere gestam an eam repetere possim queriť. ꝛ dicit q̄ sic. infra. xxx. dies post non

c Im. Tempore quo volebā te accusare ex p̄ncipis indulgentia ante accusationē institutaz interuenit abolitio: an tempe elapso possim te accusare q̄ritur ꝛ dicit q̄ sic. nec cumit xxx. dierum exceptio.

l Ndulgentia. Dānatus de publico crimine impetrauit a p̄ncipe vt sibi pena remitteret nūquid infamia sit abolita dicit q̄ non.

¶ Et infra certum tps crimialis qō terminet. Rub.

q Uisquis. Si accusator infra tempus lege constitutum puta biennium accusationē suam prosecutus nō fuerit ꝛ vltimo die se non p̄sentauerit: ꝛ in quarta parte bonorum suorum mlcta bitur: ꝛ infamia notabitur.

n Querint. Judices scire debent q̄ causa crimialis infra bienniū terminari debet: ꝛ si per accusatorem steterit mulctabitur: quia si vilis sit relegabitur: ꝛ nisi infra biennium accusator de voluntate accusati abolitionem impetrauerit

c Riminalis. Questio criminalis infra bienniū terminari debet: numerandū a tempore litis contes. quo elapso non terminata fuerit reus absoluetur accusatus: ꝛ si per iudicem steterit quominus terminetur pena. xx. libraꝝ auri mulctabitur

Ad senatusconsultum turpilianū. Rubrica.

Uolebam te accusare: petere ti

i Demum. bi libellum: lite cō. dedi fideiussorē de p̄sequēda lite: postea abolitione non impetrata destiti: an incidere debeam in turpil. queritur. ꝛ dicitur q̄ sic.

ſ Jpro. Accusabam te: titius fideiussit p̄o me de lite p̄sequenda destiti conuenietur fideiuſ. in eam q̄titatem quam promisit. ꝛ ego qui destiti notabor infamia ꝛ puniar in. v. libris auri.

q Vamuis. Cepi te accusare interuentu amicoꝝ destitit: hoc pacto vt impetrarem abolitionez: vt tu omni anno dares mihi reddꝫtum alicui⁹ p̄dij nō stas placitis: an possim redire ad accusationem a qua destiti queritur. ⁊ dr q̄ non.

s Jis. Si me vel parentes meos accusasti: ⁊ destitisti: si iterū velis redire ad accusationē exceptio accusatiōis tibi obstabit

s Jfemina. An femina accusans suā suoꝝq; prosequendo iniuriam si desistat: an incidat in turpil. q̄rit. dr q̄ sic.

i Nexecu. Jlle ab accusatōe desistere videtur: qui i totū deponit animū accusandi: licet ergo accusator ad tps sileat, poterit perficere accusatōz redeundo tamen iterū ad eā.

De calūniatoribus. Rubrica

c Calūnia Judex eo tempe accusatorem punire debet de calūnia: cū per sniam absoluit accusatum: ⁊ non postea.

m Ater. Si mulier accuset aliquē de morte filij sui: licz nō probet accusatur de calūnia. Jtez extraneus heres accusatur si accusat interfectorem testatoris ⁊ incūbit, ei necessitas hoc faciendi.

q Cli non. Accusauī titiū nō probauī multū refert iudex si distinguit in snia absoluo titium qr nō probasti. an sic absoluo: quia calūniatus es. p̄mo cāu nō ē infamis. scdo cāusic

c Calūnia. Accusabam titiū: quia dicebaz eū interfecisse patrē meū. nō probaui: an sim puniēdus de calūnia q̄ritur. ⁊ dicitur q̄ non.

q Cli. Qui accusat si desistit incidit in turpilianuz: si non desistat in agendo ciuili actione non incidit, vt si incipiebam a te petere. x. ⁊ postea destiti.

d Ominis. Si quis petat calūniose suos aliquos torq̄ri: ⁊ moriātur in tormētis: tenebit ad duplū estimatōis suoꝝ

n On. Non debet aliquis admitti ad accusandum: nisi prius libellū accusationis accusator porrexerit: ⁊ se ad penam talionis obligauerit. tunc si probet excusatur, si non suppliciū pati debet accusans.

n Ostris. Jlle tenetur de calūnia q̄ accusationē instituit nec probauit. idez si aliū substituerit q̄ noīe suo intētet accusationē q̄ nō probat tenet de calūnia ⁊ vterq; infamia notabit.

f Allaciter. Qui per calūniam aliquē accusat post exhibitionē accusati nec pu. nec priuata abolitōne potest desistere: nec generale nec spāle beneficiū principis sibi ꝑdest.

q Clisquis. Accusator si nō ꝓbet punitur de calūnia. qr eadem pena puniendus est, qua puniretur accusatus: si cōtra eum probatū fuisset

De penis. Rubrica

e Tiam. Dānatus in opus perpetuum similis est ei qui in insulam deportat⁹ ē, preses inter duos priuatos debet cognoscere, procura. cesaris inter fiscum ⁊ priuatum. Si ergo procurator cesaris vice presidis non cognoscēs inter duos priuatos aliquem eoruz in exilium dānauerit. an sententia teneat queritur. ⁊ dicit q̄ non. hoc dicit cum. l. sequēti.

s Jante. Mulier dānata in metallum peperit dum erat in pena: an peperit filium seruum vel liberum distinguitur: aut concepit anteq̄ daretur in metallum: ⁊ tunc erit eiusdem conditiōis: cuius mater erat anteq̄ dānaretur: vt si erat libera: ⁊ partus liber. si ancilla ⁊ partus seruus.

h Onor. Liberi veteranoꝝ vsq; ad primuz gradum i metallum vel in opus pu. dānari nō debent. nec ipi veterani sed in insulam relegabuntur

i Ncredibile. Judex liberuz hominē. vt in perpetuis stet vinculis ꝺdēnare nō pōt qr vir seru⁹ talit pōt ꝺdēnari.

i Opunitas. Minor. xxv. annis commisit delictuz: an pretextu etatis debeat excusari: dicitur q̄ non.

d Eportatoꝝ. Bona eoꝝ qui deportantur applicāt fisco: eoꝝ q̄ relegāt nō: nisi p̄ snīam iudicꝫ fuerit adepta.

s Jmatrez. Mater vel filia decurionis i misteriuz metalli; vel opus dānari debet.

s Eruus. Fecit seruus delictuz pro quo iussit iudex vt staret i perpetuis viculis: ⁊ domino reddi ⁊ perpetuo ligatus esse debet

m Etalli. Nam liber q̄ seruus potest dānari i metallum.

d Ecurionū. Fecit imperator statutum in quo cautū est ne filij decurionum bestijs subijciantur: quod statutuz nolebat populus admittere: sz aduersus id ꝯclamauerat, dicit postea imperator q̄ vane voces populi non sunt audiende: non enim exaudiri debet: cum norium petit absolui: innocētem condemnari.

s Eruo. Si seruus ob delictū aliqō condemnatus fuerit. ⁊ per sniam dīium eius ademptum nō fuerit puta quia i metalluz nō est condēnatus: sed in opus publicū: vsqz ad. x. an. ante elapsuz decenniū liberabitur a pena: qr publice interest penā nō remitti: ne q̄s ad perpetrāda maleficia temē ꝓsiliat.

p Ena. Si preses per sniam aliquē dānauit: sniam suam reuocare non potest.

i Elder. Qui cognoscit de crimīe cuncta debet inuestigare, nec precipitanter debet condēnare: nisi per confessiones: vel probationes accusatus cōuincatur: ita non vt crimē possit inficiari qō cōmisit.

s Jquis. Eius facies qui i metalluz dānatus est non debet comburi in signū delicti: cū sit figurata ad filitudinē dei

c Lm. Conuict⁹ de crimine statim debet cōdēnari nulla adhibita dilatōne ne detur criminosis facultas occasione dilationis quibusdam machinationib⁹ euitandi penam.

n Equis. Si aliquis de corpe aliquod delictum cōmisit nō debet pronūciari vt pro cohertione delicti fiat de alio corpore: puta si sit sutor: q̄ sit de corpore pistorū vel econtra. sed pro modo delicti penā sustineat competentem.

s Jvindicari. Si princeps crudelius q̄ cōsuevit precepit aliquē condēnari nō debet stati subijci penis. sed prius labētur. xxx. dies: quib⁹ elapsis cōdēnari debet. iteri debet eē sub fida custodia.

s Ancimus. Qui delinquit penis ꝺpetentib⁹ subijci ꝺz ⁊ an pena eius ad cognatos vel affines extendat queritur. ⁊ rn. q̄ non.

o Ones. Dānat⁹ in exilio biennio dato ad exiliū: elapso eo liberat si cōpletū est in carcere.

r Ectores Dānatus in tps eo elapso liberandus est non in vinculis vel in carcere retinēdus.

h Js. Qui docēt hostes fabricare naues qui añ huius peritiā nō habuerūt capitali pene sunt subijciēdi

De sine iussu pncipis certis iudicib⁹ Rubrica

n Lli. Judex qui merū imperiuz non hz oīa bona sua alicui vel ptez adimere nō pōt.

De bonis proscriptoꝝ. Rubrica.

r s Eruorum. Si seru⁹ tu⁹ dānat⁹ fuerit peculiū tibi nō auferet: nec statiz ducet ad supplicium: sz aliquātulū tecū stabit vt reddat rōz villicationis sue.

d Eportati. Si deportat⁹ post penā sibi irrogatam acq̄sierit: ad heredē nō trāsmittet.

s Jfili⁹. Si filiusfa. deportat peculiū qō acq̄sinit i castris vel qō pr ei⁹ ei dedit cūti ad castra pri nō auferet.

i Me. Bona dānati i metallū ad fiscū ptinēt: ⁊ si pena fuit ei remissa q̄ acq̄siuit: ad fiscū deuoluētur

s Jvt. Tutor tenebat pupillo ex mala admīstratiōe in c. oīa bona sua publicata sunt: an iudicio tutele possit fiscū cōuenire queritur. ⁊ dicitur q̄ sic.

d Ebonis. Si mulier deportat nō ad filiū: sed ad fiscum bona sua pertinebūt.

s Jquis. Si bona dānati ꝺfiscātur officiales fisci debēt inq̄rere iugera terre: quot sūt boues: q̄t mācipia: postea denūciabūt: ⁊ tradēt ꝓcuratori fisci: vl' militib⁹ ꝺ palatio pncipis postea debēt mittere lras ad pncipē in q̄b⁹ h oīa ꝓtiean. ⁊ si ꝓcurator fisci inuenerit pla bona q̄ direrit officialis puniatur in duplū ei⁹ officialis q̄ subtractū fuerit.

68 notie

ſ Jde. Si deportatus filius hẽat emancipatos ꝛ in potestate, media pars bonoꝝ suoꝝ ptinebit ad suos: nisi emãcipati velint cõferre ea q̃ pater eis dederat tpe emãcipationis. idem est in dote data pro filia: vel nepte, ſ. q̃ filia nihil percipiet: nisi cõferat dotem in medio.

ſ Jquis. Si maritus deportet̃: uxor sua bona vendicare põt et dotẽ recuperat quã dedit et donationẽ in eam a viro factã propter nuptias: ꝛ si in filio emãcipato cõmissuꝫ aliqua cõtulit penes eos remanebit. alia ꝺo fisco applicabitur. Si ꝺo maritus alꝫ erat debitor fisci q̃ nõ soluebat bona sua cõfiscata sunt. idẽ iuris erit de bonis uxoris ꝛ filioꝝ emancipatoꝝ in ꝓmo cãu. Si vero ꝓmipilarius cõdẽnetur: bona que in uxorẽ vel filios emãcipatos cõtulit ꝺfiscabunt̃.

q Clando. Si deportatus filios vel nepotes habeat dimidia pars bonoꝝ remanebit penes filios: ꝛ cetera alia penes fiscũ nõ extant filij: omnia bona sua applicabunt̃ fisco. idemꝫ est si reliquerit posthumũ quia media pars bonorũ ei seruabit̃. sed si deportabit̃ decurio ꝛ filios nõ hꝫ: omnia bona applicabunt̃ fisco si habeat ꝛ si venter sit solida bona ad cũ pertinebũt. Si vero fuerũt femine tantũ dimidia pars ad eas. alia ad fiscũ ptinet vl̃ curiã. si sint masculi ꝛ femine dimidiã habebũt masculi. ꝛ alia inter mas. ꝛ fe. pro equalibus portionibꝰ distribuent̃. Et hꝫ sunt vera preterq̃ in crimine le. ma. vbi pena transit ad posteriores.

b Dna. Eius. dicit q̃ bona dãnati pertinebũt ad ascen. ꝛ descen. i infinitũ ꝛ ex latere vsq; ad tertiũ gradũ. ꝛ uxor dãnati debet capere dotẽ si dedit. si nõ: recipiet tertiã partẽ bonorũ ma. Si vero nullus de ascẽdentibꝰ: vel descẽdentibꝰ: tunc bona deuenient ad fiscũ. ſꝫ in crimine le. ma. omnia bona cõfiscantur.

De bonis eorum: qui morte sibi cõsciuerũt

Rub.

Bona accusati qui seipm ꝓpter metũ

e Dum. future pene interfecit ad fiscũ ptinebũt Si ergo ob impacientiã doloris vel debitoꝝ patꝰ tuus se suspendit nõ ad fiscũ: ſꝫ ad successores ex testõ: vl̃ ab intestato pertinent.

e Dum. Si pendente accusatione decessit accusatus si sibi mortem nõ cõsciuit: vel crimen le. ma. nõ cõmisit bona eiꝰ ad successores suos pertinent.

De sententiam passis ꝛ restitutis

Rubrica

Ulpianꝰ cum quibusdã pfectis pretorio

c Um. exiuit obuiã principi: ꝛ eũ salutauit. ꝛ vt illũ qui fuerat deportatus restitueret deꝑcabatur restituit. ꝛ adiecit restituo te ad oĩa bona tua ꝛ honores.

c Glm. Bona dãnatoꝝ restitutoꝝ a pena: nisi exprimat̃ q̃ ad bona sit restitutꝰ ad eũ nõ ptinent.

ſ Jdebitor. Si debitor meꝰ deportet̃ ꝛ bona ei adimãtur si remittit̃ ei pena: an recidet in obligationeꝫ queri ꝛ dicitur q̃ non.

ſ Jtamẽ. Res aliqua bonoꝝ aut singularis fuerit restituta pater eius obligabit̃. Siꝺo debitor erat fisci vt qꝛ nõ soluit bona eius cõfiscata sunt non solũ ipe: sed fideiussor eius remanet obligatus.

t Etor. Tenebatur tutor pupillo in. c. ex mala admĩstratione: deportatus est. ꝛ omnia bona sua cõfiscanꝫ: ꝛ pena ei indulta est. licet postea locuples fiat nõ teneꝫ actione tutele: secus si fuisset restitutus ad bona.

ſ J. Licet pena deportato remittat̃ actões tĩ quas habuerit aduersus aliquos intentare nõ põt: qꝛ remanẽt i causa fisci vñ cõtra hꝰdẽ tutoris quõdam sui agere nõ põt. quia huiꝰ actio cõputat̃ inter bona dãnati

i Jnsulaꝫ. Si filius deporteꝫ ꝛ postea pena ei remittatur: an recidet in potestatẽ patris: si erat in ptate tpe late sñie aduersus eum. queri. ꝛ dici q̃ nõ

g Eneralis. Si ex indulgentia ꝓncipis pena deportato remittat̃: nõ ꝓpter hoc dignitas in qua erat concedit̃: nec fama conseruatur.

f Rustra. Seruus in metallũ dãnatus ꝛ relegatus a pe-

na ꝓncipis beneficio: nõ recidit in ptãtẽ dñi. iniuriosus tamẽ ei existere nõ debet in memoria prioris dñi: ꝛ dñs eum conuenire poterit: si res suas teneat: ꝛ cognoscat̃ ꝓcurator cesaris cognoscit inter fiscũ ꝛ ꝑuatũ.

ſ Jpater. Per deportationẽ pris filius eximitur ab eiꝰ potestate. si ergo fit restitutꝰ nec impetrat vt filius eiꝰ recidat in eius ptãtem. Si filiꝰ medio tpe aliquã acquisierit hereditatem: filio non patri acquiretur.

c Glm. Deportatus restitutus ab aliquo calũniam pati nõ debet. i. dãnum circa res annotatas.

c Asus. Perebam a te fundũ: postea deportatꝰ sum: ꝛ restitutus: nunq̃d postea petere potero: dicit̃ q̃ sic

ſ Jdeporta. Debitor deportatus: si veniaꝫ pene consequatur: ꝛ ad bona restituat̃: an recidet in obligationem ꝛ habeat necesse debitũ soluere q̃rit̃. ꝛ dicit̃ q̃ sic. vt. ff. e. l. ij.

i Jn questione. Seius filiũ habens in sacris vinculis sue potestatis deportatꝰ est̃ medio tempe filius fecit testm̃ contractus celebrauit emendo vendendo. postea seius in integrum restitutus est: ex isto themate due elicuntur qõnes: an valeat testm̃. ad qõ nõ respondet. vel alij contractus. quã qõnẽ prosequit: dicẽs q̃ valent. ꝛ si filio datus erat tutor: desinet eẽ tutor: patre reuerso: nisi pater eẽt ꝓdigꝰ: vel furiosus quia patri nõ ꝓiudicat sñia deportationis quominꝰ filius recidat in ptãtem suam: qꝛ ad omnia bona sua restituitur: quia si nõ hꝫ filiũ i ptãte luctuosior eẽt reditꝰ q̃ discessus. ꝛ bꝫ filius ꝑ emã. sui iuris efficitur: nõ per patris deportationem.

Casus longi Codicis finiunt feliciter.

68 insti.

Liber